

ജി. ചേദിയത്തു്

സഭാചരിത്ര പഠനങ്ങൾ

No. 53

കോട്ടയം
1988

G. Chediath, Sabhacaritrapathanangal,

A Publication of the Oriental Institute of Religious Studies,
P.B.1. Vadavathoor, Kottayam, 686010 India.

Copyright: G. Chediath, 1988

First Edition 1982

Second Edition 1988

Price: Rs 20.

ഉള്ളടക്കം

	പേജ്
അവതാരിക	v
ആമുഖം	vii
ഗ്രന്ഥസൂചിക	viii
അധ്യായം	
1. യഹൂദസഭ	1
2. പലസ്തീനയിലെ ക്രൈസ്തവസഭ	16
3. അറേബ്യയിലെ സഭ	32
4. സിറിയയിലെ ക്രൈസ്തവസഭ	38
5. അർമേനിയൻ സഭ	52
6. മെസൊപ്പൊട്ടേമിയ	57
7. പേർഷ്യൻസഭ	68
8. പശരസ്ത്യവും പാശ്ചാത്യവും	93
9. കാൽസീഡോൺ ക്രിസ്തുഭാഷ്യം	101
10. ഓറിയന്റൽ ഓർത്തഡോക്സസഭകൾ	124
സിറിയൻ 125, കോപ്തിക് 127, എത്യോപ്യൻ 128, അർമേനിയൻ - 130, മലങ്കര-131.	
11. ഈസ്റ്റേൺ ഓർത്തഡോക്സസഭകൾ	133
1. ഓട്ടോസെഫാലസ് സഭകൾ - 134: കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ സഭ - 135; അലക്സാണ്ട്രിയൻ - 136 അന്ത്യോക്യൻ - 137; ജറുസലേം - 137; റഷ്യൻ - 138 റുമേനിയൻ - 138; ഗ്രീക്ക് - 139; സെർബിയൻ - 140 ബൾഗേറിയൻ-140; ജോർജിയൻ - 141; സൈപ്രസ്-141 പോളണ്ട് - 142; അൽബേനിയൻ - 142, ചെക്കൊസ്ലൊവാക്യൻ - 143; അമേരിക്കൻ - 143.	

- 2. ഓട്ടോണമസ് സകേൾ- 144.
- 3. കാനോനികസകേൾ- 146.
- 4. കാനോനികമായി അംഗീകാരമില്ലാത്തസകേൾ- 147

12. പൗരസ്ത്യകത്തോലിക്കാസകേൾ	152
സീറോമലബാർ - 153; മലങ്കര - 154; സിറിയൻ - 155; കോപ്റ്റിക്-155; എത്യോപ്യൻ-156; അർമേനിയൻ-156; കൽദായ - 157; മാറോനിത്താ-158; മെൽക്കീത്താ - 159; യൂക്രേനിയൻ-160; റുതേനിയൻ-161; മറം ബിസന്റായിൻ സകേൾ-162.	
13. റോമൻ കത്തോലിക്കാസഭയും പൗരസ്ത്യസഭകളും	167
14. ലത്തീൻസഭയും ഗ്രീക്കുസഭയും	178
15. പട്ടുപവും വിവാഹവും	204
16. സുറിയാനി വേദപുസ്തകം	214

അനുബന്ധങ്ങൾ

1. പൗരസ്ത്യകത്തോലിക്കാഹയരാക്സി	219
2. പ്രാചീന പാത്രിയാർക്കേറ്റുകളിലെ പാത്രിയർക്കീസുമാർ	231
3. പേർഷ്യൻ സഭയിലെ പാത്രിയർക്കീസുമാർ	231
4. ഓറിയൻറൽ ഓർത്തഡോക്സ് സഭാധ്യക്ഷന്മാർ	232
5. ഈസ്റ്റേൺ ഓർത്തഡോക്സ് സഭാധ്യക്ഷന്മാർ	232
6. അർമേനിയൻ സഭാധ്യക്ഷന്മാർ	234
7. അലക്സാണ്ട്രിയൻ പാത്രിയർക്കീസുമാർ	238
8. ജറുസലേം മെത്രാന്മാർ	241
9. അന്ത്യോക്യൻ മെത്രാന്മാർ	244
10. എഡേസ്സയിലെ മെത്രാന്മാർ	253
11. സേനോയുടെ ഹെനോട്ടിക്കോൻ	254
12. യൂദയായിലെ റോമൻ ഗവർണ്ണർമാർ	256
13. സ്ഥലനാമങ്ങൾ പഴയതും പുതിയതും	258

അവതാരിക

ചരിത്രകാരനായ ആർനൊൾഡ് ടോയ്ൻബി തന്റെ ബൃഹത്തായ 'ചരിത്രപഠനം' ആരംഭിക്കുന്നതുതന്നെ ഓരോരുത്തരും തങ്ങളുടെ സ്വന്തനാടിനെ കേന്ദ്രമാക്കി ചരിത്രം നിർമ്മിക്കുന്നു എന്നാരോപിച്ചുകൊണ്ടാണ്. ദൈവത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സങ്കല്പം തന്നെ ഏതാണ്ടെങ്ങനെയെന്ന് എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു തുടങ്ങാനും അദ്ദേഹം മടിച്ചില്ല. ഈ ആശയത്തോടു പുണ്യമായി യോജിക്കാൻ സാധിക്കാത്തവർക്കു പോലും ദേശഭക്തിയുടെയും സിദ്ധാന്തങ്ങളുടെയും ചരിത്രത്തിലുള്ള അമിതസ്വാധീനം നിഷേധിക്കാനാവില്ല. തുറന്ന മനഃസ്ഥിതിയോടു കൂടിയും നിഷ്പക്ഷമായും ചരിത്രത്തെ കാണുക എളുപ്പമുള്ള കാര്യമല്ല. അതുകൊണ്ടാണ് ചരിത്രം കെട്ടുകഥയാണെന്ന് ചിലരെങ്കിലും പറയാനിടയായിട്ടുള്ളത്.

നമുക്കു പരിചിതമായ മിക്ക സഭാചരിത്രങ്ങളും പാശ്ചാത്യ സഭയാണ് സാർവ്വത്രികസഭ എന്ന കാഴ്ചപ്പാടിനെപ്പറ്റിയിട്ടുള്ളതല്ലേ എന്ന സംശയത്തിന് വക നല്കുന്നുണ്ട്. പൗരസ്ത്യസഭകളുടെ പ്രാധാന്യത്തെക്കുറിച്ചോ, ചരിത്രത്തെക്കുറിച്ചോ പാടെ അവഗണിച്ചുള്ള സംരംഭങ്ങളാണ് മിക്കവയും. രണ്ടാം വത്തിക്കാൻ കൗൺസിൽ പൗരസ്ത്യസഭകളെക്കുറിച്ചും എക്യുമെനിക്കൽസഭകളെക്കുറിച്ചുമൊക്കെയുള്ള രേഖകളിൽ പ്രകടിതമാക്കിയ മനോഭാവത്തിൽ നിന്ന് എത്രയോ അകലെയെന്ന് നമ്മുടെ മിക്ക ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങളും! അതുകൊണ്ടുതന്നെയാണല്ലോ പൗരസ്ത്യസഭകളുടെ ചരിത്രത്തെക്കുറിച്ച് നമുക്കുള്ള അറിവ് ഏതാണ്ട് വട്ടപൂജ്യമായിരിക്കുന്നത്. കത്തോലിക്കാസഭയിൽ വ്യത്യസ്ത സഭാസമൂഹങ്ങളുണ്ടെന്ന ചിന്തപോലും വളർത്താൻ നമ്മുടെ ചരിത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾക്കു കഴിഞ്ഞിട്ടില്ലല്ലോ. നമ്മുടെ മതബോധനരംഗത്തെ വലിയ പരാധീനതയും അതുതന്നെയാണ്.

എന്തിന്, സൈമിനാരികളിൽപോലും സഭാചരിത്രത്തിന്റെ വിശാലദർശനം നൽകാൻ നമുക്കു സാധിക്കാതെയായിരിക്കുന്നത്. ലോകസഭാചരിത്രം അവതരിപ്പിക്കുന്നതിൽ പൗരസ്ത്യസഭകൾക്കെന്തു സംഭാവനയാണ് നല്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്? ഭാരതസഭാചരിത്രത്തിലെ

വ്യത്യസ്ത സഭാസമൂഹങ്ങളുടെ പൊതു തന്നെ മനസ്സിലാകണമെങ്കിൽ പൊതുവായ ചരിത്രത്തിൽ എല്ലാ പൗരസ്ത്യസഭകളെക്കുറിച്ചും ശരിയായ പ്രതിപാദനം ഉണ്ടാകണം. ഇതില്ലാത്തതുകൊണ്ട് സഭാ ചരിത്രത്തെപ്പറ്റി വികലമായ ധാരണകളാണു സെമിനാറി പരിശീലനത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ അവശേഷിക്കുക. ഭാരതത്തിലെ സഭകളുടെ നേരായ വളർച്ചക്കും ഇതൊരു പ്രതിബന്ധമാണെന്നു തന്നെ പറയാം. സഭാഭക്തരുംഗത്തുള്ള പുരോഗതിക്കും ശരിയായ ചരിത്രാവബോധത്തിന്റെ അഭാവം തടസ്സമാണ്.

ഈ പോരായ്മ പരിഹരിക്കാനുള്ള ഒരു ശ്രമമായിട്ടാണ് ബ. ചേടിയത്തച്ചന്റെ 'സഭാചരിത്രപഠനങ്ങൾ' രംഗപ്രവേശം ചെയ്യുക. വ്യക്തമായ ഒരു ദൈവശാസ്ത്രവീക്ഷണവും സഭകളുടെ വികാസത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ശരിയായ ചരിത്രാവബോധവും മാത്രമേ പരസ്പര അംഗീകാരത്തിനും കൂട്ടായ്മയുടെ ദൃഢതയ്ക്കും വഴിതെളിയട്ടേ. അതിനായുള്ള ഏതു സംരംഭവും നമ്മുടെയെല്ലാം പിന്തുണ അർഹിക്കുന്നു. പൗരസ്ത്യസഭകളെ പരിചയപ്പെടുത്തുന്നതിലാണ് ഗ്രന്ഥകാരൻ ഇവിടെ ശ്രദ്ധിക്കുന്നത്. ഫലപ്രദമായ തിരുസഭാചരിത്രപഠനത്തിന് ഇതു തീർച്ചയായും സഹായിക്കും. ഭാവിയിലെ തിരുസഭാചരിത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഈ രംഗത്തു കൂടുതൽ താല്പര്യമെടുക്കാൻ ഇതു ഇടയാക്കുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യാം.

ആദ്യത്തെ ഒരു സംരംഭമെന്ന നിലയിൽ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പല പരിമിതികളും ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞേയ്ക്കൂ. എങ്കിലും സഭാവിജ്ഞാനീയത്തിലെ ഒരു വിടവു നികത്താനുള്ള ബ. ചേടിയത്തച്ചന്റെ പരിശ്രമം എല്ലാ അഭിനന്ദനവും അർഹിക്കുന്നു. ഈ ചുവടു പിടിച്ചു കൂട്ടൽ പൂർണ്ണമായ ചരിത്രനിർമ്മിതി ഉണ്ടാകുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കാം.

മതബോധനരംഗത്തുള്ള എല്ലാവരുടെയും കൈകളിൽ ഈ ഗ്രന്ഥം എത്തട്ടെ എന്നാശംസിക്കുന്നു.

ചങ്ങനാശ്ശേരി
11-12-1988

മാർ ജോസഫ് പവ്ലത്തിൽ
ചങ്ങനാശ്ശേരി മെത്രാപ്പോലീത്താ

ആമുഖം

ക്രിസ്തുവിന്റെ സഭയുടെ ഉത്ഭവത്തിലേയ്ക്കും ആദ്യകാല ചരിത്രത്തിലേയ്ക്കും വെളിച്ചം വീശുന്നൊരു ലഘുഗ്രന്ഥമാണിത്. പല സ്മരണ, അറേബ്യ, സിറിയ, അർമേനിയ, മെസൊപ്പൊട്ടേമിയ എന്നിവിടങ്ങളിലെ പ്രധാന കേന്ദ്രങ്ങളിൽ എപ്രകാരമാണ് സുവിശേഷസന്ദേശം എത്തിയതെന്നും ആരംഭകാലത്തു വളർന്നതെന്നും ഇതിൽ വ്യക്തമാക്കുന്നു. യഹൂദന്മാർ എപ്രകാരം സുവിശേഷത്തിനു വഴിയൊരുക്കി എന്ന് ആദ്യത്തെ അധ്യായം വിവരിക്കുന്നു. യഹൂദശാലമിയിൽനിന്ന് അന്ത്യോക്യ, എഡേസ്സ, അർബേല, അമീദ്, മെലിറ്റീൻ, സെലൂഷ്യ, പൽമീറ, ബോസ്ര എന്നിവിടങ്ങളിലെല്ലാം സഭ വ്യാപിച്ചു. ഈ പട്ടണങ്ങളെ കേന്ദ്രമാക്കി ചുറ്റുമുള്ള പ്രദേശങ്ങളിലൊക്കെ സഭ വളർന്നു. തുടർന്ന് 'പൗരസ്ത്യം' 'പാശ്ചാത്യം', എന്നീ സംജ്ഞകൾ ഒരുധ്യായത്തിൽ വിശദീകരിക്കുന്നു. 'കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസിന്റെ ക്രിസ്തുഭാഷ്യം' ആണ് അടുത്ത അധ്യായം. വിവിധ പൗരസ്ത്യസഭകളെപ്പറ്റി തുടർന്നുള്ള മൂന്നധ്യായങ്ങളിൽ പച്ചയ്ക്കുണ്ട്. അതുപോലെ പൗരസ്ത്യ പാശ്ചാത്യ ബന്ധങ്ങൾ രണ്ട് അധ്യായങ്ങളിലും അപഗ്രഥിക്കുന്നു. സഭാ പഠനത്തിനു സഹായകമായ അനുബന്ധങ്ങൾ തുടർന്ന് ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. 1982-ൽ അച്ചടിച്ച ഗ്രന്ഥത്തോടുകൂടി ഏഴധ്യായങ്ങൾ പുതുതായി കൂട്ടിച്ചേർത്തിട്ടുണ്ട്. (പേ. 124-218). ഇതിന്റെ ആദ്യപതിപ്പിന് 1983-ലെ "മാർ ഇബ്രഹീം യോസ" അവാർഡ് ലഭിച്ചതാണ്.

ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന് ഒരുവതാരിക എഴുതിത്തന്നു അനുഗ്രഹിച്ച അഭീവന്ദ്യ മാർ ജോസഫ് പവ്ലത്തിൽ പിതാവിനെ കൃതജ്ഞതയോടെ സ്മരിക്കുന്നു. ഈ ഗ്രന്ഥരചനയിൽ വിവിധ ഘട്ടങ്ങളിലായി സഹായഹസ്തം നീട്ടിത്തന്ന എല്ലാവരെയും നന്ദി നിറഞ്ഞ ഹൃദയത്തോടും സ്നേഹത്തോടും കൂടെ സ്മരിക്കുന്നു.

ഈ ഗ്രന്ഥം രൂപസൗഷ്ഠ്യവത്തോടെ ഞെളിച്ചതുകൊണ്ടുവരാൻ ബുദ്ധിമുട്ടിയ പ്രോ സാങ്ക്റ്റിനീ പ്രിൻറേഴ്സിയിലെ അധികാരികൾക്കും എല്ലാ പ്രവർത്തകർക്കും കൃതജ്ഞതയുടെ കൂപ്പുകൈ. ഈ ഗ്രന്ഥം സഹൃദയസമക്ഷം സാദരം സമർപ്പിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

പ്രൊഫ. ഡോ. ഗീവർഗീസ് ചേടിയത്തു്
പി. ബി. 1. വടവാതുർ,
കോട്ടയം 686010
20-12-1988

BIBLIOGRAPHY

Atiya, A. S., *A History of Eastern Christianity*, London, 1966.

B. O. = *Bibliotheca Orientalis*, ed. J. S. Assemani, Rome, 1719-28.

Chabot, J. B., *Synodicon Orientale*, Paris, 1902.

ER = *The Ecumenical Review*

Fiey, J. M., "Les dioceses du Maphrianat syrien 629-1860", in "Parole de l'Orient, 5(1974), p. 133-164.

Fouyas, M., *The Person of Jesus Christ in the Decisions of the Ecumenical Councils*, Addis Ababa, 1975.

GOTR = *Greek Orthodox Theological Review*

Grote, H., *Die Hauptkirchen des Ostens*, Rome, 1964.

Grumel, V., *La Chronologie*, Paris, 1958.

Hage, W., *Die syrisch jakobitische Kirche in fruehislamischer Zeit*, Wiesbaden, 1966.

Jedin, H., *History of the Church*, 10 vols, London, 1980.

Koodapuzha, X., *The Faith and Communion of the Indian Church of the Thomas Christians*, Kottayam, 1982.

Millar, F., *The Roman Empire and Its Neighbours*, London, 1967.

Rostovtzeff, M. I., "The Near East in the Hellenistic and Roman Times," *The Dumbarton Oaks Papers* I (1941), 25-40.

Schulthess, F., *Die syrischen Kanones der Synoden von Nicaea bis Chalcedon*, Berlin, 1908.

Segal, J. B., *Edessa, "the Blessed City"*, Oxford, 1970.

Spuler, B., *Die morgenlaendischen Kirchen*, Leiden/Koln, 1964.

Stevenson, J., *Creeeds, Councils and Controversies*, London, 1966.

WWS = *Wort und Wahrheit* (1972-8).

എവ. സഭ = എവസേബിയസ്, സഭാചരിത്രം.
 - പല. രക്ത = പലസ്തീനിയൻ രക്തസാക്ഷികൾ
 തിയ. സഭ = തിയഡൊറ്റോസ്, സഭാചരിത്രം.
 സൊക്രാ = സൊക്രാട്ടസ്, സഭാചരിത്രം.

അധ്യായം 1

യഹൂദസഭ

ലോകരക്ഷകനായ മിശിഹായെ ലോകത്തിനു സമ്മാനിക്കുവാൻ പ്രത്യേകം സജ്ജരാക്കപ്പെട്ടവരാണ് യഹൂദർ. അബ്രഹാമിന്റെ വിളിയിൽ ആരംഭിച്ച് (ക്രി. മു. 1850) മിശിഹായിലെ തുണത്തുവരെയുള്ള അവരുടെ ചരിത്രം മാനവരക്ഷാചരിത്രമാണ്. മനുഷ്യകലത്തിന്റെ പ്രതിനിധികളായി ദൈവം അവരെ കണക്കാക്കുകയും അവരുടെ ചരിത്രത്തിൽ ഇടപെടുകയും ചെയ്തു. അവരുടെ ചരിത്രം ദൈവിക വെളിപാടുകളുടെ ചരിത്രമായി മാറി. ദൈവികവെളിപാട് പൂർത്തീകരണത്തിലെത്തുന്നതു സാധ്യമാണെങ്കിലാണ്. വിഗ്രഹാരാധനക്കാരായ ജാതികളുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ നിന്ന് അബ്രഹാമിനെ വിളിക്കുകയും അദ്ദേഹത്തെ തന്റെ പ്രത്യേക പരിപാലനയുടെ കീഴിൽ വളർത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. കാനാൻ നാട്ടിൽ വളർന്നു പെരുകുവാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ ഈജിപ്റ്റിൽ അവർ പഠിച്ചു നടന്നു. വിഗ്രഹാരാധകരായ ഈജിപ്തുകാരുടെ മദ്ധ്യത്തിൽ ഏകദൈവവിശ്വാസികളായി അവർ വളർന്നു. അവിടെ നിന്ന് അവരെ അവിടുന്ന് മരുഭൂമിയിലൂടെയുള്ള നാല്പതു വർഷത്തെ യാത്രക്കുശേഷം കാനാൻ നാട്ടിലെത്തിച്ചു. വഴിക്കുവെച്ച് - സീനായി മലയിൽവെച്ച് - ദൈവം ആ ജനവുമായി ഒരുമ്പടി ചെയ്തു: "നിങ്ങളെനിക്കു ജനമായിരിക്കും; ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു ദൈവമായിരിക്കും." അവർ കാനാൻ നാട്ടിൽ നിറഞ്ഞപ്പോൾ ദൈവം അവരെ അസീറിയായിലേക്കും, ബാബിലോണിയായിലേക്കും ഈജിപ്റ്റിലേക്കും അയച്ചു.¹ എന്നാൽ ദൈവം അവരിൽ നല്ലൊരു

1. ക്രി. മു. 722-ൽ അസ്സീറിയക്കാർ സാൽമനേസ്സിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഇസ്രായേൽ രാജ്യം തകർത്തു തരിപ്പണമാക്കി. പത്തു ഗോത്രങ്ങളെ അവിടെനിന്ന് അസ്സീറിയൻ സാമ്രാജ്യത്തിലേക്കു നാടുകടത്തി (2രാജാ. 17:1). 597-586-ൽ ബാബിലോൺ രാജാവായ നെബൂക്കദനേസ്സർ യൂദോരാജ്യത്തിലെ ഹൂദുദനാരിൽ നല്ലൊരുപങ്കിനെ ബാബിലോണിൽ കേബാർ നദീതീരത്തു കടയിരുത്തി (2ദിന. 36: 6ff). നെബൂക്കദനേസ്സിനെ ഭയന്ന് നിരവധി യഹൂദർ ഈജിപ്റ്റിലേക്കു ഓടിപ്പോയി (യിരെ. 40-44).

തുടർന്നുള്ള യഹൂദചരിത്രത്തെ രണ്ടായി തിരിക്കാം: (1) പല സ്ത്രീനയിലെ യൂദന്മാർ, (2) പ്രവാസിയുടേന്മാർ: റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ വിവിധ ഭാഗങ്ങളിലും, പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിലും ഭാരതത്തിലും സ്ഥിരതാമസമാക്കിയവരെയാണ് പ്രവാസിയുടേന്മാർ എന്ന് പറയുന്നത്. പലസ്തീനയിലെ യൂദന്മാരിൽനിന്നു പലതു കൊണ്ടും ഇവർ വ്യത്യസ്തരായിരുന്നു.

(1) പലസ്തീനയിലെ യൂദന്മാർ

റോമാക്കാർ, ഗ്രീക്കുകാർ (സീറിയക്കാർ) തുടങ്ങിയവർ പല സ്ത്രീനയിലേക്കു വരികയും യഹൂദന്മാരുടെ 'സാർവത്രിക ഭൗത്യ നിർവഹണത്തിന്' അവരെ സഹായിക്കുകയും ചെയ്തു. കിടമത്സരങ്ങളാൽ ദുഷിച്ച യൂദന്മാരെ അടിക്കുകയും ചിതറിക്കുകയും ചെയ്യാനുള്ള വടിയായിരുന്നു വിദേശീയർ. ക്രൂരനായ ഹെറോദേസ് (ക്രി. മു. 40-4) ഉരുക്കുമുഷ്ടിയിൽ അവരെ അമർത്തുവാൻ യത്നിച്ചു. അയാൾ റോമാക്കാരുടെ സഹായത്തോടുകൂടി അടിച്ചമർത്തൽ നയം തുടർന്നു. ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ രക്ഷകനുവേണ്ടി യുള്ള ദാഹം അതിതീവ്രമായിരുന്നു. ഹെറോദേസിന്റെ കാലത്താണ് യഹൂദ്യയിലെ ബേത്ഘഹേമിൽ (ക്രി. മു. 6-4) ക്രിസ്തു ജനിച്ചത്.

പലസ്തീനയിലെ അക്കാലത്തെ യഹൂദമതത്തിനു പല സവിശേഷതകളുണ്ടായിരുന്നു. പ്രീശർ, സഭുകൂർ എന്നിങ്ങനെ രണ്ടു കക്ഷികൾ യഹൂദരുടെ ഇടയിൽ ഉണ്ടായി. മക്കബായരുടെ കാലത്തെ ഹസിയേരുടെ പിൻഗാമികളാണ് പ്രീശർ. നിയമത്തോടു വിശ്വസ്തരായ കാണികളും അതിനായി മരിക്കാൻ തയ്യാറാകുകയും ചെയ്തിരുന്ന ഭക്തന്മാരായ യഹൂദരായിരുന്നു ഹസിയേർ (ഹസീദിം) പാപികളെന്ന് ഗണിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന സാമാന്യജനങ്ങളിൽനിന്നും പുറജാതികളിൽനിന്നും അവർ തങ്ങളെത്തന്നെ വേർതിരിച്ചിരുന്നു. അരൂപികളുടെ അസ്തിത്വം, ശരീരത്തിന്റെ ഉയിർപ്പ് എന്നിവ അവരുടെ വിശ്വാസപ്രമാണത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു. കർക്കശ ജീവിതം, പാരമ്പര്യത്തോടുള്ള ബഹുമാനം, ഭക്തവേഷം എന്നിവ ഇവരുടെ മുഖമുദ്രയായിരുന്നു (മത്താ. 23:23; ലൂക്കോ. 11:42). സാധാരണ ജനങ്ങളെ വശീകരിക്കുന്നതിനും സ്വാധീനിക്കുന്നതിനും ഇവർക്കു സാധിച്ചു.⁵

5. 1മക്ക 2:4; 6:12ff; 2മക്ക.14:6. cf. ജോർജ്ജ് പുനക്കോട്ടിൽ, പുതിയ നിയമത്തിനൊരാമുഖം, കോട്ടയം. 1981, p. 21-23.
6. പരഷ്, (വേർതിരിക്കുക) എന്ന ഹീബ്രു മൂലത്തിൽ നിന്നായിരിക്കാം 'പ്രീശർ' അഥവാ 'ഹസിയേർ' എന്ന പദം ഉത്ഭവിച്ചത്. ഹീബ്രു വിൽ 'പെറഷിം' എന്നും സുറിയാനിയിൽ 'പ്രീശേ' എന്നുമായിരുന്നു ഇവരുടെ പേരും. മറ്റുള്ളവരിൽ നിന്നും തങ്ങളെത്തന്നെ മാറി നിർത്തിയതിനാലാകാം ഈ പേരുണ്ടായത്.

സഭുകൂർ യഹൂദരുടെ ഇടയിലെ പുരോഗമനവാദികളായിരുന്നു. പാരമ്പര്യത്തിലും വാചിക നിയമങ്ങളിലും അവർ വിശ്വസിച്ചില്ല. അരൂപികളുടെ അസംതൃപ്തവും ശരീരത്തിന്റെ ഉയിർപ്പും അവർ നിഷേധിച്ചു. ജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽ ഇവർക്കു കാര്യമായ സ്വാധീനമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവസരവാദികളും സ്വാർത്ഥികളുമായ ഇവർ അധികാരികളുടെ പക്കൽ നല്ല സ്വാധീനം ചെലുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു.⁷

നിയമം പഠിച്ചു വ്യാഖ്യാനിക്കാനായി നിയമജ്ഞരുണ്ടായിരുന്നു.

പുരോഹിതന്മാർ യഹൂദസമൂഹത്തിൽ വളരെയധികം സ്വാധീനമുള്ളവരായിരുന്നു. അഹറോന്റെ വംശത്തിൽപ്പെട്ട ഇവർ ദേവാലയശുശ്രൂഷയ്ക്കായി വേർതിരിക്കപ്പെട്ടവരായിരുന്നു. 24 വിഭാഗങ്ങളായി തിരിഞ്ഞു തവണ അനുസരിച്ച് അവർ ദേവാലയശുശ്രൂഷ നടത്തി വന്നു. പുരോഹിതന്മാരുടെ തലവനായി ഒരു മഹാപുരോഹിതനും ഉണ്ടായിരുന്നു.

യഹൂദരുടെ മറ്റൊരു വിഭാഗമാണ് എസ്സീൻകാർ (Essenes).

യഹൂദരുടെ രാഷ്ട്രീയ-സാമൂഹ്യജീവിതത്തിൽ നിന്നും കിടമത്സരങ്ങളിൽനിന്നും അകന്നുമാറി സ്വൈരജീവിതം നയിക്കാൻ ആഗ്രഹിച്ച യഹൂദരാണ് ഇവർ. ക്രി. മു. രണ്ടാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ മദ്ധ്യത്തിൽ ക്രി. വ. ഒന്നാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അന്ത്യത്തിനുമിടയ്ക്ക് ഇവർ സമൂഹജീവിതം നയിച്ചിരുന്നു. ഹിസിദിം വിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ടവരുടെ പിൻതലമുറയിൽപ്പെട്ടവരത്രേ. വി. വേദപുസ്തകത്തിലോ 'തൽമുദി'ലോ ഇവരെപ്പറ്റി പരാമർശനമില്ല. എങ്കിലും ചരിത്രകാരനായ ജോസേഫുസ് (37-95) താത്പരനായ ഫിലോ (ക്രി. മു. 20-ക്രി. വ. 50), റോമൻ ഗവർണ്ണറായ സ്ക്വീനി (23-79) എന്നിവർ ഇവരെപ്പറ്റി സംസാരിക്കുന്നു. ചാവുകടലിനടുത്തുള്ള ക്വറാൻ പ്രദേശത്തു 'നീതിമാനായ ആചാര്യന്റെ' നേതൃത്വത്തിൽ ജീവിച്ചവർ എസ്സീൻകാരായിരുന്നു എന്ന് ചിലർ കരുതുന്നു. ക്വറാനിൽ താമസിച്ചതിനാൽ 'ക്വറാൻ സമൂഹം' എന്നും ഇവർ അറിയപ്പെടുന്നു. അവരുടെ ഇടയിൽ പുരോഹിതന്മാരും പുരോഹിതരല്ലാത്തവരും ഉണ്ടായിരുന്നു. ക്രിസ്തുമതാരംകോലത്തു് ഇവരുടെ എണ്ണം 4000-ഓളം ഉണ്ടായിരുന്നു. നവാർത്ഥികൾക്കു മുന്നു വർഷം കർക്കശമായ ജീവിതം നയിക്കേണ്ടിയിരുന്നു. രഹസ്യം പാലിക്കുന്നതിനും സമൂഹത്തിന്റെ അധ്യക്ഷനെ അനുസരിക്കുന്നതിനും അവർ ബാധ്യസ്ഥരായിരുന്നു. പകലന്തിയോളം കായികാലയാനം ചെയ്തു് ഇവർ

7. സഭുകൂർ-നീതിമാന്മാർ (സട്ടിക്കിം) എന്ന അർത്ഥത്തിലോ, സാദോക്കിന്റെ വംശ പരമ്പരയിൽ പെട്ടവർ (സാദോക്കുകാർ) എന്ന അർത്ഥത്തിലോ എടുക്കാം. cf. പുനക്കോട്ടിൽ, op. cit. p. 23ff.

ജീവിച്ചു. രാത്രികാലങ്ങളിൽ വേദപുസ്തകവും നിയമവും പഠിക്കുന്നതിൽ ഇവർ നിഷ്ഠർഷ പാലിച്ചു. റോമാക്കാർ യറുശലേം നശിപ്പിച്ചതോടെ ഈ സമൂഹം ഇല്ലാതെയായി; 1947-നശേഷം ഇവരുടെ ഒരു വലിയ ഗ്രന്ഥശേഖരം ചാവുകടൽ തീരത്തുനിന്നു കണ്ടെടുക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്.

ഹേറോദേസിനു ശേഷം

ഹേറോദേസിനുശേഷം യൂദയാ രാജ്യം മൂന്നായി വിഭജിക്കപ്പെടുകയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മൂന്നു മക്കൾ ഹേറോദേസ് അന്തിപ്പാസ്, അർക്കലാവുസ്, ഫിലിപ്പ് - അവിടം ഭരിക്കുകയും ചെയ്തു. ക്രി. വ. 4-ൽ റോമാക്കാർ അർക്കലാവോസിനെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കി; യൂദയാ, സമറിയം, ഇടുമിയ എന്നീ പ്രദേശങ്ങൾ റോമൻ പ്രൊക്കുറേറ്റർമാരുടെ നേരിട്ടുള്ള ഭരണത്തിൻകീഴിലാക്കി. പൊന്തിയോസ് പീലാത്തോസ് (26-36) പോർചിയുസ് ഫെസ്തുസ് എന്നീ പ്രൊക്കുറേറ്റർമാരുടെ കീഴിൽ യൂദന്മാർ കടുത്ത അമർഷത്തിൽ കഴിഞ്ഞു. ക്രി. വ. 66-ൽ അവർ വിപ്ലവം ഉണ്ടാക്കി. നീറോചക്രവർത്തി വെസ്പാസ്യനെ പലസ്തീനയിലേയ്ക്ക് അയച്ചു. തുടർന്നുണ്ടായ യുദ്ധത്തിൽ 40,000-യുടന്മാർ മരണമടഞ്ഞു. ക്രി. വ. 69-70-ൽ വെസ്പാസ്യൻ റോമാചക്രവർത്തിയായി. ടൈറസ് ആക്രമണം തുടർന്നു. സൈന്യം ആറുമാസം പട്ടണം വളഞ്ഞു. ഈ കാലയളവിൽ യൂദന്മാർക്കു വലിയ കഷ്ടനഷ്ടങ്ങളുണ്ടായി. 70-ാം ആണ്ടു ജൂലൈ 17-നു അനുദിനബലി നിർത്തലാക്കപ്പെട്ടു, ആഗസ്റ്റസ് 10-നു യറുശലേം ദേവാലയം തകർക്കപ്പെട്ടു. ഒരു മാസത്തിനകം ഉത്തരസീയോൻ വീണ്ടും കല്ലിന്മേൽ കല്ലു ശേഷിക്കാത്തവണ്ണം യറുശലേം നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. 10 ലക്ഷത്തോളം യൂദന്മാർ ആ യുദ്ധത്തിൽ മരിച്ചു. ഒരു ലക്ഷത്തോളം പേർ അടിമകളായി വിൽക്കപ്പെട്ടു. അനേകം യൂദന്മാർ മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിലേക്ക് ഓടിപ്പോയി.

ക്രി. വ. 115-ൽ ഉടലെടുത്ത വിപ്ലവവും റോമാക്കാർ അമർച്ച ചെയ്തു. ക്രി. വ. 132-നും 135-നും ഇടയ്ക്കു റോമാക്കാർ കൈതിരായി വീണ്ടും വിപ്ലവം ഉണ്ടായി. 135-ൽ ഹഡ്രിയൻ വന്നു യഹൂദരെല്ലാം വധിക്കുകയോ പലസ്തീനയിൽനിന്നു ഓടിക്കുകയോ ചെയ്തു. യറുശലേമിൽ 'ഏലിയാ കാപ്പിഞ്ഞാളിൻ' എന്ന ഗ്രീക്കുനഗരം തന്നെ പണിതു. അവിടെ ഗ്രീക്കുദേവനെയും പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. ഛേദനാചാരം തുടങ്ങിയ യഹൂദപാരമ്പര്യങ്ങൾ നിർത്തലാക്കി. നാലു വർഷം നീണ്ടുനിന്ന സംഘട്ടനത്തിൽ അഞ്ചുലക്ഷം യൂദന്മാർ മരിച്ചു. വിശുദ്ധ സ്ഥലങ്ങൾ അശുദ്ധമാക്കപ്പെട്ടു. യൂദന്മാർ യറുശലേമിൽ കയറുന്നതു നിരോധിച്ചു. ഇതോടുകൂടി യറുശലേമിന്റെ ചരിത്രം വിസ്മൃതിയിലാണ്ടു. രാഷ്ട്രീ

യമായി പലസ്തീനിയൻ യൂദന്മാരുടെ ചരിത്രം ഇവിടെ അവസാനിക്കുന്നു.

(2) പ്രവാസിയുദന്മാർ

പലസ്തീനായ്ക്കു പുറത്തു ധാരാളം യൂദന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. അവർ പ്രവാസിയുദന്മാർ (Jews in the diaspora) എന്നറിയപ്പെട്ടു. ക്രിസ്തുമതാരംകോലത്തു അന്നറിയപ്പെട്ടിരുന്ന നാടുകളിലെല്ലാം ധാരാളം യൂദന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ എല്ലാ പ്രവിശ്യകളിലും, പ്രത്യേകിച്ചു മധ്യധരണ്യാഴിയോടു തൊട്ടുകിടക്കുന്ന പ്രദേശങ്ങളിലും യൂദന്മാർ പാർത്തിരുന്നു. അതുപോലെ കരിങ്കടൽ തീരത്തും, മെസപ്പൊട്ടേമിയ, ബാബിലോണിയ, മേദിയ, ഭാരതം എന്നിവിടങ്ങളിലും നിരവധി യൂദകേന്ദ്രങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. 'ഞങ്ങളില്ലാത്ത ഒരു ദേശംപോലും ഈ ഭൂമിയില്ല' എന്ന് ജോസേഫ് ഹ്യൂസ് വാക്യവും, 'നിന്നാൽ കരയും കടലും നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു' എന്ന 'സിബില്ലിയൻ ഓറക്കിളം' ഇതാണ് വ്യക്തമാക്കുക (3.271).⁸ 'അവരിപ്പോലും എല്ലാ പട്ടണങ്ങളിലുമുണ്ട്'; ഈ വർഗത്തെ സ്വീകരിക്കാത്തതായും അവരുടെ സ്വാധീനത്തിൽ വരാത്തതായും ഒരസ്ഥലംപോലും ഇല്ല' എന്നു സ്രാബോയും രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.⁹

(a) ബാബിലോണിയൻ യൂദന്മാർ

വാണിജ്യപരമായും സാംസ്കാരികമായും ഇവർ ഉന്നതനിലവാരം പുലർത്തിയിരുന്നു. പേർഷ്യ, സെലെവുകസിന്റെ ഭരണത്തിൻകീഴിൽ വന്നപ്പോഴും ക്രി. മു. 140-ൽ പാർത്തിയൻ (അർസസീഡ്) ഭരണത്തിൽകീഴിൽ വന്നപ്പോഴും അവിടെയുണ്ടായിരുന്ന യഹൂദന്മാരുടെ നിലപാടിനു മാറ്റമുണ്ടായില്ല.

ബാബിലോണിയയിലെ സെല്യൂഷ്യയിലും അതിനു ചുറ്റും ധാരാളം യഹൂദന്മാർ സ്ഥിരതാമസക്കാരായി ഉണ്ടായിരുന്നു. കാറാഹ്,

8. യൂദന്മാർ റോമാസാമ്രാജ്യം മുഴുവൻ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നു എന്ന് ഫിലോയിലും 'നടപടി'യിലും (നട. 2:9ff.), ജോസേഫ് ഹ്യൂസിലും (യുദ്ധം, II, 16.4, VII 3.3) കാണാം. ക്രി. മു. 139-138-ൽ യൂദന്മാർക്കു സംരക്ഷണം പ്രഖ്യാപിച്ചുകൊണ്ട് റോമൻ സെനറ്റം ഒരു ഡിക്രി പുറപ്പെടുവിച്ചു. അതു് ഇജിപ്ത്, സിറിയ, പെർഗാമം, കപ്പദോചിയ, പാർത്തിയ, സംപ്സാമേ, സ്പാർട്ടാ, സിസിയോൻ, ഒളോസ്, സാമോസ്, ഗൊർതിന, കാരിയ, മിൻദസ്, ഫലിക്രണാസ്യസ്, സ്റ്റിഡ്യസ്, കോസ്, റോഡ്യസ്, ലിസിയ പ്രൊവിൻസ്, ഫസേലിസ്, പഫ്ലാഗിയ, സിദ്, അരാഡ്യസ്, സൈറീൻ, സൈപ്രസ് എന്നിവിടങ്ങളിലെ രാജാക്കന്മാർക്കു് സെനറ്റം അയച്ചുകൊടുത്തു.

9. Cited by Flavius Joseph, Antiquities, xiv. 7.2; A. Harnack The Expansion of Christianity in the first Three Centuries, vol.1. N. Y. 1904, p. 2.

സ്പസീന, സൂസ, ഡൂറ-എവറോപ്പോസ്, നിസെഫോറിയം, കാറെ, എഡേസ്സാ, ഗുണ്ടാഷ്പൂർ, ഗസ്സാക്കാ, ഹിക്ക്കാനിയാ, അർബേല, നിസിബിസ് എന്നീ ഹെല്ലനിക നഗരങ്ങളിലെല്ലാം ധാരാളം യഹൂദന്മാർ പാർത്തിരുന്നു.

(i) ക്രിസ്തുവർഷം ഒന്നാം നൂറ്റാണ്ടിൽ അടിയബേനെ എന്ന ചെറുരാജ്യത്തെ രാജകുടുംബം യഹൂദമതത്തിൽ ചേർന്നു.¹⁰ എന്നാൽ അർബേലയിലും അടിയബേനയിലും ഉള്ളതിലധികം യഹൂദന്മാർ നിസിബിസിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. ധനസ്ഥിതിയിലും പാരമ്പര്യ സംരക്ഷണത്തിലും ഇള്ളൂർ മുൻപന്തിയിൽ നിന്നു. ചുറുളളവരായി അവർ നല്ല ബന്ധം പുലർത്തി. നിസിബിസിലെ പൊതു ശൃശാനക്രമി യഹൂദരും ശവസംസ്കാരത്തിന് ഉപയോഗിച്ചു.

(ii) ക്രി. മു. 132/1-ൽ ആരംഭിച്ച ഒഷ്റേൻ എന്ന നാട്ടുരാജ്യത്തിന്റെ തലസ്ഥാനമായ എഡേസ്സയിലും യഹൂദരുടെ സ്വാധീനം ധാരാളമുണ്ടായിരുന്നു.

ബാബിലോണിയൻ യൂദന്മാർ നവീകരണപ്രക്രിയയ്ക്ക് അധികമായി വിധേയരായില്ല. പലസ്തീനയിലെ ഹരിസേയിക യുദ്ധമതവുമായി വളരെയധികം കെട്ടുപിണഞ്ഞു കിടന്നതിനാൽ തീരം കവിഞ്ഞൊഴുകിവന്ന ഹെല്ലനീസം വലിയ ചലനമൊന്നും അവരുടെയിടയിൽ ഉണ്ടാക്കിയില്ല. അറമായ (സുറിയാനി) ഭാഷയും സെമിറ്റിക് സംസ്കാരവും അവർ പാലിച്ചു. യറൂശലേം തകർന്നപ്പോഴും ഇള്ളൂർ പേർഷ്യൻ-റോമൻ സാമ്രാജ്യങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്ന മെസപ്പൊട്ടാമിയൻ പട്ടണങ്ങളിൽ സ്വൈരജീവിതം നയിച്ചു. സസ്സാനീഡ് സാമ്രാജ്യത്തിൽ 860,000 യഹൂദന്മാരുണ്ടായിരുന്നു എന്ന് കരുതപ്പെടുന്നു.¹¹ അസ്സീറിയൻ, ബാബിലോണിയൻ 'നാട്ടുകുടുംബങ്ങളാണ്' ഇത്രയധികം യഹൂദരെ മെസപ്പൊട്ടാമിയയിലെത്തിച്ചത്.¹² തിഗ്രാനസ് I എന്ന അർമേനിയൻ രാജാവ് ക്രി.മു.

10. J. B. Segal, Edessa, 'the Blessed City', Oxford 1970, p. 41
11. Cf. Jacob Neusner, A History of the Jews in Babylonia (The Early Sassanian Period), vol. xi, Leiden 1966, p. 17.
12. മുകളിൽ n. 1 കാണുക. അസ്സീറിയക്കാർ നാട്ടുകുടുംബങ്ങളായ യിസ്രായേൽക്കാരെ നിസിബിസ്, പശ്ചിമ അടിയബേനെ, ബാബിലോൺ എന്നിവിടങ്ങളിലാണ് കടിയെടുത്തത് (2 രാജാ. 17:6; 18:11). അസ്സീറിയക്കാർ അവരെ അർമേനിയയിലേയ്ക്കാണ് നാട്ടുകുടുംബിയത് എന്നും ഒരഭിപ്രായമുണ്ട്. ഉർമിയായ്ക്കകം തീരത്തു കാണുന്ന യഹൂദർ ഇവരുടെ പിൻഗാമികളാണ്. മിഗ്രിക്കും യെരിവാനും ഇടയ്ക്ക് അർകസഡ് നദീതടത്തിലാണ് അവർ കടിയെടുത്തത് എന്ന് ഇള്ളൂർ വാദിക്കുന്നു. Cf. Jacob Neusner, A History of Jews in Babylonia (From Shapur I to Shapur II), vol. xii, Leiden 1968, p. 339. ബാബിലോണിയക്കാർ അവരെ കേബാർ നദീതീരത്തു കടിയെടുത്തു.

83-ൽ സിറിയയും പലസ്തീനയും ആക്രമിച്ചു അനേകം യൂദന്മാരെ അർമേനിയയിലേക്കു കൊണ്ടുപോയി.¹³

ധാരാളം യഹൂദന്മാർ മെസപ്പൊട്ടേമിയയിൽ സ്ഥിരതാമസംകൊണ്ടു ഉണ്ടായിരുന്നതിനാൽ പലസ്തീനയിൽനിന്നു ജനങ്ങൾ ഈ പ്രദേശങ്ങളിൽ കുടിയേറി പാർത്തിട്ടുണ്ട്. കച്ചവടത്തിനായി സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നവരും നിരവധിയാണ്. ഇന്നെന്നപോലെ അന്നും അവർ എവിടെ പോയാലും അവരുടേതായ ഒരു സമൂഹമായി തന്നെ കഴിച്ചുകൂട്ടി; അവരുടെ ആചാരങ്ങളും പാരമ്പര്യങ്ങളും പുലർത്തി. മതപരമായും വർഗപരമായും അവർ മറ്റുള്ളവരിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തരായിരുന്നു.

മെസപ്പൊട്ടേമിയൻ പ്രദേശത്തു താമസിച്ചിരുന്ന യൂദന്മാരെ അന്നെന്ന ഓരോരോ ഭരണാധികാരികൾ അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും മാറ്റിയിട്ടുണ്ട്.¹⁴

നിസിബിസായിരുന്നു ബാബിലോണിയൻ യൂദന്മാരുടെ ബൗദ്ധികകേന്ദ്രം. റബീമാരായ ആഖീബാ, യൂദാ ബൻബത്തീർ, ഇശ്മായേൽ, ആഹായ്, യോസിയോ, ഹിയ്യാ, ഇസ്സീ ബൻ യൂദാ, ശാമുവേൽ, റാബ് ആദിയായവർ നേതൃത്വം നൽകി. യൂദന്മാരുടെ അക്കാദമി സ്ഥിതി ചെയ്തിരുന്നതും അവിടെയായിരുന്നു. ബാബിലോണിയൻ തൽമൂട് എന്ന ഗ്രന്ഥം മെസപ്പൊട്ടേമിയൻ യൂദന്മാരുടെ സംഭാവനയാണ്.

(b) അലക്സാൻഡറിയൻ യൂദന്മാർ

ഈജിപ്തിലെ എല്ലാ പട്ടണങ്ങളിലും (nomes) യൂദന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. അലക്സാൻഡ്രിയൻ പട്ടണത്തിലെ രണ്ടു ഭാഗങ്ങൾ 'യൂദന്മാരുടേതു' ആയിരുന്നു എന്ന് ഫീലോ സാക്ഷ്യപ്പെടുന്നു. ഈ രണ്ടു ഭാഗങ്ങളിലും മുഖ്യമായും യൂദന്മാരാണ് വസിച്ചിരുന്നതു്. ശേഷിച്ചു മൂന്നു ഭാഗങ്ങളിലും യൂദന്മാരുടെ സാന്നിദ്ധ്യം ഉണ്ടായിരുന്നു. 10 ലക്ഷം യൂദന്മാർ ഈജിപ്റ്റിൽ വസിച്ചിരുന്നു എന്ന് ഫീലോ വ്യക്ത

13. Cf. Jacob Neusner, A History of Jews in Babylonia (The Parthian Period), vol. ix, Leiden 1969. ടിഗ്രാനസ് അവരെ അർമാവീസ്, വർത്കെസ്, വാൻ അഥവാ സെമിരാമീസ്, അർത്തഷാദ്, വാൻഡോസ് എന്നീ സ്ഥലങ്ങളിൽ കടിയെടുത്തി. J. Neusner op. cit, vol. 12, p. 339.
14. രണ്ടാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആരംഭത്തിൽ അർഭാഷെസ് എന്ന രാജാവ് യെരൂസലീമിൽ നിന്നു് അർത്ഥാഷത്തിലേക്കു് യൂദന്മാരെ മാറ്റി താമസിപ്പിച്ചു. നാലാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഷപ്പൂർ II അർമേനിയയിൽ നിന്നു് നിരവധി യഹൂദരെ പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ ഇസഫഹാൻ എന്ന സ്ഥലത്തേക്കു് മാറ്റി.

മാക്കുന്നുണ്ട്.¹⁵ പ്രവാസിയുടേന്മാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ ധനപരമായും സാ. സ്കാരികമായും ഏറ്റവും ഉയർന്നു നിന്നത് അലക്സാണ്ട്രിയൻ യുദ്ധന്മാരാണ്. ഏറ്റവും കൂടുതൽ ഹെല്ലനിസത്തിനു വിധേയരായതും ഇവർക്കുതന്നെയാണ്. വാണിജ്യത്തിലാണ് അവർ ഏറ്റവും ശ്രദ്ധിച്ചിരുന്നത്.

ക്രി. മു. 200-നും ക്രി. വ. 100-നും ഇടയ്ക്കു് ഈജിപ്തിലെ യഹൂദന്മാർ ഒരു 'യഹൂദതത്വശാസ്ത്രം' രൂപീകരിച്ചു. അവരിൽ ഫിലോയുടെ (+ക്രി. വ. 50) കൃതികൾ മാത്രമേ പിൻതലമുറയ്ക്കു ലഭിച്ചിട്ടുള്ളൂ. ഹെല്ലനിക സ്വാധീനം സ്വീകരിച്ച അലക്സാണ്ട്രിയൻ യുദ്ധന്മാരായ ഒരു യുദ്ധന്മാരിൽ ഫിലോ, 'തോറായ്ക്കു' ഭാഷ്യം ചമയ്ക്കുന്നതിലാണ് അദ്ദേഹം ശ്രദ്ധിച്ചത്. ഗ്രീക്കു സാഹിത്യകാരന്മാർ സ്വീകരിച്ച വ്യംഗ്യാർത്ഥം വ്യാഖ്യാനരീതി¹⁶ ബൈബിൾ വ്യാഖ്യാനത്തിനു ഫിലോ സ്വീകരിച്ചു. ബൈബിൾ വ്യംഗ്യാർത്ഥത്തിൽ വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നതു ഗ്രീക്കു താത്ത്വപരമായ പഠനം തന്നെയാണ് എന്നു ഫിലോ പ്രചരിപ്പിച്ചു.¹⁷ ഫിലോ പില്ലാല ക്രൈസ്തവ സാഹിത്യത്തിൽ ചെലുത്തിയിടത്തോളം സ്വാധീനം സമകാലീനനായ മറ്റൊരു യുദ്ധന്മാരിലും ചെലുത്തിയിട്ടില്ല.

അലക്സാണ്ട്രിയൻ യുദ്ധന്മാരാണ് ഫിലോയുടെ വേദപുസ്തകത്തിന്റെ ഗ്രീക്കുവിവർത്തനം ഉണ്ടാക്കിയതും ഹെല്ലനിസത്തിൽ മുങ്ങിക്കിടന്നതും. ഹെല്ലനിസം വളരെയധികം സ്വാംശീകരിക്കാൻ അവർക്കു സാധിച്ചു. പലസ്തീനയിലെ ഫരിസേയ യുദ്ധന്മാരുടെ പട്ടണത്തിൽ ഒതുങ്ങിക്കഴിയാൻ അവർക്കു കഴിഞ്ഞില്ല. ഈ കാര്യത്തിൽ അവർ ബാബിലോണിയയിലെ യഹൂദന്മാരിൽ നിന്നു വളരെ വ്യത്യസ്തരായിരുന്നു.

ലിബിയ, സിറോനായ്ക, ആഫ്രിക്ക, നമീഡിയാ, മൗറീറ്റാനിയ¹⁸ എന്നിവിടങ്ങളിലും ധാരാളം യഹൂദന്മാരുണ്ടായിരുന്നു.

15. 'അലക്സാണ്ട്രിയയിലും ലിബിയവരെയും എത്യോപ്യവരെയുള്ള പ്രദേശങ്ങളിലും വസിക്കുന്ന യുദ്ധന്മാർ പത്തുലക്ഷത്തിൽ കറയ്ക്കുകയില്ല' എന്നാണ് ഫിലോയുടെ പ്രസ്താവന. cited by A. Harnack, op. cit. p. 7.
16. Allegorical method of interpretation: ഹോമറിന്റെയും ഹെസിയോഡിന്റെയും കൃതികളിലെ ഐതിഹാസിക വിവരണങ്ങൾക്കു ഹെല്ലനിക താത്ത്വപരമായ വ്യംഗ്യാർത്ഥം കാണാൻ തുടങ്ങി.
17. കാലത്തിനു പേരാത്ത നിയമങ്ങളും, മാതൃകാപരമല്ലാത്ത കഥകളും മൂലം ഉള്ളവകുന്ന ഇടർച്ച ഒഴിവാക്കാനാണ് ഫിലോ ഈ രീതി അവലംബിച്ചത്. cf. J. Danielou-H. Marrou, The Christian Centuries, vol. 1, London 1964, p. 129.
18. കാർത്തേജിൽ വളരെ ശക്തമായ ഒരു റബീനിക്കൽ യുദ്ധന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്നു. Cf. W. H. C. Frend, Martyrdom and Persecution in the Early Church, N. Y., 1967, p. 267-268.

അതായതു് ആഫ്രിക്കൻ വൻകരയിൽ മദ്ധ്യധരണ്യാഴിയോടു് തൊട്ടു കിടക്കുന്ന പ്രദേശങ്ങളിലെല്ലാം അവരുണ്ടായിരുന്നെന്നു സാരം. ഈ പ്രദേശങ്ങളിലെ യുദ്ധന്മാരുടെ 'നേത്രത്വം' കേന്ദ്രവും യുദ്ധന്മാരുടെ മായിരുന്നെങ്കിലും 'സഖിത്വം' അലക്സാണ്ട്രിയൻ യുദ്ധന്മാരിൽ തോടായിരുന്നു.

ഗായസു് (കലിഗുള) എന്ന റോമൻ ചക്രവർത്തിയുടെ കാലത്തു് (37-41) ഈജിപ്റ്റിൽ യഹൂദന്മാർക്കു് എതിരായ ഒരു മുന്നേറ്റം ഉണ്ടായി. അനേകം യുദ്ധന്മാർ മർദ്ദിക്കപ്പെടുകയും കൊള്ളയടിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു. ഫിലോ ഈ സംഭവം വിവരിക്കുന്നു. ഹെറോദേസു് രാജാവു് (Herod Agrippa I) ഈജിപ്തു് സന്ദർശിച്ച സമയത്താണ് ഈ മുന്നേറ്റം ഉണ്ടായതു്. യുദ്ധന്മാരുടെയും കരാബാസു് എന്ന ഒരു വിദ്യാർത്ഥിയുടെയും കെട്ടിപ്പിടിച്ച യുദ്ധന്മാരുടെ തെരുവിൽക്കൂടി എഴുന്നള്ളിച്ചു. അതു തങ്ങളെ അവഹേളിക്കുന്നതായി യുദ്ധന്മാർ കരുതി; കലഹവും ലഹളയും ഉണ്ടായി. യുദ്ധന്മാർക്കു സാരമായ നഷ്ടം സംഭവിച്ചു. ഉടനെ ഒരു ഭൗത്യസംഘം റോമിലെത്തി ചക്രവർത്തിയുടെ മുമ്പാകെ ഇതേപ്പറ്റി പരാതി പറഞ്ഞു.¹⁹

യുദ്ധന്മാർക്കെതിരെ മറ്റൊരു ഭൗത്യസംഘം ശക്തമായി പ്രവർത്തിച്ചതിനാൽ ഫിലോയുടെ ഭൗത്യം പരാജയപ്പെട്ടു.

ക്രി. വ. 66-ൽ ഈജിപ്റ്റിൽ മറ്റൊരു ലഹളയുണ്ടായി. പലസ്തീനീയൻ ലഹളയുടെ കാലത്തായിരുന്നു അതു്. ഫിലോയുടെ അനന്തരവനായ സൈബീരിയസു് ജൂലിയസു് അലക്സാണ്ട്രിയൻ ആയിരുന്നു ഈജിപ്റ്റിലെ പ്രീഫെക്ട്. ലഹളക്കാരായ യുദ്ധന്മാർ അലക്സാണ്ട്രിയയിലെ ആംഫിത്രിയേറ്റർ ചട്ടുകരിക്കുമെന്നു ഭീഷണിപ്പെടുത്തി. ഉടനെ അതു സിറോനായ്കയിലും പടർന്നു പിടിച്ചു.²⁰ അവരെ കലഹത്തിൽനിന്നു പിൻതിരിപ്പിക്കുന്നതിൽ പ്രീഫെക്ട് പരാജയപ്പെട്ടു. ഉടനെ റോമാക്കാർ രണ്ടു ലീജിയൻ പട്ടാളത്തെ അയച്ചു് ഈജിപ്റ്റിൽ തന്നെ 50,000 യുദ്ധന്മാരെ കൊന്നുകളഞ്ഞു.²¹ സിറോനായ്കയിലെ ലഹളയും റോമാക്കാർ അടിച്ചമർത്തി. ക്രി. വ. 66-70-ലെ പലസ്തീനായുദ്ധത്തിനു ശേഷം റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ എല്ലാ യുദ്ധന്മാരുടെമേലും ചുമത്തപ്പെട്ട നികുതി (poll tax) കൊടുക്കാൻ ഈജിപ്റ്റിലെ യുദ്ധന്മാരും ബാധ്യസ്ഥരായിരുന്നു.

19. Cf. Fergus. Millar, The Roman Empire and Its Neighbours, London, 1967.
20. Cf. R. M. Grant, Gnosticism and Early Christianity, N. Y.—London, 1966.
21. A. Harnack, op. cit. p. 7.

ക്രി. വ. 73-ൽ യറുശലേമിൽനിന്നു് എത്തിയ തിക്ഷണരായ (zealots) യൂദന്മാർ ഈജിപ്തിലും സിറിയയിലും ലാഘ്യ യൂദന്മാർ പലതികളാണെന്നു്. എന്നാൽ ഈ സ്ഥലങ്ങളിലെ യൂദന്മാർക്കു് അതിനോടു് സമ്മതിക്കാഞ്ഞതിനാൽ കലാപകാരികൾക്കു് അവരുടെ ശ്രമം ഉപേക്ഷിക്കേണ്ടിവന്നു. ക്രി. വ. 115-ൽ സിറിയയ്ക്കായിലെ യൂദന്മാർ ഗ്രീക്കുജനതയ്ക്കെതിരെ കലാപവും കൊള്ളിവയ്ക്കും നടത്തി. അതു കണ്ടുപോലെ ചുറ്റും പടർന്നു. ഈജിപ്ത്, സൈപ്രസ് എന്നിവിടങ്ങളിലേയ്ക്കും വ്യാപിച്ചു. റോമാക്കാർ ഇടപെട്ടു് സിറിയയ്ക്കായിലെ യൂദന്മാരെ പാടെ നശിപ്പിച്ചു. ²²

(c) മററീടങ്ങളിൽ സിറിയ:

പലസ്തീന കഴിഞ്ഞാൽ ഏറ്റവും അധികം യൂദന്മാർ വസിച്ചിരുന്നതു് സിറിയായിലായിരുന്നു. സിറിയയിൽ അന്ത്യോക്യയായിരുന്നു പ്രധാന കേന്ദ്രം. 'ആസിയയിലെയും സിറിയയിലെയും എല്ലാ പട്ടണങ്ങളിലും ധാരാളം യൂദന്മാരുണ്ടു്' എന്ന ഫിലോയുടെ പരാമർശനം ശ്രദ്ധേയമാണു്. ²³ സിറിയയിലെ യൂദന്മാർ ഹെല്ലനിസത്തിനു വിധേയരായിരുന്നു. എങ്കിലും ഗ്രീക്കിനോടു കൂടി സുറിയാനിയും അവർ ഉപയോഗിച്ചിരുന്നു. സിറിയയിലുടനീളം സുറിയാനി പ്രാമാണ്യത്തിലായിരുന്നു. സിറിയയിലെ ഗ്രാമങ്ങളിൽ സുറിയാനി പരക്കെ ഉപയോഗത്തിലിരുന്നു.

ഏഷ്യാമൈനർ:

ഏഷ്യാമൈനറിലെ എല്ലാ നഗരങ്ങളിലും ഗ്രീസിലെ നഗരങ്ങളിലും സമീപിത വിഭിന്നമായിരുന്നില്ല. ഈ പ്രദേശങ്ങളിൽ നിന്നു ലഭിച്ച ശിലാലിഖിതങ്ങളിൽ മിക്കവാറും എല്ലായിടത്തു നിന്നും യൂദലിഖിതങ്ങൾ കണ്ടെടുക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. സൂർണ, പിസീദിയായിലെ അന്ത്യോക്യ, കിലിക്യയിലെ നഗരങ്ങൾ എന്നിവിടങ്ങളിലെല്ലാം അവർ വസിച്ചിരുന്നു. ²⁴

യൂറോപ്പ്

ലയൺസിൽ യൂദന്മാർ ധാരാളമായി ഇല്ലായിരുന്നെങ്കിലും ഗാളിയൻ മറ്റു ഭാഗങ്ങളിൽ അവർ ഉണ്ടായിരുന്നു. സ്പെയിനിൽ

22. A. Harnack, op. cit. p. 5.
23. Legat. 33., cited by A. Harnack, op. cit. p. 3. n. 1.
24. Cf. A. Harnack, ibid.

അവർ വലിയൊരു സമൂഹമായിരുന്നു എന്നു് എൽവീരാ സിനഡ് (300) പറയുന്നു. തെക്കേ ഇറ്റലിയിലും റോമിലും യൂദന്മാർ ധാരാളമായി വസിച്ചിരുന്നു. ക്രി. മു. 4-ാം വർഷം പലസ്തീനയിൽനിന്നുവന്ന യൂദന്മാർ ഭൗത്യസംഘത്തെ റോമിലുള്ള 8000 യൂദന്മാർ പിൽ താങ്ങിയതായി കാണുന്നു. ²⁵ ക്രി. വ. 19-ൽ തിബേരിയസ് സീസർ യൂദന്മാരെല്ലാം റോമിൽനിന്നുട്ടി പുറത്താക്കിയപ്പോൾ 4000 പുരുഷന്മാരെ സർഡീനിയായിലെ ഖനികളിലേക്കു പഠഞ്ഞയച്ചു. തിബേരിയസ് അധികം താമസിയാതെതന്നെ തന്റെ കൽപ്പന പിൻവലിച്ചു. യൂദന്മാരെല്ലാം തിരികെ റോമിൽ എത്തിച്ചേർന്നു. ക്രി. വ. 49-ൽ ക്ലാവുഡിയസ് ഈ നിയമം ഒന്നുകൂടി നടപ്പാക്കാൻ ശ്രമിച്ചെങ്കിലും വിജയിച്ചില്ല. യൂദന്മാർ മതകർമ്മങ്ങൾക്കായി ഒന്നിച്ചുകൂടുന്നതു തടയുകമാത്രം ചെയ്യാനേ റോമിനു സാധിച്ചുള്ളൂ (നട 18:2). യൂദന്മാർ റോമിൽ 'ട്രാൻസ്വേർ നെടിയുടെ അക്കരെ' (Transtevere) എന്ന സ്ഥലത്തായിരുന്നു കൂട്ടമായി താമസിച്ചിരുന്നതു്. മററീടങ്ങളിലും അവർ ഉണ്ടായിരുന്നു.

ഭാരതം

ക്രിസ്തുമതാരംഭത്തിനു മുൻപുതന്നെ ഭാരതത്തിന്റെ പശ്ചിമ തീരത്തു്, പ്രത്യേകിച്ചു ചേരരാജ്യത്തു ധാരാളം യൂദന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. ക്രി. മു. 1000-മാണ്ടിൽ സോളമൻ രാജാവിന്റെ കാലത്തു് യൂദന്മാർ ഇൻഡ്യയുമായി വാണിജ്യബന്ധം നടത്തിവന്നു. ക്രിസ്തു വർഷാരംഭകാലത്തു ചേരരാജ്യത്തു് യൂദന്മാരുടെ ഏഴു് കച്ചവടകേന്ദ്രങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു; സ്ഥിരതാമസക്കാരായ യൂദന്മാരും ധാരാളമായി ഉണ്ടായിരുന്നു. കൊടുങ്ങല്ലൂർ, പാലയൂർ, മാള, പല്ലൂർ എന്നിവിടങ്ങളിൽ ക്രി. വ. 68-ാം ആണ്ടിൽ 10,000 യൂദന്മാർ പലസ്തീനയിൽനിന്നു കടിയേറി പാത്തു എന്നും പറയപ്പെടുന്നു. ²⁶ ക്രിസ്തു മതാരംഭകാലത്തു് ഇവിടെ ധാരാളം യൂദന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. പിൽക്കാല ക്രൈസ്തവ സഭാകേന്ദ്രങ്ങളായ സ്ഥലങ്ങളിലെല്ലാം യൂദന്മാർ ധാരാളമുണ്ടായിരുന്നെന്നു് ജെ. ബി. സെഗൽ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. യറുശലേം നഗരം തകർക്കപ്പെട്ടപ്പോഴും പലസ്തീനയിൽ താമസം അസഹ്യമായപ്പോഴും ഭാരതത്തിലേക്കും അവർ കടിയേറി.

25. Flavius Josephus, Antiquities, xvii, 2. 1; The Wars of the Jews, 2. 6.1
26. Cf. Encyclopaedia Judaica, Jerusalem, vol 8, 1971, col. 1349ff. എ. ശ്രീധരമേനോൻ, കേരളചരിത്രം. കോട്ടയം. 1967, p. 137-138. J. Vellilian, "A Jewish Christian Community", in St. Thomas Christian Encyclopedia of India, II. Trichur, 1973, p. 73-74. L.K. Anantha Krishna Iyer, The Tribes and castes of Cochin, III. new Delhi, 1981, p. 364-399.

പിൽക്കാലത്തു് പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ മതപീഡന കാലങ്ങളിലും തുടരെതുടരെ യഹൂദകുടിയേറ്റം ഉണ്ടായി. ഭാരതത്തിലെ യഹൂദന്മാർ പലസ്തീന, അറേബ്യ, മെസൊപ്പൊട്ടേമിയ, ഈജിപ്ത് എന്നിവിടങ്ങളിൽ നിന്നുള്ളവരായിരുന്നതിനാൽ ഒരു സങ്കലിത യഹൂദസമൂഹമായിരുന്നു ഇവിടത്തേതു്. പിൽക്കാലത്തു ക്രൈസ്തവസഭ വളർന്നു പന്തലിക്കുന്നതിനു ക്രി. മു. ഇവിടെ സ്ഥിര താമസക്കാരായ യഹൂദന്മാർ വഴിയൊരുക്കി.

രക്ഷകനായ മിശിഹാ ഭൂമിയിൽ അവതരിക്കുന്നതിനു യഹൂദന്മാർ ഒരു മാദ്ധ്യമം ആയിരുന്നു. ദൈവരാജ്യം ഭൂമിയിൽ പരക്കുന്നതിനും യഹൂദന്മാർക്കു നല്ലൊരു പങ്ക് വഹിക്കാനുണ്ടായിരുന്നു. പലസ്തീനയിലെ യഹൂദന്മാർ ക്രിസ്തുവിന്റെ രക്ഷാസന്ദേശം ഉറക്കൊണ്ടു; അതിന്റെ വാഹകരായി. പെന്തക്കോസ്റ്റി പെരുന്നാളിൽ സംബന്ധിച്ച പ്രവാസിയുടേതും സുവിശേഷ വാഹകരായി. ഗ്രീക്കു തത്വചിന്തയും വേദപുസ്തക വിജ്ഞാനവും പ്രാദേശികപാരമ്പര്യങ്ങളും കൂട്ടിയിണക്കിയ പ്രവാസിയുടേതും തുറന്നുവെക്കുന്നതോടു കൂടി സുവിശേഷം സ്വീകരിച്ചു. റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ യഹൂദർക്കുണ്ടായിരുന്ന പ്രത്യേക പദവി, പാലസ്തീനയിലെ യൂദമതത്തിന്റെ തകർച്ച എന്നിവ സുവിശേഷം എല്ലാ നാടുകളിലും എല്ലാ ജനപദങ്ങളുടെ ഇടയിലും പരക്കുന്നതിനു സഹായിച്ചു. ബാബിലോണിയൻ-പാർത്തിയൻ ഭരണവും അതിനു സഹായിച്ചു. അങ്ങനെ പുറജാതികളിലേക്കു് ഓരോ ദേശത്തും ഇസ്രായേൽക്കാർ രക്ഷയുടെ സന്ദേശം വഹിക്കുന്നവരും ചവിട്ടുപടിയുമായി തീർന്നു.

യഹൂദമതത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽതന്നെ- പ്രവാചകരും പുരോഹിതരുമായ മൂലത്തിൽ-പുതിയനിയമത്തിന്റെ സഭ പണിയപ്പെട്ടു. ക്രിസ്ത്യാനികളായ യഹൂദരെ സംബന്ധിച്ചു് തങ്ങൾ പ്രതീക്ഷിച്ചിരുന്ന ശ്രേഷ്ഠമായ ദൈവികവെളിപാടുകൂടി സ്വീകരിക്കുക മാത്രമേ ചെയ്തുള്ളൂ. തങ്ങൾക്കുള്ളവയൊന്നും നഷ്ടമാക്കാതെ, ഉപരിയായൊരു വെളിപാട് അവർ സ്വീകരിച്ചു. അതായതു്, നിയമത്തിലും പ്രവാചകരിലും കാണപ്പെട്ട വെളിപാട് പുതിയ നിയമത്തിൽ യാഥാർത്ഥ്യമായി പരിണമിച്ചു.

യഹൂദസഭ അവരുടെ ജീവിതം വഴി സത്യദൈവത്തിനു സാക്ഷ്യം വഹിക്കുകയായിരുന്നു. അവരുടെ ചരിത്രം മാനവ രക്ഷാചരിത്രമാണു്. ചരിത്രാതീതനായ ദൈവം അവരുടെ ചരിത്രത്തിൽ ഇടപ്പെട്ടു. ജാതികളുടെ ഇടയിൽ ചിതറിക്കപ്പെട്ട യഹൂദസഭ എത്ര നൂറ്റാണ്ടുകാലം അപ്രകാരം ചിതറിക്കപ്പെട്ടവരായി കഴിഞ്ഞുകൂടി! ക്രൈസ്തവസഭയോടുകൂടി അപ്പോസ്തോലിക ചവിട്ടുപടിയും കടന്നു വിവിധ ജനപദങ്ങളുടെ ഇടയിൽ വേരൂർച്ചു് പടർന്നു പന്തലിച്ചു കഴിഞ്ഞു.

ജാതികളുടെയിടയിൽ യഹൂദരുടെ ഭൗത്യം നിറവേറപ്പെടുവാൻ ഇരുപതു നൂറ്റാണ്ടുകളെടുത്തു. ക്രി. മു. 586-ൽ തുടങ്ങിയ പ്രവാസത്തിന്റെ അന്ത്യം കുറിച്ചതു 1948-ലാണു്. 20-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ വിവിധ ദേശങ്ങളിൽ ചിതറിക്കപ്പെട്ട യഹൂദരെ ഭൗത്യനിർവ്വഹണാനന്തരം ദൈവം ജാതികളുടെ ഇടയിൽ നിന്നു കൂട്ടിച്ചേർക്കയാണു്. ഇന്നും പ്രസ്തുത പ്രക്രിയ അനുസൃതം തുടരുന്നു.

എന്തിനുവേണ്ടി? അവരുടെ ഇടച്ചു പുറജാതികൾക്കു രക്ഷയായി; അവരുടെ ഇടർച്ച ലോകത്തിന്റെ രമ്യതയായി; ലോകത്തിനു സമ്പത്തായി. അവരുടെ തിരിച്ചുവരവും സ്വീകരണവും മൂതരിൽ നിന്നുള്ള ഉത്ഥാനത്തിനു തുല്യമായിരിക്കും. അവരുടെ ആരംഭം പരിശുദ്ധമാകുന്നു. തായ്വേരും തായ്തടിയും പരിശുദ്ധമാകുന്നു. അവരുടെ അടിസ്ഥാനം മഹനീയനായ അബ്രഹാമാകുന്നു (റോമ. 11:7-16). അവർ ഭൗത്യനിർവ്വഹണത്തിനായി വേർതിരിക്കപ്പെടുന്നു; വീണ്ടും ഭൗത്യനിർവ്വഹണത്തിനായി അയയ്ക്കപ്പെടുന്നു. "ദൈവത്തിന്റെ ജ്ഞാനത്തിന്റെയും അറിവിന്റെയും ആഴം! അവിടുത്തെ വഴികൾ എത്ര ആഴമേറിയവ! അവിടുത്തെ പ്രവൃത്തികൾ എത്ര പരിശോധനാതീതം" (റോമ. 11:33).

തന്റെ പുത്രന്റെ രണ്ടാമത്തെ വരവിനു മുമ്പു തന്റെ ജനത്തെ സ്നേഹനിർഭരമായ ഈ നകത്തിൻ കീഴിൽ പിതാവു് അമർത്തും. അവർ കത്തിത്തുള്ളച്ചവനെ അവർ നോക്കും. അപ്പോൾ ഇസ്രായേൽ മുഴുവൻ രക്ഷപ്രാപിക്കും. 27

27. 1936 ലെ ദണ്ണക്കനുസരിച്ചു് ലോകത്തിൽ ഞാൻ ഒരു കോടി നാൽപതു ലക്ഷം യഹൂദന്മാരുണ്ടു്.

ഇസ്രായേലിൽ	3,354,000
ബ്രസീൽ	165,000
അർജന്റീന	400,000
കാനഡ	330,000
ഫ്രാൻസ്	700,000
ഇംഗ്ലണ്ട്	385,000
തെക്കേ ആഫ്രിക്ക	120,000
യു. എസ്. എ.	5,690,000
റഷ്യ	2,200,000

അധ്യായം 2

പലസ്തീനയിലെ ക്രൈസ്തവസഭ

പലസ്തീനാ ചെറിയൊരു ഭൂപ്രദേശമാണ് (ഏതാണ്ട് 10,000 ച. മൈൽ), നിരവധി തവണ ഇതിന്റെ അതിർത്തികൾ മാറിക്കിടന്നിട്ടുണ്ട്. മാനവ ചരിത്രത്തിലെ സുപ്രധാന സംഭവങ്ങൾക്കു് ഈ നാടു് സാക്ഷ്യം വഹിച്ചു. 'കനാൻ ദേശം', 'വിശുദ്ധ നാടു്' 'വാഗ്ദത്ത ഭൂമി' എന്നെല്ലാം ഇതിനു പേരുകളു്. മധ്യധരണ്യാഴിയോടു് തൊട്ടുകിടന്ന നഗരങ്ങളിൽ പാർത്തിരുന്ന ഫിലിസ്ത്യരിൽ നിന്നാണു് പലസ്തീന എന്ന പേരുണ്ടായതു്, പലസ്തീനയിൽ വസിച്ചിരുന്ന കനാന്യരിൽ നിന്നു് കനാൻനാടു് എന്ന പേരു് വളരെ നേരത്തെ തന്നെ ഇതിനു് ലഭിച്ചു. ദൈവം അബ്രാഹാമിനും സന്തതികൾക്കും വാഗ്ദത്തം ചെയ്ത ഭൂമിയാകയാൽ 'വാഗ്ദത്ത ഭൂമി' എന്നും, രക്ഷാകര സംഭവങ്ങൾ പലതും ഇവിടെ വച്ചു് നടന്നതിനാൽ 'വിശുദ്ധ നാടു്' എന്നും ഇതിനു് പേരുകളു്. രണ്ടാം ലോക മഹായുദ്ധത്തിനു ശേഷം 'ഇസ്രായേൽ' എന്നു് പലസ്തീനാ അറിയപ്പെടുന്നു. 1966-ലെ അറബി - ഇസ്രായേൽ യുദ്ധാനന്തരം യുറുശലേമാണു് ഇസ്രായേലിന്റെ തലസ്ഥാനം. പലസ്തീനാ മർമ്മപ്രധാനമായൊരു സ്ഥാനത്താണു് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു്. ഈജിപ്തിനേയും മെസൊപ്പൊട്ടാമിയയേയും യോജിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു് ഇതു് സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. അസ്സീറിയ, ബാബിലോണിയ തുടങ്ങിയ വൻശക്തികൾക്കു് ഈജിപ്തിലേക്കു് വരുന്നതിനും ഈജിപ്തിനു് സിറിയായിലേക്കു് നീങ്ങുന്നതിനും പലസ്തീനയിലൂടെ കടക്കേണ്ടിയിരുന്നു. പുതിയ നിയമകാലത്തു് യൂദയാ, സമറിയ, ഗലീലിയ (ഗ്ലീല) എന്നിങ്ങനെ പലസ്തീന മൂന്നായി വിഭജിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അതോടു് തൊട്ടടുത്തു കിടന്നവയാണു് ഇദ്ദുമിയ, മോവാബ്, പെരെയാ, ദശഗ്രാമം, ത്രാക്കോണിത്തീസ്, ഫിനീഷ്യ. പലസ്തീനയിലെ പ്രധാന നദിയാണു് യോർദ്ദാൻ.

ക്രി. വ. 70 ൽ ടൈറാസു് യുറുശലേം പിടിച്ചടക്കി തകർത്തു തരിപ്പണമാക്കിയതോടുകൂടി പലസ്തീന റോമിന്റെ വകയായ

ഒരു 'ഇമ്പീരിയൻ പ്രോവിൻസ്' ആയിത്തീർന്നു. 1 ക്രി. വ. 135 ലെ സമരത്തിനുശേഷം യൂദയാ എന്ന പേരുകൂടി തുടച്ചു നീക്കാനായി ഹഡ്രിയൻ ഇതിനെ സിറിയൻ പ്രോവിൻസിനോടു് ചേർത്തു, 'സിറിയ പലസ്തീന' എന്നു് പേരുമിട്ടു.

ക്രൈസ്തവസഭ പലസ്തീനയിൽ വേരോച്ചു വളർന്നതിന്റെ ചരിത്രം അപഗ്രഥിക്കാം. സഭയുടെ ഉത്ഭവത്തിലെന്നവണ്ണം വളർച്ചയിലും പലസ്തീനയിലെ സഭയ്ക്കൊരു പ്രത്യേക ഭൗതികങ്ങളായിരുന്നു. ഇവിടെയെല്ലാം ദൈവത്തിന്റെ അത്യന്തതകരമായ പ്രവർത്തനം നാം കാണുന്നു. അവതരിച്ച വചനമായ ദൈവപുത്രൻ തന്റെ ജീവിതവും പൈസഹാ രഹസ്യവും വഴി സഭയുടെ അടിത്തറ പണിതു. മിശിഹായുടെ ജീവിതകാലത്തുതന്നെ പലസ്തീന മുഴുവൻ സഭാതത്വവിന്റെ നിഴൽ വീശി. ഉദയസൂര്യനിൽ നിന്നുള്ള പൊൻകിരണങ്ങൾ യൂദയായിലും, സമറിയായിലും, ഗ'ളിലായിലും കാണപ്പെട്ടു. 'ദൈവരാജ്യം സമാഗതമായിരിക്കുന്നു' എന്ന സിംഹനാദം കാഹളസമാനം ആ നാട്ടിലെല്ലാം മൂന്നു വർഷം മുഴങ്ങി. സ്നേഹത്തിന്റെ കഴൽവിളി അവിടെല്ലാം പ്രതിധ്വനിച്ചു. പലസ്തീനായിലുണ്ടായ രാഷ്ട്രീയ കോളിളക്കങ്ങൾക്കിടയിലെല്ലാം സ്നേഹത്തിന്റെ പുതിയ സുവിശേഷത്തിന്റെ പരിമളം പരന്നു കൊണ്ടിരുന്നു. കരിശിൽ പൂർത്തിയാക്കപ്പെട്ട ബലിയുടെ ഭാഗമായി മിശിഹായുടെ തിരുവിലാപിൽനിന്നു് രക്തവും വെള്ളവും ഒഴുകി. അതു് സഭയുടെ ഉദയത്തെ കുറിക്കുന്നതായി ചിലർ വ്യാഖ്യാനിക്കുന്നു. പെന്തിക്കൊസ്തി ദിറസം ഒന്നിച്ചുകൂട്ടിയിരുന്ന ഗ'ളിഹന്മാരുടെമേലും മറ്റു് ശിഷ്യരുടെമേലും പരിശുദ്ധാത്മാവു് ആവസിച്ച്. സഭ ഔദ്യോഗികമായി അന്നാണു് ഉദ്ഘാടനം ചെയ്യപ്പെട്ടതെന്നു് കരുതപ്പെടുന്നു. അന്നു് അറിയപ്പെട്ടിരുന്ന ലോകത്തിന്റെ ഏല്ലാ ഭാഗങ്ങളിൽ നിന്നും ആരാധിക്കാനായി യഹൂദന്മാർ യുറുശലേമിൽ എത്തി (നടപടി, 2: 9-11). അവരോടു് പരിശുദ്ധാത്മപ്രേരിതനായി പത്രോസു് പ്രസംഗിച്ചു. ദൈവത്തിന്റെ അത്ഭുതകാര്യങ്ങൾ അവർ ശ്രവിച്ചു. യാഥാർത്ഥ്യവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട പ്രവചനങ്ങളിലേക്കു് (യോവേൽ, 2: 28 - 32) പത്രോസു് അവരുടെ ശ്രദ്ധതിരിച്ചു. അന്നു് യേശുവിൽ വിശ്വസിച്ചു് 3000 പേർ മാമോദീസാ സ്വീകരിച്ചതായി നടപടിയിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു. ഈ രക്ഷാകരസന്ദേശവും നവജീവനും പേറിക്കൊണ്ടു് രക്ഷ പ്രാപിച്ച യഹൂദന്മാർ ലോകത്തിന്റെ നാനാഭാഗങ്ങളിലേക്കും പോയി. പലസ്തീനയ്ക്കു പുറത്തുള്ള ആദ്യ സുവിശേഷ വാഹകരായി ഇവരെ കരുതാം. അങ്ങനെ കേരളം, പാർത്ത്യ, മേദിയ, ഏലാം, അഭിയബേനേ, മെസപ്പൊട്ടേമിയ, ഷെ'റേൻ, സിറിയ,

1. താഴെ അനുബന്ധം കാണുക.

കപ്പദോചിയ, അർമേനിയ, ഏഷ്യാമൈനർ, ഈജിപ്റ്റ്, ലിബിയ, കാർത്തേജ്, റോമാ, ഗ്രീസ് എന്നിവിടങ്ങളിലേക്ക് ആദ്യത്തെ സന്ദേശവാഹകർ അയയ്ക്കപ്പെട്ടു. അങ്ങനെ ശ്ലീഹന്മാർ എത്തുന്നതിനു മുൻപേ യഹൂദന്മാർ വസിച്ചിരുന്ന നാടുകളിലെല്ലാം ക്രിസ്തുവിന്റെ ശിഷ്യരായി തീർന്ന ഓരോ സമൂഹം ഉണ്ടായിരുന്നു.

'നിങ്ങൾ യറുശലേമിലും യൂദയയിലും സമറിയയിലും ഭൂമിയുടെ അതിർത്തികൾ വരെയും എന്നിക്ക് സാക്ഷികളാകും' (നട 1:8) എന്ന കർത്തവ്യം പെന്തക്കൊസ്റ്റാലി വിവസം ഭാഗികമായി നിറവേറി. 'ദൈവവചനം പരക്കെയും യറുശലേമിൽ ശിഷ്യരുടെ സംഖ്യ വർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തു.' (നട 6:7).

യറുശലേമിൽ സഭയ്ക്ക് പീഡനം ഉണ്ടായപ്പോൾ ശിഷ്യന്മാർ യൂദയാഗ്രാമങ്ങളിലേയ്ക്കും സമറിയയിലേയ്ക്കും പലായനം ചെയ്തു. ഫിലിപ്പോസ് എത്യോപ്യക്കാരൻ ഷണ്ഡനെ² സഭയിൽ ചേർക്കുന്നതും ശൈമയോൻ കേപ്പാ (സൈമൺ പീറ്റർ) കൊർണേലിയോസിനെ ശിഷ്യനാക്കുന്നതും സമറിയയിൽ സഭ വളരുന്നതു മെല്ലാം കർത്തൃകൽപനാനുസൃതമുള്ള ദൈവിക പ്രവർത്തനങ്ങളത്രേ. ശ്ലീഹന്മാരുടെ കാലത്തുതന്നെ സമറിയ, ഗ്രീല എന്നിവിടങ്ങളിൽ സഭ പരന്നു കഴിഞ്ഞു.

കർത്തൃകൽപന (നട 1:8) എപ്രകാരം പൂർത്തീകരിക്കപ്പെട്ടു എന്ന് വിവരിക്കുകയാണ് നടപടി ഗ്രന്ഥം. 'പഴയനിയമത്തിൽ സകല ജാതികൾക്കുമായി വാഗ്ദാനം ചെയ്യപ്പെട്ടിരുന്ന രക്ഷ യറുശലേമിൽ നിന്ന് യൂദയാ സമറിയ വഴി എങ്ങനെ ലോകാതിർത്തി വരെയെത്തിയെന്നും, വിജാതികളുടെ തലസ്ഥാനമായ റോമിൽ എത്തിയെന്നും വിവരിക്കുകയാണ് നടപടി ഗ്രന്ഥകർത്താവ്'.³

പലസ്തീനയിലെ ക്രൈസ്തവസഭയെ സംബന്ധിച്ചു പുതിയ നിയമത്തിലെ മറ്റു ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്ന് വളരെയധികം അറിവ് ലഭിക്കുന്നുണ്ട്. ഈയടുത്ത കാലത്തു പലസ്തീനയിൽ നടത്തിയ ഗവേഷണങ്ങളും ഇക്കാര്യത്തിൽ ഒട്ടൊക്കെ വെളിച്ചം വീശുന്നു.⁴

2. നൂബിയാക്കാരൻ ഷണ്ഡൻ; നൂബിയാ രാജ്ഞിയുടെ സംജ്ഞയാണ് കൻടൈക്.
3. Cf. L. Randellini, La chiesa dei guideo-christiani, Brescia, 1968, p. 17.
4. Cf. J. Finegan, The Archeology of the New Testament, The Life of Jesus and the Beginning of the Early Church, Princeton, 1969.

ഓരോ പ്രദേശത്തെയും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം അപഗ്രഥിച്ചു ചിന്തിക്കാം.

(a) യൂദയാ: യൂദയയിലെ പ്രധാന കേന്ദ്രങ്ങളിൽ സഭ വേരോട്ടുതിനെപ്പറ്റി പരിഗണിക്കാം. പൗലോസ് യൂദയയിലെ സഭകളെപ്പറ്റി സംസാരിക്കുന്നു (നട. 11:29; 1 തെസ്സ. 2:14). ലിദ്ദ, ശാരോൻ, യോപ്പാ, ചെസാറിയ എന്നിവിടങ്ങളിലെ ക്രിസ്ത്യാനികളെപ്പറ്റി നടപടിയിൽ സാക്ഷ്യമുണ്ട് (നട. 9:33) നിഖ്യോയിൽ പലസ്തീനയിൽ നിന്ന് നിരവധി മെത്രാന്മാർ സംബന്ധിച്ചു. ഏലിയോ, നിയോപ്പൊലീസ്, സെബാസ്ത്യ, ചെസാറിയ ഗദാറ, അശ്കലോൻ, നിക്കൊപ്പൊലീസ്, യാമ്നിയ, എലവുതെരോ പോലീസ്, മാക്സിമിയാനോപോലീസ്, ജറീക്കോ, സെബൂലോൻ, ലിദ്ദ, അസോത്തസ്, ഷിത്തോപ്പൊളീസ്, ഗാസ്സാ, ഐലാ, കാപ്പിത്തോളിയാസ് എന്നിവിടങ്ങളിലെ മെത്രാന്മാർ നിഖ്യോയിൽ സംബന്ധിച്ചു.⁵

(i) യറുശലേം

യറുശലേം വളരെ ഉയർന്ന ഒരു പീഠഭൂമിയിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. ചാവുകടലിനു 14 മൈൽ പടിഞ്ഞാറും, മധ്യധരണ്യാഴിക്ക് 33 മൈൽ കിഴക്കും ആണ് അതിന്റെ സ്ഥാനം. സമുദ്രനിരപ്പിൽ നിന്നു 2680 അടി ഉയരമുണ്ടതിന്. പഴയനിയമത്തിലെയും പുതിയ നിയമത്തിലെയും നിരവധി സംഭവങ്ങൾക്ക് യറുശലേം സാക്ഷ്യം വഹിച്ചു.

യറുശലേമിലെ ആദ്യക്രൈസ്തവരെല്ലാം യഹൂദന്മാരായിരുന്നു. അവരിൽ തന്നെ പലസ്തീനിയൻ യഹൂദരും ഹെല്ലനിസ്റ്റിക് യഹൂദരും ഉണ്ടായിരുന്നു. യഹൂദരിൽ നിന്നുള്ള ഈ ക്രൈസ്തവ സമൂഹം യഹൂദാചാരങ്ങളോടു വളരെയധികം മമത പാലിച്ചു. ചിലയിടങ്ങളിൽ ഇള്ളൂർ പുറജാതികളിൽനിന്നുള്ള ക്രൈസ്തവരിൽ നിന്ന് വേർപെട്ടു ജീവിച്ചു (നട. 8). യറുശലേമിൽ വെച്ചു ക്രി. വ. 49 ൽ കൂടിയ സൂനഹദോസ് (നട. 15:5) യഹൂദാചാരങ്ങളുമായുള്ള അമിത വേഷ്ച അവസാനിപ്പിച്ചു. അക്ഷരാർത്ഥത്തിൽനിന്ന് നിയമത്തിന്റെ ആന്തരാർത്ഥത്തിലേക്കാഴ്ചനിറങ്ങാൻ നേതാക്കന്മാരെ പ്രേരിപ്പിച്ചു. പരിച്ഛേദനം, ശാബത്ത്, സിനഗോഗ് തുടങ്ങിയവ കൂടാതെ തന്നെ ക്രൈസ്തവസഭ ജാതികളുടെ ഇടയിൽ പ്രചരിക്കാൻ ഒരു പ്രേരണ ലഭിച്ചു.

5. എപ്പിഫാനിയസ്, പാഷണ്ഡത. 69. 4; അത്തനാസ്യോസ്, De-Synod. 17; എവസേബിയസ് (=എവ.), പലസ്തീനിയൻ രക്തസാക്ഷികൾ.

യറുശലേമിൽ വെച്ച് യോഹന്നാന്റെ സഹോദരനായ മാർ യാക്കോബും, സ്തേഫാനോസും കൊല്ലപ്പെട്ടു. കർത്താവിന്റെ 'സഹോദരനായ' മാർ യാക്കോബാണ് യറുശലേമിലെ ഒന്നാമത്തെ മെത്രാൻ. 'എവുസേബിയസ്', ക്ലൈമെൻറ്, ഹെജെസിപ്പസ് എന്നിവർ യാക്കോബിന്റെ രക്തസാക്ഷിത്വത്തെപ്പറ്റി സംസാരിക്കുന്നു. യറുശലേമിൽ യൂദകലഹങ്ങൾ ഉണ്ടായപ്പോൾ ക്രൈസ്തവർ കർത്തൃകൽപനാനുസൃതം സമീപ നഗരമായ പെല്ലായിലേക്കും ചുറ്റുമുള്ള സുരക്ഷിത സ്ഥലങ്ങളിലേക്കും ഓടിപ്പോയി.⁷ എഴുപതാമാണ്ടിൽ ടൈറസ് യറുശലേം തകർത്തപ്പോൾ 'യൂദായിലുള്ളവർ മലകളിലേക്ക് ഓടിപ്പോയി' കഴിഞ്ഞിരുന്നു. യറുശലേമിന്റെ തകർച്ച യഹൂദർക്കെന്നിവണ്ണം യറുശലേം ക്രിസ്ത്യാനികൾക്കും ഒരാഘാതമായിരുന്നു. യഹൂദ - ക്രൈസ്തവരുടെ മേധാവിത്വം തകർക്കപ്പെട്ടു. എന്നാൽ അനേകർ കർത്തൃവചന പൂർത്തീകരണമായി ഇതിനെ കണക്കാക്കി; ഒരു ദൈവികാടയാളമായും ദൈവപുത്രനെ കൊന്നതിന്റെ ശാപമായും ക്രൈസ്തവർ വ്യാഖ്യാനിച്ചു. യഹൂദരും ക്രൈസ്തവരും തമ്മിൽ അകലാൻ ഇതു വഴി തെളിച്ചു. യഹൂദക്രൈസ്തവർ സാമധാനം വിശ്വാസികളുടെ സാർവത്രിക സമൂഹത്തിൽ ലയിച്ചു. യൂദാചാരങ്ങളിൽ നിന്ന് സഞ്ജോര വിട്ടുതലിൻ ഇതു ഹേതുവായി തീർന്നു.⁸

തകർച്ചയ്ക്കുശേഷം ഒരു കൂട്ടം യഹൂദ - ക്രൈസ്തവർ യഹൂദരോടൊപ്പം യറുശലേമിൽ തിരിച്ചെത്തി. കർത്താവിന്റെ ചാർച്ചക്കാൽ ശൈമയോൻ 120 വയസ്സുവരെ പ്രസ്തുത സമൂഹത്തെ നയിച്ചു. ട്രാജന്റെ ഭരണകാലത്ത് (98-117) അദ്ദേഹം രക്തസാക്ഷി മകം ചൂടി (എവു. സഭാ. 3:32). എവുസേബിയസ് യറുശലേം മെത്രാന്മാരുടെ ഒരു പട്ടിക നൽകുന്നു (സഭാ. 4.5:3). ശൈമയോൻ ശേഷം ക്രി. വ. 132 വരെ യഹൂദ - ക്രൈസ്തവരിൽ നിന്നുള്ള 13 മെത്രാന്മാർ യറുശലേമിൽ ഭരിച്ചു. ലോകമെങ്ങുമുള്ള ക്രൈസ്തവർ മാതൃസഭയായി യറുശലേമിനെ കണക്കാക്കി.

6. എവു. സഭാ. 2.23,2-19.
 7. Cf. Brandon, The Fall of Jerusalem and the Christian Church, London 1957. എവു.സഭാ. 3.5; എപ്പി.പാഠ. 29.7; പാഷ. 30. 2.N. de means et pond. 15; യറുശലേമിൽ നിന്ന് വിശ്വാസികൾ ഒക്കോപ്പൊലീസിലെ (പെരെയ) പെല്ലായിലേക്ക് ഓടിപ്പോയി.
 8. Cf. I. Gaston, No stone on Another: Studies in the Significance of the Fall of Jerusalem in the Synoptic Gospels Leiden 1970.

ക്രി. വ. 135-ൽ ഹഡ്രിയാൻ യഹൂദന്മാരുടെ യറുശലേമിന് 'ഏലിയാ കാപ്പിത്തോളീനാ' എന്ന് പേരിട്ടു.^{9a} യഹൂദന്മാർക്ക് അവിടെ പ്രവേശനം നിഷേധിക്കപ്പെട്ടതിനാൽ, യൂദന്മാരിൽ നിന്നല്ലാത്ത ക്രൈസ്തവർ അവിടെ കുടിയേറി. അവരിൽ നിന്നുള്ള മെത്രാന്മാരുടെ ഭരണമായിരുന്നു പിൽക്കാലത്ത്. 195-ൽ യറുശലേമിൽ വെച്ച് ഉയിർപ്പു തിരുന്നാൾ ആഘോഷം സംബന്ധിച്ച് ഒരു സിനഡ് കൂടുകയുണ്ടായി. കർത്താവിന്റെ ഉത്ഥാനത്തിന്റെ ഓർമ്മ ഞായറാഴ്ച ആചരിക്കാൻ അവർ തീരുമാനിച്ചു. ക്രി. വ. 196-ൽ ചെസാറിയായിൽ വെച്ച് കൂടിയ സിനഡിൽ യറുശലേം മെത്രാൻ നർചീസ്യസ് പങ്കെടുത്തു. 211-ൽ നർചീസ്യസ് തന്റെ സഹായമെത്രാനായി കപ്പദോചിയൻ മെത്രാൻ അലക്സാണ്ടറൈ തിരഞ്ഞെടുത്തു. ഒരു സ്ഥലത്തുനിന്ന് മറ്റൊരു സ്ഥലത്തേക്ക് മെത്രാനെ മാറ്റുന്നത് ഒരു പുതിയ കാൽവയ്പായിരുന്നു. ഒരു സ്ഥലത്ത് ഒരേ സമയം ഒന്നിലധികം മെത്രാന്മാരുണ്ടായിരിക്കുക എന്നതും ഒരു നവീന പാത തുറക്കുകയായിരുന്നു. ഏലിയായിൽ അലക്സാണ്ടർ ഒരു ഗ്രന്ഥശേഖരം സ്ഥാപിച്ചു. സഭാചരിത്രരചിക്കാൻ പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥശേഖരം എവുസേബിയസിനെ വളരെയധികം സഹായിച്ചു (സഭാ 6. 20).

ക്രി. വ. 451 ലെ കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസിൽ വെച്ച് യറുശലേം ഒരു പാത്രിയാർക്കേറായി ഉയർത്തപ്പെട്ടു. കൽക്കദോനിയായിലെ ഏഴാം ചർച്ചാസമ്മേളനത്തിലാണ് ഇതു പാസ്സാക്കപ്പെട്ടത്. ചർച്ചകളുടെ ഫലമായി യറുശലേം മെത്രാനായ യൂവനാലിന് (422-458) റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ മൂന്ന് പലസ്തീനിയൻ പ്രോവിൻസുകളുടെയും മേൽ അധികാരം ലഭിച്ചു. അവ അതുവരെ അന്ത്യോക്യാപാത്രിയർക്കീസിന്റെ കീഴിലായിരുന്നു.⁹ 451 വരെ ചെസാറിയ മെത്രാപ്പോലീത്തായുടെ കീഴിൽ നിന്ന ഏലിയാ കാപ്പിത്തോളീനാ മറ്റു പാത്രിയാർക്കേറുകളോടൊപ്പം ഉയർന്നു;

8a. 130-ൽ എന്നും കാണുന്നു; ഹഡ്രിയാൻ ഏലിയായെ ഒരു കോളനിയായി പ്രഖ്യാപിച്ചു. 'പുല്ലിയൂസ് ഏലിയൂസ് ഹഡ്രിയാനുസ്' എന്ന തന്റെ പേരിൽ നിന്നും 'ജൂപ്പിറ്റർ കാപ്പിത്തോളീനസ്' എന്ന ദേവന്റെ പേരിൽ നിന്നുമാണ് ഏലിയാ കാപ്പിത്തോളീനാ എന്ന് പേരിട്ടത്. ദേവാലയത്തിന്റെ സ്ഥാനത്ത് ഹഡ്രിയാന്റെയും ജൂപ്പിറ്ററിന്റെയും പ്രതിമ സ്ഥാപിച്ചു.
 9. Cf. NPNF ², Vol. 14 p. 266, റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിന് പുറത്ത് അന്ത്യോക്യൻ പാത്രിയർക്കീസിന് അധികാരമുള്ളതിനെപ്പറ്റി ഒരു സൂചനയും പ്രസ്തുത ഭാഗത്ത് ഇല്ല. ക്രി. വ. 600-ഓടുകൂടി അന്ത്യോക്യയുടെ കീഴിൽ താഴെപ്പറയുന്ന പ്രോവിൻസുകളുണ്ടായിരുന്നു: അറേബ്യാ, ഫിനീഷ്യ ലിബാനെൻസിസ്, ഫിനീഷ്യ പരാളസ്, സിറിയ I, സിറിയ II, ഇസാവൂരിയ, സിലിഷ്യസ് I, സിലിഷ്യസ് II, എവൂത്രാത്തെൻസിസ്, മെസപ്പൊട്ടേമീയാ.

ഏതാണ്ടു 60 രൂപതകൾ യറുശലേമിന്റെ കീഴിൽ വന്നു. അപ്പസ്തോലിക കാലത്തുണ്ടായിരുന്ന പ്രാധാന്യം ഒരിക്കൽക്കൂടി യറുശലേമിനു ലഭിച്ചു. എങ്കിലും മറ്റു പാത്രീയാർക്കേറ്റുകൾക്കുള്ളത്ര പ്രാമാണ്യം യറുശലേമിനു ഉണ്ടായിരുന്നില്ല.

(2) ബേത്ലഹേം

യറുശലേമിൽ നിന്നു ഏഴു കി. മീ. തെക്കുമാറി സമുദ്രനിരപ്പിൽനിന്നു ഏഴായിരം അടി ഉയരത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ചെറിയ പട്ടണമാണിതു്. ബേത്ലഹേം എഹ്രാത്തു്, യൂദായിലെ ബേത്ലഹേം, ദാവീദിന്റെ നഗരം എന്നീ പേരുകളിൽ ഇതു് അറിയപ്പെട്ടിരുന്നു. റാഹേലിന്റെ കല്ലറ ഇവിടെയാണു് (ഉല്പ 35: 19); ദാവീദു് ജനിച്ചതു് (ശാമ 17: 12) അഭിഷിക്തനായതു്, ക്രിസ്തു ജനിച്ചതു് ബേത്ലഹേമിലാണു് (ശാമ 16: 13; മത്താ 2: 1).¹⁰

ആരംഭകാലം മുതൽക്കേ ബേത്ലഹേമിൽ ക്രൈസ്തവരുണ്ടായിരുന്നു. കർത്താവിന്റെ ജന്മസ്ഥലം എല്ലാവരും പൂജ്യമായി കരുതി എന്ന് ഒരിജൻ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു. ¹¹ എവരീസു്ററസു് പാപ്പാ ജനിച്ചതു ബേത്ലഹേമിലാണു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മാതാപിതാക്കൾ യൂദന്മാരിൽ നിന്നു് ക്രിസ്തുമതം സ്വീകരിച്ചവരായിരുന്നു എന്ന് 'ലീബർ പോന്തിഫിക്കാലിസു്' എന്ന ഗ്രന്ഥം സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു. ബേത്ലഹേമിലുള്ള 'തിരുജനന ദൈവാലയം' 330-ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിൻ ചക്രവർത്തി കർത്താവിന്റെ ജനനസ്ഥലത്തിനു മുകളിൽ പണി കഴിപ്പിച്ചു. ഏറ്റവും പുരാതനമായ ക്രൈസ്തവദൈവാലയങ്ങളിൽ ഒന്നാണതു്. ആറാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ജസ്റ്റീനിയൻ ചക്രവർത്തി അതു് പുതുക്കി പണിതെങ്കിലും പുരാതന ദൈവാലയത്തിന്റെ പല ഭാഗങ്ങളും ഇപ്പോഴും അവശേഷിക്കുന്നു. വി. ജറോം (+ 420) ബേത്ലഹേമിലെ പ്രസ്തുത ദൈവാലയത്തിലുള്ള ഒരു ഗൃഹയിലിരുന്നാണു് തന്റെ കൃതികൾ രചിച്ചതു്. ¹²

(3) എമ്മാവുസു്

ഉത്ഥാനത്തിനു ശേഷം കർത്താവു് രണ്ടു് ശിഷ്യന്മാർക്കു് കാണപ്പെട്ട സ്ഥലം (ലൂക്കോ 24: 13 - 35). നിക്കോപ്പൊലീസു് എന്നും പേരുണ്ടു്. യറുശലേമിൽ നിന്നു് 60 ഫർലോംതു് വടക്കുപടി

10. നസ്രേത്തിനു് 9 കി. മീ. വടക്കു പടിഞ്ഞാറു് സെബ്യലോൺ ദേശത്തു് മറ്റൊരു ബേത്ലഹേം ഉണ്ടു് (ജോഷ്യാ, 19:15).
11. ചെൽസുസിനെതിരെ, in PG 11,753-756
12. ജെ. കോട്ടയ്ക്കൽ, 'ബൈബിൾ തീർത്ഥാടനം', ബൈബിൾ ഭാഷ്യം, vol x. 3 1981 Sept. p. 251-252.

ഞ്ഞാറായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു (ലൂക്കോ 24: 13).¹³ ഇന്നു് അംവാസു് (Amwas) അല്ലെങ്കിൽ എൽവുബെയ്ബേ (El Qubeibeh) എന്നറിയപ്പെടുന്നു. സഭാരംഭകാലത്തു് എമ്മാവുസു് ഒരു ഗ്രാമം മാത്രമായിരുന്നു. 222/3 ൽ എലഗബാലുസു് ചക്രവർത്തി പ്രസ്തുത സ്ഥലത്തു് ഒരു നഗരം പണിതു് നിക്കോപ്പൊലീസു് എന്നു് പേരിട്ടു. ഗ്രാമം പട്ടണമായപ്പോൾ പട്ടണത്തിനൊത്തു് ക്രൈസ്തവരുടെ സംഖ്യ വർദ്ധിച്ചു. അവിടെ ഈയടുത്തകാലത്തു് ഒരു പുരാതന ദൈവാലയത്തിന്റെ അവശിഷ്ടങ്ങൾ കണ്ടുപിടിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. അതു് നാലാം നൂറ്റാണ്ടിലേതാണു്. സെക്സുട്രസു് ജൂലിയസു് ആഫ്രിക്കാനസു് (240)¹⁴ അവിടെ ഏറെ നാൾ താമസിച്ചു.

(4) യാമ്നിയ

ഇന്നു് യാവ്നെ (yabne) എന്നറിയപ്പെടുന്നു. ടെൽ-അവീവീൽ നിന്നു് 27 കി. മീ. തെക്കോണു് യാവ്നെ, (യോപ്പായിൽ നിന്നു് 13 മൈൽ തെക്കു്). ഏകദേശം 6000 ആളുകൾ അവിടെ വസിക്കുന്നു. അഗസ്റ്റസു് സീസറിയന്റെ കാലം മുതൽ യാമ്നിയ റോമൻ ചക്രവർത്തിയുടെ ഒരു 'സ്വകാര്യ സ്വത്തായി' (Personal property) തീർന്നു. ക്രി. വ. 70-ാം ആണ്ടിൽ ഉണ്ടായ യറുശലേമിന്റെ തകർച്ചയ്ക്കു ശേഷം യാമ്നിയ യഹൂദരുടെ മതപരവും സാംസ്കാരികവുമായ ഒരു കേന്ദ്രമായി മാറി. യറുശലേമിൽ രാഷ്ട്രീയ സ്വാതന്ത്ര്യം നഷ്ടപ്പെട്ടെങ്കിലും യാമ്നിയായിൽ ധാർമ്മിക സ്വാതന്ത്ര്യം അവർ കാത്തുസൂക്ഷിച്ചു. യറുശലേമിലെ സൻഹെദ്രിനു് സമാന്തരമായി ഒരു നേതൃത്വം യാമ്നിയായിൽ ഉണ്ടായി. ക്രി. വ. 100-മാണ്ടോടുകൂടി അവർ 'പലസ്തീനിയൻ-ഹിബ്രൂകാനൻ' എന്ന പഴയ നിയമത്തിലെ 24 പുസ്തകങ്ങൾ അവിടെ വെച്ചു് അംഗീകരിച്ചു. ¹⁵ പിൽക്കാലഘട്ടങ്ങളിൽ യാമ്നിയ തൽമുദികു് പഠനങ്ങളുടെ ഒരു വലിയ കേന്ദ്രമായി തീർന്നു. മിസ്സായുടെ വികസനത്തിനു് തുടക്കമിട്ടതു് ഇവിടെയാണു്.

സഭാരംഭകാലത്തു് യാമ്നിയായിൽ ക്രൈസ്തവർ അധികം ഉണ്ടായിരുന്നതിന്റെ സാക്ഷ്യങ്ങൾ കാണുന്നില്ല. മൂന്നാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനം ഇവിടെ ഒരു ക്രൈസ്തവസമൂഹത്തെ കാണാം. ഡയോക്ലീഷന്റെ മതമദ്ദന്തത്തിൽ നിരവധി ക്രൈസ്തവർ യാമ്നിയ

13. ഒരു പാഠഭേദമനുസരിച്ചു് 60 ഫർലോംഗല്ല, 160 ഫർലോംഗ്. ഭൂരത്തിലാണു് എമ്മാവുസു്. cf. F. L. Cross, (ed.) The Oxford Dictionary of the Christian Church, London 1974, p. 456
14. ജി. ചേടിയത്തു്, ആദിമസഭയുടെ സന്ദേശം, കോട്ടയം 1981, p. 312f.
15. cfr. F. L. Cross, op. cit. p. 726.

യായിൽ കൊല്ലപ്പെട്ടു. 16 നീഖ്യാസുനഹദോസിൽ യാമ്നിയായി ലെ മെത്രാൻ സംബന്ധിച്ചിരുന്നു. 17

(5) ഗാസസാ

മധ്യധരണ്യാഴി തീരത്തുള്ള ഒരു പട്ടണമാണിത്. മർനാസു ദേവനും സമർപ്പിക്കപ്പെട്ടിരുന്ന ഒരു വലിയ ആലയം ഗാസ്സായിലുണ്ടായിരുന്നു. തെക്കു പടിഞ്ഞാറൻ പലസ്തീനയിലെ അഞ്ചു ഫിലിസ്ത്യപട്ടണങ്ങളിൽ ഒന്നാണു ഗാസ്സാ. 18 ആഫ്രിക്കയും ഏഷ്യയും തമ്മിൽ സന്ധിച്ചിരുന്നതു ഇവിടെയാണു്. വൻ ശക്തികളെല്ലാം ഇതിന്മേൽ നോട്ടമിട്ടിരുന്നു. മിക്കപ്പോഴും ഈജിപ്തിന്റെ അധീനതയിലായിരുന്നു ഗാസ്സാ. ക്രി. മു. 732-ൽ തിഗ്ളത്തു പിലേസ്സർ രണ്ടാമൻ അതു് അസ്സീറിയൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ഭാഗമാക്കി; ഫറാൻ നേക്കോ, പേർഷ്യക്കാരൻ കംബീസെസു എന്നിവരും ഗാസ്സാ മാറി മാറി പിടിച്ചടക്കി. അലക്സാണ്ടറോടു കൂടി അതു് ഹെല്ലനിസത്തിന്റെ ഒരു വലിയ കേന്ദ്രമായി തീർന്നു; മക്കബായൻ കാലഘട്ടത്തിൽ യോനാഥാൻ അതു് പിടിച്ചെടുത്തു (1 മക്ക. 11:61-62). ക്രി. മു. 61 ൽ റോമൻ ജനറൽ ഗബീനിയസു്, ഗാസ്സാ റോമിന്റെ ഭാഗമാക്കി, പുതുക്കി പണിതു.

ഗാസ്സായിലെ ആദ്യത്തെ അറിയപ്പെടുന്ന മെത്രാൻ നാലാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആരംഭത്തിൽ സഭയെ ഭരിച്ച സിൽവാന്തസാണു്. കോൺസ്റ്റന്റൈൻ ചക്രവർത്തിയുടെ കാലത്തു് അനേകമാളുകൾ ക്രൈസ്തവരായി. എങ്കിലും വളരെക്കാലം അതു് പുറജാതികളുടെ ഒരു കേന്ദ്രമായി നിലനിന്നു. 410 ൽ ചില ക്രൈസ്തവർ അവിടുത്തെ പ്രധാന പേഗൻ ആരാധനാലയം നശിപ്പിച്ചു എന്ന് ജറോം സാക്ഷിക്കുന്നു. 19 യൂലിയന്റെ കാലത്തു ക്രിസ്ത്യാനികൾക്കു ബഹുവിധ ക്ലേശങ്ങളുണ്ടായി; നിരവധിയാളുകൾ കൊല്ലപ്പെട്ടു; അവിടെ നിരവധി സന്നയാസാശ്രമങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. വി. ഹിലാരിയോൻ (291-371) ഗാസ്സായിലാണു് ജനിച്ചതു്. ജറോം അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഒരു ജീവചരിത്രം എഴുതിയിട്ടുണ്ടു്. 20 അഞ്ചും ആറും നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ തത്തപശാസ്ത്രവും പ്രഭാഷണകലയും അഭ്യസിപ്പിക്കുന്ന ഒരു കലാലയം ഗാസ്സായിലുണ്ടായിരുന്നു. ഏറ്റവും പ്രധാനാധ്യാപകർ ഏനെയോസു്, പ്രൊക്കോപ്പിയസു്, കൊരിചിയോസു് എന്നിവരാണു്. പ്രൊക്കോപ്പി

16. എവ. പലസ്തീനിയൻ രക്തസാക്ഷികൾ, 15, 5.
17. cf. താഴെ നീഖ്യായുടെ പട്ടിക കാണുക.
18. അസുകലോൻ, അക്രോൻ, അഷ്ദോദ് (അസോതുസു്), ഗേത്, ഗാസ്സാ എന്നിവയാണു് അഞ്ചു പ്രമുഖ ഫിലിസ്ത്യപട്ടണങ്ങൾ.
19. ജറോം, in PL 24, 249.
20. cf. F. L. Cross, op. cit. p.648.

യസു്, 'കത്തേനേ' മൂലം പ്രശസ്തനായി. 21 കൊമ്മോദിയൻ എന്ന ലത്തീൻ-ക്രൈസ്തവ കവി ഇവിടെയാണു് ജനിച്ചതു്.

(b) സമറിയ

സമറിയയിലെ പ്രധാന സഭാകേന്ദ്രങ്ങളെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കാം.

(1) ചെസാറിയ

'പലസ്തീനയിലെ ചെസാറിയ' (Caesarea Palestinesi) എന്നും 'കുടൽത്തീരത്തെ ചെസാറിയ' (Caesarea Maritima) എന്നും ഇതു് അറിയപ്പെട്ടിരുന്നു. ഇന്നിതു് ഹൈഫായ്ക്ക് സമീപമുള്ള കൈസറിയ എന്ന മണൽകൂമ്പാരമാണു്. 1959-ൽ ഇവിടെ വളരെയധികം ഖനന ഗവേഷണങ്ങൾ നടത്തി, ഇവിടെ വളർന്നു പന്തലിച്ച സംസ്കാരത്തിന്റെ അവശിഷ്ടങ്ങൾ വെളിച്ചത്തു് കൊണ്ടുവന്നിട്ടുണ്ടു്.

'സുഭാരോയുടെ ഗോപുരം' എന്നാണു് ഈ സ്മാരകം ആദ്യം അറിയപ്പെട്ടിരുന്നതു്. സീദോണിലെ രാജാവായ സുഭാരോയാണു് ഇതു് സ്ഥാപിച്ചതു്. പോംപെയുടെയും സീസറിയന്റെയും കാലത്തു് ഇതു് റോമൻ ആധിപത്യത്തിൽ വന്നു. അഗസ്തുസിന്റെ 'സ്വകാര്യസ്വത്തായ' ഈപട്ടണം അഗസ്റ്ററസു് ഹേറോദേസിനെ ഏൽപ്പിച്ചു. ഹേറോദേസു് തുറമുഖം നവീകരിച്ചു് പല പുതിയ കെട്ടിടങ്ങളും പണിതു. അഗസ്റ്ററസിനു് ഒരു അമ്പലവും സ്മാരകവും സീസറിയൻ ബഹുമാനാർത്ഥം കൈസറിയ (ചെസാറിയ - Caesarea) എന്നു് പേരുമിട്ടു. മറ്റു് ചെസാറിയകളിൽ നിന്നു് വേർതിരിച്ചറിയാൻ 'ചെസാറിയ പലസ്തീനേസി' അഥവാ 'ചെസാറിയ മരീത്തീമാ' എന്നു് റോമാക്കാർ വിളിച്ചു. ക്രി. മു. 10 മുതൽ റോമൻ പ്രൊക്കുറോർമാരുടെയും പലസ്തീനയിൽ താവളമടിച്ചിരുന്ന റോമാക്കാരുടെയും ആസ്ഥാനം ഇവിടെയായിരുന്നു. ക്രി. മു. 13 മുതൽ പലസ്തീനയുടെ തലസ്ഥാനമായിരുന്നു ചെസാറിയ. ആദ്യം സമറിയ, യൂദയാ, ഇദ്ദുമിയ, തീരദേശം, ഗലീലിയുടെ ഭാഗം എന്നിവയായിരുന്നു പലസ്തീന പ്രോവിൻസിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്ന പ്രദേശങ്ങൾ. പിന്നീടു് ക്രി. വർഷം 100-

21. 'കത്തേനേ': എന്നതു് ഒരു ലത്തീൻ വാക്കാണു്. കത്തേനാ- കത്തേനേ: 'ശ്രംഖല - ചങ്ങല, തുടൽ. തത്തുല്യമായ ഗ്രീക്കുവാക്കു് 'സെയ്റാ' എന്നാണു്. അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടു മുതൽ വേദപുസ്തകഭാഷ്യങ്ങൾക്കു് ഈ പദം ഉപയോഗിച്ചു വരുന്നു. വേദപുസ്തകം വാക്യാനുവാക്യം എടുത്തു് മുൻ കാല ഗ്രന്ഥകാരന്മാരുടെ വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ ചേർത്തു ചേർത്തു വെച്ചു് വിശദീകരിക്കുക. പ്രൊക്കോപ്പിയസു് ഇപ്രകാരമൊന്നു രൂപീകരിച്ചു.

ഓട്ടുകൂടി അഗ്രിപ്പാ രണ്ടാമന്റെ പ്രദേശങ്ങളും ചേർക്കപ്പെട്ടു. 'ലെഗാത്തസ്' അഗ്രസ്തി പ്രോ പ്രെത്തോരെ എന്ന ഉദ്യോഗസ്ഥൻ കൈസറിയായിൽ താമസിച്ചു സിവിൽ മിലിട്ടറി കാര്യങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്യവന്നു.^{21a}

ഫിലിപ്പോസ് ശ്രീഹാ ചെസാറിയ സന്ദർശിച്ചു. (നട 8:40). ഫിലിപ്പോസ് ശെമ്മാശൻ ഇവിടെ ഒരു വേനമുണ്ടായിരുന്നു (നട 21: 8). ശൈമയോൻ കേപ്പാ കൊർണേലിയോസിനെ സഭയിൽ ചേർത്തത് ചെസാറിയായിൽ വെച്ചാണ് (നട 10: 13). പുറജാതികൾക്ക് പരിശുദ്ധാത്മാഭിഷേകം ആദ്യമായി ലഭിച്ചത് അവിടെ വെച്ചാണ് (10: 44). തന്റെ മാനസ്സാന്തരാനന്തരം പൗലോസ് കേസറിയായിലെത്തി; അവിടെനിന്ന് തർസോസിലേക്ക് അയയ്ക്കപ്പെട്ടു (9: 30). എഫേസോസിൽ നിന്ന് യറൂശലേമിലേക്കുള്ള യാത്രയ്ക്കിടയ്ക്കും പൗലോസ് അവിടെയിറങ്ങി (18:22). പൗലോസ് അവിടെ തടവുകാരനായി രണ്ടു വർഷം കഴിച്ചുകൂട്ടി (23:23; 25:27). പൗലോസ് ഇവിടെ നിന്നാണ് റോമിലേക്ക് പോയത് (നട 27:1). ഇവിടെ വെച്ചാണ് പൗലോസ് 'തടവറലേഖനങ്ങൾ' എഴുതിയതെന്ന് കരുതുന്നവരുണ്ട്. വെസ്പാസ്യന്റെ കാലത്ത് (70) ചെസാറിയ ഒരു 'കോളനി' ആയി. ^{21b} ക്രി. വ. 196-ൽ ഉയിർപ്പുദിവസാചരണം സംബന്ധിച്ചു തീർപ്പു കൽപിക്കാൻ ഇവിടെ വെച്ചു ഒരു സിനഡ് നടന്നു. ²² അലക്സാണ്ടർ സെവേരൂസിന്റെ കാലത്ത് (+ 222) ചെസാറിയ, സിറിയ-പലസ്തീനാ പ്രൊവിൻസിന്റെ മെത്രോപ്പോളീസ് ആയി. തദ്ഫലമായി അവിടത്തെ മെത്രാൻ മെത്രോപ്പോളീത്താ ആയി. നിഖ്യാ സുന്നഹദോസ് (കാനൻ, 7) അതംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തു. 451-ലെ കൽക്കദോണിയ സുന്നഹദോസ് വരെ ഈ നില തുടർന്നു. 451-ൽ ചെസാറിയ യറൂശലേം പാത്രിയാർക്കേറിയന്റെ കീഴിൽ വന്നു.

21a L. I. Levine, *Caesarea under Roman Rule*, Leiden, 1975, p.41

21b. റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ വിവിധ രീതികളിൽ കോളനികളുണ്ടായി. 1) ജനവാസമില്ലാത്ത സ്ഥലത്ത് (അഥവാ ഉണ്ടായിരുന്നതു മാറ്റിയിട്ട്) പുതിയതു സ്ഥാപിക്കുന്നു. ഉദാ: എമെരിതാ (സ്പെയിൻ). 2) അർഹതയുള്ള സമൂഹത്തിന് ഇതു അനുവദിക്കുന്നു. 3) ഹെല്ലനിക പോളീസ് (polis) കളിൽ ഒരു കൂട്ടം റോമാക്കാരെ - മിക്കവാറും പട്ടാളക്കാരെ-പാർപ്പിക്കുന്നു. ഉദാ: സിനോപേ. (Colonia Julia Felix Synopensis). 4) റോമൻ പട്ടാളക്കാരെയും (retired), പട്ടണവാസികളെയും ഒന്നിച്ചു താമസിപ്പിക്കുക. ഗ്രീക്ക് പോളീസിലെ പൗരന്മാരെ പുതിയ കോളനിയുടെ പൗരന്മാരായി അംഗീകരിക്കുക. ഉദാ: പിസീദിയായിലെ അന്ത്യോക്യ. കൈസറിയായിലെ കേർളനി ഈ നാലാം വിഭാഗത്തിൽ പെടും. പേര്: കൊളോണിയാ. പ്രീമാ ഫ്ളാവിയ അഗ്രസ്താ ചെസാറൈസിസ് (L. I. Levine, p. 35).

22. എവു സഭാ. 5: 27.

ചെസാറിയായിലെ അറിയപ്പെട്ട ആദ്യത്തെ മെത്രാൻ തെയോഫിലസാണ് (189-217). ²³ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിൻഗാമി തെയോക്തിസ്തസ് ആണ്. ²⁴

ക്രി. വ. 230 നോട്ടത്തു ഓറിജൻ അലക്സാണ്ട്രിയായിൽ നിന്ന് ചെസാറിയായിലെത്തുകയും അവിടെ ഒരു ദൈവശാസ്ത്ര കലാലയം തുടങ്ങുകയും ചെയ്തു. ²⁵ ഓറിജന്റെ 'ഹെക്സപ്ളാ' ഉൾപ്പെടെ നിരവധി കൃതികൾ അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. പംഫിലസ് ഓറിജന്റെ ഗ്രന്ഥശേഖരം വികസിപ്പിച്ചു. ²⁶ 30,000 പുസ്തകം ഈ ഗ്രന്ഥശേഖരത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. എവുസേബിയസ് (+ 339) ഇതു ധാരാളമായി ഉപയോഗിച്ചു. ജറോം കരോനാൾ ഇവിടെ പഠിച്ചു. ഏഴാം നൂറ്റാണ്ടിലെ അറബി ആക്രമണത്തിൽ ഈ ഗ്രന്ഥശേഖരം നഷ്ടപ്പെട്ടു. 1101-ൽ കരിയൂയലാക്കാർ ഈ പട്ടണം പിടിച്ചടക്കിയപ്പോൾ നഷ്ടപ്പെട്ടവരുടെയടയിൽനിന്ന് ഒരു കാസാ ലഭിച്ചു. അന്ത്യത്താഴത്തിൽ നമ്മുടെ കർത്താവ് ഉപയോഗിച്ചതാണ് ഇതെന്ന് കരുതപ്പെടുന്നു. 1265-ൽ ഈ നഗരം തകർക്കപ്പെട്ടു. ^{26a}

(2) സെബാസ്തൈ (സമറിയ)

പഴയ ഇസ്രായേൽ രാജ്യത്തിന്റെ തലസ്ഥാനമായ സമറിയായുടെ സ്ഥാനത്തായിരുന്നു സെബാസ്തൈ നഗരം. നെയോപ്ലോളീസിന് ഏഴ് മൈൽ വടക്ക് പടിഞ്ഞാറ് ഇന്നത്തെ ബാസ്തിയെ (Bastiyeh) യുടെ സ്ഥാനത്തു സ്ഥിതി ചെയ്തിരുന്നു. അലക്സാണ്ടർ സ്ഥാപിച്ച ഒരു കോളനിയാണ് സെബാസ്തൈ. അഗസ്റ്റസ് സീസർ ഇതും ഹെറോദേസിന് സമ്മാനിച്ചു. ഹെറോദേസ് ഇതു നന്നാക്കി സീസറിയൻ നാമത്തിൽ ഒരമ്പലം പണിതു. അഗസ്റ്റസ് എന്നർത്ഥമുള്ള സെബാസ്തൈയെ എന്നു പേരുമിട്ടു. ²⁷ റോമാക്കാരുടെ ഗ്രീക്കുകാരും കച്ചവടക്കാരായ മറ്റാളുകളുമാണ് ഇതിൽ കൂടുതലായി അധിവസിച്ചിരുന്നതു്. രണ്ടാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഇതിനടുത്തൊരു ഭൂകമ്പം ഉണ്ടാകുകയും നഗരത്തിന് വലിയ നാശനഷ്ടങ്ങളുണ്ടാകുകയും ചെയ്തു.

23. എവു സഭാ. 5:22.
24. എവു സഭാ 6: 19; 7: 14.
25. ജി. പേടിയത്തു്, ആദിമസഭ. p. 278ff
26. അതേ കൃതി, p.313f.
26a. L. I. Levine, op. cit.
27. 'അഗ്രസ്തസ്' എന്നതിന്റെ ഗ്രീക്കാണ് 'സെബാസ്തൈ.'

മിക്ക ശ്രീഹന്മാരും സെബാസ്തെയിൽ പ്രസംഗിക്കുകയോ അവിടെയുള്ള കടന്നു പോകുകയോ ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ഫിലിപ്പോസ് ശ്രീഹാ അവിടെ പ്രസംഗിച്ചു. ശൈമയോനും യോഹന്നാനും അവിടെ പോയി കൈവെച്ചു (നട. 8:5-25). ഇവിടുത്തെ സഭ അബ്ദിയ, ഏലീശാ, സ്റ്റാപകയോഹന്നാൻ എന്നിവരുടെ കല്ലറകൾ സംപൂജ്യമായി കാത്തുസൂക്ഷിച്ചിരുന്നു. ജൂലിയൻ ചക്രവർത്തി (+ 363) ഈ കല്ലറകൾ തുറക്കുകയും തീരുശേഷിപ്പുകൾ തുകിക്കളയുകയും ചെയ്തു. ബൈസന്റീൻ കാലഘട്ടത്തിലും സ്റ്റാപകയോഹന്നാനോടുള്ള കേതി ഈ സ്ഥലത്തു നിലനിന്നു.

(3) നാബ്ളൂസ് (ഫ്ളാവിയാ നെയോപ്പൊളീസ് - ശിക്ക്കം)

ക്രി. വ. 72-ൽ വെസ്പാസ്യൻ സ്ഥാപിച്ച ഒരു കോളനിയായാണ് നാബ്ളൂസ്, പഴയ ശിക്ക്കം നഗരത്തിന്റെ സ്ഥാനത്താണിത്. പ്രധാന കച്ചവടപാതകളെല്ലാം നാബ്ളൂസിൽ കൂടി കടന്നു പോയിരുന്നതിനാൽ വാണിജ്യപരമായി തന്ത്രപ്രധാനമായ ഒരു നഗരമായിരുന്നു. അതു പേഗൻ മതങ്ങളുടെ ഒരാസ്ഥാനമായിരുന്നു. 'ശമരായർ' എന്നയാളുകൾ എന്നും അവിടെ പാർത്തിരുന്നു.

നാബ്ളൂസിലാണ് വി. ജസ്റ്റിൻ ജനിച്ചത്.²⁸ ശമരായരുടെ മതാചാരങ്ങളും പാരമ്പര്യങ്ങളും ജസ്റ്റിൻ നന്നായി അറിയുമായിരുന്നു. നാബ്ളൂസിലെ അറിയപ്പെടുന്ന ആദ്യത്തെ മെത്രാൻ ജന്നാരിയുസാണ്. 314 ൽ അൻസീറാ സിനഡിലും 325 ൽ നീഖ്യായിലും ഇദ്ദേഹം സന്നിഹിതനായിരുന്നു. ആറാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ശമരായർ എമ്മാഡ്യസ് നിക്ഷോപ്പൊലീസിലെ ദൈവാലയത്തിനു തീയിട്ടു.

(c) ഗലീലിയ (ഗ്ളീല): ശ്രീലായിലെ സഭയുടെ ആരംഭത്തെപ്പറ്റി ചർച്ച ചെയ്യാം. ^{28a}

(1) തിബെരിയാടെ (തിബെരിയാസ്)

ശ്രീലാക്കുടലിന്റെ പടിഞ്ഞാറു ഭാഗത്തു സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. ഇന്നു തബര്യാ എന്നും അറിയപ്പെടുന്നു. ക്രി. വ. 17നും 22നും മദ്ധ്യേ ഹെറോദേസ് അന്തിപ്പാസ് പണിതതാണ് ഈ നഗരം. ടൈബീ

28. ജി. ചേടിയത്തു്, അതേകൃതി. p. 121ff.
28a Paul Ternant, 'La Galilie dans le message des Evangeliques et l'origine de l'Eglise en Galilie in Proche Orient Chretien, 30, 1-4(1980), p. 75-131 ; ബൈബിൾ ഓഷ്യം, 12/2 (1983) p. 148-150.

രിയസ് സീസറീന്റെ ബഹുമാനാർത്ഥം തിബെര്യാടെ എന്നു പേരിട്ടു. ഈ സ്ഥലത്തു ധാരാളം പേഗൻ ആരാധനാലയങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. റോമൻ 'ഫോറ'ത്തിന്റെ മാതൃകയിൽ 'ഫോറ'വും 'സ്റ്റേഡിയ'വും മറ്റും ഹെറോദേസ് പണി കഴിപ്പിച്ചു.

രണ്ടാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഇതു യൂദന്മാരുടെ ഒരു കേന്ദ്രമായിരുന്നു. യാമ്നിയായിൽ തുടങ്ങിയവ തിബെരിയാടെയിലാണ് പൂർത്തിയാക്കിയത്. മിഷ്നാ, തൽമൂദ്, മസോറ എന്നിവ ഇവിടെ വികസിപ്പിച്ചെടുത്തു. പ്രശസ്തരായ പല രബിമാരും ഇവിടെ ജീവിച്ചു. മദ്ധ്യകാലഘട്ടത്തിൽ ജീവിച്ചിരുന്ന രബി മൈമോണിദെസിന്റെ (1135 - 1204) ശവകുടീരം ഇവിടുണ്ടായിരുന്നു.

തിബെര്യാടെയിൽ ഒന്നാം നൂറ്റാണ്ടിൽ തന്നെ ക്രൈസ്തവരുണ്ടായിരുന്നു യൂദരേഖകൾ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു. കോൺസ്റ്റന്റൈൻ ചക്രവർത്തി ഇവിടെ ഒരു മനോഹര ദൈവാലയം പണിതു. നീഖ്യാ സൂനഹദോസിൽ ഈ നഗരത്തിൽ നിന്നുള്ള മെത്രാന്മാർ പരാമർശനമില്ല. ഒരുപക്ഷേ പ്രശസ്തമായൊരു ക്രൈസ്തവ കേന്ദ്രമായി അതു് അന്നു വളർന്നു കാണാനിടയില്ല.

(2) ചെസാറിയ ഫിലിപ്പി

പലസ്തീനയുടെ വടക്കുഭാഗത്തുള്ള സ്ഥലം. പാനെയാസ് എന്നും അറിയപ്പെട്ടിരുന്നു. ഇന്നു ബനിയോസ് എന്ന് വിളിക്കപ്പെടുന്നു. പത്രോസ് വിശ്വാസപ്രഖ്യാപനം നടത്തിയത് ഇവിടെ വെച്ചാണ് (മത്താ. 16:13 ff). രക്തസ്രാവക്കാരീ സ്രീ (മത്താ. 9:20) ഇവിടുത്തുകാരിയായിരുന്നു എന്ന് എവസേബിയസ് സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു.²⁹ തന്റെ കാലത്തു് ഈ സംഭവം അനുസ്മരിപ്പിക്കുന്ന ഒരു പ്രതിമ ഇവിടുത്തെ ഒരു വീട്ടിലുണ്ടായിരുന്നു അദ്ദേഹം രേഖപ്പെടുത്തുന്നു (സഭ. 6:18). യൂദക്രൈസ്തവർ ഇവിടെ ധാരാളമുണ്ടായിരുന്നു (സഭ. 8:17, 18).

(3) നസ്രത്ത

പരിശുദ്ധ കന്യകമാരിയാമിന്റെ ഭവനം നസ്രത്തിലായിരുന്നു. യേശുവിന്റെ ബാല്യകാലം ചെലവഴിച്ചത് അവിടെയാണ്. അതു് ഒരു ഗ്രാമപ്രദേശമായിരുന്നു. ഒന്നാം നൂറ്റാണ്ടിലെ സഭയെപ്പറ്റി വളരെയാണു രേഖകളില്ല. എങ്കിലും ക്രൈസ്തവർ, പ്രത്യേകിച്ചു മറിയത്തിന്റെ കുടുംബത്തിൽപെട്ടവർ അവിടെ വസിച്ചിരിക്കാം. മദ്ധ്യകാലഘട്ടത്തിൽ മുഹമ്മദീയർ ഇവിടെയുള്ള പ്രധാന

29. എവ. സഭ. 7. 28.

ക്രൈസ്തവ കേന്ദ്രങ്ങളെല്ലാം നശിപ്പിച്ചു. ഈയടുത്ത കാലത്തു അവ പുനരുദ്ധരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. യേശു വളർന്ന ഭവനം, മാതാവു വെള്ളം കോരിയിരുന്ന കിണർ എന്നിവയുടെ സ്ഥാനങ്ങളിൽ രണ്ടു ദൈവാലയങ്ങളുണ്ട്.

യേശുവിനെ നസ്രായൻ എന്നു വിളിച്ചിരുന്നു (മത്താ. 21:11; 2:23; യോഹ. 1:45; നട. 10:38). യേശുവിന്റെ ശിഷ്യർ നസ്രായർ എന്നും അറിയപ്പെട്ടിരുന്നു (നട. 24:5). കേരളത്തിലെ മാർത്തോമാ ക്രിസ്ത്യാനികൾ മലങ്കര നസ്രാണികൾ എന്നു പ്രാചീന കാലത്തു വിളിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു.³⁰

ഉപസംഹാരം

ആദ്യന്തോറോണ്ടുകളിൽ പലസ്തീനയിൽ സഭ ആഴത്തിൽ വേരോടിയിട്ടില്ല എന്നു കരുതുന്നവരുണ്ട്. യറൂശലേമിന്റെ തകർച്ചയ്ക്കു ശേഷം (135) യറൂശലേം ക്രൈസ്തവരും മറ്റു പലസ്തീനീയർ ക്രൈസ്തവരിൽ ഭൂരിഭാഗവും യൂദന്മാരല്ലാത്തവരിൽനിന്നുള്ളവരായിരുന്നു. കത്താവും ശിഷ്യന്മാരും പലസ്തീനയിലെ അറമായ ഭാഷ സംസാരിച്ചിരുന്നു. അതു സുറിയാനിഭാഷതന്നെയാണു്. പലസ്തീനയിലെ പ്രഗത്ഭരായ ക്രൈസ്തവസഭാ നേതാക്കന്മാരൊക്കെ പുറജാതിക്കാരിൽനിന്നുള്ളവരും ഗ്രീക്കുഭാഷ സംസാരിക്കുന്നവരും ആയിരുന്നു. വി. ജസ്റ്റിൻ, ജൂലിയസ് ആഫ്രിക്കാനസ്, യറൂശലേമിലെ അലക്സാണ്ടർ, തെയോക്തിസ്കസ്, പംഫീലസ്, എവുസേബിയസ് എന്നിവർ യഹൂദരല്ലായിരുന്നു. പലസ്തീനയിൽനിന്നു നിഖ്യാസ്യനഹദോസിൽ സംബന്ധിച്ച 19 മെത്രാന്മാർ ഗ്രേക്കോ-റോമൻ ഉത്ഭവം ഉള്ളവരായിരുന്നു. ഏലിയായിലെ ഗ്രന്ഥശേഖരത്തിൽ ഗ്രീക്കിലുള്ള പുസ്തകങ്ങൾ മാത്രമേ കാണുവാൻ എവുസേബിയസിനു സാധിച്ചുള്ളൂ.

30. 'നസ്രായർ' എന്ന നാമം സിറിയായിലെ ഒരു വിഭാഗം യഹൂദ-ക്രൈസ്തവർക്കു് നാലാം നൂറ്റാണ്ടിലെ എഴുത്തുകാർ കൊടുത്തിരുന്നു. യഹൂദന്മാരുടെ ചില പാരമ്പര്യങ്ങളും ആചാരങ്ങളും പാലിച്ചിരുന്നു എന്നതൊഴിച്ചാൽ മറ്റു് കാര്യങ്ങളിലെല്ലാം ഇക്കൂട്ടർ സത്യവിശ്വാസികളായിരുന്നു. 'എബ്രായരുടെ സുവിശേഷം' എന്ന കൃതി ഇക്കൂട്ടർ ഉപയോഗിച്ചിരുന്നു (cf. ജി. ചേടിയത്തു്, ആഭിമ. p. 66). നസ്രാണികൾ, നസ്രായർ, നസ്രായർ എന്നീ പേരുകൾ തെറ്റിദ്ധരിച്ചു് 'നെസുതോറിയർ' എന്നു് മനസ്സിലാക്കിയവരുണ്ടു്. എപ്പി. പാഷ. 29.7. ൽ നസ്രായരെപ്പറ്റി പറയുന്നു. ചേളെ-സിറിയായിലെ ബേരോയായിലും ഒക്കോപ്പൊലീസിലെ പെല്ലായിലും ബാശാനിത്തിസിലെ കൊക്കാബായിലും ഇവരുണ്ടായിരുന്നു. നസ്രായർ യൂദസിനഗോളുകളിലെല്ലാം ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നു് ജറോം സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു (ലേഖനം, 112.13).

ആദ്യന്തോറോണ്ടുകളിൽ പലസ്തീനയിലെ ആരാധനാഭാഷ ഗ്രീക്കും അറമായയും ആയിരുന്നു. ഒരിജൻ ഒരു വലിയ ഗ്രീക്കുപണ്ഡിതനായിരുന്നു. ജനങ്ങൾക്കു ഗ്രീക്കും അറമായയും അറിയാമായിരുന്നു. വി. ഗ്രന്ഥം ഗ്രീക്കിൽ വായിക്കുകയും അറമായയിൽ വ്യാഖ്യാനിക്കുകയും ചെയ്തുപോന്നു. അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടിൽപ്പോലും ഈ രീതി ഉണ്ടായിരുന്നെന്നു് എജറിയ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു. അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി അറമായ ഭാഷയിലുള്ള വിവർത്തനങ്ങൾ ഉപയോഗിച്ചു തുടങ്ങി.³¹ പലസ്തീനയേക്കാൾ വേഗത്തിൽ സിറിയൻ-പേർഷ്യൻ പ്രദേശങ്ങളിലെ സെമിറ്റിക് ക്രിസ്ത്യാനികൾ അറമായ (സുറിയാനി) വികസിപ്പിച്ചെടുത്തു് തങ്ങളുടെ ആരാധനാഭാഷയാക്കി. പലസ്തീനീയർ സയോകട്ടെ കൂടുതൽ ഗ്രീക്കുമയമായി തീരുകയാണു ചെയ്തതു്.

31. Cf. M. L'orange, L'origine de la version syro-palestinienne des Evangiles, in Rev. Bib. 34 (1925), p. 494; cf. A. Harnack, op. cit. p. 270, n. 1.

അറേബ്യയിലെ സഭ

യോർദ്ദാൻ നദിയുടെ കിഴക്കുഭാഗം മുതൽ അറേബ്യൻ മരുഭൂമി വരെയും തെക്കു ഐലാത് വരെയും നീണ്ടു കിടക്കുന്ന സ്ഥലം റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ ഒരു കാലത്തു് അറേബ്യൻ പ്രോവിൻസിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു. ഇടുമിയ, മോവാബ്, പെരെയ, ദെക്കാപ്പോലീസ് എന്നിങ്ങനെ അറേബ്യ വീജിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. തെക്കൻ അറേബ്യയിൽ നബാത്തയർ വസിച്ചിരുന്നു. ഇടുമിയയുടെ തലസ്ഥാനം പെത്രാ. അമ്മോന്യുടെ തലസ്ഥാനം ഫിലാഡെൽഫിയാ (ഇന്നത്തെ അമ്മാൻ). നബാത്തയരുടെ തലസ്ഥാനം ബോസ്രാ (ബോസ്രാ). ദെക്കാപ്പോലീസിലെ പ്രധാന പട്ടണം പെല്ലാ. മറ്റു പട്ടണങ്ങളാണ് ഗദാര, കാപ്പിത്തോളിയാസ്, ഹഠാൻ, മദാബ, ഐലാ. 106ൽ റോമാക്കാർ നബാത്തയൻ രാജ്യത്തെ കീഴടക്കി. നബാത്തയർ വലിയ കച്ചവടക്കാരായിരുന്നു. റോമൻ ആധിപത്യത്തോടു കൂടി നബാത്തയൻ പ്രതാപം അസ്തമിച്ചു. ഡയോക്ലീഷൻ ചക്രവർത്തി പെത്രാ തലസ്ഥാനമാക്കി പലസ്തീൻ III (സളത്താരിസ്) എന്നൊരു പ്രവിശ്യ ഉണ്ടാക്കി. അതിൽ അറേബ്യൻ പ്രദേശങ്ങൾ പലതും ഉൾപ്പെടുത്തി.

സഭാരംകോലത്തുതന്നെ അറേബ്യൻ പ്രദേശങ്ങളിൽ സഭ വേരോടി. ഇവിടുത്തെ ശ്രീഹാ ആരാണെന്നു ഖണ്ഡിതമായി പറയാൻ സാദ്ധ്യമല്ല. ബേത്ലഹേമിൽ യേശുവിനെ കാണാനെത്തിയ വിദ്യാർത്ഥി അറേബ്യയിൽനിന്നാണു വന്നതെന്നു വി. ജസ്റ്റിൻ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.¹ പെന്തിക്കോസ്തീടിവസം അറേബ്യയിൽനിന്നും യഹൂദന്മാർ യറുശലേമിൽ എത്തിയിരുന്നു. കർത്തൃസഹോദരനും യറുശലേം മെത്രാനുമായ യാക്കോബാണ് ഈ സ്ഥലങ്ങളിലെ സുവിശേഷകൻ എന്ന് 'ആദായിയുടെ പ്രബോധനം' എന്ന കൃതി സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തുന്നു. അതു് എത്രമാത്രം വാസ്തവമാണെന്നു തീരുമാനിക്കുക പ്രയാസമാണ്.

1. ജസ്റ്റിൻ, ട്രീഹോമിയയുടെ സംവാദം, 77, 4; 78, 2, 5, 7.

ക്രി. വ. 70 ലും 135 ലും യറുശലേമിൽനിന്നു് അറേബ്യയിലേക്കും ക്രൈസ്തവർ പലായനംചെയ്തു. മൂന്നാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഒരിജന്റെ കാലത്തോടുകൂടി അറേബ്യൻസഭയെപ്പറ്റി നമുക്കു കൂടുതൽ വിവരം ലഭിക്കുന്നുണ്ട്. 214/5ൽ കരക്കളെ എന്ന ചക്രവർത്തിയുടെ കാലത്തു റോമൻ ഗവർണ്ണർക്കുപദേശം നൽകാൻ ഒരിജൻ അറേബ്യയിലേക്കു പോയി.² 244 ൽ അറേബ്യൻ മെത്രാന്മാരുടെ ക്ഷണം സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടു് ബോസ്രായിലേക്കു് അദ്ദേഹം ഒരു യാത്ര നടത്തി. ക്രിസ്തുവിനെ സംബന്ധിച്ചു വെച്ചുപുലർത്തിയിരുന്ന അബദ്ധാഭിപ്രായത്തിൽനിന്നു ബോസ്രായിലെ ബെരീല്ലസ് മെത്രാനെ പിൻതിരിപ്പിക്കാൻ ഒരിജൻ സാധിച്ചു.³ 245 ൽ ത്രിത്വസംബന്ധമായ ചർച്ചകൾക്കായി ഒരിക്കൽക്കൂടി ഒരിജൻ അറേബ്യയിൽ പോയി.⁴ ഹെരാക്ളിക്ലിദെസുമായി ഒരിജൻ നടത്തിയ ചർച്ചകൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന രേഖ 1941 ൽ ടുറായിൽനിന്നു കണ്ടെടുത്ത പപ്പിറസിൽ കാണുന്നു.⁵

ഇനിയും അറേബ്യയിലെ പ്രധാന കേന്ദ്രങ്ങളെ ഓരോന്നായി അപഗ്രഥിക്കാം.

പെത്രാ

അലഞ്ഞുനടന്ന നബാത്തയർ ക്രി. മു. 312 ൽ പെത്രാത്തുടത്തു താമസമാക്കാൻ തുടങ്ങി. പെത്രാ എന്നതു ഗ്രീക്കു നാമമാണ്. അതിന്റെ പ്രാചീനനാമം സേലാ എന്നായിരുന്നു. ഇന്ന് ഇതു് ഒരു നഷ്ടസ്ഥലമാണ്. വളരെയധികം ഗ്രീക്കു സ്വാധീനം ഈ പട്ടണത്തിലുണ്ടായി. ഈ സ്ഥലത്തു് സഭ വളർന്നതിന്റെ ലക്ഷണങ്ങളുണ്ട്. 358-ൽ ഇതു് പലസ്തീൻ സളത്താരിസ് എന്ന റോമൻ പ്രവിശ്യയുടെ തലസ്ഥാനമായിരുന്നു. 'മഹത്തായ നഗരം' എന്ന് ഇതായിപ്പെട്ടു.^{6a}

ഫിലാഡെൽഫിയ

ഇന്നത്തെ യോർദ്ദാന്റെ തലസ്ഥാനമായ അമ്മാന്റെ പഴയ പേരാണ് ഇതു്. ഇതു് അമ്മോന്യുടെ പ്രധാന നഗരമായിരുന്നു. ഓവീദ്

2. എവ. സഭാ. 6.19.15
 3. എവ. സഭാ. 6.33
 4. എവ. സഭാ. 6.37.
 5. J. Scherr, Entretien d'Origene avec Heraclide, (SC), Paris 1960. ജി. പേടിയത്തു്, ആദിമസഭയുടെ സന്ദേശം, p. 286-287.
 5a. Illustrious city: L. J. Levine, 47.

ഇതാക്രമിച്ചു കീഴടക്കി. ടോളമി II ഫിലാഡെൽഫൂസിന്റെ ബഹുമാനാർത്ഥം ഫിലാഡെൽഫിയ എന്ന പേരിട്ടു. ക്രി. വ. 635-ൽ അറബികൾ അതു അമ്മാൻ എന്നാക്കി. ഫിലാഡെൽഫിയ ഒരു വലിയ കച്ചവടകേന്ദ്രമായിരുന്നു. ഫിലാഡെൽഫിയായിലെ മെത്രാൻ നിഖ്യാ സൂനഹദോസിൽ സന്നിഹിതനായിരുന്നു.

ബോസൂത്രം

അറബിയിൽ ബുസ്രായെന്നും ഹീബ്രുവിൽ ബൊസ്ര എന്നും വിളിക്കപ്പെടുന്നു. നബാതെയൻ രാജ്യത്തിന്റെ തലസ്ഥാനമായിരുന്നു. ഇവിടുത്തെയാളുകൾ അറബി കലർന്ന അറമായ (നബാതെയൻ) സംസാരിച്ചിരുന്നു. റോമിന്റെ അറബ്യൻ പ്രവിശ്യയുടെ തലസ്ഥാനമായതോടുകൂടി ബോസ്രാ ഒരു മിലിറ്ററി കേന്ദ്രമായി തീർന്നു. ക്രിസ്തുവിന്റെ കാലത്തു ഇവിടെ ഭരിച്ചിരുന്നതു അരേതോസ് IV (ക്രി. മു. 9-ക്രി. വ. 40) എന്ന രാജാവായിരുന്നു. ഈ രാജാവിന്റെ മകളെയാണ് ഹെറോദേസ് അന്തിപ്പാസ് വിവാഹം ചെയ്തതു. ഹെറോദയെ കൂടെതാമസിപ്പിച്ചപ്പോൾ ഇവളെ ആട്ടിയോടിച്ചു (മത്താ. 14:3-4). ഡമാസ്കസിൽവെച്ചു അരേതോസിന്റെ എത്നാക്സ് പൗലോസിനെ പിടിക്കാൻ ശ്രമിച്ചെങ്കിലും പൗലോസ് രക്ഷപ്പെട്ടു (2കൊരി. 11:32). ബെരിലൂസ്, (222-235), തീത്തൂസ് (362-378) ആദിയായവരാണ് ബൊസ്രായിലെ അറിയപ്പെട്ട ആദ്യ കാല മെത്രാന്മാർ. നിഖ്യായിൽ ഇവിടുത്തെ മെത്രാൻ സംബന്ധിച്ചു. തീത്തൂസിന്റെ കാലത്തു വളർന്നു വികസിച്ച ഒരു ക്രൈസ്തവ സമൂഹം അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. ശ്രീഹന്മാരുടെ ഡിഡസ്കാലിയ അവിടെയാണ് എഴുതപ്പെട്ടതു.

പെല്ലാ

പെല്ലാ ഒരു ഗ്രീക്കു നാമമാണ്. ഇന്നു തബക്കാത് ഫാഹിൽ എന്നറിയപ്പെടുന്നു. ഇവിടെ സഭ വളരെ നേരത്തെ വേരൂറിച്ചിരുന്നു. പഴയനിയമം ഇവിടുത്തെ സഭയിൽ ഹീബ്രുവിൽ വായിച്ചിരുന്നെന്നു എപ്പിഫാനിയസ് സാക്ഷിക്കുന്നു. മത്തായിയുടെ സുവി

6. ബെരിലൂസ് (222-235), മാക്സിമൂസ് (263-9), നിക്കോമാക്കു (325നും മുമ്പ്-341 നും ശേഷം), തീത്തൂസ് (362-378), ബഗാദിയൂസ് (381 നും മുമ്പ്-394 നും ശേഷം), അന്തിയോക്കസ് (431 നും മുമ്പ്-433 നും ശേഷം), കോൺസ്റ്റന്റൈൻ (448/9നും മുമ്പ്-451 നും ശേഷം), അന്തിപാത്തർ (Antipater : 457 നും മുമ്പ്-458 നും ശേഷം), യൂലിയൻ (512/3 നും മുമ്പ്-518 നും ശേഷം), യോർദാനസ് (527), യോഹന്നാൻ (539 നും മുമ്പ്-553 നും ശേഷം), ശിമയോൻ (6th c). cf. Jacob Hijazin, L'église d'arabie, Rome 1979, p.27-29.

ശേഷം മൂലഭാഷയിൽ ഇവിടെയാണെഴുതിയതു എന്നു കരുതുന്നവരുണ്ട്. അരിസ്റ്റോ എന്ന വിശ്വാസസംരക്ഷകൻ പൊല്ലായിലാണ് ജനിച്ചതു. പെല്ലായിലെ അറിയപ്പെടുന്ന ആദ്യത്തെ മെത്രാൻ ആറാം നൂറ്റാണ്ടിലാണ് ജീവിച്ചിരുന്നതു. ക്രി. വ. 70-ൽ നിരവധി ക്രൈസ്തവർ യദൂശലേമിൽനിന്നു സമീപനഗരമായ പെല്ലായിലേക്കും ഓടിപ്പോയി.

ഗദാറാ

ശ്രീലാക്കടലിൽനിന്നു എട്ടു കി.മീ. തെക്കുകിഴക്കായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഒരു പട്ടണമാണിതു. ഇതും ദക്കാപ്പൊലീസിലാണ്. 'ഗദാറാ' ഒരു ഗ്രീക്കു നാമമാണ്. ഇന്നിതു ബീർബർത്-എൽ-ഹമ്മെ എന്നറിയപ്പെടുന്നു. പലസ്തീനായോടു തൊട്ടുകിടക്കുന്നതിനാൽ ഒന്നിലധികം ശ്രീഹന്മാർ ഈ സ്ഥലത്തു സുവിശേഷം ചൊല്ലിയിട്ടുണ്ട്.

കാപ്പിത്തൊളിയാസ്

ഗദാറായുടെ തെക്കുകിഴക്കായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. ഇന്നും ബത്-എർ-റാസ് എന്നറിയപ്പെടുന്നു. ഈ സ്ഥലത്തെ മെത്രാൻ നിഖ്യായിൽ സംബന്ധിച്ചിരുന്നു. ഹന്റാനിൽ ഒരു ക്രൈസ്തവസമൂഹം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഫിലിപ്പ് എന്ന റോമൻ ചക്രവർത്തി ഇവിടെയാണ് ജനിച്ചതു.

മദാബ

അമ്മാനിൽനിന്നു 28. കി.മീ. തെക്കുകിഴക്കാണ്. കൽക്കദോ നിയായിൽ മദാബയിലെ മെത്രാൻ സംബന്ധിച്ചു. ആറും ഏഴും നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ ഇവിടുത്തെ സഭ വളരെ അഭിവൃദ്ധി പ്രാപിച്ചിരുന്നു.

സഭാരംഭകാലത്തു യോർദ്ദാന്റെ മറ്റുകരയിൽ (ട്രാൻസ്-യോർദ്ദാൻ) നിരവധി അബദ്ധോപദേശകർ ഉടലെടുത്തു. പലസ്തീനായോടു തൊട്ടുകിടന്ന പ്രദേശമായതിനാൽ അറേബ്യയിൽ സഭ വളർന്നു വികസിക്കാൻ എല്ലാ സാധ്യതയും ഉണ്ടായിരുന്നു. റോമാസാമ്രാജ്യത്തിനു വെളിയിലുള്ള അറേബ്യൻ പ്രദേശത്തും ക്രിസ്തുമതം വ്യാപിച്ചിരുന്നു.

7. എബിയൊണീത്തർ, എൽക്കസീത്തർ എന്നീ അബദ്ധോപദേശകർ യദൂദ ക്രൈസ്തവരുടെ ഇടയിൽ ഉണ്ടായി. അവർ കൂടുതലായി ഈ പ്രദേശങ്ങളിലായിരുന്നു. ഈശ്രൂക്രിസ്തുവിനെ വെറുമൊരു മനുഷ്യനായി കാണാനുള്ള പ്രവണത ഇവരുടെയിടയിൽ നിഴലിച്ചുനിന്നു.

ആദ്യകാലത്തുണ്ടായ സിനഡുകളിൽ അറേബ്യയിൽനിന്നുള്ള മെത്രാന്മാർ സംബന്ധിച്ചിരുന്നു.⁸

നിഖ്യാ സുന്നഹദോസിൽ (325) താഴെപ്പറയുന്നവർ അറേബ്യയിൽനിന്നു സംബന്ധിച്ചു. ഫിലാഡെൽഫിയായിലെ മെത്രാൻ കരിയോൻ (Cyron), എസ്ബൂസിലെ (Esbu-Hisban) മെത്രാൻ ജെന്നാഡിയസ്, ദിയൊണീസിയായിലെ മെത്രാൻ സെവേരൂസ്.

അന്ത്യോക്യാ സിനഡിൽ (341) ഫിലാഡെൽഫിയായിലെ കരിയോൻ പങ്കെടുത്തു.

സാർദിക്കാ സിനഡിൽ (343) ഗർസായിലെ (ബോസ്ത്രാ? - ഗെരാസാ?) അന്തോണിയൂസ്, പെത്രായിലെ അസതേരിയൂസ് എന്നിവർ സംബന്ധിച്ചു.

സെലൂഷ്യാ സിനഡിൽ (359), പെത്രായിലെ അന്ത്യേരിയൂസ്, അദ്രാ (Adra)യിലെ അറാബിയോൻ, ഗെരാസായിലെ എക്സക്രൂസിയൂസ്, 'അറബികളുടെ മെത്രാനായ' ബാറാക്കിയൂസ് (കോറെപ്പിസ്കോപ്പാ) എന്നിവർ പങ്കെടുത്തു.

അലക്സാണ്ട്രിയൻ സിനഡിൽ (362) പെത്രായിലെ അസ്തേരിയൂസ് സംബന്ധിച്ചു.

ക്രി. വ. 431-ലെ എഫേസൂസ് സുന്നഹദോസിൽ അറേബ്യയിൽനിന്നു പങ്കെടുത്തവർ താഴെ പറയുന്നവരാണ്: നേവെയിലെ (Neve) പെത്രോണിയൂസ്, എസ്ബൂസിലെ സോസിയൂസ് (Zosius), അറബികളുടെ മെത്രാൻ പത്രോസ്, ഫൈനോയിലെ (Phaino) എലൂസ് (Eluse), അഗസ്ത്യാപോലീസിലെ അരിൻലോ.

ക്രി. വ. 448-ൽ എഡസ്സായിലെ ഈബാസിനെതിരെ കൂടിയ സിനഡിൽ ബോസ്രായിലെ കോൺസ്റ്റാന്റിൻ, അദ്രായിലെ പ്രോക്കുജൂസ് എന്നിവർ സംബന്ധിച്ചു. 448-ൽ എവത്തിക്കൂസിനെതിരെ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽവെച്ചു കൂടിയ യോഗത്തിലും ഈ പ്രോക്കുജൂസ് സംബന്ധിച്ചു.

കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസിൽ (451) ഇരുപതോളം മെത്രാന്മാർ നേരിട്ടോ പ്രതിനിധികൾ വഴിയോ പങ്കെടുത്തു.

മർതീരിയൂസ് (478-486), ഏലിയാസ് I (494-516) എന്നീ യദുശലോം പാത്രിയർക്കീസന്മാർ അറബികളായിരുന്നു. നാലും

8. Cf. Jacob Hijazin, op. cit. p. 29-31

അഞ്ചും നൂററണ്ടുകളിൽ അറേബ്യയിലെ രൂപതകൾ താഴെ പറയുന്നവയാണ്:⁹

1. ആർനോൺ മുതൽ യാബോക്കു വരെ: എസ്ബൂസ്, മദാബാ, ഫിലാഡെൽഫിയ, ഗെരാസ.
2. ബത്താനേ: അദ്രാ (ദോ), ഏറെസ്, നെയൊപ്പൊളീസ്, നേവ്.
3. ഔറാനിത്തിസ്: ബോസ്രാ, കനോത്ത, ദിയൊണീസിയോസ്, മാക്സിമിയാനോപ്പൊളീസ്, നേലാ.
4. ലെഡ്ജ (Ledja): കോൺസ്റ്റാന്ത്യോ, ഫേനാ (Phoenia), സൊറാവ (Zorava).

റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിനു പുറത്തും റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിനുള്ളിലും അലഞ്ഞു നടക്കുന്ന (nomads) അറബികളുണ്ടായിരുന്നു. അവരുടെയിടയിലും സുവിശേഷം പ്രചരിപ്പിച്ചതിന്റെ ലക്ഷണങ്ങൾ കാണാനുണ്ട്.¹⁰

ക്രി. വ. 363-ലെ അന്ത്യോക്യൻ സിനഡിൽ ബോസ്രായിലെ തീത്തൂസിനെ കൂടാതെ 'അറബികളുടെ മെത്രാനായ' തെയോതീം (Teotime) പങ്കെടുത്തു. ഏതെങ്കിലും പ്രത്യേക സ്ഥലത്തോടു ബന്ധപ്പെടുത്തി ആയിരുന്നില്ല അദ്ദേഹത്തിന്റെ മെത്രാസനം. പിന്നെയോ വ്യക്തിപരമായിരുന്നു (personal jurisdiction). അലഞ്ഞു നടക്കുന്ന അറബികളുടെ കൂട്ടത്തിൽനിന്നുള്ള ക്രിസ്ത്യാനികളുടെ മേലല്ലാം അദ്ദേഹത്തിന് അധികാരം ഉണ്ടായിരുന്നു.

431 - ലെ എഫേസൂസ് സുന്നഹദോസിൽ 'അറബികളുടെ മെത്രാനായ' പീറ്റർ ഒപ്പിട്ടിട്ടുണ്ട്. എഫേസോസിലെ രണ്ടാം സിനഡിൽ (449) - 'തസ്കരസംഘം' - പീറ്ററിന്റെ പിൻഗാമി ഔക്സിഡിയോസോസ് (Auxiliaos) പങ്കെടുത്തു. കൽക്കദോനിയ സിനഡിൽ (451) 'സാരസന്മാരുടെ രാജ്യത്തിലെ' മെത്രാൻ യോഹന്നാനും ഒപ്പുവെച്ചിട്ടുണ്ട്. യദുശലോം കൺസിലിൽ (518) ഒരു വാലെൻസ് സംബന്ധിച്ചു. പലസ്തീനിയൻ മെത്രാന്മാരുടെ സിനഡിൽ (536) 'അറബികളുടെ മെത്രാനായി' ഒരു പീറ്റർ II-നെയത്രേ കാണുക.¹¹

9. cf. ibid. p. 32-33
 10. cf. ibid. p. 41-44
 11. cf. ibid. p. 39-41

അധ്യായം 4

സിറിയായിലെ ക്രൈസ്തവ സഭ

ഇന്നത്തെ സിറിയ, ലെബനോൻ, ഇസ്രായേലിന്റെ കരെ ഭാഗം, യോർദ്ദാൻ, ടർക്കിയുടെ കരെ ഭാഗങ്ങൾ, ഇറാക്കിന്റെ ചില ഭാഗങ്ങൾ എന്നിവ ഉൾപ്പെട്ടതായിരുന്നു സഭാരംഭകാലത്തെ 'സിറിയ'. കൂടെയുള്ള അതിർത്തികൾ മാറ്റി കുറിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അലക്സാണ്ട്രിയൻ സൈന്യാധിപനായ സെലൂക്കസിന്റെ ഭരണത്തിൻകീഴിലായിരുന്നു ക്രി. മു. 312 മുതൽ 281 വരെ സിറിയായും അലക്സാണ്ട്രിയൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ കീഴിൽ ഭാഗങ്ങളും. അദ്ദേഹത്തിന്റെ തലസ്ഥാനം ആദ്യം ബാബിലോണിയൻ പ്രദേശത്തായിരുന്നു; പിന്നീട് സിറിയൻ പ്രദേശത്തേക്കു മാറ്റി. ബാബിലോണിയൻ പ്രദേശത്തെ പട്ടണത്തിനു തന്റെ നാമത്തിൽ സെലൂഷ്യ എന്നും സിറിയൻ പ്രദേശത്തെ പട്ടണത്തിനു തന്റെ മകനായ അന്ത്യോക്കസിന്റെ നാമത്തിൽ അന്ത്യോക്യ എന്നും പേരിട്ടു. സെലൂക്കസ് നിക്കാറ്റോർ (312-281), അന്ത്യോക്കസ് സൊട്ടർ (281-261) എന്നിവർ വിസ്തൃതമായ സാമ്രാജ്യം ഭരിച്ചു. അന്ത്യോക്കസ് II (261-246), അന്ത്യോക്കസ് III (223-187) എന്നിവരുടെ ഭരണകാലത്തു വിവിധ പ്രദേശങ്ങൾ സ്വാതന്ത്ര്യം പ്രഖ്യാപിച്ചു. അന്ത്യോക്കസ് IV എപ്പിഫാനസ് (175-164) കഴിവുള്ള സൈന്യാധിപനായിരുന്നെങ്കിലും നഷ്ടപ്പെട്ട പ്രദേശങ്ങളൊന്നും വീണ്ടെടുക്കാൻ സാധിച്ചില്ല. പലസ്തീനയിലെ മക്കബായൻ സമരങ്ങളൊക്കെ ഇയാളുടെ കാലത്താണ് നടന്നത്. പിൻകാല സിറിയൻ ഭരണാധികാരികൾ അശക്തരായിരുന്നു. ചുറ്റുമുള്ളവർ അവരുടെമേൽ ചാടി വീഴാൻ തക്കം നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ക്രി. മു. 86-ൽ തിഗ്രാനസ് I എന്ന അർമേനിയൻ രാജാവ് സിറിയ ആക്രമിച്ചു 66 വരെ തന്റെ കീഴിൽവെച്ചു. ക്രി. മു. 64-ൽ പോംപെ സിറിയായിൽ കടന്നു അന്ത്യോക്കസ് പതിമൂന്നാമനെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കി. സിറിയ എന്നൊരു റോമൻ പ്രോവിൻസ് സ്ഥാപിച്ചു. എന്നാൽ അതിന്റെ അതിർത്തികളൊന്നും വ്യക്തമായി കുറിക്കപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. കപ്പദോചിയ, ഇജിപ്ത്, അറേബ്യൻ മരുഭൂമി, യൂഫ്രട്ടീസ് നദി മധ്യധര

ണ്യാഴി എന്നിവയായിരുന്നു അതിർത്തികൾ. ¹ പോംപെ പിടിച്ചെടുത്ത അവസരം റോമാക്കാർക്ക് അന്ത്യോക്യയുടെയും സമീപപ്രദേശങ്ങളുടെയും മേൽ മാത്രമേ നേരിട്ടുള്ള ആധിപത്യം ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. മറ്റു പ്രദേശങ്ങൾ സാമന്തഭരണാധികാരികൾക്കായി റോം വിട്ടുകൊടുത്തു.

അഗസ്റ്റസ് സീസറിനോടുകൂടി സിറിയ മുഴുവൻ റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ഭാഗമായി. നാലു ലീജിയൻ പട്ടാളത്തെ സിറിയയിൽ പാർപ്പിച്ചു. ക്രി. വ. 194 ൽ സെപ്റ്റിമിയസ് സെവേരൂസ് സിറിയയെ രണ്ടു പ്രോവിൻസുകളായി തിരിച്ചു. വടക്കു ചേളേ സിറിയ, തെക്കു സിറിയ എന്നിങ്ങനെ. ക്രി. വ. 201 വരെ ചേളേ സിറിയയുടെ തലസ്ഥാനം ലഖൊഡീഷ്യയായിരുന്നു; പിന്നീട് അന്ത്യോക്യയിലേക്കു മാറ്റി. സിറിയ എന്നിങ്ങനെയുടെ തലസ്ഥാനം ബെരീത്തൂസായിരുന്നു. ²

റോമൻ ഭരണകാലത്തു കച്ചവടവും കൃഷിയും സിറിയയിൽ വർദ്ധിച്ചു. നാലു ദിക്കുകളെയും യോജിപ്പിക്കുന്ന നഗരമായിരുന്നു അന്ത്യോക്യ. വിവിധ തരത്തിലുള്ള കച്ചവടക്കാർ അവിടെ വാണിജ്യം ഉണ്ടിച്ചിരുന്നു; കൈമാറ്റങ്ങൾ നടത്തിയിരുന്നു. ഇന്നു മരുഭൂമിയായി കിടക്കുന്ന പല സ്ഥലങ്ങളും പണ്ടു ഫലസമൃദ്ധമായ വിളഭൂമിയായിരുന്നു. ഒറോന്തസ് നദീജലം കനാലുകൾ വഴി കൃഷിസ്ഥലങ്ങളിലെത്തിച്ചു.

സിറിയയിൽ ജനങ്ങൾ തിങ്ങിപ്പാർത്തിരുന്നു. വലിയ നഗരങ്ങൾ മുതൽ ചെറിയ ഗ്രാമങ്ങൾ വരെ അവിടെ കാണാം. ഗ്രാമവാസികൾ കൃഷിയിലും ആടുമേയ്ക്കലിലും, കച്ചവടത്തിലും കൈത്തൊഴിലുകളിലും ഏർപ്പെട്ടിരുന്നു. ³ പർവ്വതനിരകളിൽ ആടുമേയ്ക്കുന്നവർ അലഞ്ഞുനടന്നു. സമതലങ്ങളിൽ കൃഷിചെയ്യുന്നവർ; പട്ടണങ്ങളിൽ കച്ചവടം നടത്തുന്നവരും ഭരിക്കുന്നവരും ജീവിച്ചു. ഇങ്ങനെ പലതുകൊണ്ടും വൈവിധ്യം നിറഞ്ഞ ഭൂപ്രദേശമായിരുന്നു സിറിയ. പട്ടണങ്ങളിൽ സുഖസമൃദ്ധിയുടെ അത്യുച്ചകോടിയിൽ വിഹരിച്ചിരുന്നവരും വിരളമല്ലായിരുന്നു.

1. A. Fortescue, *The Lesser Eastern Churches*, London 1913, p. 19-22.
2. ഇന്നത്തെ ലെബനോന്റെ തലസ്ഥാനമായ ബെയ്റൂട്ടാണ് പ്രാചീന ബെരീത്തൂസ്.
3. cf. G. Tchalenko, *Villages antiques de la Surie du Nord*, 3 vols. Paris, 1953-1958; M. I. Rostovtzeff, 'The Near East in the Hellenistic and Roman Times', *The Dumbarton Oaks Papers*, 1 (1941), p. 25-40.

സെമിറ്റിക് വർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ട വിവിധതരം ആളുകൾ സിറിയയിൽ വസിച്ചിരുന്നു. വടക്കു അരാമ്യർ, തീരദേശത്തു ഫിനീഷ്യർ, പലസ്തീനയിൽ യഹൂദർ, തെക്കു കിഴക്കു അറബികൾ, ചാവുകടലിനു തെക്കു ഇദ്ദുമർ, ഗ്രീക്കുനഗരങ്ങളിൽ ഗ്രീക്കു സംസ്കാരത്തിൽ മുങ്ങിക്കളിച്ച ജനങ്ങൾ, റോമൻനഗരങ്ങളിൽ റോമൻ സാംസ്കാരിക സ്വാധീനത്തിലുള്ളവർ. അലക്സാണ്ട്രയുടെ മുന്നേറ്റം പഴയ ബന്ധങ്ങളും ആചാരങ്ങളും മാറ്റി പുതിയ ബന്ധങ്ങളും പുതിയ സംസ്കാരവും വാർത്തെടുത്തു. സിറിയയിൽ ഹെല്ലനിസവും 'ഓറിയൻറലിസ'വും തമ്മിലൊരാശ്ശേഷം നടന്നു; അതിൽ നിന്നു പുതിയ രൂപഭാവങ്ങളുണ്ടായി. എന്നാൽ ആഴത്തിലേക്കിറങ്ങി അപഗ്രഥിക്കുമ്പോൾ ഹെല്ലനിസം നഗരങ്ങളിൽ ഒതുങ്ങി നിന്നതായും ഗ്രീക്കു നഗരങ്ങൾ ഒരു ഉപരിവൃദ്ധവേഷകമായി നില നിൽക്കുന്നതായും കാണാവുന്നതാണ്; മിക്കയിടങ്ങളിലും കാലാന്തരത്തിൽ ഓറിയൻറലിസം തലയുയർത്തിവന്നു. ചിലയിടങ്ങളിൽ ഹെല്ലനിസത്തെതന്നെ ഓറിയൻറലിസം മാറിക്കളഞ്ഞു. ഓറിയൻറലിസവുമായുള്ള ആശ്ശേഷത്തിൽ ഹെല്ലനിസം ഓറിയൻറലിസത്തെ പാടേ വിഴങ്ങിയില്ല. ഡൂറാ-എവുറോപ്പോസിൽ നടത്തിയ ഗവേഷണങ്ങൾ ഇതു തെളിയിക്കുന്നു. ഗ്രീക്കു നഗരങ്ങൾ എന്നറിയപ്പെടുന്ന ഗ്രീക്കു കോളനികളിൽ ഗ്രീക്കു രീതിയിലുള്ള ഭരണമായിരുന്നു, ആദ്യമാദ്യം. എന്നാൽ വളരെ വേഗം പല കോളനികളും പൗരസ്ത്യരീതിയിലുള്ള ഭരണത്തിലേക്കു മാറ്റി. എവുറോപ്പോസിൽതന്നെ അതിനും ഉദാഹരണങ്ങളുണ്ട്. കച്ചവടത്തിലെ വിവിധ ഘടകങ്ങൾ ഓറിയൻറൽ പ്രത്യേകതകൾ കാത്തു സൂക്ഷിച്ചു. പൽമീറാ പോലുള്ള കച്ചവടകേന്ദ്രങ്ങൾ പൗരസ്ത്യ വ്യാപാരികളുടെ കൈയിൽത്തന്നെയായിരുന്നു.

മതചിന്തയുള്ള ഒരു രാജ്യമായിരുന്നു സിറിയ. ക്രൈസ്തവ സഭാരംഭകോലത്തു നാട്ടനിറയെ വിഗ്രഹങ്ങളും വിജാതീയരുടെ അമ്പലങ്ങളുമായിരുന്നു. കച്ചവടബന്ധം വഴി മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിലെ ദേവന്മാർക്കും സിറിയയിൽ സ്ഥാനമുണ്ടായിരുന്നു. ദേവപ്രീതിക്കായി നരബലി, വ്യഭിചാരം തുടങ്ങിയ ഹീനകൃത്യങ്ങളും ചിലയിടങ്ങളിൽ നടന്നു. ഹഡ്രിയാൻ ചക്രവർത്തി അവയെല്ലാം കർശനമായി നിരോധിച്ചു. റോമൻ സൈന്യത്തിന്റെ രംഗപ്രവേശനത്തോടെ സൂര്യാരാധനയും സിറിയയിലെത്തി. ഗ്രീക്കു നഗരങ്ങളിലെല്ലാം ഗ്രീക്കു ദേവന്മാർക്കായിരുന്നു പ്രാമാണ്യം.⁴

4. cf. G. H. Hasderghe, *The Cult of 'Sol Invictus'*, 1972.
 5. cf. A. D. Nock, *Conversion, The old and the new in religion from Alexander the Great to Augustine of Hippo*, Oxford 1933

ഗ്രീക്കുകാർ സ്ഥാപിച്ച നഗരങ്ങളിൽ ഔദ്യോഗിക ഭാഷ ഗ്രീക്കായിരുന്നു; വളരെക്കുറച്ചു പേർക്കേ ലത്തീൻഭാഷ സുഗ്രാഹ്യമായിരുന്നുള്ളൂ. സൈന്യത്തിന്റെയും കോടതിയുടെയും ഭാഷ ലത്തീനായിരുന്നു. സിറിയക്കാർ പലരും സൈന്യത്തിൽ പേർന്നപ്പോൾ ലത്തീൻ സിറിയയിലും വ്യാപിച്ചു. ഗ്രീക്കു-ലത്തീൻ സ്വാധീനം മേലേക്കിടയിൽക്കൂടി കടന്നുപോയി. സാമാന്യജനങ്ങൾ അറമായ ഭാഷയുടെ വിവിധ വകഭേദങ്ങളാണു സംസാരിച്ചിരുന്നതു.⁷ ഗ്രീക്കു സാഹിത്യഭാഷയായപ്പോൾ അറമായ സാധാരണക്കാരുടെ ഭാഷയായി. പ്രാചീന പേർഷ്യൻ ഭരണകാലത്തു യൂഫ്രട്ടീസ് മുതൽ നൈൽവരെ ഔദ്യോഗിക ഭാഷ അറമായ ആയിരുന്നു.

സിറിയയിലെ പ്രധാന നഗരങ്ങളെപ്പറ്റിയും അവിടെ ഉടലെടുത്ത ക്രൈസ്തവസമൂഹങ്ങളെപ്പറ്റിയും വിശദീകരിക്കാം. പല

6 ഗ്രീക്കുനാമങ്ങളായിരുന്നു പല നഗരങ്ങൾക്കും; ഉദാ. പെല്ലാ, പിയേറിയ, കാൽപിസ്.
 7 അറമായ ഭാഷയുടെ ഉത്ഭവം സംബന്ധിച്ചു പണ്ഡിതലോകത്തെ പച്ച തിന്നിട്ടില്ല. പഴയ നിയമത്തിൽ അറമായ ഭാഗങ്ങളുണ്ട് (ദാനി.2-7; എശ്യാ 4-7; ജെറോ, 10:11). പഴയനിയമത്തിനു പുറത്തുള്ള ഏറ്റവും പ്രാചീനഅറമായ രേഖ ക്രി. ശ 820 തിലേതാണ്. സെമിറ്റിക് ഭാഷകളിൽ ഹീബ്രുവിനോടു ഏറ്റവും അടുത്ത ഭാഷ അറമായ ആണ് (cf. J. I. Packer, (ed.), *Aramaic in 'The Bible Almanac'*, Nashville, 1980, p.345). പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ പ്രധാനപ്പെട്ട സെമിറ്റിക് ഭാഷയായിരുന്നു അറമായ. പ്രവാസത്തിനുശേഷം അതു യൂദന്മാരുടെ പൊതുഭാഷയായി തീർന്നു. അക്കാലം മുതൽ അവർ ഹീബ്രു ബൈബിൾ അറമായയിലേക്കു വിവർത്തനം ചെയ്തു തുടങ്ങി. "Aramaic and its dialects was the 'lingua franca' of the whole area from there southwards to Northern Arabia and eastwards to the Tigris, and non-Greek documents come from Nabataea, Judaea, Palmyra, Dura on the Euphrates and Edessa- all of these being areas to which direct Roman rule was extended" (cf. F. Millar, *Roman Empire and Its Neighbours*, p 197). അർമേനിയയുടെ രണ്ടു പ്രവിശ്യകളിൽ സഭയുടെ ഔദ്യോഗികഭാഷ കറൊക്കാലം സുറിയാനിയായിരുന്നെന്നു ഹാർനാക്കു പറയുന്നു cf. A. Harnack, *The Expansion of Christianity*, vol.2. London 1908, p.201; cf. K. Luke, 'Ashoka's Inscriptions in Aramaic from Afganistan' *Bible Bhasyam*, vol. 5, n. 3 (1979), p. 239-252.

അറമായയുടെ വകഭേദങ്ങൾ
 1. പാശ്ചാത്യം (a) യുദായിക്; തർഗുമിക്; തൽമുദിക് (പലസ്തീനിയൻ), മിദ്രാഷിക്. (b) ക്രിസ്ത്യൻ (പലസ്തീനിയൻ). (c) സമരിറ്റൻ (d) നബാത്തെയൻ (e) പൽമീറൻ.
 2. പൗരസ്ത്യം (a) സിറിയക്; കിഴക്കൻ (കൽദായ: നിബിസിൻ), പടിഞ്ഞാറൻ (അന്ത്യോക്യൻ, എഡേസ്സയിൽ) (b) തൽമുദിക് (ബാബിലോണിയൻ); (c) മൻഡയൻ. cf. J. B. Chabot, *Langues et Litteratures aramæens*, Paris 1910.

തരം നഗരങ്ങളായിരുന്നു സിറിയയിൽ. ഗ്രീക്കുകാർ സ്ഥാപിച്ച ഗ്രീക്കുനഗരങ്ങൾ; അവയ്ക്കു ഗ്രീക്കു നാമങ്ങളായിരുന്നു; റോമാക്കാർ സ്ഥാപിച്ച നഗരങ്ങൾ; പ്രാചീനനഗരങ്ങൾ: അവയ്ക്കു പ്രാചീന നാമങ്ങളായിരുന്നു. താഴെ പറയുന്നവയാണു പ്രധാന നഗരങ്ങൾ: 8

- (1) അന്ത്യോക്യ, (2) അപ്പമേയ, (3) സെല്യൂഷ്യാപിയേറിയ, (4) കാൽചിസ, (5) ബെരിത്തുസ, (6) ആക്കോ, (7) ടയർ, (8) സീദോൻ, (9) ബിബ്ലോസ, (10) ട്രിപ്പോളീസ്, (11) ഡമാസ്കസ്, (12) എമേസ്സാ, (13) അന്ത്യോക്യാ, (14) ബേറോയാ, (15) സൈറസ്, (16) സാമസോട്ട, (17) പൽമീറ, (18) ഗെറാസ്സാ, (19) ഹേലിയോപ്പോളീസ്.

അന്ത്യോക്യ

ക്രി.മു. 300 ൽ സെലെവുകസ (305-281 B.C) സ്ഥാപിച്ച പട്ടണത്തിനു 15 ച. മൈൽ വിസ്തീർണമുണ്ടായിരുന്നു. ഒരു ലക്ഷം ജനങ്ങൾ അവിടെ വസിച്ചിരുന്നു. 9 റോമാക്കാർ ഈ നഗരം മോടി പിടിപ്പിക്കുകയും ഒരു സ്വതന്ത്രനഗരമായി (civitas libera) അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തു; റോമൻ ചക്രവർത്തിമാർക്കെല്ലാം അന്ത്യോക്യ യോടു പ്രത്യേക താൽപര്യം ഉണ്ടായിരുന്നു. നാലാം നൂറ്റാണ്ടിൽ നഗരവാസികൾ ലഹളയുണ്ടാക്കി എന്ന കാരണത്താൽ തിയഡോഷ്യസ് ചക്രവർത്തി 'സ്വതന്ത്രനഗരം' എന്ന സ്ഥാനം എടുത്തു കളഞ്ഞു നഗരത്തെ തരംതാഴ്ത്തി; നഗരവാസികളുടെമേൽ നികുതിയും ചുമത്തി. എന്നാൽ നഗരത്തിൽ ഡാഫ്നെ വാതിൽ (Daphne gate) പണിയുകയും ഒരു പാളി സ്വർണംകൊണ്ടു വാതിൽ പൊതിയുകയും ചെയ്തു. അന്നുമുതൽ 'സ്വർണനഗരമായ അന്ത്യോക്യ' എന്ന് അതു അറിയപ്പെടാൻ തുടങ്ങി. റോമാസാമ്രാജ്യത്തിലെ മൂന്നാമത്തെ നഗരമായിത്തീർന്ന അന്ത്യോക്യയെ തുടരെ തുടരെ റോമൻ ചക്രവർത്തിമാർ മോടിപിടിപ്പിച്ചു. റോമൻ രീതിയിലുള്ള എല്ലാ സൗകര്യങ്ങളും കെട്ടിടങ്ങളും കളിസ്ഥലങ്ങളും അവിടെ ഉയന്നു. 10 ഇപ്രകാരമുള്ള അന്ത്യോക്യയിലാണു ശ്രീഹന്മാർ രക്ഷാ സന്ദേശവുമായി എത്തിയതു്.

- 8. G. Tchalancko, *op. cit.*
- 9. E.S Burchier, *A Short History of Antioch, 300 B.C.-1268 A.D* Oxford 1921, p. 77-78; ആദിമസഭാചരിത്രകാരന്മാർ, 147 - 150, അന്ത്യോക്യൻ സഭ - ഉത്ഭവവും വളർച്ചയും, പേ .1-5.
- 10. പിൽക്കാല ഘട്ടങ്ങളിൽ അന്ത്യോക്യ അധഃപതിച്ചു. കാരണങ്ങൾ: (1)തുടരെതുടരെയുണ്ടായ ഭൂകമ്പങ്ങൾ. ക്രി. വ. 526 ലുണ്ടായ ഭൂകമ്പം കനത്ത ആഘാതമേല്പിച്ചു. (2) 538 ൽ പേർഷ്യൻ രാജാവ് ഖൊസ്രോ I ന്റെ നേതൃത്വത്തിലുള്ള ആക്രമണം. (3) 638 ലെ അറബി ആക്രമണം, (4) നാലും അഞ്ചും നൂറ്റാണ്ടുകളിലെ മതപരമായ തർക്കങ്ങൾ. ഇന്നു

ഒന്നിലേറെ ശ്രീഹന്മാരുടെ പരിലാളനമേല്ക്കുവാനുള്ള ഭാഗ്യം അന്ത്യോക്യയ്ക്കുണ്ടായി. പലസ്തീനിയൻ സഭയുടെ തുടർച്ചയായി വേണം. അന്ത്യോക്യയിലെ സഭയെ കാണുവാൻ. പെന്തിക്കോസ്റ്റി ദിവസം യറുശലേമിൽ ഉണ്ടായിരുന്നവരും മതപീഡനം ഭയന്ന് ഓടിയവരും വളരെ ആരംഭകാലത്തുതന്നെ അന്ത്യോക്യയിൽ സുവിശേഷത്തിന്റെ വക്താക്കളായി തീർന്നു. ശ്ലീഹന്മാർ അന്ത്യോക്യയിൽ എത്തുന്നതിനു മുൻപുതന്നെ അന്ത്യോക്യയിൽ ഒരു ക്രൈസ്തവ സമൂഹം ഉണ്ടായിരുന്നു (നട.11). സുവിശേഷപ്രചരണം വർദ്ധിച്ചപ്പോൾ യൂദന്മാരിൽനിന്നും ജാതികളിൽനിന്നും നിരവധിയാളുകൾ ക്രിസ്ത്യാനികളായി. അവർ തമ്മിലുള്ള അകൽച്ച ശ്ലീഹന്മാരുടെ ചർച്ചകൾവഴി പരിഹരിക്കപ്പെട്ടു. യേശുവിന്റെ ശിഷ്യന്മാർ 'ക്രിസ്ത്യാനികൾ' എന്നറിയപ്പെട്ടതു അന്ത്യോക്യയിൽ വെച്ചാണ് (നട. 11:26). 'ക്രിസ്ത്യാനി' എന്ന നാമം ഒരു പരിഹാസനാമമായിട്ടാണു് 180 ൽ പോലും അന്ത്യോക്യയിലെ പുരാതന ജാതികൾ കരുതിയതു് (തെയോഫിലസ്, ഔതോലിക്കസിനു് 1:12). അന്ത്യോക്യയിലെ ഒന്നാമത്തെ മെത്രാനായി കരുതപ്പെടുന്നതു് മാർ പത്രോസിനെയാണു്. റോമിൽ പോകുന്നതിനു മുൻപു് ഏഴുവർഷം അദ്ദേഹം അവിടെ പ്രസംഗിച്ചു (33-40). 11 വി. പൗലോസും മറ്റും അപ്പസ്തോലന്മാരും അവിടെ പ്രസംഗിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അന്ത്യോക്യയിൽ നിന്നാണു വിവിധ സ്ഥലങ്ങളിലേക്കു ശിഷ്യന്മാർ പോയതു്. പ്രാരംഭകാലത്തു രണ്ടാമത്തെ യറുശലേമായി അന്ത്യോക്യ. യറുശലേമിൽ ക്ഷാമം ബാധിച്ചപ്പോൾ അന്ത്യോക്യയിലെ ക്രൈസ്തവർ അവരെ സഹായിച്ചു സഹവിശ്വാസികളോടുള്ള ഐക്യം പ്രകടമാക്കി (നട. 11: 27f; 13:1f). നടപടി പുസ്തകത്തിൽ അന്ത്യോക്യൻ സഭയെപ്പറ്റി നിരവധി പരാമർശനങ്ങളുണ്ടു്.

എവുസേബിയസ് സഭാചരിത്രത്തിൽ അന്ത്യോക്യൻ മെത്രാന്മാരുടെ ഒരു പട്ടിക നൽകുന്നു. പത്രോസിന്റെ പിൻഗാമിയായി ഏവോദിയോസും അതിനുശേഷം ഇഗ്നേഷ്യസും (+ 110) അന്ത്യോക്യൻ സഭയെ നയിച്ചു. അന്ത്യോക്യയ്ക്കു ചുറ്റുമുള്ള മുളയ്ക്കു സ്ഥലങ്ങളിലെല്ലാം സുവിശേഷം പ്രസംഗിക്കാൻ പ്രസ്തുത സഭ നേതൃത്വം

ടർക്കിയിലെ ഒരു ചെറിയ നഗരം മാത്രമാണിതു്. 1950 ലെ സെൻസസ് അനുസരിച്ചു് 30000 ൽ പരമാളുകളെ അൻറാക്കിയ എന്ന സ്ഥലത്തുള്ള. cf. A. S. Atiya, *A History of Eastern Christianity*, London 1966, p. 169 ff. ഇപ്പോൾ 50000 പേർ അവിടെയുണ്ടെന്നു് കാണുന്നു. J.M: Fiey-M.Davud, "From rejection to symbiosis: The Syrian Catholic Church", *The Future of the Oriental Catholic Churches*, Tiruvalla, 1979, p. 53, n. 2.

11. എവു. സഭാ.3.36.

നൽകി. നീറോയുടെ കാലത്തു (54-68) ഏവോദിയോസസ് രക്തസാക്ഷിയായി മരിച്ചു. ട്രാജന്റെ കാലത്തു വന്യമൃഗങ്ങൾക്കെറിയപ്പെടാൻ ഇഗ്നേഷ്യസ് റോമിലേക്കയയ്ക്കപ്പെട്ടു.¹² 135 വരെയുള്ള മെത്രാന്മാരെല്ലാം യഹൂദന്മാരിൽനിന്നുള്ളവരായിരുന്നു. തെയോഫിലസ്, (169-177) സെറാപിയോൻ (199-211) ബാബിലാസ് (240-250) എന്നിവർ എണ്ണപ്പെട്ട അന്ത്യോക്യൻ സഭാനേതാക്കന്മാരായിരുന്നു. റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ 'ഓറിയൻസ്' ഭാഗം മുഴുവന്റെമേലും അന്ത്യോക്യൻ മെത്രാനും അധികാരമുണ്ടായി. നീഖ്യാസ്യനഹദോസ് അത് അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തു.¹³ ഓറിയൻസിനു പുറത്തു പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ പ്രധാന സഭകളും ആരംഭകാലത്തു നേതൃത്വത്തിനുവേണ്ടി അന്ത്യോക്യയെ ആശ്രയിച്ചിരുന്നു.

അന്ത്യോക്യൻ സഭയ്ക്കു കളങ്കം വരുത്തിയ മെത്രാനാണു സാമസോട്ടക്കാരൻ പൗലോസ് (260-270). കൊമാഞ്ഞസ് എന്ന പ്രൊവിൻസിന്റെ തലസ്ഥാനമായ സാമസോട്ടയിൽ ജനിച്ച പൗലോസ് പൽമീറയിലെ രാജ്ഞി സെനോബിയയുടെ സെക്രട്ടറിയും ധനകാര്യമന്ത്രിയും (ducenarius) ആയിരുന്നു. ക്രിസ്തു ഒരു സാധാരണ മനുഷ്യൻ മാത്രമാണെന്നും, ദൈവം യേശുവിനെ ദത്തെടുത്തു ദൈവപുത്രനാക്കിയെന്നും അദ്ദേഹം 260 ൽ അന്ത്യോക്യയിൽ മെത്രാനായപ്പോൾ പഠിപ്പിച്ചു.¹⁴ 263 നും 268 നും ഇടയ്ക്കു അന്ത്യോക്യയിൽവെച്ചു മൂന്നു സിനഡുകൾ കൂടുകയും 268 ൽ പൗലോസിനെ മുടക്കുകയും ചെയ്തു.¹⁵ മാൽക്കിയോൻ എന്ന വൈദികൻ ഈ യോഗത്തിൽ സാരമായ പങ്കു വഹിച്ചു. 'ത്രിത്വം മൂന്നു പേരുകളിൽ ഒതുങ്ങി നിൽക്കുന്നു; ക്രിസ്തു ഒത്തുപുത്രനാണ്' എന്നിവ അബദ്ധാഭിപ്രായങ്ങളായി തള്ളപ്പെട്ടു. പിൽക്കാലത്തുണ്ടായ സഭാകലഹങ്ങളിൽപ്പെട്ടു അന്ത്യോക്യൻസഭ ആടിയുലഞ്ഞു; നിരവധി പിളർപ്പുകൾക്കും കലഹങ്ങൾക്കും അതു സാക്ഷിയായി. നീഖ്യാസ്യനഹദോ

12. cf. ജി. ചേടിയത്തു, ആദിമസഭയുടെ സന്ദേശം, p. 21ff. 87,000 കാഴ്ചക്കാരുടെ ആർപ്പവിളികൾക്കിടയിലാണ് ഇഗ്നേഷ്യസിനെ ക്രൂരമൃഗങ്ങൾ കടിച്ചുകീറി തിന്നതു്. (cf. A. S. Atiya, op. cit. p. 172-3). ട്രാജന്റെ കാലത്തു് (98-117) 11,000 പട്ടാളക്കാർ കൂട്ടത്തോടെ ക്രിസ്ത്യാനികളായി. ചക്രവർത്തി അവരെ അർമേനിയായിലേക്കു് നാടുകടത്തി. ഹഡ്രിയാന്റെ കാലത്തു് (117-138) അവരെല്ലാം കൂട്ടക്കൊല നടത്തി. (ibid. p. 174).
13. നീഖ്യാകാനൻ, VI; cf. ജി. ചേടിയത്തു, സഭാപിതാക്കന്മാർ, കോട്ടയം, 1980, p. 207.
14. എവ. സഭാ 7. 27. 2; cf. ജി. ചേടിയത്തു, സഭാപിതാക്കന്മാർ, p. 217-8; നീഖ്യാകാനൻ 19 പൗലിസ്ത്യരെപ്പറ്റിയാണ്.
15. 263. 266, 267/8. എന്നീ വർഷങ്ങളിലാണ് ഈ മൂന്നു സിനഡുകൾ. C. J. Hefele, *Histoire de Conciles*, vol. I, 1, Paris 1907, 195.

സിനുശേഷം (325) അന്ത്യോക്യൻ മെത്രാൻ എവുസ്താത്യോസസ് 330ൽ നാടുകടത്തപ്പെട്ടു. മെലീഷ്യസിന്റെ കാലത്തു് (360-381) ഒരേ സമയം ഒന്നിലധികംപേർ യഥാർത്ഥ പിൻഗാമികളായി രംഗപ്രവേശം ചെയ്തു. ഒരേ സമയം രണ്ടു കത്തോലിക്കാ മെത്രാന്മാരും ഒരു ആര്യൻ മെത്രാനും ഒരു അപ്പൊള്ളിനാരിയൻ മെത്രാനും അവിടെ ഭരിച്ചു.

കോൺസ്റ്റന്റൈൻ ചക്രവർത്തി അന്ത്യോക്യയിൽ ഒരു മനോഹര ദൈവാലയം പണിതു. പണിപൂർത്തിയാകുന്നതിനു മുൻപു് അദ്ദേഹം മരിച്ചു (337). കോൺസ്റ്റാൻസ്യസ് (+361) എന്ന പിൻഗാമി 341 ൽ അതിന്റെ ഉദ്ഘാടനം നിർവഹിച്ചു. നിരവധി മെത്രാന്മാർ കൂടി അതു കൂദാശ ചെയ്തു. തദ്വസരം അവിടെവെച്ചു കൂടിയ സിനഡിൽ 'അന്ത്യോക്യയിലെ രണ്ടാം വിശ്വാസപ്രമാണം' എന്ന രേഖ പുറപ്പെടുവിച്ചു.¹⁷ 97 മെത്രാന്മാർ അവിടെ സന്നിഹിതരായിരുന്നു.

അന്ത്യോക്യൻ വിദ്യാപാഠശാല¹⁶

സഭാരംഭകാലത്തു് അന്ത്യോക്യയിൽ വളരെ പ്രശസ്തമായൊരു ദൈവശാസ്ത്രകലാലയം ഉയർന്നുവന്നു. ലൂസിയൻ (+312) ആണ് അതിന്റെ സ്ഥാപകൻ. അലക്സാണ്ട്രിയായിലെ മഹാനായ ഒരിജെന്റെ ദൈവശാസ്ത്രകലാലയത്തിനു് സമാന്തരമായിട്ടു് അതു ഉയർന്നുവന്നു. ഒരിജെനും അലക്സാണ്ട്രിയക്കാരുടെ വ്യംഗ്യാത്മഭാഷ്യത്തിനു മുൻതൂക്കം നൽകുന്നൊരു ദൈവശാസ്ത്രശാഖ വളർത്തിയെടുത്തപ്പോൾ അതിലെ കുറച്ചു നീകത്താനുള്ള ഒരു സംരംഭം എന്ന നിലയിൽ ചരിത്രപരവും വാചല്യാത്മപരവുമായ അംഗങ്ങൾക്കു മുൻതൂക്കം നൽകിക്കൊണ്ടൊരു ദൈവശാസ്ത്രമണ്ഡലം വികസിപ്പിച്ചെടുക്കാൻ അന്ത്യോക്യക്കാർ തത്രപ്പെട്ടു. അരിസ്റ്റോട്ടലിന്റെ തത്ത്വശാസ്ത്രത്തിൽ പാദമൂന്നിക്കൊണ്ടു് ഒരുതരം 'റാഷണലിസ'ത്തിനു മുൻതൂക്കം കൊടുത്തിരുന്നു അന്ത്യോക്യയിൽ. അലക്സാണ്ട്രിയയാകട്ടെ പ്ലേറ്റോയുടെ മിസ്റ്റിസിസത്തിലത്രേ അടിസ്ഥാനമുറപ്പിച്ചു മുന്നേറിയതു്. ക്രിസ്തുശാസ്ത്രത്തിലും ഈ വൈവിധ്യം ദൃശ്യമായിരുന്നു. വേദപുസ്തകത്തിലും ചരിത്രത്തിലും അധിഷ്ഠിതമായി

16. അന്ത്യോക്യൻ സഭ - ഉത്ഭവവും വളർച്ചയും, പേ.12.
17. 'Concilium in encaeniis' (Council at the dedication). ചേളെ-സിറിയ, ഫിനിഷ്യ, പലസ്തീൻ, അറേബ്യ, മെസപ്പൊട്ടേമിയ, സിലീഷ്യ ഇസ്രായേലിയ എന്നീ പ്രൊവിൻസുകളിൽ നിന്നുള്ള 97 മെത്രാന്മാർ സംബന്ധിച്ചു. 25 കനോനുകൾ അവർ പാസ്സാക്കി. cf. NPNF². 14 p. 104ff; അതേ കൃതി, പേ. 238-251

യേശുക്രിസ്തുവിൽ നിന്നാണ് അന്ത്യോക്യ ക്രിസ്തുശാസ്ത്രം പണിതു
യത്തി മുക്തിലേക്കു കയറുന്നത്. അലക്സാണ്ട്രിയായകളുടെ, 'വചന'
മായ ദൈവത്തിലാരംഭിച്ച താഴേക്കു വന്ന ചരിത്രത്തിൽ പ്രവേശി
ക്കുന്നു. അലക്സാണ്ട്രിയ വചനമായ ദൈവത്തിനു പ്രാധാന്യം കൊടുക്ക
മ്പോൾ, അന്ത്യോക്യ വചനം എപ്രകാരം മനുഷ്യരക്ഷ മനുഷ്യനിലൂടെ
നിർവ്വഹിക്കുന്നു എന്ന കാര്യം പ്രസ്താവിക്കുന്നു. അതായത് യേശു
ക്രിസ്തുവിന്റെ മാനുഷികവശത്തിനു പ്രാധാന്യം നൽകുന്നു. ദിയോദോർ,
തീയഡോർ, നെസ്തോറിയസ്, തിയഡൊറോസ്, ജോൺ ക്രിസോ
സ്റ്റോം ആദിയായവർ ഈ വിദ്യാപാഠശാലയിലെ പ്രഗത്ഭന്മാരാണ്.

നെസ്തോറിയൻ, ഏകസ്വഭാവവാദതർക്കങ്ങൾ അന്ത്യോക്യൻ
സഭയെ കീറിമുറിച്ച്. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ ഉയർച്ച, കൽ
ക്കദോനിയ സുന്നഹദോസിൽ വെച്ചു യേശുലേഖം പാത്രീയാർക്കോസ്
സ്ഥാപിച്ചത്, സൈപ്രസ് വേർതിരിക്കപ്പെട്ടത്, പേർഷ്യൻ സഭ
'സ്വതന്ത്രമായത്' എന്നിവയെല്ലാം അന്ത്യോക്യയെ ബലഹീന
മാക്കി. തുടർത്തുടരെയുള്ള ഭൂമികലുക്കവും പേർഷ്യൻ - അറബി
ആക്രമണങ്ങളും അന്ത്യോക്യൻ സഭയെ താറുമാറാക്കി. ഗ്രീക്കു അറ
മായയും കാലക്രമത്തിൽ അന്ത്യോക്യയുടെ ആരാധനാഭാഷയായി.
പാത്രീയാർക്കീസ് എന്ന നാമവും മറ്റു മെത്രാന്മാരുടെ മേലുള്ള അധി
കാരവും അന്ത്യോക്യൻ മെത്രാനു ലഭിച്ചു. എങ്കിലും അന്ത്യോക്യൻ
പ്രസ്തുത സഭയെ തളർത്തി.

അപ്പമേയ

സെലെവുകസിന്റെ ഭാര്യയുടെ നാമത്തിൽ സ്ഥാപിതമായ
ഒരു ഗ്രീക്കുനഗരമാണ് അപ്പമേയ. വളരെയധികം ഹെല്ലനീകരണം
അവിടെ നടന്നു. ധാരാളം യൂദന്മാർ വസിച്ചിരുന്നതിനാൽ അവരി
ലൂടെ ക്രൈസ്തവസഭ വ്യാപിച്ചു എന്ന് കരുതാം. പ്രസ്തുത സ്ഥല
ത്തെ സഭാവളർച്ചയെ സംബന്ധിച്ചു വളരെയധികം രേഖകൾ ലഭി
ച്ചിട്ടില്ല. എൽക്കസീത്തരുടെ ഒരാസ്ഥാനം ഇവിടെയുണ്ടായിരുന്നു
വെന്ന് അവരുടെ നേതാവ് അൽചിബിയാദ്രെസ് അവിടെ നിന്ന്
റോമിലേക്ക് യാത്രചെയ്തെന്നും ഹിപ്പോളിറ്റോസ് രേഖപ്പെടുത്തി
യിരിക്കുന്നു (ഫിലൊസൊഫുമെന, 9, 18).

സെലൂഷ്യ - പിയേറിയ

ഇന്നിത് സമൻഡാഗ് എന്നറിയപ്പെടുന്നു. ഒറോന്തസ് നദീ
തീരത്ത് അന്ത്യോക്യയ്ക്കടുത്താണ് സെലൂഷ്യ. ബാബിലോണിയായ
യിലെ സെലൂഷ്യയിൽ നിന്ന് തിരിച്ചറിയാൻ പിയേറിയയിലെ
സെലൂഷ്യ എന്ന് ഇതിനെ വിളിക്കുന്നു. ശ്രീഹന്മാരുടെ പരിലാളന
മേറവരാണു് ഇവിടുത്തെ ക്രിസ്ത്യാനികൾ.

ബെരീത്തുസ്

അഗസ്റ്റസ് സീസർ പണിയിച്ചു റോമൻ പ്രമാണികൾക്ക്
(Veterans) കൊടുത്ത ഒരു കോളനിയായാണ് ബെരീത്തുസ്. ഇന്നത്തെ
ലബനോന്റെ തലസ്ഥാനമായ ബെയ്റൂട്ടാണ് പ്രാചീന ബെരീ
ത്തുസ്. അവിടെ ഒരു നിയമപാഠശാല ഉയർന്നു വന്നു. കോളനി
യുടെ ഔദ്യോഗിക ഭാഷ ലത്തീനായിരുന്നു. ഗ്രീക്കുനഗരങ്ങളുടെ
മാതൃകയിലാണ് റോമാക്കാർ ഈ നഗരം പണിതത്. 18 ഒരു പിൽ
ക്കാല ഹെല്ലനിക കാവ്യത്തിൽ ബെരീത്തുസിനെ 'ഐതരോസ്'
'ഐകോൺ' എന്ന് വിളിക്കുന്നു. 19

നാലാം നൂറ്റാണ്ടു മുതൽ ബെരീത്തുസിൽ മെത്രാന്മാരുണ്ടായിര
ുന്നതായി രേഖകളുണ്ട്. നിക്ക്കോമേദിയയിലെ എവസേബിയസ്
ആദ്യം ബെരീത്തുസിലെ മെത്രാനായിരുന്നു. ചെസാറിയായിലെ
പംഫിലസ് ജനിച്ചത് ഇവിടെയാണ്. 448 ൽ ഇവിടെ വെച്ചു
കൂടിയ ഒരു സിനഡ് ഈബാസിനെ സംബന്ധിച്ചു ചർച്ചകൾ
നടത്തി. 440-ൽ തിയഡോഷ്യസ് II ചക്രവർത്തി ഇതിനെ ഒരു
മെത്രാപ്പോലീത്തൻ ആസ്ഥാനമാക്കി. എന്നാൽ 451 ലെ കൽക്ക
ദോനിയ സുന്നഹദോസ് അത് അംഗീകരിച്ചില്ല.

ആക്കോ (Ptolemais) യിലെ ആദ്യത്തെ അറിയപ്പെടുന്ന മെ
ത്രാൻ ക്ലാവസ് ആണ്.

ടയറിൽ (Tyre- സൂർ) ധാരാളം ക്രൈസ്തവർ ഉണ്ടായിരുന്നെന്ന്
എവസേബിയസ് സാക്ഷ്യം നൽകുന്നു. വ്യവസായത്തിലും വാണിജ്യ
ത്തിലും ടയർ മുൻപന്തിയിൽ നിന്നു. പ്രസ്തുത പ്രദേശങ്ങളിലെ സഭ
കളുടെ നേതൃത്വം ടയറിന് ലഭിച്ചു. രണ്ടാം നൂറ്റാണ്ടിൽ തന്നെ ഈ
പ്രാമാണ്യം ലഭിച്ചു എന്നത് സംശയമാണ്. 'ഉയിർപ്പതിരുനാൾ
ചർച്ചകൾ'ക്കായി സംബന്ധിച്ച പലസ്തീനിയൻ സിനഡിൽ ടയറി
ലെ കാസ്സിയസ്, ടൊളമെയിസിലെ ക്ലാസുസ് ഏലിയായിലെയും
ചെസാറിയായിലെയും മെത്രാന്മാർക്ക് വിധേയമായ നിലപാടു്
സ്വീകരിച്ചതായി കാണുന്നു. 20 എന്നാൽ അലക്സാണ്ട്രിയയിലെ
ദിവന്നാസ്യോസിന്റെ ഒരു കത്തിൽ ടയറിലെ മരീന്തസിന് ഒരു
മെത്രാപ്പോലീത്തൻ സ്ഥാനം ഉള്ളതായി സൂചനയുണ്ട്. 21 മക്സിമിൻ

18. cf. F. Millar, *op. cit.* p. 196
19. ikon of the clear sky, upper heaven (air); ഭൗമിക നഗരങ്ങളും
നദികളും സ്ഥലങ്ങളും ആരാധനാലയങ്ങളും മുക്തിലുള്ളവയുടെ പതി
പ്പുകളാണ് എന്ന പദ്മറോണിക് ചിന്തയുടെ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ്
ബെരീത്തുസിനെ കവി ഇപ്രകാരം വിളിക്കുന്നത്.
20. എവ. സഭാ. 5. 25
21. സഭാ. 7. 5. 1.

ഡയറയുടെ മതപീഡനകാലത്തു് ടയറിൽ നിരവധി രക്തസാക്ഷികളുണ്ടായി.²² ടയറിലെ മെത്രാൻ തിറാനിയോനെപ്പറ്റിയും എവുസേബിയസ് പരാമർശിക്കുന്നു.²³ ഒരിജൻ ടയറിൽവെച്ചു് മരിക്കയും അവിടെത്തന്നെ സംസ്കരിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു. എവുസേബിയസിന്റെ ഗുരുവും പ്രശസ്തനായ അന്ത്യോക്യൻ പ്രബോധകനുമായ ഡെറോത്തേവുസിനെ റോമൻ ചക്രവർത്തി (ഡയോക്ളിഷനോപിൻഗാമിയോ) ഒരു വാണിജ്യസംഘത്തിന്റെ നേതാവായി നിയമിച്ചു.²⁴ മാക്സിമിൻഡയാ എന്ന ചക്രവർത്തി ക്രിസ്ത്യന്മാർക്കെതിരെ പുറപ്പെടുവിച്ച കഠിന എവുസേബിയസ് ടയറിലെ ഒരു ശിലാലിഖിതത്തിൽ നിന്നു പകർത്തി സഭാചരിത്രത്തിൽ ചേർത്തിട്ടുണ്ടു്.²⁵ ഫിനീഷ്യയിലെ ഏറ്റവും മനോഹരമായ ദേവാലയം ടയറിലാണെന്നും അദ്ദേഹം അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു.²⁶ സഭാചരിത്രത്തിലെ പത്താം പുസ്തകം ടയറിലെ മെത്രാനായ പൗളീനോസിനാണു് എവുസേബിയസ് സമർപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഇവിടുത്തെ ക്രൈസ്തവ സമൂഹത്തെപ്പറ്റി നമുക്കു് കൂടുതലായ അറിവു് ലഭ്യമല്ല. നടപടിയയിൽ ഉള്ള സൂചന (21:4) ടയറിലെ സമൂഹത്തിന്റെ അപ്പസ്തോലികത വ്യക്തമാക്കുന്നു.

ബിബ്ളോസ്

ഒന്നാമത്തെ അറിയപ്പെടുന്ന മെത്രാൻ യോഹന്നാൻ മർക്കോസാണു്. നാലാം നൂറ്റാണ്ടിൽപോലും ബിബ്ളോസ് ഒരു പുറജാതി കേന്ദ്രമായിരുന്നു. നടപടി 11:19; 27:2-ൽ സീദോനിലെ സഭയെ പറ്റി പരാമർശിക്കുന്നു. സെനോബിയസ് എന്ന വൈദികൻ അവിടെ മതപീഡനത്തിൽ മരിച്ചു എന്നു് എവുസേബിയസ് സൂചിപ്പിക്കുന്നു.²⁷

ട്രിപ്പൊളീസ്

നിഖ്യാസുനഹദോസിനു മുൻപേ ട്രിപ്പൊളീസിനെപ്പറ്റി പരാമർശനമുണ്ടു്.²⁸ അപ്പസ്തോലിക കാലത്തു് മാർത്തോണൈസ് എന്ന മെത്രാൻ ഇവിടുത്തെ മെത്രാനായിരുന്നെന്നു് 'അപ്പസ്തോലിക കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾസു്' (7, 46) രേഖപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു.

22. സഭാ. 8. 7. 1 (8.8).
 23. സഭാ. 8. 13. 1; cf. പലസ്തീനിയൻ രക്തസാക്ഷികൾ, (പല. രക്ത), 5. 1 (7. 1).
 24. സഭാ. 7. 32.
 25. സഭാ. 9. 7.
 26. സഭാ. 10. 4.
 27. സഭാ. 8:13. 3.
 28. പല. രക്ത. iii

നിഖ്യാസു മുൻപു് ഹെല്ലാനിക്കസ് എന്ന ഇവിടുത്തെ മെത്രാൻ അറിയപ്പെടുന്നതു് എതിർത്തു. ²⁹

ഡമാസ്കസ്

പ്രാചീന സിറിയയുടെ തലസ്ഥാനമായിരുന്നു ഡമാസ്കസ്. ഇപ്പോഴത്തെ സിറിയയുടെ തലസ്ഥാനവും ഇതു തന്നെ. ക്രി. മു. 16-ാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ഈജിപ്ഷ്യൻ രേഖകളിൽ ഈ പട്ടണത്തെപ്പറ്റി പരാമർശനമുണ്ടു്. ക്രി. മു. 732-ൽ അസ്സീറിയൻ രാജാവു് തിശ്ശത്തു് പിലേസർ മൂന്നാമൻ സിറിയയെ തോൽപിച്ചതോടുകൂടി ഡമാസ്കസിന്റെ പ്രാധാന്യം കുറഞ്ഞു. ഗ്രീക്കുകാലഘട്ടത്തിൽ അന്ത്യോക്യ പ്രാമാണ്യത്തിലെത്തിയതിനാൽ ഡമാസ്കസ് അധഃപതിച്ചു കിടന്നു.

യറൂശലേമിൽ നിന്നു് ഡമാസ്കസിനുള്ള വഴി മദ്ധ്യേയാണു് പൗലോസു് മാനസ്സാനത്തു് (നടപടി, 9). അരേതോസിലെ എത്നാർക്കിനെ ഭയന്നു് പൗലോസു് ഡമാസ്കസിൽ നിന്നു് ഒളിച്ചു രക്ഷപ്പെട്ടു (1 കോറി. 11:32). അപ്പസ്തോലിക കാലം മുതൽ ഡമാസ്കസിൽ ക്രൈസ്തവരുണ്ടായിരുന്നു (നട. 10:2. 12f).

ക്രി. വ. 317/9 ഓടുകൂടി ഡമാസ്കസിനടുത്തു് മാർസിയണീത്തരുടെ ഒരു സമൂഹം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇക്കാലഘട്ടത്തിൽ തന്നെ പലസ്തീനായിലും ഒരു മാർസിയണീത്ത മെത്രാനുണ്ടായിരുന്നു. മാക്സിമിൻഡയയുടെ മതപീഡനത്തിൽ അദ്ദേഹം മരിച്ചു.³⁰ അസ്സു്ളേപ്പിയസ് എന്നായിരുന്നു പ്രസ്തുത മെത്രാന്റെ പേരു്. അദ്ദേഹം പലസ്തീനയിൽ എവിടെ രോച്ചിരുന്നു എന്ന് എവുസേബിയസ് വിവരിക്കുന്നില്ല. മതപീഡനത്തിൽ ഡമാസ്കസിലെ ക്രിസ്ത്യാനികളും നിരവധി സഹനങ്ങൾക്കു് വിധേയരായി. ³¹

എമേസ (ഹോംസു്)

ഇന്നു് ഫീസു് എന്നറിയപ്പെടുന്നു. എമേസ ഒരു റോമൻ കോളനിയും കച്ചവടകേന്ദ്രവുമായിരുന്നു. സെപ്റ്റിമിയസ് സെവേരൂസിന്റെ ഭാര്യ എമേസക്കാരിയത്രേ. ഈ നഗരം ഏറെനാൾ സുര്യരാധനയുടെ ഒരു കേന്ദ്രമായിരുന്നു.

ഇവിടുത്തെ സഭ നാലാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി വളരെ ശക്തിപ്പെട്ടു. സിൽവാൻസു് വലിയ മതപീഡനകാലത്തു എമേസയ്ക്കു്

29. തിരുയൊറൊറം, സഭാ. 1. 4.
 30. പല. രക്ത. 10. 1
 31. എവു. സഭാ. 9. 5.

'ചുറ്റുമുള്ള' പ്രദേശങ്ങളുടെ മെത്രാനായിരുന്നു. ³² എമേസയിലെ അക്രൈസ്തവരുടെ എതിർപ്പുമൂലം ക്രൈസ്തവർക്കു മതപീഡനകാലത്തു പട്ടണത്തിൽ താമസിക്കാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അവർ ചുറ്റുമുള്ള ഗ്രാമങ്ങളെ അഭയം പ്രാപിച്ചു. എന്നാൽ സിൽവാന്ത്യസിന്റെ പിൻഗാമിയായ അനാത്തോളിയൂസിനു നഗരത്തിൽ താമസിക്കാൻ സാധിച്ചു.

അരൈത്തുസാ

ഇന്നു റെസ്താൻ എന്നറിയപ്പെടുന്നു. വിജാതീയരുടെ ഒരു വലിയ കേന്ദ്രമായിരുന്നു. ഒരു മർക്കോസ് മെത്രാൻ, ഇവിടെയുണ്ടായിരുന്ന വിജാതീയരുടെ ആരാധനാലയം നശിപ്പിച്ചു എന്നു പറയപ്പെടുന്നു.

ബേറോയാ: ഇന്നും ഹാലേപ് എന്നറിയപ്പെടുന്നു.

സൈറസ് (കീറസ്) എന്ന നഗരത്തിലെ മെത്രാൻ 800 പള്ളികളുടെ അധിപനായിരുന്നു. തിയഡൊറോസ് സൈറസിലെ മെത്രാനായിരുന്നു.

സാമസോട്ട (സാംസാട്ട്). പ്രസിദ്ധനായ ലൂചിയൻ സാമസോട്ടക്കാരനാണ്; അന്ത്യോക്യൻ മെത്രാൻ പൗലോസും ഇവിടത്തുകാരനാണ്. സഭ ഈ സ്ഥലത്തു വേരോച്ചതിന്റെ ലക്ഷണങ്ങളുണ്ട്.

പൽമീറ

ഇന്നിതു തദ്മൂർ എന്നറിയപ്പെടുന്നു. റോമാക്കാർ സിറിയ കീഴടക്കിയിട്ടും പൽമീറയെ കീഴടക്കിയില്ല. കച്ചവടത്തിൽ നിന്നു കിട്ടിയ സമ്പാദ്യം കൊണ്ട് അതു റോമിനു കപ്പം കൊടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. 373-ൽ ഔറേലിയൻ ചക്രവർത്തി പൽമീറൻ രാജന്തി സെനോബിയായെ തോൽപ്പിച്ചു റോമിന്റെ ഒരു ഭാഗമാക്കി. റോമൻ ഭരണകാലത്തു വളരെയധികം ജനബാഹുല്യമുള്ള ഒരു നഗരമായിരുന്നിതു എന്നു നഷ്ടശിഷ്ടങ്ങൾ വിളിച്ചറിയിക്കുന്നു. പൽമീറാ എന്നതു ഗ്രീക്കുനാമമാണ്. സിറിയൻ മരുഭൂമിയിലെ ഫലഭൂയിഷ്ടമായ ഒരു ഓയസിസാണിതു. ബാബിലോണിൽ നിന്നു ഡമാസ്കസിലേക്കുള്ള കച്ചവട ഗതാഗതം ഇവർ നിയന്ത്രിച്ചിരുന്നു. തദ്മോർ പണിതതു ശ്ലേമോനാണെന്നു പറയപ്പെടുന്നു (2 ദിനവ്യ. 8:4). എന്നാൽ സെല്യൂസിയ³³ ഭരണകാലത്താണ് അതു പ്രാമാണ്യത്തിലേക്കുയർ

32. സഭാ. 8. 18.

ന്നതു. വളരെയധികം ഹെല്ലനിസത്തിനു വിധേയരായിരുന്നു ഇവിടുത്തെ അരമായർ. അവിടത്തെ ക്രൈസ്തവ സഭയെപ്പറ്റി നമുക്ക് അധികം വിവരങ്ങൾ കിട്ടിയിട്ടില്ല.

ഹേലിയോപ്പോലീസ്

ക്രി. വ. 325 നു ശേഷം കോൺസ്റ്റന്റൈൻറെ നിർദ്ദേശപ്രകാരമാണ് ആദ്യത്തെ ക്രൈസ്തവദേവാലയവും മെത്രാനും ഉണ്ടായതു. ³³ ക്രൈസ്തവരാകാൻ ഇവിടത്തെ ജനങ്ങളെ ചക്രവർത്തി പ്രേരിപ്പിച്ചു. എന്നാൽ ആറാം നൂറ്റാണ്ടിൽ പോലും ഇതൊരു വിജാതീയ കേന്ദ്രമായിരുന്നു. 'വിഗ്രഹാരാധകരാകയാൽ, ഹേലിയോപ്പോലീസിലെ ഒറ്റ മനുഷ്യൻ പോലും ക്രിസ്തുവിന്റെ നാമം ശ്രവിക്കാൻ കൂട്ടാക്കുന്നില്ല' എന്നു അലക്സാണ്ട്രിയയിലെ പീറ്റർ വിലപിക്കുന്നു (തിയഡൊറോസ്, സഭാ. 4:19). മുഹമ്മദീയാക്രമണത്തിനു മുമ്പു ഇവിടത്തെ ജനങ്ങളിൽ ഭൂരിഭാഗവും ക്രിസ്ത്യാനികളായിത്തീർന്നു. സിറിയക് രക്തസാക്ഷി വിവരണം ഹേലിയോപ്പോലീസിലെ ഒരു രക്തസാക്ഷിയായ ലൂചിയൂസിനെപ്പറ്റി സൂചിപ്പിക്കുന്നു. റോമാക്കാർ ഇവിടെനിന്നു ക്രൈസ്തവരെ ലെബനോനിലേക്കു അടിച്ചു വേല ചെയ്യാൻ കൊണ്ടുപോയിരുന്നു. ³⁴

സിറിയൻ പ്രദേശം സഭാരംഭകാലത്തു ഒരു ശക്തികേന്ദ്രമായി വർത്തിച്ചു. നിഖ്യായുടെ കാലമായപ്പോഴേക്കും മിക്ക സ്ഥലങ്ങളിലും സഭയുടെ പ്രകാശമെത്തിയിരുന്നു. സിറിയയിലെ ആരാധനാഭാഷ ഗ്രീക്കായിരുന്നു. ജനങ്ങൾ അരമായ സംസാരിച്ചിരുന്നതിനാൽ അതു വിവിധ തരത്തിൽ ഉപയോഗത്തിലിരുന്നു. ഹെല്ലനിസത്തിന്റെ സ്വാധീനത്തിൽ മുഴുകിയിരുന്ന അന്ത്യോക്യയുടെ നേതൃത്വം ഗ്രീക്ക് ചിന്താഗതികളിലേക്കു സിറിയൻ സഭയെ നയിച്ചു. യറൂശലേമിലും പലസ്തീനയിലും മുളച്ചു വന്ന ആരാധനക്രമം അന്ത്യോക്യയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ സിറിയൻ മണ്ണിൽ പുതിയ രൂപഭാവങ്ങൾ സ്വീകരിച്ചു. സാരാംഗത്തിൽ യറൂശലേം ആരാധനാ രീതികളോടു അവ സാമ്യപ്പെട്ടിരുന്നെങ്കിലും ഗ്രീക്കുശൈലികൾ അവർ കൂടുതലായി സ്വീകരിച്ചു.

33. എവ. കോൺസ്റ്റന്റൈൻറെ ജീവചരിത്രം, 3. 58; സൊക്രാട്ടെസ്, സഭാ. 1. 18

34. പല. രക്ത. 13. 2.

അധ്യായം 5

അർമേനിയൻ സഭ

ഭൂപ്രദേശം

വടക്കു കരാനദി, കിഴക്കു കാസ്പിയൻ കടൽ, തെക്കു മെസപ്പൊട്ടേമിയ, പടിഞ്ഞാറു യൂഫ്രട്ടീസ് നദി എന്നിവയ്ക്കിടയിലുള്ള ഭൂപ്രദേശമാണ് അർമേനിയ എന്നറിയപ്പെട്ടിരുന്നത്. ഉൽപത്തി പുസ്തകത്തിൽ പരാമർശിക്കുന്ന അറാറാത് (8:4) അർമേനിയായിലാണ്.

അന്ത്യോക്കസ് രാജാവ് (ക്രി. മു. 223-187) അർതാക്സിയാസിനെ അർമേനിയൻ ഗവർണറായി നിയമിച്ചു. അദ്ദേഹം അർതാക്ത നഗരം പണിതു. ക്രി. മു. 83-ൽ തിഗ്രാനസ് രാജാവ് സിറിയായും പലസ്തീനയും ആക്രമിച്ചു. വളരെയധികം യഹൂദരെ പലസ്തീനയിൽനിന്നും അർമേനിയായിലേക്ക് നാടുകടത്തി. തിഗ്രാനസിന്റെ മുന്നേറ്റത്തെ റോമും പാർത്തിയയും ഒപ്പം അമ്പരപ്പോടെ വീക്ഷിച്ചു. ലൂക്കുള്ളസും പോംപെയും ചേർന്ന് ക്രി. മു. 66-ൽ തിഗ്രാനസിനെ തോൽപ്പിച്ചു.¹ ക്രിസ്തുവർഷാരംഭകോലത്തു് അർമേനിയായിൽ ഒരു യഹൂദരാജവംശം ഭരിച്ചിരുന്നു എന്നു കരുതുന്നവരുണ്ട്.² തിരിദാത്തെസ് എന്ന രാജാവിനെ റോമിൽവെച്ചു് നീറോ തന്നെയാണ് ക്രി.വ. 66-ൽ വാഴിച്ചതു്. റോമൻ-പാർത്തിയൻ അതിർത്തി മാറ്റിക്കുറിക്കലുകളിൽ അർമേനിയ മാറി മാറി പാർത്തിയയുടെയും റോമിന്റെയും സാമന്തരാജ്യമായിക്കഴിഞ്ഞു.

മാർക്കസ് ഔറേലിയസിന്റെ കാലത്തു് (161-180) അർതാക്ത നശിപ്പിക്കപ്പെട്ടു; വലഗ്രിഷ്പ്പാന്തു് എന്ന പുതിയ നഗരം പണിതു. തിരിദാത്തസ് III നെ 296-ൽ റോം അംഗീകരിച്ചതോടുകൂടി അർമേ

1. J. Neusner, *A History of the Jews in Babylonia*, Vol. 15 P. 60-61
2. *Ibid.* Vol, 12. p. 339-340

നിയ റോമൻ സംരക്ഷിതപ്രദേശം ആയിത്തീർന്നു. തിരിദാത്തെസും പ്രജകളും ക്രിസ്ത്യാനികളായി എന്നൊരു പാരമ്പര്യവുമുണ്ട്. സസ്സനിഡ് രാജാക്കന്മാർ അധികാരത്തിൽ വന്നപ്പോൾ അർമേനിയായിൽ അവരുടെ പക്ഷപാതിയായ ഒരാളെ ഭരണാധികാരിയായി നിയമിച്ചു. അർമേനിയായുടെ ഒരുഭാഗം (ചെറിയ അർമേനിയ) ഒരു റോമൻ പ്രവിശ്യയായിരുന്നു.

പേർഷ്യയിൽനിന്നുള്ള കച്ചവടപ്പാതകൾ സസ്സനിഡ് രാജാക്കന്മാർ നിയന്ത്രിച്ചപ്പോൾ അർമേനിയായിലൂടെയുള്ള പാതകൾ തങ്ങളുടെ നിയന്ത്രണത്തിൽ വയ്ക്കേണ്ടതു് റോമിന്റെ ആവശ്യമായിരുന്നു.

അർമേനിയൻ നഗരങ്ങൾ

- (1) സെബാസ്ത (Sivas) (2) മെലിറ്റീൻ (Melitene), ഇന്നു് മലാത്യ എന്ന പേരിൽ ടർക്കിയിലെ ഒരു സ്ഥലം (3) അഷ്ലീഷത്തു് (4) അർതാഷത് [അർതാക്ത] (5) യെരവാൻ (6) വലഗ്രിഷ്പ്പാന്തു് (എക്മിയാഡ്സിൻ); ഏകജാതൻ താഴേക്കിറങ്ങിവന്നു് എന്നാണ് ഈ അവസാനപേരിന്റെ അർത്ഥം. (7) സതാല (Satala) (8) ട്വിൻ (Dwin).

അർമേനിയൻ സഭ

ആരംഭകാലത്തുതന്നെ അർമേനിയായിൽ സഭാസന്ദേശം എത്തി. അർമേനിയരുടെ പാരമ്പര്യമനുസരിച്ചു് അവരുടേതു് ഒരപ്പസ്തോലിക സഭയാണ്. തദേവ്യസ്, ബർത്തലോമിയ എന്നിവർ അവരുടെയിടയിൽ സുവിശേഷവെളിച്ചം എത്തിച്ചു. ഉത്ഥാനം ചെയ്ത മിശിഹാ തന്നെ ഒരിക്കൽ അവരുടെയിടയിൽ പ്രത്യക്ഷനായി എന്നൊരു പാരമ്പര്യവും അർമേനിയർക്കുണ്ട്. ഔദ്യോഗിക രേഖകളിൽ 'അപരീഷ്കൃത നാടുകളിലെ സഭ' എന്നാണ് അക്കാലത്തു് അർമേനിയൻ സഭ അറിയപ്പെട്ടിരുന്നതു്

അർമേനിയായിലെ അപ്പസ്തോലിക സഭയെ വളർത്തുന്നതിൽ വി. ഗ്രിഗറി ലുസാവോറിറഷ് (Illuminator) സാരവത്തായ പങ്കു വഹിച്ചു. കപ്പദോച്ചിയിൽനിന്നാണ് ഗ്രിഗറിക്ക് മെത്രാഭിഷേകം ലഭിച്ചതു്. ഗ്രിഗറി അർമേനിയയിലെത്തി അവിടെ ഭരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന യഹൂദരാജവംശത്തെ ക്രിസ്തുമതത്തിൽ ചേർത്തു. അതു മൂന്നാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനത്തിലാണ്. രാജാവായ തിരിദാത്തെസ് മൂന്നാമനോടുകൂടി ജനങ്ങളും ക്രിസ്ത്യാനി

കളായി. അങ്ങനെ അർമേനിയ ചരിത്രത്തിൽ അറിയപ്പെടുന്ന ആദ്യത്തെ ക്രൈസ്തവ രാജ്യമായി. ക്രി. വ. 274-ൽ അർമേനിയായിൽ ക്രൈസ്തവർ ഉണ്ടായിരുന്നു എന്ന് അലക്സാണ്ട്രിയായിലെ വി. അത്തനാസ്യോസ് സൂചിപ്പിക്കുന്നു.³ നാലാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഖുസ്രാ രാജാവിന്റെ കാലത്ത് (330-339) ജോർജിയ, അൽബാനിയ എന്നീ പ്രദേശങ്ങളിൽ സുവിശേഷം എത്തിക്കാനുള്ള സംരംഭങ്ങൾ നടന്നു. എവസേബിയസ് അർമേനിയരെ ക്രിസ്ത്യാനികൾ എന്നുമാത്രം വിളിക്കുന്നു; അതായത് രാജ്യം മൊത്തത്തിൽ ക്രൈസ്തവമായി എന്നാണ് എവസേബിയസ് സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. മാക്സിമിൻ ഡയാ എന്ന റോമൻ ചക്രവർത്തിയുടെ അർമേനിയൻ ആക്രമണത്തെ മതപരമായ ഒരാക്രമണമായിട്ടാണ് എവസേബിയസ് കാണുന്നത് (സഭാ. 9. 8. 2). റോമിന്റെ ഒരു സുഹൃദ് രാജ്യമായിരുന്നു അർമേനിയ. അവരെ മാക്സിമിൻ വിഗ്രഹാരാധനയ്ക്കു നിർബന്ധിച്ചു; അങ്ങനെ സുഹൃത്തുക്കളെ ശത്രുക്കളാക്കി.

കോൺസ്റ്റന്റൈൻ ക്രിസ്തുമതത്തിനു സ്വാതന്ത്ര്യം അനുവദിച്ചപ്പോൾ അദ്ദേഹം അർമേനിയൻ രാജാവിന്റെ കാൽപ്പാടുകളെ പിൻതുടരുക മാത്രമാണു ചെയ്തത്. നീഖ്യൂ സുന്നഹദോസിൽ അർമേനിയായിൽ നിന്നു രണ്ടു മെത്രാന്മാർ സംബന്ധിച്ചു: അരിസ്റ്റാക്കസ് (ഗ്രിഗറിയുടെ മകൻ), അക്രിത്തസ്. അർമേനിയൻ സഭ ആദ്യമാദ്യം ചെസാറിയായുടെ നിയന്ത്രണത്തിലും പിന്നീട് ഏഡേസ്സു തുടങ്ങിയ സിറിയൻ സഭകളുടെ സ്വാധീനത്തിലും വന്നു. വലർഷപ്പാത്തു കേന്ദ്രമാക്കിയായിരുന്നു സഭാപ്രവർത്തനം. ചെസാറിയായുടെ ഒരു സാമന്തരൂപതയായി വലർഷപ്പാത്തു കരുതപ്പെട്ടു. മെത്രാൻ സ്ഥാനം ഗ്രിഗറിയുടെ കുടുംബത്തിൽതന്നെ നിലനിന്നു. അർമേനിയായിൽതന്നെ എല്ലായിടത്തും ഒരുപോലെ ക്രിസ്തുമതം സ്വീകാര്യമായില്ല എന്ന് ചില രേഖകൾ സാക്ഷിക്കുന്നു. നിരവധി രക്തസാക്ഷികളും ആദ്യകാലത്തുണ്ടായി. ഇസാക്കു എന്ന മെത്രാൻ അന്ത്യോക്യൻ സിനഡിൽവെച്ചു ജോവിയൻ എന്ന റോമൻ ചക്രവർത്തിക്ക് (363-64) ഒരു കത്തയച്ചു.⁴ അർസാക്കു II രാജാവു (350-367) ശ്രേഷ്ഠനായ നർസായിയെ 353-ൽ അർമേനിയായുടെ മെത്രാനായി തെരഞ്ഞെടുത്തു. കപ്പദോചിയായിൽവെച്ചാണ് നർസായ് മെത്രാനായത്. അഷ്ടിഷതിൽ കൂടിയ സിനഡിൽ നർസായ് പല നവീകരണ ശ്രമങ്ങളും നടത്തി. സാമൂഹ്യപ്രവർത്തനങ്ങൾക്കു മുൻതൂക്കം കൊടുത്തു. അവയ്ക്കു വി. ബേസിലിന്റെ ശക്തമായ പിൻതുണയും ലഭിച്ചു.

3. De Incarnatione, PG. 25.118

4. സൊക്രാട്ടെസ്, സഭാ. 3: 25

പാപ്പ് എന്ന രാജാവു (367-374) നർസായിയെ കൊന്നുകളഞ്ഞു. തുടർന്നുള്ള പ്രശ്നങ്ങളിൽ ബേസിൽ ഇടപെടേണ്ടിവന്നു. (ലേഖനം 120, 122).

യസുഗ്ലാർ I (399-420) ക്രിസ്തുമതത്തെ പീഡിപ്പിച്ചു. എന്നാൽ തിയഡോഷ്യസ് II ചക്രവർത്തി ഇടപെട്ടതിനാൽ വഹ്രം V (421-39) സ്വാതന്ത്ര്യം അനുവദിച്ചു. ശ്രേഷ്ഠനായ ഇസാക്കു (390-438) എന്ന മെത്രാന്റെ കാലത്ത് വി. മെസറോപ്പ (439) അർമേനിയൻ ഭാഷയ്ക്കു ഒരക്ഷരമാല ഉണ്ടാക്കി. മറ്റു സന്യാസികളുടെ സഹായത്താൽ അർമേനിയൻ സാഹിത്യത്തിനു തുടക്കം കുറിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനു സാധിച്ചു. അന്നുവരെ സിറിയനിയും ഗ്രീക്കുമായിരുന്നു ഒഴ്യോഗിക ഭാഷകൾ. ആരംഭകാലത്ത് അർമേനിയൻ സാഹിത്യം മുഴുവൻ ക്രൈസ്തവമായിരുന്നു. അങ്ങനെ വി. ഗ്രന്ഥം, ഗ്രീക്കു-സിറിയാനി സഭാപിതാക്കന്മാരുടെ കൃതികൾ എന്നിവ അർമേനിയൻ സഭയിലുണ്ടായി. എഫേസ്യസ് സുന്നഹദോസിലെ 'തെയോതോക്കോസ്' (ദൈവമാതാവു) എന്ന പദപ്രയോഗം 435 ലെ അഷ്ടിഷതി സിനഡിൽ വെച്ച് അർമേനിയക്കാർ അംഗീകരിച്ചു.

സെബാസതെ

സെബാസിയയിലും സമീപപ്രദേശങ്ങളിലും ആരംഭത്തിൽതന്നെ സഭയുണ്ടായിരുന്നു എന്ന് എവസേബിയസിൽ നിന്നു വ്യക്തമാണ്. അലക്സാണ്ട്രിയായിലെ ദിവനാസ്യോസ് അർമേനിയയിലെ സഹോദരന്മാർക്ക് എഴുതി; 'മെറുസാനെസ്' (Meruzanes ആയിരുന്നു അവരുടെ മെത്രാൻ (സഭാ. 6: 46). മെറുസാനെസ് സെബാസതെയിലെ മെത്രാനായിരുന്നു. അതു നീഖ്യൂയുടെ കാലത്ത് ചെറിയ അർമേനിയായുടെ (റോമൻ പ്രവിശ്യയുടെ) തലസ്ഥാനമായിരുന്നു.

മെലിറീൻ

മാർക്കസ് ഔറേലിയസിന്റെ കാലത്തുതന്നെ നാട്ടുകാരായ ക്രൈസ്തവർ മെലിറീനിലും സമീപപ്രദേശങ്ങളിലും ഉണ്ടായിരുന്നു. അവിടെ റോമൻ അതിർത്തിയിൽ നിലയുറപ്പിച്ച സൈന്യത്തിൽ (Thundering Legion) നാട്ടുകാരായ ധാരാളം ക്രൈസ്തവർ ഉണ്ടായിരുന്നു (എവ. സഭാ. 5.5). ഇവിടത്തെ ക്രിസ്തുസഭ വളരെ ശക്തവുമായിരുന്നു (സഭാ. 8: 6). ലിചീനിയസിന്റെ മതപീഡനകാലത്തുണ്ടായ (c. 320) നാൽപ്പതു രക്തസാക്ഷികളുടെ രക്തസാക്ഷി വിവരണം ഹൃദയസ്പർശിയാണല്ലോ. കട്ട

പിടിച്ചു കിടന്ന മഞ്ഞുകട്ടയുടെ മുകളിൽ നഗ്നരായി ഈ നാൽപ്പതുപേരെ റോമാക്കാർ നിർത്തി. ഒരു കളത്തിലാണ് അവരെ നിർത്തിയത്. കളക്കരയിൽ തിളച്ചവെള്ളം കൊണ്ടുവന്നുവെച്ച് അവരെ പ്രലോഭിപ്പിച്ചു. ക്രിസ്തുവിനെ തള്ളിപ്പറയാൻ ശക്തമായ പ്രേരണ നൽകി. നാൽപ്പത്തിൽ ഒരാൾ പ്രലോഭനത്തിൽ വീണു; ക്രിസ്തുവിനെ തള്ളിപ്പറഞ്ഞു. അവന്റെ സ്ഥാനത്തു് ഉടനെ അക്രൈസ്തവരായ പട്ടാളക്കാരിൽ ഒരാൾ കയറി നിന്നു; അയാൾ ക്രിസ്തു ശിഷ്യനായി. ബേസിൽ, ഗ്രിഗറി നീസ്സോ എന്നിവർ ഇവരുടെ രക്തസാക്ഷിത്വത്തെ വിവരിക്കുന്നു. ഇവരുടെ തിരുശേഷിപ്പ് പുറംകേറിയാരാജനിയുടെ കാലത്തു് കണ്ടെടുക്കപ്പെടുകയും പുജ്യമായി കരുതപ്പെടുകയും ചെയ്തു.

സെബാസ്തെയിലെയും സതാലായിലെയും മെത്രാന്മാർ നിഖ്യായിൽ സംബന്ധിച്ചു.

അർമേനിയൻ മെത്രാന്മാർ കൽക്കദോനിയ സുനഹദോസിൽ സംബന്ധിച്ചില്ല. എന്നാൽ പിൽക്കാലത്തു് കൽക്കദോനിയയെ തിരുസ്ഥിരീകരിച്ചവരുടെ കൂടെയാണ് അവരെ ചരിത്രത്തിൽ കാണുക. അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടിൽ അർമേനിയൻ മെത്രാപ്പോലീത്താ 'കാതോലിക്കാ' എന്ന സംജ്ഞ ഉപയോഗിക്കാൻ തുടങ്ങി. ആ നൂറ്റാണ്ടിൽ പേർഷ്യാക്കാരുടെ മതപീഡനങ്ങളും അർമേനിയക്കാർക്കു സഹിക്കേണ്ടിവന്നു.

അർമേനിയൻ പ്രദേശം ഇന്നു പല രാജ്യങ്ങളിലുൾപ്പെട്ടു കിടക്കുന്നു. ഇറാൻ, ടർക്കി, റഷ്യ എന്നീ രാജ്യങ്ങളിലായി വിഭജിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. സ്വന്തം നാട്ടിൽനിന്നു പിഴുതൊരിയപ്പെട്ട നിരവധിപേർ അമേരിക്കയിലും ആസ്ട്രേലിയയിലും ഉണ്ടു്. വിവിധ പാത്രീയാർക്കീസുമാരുടെ കീഴിലായി ഓർത്തഡോക്സ് അർമേനിയൻ ജീവിക്കുന്നു. ഗ്രിഗോറിയൻ അർമേനിയൻ എന്നു് ഇവർ അറിയപ്പെടുന്നു. അർമേനിയയുടെ സുവിശേഷവൽക്കരണത്തിൽ സാരമായ പങ്ക് വഹിച്ച ഗ്രിഗോറിയുടെ നാമത്തിലത്രേ അവർ അറിയപ്പെടുന്നു. അർമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ്സഭ മറ്റു് 'ഏകസ്വഭാവവാദ' (കൽക്കദോനിയയെ അംഗീകരിക്കാത്ത) സഭകളുമായി സമ്പർക്കത്തിലാണ്.

അദ്ധ്യായം 6

മെസോപ്പൊട്ടേമിയ

ആധുനികകാലത്തെ ഇറാക്ക്, ഇറാന്റെയും ടർക്കിയുടെയും സിറിയയുടെയും ഭാഗങ്ങൾ എന്നിവ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഭൂവിഭാഗമാണു മെസോപ്പൊട്ടേമിയ എന്നു് അറിയപ്പെടുന്നത്. യൂഫ്രട്ടീസ്, ടൈഗ്രീസ് നദീതടം എന്നാണർത്ഥം. സുറിയാനിയിൽ 'ബസ'നഹറീൻ' എന്നു പറയും. ഈ പ്രദേശത്തിന്റെയും ഈ പ്രദേശത്തു ഉടലെടുത്ത സാമ്രാജ്യങ്ങളുടെയും ചരിത്രം വിവരിക്കുകയാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ. അടുത്ത അദ്ധ്യായത്തിൽ ഈ പ്രദേശത്തെ സഭയുടെ ചരിത്രം വിവരിക്കാം.

ഈ പ്രദേശത്തിന്റെ തെക്കുഭാഗം ബാബിലോണിയ എന്നു വടക്കു ഭാഗം നിഷ്കൃഷ്ടാർത്ഥത്തിൽ മെസോപ്പൊട്ടേമിയ എന്നു ഒരു കാലത്തു് അറിയപ്പെട്ടിരുന്നു. ഓരോരോ കാലഘട്ടങ്ങളിൽ വ്യത്യസ്ത പേരുകൾ ഈ പ്രദേശത്തിനു് ഉണ്ടായിരുന്നു. മഹാനായ അലക്സാണ്ടറുടെ സാമ്രാജ്യം ഈ പ്രദേശമെല്ലാം സെല്യൂസിഡു് ഭരണത്തിലായിരുന്നു; സെല്യൂസിഡു് ഭരണം അസ്തമിച്ചു തുടങ്ങിയപ്പോൾ ഒരു ഭാഗം റോമൻ ഭരണത്തിലും ഒരു ഭാഗം പാർത്തിയൻ ഭരണത്തിലും വന്നു. റോമിന്റെയും പാർത്തിയയുടെയും മധ്യത്തിൽ 'ഷെ'റേൻ' എന്ന നാട്ടുരാജ്യം കരേണാൾ നിലനിന്നു. 'അഭിയബേനെ' എന്ന മറ്റൊരു നാട്ടുരാജ്യത്തെ പാർത്തിയർ അവരുടെ സാമ്രാജ്യത്തിൽ ചേർത്തു. പാർത്തിയരെ തോൽപ്പിച്ചു് അധികാരത്തിലെത്തിയ 'സസ്സാനിഡ' രാജാക്കന്മാർ ഏഴാം നൂറ്റാണ്ടിൽ അറബികൾ പ്രബലരാകുന്നതുവരെ മെസോപ്പൊട്ടേമിയ ഭരിച്ചു. മെസോപ്പൊട്ടേമിയയുടെ വടക്കുഭാഗത്താണ് അർമേനിയ.

1. പാർത്തിയർ

പാർത്തിയർ അർസസീഡ് (Arsacid) രാജവംശം എന്നറിയപ്പെടുന്നു. 'പാത്തി' എന്ന അലഞ്ഞുതിരിഞ്ഞു നടന്നവർ സ്ഥിരതാമസക്കാരായപ്പോൾ താമസിച്ച സ്ഥലത്തിന് പാത്തിയ എന്ന പേരായി. കാസ്പിയൻ കടലിന് തെക്കുപടിഞ്ഞാറായിട്ടാണ് അവർ പാത്തിരുന്നത്. അവരുടെ പ്രധാനിയായ അർസസൈസ് ഒന്നാമൻ ഒരു സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനമിട്ടു. (ക്രി. മു. 247/240). തന്മൂലം അവർ അർസസീഡ് എന്നറിയപ്പെടുന്നു. ക്രി. മു. 171-ൽ ഭരിച്ച മിത്രിദാത്തൈസ് ഒന്നാമന്റെ കാലം മുതലാണ് പാർത്തിയർ ഒരു സാമ്രാജ്യമായി ഉയർന്നത്. പശ്ചിമ ഇറാക്ക്, മേദിയ (ക്രി. മു. 155) എന്നിവ കീഴ്പ്പെടുത്തി 141 ൽ സെല്യൂഷ്യയിലെത്തി. ക്രി. മു. 120 ൽ അവർ ഗ്രീക്കുകാരുടെ ആദ്യ കാല തലസ്ഥാനമായിരുന്ന സെല്യൂഷ്യയിൽ ആസ്ഥാനമുറപ്പിച്ചു. ക്രി. വ. 226 വരെ അവർ വിസ്മൃതമായ ഒരു ഭൂപ്രദേശം ഭരിച്ചു.

സെല്യൂസിഡ് രാജാക്കന്മാരും പാർത്യരും തമ്മിൽ പല ഏറ്റുമുട്ടലുകൾ നടന്നു. എന്നാൽ ക്രി. മു. 130/129 ൽ പാർത്യർ അന്ത്യോക്കസ് സിനൈറ്റസിന്റെ ഒരു വലിയ സൈന്യത്തെ നശിപ്പിച്ചതോടുകൂടി യൂഫ്രട്ടീസിന് കിഴക്കോട്ട് അധികാരപ്രയോഗത്തിനൊന്നും അവർ പോയില്ല. പാത്തിയരുടെ മുന്നോട്ടുള്ള ഗമനം തടഞ്ഞുനിർത്താൻ ശ്രമിച്ചതു റോമാക്കാരാണ്. ക്രി. മു. 53 ൽ അവർ തമ്മിൽ ഹാനാനിൽ വച്ച് ഏറ്റുമുട്ടി. തോറ്റോടിയ റോമാക്കാരുടെ പിന്നാലെയെത്തിയ പാത്തിയർ 53 മുതൽ 50 വരെ സിറിയായിലുടനീളം കൊള്ള നടത്തി. അവരുമായി ഒരൊത്തുതീർപ്പുണ്ടാക്കുക അവശ്യാവശ്യമെന്നു കണ്ട അഗസ്റ്റസ് സീസർ ഒരുടമ്പടി ഉണ്ടാക്കി അതിർത്തികൾ നിശ്ചയിച്ചു. റോമിന്റെയും പേർഷ്യയുടെയും ഇടയിൽ കിടന്ന ഷെറോന്റെ സ്വതന്ത്രഭരണം പാർത്തിയർ അംഗീകരിച്ചു. എന്നാൽ ക്രി. വ. 116 ൽ ട്രാജൻ യൂഫ്രട്ടീസിന്റെ കിഴക്കുവശത്തു കടന്നു മെസൊപ്പൊട്ടേമിയായെയും അഭിയബേനെയും ആക്രമിച്ചു. ട്രാജൻ യുദ്ധത്തിൽ പരാജിതനായി. ഒരിക്കൽക്കൂടി പാർത്തിയർ സിറിയൻ പ്രദേശങ്ങളിൽ കടന്നാക്രമണം നടത്തി. പാർത്തിയർ ആദ്യവംശജരായിരുന്നു. എങ്കിലും ഉന്നത സംസ്കാരത്തിന്റെ ഉടമകളല്ലായിരുന്നു അവർ. രാഷ്ട്രീയമോ സാംസ്കാരികമോ ആയ പാരമ്പര്യങ്ങളൊന്നും അവകാശപ്പെടാനും അവർക്കില്ലായിരുന്നു. അലഞ്ഞു നടന്ന അവർ ഉപയോഗപ്രദമായതെല്ലാം സ്വന്തമാക്കി. ഒന്നും നശിപ്പിക്കുന്നതിനോ തകർത്തുതരിപ്പണമാക്കുന്നതിനോ അവർ മുതിർന്നില്ല. വിവിധ മാർഗത്തിലും സംസ്കാരത്തിലും ഉൾപ്പെട്ട

1. Cf. J. Neusner, *A History of the Jews in Babylonia*, vol. 9 (1. The parthian period). Leiden 1969.

വരെ കൂട്ടിയിണക്കാൻ അവർ യത്നിച്ചു. സൈറസിന്റെ പ്രാചീന പേർഷ്യൻ ഭരണത്തിന്റെ പുനരുത്ഥാനമായി ഇവരുടെ ഭരണത്തെ കണക്കാക്കുന്നവരുണ്ട്. ² എന്നാൽ തകർന്നടിഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്ന ഹെല്ലനിസത്തിന്റെ സ്ഥാനത്തു കയറിപ്പറ്റിയ 'ബാർബേറീസ്'മായി പാത്തിയൻ ഭരണത്തെ കരുതുന്നവരുമുണ്ട്. ³ മെസൊപ്പൊട്ടേമിയൻ പ്രദേശം ഗ്രീക്കുസംസ്കാരത്തിൽ മുങ്ങി വ്യക്തിത്വം നഷ്ടപ്പെടുത്തിയില്ല. പാർത്തിയൻ ഭരണകാലത്തു ഓറിയൻറലിസത്തിന് ഒരു വലിയ ഉയിർത്തെഴുന്നേൽപ്പുണ്ടായി. ബാഹ്യമാത്രമായി ഹെല്ലനിസത്തിന്റെ ചട്ടക്കൂടുമാത്രം നിലനിർത്തിക്കൊണ്ടു ഗ്രീക്കുനഗരങ്ങളിലെല്ലാം അവർ ഓറിയൻറലിസത്തെ പുനഃപ്രതിഷ്ഠിച്ചു. ⁴

ഗ്രീക്കുസിററികളിൽ എല്ലാത്തരം ആളുകളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഗ്രീക്കും സുറിയനിയും, ബാബിലോണിയൻ ഭാഷകളും ഒക്കെ ആളുകൾ സംസാരിച്ചിരുന്നു. സൂസായിൽ ഗ്രീക്കായിരുന്നു പ്രാമാണ്യം; സെല്യൂഷ്യയിലെ ജനങ്ങളെല്ലാം ഹെല്ലനിസത്തിന് വിധേയരായിരുന്നു; ബാബിലോണിയൻ, ഉറൂക് എന്നീ നഗരങ്ങളിൽ പ്രാചീന ബാബിലോണിയൻ സംസ്കാരം നിലനിന്നു; സൈറസിഫണിൽ പാത്തിയൻ സംസ്കാരവും.

കിഴക്കുനിന്നും പടിഞ്ഞാറുനിന്നും ഉള്ള കച്ചവടപ്പാതകൾ സെല്യൂഷ്യയിലൂടെ കടന്നുപോയിരുന്നു. കടലിൽക്കൂടിയും കരയിൽക്കൂടിയും ഉള്ള വ്യാപാരത്തിന് സഹായകമായ സ്ഥാനത്തായിരുന്നു അതു. ഭാരതീയരും, ചീനരും, യൂദരും ഒക്കെ സെല്യൂഷ്യയിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു.

പാത്തിയൻ ഭരണത്തിൽ ജനങ്ങൾ പൊതുവെ സംതൃപ്തരായിരുന്നു. എന്നാൽ സെല്യൂഷ്യയിലെ അധികാര വടംവലികൾ പാർത്തിയരെ തകർത്തു. പേർഷ്യ (ഇറാൻ)യിലെ അർമേഷീർ സ്വാതന്ത്ര്യം പ്രാപിക്കുകയും അവസാനത്തെ അർസസീഡ് രാജാവിനെ വധിക്കുകയും ചെയ്തു. 227 ൽ അർമേഷീർ തന്റെ ആസ്ഥാനം ഫാർസിയിൽ നിന്നു സൈറസിഫണിലേക്കു മാറ്റി. അതോടുകൂടി 'സസ്സാനീഡ്' എന്നറിയപ്പെടുന്ന പേർഷ്യൻ ഭരണം നിലവിൽ വന്നു.

അർസസീഡ് നഗരങ്ങൾ താഴെപ്പറയുന്നവയാണ്: കാറാ, ബസ്രാ, സൂസാ, ഉമർ, തെല്ലാ, ഉറൂക്, വോൾഗാസ്യ, ബാബിലോൺ, സെല്യൂഷ്യ-സൈറസിഫൺ, എക്ബട്ടാണാ, റ്റവർദ്ഷീർ.

2. Cf. A. Fortescue. *The Lesser Eastern Churches*, p. 20.
3. J. Neusner. *op. cit.* preface.
4. M. I. Rostovtzeff. *op. cit.* p. 35.

2. ഷെറോൻ (Oshroene)

ഉത്തര മെസൊപ്പൊട്ടേമിയായിൽ യൂഫ്രട്ടീസ് നദിയുടെ കിഴക്കു വശത്തുള്ള പ്രദേശം ഒരു കാലത്തു് ഷെറോൻ എന്നറിയപ്പെട്ടു. സെല്യൂസിഡ് രേണാരംകോലത്തു് ഈ പ്രദേശവും സെല്യൂക്കസിന്റെ കീഴിലായിരുന്നു. പാർത്തിയൻ (അർസസീഡ്) രാജാക്കന്മാർ യൂഫ്രട്ടീസിനു കിഴക്കുള്ള പ്രദേശങ്ങൾ സെല്യൂസിഡ് രേണത്തിൽനിന്നു വിടർത്തിയ സാഹചര്യത്തിൽ ഷെറോൻ ഒരു നാട്ടുരാജാവിന്റെ കീഴിൽ സ്വാതന്ത്ര്യം പ്രാപിച്ചു. ക്രി.മു. 132/1 മുതൽ ക്രി.വ. 217 വരെ അറബി വംശജരായ രാജാക്കന്മാർ ഷെറോൻ ഭരിച്ചു. ഷെറോൻ പാർത്തിയർക്കും റോമാക്കാർക്കും ഒപ്പം താൽപര്യമുള്ള പ്രദേശമായിരുന്നു.

അവിടത്തെ ജനങ്ങൾ സെമിറ്റിക് വംശജരായിരുന്നു. പാർത്തിയറിൽനിന്നും റോമാക്കാരിൽനിന്നും ഇക്കൂട്ടർ വ്യത്യസ്തരായിരുന്നു. അറമായയുടെ ഒരു വകഭേദമായ സുറിയാനിയായിരുന്നു ഇവരുടെ സംസാരഭാഷ. രാഷ്ട്രീയതകിടംമറിച്ചിലുകൾക്കിടയിൽ സിറിയൻ ദേശീയത്വവും സുറിയാനികാഷയും അവരുടെ പിതൃസ്വത്തായി അവർ കാത്തുസൂക്ഷിച്ചു. രേണാധികാരികൾ മാറി മാറി വന്നെങ്കിലും ഷെറോൻ ജീവിതരീതിയിൽ കാര്യമായ മാറ്റം സംഭവിച്ചില്ല.

എഡേസസ്

ഷെറോന്റെ തലസ്ഥാനമാണ് എഡേസ്സ. ഇന്നതു ടർക്കിയിലെ ഉർഹാ എന്ന പട്ടണമാണ്. 80000 ആളുകൾ അവിടെ വസിക്കുന്നു. ഉറഹാ എന്നും അറിയപ്പെടുന്നു. ഉർഹായ്, കല്ലിറോയെ എന്ന പദത്തിൽനിന്നാകാമുതലിച്ചതു്. 'സ്വച്ഛന്ദം ഒഴുകുന്ന മധുരജലത്തിന്റെ നഗരം.'

'റഹ' (wrh) എന്നാൽ വെള്ളമെന്നർത്ഥം; 'വാറിഹ' =നന്നായി നനയ്ക്കപ്പെട്ടതു്. ഉറഹാ നദീതീരത്താണ്. മിക്കപ്പോഴും നദീജലത്താൽ അതു ഫലഭൂയിഷ്ടമാകുന്നുണ്ടു്. അതിൽനിന്നാകാം 'ഉറഹാ' എന്ന പദം. എഡേസ്സാ എന്നതു് ഉറഹായുടെ ഗ്രീക്കു രൂപമാണ്.

'കൽദായരുടെ ഉർ' എന്ന പട്ടണവും (ഉല്പ. 11:31) ഉർഹായും ഒന്നാണെന്നു് കരുതുന്നവരുണ്ടു്. ഉർ എന്നാൽ പട്ടണം, ഗ്രാമം

എന്നെല്ലാം അർത്ഥമുണ്ടു്. ഹായ് =ആ. ഉർഹായ് = (കൽദായരുടെ) ആ പട്ടണം. ഉൾമുളം = ശാലേമിന്റെ (സമാധാനത്തിന്റെ) പട്ടണം എന്നു വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെടുന്നതുപോലെ ഉർഹായ്. 5

നിറോദ് (ഉല്പ. 10:8) ആണ് ഉറഹാ സ്ഥാപിച്ചതെന്നാണ് മാർ അപ്രേമിന്റെ അഭിപ്രായം. നിറോദ് ഉറുക്കിൽ (എറൈക്കിൽ) ഭരിച്ചു (ഉല്പ. 10:10) എന്നു വി. ഗ്രന്ഥം സാക്ഷിക്കുന്നതു് ഉറഹായിൽ ജീവിച്ചതിനെപ്പറ്റിയാണ് എന്നാണു വി. ഇസ്രിദോറിന്റെയും അഭിപ്രായം. 6

ഉറഹായിൽനിന്നു 40 കി.മീ. തെക്കു ഹാറാൻ ആണ്. ഹാറാനിൽനിന്നു് അബ്രഹാം ഉറഹായിൽ താമസിച്ചു എന്നു കരുതപ്പെടുന്നു. ഉറുക് ഉറഹായ്ക്കു തെക്കു കിഴക്കു 500 മൈൽ അകലെയാണ്. അതുകൊണ്ടു ഉറുക് ഉർഹായും ഒന്നാണെന്നു കരുതുക പ്രയാസമാണ്. അർമേനിയയിൽനിന്നു സിറിയയിലേക്കുള്ള കച്ചവടപ്പാത ഉർഹായിലൂടെയാണു കടന്നുപോയതു്. ചീനയിൽനിന്നും ഭാരതത്തിൽനിന്നും ഉള്ള കച്ചവടക്കാരും കൂടുതൽ സുരക്ഷിതമായ ഉർഹായിലൂടെയാണു പശ്ചിമദേശങ്ങളിലേക്കു പോയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നതു്.

ക്രി. മു. 303/2ൽ സെലെവുക്കസു് ഉർഹാനഗരം പുതുക്കി പണിതു; അന്ത്യോക്യ കല്ലിറോയെ എന്നും അന്ത്യോക്കസു് എപ്പിഫാനസു് പേരിട്ടു. ചുറ്റുമുള്ള പ്രദേശങ്ങളും ഉർഹായുടെ കീഴിലായിരുന്നു. സെല്യൂസിഡ് രാജാക്കന്മാർ ഈ പ്രദേശങ്ങളിൽ പത്തു സൈനിക കോളനികൾ സ്ഥാപിച്ചു.

പാർത്തിയൻ രേണാധികാരികൾ ആദ്യമാദ്യം ഷെറോന്റെ സ്വതന്ത്രനില അംഗീകരിച്ചു. 116ൽ പേർഷ്യ ആക്രമിച്ച ടാജൻ (+117) ഉറഹായെ ആക്രമിച്ചില്ല. ഷെറോൻ ടാജനെ ബഹുമാനിച്ചു. ടാജന്റെ മെസൊപ്പൊട്ടേമിയൻ യുദ്ധങ്ങളിൽ ഷെറോൻ വേണ്ട സഹായം ചെയ്തുകൊടുത്തു. ടാജനെ പരാജിതനാക്കിയ പാർത്തിയാക്കാർ ഷെറോനെയും ആക്രമിച്ചു. ഉറഹായിലെ രാജാവു് റോമിൽ അഭയം പ്രാപിച്ചു. ക്രി. വ. 165 ൽ റോമാക്കാർ ഷെറോനെ അവരുടെ സ്വാധീനത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നു. തുടർന്നുണ്ടാക്കിയ സമാധാന ഉടമ്പടിവഴി ഷെറോൻ റോമിന്റെ ഒരു സാമന്തരാജ്യമായി തീർന്നു. 194ൽ റോമാക്കാർ എഡേസ്സയിൽ ഒരു പ്രൊക്കുറോറെ നിയമിച്ചു. എന്നാൽ അധികം താമസിയാതെ തന്നെ രേണം നാട്ടുരാജാവായ അബ്ഗാറിനെ ഏല്പിച്ചു. ക്രി.വ.

5. J. B. Segal, Edassa, 'the Blessed City', Oxford 1970, p.1-3.
6. Ibid. p.1.

213/4ൽ റോമൻ ചക്രവർത്തിയായ കരക്കളെ ഷെംറേൻ രാജാവിനെ റോമിൽ വിളിച്ചു തടവുകാരനാക്കി; ഷെംറേനെ ഒരു റോമൻ കോളനിയായി പ്രഖ്യാപിച്ചു. 235 വരെ ആ നില തുടന്നു. 235 മുതൽ 242 വരെ മെട്രോപ്പൊളീസ് എന്ന സ്ഥാനം എഡേസ്സു കിട്ടി. 243 ൽ റോമാക്കാർ നേരിട്ട് ഷെംറേൻ ഭരിക്കാൻ തുടങ്ങിയതോടുകൂടി അതിന്റെ സ്വതന്ത്രനില അവസാനിച്ചു.

നഗരത്തിനു ചുറ്റും കോട്ടയും കിടങ്ങുകളും ഉണ്ടായിരുന്നു. നഗരത്തിനു പുറത്തു കൃഷിസ്ഥലങ്ങളിൽ കർഷകർ പാർത്തു. കൃഷിഭൂമികൾ കഴിഞ്ഞുള്ള വിസ്മൃതമായ ഭൂപ്രദേശത്തു കന്നുകാലികളെ മേയിച്ചുകൊണ്ടു അലഞ്ഞു നടന്നവർ വസിച്ചിരുന്നു. അവർ കൊള്ളയടിക്കുക, കടന്നാക്രമണം നടത്തുക, വിളവുകൾ നശിപ്പിക്കുക തുടങ്ങിയവയും കലയാക്കിയിരുന്നു. ഇക്കൂട്ടരിൽ നിന്നു കൃഷിസ്ഥലങ്ങളെ സംരക്ഷിക്കുക നഗരവാസികളുടെ കടമയായിരുന്നു.⁷

3. അദിയബേനെ

ടെഗ്രീസ് നദിക്കു പടിഞ്ഞാറു വശത്തു സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ചെറിയൊരു ഭൂപ്രദേശം സഭാരംകോലത്തു അദിയബേനെ എന്നറിയപ്പെട്ടിരുന്നു. എർബേൽ (Arbel) ആയിരുന്നു അതിന്റെ തലസ്ഥാനം. കിഴക്കുനിന്നുള്ള ഒരു കച്ചവടപ്പാത എർബേലിൽ കൂടിയായാണു പൊയ്ക്കാണ്ടിരുന്നതു്.

ക്രിസ്തുമതാരംകോലത്തിനു തൊട്ടുമുൻപു അദിയബേനെയിലെ ഭരണാധികാരികൾ യഹൂദമതം സ്വീകരിച്ചു; ഭരണാധികാരികളോടൊപ്പം ജനങ്ങളും. ഇങ്ങനെ ഒരു യഹൂദ രാജവംശമായിരുന്നവിടെ ഭരിച്ചിരുന്നതു്. അവർ നിസിബിസ്, എഡേസ്സു, പൽമീരാ വഴി പലപ്പോഴും യറുശലേമിൽ പൊയ്ക്കൊണ്ടിരുന്നു. എഡേസ്സുയിലെ യഹൂദസമൂഹം ഈ പുതിയ വിഭാഗത്തിന്റെ ചിന്തയിലും ജീവിതത്തിലും ഗണ്യമായ സ്വാധീനം ചെലുത്തി.⁸

ക്രി. മു. 88 ൽ അർമേനിയൻ രാജാവു തിഗ്രാനസ് അദിയബേനെ ആക്രമിച്ചു. സെലെവൂക്കസിന്റെ ഭരണകാലത്തെ ഗ്രീക്കു കോളനി ക്രി. മു. 64 ൽ ഫ്രാഞ്ചൈസ് റോമിന്റെ ഒരു സാമന്തരാ

7. Ibid. p. 22
8. Ibid. p. 30.

ജ്യമാക്കി. പേർഷ്യക്കാരും റോമാക്കാരും മാറി മാറി അദിയബേനെയിലെ അധിപന്മാരാവാൻ ശ്രമിച്ചിരുന്നു. പാർത്തിയൻ രാജാക്കന്മാരെ അടക്കിയിരുന്നതു് ഇവിടെയാണു്. 75 വർഷത്തോളം യഹൂദരാജവംശം അവിടെ ഭരിച്ചു എന്നു പറയപ്പെടുന്നു. 115/6 ൽ ട്രാജന്റെ ആക്രമണകാലത്തെ രാജാവു മെബാർസപെസ് ആയിരുന്നു.

4. സസ്സാനിയം പേർഷ്യ (226-651)

ക്രി. വ. 226 ൽ പാർത്തിയൻ ഭരണത്തെ തകിടം മറിച്ചുകൊണ്ടു സസ്സാനിയം രാജാക്കന്മാർ അധികാരത്തിൽ വന്നു. പേർഷ്യയിൽ അധിപത്യം ഉറപ്പിച്ച അവർ സാമ്രാജ്യ വിസ്മൃതിക്കായി പടിഞ്ഞാറോട്ടു നീങ്ങി. റോമിന്റെ ശക്തമായ എതിത്തു നിൽപ്പിനെ തകർക്കാൻ അവർക്കു സാധിച്ചില്ല. ശക്തനായ ഒരേതീരാളിയാണു് അതിർത്തിയിൽ എന്നു ബോദ്ധ്യം റോമിനു് ഉണ്ടായി. 233 ൽ അർദബീർ അർമേനിയ കീഴടക്കി. രാജാക്കന്മാരുടെ രാജാവായ ഷപ്പൂർ റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ കീഴടക്കൽ പ്രദേശങ്ങളിലൂടെ നടത്തിയ ഓട്ടപ്രദക്ഷിണത്തിൽ കണ്ണിൽ കണ്ടതെല്ലാം തട്ടിയെടുത്തുകൊണ്ടു പേർഷ്യയിലേക്കു പോയി. കൂട്ടത്തോടെ മാറിത്താമസിപ്പിക്കലും തകർക്കലും നശിപ്പിക്കലും സസ്സാനിയം നയമായിരുന്നു. അവരുടെ ഭരണകാലത്തു പഴയ പേർഷ്യൻ മതം ഉയിർത്തെഴുന്നേറ്റു; പേർഷ്യക്കാർ മസ്ജിദിസത്തിന്റെ സംരക്ഷകരായി. കോൺസ്റ്റന്റൈൻ ക്രിസ്തുമതത്തിനു സ്വാതന്ത്ര്യം അനുവദിച്ചു എന്ന കാരണത്താൽ തന്നെ പേർഷ്യൻ ക്രൈസ്തവർക്കു ബഹുവിധ ക്ലേശങ്ങൾ സഹിക്കേണ്ടിവന്നു. ക്രി. വ. 344 ൽ ശക്തമായൊരു മതമർദ്ദനം ഷപ്പൂർ II (309-379) അഴിച്ചുവിട്ടു.⁹ അതോടനുബന്ധിച്ചായിരിക്കാം കച്ചവടക്കാരൻ (കുന്നാനായ) തോമ്മാ എന്ന സുറിയാനിക്കാരനും കൂട്ടരും പേർഷ്യ വിട്ടു (ഉറഹാ) കൊടുങ്ങല്ലൂരെത്തിയതു്. ക്രി. വ. 363 ൽ ജോവിയനും ഷപ്പൂറുമായി സന്ധിയുണ്ടാക്കിയെങ്കിലും തുടന്നും ഏറ്റുമുട്ടലുണ്ടായി. 532 ൽ ജസ്സീനിയൻ (527-565) നിത്യസമാധാന ഉടമ്പടി എന്നൊന്നു ബുസ്രാ I - മായി (531-79) ഉണ്ടാക്കി. അവസാനത്തെ പേർഷ്യൻ രാജാവായ യസ്ഃഗീർദ് III നെ (632-51) അറബികൾ തോൽപ്പിക്കുന്നതുവരെ സസ്സാനിയം ഭരണം നിലനിന്നു.

സസ്സാനിയം ഭരണത്തിൻ കീഴിലെ പ്രധാന പട്ടണങ്ങൾ:

9. J. Neusner, op. cit. vol. XV (Later Sassanian times).

1 നിസിബിസ്

Soba, Nasibina, Nisibis, Nisibin എന്നെല്ലാം അതു് അറിയപ്പെട്ടിരുന്നു.

പാരമ്പര്യമായിട്ടുള്ള യൂദായിസത്തിന്റെ ഒരു വലിയ കേന്ദ്രമായിരുന്നു അതു്. ബാബിലോണിയൻ പ്രദേശത്തെ ഏറ്റവും ധനാധ്യരായ യൂദന്മാർ ഇവിടെ വസിച്ചിരുന്നു. 363 ലെ ഒത്തുതീർപ്പനുസരിച്ചു ജോവിയൻ പേർഷ്യക്കാർക്കു നിസിബിസ് വിട്ടുകൊടുത്തു. 640 ൽ അറബികൾ അതു പിടിച്ചെടുക്കുന്നതുവരെ പേർഷ്യക്കാർ അവിടെ ഭരിച്ചു. 1260 ൽ മംഗോളിയർ നിസിബിസ് തകർത്തു തരിപ്പണമാക്കി. ഇന്നു സിറിയൻ അതിർത്തിയിലുള്ള ടർക്കിയുടെ നസെയ്ബിൻ വളരെ ചെറിയൊരു പട്ടണമാണു്. മോസൂളിൽ നിന്നു 130 മൈൽ വടക്കുണിതു്. 1965 ൽ 3000 ഓളം ജനങ്ങളാണവിടുണ്ടായിരുന്നതു്. വാണിജ്യപാതകൾ നിസിബിസിലൂടെ കടന്നുപോയിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ഇതിനു വളരെ പ്രാധാന്യമുണ്ടായിരുന്നു. അതിർത്തിയിലുള്ള നഗരമായിരുന്നതിനാൽ ഇതൊരു സൈനിക കേന്ദ്രം കൂടിയായിരുന്നു.

എഡേസ്സയിൽ സുവിശേഷം പ്രസംഗിച്ച ആദായി, ശിഷ്യനായ മാറിയെ സെല്യൂഷ്യയിലേക്കയച്ചു. അദ്ദേഹം നിസിബിസ്, തീഗ്രീസ്, നിനവെ തുടങ്ങിയ പട്ടണങ്ങളിൽ പ്രസംഗിച്ചിട്ടാണു് സെല്യൂഷ്യയിലെത്തിയതു്.¹⁰ ധാരാളം യഹൂദന്മാർ ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും നിസിബിസിൽ സഭ വേരുറച്ചതു വളരെ സാവധാനത്തിലാണു്. നിഖ്യാസുനഹദോസിൽ നിസിബിസിലെ മാർ യാക്കോബ് സംബന്ധിച്ചിരുന്നു. ക്രി. വ. 363 ൽ മാർ അപ്രേമിനോടൊപ്പം നിരവധി ക്രൈസ്തവർ നിസിബിസിൽ നിന്നു എഡേസ്സയിലേക്കു കടിയേറി. നിസിബിസിൽ നിഖ്യാസ്തു ശേഷം (325) അപ്രേം തുടങ്ങിയ കലാലയം 363 നു ശേഷം എഡേസ്സയിൽ തുടർന്നു.

നിസിബിസിനടുത്തു റോമാക്കാരുടെ ദാറാ (Dara) എന്ന സൈനിക കേന്ദ്രം ഉണ്ടായിരുന്നു. 363നുശേഷം റോമൻ പേർഷ്യൻ അതിർത്തി നിസിബിസിനും ദാറായ്ക്കും മധ്യേകൂടിയായിരുന്നു. അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി പേർഷ്യൻ ക്രൈസ്തവസഭയുടെ ബൗദ്ധികകേന്ദ്രമായിതീർന്നു നിസിബിസ്.

10. A. Fortescue, *op. cit.* p. 38-39

2 ഡൂറാ-എവുറോപ്പോസ് (സലാഹിയ)

ക്രി. മു. 300-മാണ്ടിൽ പണിയപ്പെട്ട ഒരു ഗ്രീക്കുകോളനിയാണു ഡൂറാ. ഗ്രീക്കു ഭരണത്തിൽനിന്നു പാർത്തിയൻ ഭരണത്തിൽ വന്നപ്പോൾ ഗ്രീക്കു സംസ്കാരത്തിന്റെ പുറംചട്ട മാത്രം നിലനിർത്തിക്കൊണ്ടു മാറ്റങ്ങൾക്കതു വിധേയമായി. ഓറിയൻറലിസം എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും ഇവിടുത്തെ ഹെല്ലനിസത്തെ കീഴ്പ്പെടുത്തിക്കളഞ്ഞു. പിൽക്കാലത്തു ഡൂറാ തകർന്നുതരിപ്പണമായി. ഈയടുത്ത കാലത്തു യേശുവിനുവേഴ്സിററിയുടെ ആഭിമുഖ്യത്തിൽ നടത്തപ്പെട്ട ഗവേഷണങ്ങൾ പ്രാചീനനഗരത്തിന്റെ സംസ്കാരത്തിലേക്കു വെളിച്ചം വീശിയിട്ടുണ്ടു്.¹¹ ക്രി. വ. 165 ൽ റോമിനു പിടിച്ചെടുത്തെങ്കിലും പേർഷ്യക്കാർ തിരികെ പിടിച്ചു നശിപ്പിച്ചു. ക്രി. വ. 255/6-ൽ ഷപ്പൂർ ഒന്നാമൻ ഇതിനെ നഷ്ടപ്പെടുത്തുവാൻമാക്കി.^{11a} ഇവിടെ ഒരു സിനഗോഗും ഒരു യഹൂദസമൂഹവും ഉണ്ടായിരുന്നു.

ഗ്രീക്കു്, അറമായ, ഇറേനിയൻ സംസ്കാരങ്ങളുടെ സങ്കരമായിരുന്നു ഡൂറായിൽ ഉണ്ടായിരുന്നതു്. സിറിയയുമായി ഒരു നൂറ്റാണ്ടിലേറെ അടുത്ത ബന്ധം അതു പുലർത്തിയിരുന്നു. ഗ്രീക്കു് പാഹ്ലവി, മധ്യപേർഷ്യൻ, സഹൈറികു്, പൽമീറൻ, സുറിയാനി, ലത്തീൻ എന്നീ ഭാഷകളിലുള്ള രേഖകൾ അവിടെ കണ്ടുപിടിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്.

വേദപുസ്തകത്തിലെ പല രംഗങ്ങളും സിനഗോഗിന്റെ ഭിത്തിയിൽ വരച്ചിരുന്നു. ചെങ്കടൽ കടക്കുന്നതു്, വാഗ്ദാനപെട്ടകം, സോളമന്റെ ആലയം, കാർമ്മെൽ മലയിൽ വസിക്കുന്ന ഏലിയ എന്നിവ മുഖ്യവിഷയങ്ങളാണു്.

ഡൂറായിൽ ക്രിസ്ത്യാനികൾ ഉണ്ടായിരുന്നതിന്റെ ലക്ഷണങ്ങൾ കണ്ടുപിടിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. ഒരു ഭവനത്തിൽ പ്രാർത്ഥനയ്ക്കായി അവർ ഒന്നിച്ചു കൂടിയിരുന്നു. കർത്താവു തളർവാതരോഗിയെ സൗഖ്യമാക്കുന്നതു്, വെള്ളത്തിന്മീതെ നടക്കുന്നതു് ഈ സ്ഥലത്തു വരച്ചുവെച്ചിട്ടുണ്ടു്.¹²

11. Cf. M. I. Rostovtzeff, *op. cit.* p. 35.

11a. W. H. C. Friend, *Martyrdom*, 226.

12. Cf. F. Millar, *op. cit.* p. 210; C. H. Kraeling, *The Excavations at Dura-Europos*, vol. 8, 2, N. Haven, 1967; M. I. Rostovtzeff, *Dura-Europos and Its Arts*, Oxford 1938; W. H. C. Friend, *Martyrdom*, p. 226.

3 അമീദ് (ദിയാർബക്കീർ)

എഡേസ്സയുടെ വടക്കുകിഴക്കുള്ള ഒരു 'കോളനി'യായിരുന്നു അമീദ്. റോമാക്കാരുടെ ഒരു സൈനിക കേന്ദ്രവുമായിരുന്നു. അർമേനിയയിലൂടെയുള്ള വ്യാപാരത്തിനും അർമേനിയ കാര്യ സൂക്ഷിക്കുന്നതിനും റോമാക്കാർക്ക് അമീദ് ആവശ്യമായിരുന്നു. 357/8ൽ ഷപ്പൂർ അമീദാക്രമിച്ചു. 70 ദിവസത്തെ ചെറുത്തുനിൽപ്പിനുശേഷം അമീദ് വീണു. കണ്ണിൽ കണ്ടവരെല്ലാം ഷപ്പൂർ കൊന്നൊടുക്കി, അവശേഷിച്ചവരെ അടിമകളാക്കി മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിൽ കടിയിരുത്തി. അങ്ങനെ അമീദ് ഒരു നഷ്ടകൂമ്പാരമായി. അമീദിലും ധാരാളം യഹൂദരുണ്ടായിരുന്നു. 13

(4) സ്ത്രോഗ് സൂറഗ്, ബാത്നേ) ഒരു ഗ്രീക്കു കോളനിയായിരുന്നു. (5) ബിർതാ (ബിരോസിക) ഉറഹായ്ക്കു തെക്കുകിഴക്കായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. (6) മീഫക്വീൻ (മൈഫർക്കാട്ട്, മാർത്തീരോപ്പൊളീസ്) അമീദിനു വടക്കാണ്. (7) മാബൂഗ് (ഹിയെരാപ്പൊളീസ്, മെബീജ്) ഉറഹായ്ക്കു തെക്കുപടിഞ്ഞാറാണ്. (8) ഹാറാൻ (കാരോഹ്) ഉറഹായ്ക്കു 40 കി. മീ. തെക്കാണ്. (9) കല്ലിനിക്കസ് (റാഖാ) ഹാറാന്റെ തെക്കുഭാഗത്തായി സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. (10) കോൺസ്റ്റാന്ത്യ (തെല്ലാദ്മൗസേലാത്, വിരാൻ സെഹീർ) ഉറഹായ്ക്കു കിഴക്കാണ്. (11) മർദീൻ നിസിബിസിന്റെ പടിഞ്ഞാറ് ഭാഗത്തായി ഒരു നഗരമാണ്. (12) ദാറാ മർദീനും നിസിബിസിനും ഇടയ്ക്കു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. നിസിബിസ് പേഷ്യയ്ക്കു വിട്ടുകൊടുത്തപ്പോൾ ഡാറായായിരുന്നു റോമാക്കാരുടെ അതിർത്തി നഗരം. (13) തെയോഡോഷ്യോപ്പൊളീസ് എഡേസ്സയുടെ തെക്കുപടിഞ്ഞാറാണ്. ഇന്നു റാസ്-എൽ-ഐൻ എന്നറിയപ്പെടുന്നു. (14) മോസ്സൂൾ (15) ഹത്രാ (16) സിൻഗാ-363-ൽ യോവിയൻ പേർഷ്യയ്ക്കു കൊടുത്തു. ഇന്നു ബലാദ്-സിൻജാർ എന്നറിയപ്പെടുന്നു.

ഷെറോനിലെ ചിന്താരീതിയും സംസ്കാരവുമായിരുന്നു ഈ മെസൊപ്പൊട്ടേമിയൻ നഗരങ്ങളിലും. ഇവിടെയുള്ള ജനങ്ങളിൽ ഭൂരിഭാഗം ആളുകളും സെമിറ്റിക് വംശജരായിരുന്നു. യഹൂദന്മാർ ഇവിടെ ധാരാളമായി പാർത്തിരുന്നു. പേർഷ്യക്കാരുടെയും റോമാക്കാരുടെയും മാറിമാറിയുള്ള ആക്രമണങ്ങളാണ് ഈ നഗരങ്ങളിൽ പലതിനെയും മണൽക്കൂമ്പാരമാക്കിയത്. ഒരുകാലത്തു ഇവയിൽ പലതും റോമിന്റെ മൂന്നു പ്രോവിൻസുകളിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നു. ഷെറേൻ, മെസൊപ്പൊട്ടേമിയ, എവൂഫ്രാത്തൻസിസ്. കൃത്യമായ

13. J. Neuser, op. cit. vol. iv (The Age of Shapur II), Leiden 1967.

അതിർത്തികളൊന്നും സ്ഥിരമായി ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. സിറിയായിലെ സഭയുടെ രീതിയിലാണ് ഈ നഗരങ്ങളിലും സഭ വികസിച്ചത്. പാർത്തിയൻ-സസ്സാനിഡ് ഭരണത്തോടു കൂടി ഓറിയൻറലിസത്തിനു പുനരുദ്ധാരണവും ഹെല്ലനീസത്തിനു മന്ദഗതിയും ഉണ്ടായപ്പോൾ തികച്ചും പൗരസ്ത്യരീതിയിൽ ഇവിടുത്തെ സഭകൾ വളർന്നു.

(17) സെല്യൂഷ്യ-സ്റ്റേസിഫൺ-നിരവധി യഹൂദന്മാരുണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും വളരെ വൈകിയാണ് സെല്യൂഷ്യയിൽ സഭയാരംഭിച്ചത്. എന്നാൽ പിൽക്കാലത്തു പേർഷ്യയിലെ സഭകളുടെയെല്ലാം നേതൃത്വം സെല്യൂഷ്യയിലെ സഭയ്ക്കു ലഭിച്ചു. (18) അർബേല-അദിയബേനെയുടെ തലസ്ഥാനമായ അർബേലയിലെ യഹൂദർ ക്രിസ്തുമതാരംകോലത്തുതന്നെ കൂട്ടത്തോടെ ക്രിസ്ത്യാനികളായി. 115-ൽ ട്രാജന്റെ ആക്രമണകാലത്തു ശക്തമായൊരു സമൂഹം അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. ആറാം നൂറ്റാണ്ടിലെഴുതിയ 'അർബേല ദിനവൃത്താന്തപ്രകാരം' പെക്കിദ്രായാണ് അവിടുത്തെ ഒന്നാമത്തെ മെത്രാൻ (100/104).

യറൂശലേം, അന്ത്യോക്യ, എഡേസ്സ ഒരു ശൃംഖലയാണ്. എഡേസ്സയിൽനിന്നു നിസിബിസ് അർബേല, സെല്യൂഷ്യ, അമീദ്, അർമേനിയ എന്നിങ്ങനെ പോകുന്നു ക്രൈസ്തവമുന്നേറ്റപാത.

അധ്യായം 7

പേർഷ്യൻ സഭ

ടെഗ്രീസ് നദിയുടെ ഇരുവശത്തുമായി സ്ഥിതി ചെയ്തിരുന്ന സെല്യൂഷ്യ- സൈസീഫൺ¹ നഗരങ്ങളിൽ ആസ്ഥാനമുറപ്പിച്ച സഭയാണു പേർഷ്യൻ സഭ. സെല്യൂഷ്യയിൽ നിന്നു ബാഗ്ദാദിലേക്കും അവിടെ നിന്നു മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിലേക്കും ആസ്ഥാനം മാറ്റപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഇന്ന് ഈ സഭയിൽ കത്തോലിക്കർ (കൽദായർ) അകത്തോലിക്കർ (നെസ്റ്റോറിയർ) എന്നിങ്ങനെ രണ്ടു വിഭാഗക്കാരുണ്ട്.² അവിഭക്ത പേർഷ്യൻ സഭയ്ക്ക് വിവിധ നാമങ്ങളുണ്ട്: കൽദായ സഭ, നെസ്റ്റോറിയൻ സഭ, പൗരസ്ത്യ സുറിയാനി സഭ, ബാബിലോണിയൻ സഭ, സെല്യൂഷ്യൻ സഭ, പേർഷ്യയിലെ ദ്വിസ്വഭാവ സഭ,³ അസ്സീറിയൻസഭ.⁴

സഭയുടെ ആരംഭം

പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ യഹൂദന്മാർ വഴി യഹൂദന്മാരുടെ ഇടയിലാണ് ക്രിസ്തുമതം പ്രചരിച്ചത്. സുറിയാനിഭാഷാ മാധ്യമത്തിലൂടെയാണ് രക്ഷാകരസന്ദേശം അവിടെ എത്തിയത്.

ഒരു ഐതിഹ്യമനുസരിച്ച് ഉണ്ണിയീശോയെ സന്ദർശിക്കുവാൻ കിഴക്കു നിന്നു വന്ന ജ്യോതിശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ പേർഷ്യക്കാരുമായിരുന്നു. സൊറൊവാസാറർ⁵ മരിക്കുന്നതിനു മുമ്പു ലോകരാജാവി

1. Seleucia- Ctesiphon
2. Cf. Placid J. Podipara, *The Hierarchy of the Syro- Malabar Church*, Alleppey, 1976, p. 16-17.
3. The Diphysite Church in Persia
4. A. S Atiya, *History of Eastern Christianity*, London 1967, p. 236 n. l.; G. Chediath, 'A Historico- Ecclesiological Development of the Chaldean Church', *Jeevadhara* 10, 58 (1980) p. 269- 285.
5. Zoroaster

നെപ്പറ്റി പ്രവചിച്ചിരുന്നെന്നും പ്രവാസിയഹൂദന്മാർ അതു മിശിഹായുടെ ജന്മത്തെക്കുറിച്ചാണെന്നു വ്യഖ്യാനിച്ചെന്നും തദനുസരണമാണ് അറമായ സംസാരിക്കുന്ന വിജ്ഞാനികൾ യാത്രയൊരുങ്ങിയതെന്നും പറയപ്പെടുന്നു. മൂന്നു ഗ്രൂപ്പുകളിലായി അവർ പന്ത്രണ്ടു പേരുണ്ടായിരുന്നുവത്രേ. അവർ തിരിച്ചുവന്നു രക്ഷാകരസന്ദേശം ആദ്യമായി പേർഷ്യൻ മണ്ണിലെത്തിച്ചു.⁶

രണ്ടാമത്തെ ഐതിഹ്യം അബ്ഗാർ ഉക്കാമയെ⁷ ചുറ്റിപ്പറ്റിയുള്ളതാണ്. ഉറഹാ രാജാവായ ഉക്കാമ (കറുത്തവൻ, അന്ധൻ) രോഗവിമുക്തിക്കായി ക്രിസ്തുവിനു കത്തെഴുതി; തന്റെ ശിഷ്യരിലൊരുവനെ അയയ്ക്കാമെന്നു ക്രിസ്തു മറുപടി നൽകി. സഭാചരിത്രകാരനായ എവുസേബിയസ് ഈ കത്തു് ഉദ്ധരിക്കുന്നുണ്ട്. ക്രിസ്തുവിന്റെ മരണശേഷം മാർ തോമാശ്ലീഹാ എഴുപത്തിരണ്ടു ശിഷ്യന്മാരിലൊരാളായ ആദായിയെ⁸ (തദേവുസിനെ) ഉറഹായിലേക്കു് അയയ്ക്കുകയും അദ്ദേഹം വഴി ഉറഹാ നിവാസികൾ ക്രിസ്ത്യാനികളായിത്തീരുകയും ചെയ്തു.⁹

അബ്ഗാർ ഉക്കാമ അല്ല, മഹാനായ അബ്ഗാർ¹⁰ (177-212 എ. ഡി.) ആണ് ക്രിസ്തുമതത്തോടു പായ്വു കാട്ടിയതെന്നു കരുതുന്നവരുമുണ്ട്. അബ്ഗാർ ഐതിഹ്യം എവുസേബിയസിന്റെ കാലം വരെ (+ 339) ആരും സൂചിപ്പിച്ചിട്ടേയില്ല. എജെറിയ¹¹ എഡേസ്സയിൽ എത്തിയപ്പോൾ അവിടത്തെ ശ്ലീഹായായി അവർ കണക്കാക്കിയിരുന്നതു മാർ തോമാശ്ലീഹായെയാണ്. അബ്ഗാർ - ഐതിഹ്യത്തിൽ പറയുന്ന ആദായിയെപ്പറ്റി അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ഈ സന്ദർശക മൗനം അവലംബിക്കുന്നു.

'തോമായുടെ നടപടി'¹² എന്ന അപ്പോക്രിഫൽ കൃതി മാർ തോമാശ്ലീഹായുടെ ഇന്ത്യൻ - പാർത്തിയൻ സുവിശേഷവേലയെപ്പറ്റി ഐതിഹ്യരൂപത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു.

ഐതിഹ്യത്തിനപ്പുറം

1. പെന്തിക്കോസ്റ്റിദീവസം വി. പത്രോസിന്റെ പ്രസംഗം കേട്ടവരിൽ പാർത്തിയാക്കാരു മേദിയാക്കാരു ഏലാംകാരു

6. A. S Atiya, *op. cit.* p. 242 - 243.
7. Abgar Ukkama (4 B. C. -50 A. D. ; 15-50 A. D.)
8. Adai
9. cf. J. B. Segal, *Edessa "the Blessed City"*, Oxford, 1970, p. 62ff
10. Abgar VIII
11. Ejeria (5th c)
12. The Acts of Thomas

മെസൊപ്പൊട്ടേമിയക്കാരുമായ യഹൂദരുമുണ്ടായിരുന്നു (നട.2, 9). പെരുന്നാളിനുശേഷം തിരിച്ചെത്തിയ യഹൂദന്മാർ-മാമ്മോദീസാ സ്വീകരിച്ച 3000 യഹൂദന്മാരിൽപ്പെട്ടവർ - സുവിശേഷദീപവുമായിട്ടാണു പേർഷ്യൻ മണ്ണിൽ എത്തിയത്.

2. പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ചിലയിടങ്ങളിൽ പ്രത്യേകിച്ചു കിഴക്കൻ പ്രദേശങ്ങളിൽ മാർ തോമാശ്ലീഹാ സുവിശേഷം പ്രസംഗിച്ചു. മാർ തോമാശ്ലീഹായേയും പേർഷ്യയേയും കൂട്ടിച്ചേർത്തു സംസാരിക്കുന്ന ആദ്യത്തെ എഴുത്തുകാരൻ ഒരിജെനാണ്. 13 ശ്ലീഹന്മാർ ചിതറിപ്പോയപ്പോൾ തന്റെ അവകാശമായി മാർ തോമാശ്ലീഹാ പാർത്തിയ ലഭിച്ചു. എവസേബിയസിനെ ആധാരമാക്കി പിൽക്കാല ചരിത്രകാരന്മാരും എഴുത്തുകാരും ഈ വസ്തുതയ്ക്കു കൂടുതൽ നിറം പകരാൻ ശ്രമിച്ചു. മാർ തോമാശ്ലീഹാ കടൽ മാറ്റുമായിരിക്കാം പേർഷ്യയിലെത്തിയത്. 72 ശിഷ്യന്മാരിലൊരാളായ ആദായിയെ അദ്ദേഹം പടിഞ്ഞാറോട്ടയച്ചിരിക്കാം. അദ്ദേഹം എഡെസ്സായിലെയും എർബേലായിലെയും നിസിബിസിലെയും മറ്റും ശ്ലീഹായായി. 14 ഫാഴ്സു 15 മാർ തോമാശ്ലീഹായിൽനിന്നു നേരിട്ട ക്രിസ്തുമതം സ്വീകരിച്ചവകാശപ്പെടുന്നു. കിഴക്കൻ പ്രദേശങ്ങളെല്ലാം മൊത്തത്തിൽ-റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ അതിർത്തിപ്രദേശങ്ങൾ, പേർഷ്യൻസാമ്രാജ്യം, ഓഷറോൻ, അഭിയബേനെ, ഭാരതം - ഒന്നാമത്തെ മേൽപ്പട്ടക്കാരനായി കണക്കാക്കുന്നതു മാർ തോമാശ്ലീഹായെയാണു്.

3. യൂഫ്രട്ടീസു - ടൈഗ്രീസു നദീതടങ്ങളിലെ യഹൂദന്മാരും പലസ്തീനിയൻ യൂദന്മാരും തമ്മിൽ നിരന്തര സമ്പർക്കമുണ്ടായിരുന്നു. വാണിജ്യപരവും മതപരവുമായ ബന്ധങ്ങളും വളർന്നു വന്നു. ഇക്കാരണത്താൽ ക്രൈസ്തവരായ യഹൂദന്മാർ പലസ്തീനയിൽനിന്നു് ഈ പ്രദേശത്തെത്തുകയും സുവിശേഷവേല തുടരുകയും ചെയ്തു.

ചുരുക്കത്തിൽ യൂദന്മാർ വഴിയാണു ക്രിസ്തുമതം പേർഷ്യയിലെത്തിയതു്. 16 സുറിയാനിയായിരുന്നു അവരുടെ മാദൃഭൂമി. പൗരസ്ത്യദേശങ്ങളിലെല്ലാം കച്ചവടഭാഷ സുറിയാനിയായിരുന്നു. 'ഇരുനദീതടം മുതൽ സഹ്യസാനുക്കൾ വരെ' ഈ സ്വാധീനം

13. Eusebius, HE, 3. 1. 1.
14. Cf. J. B. Chabot, Synodicon Orientale, Paris 1902, p. 564-567.
15. Fars
16. Cf. T. Puthiakunnel, "Jewish Colonies of India paved the way for St. Thomas", OCA 156(1970), p. 187-191.

വ്യാപിച്ചിരുന്നു.. 17 അർസസീഡു് രാജാക്കന്മാരുടെ കാലത്താണു ക്രിസ്തുമതം അവിടെ പ്രവേശിച്ചതും വളർന്നതും.

അർസസീഡു് രാജാക്കന്മാരുടെ കാലത്തു ക്രിസ്തുമതം കാര്യമായി പേർഷ്യയിലെല്ലായിടത്തും വളർന്നില്ല. ഓഷറോൻ നാട്ടു രാജ്യം, അഭിയബേനെ നാട്ടുരാജ്യം, ഉത്തര മെസൊപ്പൊട്ടേമിയായിലെ ചില കേന്ദ്രങ്ങൾ എന്നിവിടങ്ങളിലേ സഭ വേരുറച്ചുള്ള പലസ്തീനിയൻ റിബീനികു് യൂദായിസത്തിന്റെ 18 അമിത സ്വാധീനത്തിൽ വരാത്ത യഹൂദന്മാരുടെയും മറ്റു സൈമിറികു് വംശജരുടെയും ഇടയ്ക്കാണിതിനു് ആദ്യമാദ്യം പ്രചാരം കിട്ടിയതു്. അർസസീഡു് സാമ്രാജ്യാധഃപതനത്തിനു മുമ്പു് ഇരുപതിലേറെ സ്ഥലത്തു മെത്രാന്മാരുണ്ടായിരുന്നെന്നു് ഒരു രേഖയിൽ കാണുന്നു. 19 എന്നാൽ നിസിബിസിൽ ആദ്യകാലത്തു മെത്രാന്മാർ ഇല്ലായിരുന്നു.

ഗ്രീക്കു് സംസാരിക്കുന്ന ക്രൈസ്തവരല്ല, അറമായ സംസാരിക്കുന്ന ക്രൈസ്തവരത്രേ ഈ പ്രദേശത്തു് ആദ്യകാലത്തെല്ലാം മിഷനറി പ്രവർത്തനം നടത്തിയതു്. അറമായ, പൗരസ്ത്യ രാജ്യങ്ങളിൽ ഒരു വാണിജ്യഭാഷ ആയിരുന്നു. അർസസീഡു് സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ പ്രധാന നഗരങ്ങളെ കൂട്ടിയിണക്കുന്ന രാജപാതകളിലുള്ള കേന്ദ്രങ്ങളെ ചുറ്റിയാണു് അറമായ - ക്രിസ്തീയ പാരമ്പര്യങ്ങൾ പരന്നതു്. 20

പേർഷ്യൻ ഹയരാർക്കി

ക്രിസ്തുമത പ്രചരണത്തിൽ സെല്യൂഷ്യാ മന്ദഗതിയിലായിരുന്നെങ്കിലും നാലാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി ഇതിനു മാറ്റം വന്നു. പേർഷ്യയിലുള്ള സഭകളുടെയെല്ലാം നേതൃത്വം ഏറ്റെടുക്കത്തക്ക രീതിയിൽ ഇവിടത്തെ സഭ വളർന്നു. പാപ്പാ ബർ അഗ്ഗായി മെത്രാൻ ക്രി. വ. 315ൽ പേർഷ്യൻ സഭയെ പുനഃസ്സംഘടിപ്പിച്ചു. പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ സഭകളുടെയെല്ലാം നേതൃത്വം അദ്ദേഹം അവകാശപ്പെട്ടു. അപ്പസ്തോലിക പാരമ്പര്യത്തിൽ അഭിമാനിച്ചിരുന്ന പേർഷ്യ, എഡെസ്സ എന്നീ സഭാ കേന്ദ്രങ്ങൾ അതിനെ

17. Cf. Placid J. Podipara, Thomas Christians and their Syriac Treasures, Alleppy 1979, p. 26-8.
18. Tannaim
19. A. Mingana, (ed), Sources syriaques, 1, Mossoul 1907, p. 30.
20. A. Voobus, History of Asceticism in the Syrian Orient, 1, (CSCO 184), Louvain 1958, p. 6-9; K S. Latourette, A History of the Expansion of Christianity, vol. 1, N. Y. 1970, p. 103.

എതിർത്തു. മാർ തോമാശ്ലീഹായാൽ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ട ഒരു സഭയാണു തങ്ങളുടെതെന്നും, തോമാശ്ലീഹായുടെ ഒരു ശിഷ്യനായ മാറിയാൽ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ട സഭയായ സെലൂഷ്യൻ സഭയുടെ കീഴിൽ നിൽക്കുകയില്ലെന്നും ഫാർസ് വാദിച്ചു.²¹ എല്ലാ സഭകളേയും തന്റെ കീഴിൽ കൊണ്ടുവരവാൻ ശ്രമിച്ച പാപ്പായെ മെത്രാന്മാർ തരം താഴ്ത്തി. എന്നാൽ അന്ത്യോക്യയിലെ പിതാക്കന്മാരുടെ സഹായത്തോടെ പാപ്പാ വീണ്ടും അധികാരത്തിൽ വന്നു. 410 ൽ മാർ ഇസഹാക്കിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ മൈഫർക്കാട്ടിലെ (മീഫർക്കീൻ) മാർ മാത്രത്തായുടെ സഹായത്തോടുകൂടി സെലൂഷ്യയിൽ ഒരു സുന്നഹദോസ് കൂടി. ആ സുന്നഹദോസിൽവെച്ചു സെലൂഷ്യൻ മെത്രാന്റെ നേതൃത്വം എല്ലാ മെത്രാന്മാരും അംഗീകരിച്ചു. പേർഷ്യൻ സഭ നീഖ്യാസുന്നഹദോസിന്റെ വിശ്വാസപ്രമാണം അംഗീകരിച്ചതും ഈ സിനഡിൽ വെച്ചാണ്. 424 ൽ ഓദീശോയുടെ നേതൃത്വത്തിൽ മാർകബ്ത്തായിൽ കൂടിയ സുന്നഹദോസ് പേർഷ്യൻ സഭയെ ഒരു 'സ്വയംഭരണസഭ'യായി പ്രഖ്യാപിച്ചു.

ആദ്യമാദ്യം അന്ത്യോക്യൻ മെത്രാന്മാരാണ് സെലൂഷ്യൻ മെത്രാന്മാരെ വാഴിച്ചിരുന്നത്. 424 നോടുകൂടി സെലൂഷ്യൻ മെത്രാനെ അവിടെത്തന്നെ വാഴിക്കുവാൻ 'പാശ്ചാത്യപിതാക്കന്മാർ' അനുവദിച്ചു. റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ പോയി പട്ടം സ്വീകരിക്കുന്നതിന്റെ ബുദ്ധിമുട്ടുകളാണു കാരണമായി കാണിക്കുന്നത്. പാശ്ചാത്യപിതാക്കന്മാരുടേതായ ഒരു കത്താണ് ഇതിനു ഉപോൽബലകമായി സെലൂഷ്യക്കാർക്കുള്ളതു്. 'പാശ്ചാത്യപിതാക്കന്മാരായി' സെലൂഷ്യക്കാർ ഉദ്ദേശിക്കുന്നത് അന്ത്യോക്യ, എഡേസ്സ എന്നിവിടങ്ങളിലെ പിതാക്കന്മാരാണ്. എഡേസ്സായിലെ മെത്രാപ്പോലീത്തായിൽ നിന്നും അന്ത്യോക്യ പാത്രീയർക്കീസിൽനിന്നും തങ്ങളുടെ സഭ സ്വതന്ത്രമാണെന്നും, തങ്ങളുടെ വലിയ മെത്രാപ്പോലീത്തായെ സ്റ്ററി പാശ്ചാത്യ പാത്രീയാർക്കീസുമാരുടെ അടുക്കൽ പരാതി ബോധിപ്പിക്കരുതെന്നും, തീരുമാനിക്കാൻ സാധിക്കാത്ത പ്രശ്നങ്ങൾ ക്രിസ്തുവിന്റെ വിധി ഉണ്ടാകുന്നതുവരെ നിൽക്കട്ടെ എന്നും പ്രഖ്യാപനം ചെയ്തു. ഒരു പ്രാദേശികസഭയുടെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനുള്ള ദാഹമായിട്ടാണ് ഇതിനെ കണക്കാക്കേണ്ടതു്. എന്നാൽ പല ചരിത്രകാരന്മാരും പേർഷ്യൻ സഭയുടെ ശീശ്മയുടെതുടക്കം ഇവിടെയത്രേ കണ്ടെത്തുക. സെലൂഷ്യൻ സഭയെ സംബന്ധിച്ച പാശ്ചാത്യപിതാക്കന്മാരുടെ എഴുത്തുകൾക്കു വളരെ പുഷ്പതയുണ്ടു്. അവർ അതു ശീശ്മയായി പരിഗണിക്കുന്നുമില്ല.

21. A. Mingana: *The Early Spread of Christianity in India*, Manchester 1926, p. 33; P. J. Podipara, *the Hierarchy*, p. 19; *Thomas Christians*, p. 37.

അവിഭക്ത സുറിയാനി സഭയിലെ ആദ്യകാല എഴുത്തുകാരാണ് ബർസൈസാൻ (154-222/3), താസിയൻ (+180), അഗ്രാത്തു് (+350), മാർ അപ്രേം (+373), റാബുള (+435), എന്നിവർ. 'വിധിയെക്കുറിച്ചു്' (രാജ്യങ്ങളുടെ നിയമം) എന്നൊരു കൃതി ബർസൈസാൻ രചിച്ചു. ²² സുറിയാനി സംഗീതത്തിന്റെ പിതാവെന്നു് അദ്ദേഹം അറിയപ്പെടുന്നു. ²³ താസിയന്റെ 'സംയുക്തസുവിശേഷം' (ദീയാ തെസ്സാരോൺ) പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. ²⁴ താസിയന്റെ കൃതിയിൽ ക്രമക്കേടുകൾ കണ്ട പാലയുത് നാലു സുവിശേഷങ്ങളും വെവ്വേറെ സുറിയാനിയിലേക്കു ഭാഷാന്തരം ചെയ്തു. 'ഏവൻഗേലിയോൻ ദ്'മെഫറേശ' എന്ന് ഈ വിവർത്തനം അറിയപ്പെടുന്നു. ²⁵ 'പരിശുദ്ധാത്മാവിന്റെ വീണ്' എന്നറിയപ്പെടുന്ന അപ്രേം പദ്യരൂപത്തിലാണു മിക്ക കൃതികളും രചിച്ചതു്. ²⁶ എഡേസ്സായിലെ മെത്രാനായ റാബുള സന്യാസജീവിതം സംബന്ധിച്ച മികച്ച സംഭാവനകൾ ചെയ്തയാളാണ്. ²⁷ 'പേർഷ്യൻ മുനി' എന്ന നാമത്തിൽ അറിയപ്പെടുന്ന അഗ്രാത്തസും (285-350) ആദ്യകാല സുറിയാനി എഴുത്തുകാരിൽ ഒരാളാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ 'പ്രദ്യോതനം' ²⁸ എന്ന കൃതി പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ.

പേർഷ്യയിലെ മതമർദ്ദനങ്ങൾ

അർസസീഡ് രാജാക്കന്മാർ ക്രിസ്തുമതത്തോടു അനുഭാവമുള്ളവരായിരുന്നു. സസ്സനീഡ് ²⁹ രാജാക്കന്മാർ ക്രിസ്തുമതത്തെ സാരമായി പിഡിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ബൈസന്റൈൻ സാമ്രാജ്യവുമായുള്ള രാഷ്ട്രീയബന്ധമാണു പേർഷ്യയിലെ മതപീഡനങ്ങളുടെ ഒരു പ്രധാന കാരണം. കോൺസ്റ്റന്റൈൻ ചക്രവർത്തി ക്രിസ്തുമതത്തെ അംഗീകരിച്ചപ്പോൾ മുതൽ പേർഷ്യൻ രാജാക്കന്മാർ ശത്രുവിന്റെ മതമായി അതിനെ പരിഗണിച്ചു. പേർഷ്യയിലുള്ള

22. Eusebius, *HE*.4:30.
 23. J. Quasten, *Patrology*, III, *Utrecht-Antwerp*, 1963, p. 263-4.
 24. Cf. ജി. ചേടിയത്തു്, ആദിമസഭയുടെ സന്ദേശം, p. 114
 25. Cf. B. M. Metzger, *The Early Version of the New Testament*, Oxford 1977, p. 36-48.
 26. ജി. ചേടിയത്തു്, സഭാപിതാക്കന്മാർ. p. 233 ff.
 27. Cf. ജി. ചേടിയത്തു്, സഭാ. p. 237 ff.
 28. Demonstrations.
 29. Sassanid

ക്രിസ്ത്യാനികളുടെ സംരക്ഷണാർത്ഥം കോൺസ്റ്റന്റൈൻ ഷപ്പൂറിനു³⁰ ഏഴുതീയപ്പോൾ സാഹചര്യം ഒന്നുകൂടി മോശമായി. രാജാക്കന്മാരുടെ രാജാവായ ഷപ്പൂർ സംശയദൃഷ്ടിയോടെ ഇതിനെ വീക്ഷിച്ചു.³¹ 'നെസ്റ്റോറിയനിസം'. ബൈസന്റൈൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ പാഷണ്ഡതയായിരുന്നെങ്കിലും ചില ബൈസന്റൈൻ ചക്രവർത്തിമാർ പേർഷ്യയിലെ ക്രിസ്ത്യാനികളുടെ - നെസ്റ്റോറിയരുടെ - സംരക്ഷകരായി രംഗത്തുവരാൻ തുടങ്ങിയതും പേർഷ്യൻ ചക്രവർത്തിമാരെ രോഷാകലരാക്കി. ഷപ്പൂർ 40 വർഷം നീണ്ടു നിന്ന ഒരു മതമർദ്ദനം നടത്തി.³²

നിരവധി വൈദികരും ജനങ്ങളും മെത്രാന്മാരും ഈ മതപീഡനത്തിൽ രക്തസാക്ഷികളായി. സഭാചരിത്രകാരനായ സോസ്റ്റോമൻ 16000 പേർ ഷപ്പൂറിന്റെ മതമർദ്ദനകാലത്തു രക്തസാക്ഷികളായി എന്നു പറയുന്നു.³³

പേർഷ്യൻ രാജാക്കന്മാർ ബൈസന്റൈൻ സാമ്രാജ്യം അക്രമിച്ചപ്പോഴൊക്കെ ഒരു ക്രിസ്തീയ രാജ്യത്തെയാണ് അവർ അക്രമിക്കുന്നതെന്നാണ് പരിഗണിച്ചിരുന്നത്. വൈദികരും, കൊണ്ടുനടക്കാവുന്ന പള്ളികളും മറ്റും യുദ്ധത്തിനു ഉണ്ടായിരുന്നു. ഷപ്പൂരും അതുപോലെ യുദ്ധത്തിൽ പേർഷ്യൻ പുജാരികളാൽ ചുറ്റപ്പെട്ടിരുന്നു.³⁴ പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ ചില ക്രിസ്ത്യാനികൾ റോമാക്കാർക്കെതിരെ യുദ്ധം ചെയ്യാൻ വിസമ്മതിച്ചു. എന്നാൽ സ്വന്തം മാതൃരാജ്യത്തെ ഒറ്റിക്കൊടുക്കുന്ന യാതൊന്നും അവർ ചെയ്തിട്ടില്ല.³⁵ പേർഷ്യൻ രാജാക്കന്മാർ യുദ്ധത്തിൽ തോറ്റാൽ ക്രിസ്ത്യാനികൾ പീഡിപ്പിക്കപ്പെടുമെന്നതു തീർച്ചയായിരുന്നു. അതുപോലെ ക്രിസ്ത്യാനികൾ കൂടുതൽ നികുതി കൊടുക്കുവാനും തദ്ദേശത്തിൽ ബാധ്യസ്ഥരായിരുന്നു.

ആറും ഏഴും നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ മസുദെയിസത്തിന്റെ³⁶ ഒരു പുനരുദ്ധാരണം പേർഷ്യയിൽ നടന്നു. അതു പേർഷ്യയുടെ ഔദ്യോഗിക മതമായി. ഈ മതത്തിൽ നിന്നുള്ള മാനസ്സാന്തരം

30. Shapur II
31. K. S. Latourette, *op. cit.* p 105. 225; J. Neusner, *A History of the Jews in Babylonia- IV (The Age of Shapur II)*, Leiden 1969. p. 2.
32. W. A. Wigram, *Assyrians and their Neighbours*, London 1921, p. 50.
33. Eusebius, *HE.* 2. 14.
34. J. Neusner, *op. cit.* p. 22.
35. *Ibid.* p. 23-27.
36. Mazdeism.

കൊലക്കരമായി കരുതപ്പെട്ടു. ചിലയിടങ്ങളിൽ ഈ മതത്തിന്റെ ആചാര്യന്മാരും സ്ഥലത്തെ ആളുകളും മതപീഡനത്തിനു പ്രേരിപ്പിച്ചു. മന്ദഗതിയിലായിരുന്ന മതപീഡനം 540/41 - ഓട്ടുകൂടി വീണ്ടും തുടങ്ങി. പള്ളികളും ആശ്രമങ്ങളും നശിപ്പിക്കുവാനും കത്തോലിക്കയും സഭാ നേതാവുമായ മാർ ആബായെ നാടുകടത്തുവാനും ഇവർക്കു കഴിഞ്ഞു. നിസിബിസിലെ പാഠശാല തന്നെയും രണ്ടു വർഷം അടച്ചിരുന്നു. ഖൊസ്രോ രണ്ടാമന്റെ കാലത്തു ക്രിസ്ത്യാനികൾ പല തരത്തിൽ പീഡിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. ആദ്യമാദ്യം അദ്ദേഹം ക്രിസ്ത്യാനികളോടു മമതയിൽ കഴിഞ്ഞു. എന്നാൽ അതു വെറുമൊരു നാട്യം മാത്രമായിരുന്നു.³⁷ 608/9 മുതൽ 628 വരെ പേർഷ്യയിൽ സഭാധ്യക്ഷനായ കാതോലിക്കായെ വാഴിക്കുവാൻ രാജാവു അനുവദിച്ചില്ല. ഈശോസബ്റാൻ, മാർ ഗീവർഗീസു, ആഹൂടെമ്മെ ആദിയായ അനേകർ ഇക്കാലത്തു രക്തസാക്ഷികളായി.

പേർഷ്യയിലെ മതപഠനകേന്ദ്രം

സുറിയാനി സഭയുടെ ബൗദ്ധിക കേന്ദ്രമായിരുന്നു നിസിബിസിലെ ദൈവശാസ്ത്രപാഠശാല. എഡേസ്സയിൽ അപ്രേമിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന പാരമ്പര്യങ്ങൾ നിസിബിസിലും തുടർന്നു. ഈബാസിന്റെ കാലം മുതലേ (+ 457) ദൈവശാസ്ത്രത്തിലും ബൈബിൾ വ്യാഖ്യാനത്തിലും മോപ്സൂഖെസ്ത്യായിലെ തിയഡോറിയനെയായിരുന്നു അവർ പിൻപെടുന്നത്. കൽദായ സഭയ്ക്കു തിയഡോർ 'ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞൻ' 'വ്യാഖ്യാതാവു' 'സത്യവിശ്വാസത്തിന്റെ നെടുതൂണം' 'മല്ലാൻമാരുടെ മല്ലാൻ' മത്രേ.³⁸

നിസിബിസിലെ ആദ്യത്തെ പ്രധാന അദ്ധ്യാപകനായിരുന്ന നർസൈ അലക്സാണ്ട്രിയൻ ദൈവശാസ്ത്രപാരമ്പര്യത്തെ എതിർത്തിരുന്നു. എഡേസ്സയിൽ വെച്ചുതന്നെ തിയഡോറിയൻ ചിന്താരീതി സ്വായത്തമാക്കിയ ആളായിരുന്നു അദ്ദേഹം. 489 ൽ ബൈസന്റൈൻ ചക്രവർത്തിയായ സേനോ³⁹ യുടെ കൽപ്പനയാൽ സൈറസു⁴⁰ എന്ന മെത്രാൻ എഡേസ്സയിലെ പഠനകേന്ദ്രം നിർത്തലാക്കിയപ്പോൾ നർസൈ നിസിബിസിലെത്തി ജോലി

37. "Chronicon anonymum", ed. & tr. by I. Guidi, in *Chronica Minora*, (CSCO, I), Louvain 1903, p. 19.
38. F. Martin, ed, "Homelie de Narsai sur les trois docteurs nestoriens;" *JA.* 9, 14 (1899), Paris, p. 475; G. Chediath, *The Christology*, p. 46.
39. Zeno
40. Cyrus - Qura

തുടങ്ങി. മാർ ആബാ, ഈശോയാബ്. ഒന്നാമൻ, ഗ്രിഗറി രണ്ടാമൻ ആദിയായ കാതോലിക്കാമാർ തിയഡോറിയൻ പാരമ്പര്യത്തിനു വേണ്ടി നിലകൊണ്ടു. 'ദൈവസ്നേഹിതനും മെത്രാനും വി. ഗ്രനഥങ്ങളുടെ വ്യാഖ്യാതാവുമായ തിയഡോറിന്റെ ഭാഷ്യമത്രേ നിഖ്യാവിശ്വാസപ്രമാണത്തെ സംബന്ധിച്ച പൗരസ്ത്യമെത്രാന്മാർ സ്വീകരിക്കുന്നത്' എന്നു മാർ ആബാ പറയുന്നു.⁴¹ ആറാം നൂറ്റാണ്ടിലെ നിരവധി സുനഹദോസുകൾ തിയഡോറിന്റെ നിലപാടിനെ സാധൂകരിക്കുകയും അതിനെതിരായുള്ളവയെ ശപിക്കുകയും ചെയ്തു. അടിസ്ഥാനപരമായി നിസിബിസിലെ പാഠ്യപദ്ധതി തിയഡോറിന്റെ ചിന്താധാരയ്ക്കനുയോജ്യമായിരുന്നു. പേർഷ്യൻസഭയിലെ മെത്രാന്മാരും തിയഡോറിന്റെ ചിന്താഗതിയിൽ വളർന്നവരായിരുന്നു.⁴² പാശ്ചാത്യ ദേശങ്ങളിൽ 523നും 533നും മദ്ധ്യേ തീർത്ഥാടനം നടത്തിയ മാർ ആബാ മടങ്ങിവരുമ്പോൾ നെസ്തോറിയസിന്റെ കൃതികളും, തിയഡോറിന്റെയും നെസ്തോറിയസിന്റെയും പേരിൽ അറിയപ്പെട്ടിരുന്ന അനാഫരകളും പേർഷ്യയിൽ കൊണ്ടുവന്നു. അവ സുറിയാനിയിലേക്കു വിവർത്തനം ചെയ്യുവാൻ വേണ്ട പ്രേരണയും നൽകി.⁴³ ഇങ്ങനെ പേർഷ്യയിലെ സഭയിൽ മാർ ആബായുടെ കാലത്താണ് നെസ്തോറിയസിന്റെ കൃതികൾ രംഗപ്രവേശം ചെയ്തത്. പേർഷ്യൻ സഭയുടെ ചരിത്രത്തിൽ ഇതൊരു പുതിയ വഴിത്തിരിവായി കണക്കാക്കാം. ക്രി. വ. 562/3 ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ ഒരു സഭൈക്യപർച്ച നടന്നു. ജസ്റ്റീനിയൻ ചക്രവർത്തിയാണു വിവിധ സഭാസമൂഹങ്ങൾക്കു ക്ഷണക്കത്തയച്ചത്. നിസിബിസിലെ കലാലയത്തിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷനായിരുന്ന അബ്രഹാമും ക്ഷണിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. അബ്രഹാം അതിൽ പങ്കെടുത്തില്ല. നിസിബിസിലെ പൗലോസിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഒരു സംഘം പർച്ചകളിൽ സംബന്ധിച്ചു. ഈ സഭൈക്യപർച്ച ദൈവശാസ്ത്രപ്രേരിതമെന്നതിനേക്കാൾ രാഷ്ട്രീയ പ്രേരിതമായിരുന്നതിനാൽ അലസിപ്പിരിഞ്ഞു.

അതിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ മതപഠനകേന്ദ്രത്തിന്റെ അദ്ധ്യക്ഷനായ അബ്രഹാം 'അനുസ്മരണപട്ടികയിൽ' ⁴⁴ ദിയദോറിന്റെയും തിയഡോറിന്റെയും നെസ്തോറിയസിന്റെയും പേരുകൾ ചേർത്തു. അങ്ങനെ ബൈസന്റൈൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ പാഷണ്ഡരായി ശപിച്ച തള്ളപ്പെട്ടവർ പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ പിതാക്കന്മാരായി സ്വീകരിക്കപ്പെട്ടു. ബൈസന്റൈൻ ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ അവ

41. J. B. Chabot, *Syn. Or.* p. 550.
 42. cf. G. Chediath, *The Christology*, p. 51ff.
 43. *Ibid.* p. 47.
 44. *Dyptics*

രുടെ സിനഡുകളിൽ, പ്രത്യേകിച്ചു 553ൽ പാസ്സാക്കിയതു പേർഷ്യൻ സഭയിൽ പാഷണ്ഡതയായി കണക്കാക്കപ്പെട്ടു.

പേർഷ്യയിലെ സന്നയാസപ്രസ്ഥാനം

തപോനഷ്ഠാനങ്ങൾക്കു വളരെയേറെ പ്രാധാന്യം കൊടുത്തു കൊണ്ടുള്ള ക്രൈസ്തവപാരമ്പര്യമായിരുന്നു പേർഷ്യൻ സഭയുടേതു്. സഭാരംഭകാലം മുതൽതന്നെ ആശ്രമപ്രസ്ഥാനം അവരുടെ ഇടയിൽ വളരെയധികം സ്വാധീനം ചെലുത്തി. മറ്റു സമലങ്ങളിലുള്ള സഭാപാരമ്പര്യങ്ങളിൽനിന്നു വ്യക്തമായ വ്യത്യാസങ്ങൾ അവരുടെ ഇടയിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. അപ്രേം, നർസൈ ആദിയായ അദ്ധ്യാപകരിലൂടെയും ആഹായ് (410-415/16) യാബാലാഹ് (415/16-420) ആദിയായ സഭാനേതാക്കന്മാരിലൂടെയും സന്നയാസികൾ പേർഷ്യൻ ക്രിസ്തുമതത്തിൽ സ്വാധീനം ചെലുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പിൻക്കാല നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ സന്നയാസ പശ്ചാത്തലത്തിൽനിന്നാണു പല മെത്രാന്മാരും ഉണ്ടായത്. ⁴⁵ കശ്ശാറിലെ മാർ അബ്രഹാം ആറാം നൂറ്റാണ്ടിൽ തുടങ്ങിയ സന്നയാസപ്രസ്ഥാനം പേർഷ്യയിൽ ഗണ്യമായ സ്വാധീനം ചെലുത്തി. പഠനവും തീർത്ഥാടനവും കഴിഞ്ഞു അബ്രഹാം നിസിബിസിനടുത്തുള്ള ഈസുലാ മലയിൽ ഒരു സന്നയാസാശ്രമം തുടങ്ങി. തിയോഡോറിയൻ അന്ത്യോക്യൻ ദൈവശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഒരു വലിയ കേന്ദ്രമായി തീർന്ന ഈ ആശ്രമം പേർഷ്യയിലെ ആശ്രമപ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ നവീകരണത്തിനു് ഈ ആശ്രമം വഴി തെളിച്ചു. ⁴⁷ വലിയ സന്നയാസാചാര്യന്മാരായ ആബാ അന്തോണിയോസ്, ആബാ മാർക്കോസ്, ആബാ ഏശായാ തുടങ്ങിയവരുടെ സ്വാധീനം ഇവർക്കുണ്ടായി. അബ്രഹാമിന്റെ പിൻഗാമിയായ മാർ ദാദീശോയും (588-604) പേർഷ്യൻസഭയിൽ ഗണ്യമായ സ്വാധീനം ചെലുത്തുകയും 'കത്തോലിക്കാസഭയുടെ വിശ്വാസത്തിലും സഭാപിതാക്കന്മാരുടെ വ്യാഖ്യാനങ്ങളിലും' സന്നയാസികളെ ഉറപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. മൂന്നാമത്തെ അദ്യക്ഷനായ ബാബായിയുടെ കാലത്തു് (+628) ഈ ആശ്രമം സഭ മുഴുവന്റേയും നേതൃത്വം ഏറ്റെടുത്തു. ⁴⁸ 608 മുതൽ 628 വരെ മറ്റു സന്നയാസികളുടെ സഹായത്തോടുകൂടി 'അബദു'യോപദേശങ്ങളെ' അടിച്ചമർത്താനും, സന്നയാസപ്രസ്ഥാനം വളർത്താനും കലങ്ങിമറിഞ്ഞ സഭാന്തരീക്ഷത്തിൽ സഭയെ നയിക്കുവാനും ഈ ആശ്രമത്തിനു കഴിഞ്ഞു. പോത്തൂസ്സിലെ എവാഗ്രിയൂസ്സിന്റെ സ്വാധീനം ഈ

45. Cf. A. Voobus, *The School*, p. 207.
 46. Mount Izla
 47. A. Voobus, *ibid.*
 48. Cf. G. Chediath, *The Christology*, p. 53ff

സന്നയാസികളുടെ ഇടയിൽ വളരെയധികം ഉണ്ടായിരുന്നു. ഗ്രീക്കു കാരുടെ ഇടയിൽ ഓറീജനീസത്തോടുകൂടിയാണ് എവാഗ്രിയൂസ്യം പ്രചരിപ്പിച്ചത്.⁴⁹ സുറിയാനി വിവർത്തകൻ ഓറീജനീസം പാടെ നീക്കി. എവാഗ്രിയൂസിന്റെ കൃതികൾക്കു ഭാഷ്യമെഴുതിയ ബാബായ് എവാഗ്രിയൂസിനെ ഓറീജനീസത്തിന്റെ എതിരാളിയായി ചിത്രീകരിച്ചു.

തിയഡോറീനു പുറമെ, പുതുതായി സുറിയാനിയിലേയ്ക്കു വിവർത്തനം ചെയ്യപ്പെട്ട നെസ്തോറിയൻ കൃതികളും ഈ സന്നയാസികൾ ഉപയോഗിച്ചു. പേർഷ്യൻ സന്നയാസ ചരിത്രത്തിൽ ഇതൊരു പുതിയ ഘടകമായിരുന്നു.

പേർഷ്യൻ സഭയിലെ ഒരു വിഭിന്ന ചിന്താരീതിക്കാരനായ ഹെനാനയോട്⁵⁰ വാദപ്രതിവാദത്തിൽ ഏർപ്പെടാനും നേതൃത്വം നൽകിയത് ഈ ആശ്രമമാണ്. നിസിബീസിൽ ഹെനാന പ്രധാനാദ്ധ്യക്ഷനായിരുന്ന കാലത്തു അതിനു സമാന്തരമായി ബേത്-സഹദെയിൽ⁵¹ ഒരു പാഠശാല തുടങ്ങിയ ഏലിശാ ഈ ആശ്രമക്കാരനാണ്. പ്രസ്തുത കലാലയത്തിലെ പ്രധാന അദ്ധ്യാപകനായ കർദ്ദവിലെ അബ്രഹാമിലേകും, മാർ അബ്രഹാമിന്റെ ശിഷ്യത്വം സ്വീകരിച്ചയാളാണ്. അവിടുത്തെ രണ്ടാമത്തെ പ്രധാന അദ്ധ്യാപകനായ അബ്രഹാമും ഈ ആശ്രമത്തിലെ അബ്രഹാമിനാൽ നിയമിക്കപ്പെട്ടു. വാസ്തവത്തിൽ പേർഷ്യൻ സഭയെ തിയഡോറിയൻ ദൈവശാസ്ത്രത്തിൽ ഉറപ്പിക്കുന്നതിൽ ഈസുലായിലെ ആശ്രമത്തിനു ഒരു പ്രധാന പങ്കുണ്ട്.

പേർഷ്യൻ സഭയുടെ നെസ്തോറിയനിസം⁵²

ക്രി. വ. 431 ലെ സാർവത്രിക സൂനഹദോസിൽ നെസ്തോറിയനിസം അബദ്ധോപദേശമായി പ്രഖ്യാപിക്കപ്പെട്ടു. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രയർക്കീസായിരുന്ന നെസ്തോറിയസിനെ സഭാഭ്രഷ്ടനാക്കി നാടുകടത്തി. 499 ലെ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ സിനഡ് (മരിച്ചു ഒരു നൂറ്റാണ്ടു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ) ദിയദോറിൽ കുറും കണ്ടെത്തി. രണ്ടാം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ സൂനഹദോസ് (553) തിയഡോറീനും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൃതി

49. Origenism
50. Henana of Adiabene (+610)
51. Beth - Sahde
52. Cf. G. Chediath, *op. cit.*; P. J. Podipara, "The Mariology of the Church of the East", in *Christian Orient* 2, 4 (1981), p. 164-182; X. Koodapuzha, *The Faith and Communion of the Indian Church of the Thomas Christians*, Kottayam, 1982.

കൾക്കും (മരിച്ചു 125 വർഷം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ) വിലക്കു കൽപ്പിച്ചു. 'നെസ്തോറിയനിസം' എന്ന അബദ്ധോപദേശം നെസ്തോറിയസ്യം പഠിപ്പിച്ചു എന്നതായിരുന്നു നെസ്തോറിയസിനെതിരായ ആരോപണം. തിയഡോറും ദിയദോറും നെസ്തോറിയസിന്റെ ഗുരുക്കന്മാരായിരുന്നതിനാൽ നെസ്തോറിയസിനു മുഖ്യതന്നെ ഇരുവരും നെസ്തോറിയരായിരുന്നു എന്നാണ് അവർക്കെതിരെ ഉയർന്ന വിമർശനം. എന്നാൽ പേർഷ്യയിലെ കുർദായസഭ ഈ വിലക്കുകളും ആരോപണങ്ങളും അംഗീകരിച്ചില്ല. കത്തോലിക്കാ സഭയുടെ ഐക്യത്തിൽ ജീവിക്കുകയും പരമപരിശുദ്ധരായി മരിക്കുകയും ചെയ്തു പീതാക്കന്മാരെ മരിച്ചുകഴിഞ്ഞു സഭയ്ക്കിരരരാക്കുന്നതു അസാംഗത്യമാണെന്നു അവർ വാദിച്ചു. പൗരസ്ത്യസുറിയാനിസഭ ആരും മുതലേ തിയഡോറിയൻ ദൈവശാസ്ത്രത്തിനും പാരമ്പര്യത്തിനും വേണ്ടി നിലകൊണ്ടു. ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരായ ഈബാസ്യം, മാന്, കൂമി, പ്രോബോസ്യം, നർസായ്, ബർസുമ, ആബാ, അബ്രഹാം ദബേത് റബ്ബാൻ ആദിയായവർ പ്രസ്തുത ദൈവശാസ്ത്രം പ്രചരിപ്പിക്കുവാൻ നേതൃത്വം നൽകി.

പൗരസ്ത്യസുറിയാനി സഭയുടെ ക്രിസ്തുശാസ്ത്രത്തിനു രൂപം കൊടുത്തതു മഹാനായ ബാബായ് അത്രേ (+ 628).

'ഐക്യത്തിന്റെ പുസ്തകം' എന്ന പേരിൽ 'വചന'ത്തിന്റെ മനുഷ്യാവതാരത്തെക്കുറിച്ച് ബാബായ് ഒരു ഗ്രന്ഥമെഴുതിയിട്ടുണ്ട്. ബാബായ് വരച്ചു കാട്ടിയ ക്രിസ്തുശാസ്ത്രത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ പേർഷ്യൻ സഭയുടെ 'നെസ്തോറിയനിസം'ത്തെപ്പറ്റി നമുക്കു ഗ്രഹിക്കാനാവും; അതിപ്രകാരമാണ്.

യേശുക്രിസ്തുവാണു നമ്മുടെ ജീവിതത്തിന്റെ ശിരസ്സും, നമ്മുടെ ശരണവും, നമ്മുടെ ദൈവവും; അവിടുന്ന് നമ്മുടെ കർത്താവും, നാഥനുമാണ്. സനാതനനായ ദൈവമാകയാൽ അവിടുന്ന് എല്ലാ മറിയുന്നു. സർവ്വ ജീവജാലങ്ങളോടുമൊത്തു ക്രിസ്തുവിനെ നാം സ്തുതിക്കണം. നമ്മുടെ ജീവന്റെ അടിസ്ഥാനവും, നമ്മുടെ ഗുരുവും, നായകനും, പ്രബോധകനും, വിജ്ഞാനവും ശക്തിയും സമാശ്വാസവും എല്ലാം അവിടുന്ന് തന്നെ.

ദൈവത്തിലാണു നമ്മുടെ രക്ഷ ആരംഭിക്കേണ്ടതു്. പുത്രത്വം എന്ന ആളത്വം ഉള്ള ത്രിത്വത്തിലെ രണ്ടാമൻ, വചനമായ ദൈവം നമ്മുടെ മനുഷ്യത്വം തന്റെ ആളത്വത്തിൽ സ്വീകരിച്ചു; പുത്രത്വം എന്ന ആളത്വം നമ്മിൽനിന്നുള്ള മനുഷ്യന്റെ ആളത്വമായി കൊടുത്തു. ഗർഭധാരണനിമിഷം മുതൽ പുത്രന്റെ ആളത്വം മനുഷ്യത്വത്തിന്റെയും ആളത്വമായി. അവിടുത്തേയ്ക്കു പൂർണ്ണ ദൈവത്വവും പൂർണ്ണ മനുഷ്യത്വവും ഉണ്ട്. പരിപൂർണ്ണ ദൈവസ്വഭാവവും

പരിപൂർണ്ണ മനുഷ്യസ്വഭാവവും. എന്നാൽ ആളത്വം ഒന്നുമാത്രം. അതിനാൽ നസ്രായനീശോ ഒരേസമയം ദൈവവും മനുഷ്യനുമാണ്. ദൈവത്തിന്റെ ഏകജാതൻ മനുഷ്യാവതാരംവഴി മറിയത്തിന്റെ ആദ്യജാതനായി.

സാങ്കേതിക ഭാഷയിലും ബാബായ് ഇതു വിവരിക്കുന്നുണ്ട്: യേശുക്രിസ്തുവിന് രണ്ടു ക്യാനെ (സ്വഭാവങ്ങൾ) ഉണ്ട്. അതായത് ദൈവത്വവും മനുഷ്യത്വവും. ഇരു ക്യാനാകൾ യാഥാർത്ഥ്യവൽക്കരിക്കപ്പെടുന്നതു രണ്ടു ക്നോമാകളിലൂടെയാണ്. ക്യാനായ്ക്ക് അതിൽതന്നെ അസ്തിത്വമില്ല; അവയുടെ അസ്തിത്വം ക്നോമാകളിലേയുള്ളു. യേശുക്രിസ്തു ദൈവവും മനുഷ്യനുമാണ്, അഥവാ, ദൈവത്വവും മനുഷ്യത്വവുമാണ് എന്നു പറയുന്നതിനു തുല്യമാണ് യേശുക്രിസ്തുവിൽ രണ്ടു ക്നോമാകൾ ഉണ്ടെന്നു പറയുക. അതായത് തന്നിൽ ദിത്വം സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു.

രണ്ടു യാഥാർത്ഥ്യങ്ങൾ യേശുക്രിസ്തുവിൽ സമ്മിശ്രപ്പെടാതെ, മാറ്റമില്ലാതെ, വിഭജനമില്ലാതെ, വേർതിരിവില്ലാതെ യോജിച്ച സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. ദിത്വം ഏകത്വമാകുന്നത് ദൈവവചനത്തിന്റെ 'പർസോപ്പാ' വഴിയാണ്. ത്രിത്വത്തിലെ പുത്രനെ പുത്രനാക്കി തീർക്കുന്നതാണ് പുത്രത്വം എന്ന പർസോപ്പാ. പ്രസൂതപർസോപ്പാ നസ്രസിൽ പരിശുദ്ധ കന്യകയിൽ നിന്നെടുത്ത ശരീരത്തിന്റെയും പർസോപ്പാ ആയിത്തീർന്നു. തന്റെ ആളത്വത്തിലേക്ക് പുത്രൻതമ്പുരാൻ മനുഷ്യനെ ആവഹിച്ചു. ഈശോയുടെ ശരീരം പുത്രന്റെ ശരീരമായി; ഈശോയുടെ ആത്മാവ് പുത്രന്റെ ആത്മാവായി. ഏക വ്യക്തിത്വത്തിൽ രണ്ടു യാഥാർത്ഥ്യങ്ങൾ നിലനിൽക്കുന്നു. അങ്ങനെ തന്റെ വ്യക്തിത്വത്തിൽ ക്രിസ്തു ഏകനാണ്; അവൻ അവിഭാജ്യനും, അതുല്യനും ആണ്. എന്നാൽ ദിത്വം തന്നിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു.

ദൈവവചനം മനുഷ്യനെ ധരിച്ചു. അതൊരു സംയോജനം ആണ്. ദൈവത്വവും മനുഷ്യത്വവും സമ്മിശ്രപ്പെടാതെ യോജിച്ചിരിക്കുന്നു; ശാഢ്മ്യമായും അഭേദ്യമായും നിത്യമായും യോജിച്ചിരിക്കുന്ന ഐക്യമാണിതു. ഇതിനു തുല്യമായൊന്നു ചൂണ്ടിക്കാണിക്കാൻ സാധിക്കുകയില്ല. ആത്മാവിന്റെയും ശരീരത്തിന്റെയും ഐക്യത്തേക്കാൾ ആഴമേറിയതാണിതു. ആത്മാവും ശരീരവും മരണത്തിൽ വേർപിരിയുന്നു. ഇതാകട്ടെ, ഉത്ഭവത്തിന്റെ ആദ്യനിമിഷം മുതൽ നിത്യമായി അവിഭാജ്യമാണ്.

രണ്ടു സ്വഭാവങ്ങളും തമ്മിൽ കൂടിക്കലരുന്നില്ല. അതായത് സ്വഭാവങ്ങളുടെ തലത്തിൽ ഐക്യം നടക്കുന്നില്ല. ദൈവവും മനുഷ്യനും ക്രിസ്തുവിൽ സമ്മിശ്രപ്പെടുന്നില്ല. വ്യക്തിത്വത്തിന്റെ (പർസോപ്പായുടെ) തലത്തിലേ ഐക്യമുള്ളു. രണ്ടു യാഥാർത്ഥ്യ

ങ്ങൾ ഒരേ ഒരു വ്യക്തിത്വത്തിന്റെ രണ്ടു ഘടകങ്ങളായി മാറുന്നു. ദൈവസ്വഭാവമുള്ള ദൈവപുത്രൻ തന്റെ വ്യക്തിത്വത്തിൽ മനുഷ്യസ്വഭാവം ഏടുത്തു. ഈ ഐക്യം വ്യക്തിത്വത്തിലായതിനാൽ സത്താപരമായ ഐക്യമാണ്.

എല്ലാ ഗുണങ്ങളും സർവകാര്യങ്ങളും പുത്രനെപ്പറ്റി പറയാം. മനുഷ്യനെന്നും ഏകജാതനെന്നും മഹത്വത്തിന്റെ കർത്താവെന്നും ആദ്യജാതനെന്നും ദാവീദിന്റെ പുത്രനെന്നും സർവശക്തന്റെ പുത്രനെന്നും ഒക്കെ ഈ നസ്രായനേശുവിനെപ്പറ്റി പറയാം.

ഈ ക്രിസ്തുശാസ്ത്രമെങ്ങനെ നെസ്തോറിയനിസമാകും? എന്താണെന്തോറിയനിസം? യേശുക്രിസ്തുവിൽ രണ്ടു വ്യക്തികൾ (ആളുകൾ) ഉണ്ട്. ദൈവവും മനുഷ്യനും. യേശുക്രിസ്തുവിലെ ഇരുസ്വഭാവങ്ങൾക്കു സമാന്തരമായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഈ വ്യക്തികൾ തമ്മിൽ സത്താപരമായി ഒരൈക്യം ഇല്ല; വെറുമൊരു ധാർമികമായ ഐക്യമേയുള്ളു. കന്യകമറിയം വെറും മനുഷ്യവ്യക്തിയുടെ അമ്മയാണ്. അതുകൊണ്ട് അവളെ ദൈവമാതാവ് എന്നു വിളിക്കാൻ പാടില്ല.

ഈ അബദ്ധോപദേശം ബാബായ് പഠിപ്പിച്ചിട്ടില്ല; കൽദായസഭയിലും ഈ പ്രബോധനം ഇല്ല. ആധുനിക പഠനങ്ങൾ വെളിപ്പെടുത്തുന്നത് നെസ്തോറിയസം തന്നെ 'നെസ്തോറിയൻ' പാഷാണഡി ആയിരുന്നില്ലെന്നാണ്. കൽദായസഭ നെസ്തോറിയനിസം പഠിപ്പിച്ചിട്ടില്ല. മറിച്ചു, വളരെ ഭക്തിബഹുമാനാദരവുകളോടെ ദൈവമാതാവിനെ അവർ വണങ്ങുന്നു. 'ദൈവസുതനായ അമ്മാനുവേലിനെ പ്രസവിച്ച മറിയം', 'രക്ഷകന്റെ മാതാവ്', 'നമ്മുടെ ദൈവമായ ക്രിസ്തുവിന്റെ മാതാവ്' തുടങ്ങിയ നിരവധി പ്രയോഗങ്ങൾ അവരുടെ പ്രാർത്ഥനകളിൽ കാണാം. പരിശുദ്ധ കന്യകയുടെ ദൈവമാതൃത്വം കൽദായസഭ നിഷേധിക്കുന്നില്ല. മറിയം യഥാർത്ഥമായും സത്യമായും ദൈവമാതാവാണ്. എന്നാൽ ദൈവത്വം അവളിൽനിന്നു സ്വീകരിച്ചില്ല. അവളിൽനിന്നു ജനിച്ചവൻ യഥാർത്ഥത്തിൽ ദൈവവും മനുഷ്യനുമായിരുന്നു.

ഇതിൽനിന്നു പേർഷ്യൻസഭയുടെ നെസ്തോറിയനിസം എന്താണെന്നു കഠിനം കഠിനം ഗ്രഹിക്കാമല്ലോ.

പേർഷ്യൻസഭ അറബികളുടെ ആഗമനംവരെ

ഏഴാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആദ്യഘട്ടത്തിലും പേർഷ്യയിലെ സഭ സെമിറാമിക് വംശജരുടെ ഒരു ന്യൂനപക്ഷമതമായിരുന്നു. അറമായ ഭാഷ സംസാരിച്ചിരുന്ന ഇവർ പ്രധാനമായും യൂഫ്രട്ടീസ്, ടൈഗ്രീസ് നദീതടങ്ങളിലത്രേ താമസിച്ചിരുന്നു.

എന്നാൽ അവരോടൊപ്പംതന്നെ ഗ്രീക്ക്, അർമേനിയൻ ആദിയായ ഭാഷകൾ സംസാരിക്കുന്ന മറ്റു ക്രൈസ്തവസമൂഹങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ മെസൊപ്പൊട്ടേമിയൻ പ്രദേശങ്ങളെ കൂടാതെ മറ്റു സ്ഥലങ്ങളിലും സഭയുണ്ടായിരുന്നു. 424ലെ മാർകബത്താ സിനഡിൽ റാ (Rai) യിലെ ദാവീദ്, ഇസഹാഹാ നിലെ അഹ്രാത്തു, സെജെസ്ഥാനിലെ അഹ്റീദ്, ഹെരാത്തിലെ യസുദോയി, മെർവിലെ ബർസാബാ എന്നിവർ പങ്കെടുത്തു.⁵³ അക്കാലത്തുതന്നെ ഈ പ്രദേശങ്ങളിലെല്ലാം സഭ വളർന്നിരുന്നുവെന്നു തെളിയുന്നു.

പേർഷ്യയിലെ യാക്കോബായക്കാർ

റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ മതമർദ്ദനം ഭയന്നു് 'ഏകസ്വഭാവവാദികളിൽ ചിലർ പേർഷ്യയിൽ അഭയം തേടി. ക്രമേണ എഡ്യേസ്സയിലെ സുറിയാനിസഭയിലെ ഒരു വിഭാഗം 'ഏകസ്വഭാവവാദികളായി' മാറി. എഡ്യേസ്സയിൽ പഠിക്കുന്ന കാലത്തു തന്നെ മാബ്സഗ്ഗിലെ ഫീലോക്സിനോസ് (+523) ഏകസ്വഭാവ പക്ഷത്തായിരുന്നു. സ്രോഗിലെ മാർ യാക്കോബിന്റെ (+ 521) അനുഭാവം ഏകസ്വഭാവവാദികളോടായിരുന്നു. ഇവർ ഇരുവരും പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിലായിരുന്നില്ലെങ്കിലും സുറിയാനിയിൽ എഴുതിയ ഇവരുടെ കൃതികൾ വഴി സുറിയാനിക്കാരായ പേർഷ്യക്കാരുടെയിടയിൽ വളരെയധികം സ്വാധീനം ചെലുത്തി. പേർഷ്യയിലെ ഏകസ്വഭാവവാദികൾ 'സേവേരിയന്മാർ' എന്ന പേരിലാണ് അറിയപ്പെട്ടിരുന്നതു്. അന്ത്യോക്യയിലെ യാക്കോബായ പാത്രിയാർക്കീസായിരുന്ന സേവേരൂസിൽ (+ 538) നിന്നാണ് അവർക്കു് ഈ പേരുണ്ടായതു്.

പേർഷ്യയിൽ ഏകസ്വഭാവചിന്താഗതിക്കാർ ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും 559 നു മുൻപു് അവരുടെ ഒരു മെത്രാസനം അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നതായി തെളിവില്ല.⁵⁴ ഖൊസ്രോ ഒന്നാമന്റെ കാലത്താണ് യാക്കോബു് ബർദ്ദാനാ കിഴക്കിന്റെ ആദ്യത്തെ മെത്രാപ്പോലീത്തയായി ⁵⁵ ആളുടമെയെ നിയമിക്കുന്നതു്.⁵⁶ ആളുടമെയെ തഗ്രിത്തിലും പരിസരങ്ങളിലും ജോലി ചെയ്തു. അർമേനിയൻ കാരോലിക്കയായ ക്രിസ്റ്റഫർ ആണു് ആളുടമെയെ മെത്രാൻപട്ടം നൽകിയതു്.⁵⁷

53. J. B. Chabot, *Syn. Or.* p. 285.
54. J. M. Fiey, "Tagrit", *OS* 8 (1963), p. 301.
55. The First Metropolitan of the Orient
56. L. Duchesne, *L'eglise au VIe Siecle*, p. 322.
57. J. M. Fiey, 'Les dioceses du Maphrianat Syrien, 629-1860,' *Parole de l'Orient*, 5 (1974), p. 158.

പേർഷ്യയിലെ യാക്കോബായക്കാർ (സേവേരിയന്മാർ) തിഗ്രിത്തിനു ചുറ്റും കേന്ദ്രീകരിച്ചിരുന്നു. അതുപോലെ മാർ മത്തായി ആശ്രമത്തിനു ചുറ്റും⁵⁸ യാക്കോബായക്കാരുണ്ടായിരുന്നു. ആളുടമെയെ മെമ്മൂശേഷം ഖാമീശോ (578-609) സാമുവേൽ (614-624) എന്നിവർ പൗരസ്ത്യ മെത്രാപ്പോലീത്താമാരായിരുന്നു. 628/29-ൽ തിഗ്രിത്തു് യാക്കോബായക്കാരുടെ പേർഷ്യയിലെ ഒന്നാമത്തെ മെത്രാസനമായി; മാർ മാത്രത്തായെ ഒന്നാമത്തെ മഹ്റീയാനായി ⁵⁹ അന്ത്യോക്യാപാത്രിയർക്കീസു് നിയമിച്ചു.⁶⁰

615 നു മുൻപു തിഗ്രിത്തിനു ചുറ്റുമുള്ള പ്രദേശങ്ങളും, നിനിവേയുടെ സമീപപ്രദേശങ്ങളും യാക്കോബായ വിശ്വാസം സ്വീകരിച്ചു.⁶¹ പേർഷ്യൻ കൽദായ സഭയുടെ ചില കേന്ദ്രങ്ങളും യാക്കോബായ വിശ്വാസത്തിലായി. ഏഴാം നൂറ്റാണ്ടിൽ യാക്കോബായക്കാർക്കു് പേർഷ്യയിൽ അഞ്ചു വിദ്യാലയങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു.⁶² മോസൂംപ്രദേശം ഒരു പൗരസ്ത്യസഭാകേന്ദ്രമായിരുന്നു. യാക്കോബായക്കാരുടെ പ്രവർത്തനഫലമായി അവിടെയുള്ളവർ ഏഴാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി ഏകസ്വഭാവവാദികളായി.⁶³

പേർഷ്യൻ സിനഡുകൾ^{63a}

410-ൽ മാർ ഇസഹാക്കിന്റെയും, മാർ മാത്രത്തായുടെയും⁶⁴ നേതൃത്വത്തിൽ സെല്യൂഷ്യയിൽവെച്ചു നടന്ന സിനഡോടുകൂടിയാണ് അവരുടെ സിനഡിന്റെ ചരിത്രമാരംഭിക്കുക. ആ സിനഡിൽ വെച്ചാണ് പേർഷ്യയിലെ ക്രിസ്ത്യാനികൾ നിഖ്യാവിശ്വാസപ്രമാണവും, അതിലെ ഡിക്രികളും അംഗീകരിച്ചതു്. ⁶⁵ ഇതേപ്പറ്റി മുളിൽ പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ടല്ലോ. പിൽക്കാലത്തു പല സിനഡുകൾ ഉണ്ടായി എങ്കിലും അവയുടെ വിശ്വാസ പ്രഖ്യാപനങ്ങൾ ഒന്നും നിഖ്യായിൽനിന്നു വ്യതിചലിച്ചില്ല. ഔദ്യോഗികമായി കൽക്കദോനീയാ സുന്നഹദോസു് അംഗീകരിച്ചിട്ടില്ലെങ്കിലും, അടിസ്ഥാനപരമായി പേർഷ്യക്കാർ കൽക്കദോനീയാക്കാരായിരുന്നുവെന്നു് നമുക്കു് കാണുവാൻ സാധിക്കും.⁶⁶ 410 നു ശേഷമുണ്ടായ

58. The Monastery of Mar Mathai
59. Maphrian
60. J. M. Fiey, *Les dioceses*, p. 142.
61. J. M. Fiey, *Assyrie Chretienne*, vol. 2, Beyrouth. 1966, p.417-441. 442.
62. *Ibid.* p. 488-9.
63. J.M. Fiey, *Mossoul Chretienne*, Beyrouth, 1961 p. 13-14.
63^a ജി. ചേടിയത്തു്, പൗരസ്ത്യകാതോലിക്കോസു്, പേ.37 ff.
64. Marutha of Maipherkat.
65. J. B. Chabot, *Syn. Or.* p. 17-36.
66. G.Chediath, *The Christology.* p. 113-115.

പ്രധാനപ്പെട്ട സിനഡുകൾ താഴെപ്പറയുന്നവയാണ്: 486-ൽ അങ്കാചിയൂസിന്റെയും, 544-ൽ മാർ ആബായൂടേയും, 554-ൽ മാർ ജോസഫിന്റെയും, 576-ൽ മാർ എസെക്കിയേലിന്റെയും, 585-ൽ മാർ ഇശോയാബ് ഒന്നാമന്റെയും, 596-ൽ മാർ സാബർഇശോയുടെയും, 605-ൽ മാർ ഗ്രിഗറിയുടെയും നേതൃത്വത്തിലായിരുന്നു മേൽപ്പറഞ്ഞ സിനഡുകൾ കൂടിയത്. 612-ൽ പാത്രിയർക്കീസ് ഇല്ലാതിരുന്ന കാലത്തു് ഒരു 'സിനഡ' കൂടുകയുണ്ടായി. 67

അറബികളുടെ ആക്രമണം

പേർഷ്യൻസഭ മുസ്ലീം ആക്രമണത്താൽ ശക്തിയായി ഉലഞ്ഞെങ്കിലും, പിൽക്കാല നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ വളർന്നു പന്തലിച്ചു പുഷ്ടിപ്രാപിച്ചു. സെല്യൂഷ്യ-സറാസീഫൻ, നിസിബിസ്, അർബേലാ മെർവ്, സമർഖണ്ഡ് 68 ആദിയായ പട്ടണങ്ങളിലൂടെയാണ് കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും നിന്നുള്ള വ്യാപാരപാതകൾ കടന്നു പോയിരുന്നതു്. അവയിലൂടെതന്നെ സുവിശേഷപ്രവർത്തനവും എളുപ്പമായിരുന്നു.

മുസ്ലീം ആക്രമണംവരെ അറേബ്യൻ പ്രദേശങ്ങളിൽ പേഷ്യൻ സഭ വളർന്നു വ്യാപിച്ചിരുന്നു. 676-ൽ തെക്കൻ അറേബ്യയിൽ വെച്ചു പാത്രിയർക്കീസ് ഗിവറഗീസ് (660-680) ഒരു പേഷ്യൻ സഭാസിനഡുകൂടി. 779-ലും ക്രിസ്തുമതത്തിലേക്കു ചില സമൂഹങ്ങൾ മതപരിവർത്തനം നടത്തിയതായി പറയപ്പെടുന്നു. കാലീഫ് അൽമഹ്മദ് അലഞ്ഞുനടക്കുന്ന ബാൻസാലഫ് ജനങ്ങളെ മുഹമ്മദീയരാക്കാൻ പരിശ്രമിച്ചപ്പോൾ അവരെല്ലാവരും ക്രിസ്തുമതത്തിൽ ഉറച്ചുനിന്നു. 823-ൽ അൽമാമൂൻ അവരെ പീഡിപ്പിച്ചു. ഒൻപതാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി അറേബ്യൻ പ്രദേശങ്ങളിലെ ക്രിസ്തുമതം അന്യമായി. 69

പേർഷ്യൻ സഭയും പ്രേഷിതപ്രവർത്തനവും

അറേബ്യയിൽനിന്നു മുഹമ്മദീയരുടെ ആക്രമണം ഉണ്ടായപ്പോൾ കൽദായസഭ മധ്യേഷ്യയിലും ചൈനയിലുമുള്ള വിസ്മൃതമായ ഭൂപ്രദേശങ്ങളിൽ മിഷൻ പ്രവർത്തനത്തിനായി ഇറങ്ങിത്തീരിച്ചു. പാത്രിയർക്കീസ് തിമോത്തി (780-823) 80 സന്യാസികളേയും മെത്രാന്മാരെയും കിഴക്കൻ പ്രദേശങ്ങളിലേക്കു് അയച്ചു. സാബാറീശോ അവരിലൊരാളായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ടർക്കിഷ്

67. Cf. J. B. Chabot, *Syn. Or.*
68. Samarqand
69. A. S. Atiya, *op. cit.* p. 258-9.

ടാർട്ടാറീഷ്, മംഗോളിയൻ ഭാഷകൾ കൈകാര്യം ചെയ്തിരുന്നു. ടർക്കിസ്ഥാൻവേണ്ടി ഒരു മെത്രാപ്പോലീത്തായെയും രണ്ടു മെത്രാന്മാരെയും തിമോത്തി അയച്ചു. മെത്രാപ്പോലീത്താ സമർഖണ്ഡിലും മെത്രാന്മാർ മുക്കൊറിലും 70 താഷ്കെൻറിലും 71 താമസിച്ചു. തുടർന്നുള്ള നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ പേർഷ്യൻസഭ അവിടെനിന്നു് വടക്കു കിഴക്കൻ പ്രദേശങ്ങളിലേക്കു കടിച്ചു കയറി. കോയ്ററു്, ഉയ് ഗൂർ, തയ്മാൻ, മെർക്കയ്ററു് എന്നീ ടാർട്ടാർഗോത്രങ്ങളെ മാനസാന്തരപ്പെടുത്തി. 1077-ൽ ഖുറാസാനിലെ മേർവ്വിന്റെ മെത്രാപ്പോലീത്താ അബ്ദീശോ 2,00,000 ആളുകളുടെ മാനസാന്തരത്തെപ്പറ്റി കാതോലിക്കാർക്കു് എഴുതി. കോയ്ററു് തലസ്ഥാനമായ കാരകോറത്തു് മാർക്കോപോളോ (1265-1323) ഒരു ദൈവാലയം ഒർഗിക്കയുണ്ടായി. തെക്കൻ സൈബീറിയായിലെ സെമിറിയെ ഷെൻസ്കിൽ 72 പുരാവസ്തു ഗവേഷകന്മാർ നടത്തിയ ഗവേഷണങ്ങൾ അവിടെ നിരവധി ക്രൈസ്തവ സഭാസമൂഹങ്ങളുണ്ടായിരുന്നുവെന്നു തെളിയിക്കുന്നു. സുറിയാനിയിൽ എഴുതപ്പെട്ട നിരവധി കബറിടശിലകൾ 73 ഇസ്സിക്കുകോൾ തടാകത്തിന്റെ തീരത്തുനിന്നു കണ്ടെടുക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ടു്. ടൈമൂർലെയ്ൻ (1336-1405), ടാൻസ്കുസോണിയ, മദ്ധ്യേഷ്യ, പശ്ചിമേഷ്യ ആദിയായ പ്രദേശങ്ങൾ കീഴടക്കി ആധിപത്യം സ്ഥാപിക്കുന്നതുവരെ പേർഷ്യൻ സഭ ഈ പ്രദേശങ്ങളിലെല്ലാം പടർന്നു പന്തലിച്ചിരുന്നു. 74

പേർഷ്യൻ സഭ ചൈനീസ് പ്രദേശങ്ങളിലേക്കു സുവിശേഷ പ്രഘോഷണത്തിനു കടന്നുചെന്നതു് മാർ ഇശോയാബ് രണ്ടാമന്റെ (628. 644) കാലത്താണ്. മദ്ധ്യ ചൈനയിലെ ഷെൻസി പ്രോവിൻസിലുള്ള സീൻഗ്നെൽഫൂർ എന്ന സ്ഥലത്തു് 1625-ൽ തൽസംബന്ധമായ ഒരു ശിലാലിഖിതം കണ്ടുപിടിക്കപ്പെട്ടു. മദ്ധ്യചൈനയിലെ ക്രിസ്തുമതാരംഭത്തെപ്പറ്റി പ്രസ്താവിക്കുന്നതാണ് പ്രസ്തുത രേഖ. ഇതു് 635-ലേതാണ്. ആ നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനത്തോടുകൂടി ക്രിസ്തുമതം അവിടെത്ത 10 പ്രോവിൻസുകളിൽ വ്യാപിച്ചു. ഈ ശിലാലിഖിതം അവിടെ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടതു് 781-ലാണ്. സുറിയാനിയിലാണ് ഇതു് എഴുതപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു്. ആദം എന്നു പേരുള്ള ഒരു മെത്രാപ്പോലീത്ത ഉൾപ്പെടെ 128 ആളുകളുടെ പേരുകൾ ആ ലിഖിതത്തിലുണ്ടു്. ഏഴും എട്ടും നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ ചൈനയിൽ ക്രിസ്തുമതം തുടർന്നു്

70. Mukkar
71. Tashkent
72. Semiryechenski
73. Tomb stones
74. A S. Atiya, *op. cit.* p. 275-6.

വളർന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. ഒൻപതാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ഒരു രാജാവു ക്രിസ്തുമതത്തെ പീഡിപ്പിച്ചെങ്കിലും മധ്യകാലഘട്ടത്തിന്റെ രണ്ടാം ഭാഗംവരെ മദ്ധ്യഘട്ടത്തിൽ ക്രിസ്തുമതം അസ്തമിച്ചില്ല. സുറിയാനി, ചൈനീസ്, അറബി രേഖകൾ ഇതു വ്യക്തമാക്കുന്നുണ്ട്. 13-ാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനത്തിൽ ചൈനീസ് വംശജനായ ഒരാൾ കത്തോലിക്കയായി. ഉത്തരഘട്ടത്തിൽ 1245-ൽ ജനിച്ച മർക്കോസ് എന്നു പേരുള്ള യാബാലാഹാ എന്നാണത്രേ അത് (1283-1318). പീക്കിംഗിൽ ജനിച്ച റമ്പാൻ സൗമാ, ഖാൻബാലാകിലെ മെത്രാനായി. 1257 മുതൽ 1288 വരെ ഇദ്ദേഹം മംഗോൾ ഖാന്റെ പ്രതിപക്ഷനായി യൂറോപ്പ് സന്ദർശിച്ചു. അദ്ദേഹം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ, റോം, പാരീസ്, ബോർഡോ ആദിയായ പട്ടണങ്ങൾ സന്ദർശിക്കുകയും രാജാക്കന്മാരേയും നിരീക്ഷിക്കുകയും ചെയ്തു. 14-ാം നൂറ്റാണ്ടിലും ചൈനയിൽ ക്രിസ്താന്തികൾ ഉണ്ടായിരുന്നുവെന്നു യാത്രാവിവരണങ്ങളിൽ കാണുന്നു. 14-ാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനത്തോടടുത്ത് മിങ് രാജവംശം ക്രിസ്തുമതത്തെ പീഡിപ്പിച്ചു. മദ്ധ്യഘട്ടത്തിൽ ടൈമൂർ നടത്തിയതുപോലെ മിങ് രാജവംശവും ചെയ്തു.

പതിനൊന്നാം നൂറ്റാണ്ടിലാണ് പൗരസ്ത്യസുറിയാനിസഭ അതിന്റെ വളർച്ചയുടെ അത്യുച്ചകോടിയിലെത്തിയത്. പാത്രിയർക്കീസിന്റെ കീഴിൽ 20 പ്രോവിൻസുകളും ഓരോ പ്രോവിൻസിലും നിരവധി മെത്രാന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്നു. മെത്രാപ്പോലീത്തൻ ആസ്ഥാനങ്ങൾ താഴെപ്പറയുന്നവയാണ്. കശ്കാർ, യൂണീറ്റപ്പൂർ, നിസിബിസ്, ബസ്മാ, മോസൂൾ, ഏർബേൽ, കർകാ, ഹൊൾവാൻ, റിവ് അർദഷീർ, മേർവ്, തൗറസ്സിയം, ഹേരാത്ത, ബർദാ, റായി, മുക്കാർ, ഇൻഡ്യ, സിയാൻഫൂർ (ചൈന), സമർഖണ്ഡ്, ഡമാസ്കസ്, ജറുശലേം. ഈ ലിസ്റ്റു തികച്ചും അപൂർണ്ണമത്രേ. അസ്സെമാനിയുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ 13-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ കുറഞ്ഞത് 25 മെത്രാപ്പോലീത്തൻ ആസ്ഥാനങ്ങളും ഓരോ പ്രോവിൻസിലും എട്ടു മുതൽ പത്തുവരെ മെത്രാസനങ്ങളും, 200 മുതൽ 300 വരെ മെത്രാന്മാരും കൽദായ സഭയുണ്ടായിരുന്നു. ⁷⁵ 14-ാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനത്തിൽ മദ്ധ്യഘട്ടവും പശ്ചിമഘട്ടവും കീഴടക്കിക്കൊണ്ടു കടന്നു പോയ മംഗോളിയന്മാർ അവിടത്തെ സഭകളെ പാടേ നശിപ്പിച്ചു.

മുസ്ലീം ഭരണത്തിന്റെ കീഴിൽ പൗരസ്ത്യ സുറിയാനിസഭയ്ക്കു വളരെയധികം പീഡനങ്ങൾ സഹിക്കേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ട്. ക്രിസ്ത്യാനികൾ

75. B.O. 3, 2, p. 630 ff.

നികൾ ഖരാജും ⁷⁶ ജീസായയും ⁷⁷ കൊടുക്കാൻ കടപ്പെട്ടിരുന്നു. സസ്സാനിഡ് രാജാക്കന്മാരുടെ കാലത്തും തലക്കരം ക്രിസ്ത്യാനികൾ കൊടുക്കേണ്ടിയിരുന്നു. യുദ്ധനാരോടും സൗരാഷ്ട്രമതക്കാരോടുമൊപ്പം ക്രിസ്താന്തികളും 'ദിമ്മികൾ' ⁷⁸ ആയിരുന്നു. ഇസ്ലാമിന്റെ ആദ്യകാലത്തു അവർ പേർഷ്യൻ ക്രിസ്ത്യാനികളെയും അവരുടെ പുരോഹിതന്മാരേയും ബഹുമാനിച്ചിരുന്നുവെന്നു നിരവധി രേഖകൾ തെളിയിക്കുന്നു. എട്ടാം നൂറ്റാണ്ടിൽ മഹ്ദിയുടെ ഭരണകാലത്തു (775-785) വളരെ ക്രൂരമായ ഒരു മതപീഡനം നടത്തുകയുണ്ടായി. തുടർന്നു ഹരൂൺ അൽ റഷീദ് (785-809), അൽ മുതവക്കീൽ (846-861) എന്നീ മുസ്ലീം ഭരണാധികാരികളുടെ ഭരണകാലത്തു പാത്രിയർക്കീസ് ഉൾപ്പെടെയുള്ളവർ പീഡിപ്പിക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. അറബികളുടെ കീഴിൽ ക്രിസ്ത്യാനികൾ പണ്ഡിതന്മാർ സുറിയാനിയിൽനിന്നും ഗ്രീക്കിൽനിന്നുമുള്ള മത-വൈദ്യ-തത്ത്വശാസ്ത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങൾ അറബിയിലേക്കു വിവർത്തനം ചെയ്യുകയുണ്ടായി.

അധഃപതനത്തിന്റെ ആരംഭം

അറബികൾ 760നും 762നും ഇടയ്ക്കു ബാഗ്ദാദ് പട്ടണം പണിതു അവരുടെ തലസ്ഥാനമാക്കി. പാത്രിയർക്കീസ് ഹനാനീശോ രണ്ടാമൻ (773-780) 775ൽ തന്റെ ആസ്ഥാനം സെലൂഷ്യയിൽ നിന്നു ബാഗ്ദാദിലേക്കു മാറ്റി. വളരെ സ്വാധീനമുള്ള ഒരു സ്ഥാനമായതിനാൽ പലരും അതു മോഹിക്കുകയും, പിടിച്ചു പറുവാൻ ഉപായങ്ങൾ പ്രയോഗിക്കുകയും ചെയ്തു. അക്കൂട്ടത്തിൽ ഒരാളായിരുന്നു പാത്രിയർക്കീസ് തിമോത്തി ഒന്നാമൻ (780-823). 12-ാം നൂറ്റാണ്ടു ആയപ്പോഴും പരസ്പരം മത്സരിച്ചു ആളുകൾ പാത്രിയർക്കീസ് സിംഹാസനത്തിൽ കയറിക്കൂട്ടുവാൻ പരിശ്രമിക്കുകയും ചിലപ്പോൾ ഒന്നിലധികം പാത്രിയർക്കീസുമാർ ഒരേ സമയം ഭരിക്കുകയും ചെയ്തു. അറബികളുടെ ഭരണം അധഃപതിക്കുകയും മംഗോളിയരുടെ ആധിപത്യം വർദ്ധിക്കുകയും ചെയ്തതു അറബികളുടെ കീഴിലുണ്ടായിരുന്ന ക്രിസ്താന്തികളെ സാരമായി ബാധിച്ചു. ടർക്കിഷ് വംശജനായ ടൈമൂർ ആണ് 1380നും 1387നും മിടയ്ക്കു ഖുറാസാൻ, ജൂർജാൻ, സിജിസ്ഥാൻ, അഫ്ഗാനിസ്ഥാൻ, ഫാർസ്, കട്ടിസ്ഥാൻ, അസർബൈജാൻ, ബാഗ്ദാദ്, പഞ്ചാബ് ആദിയായ സ്ഥലങ്ങളിലെ സംസ്കാരം നിലംപരിശാക്കിയതു. മംഗോളിയരേക്കാൾ കൂടുതൽ നശനഷ്ടങ്ങൾ വരുത്തിയതു ടൈമൂർ ആണ്. 1318നു ശേഷമുള്ള രേഖകളിൽ ഒന്നും ടീർഹാന, യൂണീഷ്പൂർ, ബലാദാ, ദാസെനാ, കർകാ എന്നിവിട

76. Kharaj (സ്ഥലകരം)
 77. Jizyah (തലക്കരം)
 78. Dimmi (സംരക്ഷിതപ്രജ)

ങ്ങളിലെ പള്ളികളെപ്പറ്റി പരാമർശനമില്ല.⁷⁹ 1380.നുശേഷം ബാഗ്ദാദ് മോസൂൽ, എർബീൽ, നിസിബീസ്, ഗെസീറാ, റിബ്രീസ്, മാർഗാ എന്നീ വൻപട്ടണങ്ങളിലെ ശക്തമായ ക്രിസ്തീയ സമൂഹങ്ങളും ചരിത്രത്തിൽ നിന്നു പാടെ അപ്രത്യക്ഷമായി. ടൈമൂറിന്റെ ഉരക്കുമുഷ്ടി കൽദായ സഭയ്ക്കു കനത്ത ആഘാതമേൽപ്പിച്ചു. പതിനായിരങ്ങൾ രക്തസാക്ഷികളായി. ദൈവാലയങ്ങൾ കൊള്ളയടിക്കപ്പെട്ടു നാമാവശേഷമായി. ഭീരുക്കൾ ടൈമൂറിന്റെ പക്ഷം ചേർന്നു. ചൈനയിലും മദ്ധ്യേഷ്യയിലും കൽദായസഭ ഓർമ്മയിൽ മാത്രം അവശേഷിച്ചു.

പതിനാറാം നൂറ്റാണ്ടുമുതൽ

16-ാം നൂറ്റാണ്ടു മുതൽ ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധം വരെ ഇറാൻ ഒഴിച്ചുള്ള പശ്ചിമേഷ്യൻ പ്രദേശങ്ങൾ ഓട്ടോമാൻ തുർക്കികളുടെ അധീനതയിൽ വന്നു. തുർക്കി ഭരണാധികാരികളുടെ അംഗീകാരം കൽദായ ക്രൈസ്തവർക്ക് അവശ്യാവശ്യമായിരുന്നു. മലകളിൽ കുർദ്ദികളുടെ ഇടയിൽ വളരെ ഒരു ന്യൂനപക്ഷമായി അവർ കഴിഞ്ഞു. 16-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഇവരെ സംബന്ധിച്ച സുപ്രധാനമായ ഒരു സംഭവം നടന്നു. 1552 ൽ ഇവരിൽ ഒരു വിഭാഗം ആളുകൾ ജോൺ സുലാക്കാ എന്ന സന്നയാസിയെ കത്തോലിക്കയായി തിരഞ്ഞെടുക്കുകയും റോമിലേക്കു അയയ്ക്കുകയും ചെയ്തു. അന്നത്തെ പാത്രിയാർക്കീസ് ശിമയോൻ ബർ മാമ്മാ കട്ടംബപാറമ്പര്യത്തിലൂടെ പാത്രിയാർക്കീസായ ആളായിരുന്നു. റോമിലെത്തിയ സുലാക്കായെ മാർപാപ്പാ മെത്രാനായി വാഴിക്കുകയും പാത്രിയാർക്കീസായി അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ ബന്ധം കത്തോലിക്കോസ് പാത്രിയാർക്കീസ് ശൈമയോൻ പതിമൂന്നാമന്റെ (1662-1700) കാലം വരെ നീണ്ടുനിന്നു. ഇദ്ദേഹം തന്റെ ആസ്ഥാനം റംബാൻ ഹോർമീസ്ഡ് ആശ്രമത്തിൽ നിന്നു വടക്കു കിഴക്കു കുർദ്ദിസ്ഥാനിലെ കൊച്ചാനെസിലേക്കു മാറി.

1555ൽ കേരളത്തിൽ എത്തിയ മാർ ജോസഫ് എന്ന മെത്രാൻ സുലാക്കായുടെ സഹോദരനായിരുന്നു.⁸⁰ സുലാക്ക മൂന്നു വർഷമേ ഭരിച്ചുള്ളൂ. അതിനുശേഷം മാർ അബ്ദീശോയും (+ 1571) മാർ അഹത്തുള്ളയും (+ 1580), മാർ ദെനഹായും (+ 1600) പാത്രിയാർക്കീസുമാരായി. കേരളത്തിലെ സഭയെ സംബന്ധിച്ചു ഇവരുടെ ഭരണകാലം വളരെ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്നതാണ്. ഇക്കാ

79 Tirhana, Jundishupr
80 X. Koodapuzha, *The Faith and Communion*, p. 40; P. J. Podipara, *The Hierarchy*, p. 52-53.

ലത്താണ് ഉദയംപേരൂർ സൂനഹദോസ് കൂടിയതും ലത്തീൻ മെത്രാന്മാർ മാർത്തോമ്മാ ക്രിസ്ത്യാനികളെ ഭരിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയതും. ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ ചില സുറിയാനി മെത്രാന്മാർ മേൽപറഞ്ഞ പാത്രിയാർക്കീസുമാർ നിയോഗിച്ചതനുസരിച്ചു ഇവിടെ എത്തിയിരുന്നു. അവരെ നെസ്തോറിയന്മാർ എന്നു മുദ്രയടിച്ചു തള്ളിക്കളയണമെന്നു മിഷനറിമാർ നിർബന്ധിച്ചു.⁸¹ കാലാന്തരത്തിൽ സുലാക്കായുടെ പിൻഗാമികൾ മാർപാപ്പായുമായുള്ള ബന്ധം നഷ്ടപ്പെടുത്തുകയും ക്രമേണ ഇന്നത്തെ നെസ്തോറിയൻ സഭയ്ക്കു ആരംഭമിടുകയും ചെയ്തു. സുലാക്കായുടെ എതിരാളികൾ കാലക്രമേണ കത്തോലിക്കാസഭയുമായി സംസർഗത്തിൽ വരികയും ഇന്നത്തെ കൽദായ കത്തോലിക്കാ സഭയ്ക്കു ആരംഭമിടുകയും ചെയ്തു.

ആധുനിക സൂമിതി

ഇന്നു കൽദായ സഭയിൽ ബഹുഭൂരിപക്ഷവും കത്തോലിക്കരാണ്. അവർ പ്രധാനമായും ഇറാക്ക്, ഇറാൻ, ടർക്കി, സിറിയ, ലെബനോൻ, ഫ്രാൻസ്, അമേരിക്കൻ ഐക്യനാടുകൾ എന്നിവിടങ്ങളിലാണ്. നെസ്തോറിയൻ സഭ രണ്ടു പാത്രിയാർക്കേറ്റുകളിൽ രണ്ടു ഗ്രൂപ്പുകളായി കഴിയുന്നു. മേൽപ്പറഞ്ഞ രാജ്യങ്ങളിലെല്ലാം നെസ്തോറിയൻ വിഭാഗവുമുണ്ട്. ഇതിനും പുറമേ സോവിയറ്റ് അസർബൈജാനിൽ ആയിരക്കണക്കിനു കൽദായക്കാരും അസ്സീറിയക്കാരുമുണ്ട്. ഇന്നത്തെ കത്തോലിക്കാ പാത്രിയാർക്കീസ്, നാലാം നൂറ്റാണ്ടിലെ പാത്രിയാർക്കേറ്റിന്റെ പിൻതുടർച്ചാവകാശിയാണ്. ഇപ്പോഴത്തെ നെസ്തോറിയൻ പാത്രിയാർക്കീസുമാർ 16-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ കത്തോലിക്കനായ സുലാക്കായുടെ പിൻതുടർച്ചാവകാശികളാണ്.

പേർഷ്യൻസഭയും ബൈസന്റൈൻ സഭയും

അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടിനു മുമ്പുതന്നെ സെല്യൂഷ്യ - റ്റേസീഫണിലെ മെത്രാൻ 'വലിയ മെത്രാപ്പോലീത്താ' എന്ന സൂമാനം സ്വീകരിച്ചിരുന്നു. 424 ൽ കത്തോലിക്കോസ് എന്നുള്ള സ്ഥാനം അദ്ദേഹം സ്വീകരിച്ചു. പിൻകാലത്തു കത്തോലിക്കാ - പാത്രിയാർക്കീസ് എന്നു അവർ സ്വയം വിളിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. അപ്രകാരം ആദ്യമായിട്ട് ഉപയോഗിച്ചതു മാർ ആബായാണ്.⁸²

81. X. Koodapuzha, *The Schism and Nestorian Heresy*, p.'90 ff
82. Cf. J. B. Chabot, *Syn. Or.* p. 318.

ആദ്യകാലത്തു പേർഷ്യൻ സഭ അന്ത്യോക്യൻ സഭയെ ആശ്രയിച്ചിരുന്നു. എഡേസ്സായിലെ പാല്യത്തിനെ അന്ത്യോക്യയിലെ സെറാപ്പിയോനാണു വാഴിച്ചതു്. അതുപോലെ സെല്യൂഷ്യ-സ്റററ സിഫ്ണിലെ ആദ്യമെത്രാന്മാരെ യറുശലേമിലെ മെത്രാന്മാരാണു വാഴിച്ചതു്. അങ്ങനെ മാരിയുടെ പിൻഗാമിയായ അബ്രോസിയൂസ് അന്ത്യോക്യയിൽനിന്നാണു കൈവയ്പ്പു സ്വീകരിച്ചതു്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിൻഗാമിയായ അബ്രാഹാമും അങ്ങനെതന്നെ, 83 അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിൻഗാമിയായ യാക്കോബു യറുശലേമിൽവെച്ചു തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടു മെത്രാന്മാക്കപ്പെട്ടു. 84 യാക്കോബിന്റെ പിൻഗാമി ആഹാദാബ്യയ്ക് കൂട്ടുകാരനായ ഖാമീശോയോടുകൂടി അന്ത്യോക്യയിൽ പോയി. ഒറ്റുകാരനെന്നു മുദ്രയടിക്കപ്പെട്ടു ഖാമീശോ കൊല്ലപ്പെട്ടു. ആഹാദാബ്യയ്ക് യറുശലേമിൽ പോയി കാതോലിക്കയായി തിരിച്ചു വന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കാലത്താണു് 'പാശ്ചാത്യ പിതാക്കന്മാരുടെ കത്തു്' എന്ന രേഖ രൂപംകൊണ്ടതു്. 85 പ്രസ്തുത കത്തനുസരിച്ചു് സെല്യൂഷ്യൻ മെത്രാന്മാർ മേലിൽ അന്ത്യോക്യയിലോ ജറുശലേമിലോ പോകേണ്ടു കാര്യമില്ല; പിന്നെയോ പേർഷ്യയിലുള്ള മെത്രാന്മാർ അവരെ തെരഞ്ഞെടുത്തു വാഴിച്ചാൽ മതി എന്നു തീരുമാനിക്കപ്പെട്ടു.

എഫേസ്യൂസ് വരെയെങ്കിലും (431) റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ എല്ലാ സഭകളും പരസ്പര സമ്പർക്കത്തിൽ കഴിഞ്ഞിരുന്നു. പേർഷ്യയിലെ സഭ രാഷ്ട്രീയകാരണങ്ങളാൽ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിലെ സഭകളുമായി സുദൃഢബന്ധം പുലർത്തിയിരുന്നില്ലെങ്കിലും അവയും റോമാസാമ്രാജ്യത്തിലെ സഭകളെപ്പോലെ ക്രിസ്തുവിന്റെ സഭയെന്നു കരുതുകയും മറ്റുള്ളവരാൽ കരുതപ്പെടുകയും ചെയ്തിരുന്നു. എഫേസ്യൂസ് (431) കൽക്കദോനിയ (451) കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ രണ്ടു് (553) എന്നീ സൂനഹദോസുകൾ റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ സഭയെ പിളർത്തി. ചക്രവർത്തിമാരും രാഷ്ട്രീയ ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും 86 പുതിയ പുതിയ നിർവചനങ്ങൾ ജനങ്ങളുടെ മുന്നിലവതരിപ്പിച്ചു. വളരെ കലങ്ങിമറിഞ്ഞ ഒരന്തരീക്ഷമായിരുന്നു ബൈസന്റൈൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ സഭയ്ക്കുണ്ടായിരുന്നതു്. രാഷ്ട്രീയമായി പേർഷ്യയും ബൈസന്റൈനിയവും ശത്രുതയിൽ കഴിഞ്ഞിരുന്നു. തിയഡോറിയൻ ദൈവശാസ്ത്രം

83. Bar Hebraeus, *Chronicon Ecclesiasticum*, III, col. 19-22.
 84. *Ibid.* 23.
 85. *Ibid.* 25-26.
 86. Political Theologians,

സ്വീകരിച്ചതിനാലും, തിയഡോറിയനെയും, നെസ്റ്റോറിയനിയനെയും ബഹുമാനിച്ചതിനാലും ഈ സഭ നെസ്തോറിയനെന്നു ബൈസന്റൈൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ അറിയപ്പെടാൻ തുടങ്ങി. അവരാകട്ടെ തങ്ങളുടെ ആദ്യനിലപാടിൽനിന്നു് ഒട്ടുംതന്നെ പിൻമാറ്റത്തെ തടയാൻ ക്രിസ്തുവിന്റെ സത്യസഭയാണെന്നു വിശ്വസിക്കുകയും അപ്രകാരം പഠിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു.

പേർഷ്യൻസഭയും റോമാസഭയും

പാശ്ചാത്യസഭകളെപ്പോലെ റോമിലെ മെത്രാന്മാരായി പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ സഭ നേരിട്ടു ബന്ധം പുലർത്തിയിരുന്നുവെന്നു കരുതുക പ്രയാസം. എന്നാൽ റോമാസഭയുടെ പ്രാമാണ്യത്തെ അവർ ആരും മുതൽ അംഗീകരിച്ചുവെന്നതിനു് വളരെ വ്യക്തമായ തെളിവുകൾ ഉണ്ടു്. നിസ്സനോ-അറബിക് കാനോനുകൾ റോമിലെ പാത്രീയർക്കീസിനു മറ്റുള്ളവരുടെമേലുള്ള അധികാരം അംഗീകരിക്കുന്നു. 'ശുദ്ധീകരണാർ അവരുടെ കാനോനുകളിൽ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെ ലോകം മുഴുവൻ നാലു പാത്രീയർക്കീസുമാർ ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്നും അവരിൽ പ്രഥമൻ റോമിലെ പാത്രീയർക്കീസായിരിക്കണമെന്നും സാർവത്രികസൂനഹദോസു് പ്രഖ്യാപിച്ചു. 87 'അധികാരത്തിനു കീഴുള്ളവരുടെമേൽ ഭരണം നടത്തുവാൻ പാത്രീയർക്കീസിനു് അധികാരമുള്ളതുപോലെ റോമൻ പാത്രീയർക്കീസിനു മറ്റു പാത്രീയർക്കീസുമാരുടെ മേൽ അധികാരമുണ്ടു്; ഭാഗ്യവാനായ പത്രോസിനു സഭ മുഴുവന്റെമേലും അധികാരമുള്ളതുപോലെ. 88 ഇവയ്ക്കു പുറമേ കാനൻ 37, 44, 70, 71 ആദിയായവയും റോമിന്റെ നേതൃസ്ഥാനത്തെപ്പറ്റി വ്യക്തമായി പ്രസ്താവിക്കുന്നുണ്ടു്. 89 ഈ കാനോനുകൾ പേർഷ്യൻസഭ വളരെ സംപൂജ്യമായി കരുതുന്നവയാണു്. 90

പോപ്പു് ലെയോ പത്രോസിന്റെ വലിയ സിംഹാസനത്തിൽ ഇരിക്കുന്നുവെന്നു് ബാബായ് റംബാ തന്റെ ഗ്രന്ഥത്തിൽ പറയുന്നു. 91

87. Canon, 2.cf. X. Koodapuzha, *The Schism*, p. 65.
 88. Canon, 8. *Ibid.*
 89. Cf. *Ibid* p. 66.
 90. Cf H. S. Scott, *The Eastern Church and Papacy*, London, 1928, p. 386,
 91. G. Chediath, *The Christology*, p. 187.

അതുപോലെ ഇശോയാബു⁹² മൂന്നാമൻ പാത്രിയർക്കീസും റോമിന്റെ ഉന്നതാധികാരത്തെയും ഒന്നാം സ്ഥാനത്തെയുംപറ്റി സ്വപ്നമായി പഠിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്.⁹³ എഫ്രേം, നർസൈ ആദിയായ സുറിയാനി മൽപ്പാന്മാരും ശിമയോന്റെ ഉന്നതസ്ഥാനത്തെയും മഹിമയേയും ഗീതങ്ങളിൽ പ്രകീർത്തിക്കുന്നു.⁹⁴ തിമോത്തി പാത്രിയർക്കീസും ഏലിയാസ് മെത്രാപ്പോലീത്തായും ബനാത്തിയൂസും അബ്ദീശോയും പത്രോസിനെയും പത്രോസിന്റെ പിൻഗാമികളായ റോമാമെത്രാന്മാരെയും സ്തുതിക്കുകയും അവരുടെ ഔന്നത്യവും ഒന്നാം സ്ഥാനത്തിന്റെ പ്രാധാന്യവും പ്രകീർത്തിക്കുകയും അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.⁹⁵ മദ്ധ്യകാലഘട്ടങ്ങളിൽ റംബാൻ ആറാ (+1247), ബർസുമാ യാഹൂരിത്താ (+1287), യാബാലാഹാ മൂന്നാമൻ (+1318) ജോൺ സുലാക്കാ (+1555) മാർ ഏലിയാവ് (+1580) ആദിയായവരുടെ വിശ്വാസപ്രഖ്യാപനങ്ങൾ റോമൻ നേതൃത്വവും റോമിന്റെ ശ്രേഷ്ഠതയും ഉറക്കെ പ്രഖ്യാപിക്കുന്നവയാണ്.⁹⁶

ഇങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ പേർഷ്യൻസഭ റോമിന്റെ നേതൃത്വം പരക്കെ അംഗീകരിച്ചിരുന്നതായി നമുക്കു കാണുവാൻ കഴിയും. അവരെ നെസ്തോറിയൻ പാഷണ്ഡികൾ എന്നു വിളിക്കുന്നതും, അന്ത്യോക്യൻ സഭയുടെ ഒരു ശീശ്മവിഭാഗം എന്നു കരുതുന്നതും തികച്ചും തെറ്റാണ്. ക്രിസ്തുവിനുവേണ്ടി ഷപ്പൂറിന്റെ കാലത്തും ഖൊസ്രായുടെ കാലത്തും, അറബികളുടെ കാലത്തും, മംഗോളിയരുടെ കാലത്തും എല്ലാറ്റിനുമുപരി ടൈമൂറിന്റെയും ടർക്കികളുടെയും കാലത്തും ക്രിസ്തുവിലുള്ള വിശ്വാസം ഏറ്റുപറഞ്ഞുകൊണ്ടു രക്തസാക്ഷികളായ പതിനായിരങ്ങൾ നമുക്കു മഹത്തായ മാതൃക കാട്ടിത്തന്നിട്ടുണ്ട്. പ്രേഷിതചൈതന്യം നിറഞ്ഞു തുളുമ്പിന്നിന്ന ഈ സഭ ഒരു കാലത്തു പടർന്നു പന്തലിച്ചു പുഷ്പിച്ചു സമൃദ്ധമായി ഫലം പുറപ്പെടുവിച്ചിരുന്നതു ചരിത്രത്തിൽ കാണുവാൻ സാധിക്കും. മറ്റൊല്ലാ സഭകളേയുംപോലെ അന്തഃച്ഛിദ്രങ്ങളും അധികാര വടംവലികളും മാനുഷികകാരണങ്ങളാൽ ഈ സഭയിലും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളതു വിസ്മരിക്കാവുന്നതല്ല. പൗരസ്ത്യസുറിയാനിസഭ സാർവത്രിക സഭയ്ക്കു ദൈവശാസ്ത്രപരമായും ആരാധനക്രമപരമായും ആദ്ധ്യാത്മികമായും നല്ലിയിട്ടുള്ള സംഭാവനകൾ അമൂല്യങ്ങളാണ്. അവർ നല്ലിയിട്ടുള്ള ക്രൈസ്തവമാതൃകയും ത്യാഗോജ്ജ്വലസാക്ഷ്യവും എല്ലാ തലമുറയ്ക്കും അനുകരണാർഹമത്രേ.

92. Cf. X. Koodapuzha, *The Schism*, p. 67.
 93. *Ibid.* p. 68.
 94. *Ibid.* p. 68ff.
 95. *Ibid.* p. 78-83

അദ്ധ്യായം 8

പൗരസ്ത്യവും പാശ്ചാത്യവും

ക്രിസ്തീയ സഭയെ പൗരസ്ത്യസഭ, പാശ്ചാത്യസഭ എന്നു വിളിച്ചു കേൾക്കാറുണ്ടല്ലോ. ഈ നാമങ്ങൾ വളരെ പ്രാചീനമാണ്. റോമാസാമ്രാജ്യത്തോടു ബന്ധപ്പെടുത്തിയാണു പൗരസ്ത്യം, പാശ്ചാത്യം എന്നീ പേരുകൾ രൂപപ്പെട്ടത്. ആധുനിക കാലത്തുള്ള മനുഷ്യർക്കു കിഴക്കിനെപ്പറ്റിയും പടിഞ്ഞാറിനെപ്പറ്റിയും ഉണ്ടായിരുന്ന ആശയങ്ങളല്ല സഭാരംഭകാലത്തു റോമാസാമ്രാജ്യത്തിൽ ഉള്ള ജനങ്ങൾക്കു ഉണ്ടായിരുന്നതു്.

ക്രി. മു. 40-മാണ്ടിൽ ബുറുണ്ടീസിയം¹ ഉടമ്പടി അനുസരിച്ചു റോമാസാമ്രാജ്യം വിഭജിതമായി. അന്നത്തെ കിഴക്കൻ പ്രദേശങ്ങൾ (പൗരസ്ത്യം) മാർക്കാൻറണിക്കു ലഭിച്ചു; ഒക്രേവിയനു പടിഞ്ഞാറൻ പ്രദേശങ്ങളും. രേഖാംശരേഖയ്ക്കു 20° കിഴക്കുകൂടിയായാണു വിഭജനരേഖ കടന്നുപോകുന്നതു്. പൗരസ്ത്യത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നവ: സിറിയ, ആസിയ, സൈപ്രസ്, ഗ്രീസ്, ആഫ്രിക്കയുടെ ഉത്തരഭാഗങ്ങൾ എന്നിവയായിരുന്നു. പാശ്ചാത്യത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നവ: ഹിസ്പാനിയ (സ്പെയിൻ), ഗോൾ (ഫ്രാൻസ്) എന്നിവ. ലെപ്പിഡുസിനു് 'ആഫ്രിക്ക' ലഭിച്ചു. അതായതു് വടക്കുപടിഞ്ഞാറൻ ആഫ്രിക്കയിലെ ചില പ്രദേശങ്ങൾ. ഇറ്റലി ഇതിലൊന്നിലും ഉൾപ്പെടാതെ നീക്കിവയ്ക്കപ്പെട്ടു. കിഴക്കെന്നും പടിഞ്ഞാറെന്നും തിരിക്കുന്നതിനു് അനുപയോഗിച്ച അതിർത്തി രേഖകളാണു പൊതുവെ പിൻക്കാലത്തെല്ലാം സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളതു്.²

ക്രി. വ. 297ൽ ഡയൊക്ലീഷൻ ചക്രവർത്തി റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ ഒരു പുനർവിഭജനം നടത്തി. സാമ്രാജ്യത്തിൽ നേരത്തെ ഉണ്ടായിരുന്ന 'കിഴക്കു', 'പടിഞ്ഞാറു' എന്നീ വിഭജനം അദ്ദേഹം അംഗീകരിച്ചു. (സാമ്രാജ്യത്തെ നാലു ഫ്രീഫെക്ചറുക

1. Brundisium
 2. Cfr, The penguin Atlas of World History, vol. I, 1974, p. 92.

ളായും 13 രൂപതകളായും³ 101 പ്രോവിൻസുകളായും തിരിച്ചു. ഇത്താലിയ, ഗാളിയ (പാശ്ചാത്യം), ഇല്ലീറിക്കും, ഓറിയൻസ് (പൗരസ്ത്യം) എന്നിവയായിരുന്നു, നാല്പ് ഹ്രീഫെക്ചറുകൾ. കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും ഓരോ അഗസ്സുമാരും ഓരോ സീസർമാരും നിയമിതരായി. അങ്ങനെ അഗസ്സുസ് സീസറിന്റെ സ്ഥാനത്തു നാല്പ് ഭരണാധികാരികളായി; അവർക്കു കാലാവധിയും നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടു. ഡയോക്ലിഷൻ പൗരസ്ത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിലെ അഗസ്റ്ററസായി; നിക്കൊമേഡിയ തലസ്ഥാനവുമാക്കി; മാക്സിമിയൻ പാശ്ചാത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിലെ അഗസ്റ്ററസായി. അതിന്റെ തലസ്ഥാനം മിലാൻ ആയിരുന്നു. ഇറാലി, ആഫ്രിക്ക എന്നിവ മാക്സിമിയന്റെ നേരിട്ടുള്ള ഭരണത്തിലായിരുന്നു. കോൺസ്റ്റാൻസ്യസ് എന്ന സീസറിന് സ്പെയിൻ, ഗോൾ, ബ്രിട്ടൻ എന്നിവയുടെ ഭരണം ലഭിച്ചു. അദ്ദേഹം ത്രേവെസ്യോർക് എന്നിവിടങ്ങളിൽ തലസ്ഥാനമാക്കി. ഗലേരിയസ് ഇല്ലീറിക്കും, മാസിഡോണിയ, ഗ്രീസ് എന്നിവ സിർമിയം കേന്ദ്രമാക്കി ഭരിച്ചു.⁴

രൂപതകളുടെ (13) ഭരണം നടത്തിയതു വികാരിമാരാണ്; താഴെ പറയുന്നവയാണ് 13 രൂപതകൾ: സ്പെയിൻ, ഗോൾ, ബ്രിട്ടൻ (ഗാളിയ പ്രീഫെക്ചർ); ആഫ്രിക്ക, ഇല്ലീറിയ, ഇറാലി (ഇത്താലിയ പ്രീഫെക്ചർ), മാസിഡോണിയ, ഡേഷ്യ (ഇല്ലീറിക്കും പ്രീഫെക്ചർ) ത്രേസ്, പോത്തസ്, ആസിയ, ഓറിയൻസ്, ഈജിപ്ത് (ഓറിയൻസ് പ്രീഫെക്ചർ).⁵ അന്നത്തെ പൗരസ്ത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടവ ത്രേസ്, ആസിയ, പോത്തസ്, ഈജിപ്ത്, ഓറിയൻസ് എന്നീ സിവിൽ രൂപതകളായിരുന്നു. ക്രി. വ. 379-ൽ ഗ്രേഷ്യൻ അതോടുകൂടി ഡേഷ്യയും മാസിഡോണിയയും കൂട്ടിച്ചേർത്തു. ക്രി. വ. 395-ൽ തിയഡോഷ്യസ് ചക്രവർത്തി ഇല്ലീറിയം (ഡൽമേഷ്യ) കൂടി പൗരസ്ത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിലാക്കി.

തിയഡോഷ്യസിന്റെ ഭരണത്തോടുകൂടി കിഴക്കെന്നും പടിഞ്ഞാറെന്നും ഉള്ള വിഭജനം പൂർത്തിയായി.⁶ തിയഡോഷ്യസിന്റെ മകൻ അർക്കഡിയസിനു പൗരസ്ത്യ റോമാസാമ്രാജ്യവും, മറ്റേ മകൻ ഹൊണോറിയസിനു പാശ്ചാത്യ റോമാസാമ്രാജ്യവും ലഭിച്ചു. ക്രി. വ. 404 നശേഷം പടിഞ്ഞാറിന്റെ തലസ്ഥാനം

3. Dioceses. റോമൻസാമ്രാജ്യത്തിലെ ക്രൈസ്തവസഭകൾ ഈ വിഭജനം സഭാഭരണത്തിനും സ്വീകരിച്ചു.
 4. Ibid. p. 101.
 5. Ibid. p. 100.
 6. Ibid. p. 102.

റാവെന്നാ ആയി; കോൺസ്റ്റാൻറിന്റെ കാലം മുതൽ കിഴക്കിന്റെ തലസ്ഥാനം കോൺസ്റ്റാൻറിനോപ്പിളായിരുന്നു.⁷

ക്രി. വ. 476-ൽ പാശ്ചാത്യ റോമാസാമ്രാജ്യം അവസാനിച്ചു. പൗരസ്ത്യ റോമാസാമ്രാജ്യം 1453 വരെ നിലനിന്നു.

'പൗരസ്ത്യം' എന്ന റോമൻ പ്രോവിൻസ് പൗരസ്ത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിലാണ്. പൗരസ്ത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ട പ്രദേശങ്ങളിൽ വളർന്നു വികസിച്ച സഭകൾ പൗരസ്ത്യസഭകൾ എന്നും അറിയപ്പെടാൻ തുടങ്ങി; അവരുടെ ആരാധനക്രമങ്ങൾക്കു പൗരസ്ത്യ ലിറ്റർജിക്കൽ എന്നും പേരായി. പാശ്ചാത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിലെ സഭകൾക്കു പാശ്ചാത്യസഭകൾ എന്നും അവരുടെ ആരാധനക്രമങ്ങൾക്കു പാശ്ചാത്യ ലിറ്റർജിക്കൽ എന്നും പേരായി.

പ്രധാന നഗരങ്ങളെ കേന്ദ്രമാക്കിയാണ് ലിറ്റർജിയും സഭയും വളർന്നത്; അന്ത്യോക്യയെ കേന്ദ്രമാക്കി അന്ത്യോക്യൻ ലിറ്റർജി; കോൺസ്റ്റാൻറിനോപ്പിളിനെ കേന്ദ്രമാക്കി ഗ്രീക്കു ലിറ്റർജി; അലക്സാണ്ട്രിയയെ കേന്ദ്രമാക്കി കോപ്റ്റിക് ലിറ്റർജി; റോമിനെ കേന്ദ്രമാക്കി റോമൻ ലിറ്റർജി; മിലാൻ കേന്ദ്രമാക്കി മിലാൻ ലിറ്റർജി; റാവെന്ന കേന്ദ്രമാക്കി റാവെന്ന ലിറ്റർജി. പ്രധാന നഗരങ്ങളിലെ മെത്രാന്മാർ 'പാത്രിയാർക്കീസുമാർ' എന്നറിയപ്പെട്ടിരുന്നു. അങ്ങനെ റോമിലും, കോൺസ്റ്റാൻറിനോപ്പിളിലും, അന്ത്യോക്യയിലും, അലക്സാണ്ട്രിയയിലും പാത്രിയാർക്കീസുമാരുണ്ടായി. പ്രോവിൻസിലെ സഭയുടെ നേതൃത്വം പാത്രിയാർക്കീസിനായിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കീഴിൽ നിരവധി മെത്രാന്മാർ ഉണ്ടായിരിക്കും.

പൗരസ്ത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിൽ വൈവിധ്യത്തിലൂടെ സഭ വളർന്നുവന്നു. പാശ്ചാത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിൽ ഐക്യരൂപാധിഷ്ഠിതമായും വളർന്നു. പശ്ചിമ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിന്റെ തകർച്ച, ബാർബേറിയൻ ആക്രമണം, റോമൻ മെത്രാന്റെ സ്വാധീനശക്തി വർദ്ധിച്ചത്, ഫ്രാങ്കിഷ് ചക്രവർത്തിമാരുടെ സഭാപ്രവർത്തനങ്ങൾ എന്നിവ ഇതിനാക്കുകൂടി. കാലാന്തരത്തിൽ മിലാൻ, റാവെന്ന എന്നിവിടങ്ങളിലെ സഭകൾ റോമാസഭയുടെ ഭാഗമായി, റോമൻ ലിറ്റർജിയും സ്വീകരിച്ചു.

മാസിഡോണിയയിൽ മാർപാപ്പായുടെ 'വികാരി'മാരായിരുന്നു വളരെ നാൾ മെത്രാന്മാർ ഉണ്ടായിരുന്നതു്. ഇല്ലീറിക്കും എന്ന ദേശത്തും റോമൻ ലിറ്റർജിയായിരുന്നു നടപ്പാ

7. Ibid. p. 103.

യിരുന്നതു്. ഈ രണ്ടു പ്രദേശങ്ങളും ഒരു കാലത്തു പൗരസ്ത്യ റോമാ സാമ്രാജ്യത്തിലായിരുന്നു എന്നതു് അനുസ്മരിക്കുമല്ലോ. 8

ക്രി. വ. 600_മാണ്ടിൽ റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ അഞ്ചു പാത്രീയാർക്കേറ്റുകളുണ്ടായിരുന്നു. അവ റോമൻ (പാശ്ചാത്യം), അലക്സാണ്ട്രിയൻ (ഈജിപ്ത്), അന്ത്യോക്യൻ (പൗരസ്ത്യം), ബൈസന്റൈൻ (കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ), യറൂശലേം (പലസ്തീൻ) എന്നിവയാണു്. ഓരോ പാത്രീയാർക്കേറ്റിലെയും റോമൻ പ്രോവിൻസുകളും അവയുടെ തലസ്ഥാനങ്ങളും (മെത്രോപ്പൊളീസ്) താഴെ ചേർക്കുന്നു. മെത്രോപ്പൊളീസിലെ സഭാധികാരി 'മെത്രാപ്പൊലീത്താ' എന്നറിയപ്പെടാൻ തുടങ്ങി.

1. അന്ത്യോക്യാ പാത്രീയാർക്കേറ്റം

അന്ത്യോക്യ പാത്രീയാർക്കീസിനു പൗരസ്ത്യം എന്ന റോമൻ പ്രവിശ്യ മുഴുവൻമേലും അധികാരമുണ്ടായിരുന്നു. 'അന്ത്യോക്യയുടെയും കിഴക്കു് ഒക്കെയുടെയും' എന്നാണു അന്ത്യോക്യാമെത്രാൻറെ സ്ഥാനം. 'കിഴക്കു്' എന്നു പറഞ്ഞാൽ റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ 'പൗരസ്ത്യം' എന്ന പ്രദേശത്തിൻറെ കീഴിൽ വരുന്ന സകേളുടെ മേൽ എന്നേ അർത്ഥമുള്ളു. കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസു് (451) അന്ത്യോക്യാമെത്രാൻറെ ഭരണത്തിൽപ്പെട്ട ചില പ്രദേശങ്ങൾ തിരിച്ചു യറൂശലേം പാത്രീയാർക്കേറ്റുണ്ടാക്കി; അതോടൊപ്പം സൈപ്രസ് അന്ത്യോക്യയിൽനിന്നു വേർപെടുത്തി 'സ്വയം ഭരണമുള്ള' സഭയാക്കി. സൈപ്രസിൻറെ തലസ്ഥാനം സലാമിസ് (കോൺസ്റ്റാന്ത്യ) ആയിരുന്നു. എന്നാൽ പേർഷ്യൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ ക്രൈസ്തവസഭ ഒരു കാലത്തു നേതൃത്വത്തിനായി അന്ത്യോക്യൻ സഭയെ ആശ്രയിച്ചിരുന്നു.

പ്രോവിൻസുകൾ:

1. സിറിയ I
2. സിറിയ II
3. ഫിനീഷ്യ പരാലൂസ്
4. ഫിനീഷ്യ ലിബനൈൻസിസ്
5. അറേബ്യ
6. എവ്ഫ്രാത്തൈൻസിസ്

തലസ്ഥാനം:

- അന്ത്യോക്യ
അപ്പമേയ
ടയർ
ഡമാസ്കസ്
ബോസ്രാ
ഹിയെരാപ്പൊളീസ്
സേർജിയോപ്പൊളീസ്

8. Cfr, Philip Hughes, A History of the Church, vol. 1. London, 1961.

9. 'Patriarch of Antioch and of all the East'.

7. ഷെറേൻ	എഡേസ്സ
8. മെസൊപ്പൊട്ടേമിയ	അമീദ്
9. സിലീഷ്യ (കിലിക്യ) I	തർസോസ്
10. സിലീഷ്യ II	അനസാർബുസ്
11. ഇസൗരിയ	സെലൂഷ്യ

2. യറൂശലേം പാത്രീയാർക്കേറ്റം

1. പലസ്തീൻ I	യറൂശലേം
2. പലസ്തീൻ II	ചെസാറിയ
3. പലസ്തീൻ III	ഷിത്തൊപ്പൊളീസ്
	പെത്രാ

3. ബൈസന്റൈൻ പാത്രീയാർക്കേറ്റം

കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ സിനഡിൻറെ (381) മൂന്നാം കാണനം¹⁰ കൽക്കദോനിയയുടെ ഇരുപത്തിയെട്ടാം കാണനം¹¹ അനുസരിച്ചാണു പൗരസ്ത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിൻറെ തലസ്ഥാനമായ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ ഒരു പാത്രീയാർക്കേറ്റായി തീർന്നതു്.¹² ആദ്യമതു ഹെരാക്ലിയയുടെ ഒരു സാമന്തരൂപത മാത്രമായിരുന്നു. ആദ്യ

10. J. Stevenson, Creeds, Councils, and Controversies, p. 148: 'കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പുതിയ റോമാ ആകയാൽ റോമിലെ മെത്രാന്മാരുടെ അവിടത്തെ മെത്രാന്മാർ ബഹുമാനസ്ഥാനം ഉണ്ടായിരിക്കണം...' (കോൺ. (381) കാണൻ, 3).

11. Ibid. p. 333: 'സർവ്വ സംഗതികളിലും പരിശുദ്ധപിതാക്കന്മാരുടെ തീരുമാനങ്ങൾ അനുസരിച്ചു്, ഇപ്പോൾ വായിക്കപ്പെട്ട 150 അതിപരിശുദ്ധന്മാരായ മെത്രാന്മാരുടെ കാനോന അംഗീകരിച്ചു് നവറോമായ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ അതിപരിശുദ്ധസഭയെ സംബന്ധിച്ചു് ഞങ്ങളും അതുപോലെ തീരുമാനിക്കയും പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇമ്പീരിയൻ നഗരമായതിനാൽ പിതാക്കന്മാർ ശരിയായി പ്രാചീന റോമായിലെ സിംഹാസനത്തിനു് പ്രാഥമ്യം (Primacy) നൽകി. അതേ ഉദ്ദേശത്താൽ പ്രേരിതരായി 150 അതിപരിശുദ്ധപിതാക്കന്മാർ പുതിയ റോമായിലെ സിംഹാസനത്തിന്നും തത്തുല്യമായ അവകാശങ്ങൾ (Privileges) കൽപ്പിച്ചുവദിച്ചു. ചക്രവർത്തിയാലും സെനറ്ററിനാലും അലങ്കരിക്കപ്പെടുകയും, പ്രാചീന രാജകീയ റോമയ്ക്കു് തുല്യമായ അവകാശങ്ങൾ അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന നഗരം സഭാകാര്യങ്ങളിലും അവളേപ്പോലെ ബഹുമാനിക്കപ്പെടണം. കാരണം, റോമാ കഴിഞ്ഞാൽ അടുത്ത സ്ഥാനം അവർക്കാണ്.' (കൽക്കദോനിയ (451) കാണൻ, 28).

12. cfr, കാണൻ 9. 17 (കൽക്കദോനിയ).

മാദ്യം രോമം മറ്റു സിംഹാസനങ്ങളും ഇതംഗീകരിച്ചില്ല. ഇന്നു ക്രൈസ്തവലോകത്തു റോമാപാത്രീയർക്കീസ് കഴിഞ്ഞാൽ അടുത്ത സമൂഹനത നേതാവ് കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രീയർക്കീസാണ്.¹³

പ്രോവിൻസ്:

മെട്രോപ്പൊളീസ്:

1. യൂറോപ്പ്	കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ
2. റോദോപ്പ്	ഹെരാക്ലിയ
3. ത്രേസ്	ട്രാജാനോപ്പൊളീസ്
4. മേസിയ	ഫിലിപ്പോപ്പൊളീസ്
5. ഷിത്തിയ	മാർസിയാനോപ്പൊളീസ്
6. ഹെമിമോൻതുസ്	തോമി ¹⁴
7. ഏഷ്യ	ഹഡ്രിയാനോപ്പൊളീസ്
8. റോഡസ്	എഫേസോസ്
9. കറിയ	റോഡസ്
10. ലീസിയ	അഫ്രോഡീസിയസ്
11. ലീഡിയ	മീറ
12. ഹെല്ലെസ്‌പോൻതുസ്	സാർദീസ്
13. ബിത്തീനിയ	സിസിക്കസസ്
	നിക്കോമേഡിയ
	കൽക്കദോനിയ
	നിഖ്യാ
14. ഹ്രീജിയസഭത്താരിസ്	സിന്നാദാ
15. ,, പെക്കാത്തിയാന	ഹിയെരാപ്പൊളീസ്
	ലവഡീഷ്യ
16. പിസീദിയ	അന്ത്യോക്യാ
17. പംഫീലിയാ	പെർഗെ
	സീദ
18. ലിക്കവോനിയ	ഇക്കോണിയ
19. ഗലാത്യ	അൻസീറ
20. ഗലാത്യ സഭത്താരിസ്	പെസ്സീനസ്
21. ഹൊണോറിയസ്	ക്രൂദിയോപ്പൊളീസ്
22. പഫ്ലഗോണിയ	ഗാൻഗ്ര
23. ഹെലേനോപോത്തുസ്	അമാസിയ

13. പിൻകാലത്തു 'എക്യുമെനിക്കൽ പാത്രീയർക്കീസ്' എന്ന സ്ഥാനം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ ആർച്ചുബിഷപ്പ് എടുത്തു. ആദ്യമാദ്യം മറ്റുള്ളവർ അതിനെ എതിർത്തിരുന്നു.

14. Autocephalous Archbishop

24. പോത്തുസ് പൊളെ	മോണിയാകസസ്	നെയാചെസാറിയ
25. അർമേനിയ		സെബാസ്തെ
26. ,,		മെലിറ്റീൻ
27. കപ്പദോചിയ		ചെസാറിയ
28. ,,		തിയാന

4 അലക്സാണ്ട്രിയൻ പാത്രീയാർക്കേററ്

റോമാസാമ്രാജ്യത്തിലെ രണ്ടാമത്തെ പ്രധാന നഗരമായിരുന്നു അലക്സാണ്ട്രിയ.¹⁵ റോമിലെ മെത്രാൻ കഴിഞ്ഞാൽ സഭാരംഭകാലത്തു അടുത്ത സമൂഹനത സ്ഥാനം അലക്സാണ്ട്രിയയിലെ മെത്രാനായിരുന്നു. (മാർ) പാപ്പാ എന്ന സ്ഥാനം റോമിലെ മെത്രാനെപ്പോലെ ഇദ്ദേഹത്തിനും ഉണ്ടായിരുന്നു. ഇപ്പോഴും അലക്സാണ്ട്രിയൻ മെത്രാൻ മാർപാപ്പാ എന്നാണറിയപ്പെടുന്നത്.

പ്രോവിൻസുകൾ:

മെട്രോപ്പൊളീസ്:

1. ഈജിപ്റ്റ്	അലക്സാണ്ട്രിയ
2. ,,	കബാസ
3. അഗസ്താറ്റിക്ക	പെലൂസിയം
4. ,,	ലെയോൻതോപൊളീസ്
5. അർക്കാഡിയ	ഓക്സിറീങ്കോസ്
6. തെബായിസ്	ആൻറിനോയെ
7. ,,	പൊളെമൊയിസ്
8. ലിബിയ മർമറിക്ക	ഡാർനീസ്
9. പെൻറാപ്പൊളീസ്	പൊളെമൊയിസ്

5. പാശ്ചാത്യ പാത്രീയാർക്കേററ്

റോമിലെ മെത്രാൻ പാശ്ചാത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിലെ പാത്രീയർക്കീസാണ്. റോമിലെ മെത്രാനായ മാർപാപ്പായ്ക്കും 'പാത്രീയർക്കീസ്' എന്ന സ്ഥാനമുണ്ടെന്നുള്ളതു പലർക്കും ഇന്നറിഞ്ഞുകൂടാ. അന്ത്യോക്യൻ പാത്രീയർക്കീസ് 'അന്ത്യോക്യയുടെയും കിഴക്കൊക്കെയുടെയും' മെത്രാനായിരിക്കുന്നതുപോലെ, റോമൻ പാത്രീയർക്കീസ് 'റോമിന്റെയും പടിഞ്ഞാറു ഭാഗങ്ങളുടെയും'¹⁶ മെത്രാനാണ്. രണ്ടു സ്ഥലങ്ങളിലെയും മെത്രാന്മാരുടെ പട്ടിക തുട

15. Cf. ജി. ചേടിയത്തു, ആദിമ. p. 262ff.

16. 'Bishop of Rome and Patriarch of the West'

ങ്ങുന്നതു പത്രോസ് മുതലാണ്. എന്നാൽ ആദ്യന്തററാണ്ടുമുതലേ റോമിലെ മെത്രാനെ ഒന്നാമത്തെ പ്രധാനാചാര്യനായി ക്രൈസ്തവ ലോകം അംഗീകരിച്ചിരുന്നു; അദ്ദേഹത്തിന്റെ നേതൃത്വം സ്വീകരിച്ചിരുന്നു.

പ്രോവിൻസുകൾ

1. ബ്രിട്ടൺ	യോർക്
2. സ്പെയിൻ	എൽവീര
3. ഗോര	ട്രിയർ
4. 'ഏഴു' പ്രോവിൻസുകൾ	ആരസ്
5. ഇറ്റലി (അന്നൊനാരിയാ)	മിലാൻ
6. ഇറ്റലി (സുബർബിക്കാ)	റോം-പാത്രിയർക്കീസ്
7. പനോണിയാ	സിർമിയം
8. ഡേഷ്യ	സാർദിക്ക
9. മാസിഡോണിയ	തെസ്സലോനിക്ക
10. ആഫ്രിക്ക	കാർത്തേജ്

ഇന്നു പൗരസ്ത്യസഭകൾ, പാശ്ചാത്യസഭകൾ എന്നീ പേരുകൾ റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ ഒതുങ്ങി നിൽക്കുന്നില്ല. റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ ഏതെങ്കിലും സഭ തുടങ്ങിയ സഭകളും മാതൃസഭയുടെ നാമത്താൽ അറിയപ്പെട്ടുവന്നു. റോമൻസഭ ആഫ്രിക്കയിലും തെക്കേ അമേരിക്കയിലും ലോകത്തിന്റെ മറ്റു ഭാഗങ്ങളിലും തുടങ്ങിയ സഭകളും റോമൻസഭയായി അറിയപ്പെടുന്നു. ബൈസന്റൈൻസഭ നേതൃത്വം നൽകി തുടങ്ങിയ സഭകളെല്ലാം ബൈസന്റൈൻ കുടുംബത്തിൽപ്പെട്ടവയാണ്.

അതുപോലെ റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ ഏതെങ്കിലും സഭയെ ആശ്രയിച്ചു കഴിഞ്ഞ സഭകളും റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ ആ സഭയുടെ പേരിൽ അറിയപ്പെട്ടു. എത്യോപ്യൻ സഭ അലക്സാണ്ട്രിയൻ സഭയുടെ നേതൃത്വം സ്വീകരിച്ചതിനാൽ പൗരസ്ത്യസഭയായി അറിയപ്പെടുന്നു. പേർഷ്യൻസഭ അന്ത്യോക്യൻ സഭാനേതൃത്വം അംഗീകരിച്ചതിനാൽ അതു പൗരസ്ത്യസഭയായി അറിയപ്പെടുന്നു.

ഇന്നു ലോകത്തിലെ എല്ലാ സ്ഥലങ്ങളും വിഭജിച്ചു റോമൻ റീത്തിന്റെ രൂപതകളിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുകയാണ്. അങ്ങനെ പാശ്ചാത്യപാത്രിയർക്കീസ് ലോകം മുഴുവനും നേരിട്ട ഭരണാധികാരമുള്ള ആളായി തീർന്നിരിക്കുന്നു. അകത്തോലിക്കരായ പൗരസ്ത്യ പാത്രിയർക്കീസുമാർക്കും തങ്ങളുടെ റീത്തു പാലിക്കുന്നവർ എവിടെല്ലാം ഉണ്ടെങ്കിലും അവരുടെമേൽ ആത്മീയാധികാരം ഉണ്ട്.

കാൽസിയോൺ ക്രിസ്തുഭാഷ്യം

ഈ അടുത്ത കാലത്തു കല്ല്യാണിയ സുന്നഹദോസിനെയും അതിന്റെ ക്രിസ്തുഭാഷ്യത്തെയും സംബന്ധിച്ച നിരവധി ചർച്ചകളും പഠനങ്ങളും നടന്നിട്ടുണ്ട്. ഇവയിൽ ഏറ്റവും പ്രധാനമായതു ഗ്രീക്ക്മയറും ബാക്തും കൂടി മൂന്നു വാല്യത്തിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയ ഗ്രന്ഥമാണ്.¹ ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയിലുള്ള ഏറ്റവും നല്ല ഗ്രന്ഥം ആർ. വി. സെല്ലേഴ്സിന്റെ കൃതിയാണ്.² ഓർത്തഡോക്സ് വീക്ഷണകോണത്തിലൂടെ കാൽസിയോൺ നിർവചനത്തെ അപഗ്രഥിക്കാൻ പ്രൊഫസർ വി. സി. സാമുവേൽ ഒരു പരിശ്രമം നടത്തി.³ അറുപതുകളിലും എഴുപതുകളിലുമായി കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസിനെപ്പറ്റി നിരവധി എഴുതുമെനിക്കൽ ചർച്ചകൾ പാശ്ചാത്യലോകത്തു നടന്നിട്ടുണ്ട്. ഈസ്റ്റേൺ ഓർത്തഡോക്സ് ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും (ബൈസന്റൈൻ) ഓറിയന്റൽ ഓർത്തഡോക്സ് ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും (യാക്കോബായ) ആർഹസ്സിലും (1964), ജനീവയിലും (1970) ആഡിസ് അബാബയിലും (1971) സമ്മേളിച്ച ചർച്ചകൾ നടത്തി.⁴ എഴുപതുകളിൽ കർദ്ദിനാൾ കേണിഗിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഇതുപോലൊരു ചർച്ചാവേദി വിയനായിൽ⁵ ഉദയം ചെയ്തു. റോമൻ കത്തോലിക്കാ ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും ഓറിയന്റൽ ഓർത്തഡോക്സ് ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞ

1. A. Grillmeier, *Das Konzil von Chalkedon - Geschichte und Gegenwart*, I— III, Wurzburg, 1954.
2. R. V. Sellers, *The Council of Chalcedon - A Historical and Doctrinal Survey*, London 1953.
3. *The Council of Chalcedon Reexamined*, Madras, 1977.
4. *The Greek Orthodox Theological Review (= GOTR)*, 10, 2 (1964—5); 13, 2 (1968); 16, 1—2 (1971).
5. *Wort und Wahrheit, Supplementary Issue, (= WWS)*, I (1972), II (1974), III (1976), IV (1978). 1988 സെപ്റ്റംബറിൽ അഞ്ചാം യോഗം നടന്നു: CO. 9/4 (1988).

ന്മാരുമാണ്⁶ പ്രസ്തുത സമ്മേളനത്തിൽ പങ്കെടുത്തത്. 1971-ൽ തുടങ്ങിയ ഈ ചർച്ചാവേദി കൽക്കദോനിയ വിശ്വാസപ്രമാണത്തിന്റെ വിവിധ വശങ്ങളെ അനുഭോഗിക തലത്തിൽ തുറന്ന മനസ്സോടെ ചർച്ച ചെയ്തു. കൗൺസിൽ നിർവചനത്തെ കൂടുതൽ അറിയാനും തെറ്റിദ്ധാരണകൾ നീക്കാനും പരസ്പരം അടുക്കാനും ഈ ചർച്ചകൾ വളരെയധികം വഴിതെളിച്ചു.

സഭകളുടെ ലോകകൗൺസിലിന്റെ 'ഫെയ്ത്ത് ആൻഡ് ഓർഡർ കമ്മീഷൻ' 'കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസും സഭകളുടെ പ്രതികരണവും' എന്ന വിഷയത്തെ പുനഃകരിച്ചു⁷ 1969-ൽ ഒരു ചർച്ച സംഘടിപ്പിച്ചു.⁷

മെത്തോഡിയസ്⁸ ഫയാസ⁹ മെത്രാപ്പോലീത്താ കാൽസിഡോൺ ഉൾപ്പെടെയുള്ള ആദ്യ സുന്നഹദോസുകളുടെ ക്രിസ്തുഭാഷ്യങ്ങളും ചർച്ചകളും പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു.⁸ ഗ്രീസ്മായരുടെ 'ക്രിസ്തു ക്രിസ്തീയ പാരമ്പര്യത്തിൽ' എന്ന മഹത്ഗ്രന്ഥവും കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസിന്റെ ക്രിസ്തുഭാഷ്യത്തെ അപഗ്രഥിച്ചിട്ടുണ്ട്.⁹

1. കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസിന്റെ വിശ്വാസ നിർവചനം

കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസിൽ (451) കൂടിയ പിതാക്കന്മാർ ക്രിസ്തുശാസ്ത്രം സംബന്ധിച്ച പുതിയൊരു വിശ്വാസനിർവചനത്തിന് ഒരുക്കമല്ലായിരുന്നു. രാജകീയ പ്രതിനിധികളുടെ ശക്തിയായ നിർബന്ധത്താലാണ് പിതാക്കന്മാർ അതിനായി മുതിർന്നത്.¹⁰ ചെറിയൊരു കമ്മറ്റി തയ്യാറാക്കിയ രേഖ 451 ഒക്ടോബർ 25ന് സഭയിൽ വായിച്ച ഭേദഗതികളോടെ പാസ്സാക്കപ്പെട്ടു. ഈ നിർവചനത്തിന് നീണ്ട ഒരാമുഖം ഉണ്ട്; തുടർന്നു നിഖ്യായുടെയും (325) കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെയും (381)

- 6. Oriental Orthodox Churches (Jacobite or Non-Chalcedonian Churches) are the following: Armenian, Coptic, Ethiopian, Syrian Churches. താഴെ പത്താം അധ്യായം കാണുക.
- 7. The Ecumenical Review, (ER), 22, 4 (1970)
- 8. Methodius Fouyas, *The Person of Jesus Christ in the Decisions of the Ecumenical Councils*, Addis Ababa 1975. —Papers referring to the Theological Dialogue between the Eastern and Oriental Orthodox Churches, Athens, 1976 (=Papers).
- 9. A. Grillmeier, *Christ in Christian Tradition*, I. From the Apostolic Age to Chalcedon (A. D. 451), London & Oxford 1975².
- 10. E. Schwartz, (ed) *Acta Conciliorum Oecumenicorum (=ACO)* II, I, 2, 124f. nos. 22—28.

വിശ്വാസപ്രമാണങ്ങൾ അവതരിപ്പിക്കപ്പെടുന്നു. അതിനുശേഷം കൽക്കദോന്റെ പ്രത്യേകമായ വിശ്വാസനിർവചനമാണ്. ഈ നിർവചനം എല്ലാവരും അനുസരിക്കണമെന്നു ശക്തിയായി അവസാനഭാഗത്തു¹¹ അനുശാസിക്കുന്നു.

ക്രി. വ. 451ലും അതിനുശേഷവും സഭയിൽ വളരെയധികം കോളിളക്കം ഉണ്ടാക്കാൻ ഈ നിർവചനം വഴിതെളിച്ചു. കാൽസിഡന്റെ ഈ വിശ്വാസപ്രമാണം താഴെ ചേർക്കുന്നു.¹¹

“ദൈവകൃപയാലും, അഗസ്റ്റസുമാരായ മാർസിയൻ, വലന്റിനിയൻ എന്നീ ഏറ്റവും ഭക്തരും മിശിഹായെ സ്നേഹിക്കുന്നവരായ ചക്രവർത്തിമാരുടെ കല്പനയാലും, ബിഥീനിയ പ്രോവിൻസിന്റെ മെത്രോപ്പൊളീസായ കാൽസിഡൺ പട്ടണത്തിൽ, വിശുദ്ധരും വിജയമകടം ചൂടിയ രക്തസാക്ഷിണിയുമായ എവുഫേമിയായുടെ ദേവാലയത്തിൽ സമ്മേളിച്ചിരിക്കുന്ന പരിശുദ്ധവും മഹനീയവുമായ എക്യുമെനിക്കൽ കൗൺസിൽ ഇപ്രകാരം തീരുമാനിച്ചിരിക്കുന്നു:

നമ്മുടെ കർത്താവും രക്ഷകനുമായ യേശുക്രിസ്തു, മതസംബന്ധമായ സംഗതികളിൽ ആർക്കും തന്റെ അയൽക്കാരനിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തം ഉണ്ടായിരിക്കരുതെന്നും സത്യത്തിന്റെ അറിയിപ്പ് എല്ലാവർക്കും ഒരുപോലെ ആയിരിക്കണമെന്നും കരുതി വിശ്വാസത്തിന്റെ അറിവിൽ തന്റെ ശിഷ്യരെ ഉറപ്പിച്ചുകൊണ്ട്, “എന്റെ സമാധാനം ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു തന്നിട്ടു പോകുന്നു; എന്റെ സമാധാനം ഞാൻ നിങ്ങൾക്കു നൽകുന്നു” എന്ന് അരുൾചെയ്തു (യോഹ 14: 27). എന്നാൽ സത്യമതത്തിന്റെ വിത്തുകളെ തന്റെ കളകളാൽ തൈരുക്കുന്നതിൽനിന്ന് ഭയപ്പെട്ട് വിരമിക്കുന്നില്ലെന്നും സത്യത്തിനെതിരായി പുതിയ കുതന്ത്രങ്ങൾ ആസൂത്രണം ചെയ്യുന്നെന്നും കാണുകയാൽ, നമ്മുടെ പൊതു പരമോന്നതനാഥനായ ക്രിസ്തു തന്നിട്ടു പതിവായിരിക്കുന്നതുപോലെ മനുഷ്യകുലത്തെ പരിഗണിച്ച്, തന്റെ കൃപയുടെ ഫലദായകമായ പ്രവർത്തനം കൊണ്ട് തന്റെ അജഗണത്തിൽനിന്ന് എല്ലാ അശുദ്ധിയും നീക്കുന്നതിനും, സത്യത്തിന്റെ ഇളം തളിരുകളാൽ അവയെ പോഷിപ്പിക്കുന്നതിനും വേണ്ടി, ഭക്തനും തികഞ്ഞ വിശ്വാസിയുമായ ഈ മാർസിയൻ ചക്രവർത്തിയുടെ തീക്ഷ്ണതയെ ഉത്തേജിപ്പിക്കുകയും എല്ലാ ഭാഗത്തുനിന്നും വൈദിക പ്രധാനികളെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പക്കലേക്കു വിളിക്കുകയും ചെയ്തു.

11. *Ibid.* II, I, 2, 129—130: English version from J. Stevenson, ed., *Creeds, Councils and Controversies*, London 1966 p. 334-7

318 പേരുടെ വിശ്വാസപ്രമാണം എല്ലാവരെയും അറിയിച്ചുകൊണ്ടും, ഈ ദൈവികരേഖ സ്വീകരിക്കുകയും പിന്നീട് വലിയ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ ഒന്നിച്ചുകൂടി ഈ വിശ്വാസത്തിന് തങ്ങളുടെ മുദ്ര വയ്ക്കുകയും ചെയ്ത 150 പിതാക്കന്മാരെ ഞങ്ങളുടെ പിതാക്കന്മാരായി അംഗീകരിച്ചുകൊണ്ടും, തെറ്റായ പ്രബോധനങ്ങളെ നിഷ്കാസനം ചെയ്യുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടും, പിതാക്കന്മാരുടെ തെറ്റായ വിശ്വാസം നവീകരിച്ചുകൊണ്ടും, പൊതുവായ യോജിപ്പോടുകൂടി ഞങ്ങൾ ഇപ്രകാരം ചെയ്തു. അതുകൊണ്ടും, ഏറ്റവും ആദരണീയരായ റോമാമെത്രാൻ സെലസൂറിയൻറെയും അലക്സാണ്ട്രിയയ്ക്കുമെത്രാൻ സിറില്യൻറെയും നേതൃത്വത്തിൽ മുമ്പ് എഫേസോസിൽ കൂടിയ വിശുദ്ധ കൗൺസിലിൻറെ വിധിയോടും ഫോർമുലകളോടും യോജിച്ചുകൊണ്ടും, ഭാഗ്യസ്ഥരണാർഹനായ കോൺസ്റ്റന്റൈൻ ചക്രവർത്തിയുടെ കാലത്ത് നിഖ്യായിൽ കൂടിയ 318 ഭാഗ്യവാന്മാരും വിശുദ്ധരായ പിതാക്കന്മാർ രൂപീകരിച്ച, കുറഞ്ഞ ഓർത്തഡോക്സ് വിശ്വാസത്തിൻറെ അവതരണം അതിനുള്ള ബഹുമാനസ്ഥാനത്തുതന്നെ നില്ക്കുന്നു എന്നും, അതിനടുത്ത കാലത്തുയർന്നുവന്ന പാഷണ്ഡതകളുടെ നിർമ്മാജ്ജനത്തിനും, കാതോലികവും ഐക്യവുമായ വിശ്വാസത്തിൻറെ ഉറപ്പിക്കലിനുമായി കോൺസ്റ്റാന്റിനോളിലെ 150 വിശുദ്ധ പിതാക്കന്മാരുടെ വ്യാഖ്യാനം ഇപ്പോഴും പ്രബല്യത്തിലിരിക്കുന്നു എന്നും ഞങ്ങൾ തീർപ്പു കല്പിക്കുന്നു.

നിഖ്യായിലെ 318 പേരുടെ വിശ്വാസപ്രമാണം.

“സർവശക്തിയുള്ള പിതാവും ദൃശ്യാദൃശ്യങ്ങളുടെ നിർമ്മാതാവുമായ ഏകദൈവത്തിൽ ഞങ്ങൾ വിശ്വസിക്കുന്നു. ദൈവത്തിൻറെ ഏകപുത്രനും പിതാവിൽനിന്നു ജനിച്ചവനും ഏകജാതനും പിതാവിൻറെ സത്തയിൽ നിന്നുള്ളവനും ദൈവത്തിൽനിന്നുള്ള ദൈവവും പ്രകാശത്തിൽ നിന്നുള്ള പ്രകാശവും സത്യദൈവത്തിൽ നിന്നുള്ള സത്യദൈവവും ജനിച്ചവനും സൃഷ്ടിയല്ലാത്തവനും സത്തയിൽ പിതാവിനോടു സമത്വമുള്ളവനും തന്നാൽ സകലതും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടവനും ആയ ഏക കർത്താവേശുമിശിഹായിലും ഞങ്ങൾ വിശ്വസിക്കുന്നു. അവൻ മനുഷ്യരായ നമുക്കും നമ്മുടെ രക്ഷയ്ക്കുംവേണ്ടി (സ്വർഗ്ഗത്തിൽനിന്നും)11a താഴേയ്ക്കിറങ്ങി (പരിശുദ്ധാത്മാവിൽനിന്നും കന്യകാമറിയത്തിൽനിന്നും) ശരീരമെടുത്തു മനുഷ്യനായി. അവൻ (പൊന്തിയോസ് പീലാത്തോസിൻറെ കീഴിൽ നമുക്കുവേണ്ടി ക്രൂശിക്കപ്പെടുകയും) കഷ്ടപ്പെട്ട് മരിക്കുകയും (കബറടക്കപ്പെടുകയും ലിഖിതങ്ങളനുസരിച്ച്) മൂന്നാംനാൾ ഉയിർത്തെഴുന്നേൽക്കുകയും സ്വർഗ്ഗ

11a. ബ്രാക്കറിലുള്ളത് മൂല വിശ്വാസപ്രമാണത്തോടുകൂടെ പിന്നീട് കൂടി ചേർത്തവയാണ്. മൂലവിശ്വാസപ്രമാണത്തിന്, ജി. ചേടിയത്ത്, സഭാപിതാക്കന്മാർ, II, 1988, പേജ്. 53.

ത്തിലേക്കു കരേറുകയും ചെയ്തു. (അവൻ പിതാവിൻറെ വലത്തു ഭാഗത്തിരിക്കുന്നു). അവൻ ജീവനുള്ളവരെയും മരിച്ചവരെയും വിധിക്കാൻ (വീണ്ടും) വരും. (അവൻറെ രാജ്യത്തിന് അവസാനമുണ്ടാകയില്ല. കർത്താവും ജീവദാതാവുമായ) പരിശുദ്ധാത്മാവിലും ഞങ്ങൾ വിശ്വസിക്കുന്നു.

‘അവൻ ഇല്ലാതിരുന്ന ഒരു സമയം ഉണ്ടായിരുന്നു’ എന്നോ, ‘ജനിക്കുന്നതിന് മുൻപ് അവൻ ഇല്ലായിരുന്നു’ എന്നോ, ഇല്ലായിരുന്ന അവസ്ഥയിൽനിന്നും അവൻ നിർമ്മിക്കപ്പെട്ട്’ എന്നോ, ‘അവൻ മറ്റൊരു സാരാംശത്തിൽ അഥവാ സത്തയിൽ നിന്നാണ്’ എന്നോ, ‘അവൻ മാറ്റത്തിനും വ്യതിയാനത്തിനും വിധേയനാണ്’ എന്നോ ദൈവപുത്രനെപ്പറ്റി പറയുന്ന എല്ലാവരെയും കാതോലികവും ഐക്യവുമായ സഭ പുറം തള്ളുന്നു’.

കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ കൂടിയ 150 പേരുടെ വിശ്വാസപ്രമാണം.

സർവശക്തിയുള്ള പിതാവും, ആകാശത്തിൻറെയും ഭൂമിയുടെയും ദൃശ്യാദൃശ്യങ്ങളായ എല്ലാ വസ്തുക്കളുടെയും നിർമ്മാതാവുമായ ഏകദൈവത്തിൽ ഞങ്ങൾ വിശ്വസിക്കുന്നു. ദൈവത്തിൻറെ ഏകപുത്രനും, യുഗങ്ങൾക്കെല്ലാം മുൻപ് പിതാവിൽനിന്നു ജനിച്ചവനും, പ്രകാശത്തിൽ നിന്നുള്ള പ്രകാശവും, സത്യദൈവത്തിൽനിന്നുള്ള സത്യദൈവവും, ജനിച്ചവനും സൃഷ്ടിക്കപ്പെടാത്തവനും, പിതാവുമായി സമസത്തയായവനും, തന്നാൽ സകലതും നിർമ്മിക്കപ്പെട്ടവനും ആയ ഏകകർത്താവീശോമിശിഹായിലും (ഞങ്ങൾ വിശ്വസിക്കുന്നു). അവൻ മനുഷ്യരായ നമുക്കും നമ്മുടെ രക്ഷയ്ക്കുംവേണ്ടി സ്വർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നിറങ്ങി പരിശുദ്ധാത്മാവിനാൽ കന്യക മറിയാമിൽനിന്നും ശരീരമെടുത്തു മനുഷ്യനായി. അവൻ പൊന്തിയോസ് പീലാത്തോസിൻറെ കാലത്ത് നമുക്കുവേണ്ടി ക്രൂശിക്കപ്പെടുകയും, കഷ്ടതകൾ സഹിച്ച് മരിക്കുകയും സംസ്കരിക്കപ്പെടുകയും എഴുതപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന പ്രകാരം മൂന്നാം ദിവസം ഉയിർത്തെഴുന്നേൽക്കുകയും ചെയ്തു. അവൻ സ്വർഗ്ഗത്തിലേക്കു കരേറി പിതാവിൻറെ വലത്തുഭാഗത്തിരിക്കുന്നു. ജീവനുള്ളവരെയും മരിച്ചവരെയും വിധിക്കാൻ അവൻ മഹത്വത്തിൽ വീണ്ടും വരാനിരിക്കുന്നു. അവൻറെ രാജ്യം ഒരിക്കലും അവസാനിക്കുകയില്ല. പിതാവിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ട് പിതാവിനോടു പുത്രനോടുംകൂടെ ആരാധിക്കപ്പെടുകയും മഹത്വീകരിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നവനും പ്രവാചകരിലൂടെ സംസാരിച്ചവനും കർത്താവും ജീവദാതാവും ആയ പരിശുദ്ധാത്മാവിലും ഏകവും പരിശുദ്ധവും കാതോലികവും ഐക്യവുമായ സഭയിലും (ഞങ്ങൾ വിശ്വസിക്കുന്നു). പാപമോചനത്തിനുള്ള ഏക മാമോദീസാ ഞങ്ങൾ ഏറ്റുപറയുന്നു. മരിച്ചവരുടെ ഉയിർപ്പും വരാനിരിക്കുന്ന ലോകത്തിലെ ജീവിതവും ഞങ്ങൾ നോക്കിപ്പാർക്കുന്നു. ആമ്മീൻ.

ദൈവഭക്തിയുടെ പൂർണ്ണമായ അംഗീകാരത്തിനും സ്ഥിരീകരണത്തിനും ദിവ്യക്രമത്തിൽ നിന്നുത്ഭവിച്ച വിജ്ഞാനപ്രദവും രക്ഷാകരവുമായ ഈ വിശ്വാസപ്രമാണം മതിയാകും. കാരണം, പിതാവിനെയും പുത്രനെയും പരിശുദ്ധാത്മാവിനെയും സംബന്ധിച്ചുള്ള ഇതിന്റെ പഠിപ്പിക്കൽ പൂർണ്ണമാണ്; അതുപോലെ, ഇതിനെ വിശ്വാസപൂർവ്വം അംഗീകരിക്കുന്നവർക്ക് കൂടുതലായി, മനുഷ്യാവതാരം വരച്ചു കാട്ടുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്നാൽ ചിലർ, നമുക്കുവേണ്ടി കർത്താവു ചെയ്ത വ്യാപാരരഹസ്യത്തെ ഒഴിപ്പിക്കാൻ തുനിയുകയും കന്യകയെ 'തെയോതോക്കോസ്' എന്നു വിളിക്കുന്നതിന്റെ ഔചിത്യം നിഷേധിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. മറ്റു ചിലരാകട്ടെ സ്വഭാവങ്ങളുടെ കൂട്ടിക്കഴയ്ക്കലും കൂട്ടിക്കലർത്തലും കൊണ്ടുവരുകയും, ജഡത്തിനും ദൈവത്വത്തിനും ഏകസ്വഭാവമാണെന്നു മുഖമായി സങ്കല്പിക്കുകയും ഈ കൂട്ടിക്കഴയ്ക്കലാൽ ഏകജാതന്റെ ദൈവസ്വഭാവം സഹനവിധേയമാണെന്നു കരുതുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇങ്ങനെ വ്യക്തമായി ജല്പനം നടത്തി, തങ്ങളുടെ സ്വന്തം പാഷണ്ഡതകളാൽ സത്യപ്രബോധനം കോട്ടിമാട്ടാൻ ഇവർ ശ്രമിക്കുന്നതിനാൽ സത്യത്തിനെതിരെയുള്ള അവരുടെ എല്ലാ പദ്ധതികളെയും തകർക്കാൻ ആഗ്രഹിച്ചുകൊണ്ടും, ഇപ്പോൾ കൂടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന വിശുദ്ധവും മഹനീയവുമായ ഈ എക്യുമെനിക്കൽ കൗൺസിൽ, ആരും മുതൽ മാറ്റം കൂടാതെ നിലനിന്ന പ്രബോധനം പൂർണ്ണമായി പഠിപ്പിച്ചുകൊണ്ടും 318 പിതാക്കന്മാരുടെ വിശ്വാസപ്രമാണം അലംഘനീയമായി നിലനിൽക്കുമെന്നു ആദ്യമായി നിർണ്ണയിക്കുന്നു. അതുപോലെ ഇമ്പീരിയൽ നഗരത്തിൽ ഒന്നിച്ചുകൂടിയ 150 പിതാക്കന്മാർ, പരിശുദ്ധാത്മാവിനെ വെല്ലുവിളിക്കുന്നവർ നിമിത്തം പരിശുദ്ധാത്മാവിന്റെ സത്തയെ സംബന്ധിച്ചു പിന്നീടു പഠിപ്പിച്ച സംഗതികൾ - തങ്ങളുടെ മുൻഗാമികൾ വിട്ടുകളഞ്ഞവ കൂട്ടിച്ചേർത്തു എന്ന നിലയിലല്ല, പിന്നെയോ, പരിശുദ്ധാത്മാവിന്റെ പരമാധികാരത്തെ തട്ടിമാറ്റാൻ പരിശ്രമിക്കുന്നവർക്കെതിരെ എഴുതിയ സാക്ഷ്യം വഴി അവിടുത്തെ സ്റ്റാറ്റിയുള്ള തങ്ങളുടെ ധാരണ എന്താണെന്നു വ്യക്തമായി പ്രഖ്യാപിച്ചുകൊണ്ടു എല്ലാവരെയും അറിയിച്ചതു - ഈ സിനഡ് സ്ഥിരീകരിക്കുകയും ഉറപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു.

അതുപോലെ, 'വിശുദ്ധ മറിയത്തിൽ നിന്നു ജനിച്ചവൻ വെറുമൊരു മനുഷ്യനാണ്' എന്നു ലജ്ജാരഹിതമായും വ്യർത്ഥമായും ജല്പിച്ചുകൊണ്ടു മനുഷ്യാവതാര രഹസ്യത്തെ ഒഴിപ്പിക്കാൻ ശ്രമിക്കുന്നവർ നിമിത്തം, അലക്സാണ്ട്രിയൻ സഭയുടെ ഇടയനും ഭാഗ്യവാനുമായ വിശുദ്ധ സിറീഠ, നെസ്റ്റോറിയസിന്റെ തെറ്റിന്റെ ഖണ്ഡനത്തിനും, ദൈവിക തീക്സ്തയാൽ അതു ശരിയായി ഗ്രഹിക്കാനാഗ്രഹിക്കുന്നവർക്കു രക്ഷാകരമായ വിശ്വാസപ്രമാണത്തിന്റെ വിശദീകരണത്തിനും വേണ്ടി, ആ വിശ്വാസപ്രമാണങ്ങൾക്കനുസൃതം,

സൃതം, നെസ്റ്റോറിയസിനും പൗരസ്ത്യർക്കും എതിരെ എഴുതിയ സിനഡിക്കൽ ലേഖനങ്ങൾ ഈ സിനഡ് അംഗീകരിച്ചു. അതുപോലെ ഏറ്റവും മഹനീയവും പുരാതനവുമായ റോമിന്റെ ഭരണാധികാരിയും അതിപരിശുദ്ധനും ഏറ്റവും ഭാഗ്യവാനുമായ ആർച്ചുബിഷപ്പ് ലെയോ, എവുത്തിക്കൂസിന്റെ അഭക്തിയെ കീഴ്മറിക്കാനായി, പരിശുദ്ധനായ ആർച്ചുബിഷപ്പ് ഫ്ലാവിയനു എഴുതിയ കത്തു, വലിയ പത്രോസിന്റെ വിശ്വാസപ്രഖ്യാപനവുമായി ഒത്തു ചോകുന്നതിനാലും, പാഷണ്ഡികൾക്കെതിരെ എല്ലാവർക്കും സഹായസ്സും ആയതിനാലും ഓർത്തഡോക്സ് വിശ്വാസത്തിന്റെ ദൃഢീകരണത്തിനു വേണ്ടി, അതോടുകൂടി അനുയോജ്യമായി കൂട്ടിച്ചേർത്തു. മനുഷ്യാവതാരരഹസ്യത്തെ ഇരുപുത്രത്വമായി കീറിമുറിക്കാമെന്നു കരുതുന്നവർക്കെതിരാണ് ഈ സിനഡ്. ഏകജാതന്റെ ദൈവത്വം സഹനത്തിനു വിധേയമാണെന്നു പറയാൻ മുതിരുന്നവരെ ഇതു വിശുദ്ധ രഹസ്യങ്ങളുടെ സംസർഗത്തിൽനിന്നു അകറ്റി നിർത്തുന്നു; ക്രിസ്തുവിന്റെ ഇരുസ്വഭാവങ്ങളും തമ്മിൽ കലർപ്പും കൂടിച്ചേരലും ഉണ്ടെന്നു സങ്കല്പിക്കുന്നവരെ ഇതു എതിർക്കുന്നു; നമ്മിൽനിന്നു അവൻ എടുത്ത ദാസന്റെ രൂപം സ്വസ്തീയമോ മറ്റൊന്നെങ്കിലുമോ ആണെന്നു തെറ്റായി പഠിപ്പിക്കുന്നവരെ ഇതു ആട്ടിയോടിക്കുന്നു; യോജിപ്പിനുമുമ്പു കർത്താവിനു രണ്ടു സ്വഭാവങ്ങളുണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും യോജിപ്പിനുശേഷം ഒന്നു ആയിത്തീർന്നു എന്നു പറയുന്നവരെ ഇതു ശപിക്കുന്നു.

അതുകൊണ്ടു പരിശുദ്ധ പിതാക്കന്മാരെ പിൻചെന്നുകൊണ്ടു തങ്ങളെല്ലാവരും ഒരേ സ്വരത്തിൽ ഒരേ ഒരു പുത്രനായ നമ്മുടെ കർത്താവിശ്വാമിശിഹായെ ഏറ്റുപറയുന്നു. ദൈവത്വത്തിൽ അവൻ പൂർണ്ണനാണ്; മനുഷ്യത്വത്തിലും അവൻ പൂർണ്ണനാണ്. അവൻ സത്യദൈവവും സത്യമനുഷ്യനുമാണ്; അവൻ ബൗദ്ധികാത്മാവും ശരീരവുമുണ്ട്; ദൈവത്വം സംബന്ധിച്ചു പിതാവുമായി അവൻ സമസത്തയാണ്. 12 മനുഷ്യത്വം സംബന്ധിച്ചു നാമുമായി അവൻ സമസത്തയാണ്; പാപം ഒഴികെ എല്ലാറ്റിലും അവൻ നമുക്കു തുല്യനായി; 12a

- 12. Consubstantial; 'homoousion to Patri' (Greek); ബർക്യാനാ ഭാഷ്യം (സുറിയാനി).
- 12a. Wherefore, following the holy Fathers we all with one voice confess our Lord Jesus Christ one and the same Son, the same perfect in Godhead, the same perfect in manhood, truly God and truly man, the same consisting of a reasonable soul and a body, of one substance with the Father as touching the Godhead, the same of one substance with us as touching the manhood, like us in all things apart from sin.

ദൈവത്വം സംബന്ധിച്ചു, യുഗങ്ങൾക്കു മുൻപു അവൻ പിതാവിൽനിന്നു ജനിച്ചു; മനുഷ്യത്വം സംബന്ധിച്ചു, അവസാന നാളുകളിൽ നമുക്കും നമ്മുടെ രക്ഷയ്ക്കുംവേണ്ടി അവൻ ദൈവമാതാവായ കന്യകമറിയാമിയിൽനിന്നു പിറന്നു. കലർപ്പില്ലാതെ, മാറ്റമില്ലാതെ, വിഭജനമില്ലാതെ വേർതിരിവില്ലാതെ ഇരുസ്വഭാവങ്ങളിൽ ¹³ നാം അംഗീകരിക്കുന്നു. ഒരേ ഒരു മിശിഹാ, പുത്രൻ, കർത്താവു, ഏകജാതൻ. യോജിപ്പുവഴി സ്വഭാവങ്ങളുടെ വ്യത്യാസങ്ങൾ ഒരുതരത്തിലും ഇല്ലാതാകുന്നില്ല; മറിച്ച് ഓരോ സ്വഭാവത്തിന്റെയും സവിശേഷതകൾ പരിരക്ഷിക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ട് ഒരു വ്യക്തിത്വം അഥവാ ഹ്യൂപ്റ്റോസ്തസിസ് ആയി നിലകൊള്ളുന്നു. ¹⁴ ക്രിസ്തു രണ്ടു വ്യക്തികളായി വിഭജിക്കപ്പെടുന്നില്ല; വേർതിരിക്കപ്പെടുന്നില്ല; പിന്നെയോ, ഒരേ ഒരു പുത്രൻ, പ്രവാചകന്മാർ അവനെപ്പറ്റി ആദിമുതൽ പ്രവചിച്ചതുപോലെയും, നമ്മുടെ കർത്താവീശോ മിശിഹാ തന്നെ നമ്മെ പഠിപ്പിച്ചതുപോലെയും പിതാക്കന്മാർ നമുക്കു കൈമാറിയ വിശ്വാസപ്രമാണംപോലെയും ഏക പുത്രനും ഉപനമായ ദൈവവും ആണ് കർത്താവീശോമിശിഹാ. ^{14a}

- 13. "En duo physesin asychutos, atreptos, adiaretos, achoristos" (Greek); (A. Hahn, Bibliothek der Symbole und Glaubensregeln der alten Kirchen, Hildesheim 1962, p. 166-7); ബത്രൻ ക്യാനേ. ട്രോക്കൂഹ് ലാപാ, വട്രോ ക്യാനായാ, ട്രോ പുലാഗാ, വട്രോ പുരാശാ (F. Schulthess, Die syrischen Kanones der Synoden von Nicaea bis Chalcedon, Berlin, 1908, p. 156). അലക്സാണ്ട്രിയയിലെ 'ഏകസ്വഭാവ' പാത്രിയർക്കീസ് തിമോത്തി എലുരസ് (457-477) ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്: ലാ ബുൽബലാ, ഉലാക്രൂഹ് ലാപാ, ഉലാപുരാശാ (PO 13. p. 230).
- 14. "Hen Prosopon kai mian hypostasin" (Bibliothek, p. 167); ലഹാട്രോ പർസോപാ വൽഹാട്രോ ക്നോമാ" (സുറിയാനി).
- 14a. Begotten of the Father before the ages as touching the Godhead, the same in the last days for us and for our salvation, born from the Virgin Mary, the Theotokos, as touching the manhood, one and the same Christ, Son, Lord, Only - Begotten, to be acknowledged in two natures, without confusion, without change, without division, without separation; the distinction of the natures being in no way abolished because of the union, but rather the characteristic property of each nature being preserved, and concurring into one person and one subsistence (hypostasis), not as if Christ were parted or divided into two persons, but one and the same Son, and only begotten God, Word, Lord, Jesus Christ: even as the Prophets from the beginning spoke concerning him, and our Lord Jesus Christ instructed us and the Creed of the Fathers was handed down to us.

ഏറ്റവും ശ്രദ്ധയോടും കൃത്യമായും ഈ സംഗതികൾ ഇപ്രകാരം രൂപീകരിച്ചതിനുശേഷം ഈ വിശുദ്ധ സാർവത്രികസൂനഹദോസ് ഇപ്രകാരം പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു: എഴുതിയോ, ക്രോഡീകരിച്ചോ, വിശ്വസിച്ചോ, മറ്റുള്ളവരെ പഠിപ്പിച്ചോ, മറ്റൊരു വിശ്വാസപ്രമാണം ഉണ്ടാക്കുന്നതു നിയമവിരുദ്ധമാണ്. പുറജാതികളിൽനിന്നോ, യഹൂദരിൽനിന്നോ ഏതെങ്കിലും പാഷണ്ഡതയിൽനിന്നോ സത്യം സ്വീകരിക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നവർക്കു മറ്റൊരു വിശ്വാസപ്രമാണം നൽകുകയോ പഠിപ്പിക്കുകയോ, പ്രസിദ്ധീകരിക്കുകയോ, മറ്റൊരു തത്ത്വസംഹിത എഴുതി ഉണ്ടാക്കുവാൻ തൂനിയുകയോ ചെയ്യുന്നവർ - മെത്രാന്മാരോ, വൈദികരോ ആയാൽ - മെത്രാന്മാർ മെത്രാൻ സ്ഥാനത്തുനിന്നും വൈദികർ വൈദികരുടെ ജോലിയിൽനിന്നും ഭ്രഷ്ടരാക്കപ്പെടട്ടെ; അവർ സന്യാസികളോ അൽമായരോ ആണെങ്കിൽ മുടക്കപ്പെടട്ടെ."

കൽക്കദോൺ വിശ്വാസപ്രമാണത്തിന്റെ ഒരു സമഗ്രാപഗ്രഥനം ഉൾബീനാ നടത്തിയിട്ടുണ്ട്. ¹⁵ ഈ വിശ്വാസപ്രമാണത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനമായി നിലകൊണ്ട രേഖകൾ: (1) 430-ൽ സിറീൽ നെസ്തോറിയസിനയച്ച രണ്ടാംലേഖനവും (ലേഖനം 4) ¹⁶, 433-ലെ ഐക്യ ഫോർമുലയും. ¹⁷ (2) ലെയോ മാർപാപ്പാ ഫ്ലാവിയൻ പാത്രിയർക്കീസിനയച്ച ലേഖനം (തോമസ്). ¹⁸ ഈ മൂന്നു രേഖകൾക്കു പുറമേ, എവുത്തിക്കിയസിനെതിരെ ഫ്ലാവിയൻ വിളിച്ചുകൂട്ടിയ സിനഡിന്റെ (448) നടപടികളും ഫ്ലാവിയന്റെ വിശ്വാസ പ്രഖ്യാപനവും ഉൾപ്പെടുത്താവുന്നതാണ്. എങ്കിലും പ്രധാനമായി ആദ്യത്തെ മൂന്നെണ്ണത്തിലധിഷ്ഠിതമാണ് കാൽസിലിയൻ വിശ്വാസ നിർവചനം.

സത്യവിശ്വാസസംരക്ഷണത്തിനു നീഖ്യാ-കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ വിശ്വാസപ്രമാണം തികച്ചും പര്യാപ്തമാണെന്നു കൗൺസിൽ പിതാക്കന്മാർ ഉറപ്പായി വിശ്വസിച്ചു. അലക്സാണ്ട്രിയയിലെ വിശുദ്ധ സിറിലിന്റെ രണ്ടാം ലേഖനവും 'ലെത്തേന്ത്യർ ചേളിയും' വിശ്വാസപ്രമാണത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനമായി പിതാക്കന്മാർ അംഗീകരിച്ചു. സുഭീർഘമായ ചർച്ചകൾക്കും വാദപ്രതിവാദ

- 15. O. de Urbina, *Das Symbol von Chalkedon*, in 'Chalkedon', I. p. 389-418.
- 16. PG. 77; J. Stevenson, *Creeds*, p.276-6.
- 17. "Epistola Dogmatica"—"Laetentur Caeli" (Ep. 39) J. Stevenson, *Creeds*: P. 290 -3.
- 18. *Ibid.* 315—323,

ങ്ങൾക്കുംശേഷം വി.സിറിലിന്റെ ലേഖനങ്ങളോടൊപ്പം ലെയോയുടെ കത്തും വിശ്വാസപ്രമാണത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനമായി അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടു.

കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽവെച്ചു 448-ൽ നടന്ന സ്ഥിരസിനഡിന്റെ ദൈവശാസ്ത്രവീഥിയിലൂടെയാണ് കൽക്കദോനിയായുടെ വിശ്വാസപ്രമാണം വികസിപ്പിച്ചെടുത്തത്. പ്രസ്തുത സിനഡിന്റെ 'ദ്വിസ്വഭാവവാദം' കൽക്കദോനിയ സ്വീകരിച്ചു. എങ്കിലും എഫേസോസ് സുന്നഹദോസിന്റെ (431) ഐക്യത്തിലുള്ള ഊന്നലിനും വളരെ പ്രാധാന്യം കൊടുത്തു. നിർവചനത്തിന്റെ ആദ്യഭാഗം എഫേസോസിനെപ്പോലെ ഐക്യം ഊന്നിപ്പറയുന്നു; രണ്ടാം ഭാഗം ക്രിസ്തുവിലുള്ള ഇരുസ്വഭാവങ്ങളുടെ യാഥാർത്ഥ്യത്തെ വിവരിക്കുന്നു. 'തന്റെ മനുഷ്യത്വം സംബന്ധിച്ച ക്രിസ്തു സത്തയിൽ നമ്മോടു തുല്യനാണ്' (ഹോമോളസിയോസ് - സമസത്ത) എന്നു നിർവചനം ഊന്നിപ്പറഞ്ഞു. 'രണ്ടു സ്വഭാവങ്ങളിൽനിന്നും' 19 എന്നതിനുപകരം 'രണ്ടു സ്വഭാവങ്ങളിൽ' 20 എന്നു പറയണമെന്നു പാശ്ചാത്യസഭയിലെ പ്രതിനിധികൾ നിർബന്ധിച്ചു. അതുപോലെ 'ഓരോ സ്വഭാവത്തിന്റെയും സവിശേഷതകൾ സംരക്ഷിക്കപ്പെടുന്നു' എന്ന ഭാഗവും അവരുടെ സംഭാവനയാണ്. 'രണ്ടു സ്വഭാവങ്ങളിൽ' എന്നതു 'ഐക്യപ്പെട്ട രണ്ടു സ്വഭാവം'. 'രണ്ടു സ്വഭാവങ്ങളിൽനിന്നും' എന്നിവയിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തമാണ്.

കൽക്കദോനിയ നിർവചനം സിറിലിന്റെ ലേഖനങ്ങളുടെ ചുവടുപിടിച്ചതന്നെയാണ് രൂപീകൃതമായിട്ടുള്ളത്. സിറിലിന്റെ പദപ്രയോഗങ്ങൾ സ്വീകരിക്കാതെ, സിറിൽ പഠിപ്പിച്ച തത്ത്വങ്ങൾ ന്യായീകരിച്ചു നിർവചനം തയ്യാറാക്കി എന്നമാത്രം. അഞ്ചു ഫോർമുലകൾ സിറിലിൽനിന്നു എടുത്തിട്ടുള്ളതാണ്; ലെയോയുടെ ലേഖനത്തിൽനിന്നു രണ്ടു രണ്ടു ഫോർമുലകളേ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളു. ലെയോയുടെ 'തോമസ്' 21 തന്നെയും സിറിലിന്റെ ലേഖനങ്ങളുടെ അനുബന്ധം കണക്കെയാണ് അവതരിപ്പിക്കപ്പെട്ടത്. അലക്സാണ്ട്രിയൻ പിതാക്കന്മാരോടു ലെയോ മാർപാപ്പാ തീർച്ച

19. "Ek duo physeon" (Greek); ,ex duabus naturis" (Latin) from two natures.
20. En duo physesin (Greek); "in duabus naturis" (Latin); in two natures.
21. Tomus (Tome) of Leo: It is the Ep. 28 sent by Pope Leo I to Flavian Patr. of Constantinople, on 13 June 449. It is also called Epistola Dogmatica. Basing himself on the teaching of the Fathers, esp. Tertullian and St. Augustine, St. Leo expounds with remarkable clarity precision and vigour the Christological doctrine of the Latin Church.

യോജിപ്പിലായിരുന്നു. എന്നാൽ 'അവതരിച്ചു വചനമായ ദൈവത്തിന്റെ ഏകസ്വഭാവം' 22 എന്ന സിറിലിയൻ ഫോർമുലയെ ലെയോ വിമർശിച്ചു എന്നതു ശരിയാണ്.

ഇല്ലീറിയ, പലസ്തീന എന്നിവിടങ്ങളിലെ മെത്രാന്മാർ ലെയോയുടെ ലേഖനത്തിലെ മൂന്നു ഭാഗങ്ങളെ എതിർത്തു: 'ഒന്നു വഴി മരിക്കാൻ സാധിക്കുന്നു; മറ്റൊന്നുവഴി മരിക്കാൻ സാധിക്കയില്ല;' 'രണ്ടു രൂപ'ങ്ങൾ പ്രവർത്തിക്കുന്നു;' 'ഒരൊ തന്നെയെങ്കിലും, ഒന്നിലൂടെ ബലഹീനത; മറ്റൊന്നിലൂടെ മഹത്തം' - റോമൻ പ്രതിനിധികളുടെ വിശദീകരണത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ അവർ പിന്നീടു ഈ ഭാഗങ്ങളും അംഗീകരിച്ചു.

അന്ത്യോക്യൻ പക്ഷക്കാർ ക്രിസ്തുവിന്റെ മനുഷ്യസ്വഭാവത്തിന്റെ യാഥാർത്ഥ്യത്തെ ഊന്നിപ്പറഞ്ഞു. 'ഇരുസ്വഭാവങ്ങളിൽ' എന്ന പ്രയോഗം കൗൺസിൽ അംഗീകരിച്ചു; ഓരോ സ്വഭാവവും പൂർണ്ണമാണ്; അതതിന്റെ സവിശേഷതകളും പ്രവർത്തനങ്ങളും ഐക്യത്തിൽ ഇല്ലാതാകുന്നില്ല. 'സ്വഭാവവികൈക്യം' 23 എന്ന പദം സ്വീകരിച്ചില്ല. ഹ്യൂപ്പോസ്തസിസും പ്രോസപ്പോണം 24 ഒന്നാണെന്നും അതു ഫ്യൂസിസിൽനിന്നു (Physis-nature) വ്യത്യസ്തമാണെന്നും തീർപ്പു കല്പിച്ചു.

'ഒരു പ്രോസപ്പോൺ അഥവാ ഒരു ഹ്യൂപ്പോസ്തസിസ' എന്നതു ഫ്ലാവിയന്റെ വിശ്വാസപ്രമാണത്തിൽനിന്നാണ്. 'ഒരേ ഒരു' 25 ('അതേ') എന്നതും അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംഭാവനയാണ്. 'ഹ്യൂപ്പോസ്താറ്റിക് യൂണിയൻ' 26 എന്ന പദപ്രയോഗം സിറിലിന്റേതും പ്രിയംകരമായിരുന്നെങ്കിലും തള്ളപ്പെട്ടു.

എന്നാൽ 'ദൈവമാതാവു' എന്ന പദപ്രയോഗം സ്വീകരിച്ചു. ഏകത്വം പ്രസംഗിച്ചുമാക്കാൻ അതു സഹായിച്ചു. ക്രിസ്തുവിലുള്ള ഐക്യം ഊന്നിപ്പറഞ്ഞത് അലക്സാണ്ട്രിയക്കാരുടെയും എഫേസോസിന്റെയും സംഭാവനയാണ്.

451 ഒക്ടോബർ 22 നു അഞ്ചാം യോഗത്തിൽ അവതരിപ്പിക്കപ്പെട്ട നിർവചനത്തിന്റെ ആദ്യധ്രാഹ്ംററിൽ ലെയോയുടെ ലേഖനം

22. "Mia physis thou Theou Logou Sesarkomene".
23. Henosis physike' — natural' union.
24. 'Hypostasis' / 'Prosopon' (=Persona, person).
25. "the same"—ton auton—hu kad hu.
26. henosis kath' hypostasin (hypostatic union)

നത്തിൽനിന്നുള്ള ഭാഗങ്ങളില്ലായിരുന്നു; അതുപോലെ 'ഇരുമ്പുപാലങ്ങളിൽ' എന്നതിനു പകരം 'ഇരുമ്പുപാലങ്ങളിൽനിന്നും' എന്നായിരുന്നു. ഐക്യത്തിനുശേഷം ഇരുമ്പുപാലങ്ങളും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു എന്ന കാര്യം 'ഇരുമ്പുപാലങ്ങളിൽനിന്നും' എന്ന പദപ്രയോഗം പ്രസ്തുതമാക്കിയില്ല. എവുത്തീക്കൂസിയൻ പാഷണ്ഡതയുടെ വെളിച്ചത്തിൽ അത് 'ഇരുമ്പുപാലങ്ങളുടെ' നിഷേധമായും വ്യാഖ്യാനിക്കപ്പെടാവുന്നതാണ്.

2. എഫേസോസും കൽക്കദോനിയയും

നിഖ്യാസുനഹദോസ് (325) ക്രിസ്തുവിനു ദൈവത്തോടുള്ള ബന്ധം വ്യക്തമാക്കി. അതായത്, 'പിതാവുമായി അവിടുന്ന് സമസത്തയാണ്'; അവിടുന്ന് സൃഷ്ടിയല്ല. നിഖ്യായിൽ 'ഉസിയോ,' 'ഹ്യൂപ്പോസ്തസിസ്' എന്നീ പദങ്ങൾ ഒരേ അർത്ഥത്തിലാണുപയോഗിച്ചത്. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ (381) ഉസിയായുടെ ഏകത്വവും ഹ്യൂപ്പോസ്തസിസിന്റെ വൈവിധ്യവും പ്രസ്തുതമാക്കി: 'ഹോമോളസിയോസിയം' 'ഉണ്ണ' എന്നതിനുപകരം 'ഒരേ സ്വഭാവമുള്ളത്' എന്നർത്ഥം ലഭിച്ചു. എഫേസോസിൽ (431) വെച്ച സിറിലിന്റെ ഹ്യൂപ്പോസ്തസിസും പ്രോസപ്പോണം താദാത്മ്യപ്പെടുത്തി. 'ഇരുമ്പുപാലങ്ങളിൽനിന്നും' എന്നേ സിറിലിൽ പ്രയോഗിച്ചുള്ള; 'ഐക്യത്തിനുശേഷം ഇരുമ്പുപാലം' എന്നതു വ്യക്തമാക്കിയില്ല.

സിറിലിൽ 433ൽ ഐക്യഫോർമുല അംഗീകരിച്ചതുവഴി 431ലെ എഫേസോസിൽനിന്നു ഒരു പടി പുറകോട്ടു പോയതായി ചിലർ വ്യാഖ്യാനിച്ചു. സിറിലും പൗരസ്ത്യരും തമ്മിലുള്ള ഐക്യം പുനഃസ്ഥാപിക്കുന്നതിനു ഐക്യഫോർമുലയ്ക്ക് സാധിച്ചെങ്കിലും, തെറ്റുധാരണമൂലം ഉണ്ടായ മുറിവിനെ പൂർണ്ണമായി കുറിക്കാൻ അതിനു സാധിച്ചില്ല. 447 ൽ എവുത്തീക്കൂസിയൻ അനുഗാമികൾക്കും എതിരായി സൈറസിലെ തിയഡൊറോസ് 'എരാനിയസ്' എന്ന കൃതി പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു.²⁷ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ സ്ഥിരസിനഡിൽവെച്ചു (448) ഡോറിലേയുമിലെ എവുസേബിയസ് എവുത്തീക്കൂസിൽ പാഷണ്ഡത ആരോപിച്ചു. സിറിലിന്റെ രണ്ടു ലേഖനങ്ങളുടെ വെളിച്ചത്തിൽ ആശ്രമശ്രേഷ്ഠനായ എവുത്തീക്കൂസസ് വിധിക്കപ്പെട്ടു. തുടർന്നുള്ള ചരടുവലികൾ 449 ലെ എഫേസോസ് സിനഡിൽ ചെന്നെത്തി. അലക്സാണ്ട്രിയൻ പാപ്പായായ ദിയസ്റ്റോറസ് അതിൽ ആധ്യക്ഷ്യം വഹിച്ചു. എവുത്തീക്കൂസിയനെ പുനഃപ്രതിഷ്ഠിച്ചു. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ ഫാളാവിയൻ, അന്ത്യോക്യയിലെ ദോമനസ്, എഡേസ്സയിലെ ഇബ്ബാസ്, സൈറസിലെ

27. PG 83, 27-336.

തിയഡൊറോസ് എന്നിവരെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടരാക്കി. ഈ സിനഡിന്റെ അക്രൈസ്തവ പ്രവർത്തനങ്ങളാൽ ലെയോ ഇതിനെ 'തസ്തുരസംഘം' എന്നു വിളിച്ചു.²⁸ ഈ സിനഡ് ചെൽസെഡോം 451ലെ കൽക്കദോനിയ സൂനഹദോസ് തിരുത്തിക്കൊടുത്തു.

ബൈസന്റൈൻ ചക്രവർത്തിമാർ സഭാകാര്യങ്ങളിൽ സജീവമായി ഇടപെട്ടു എന്നതു വാസ്തവമാണ്. എന്നാൽ രാഷ്ട്രീയസ്ഥിരതയും സാമ്രാജ്യസമാധാനവുമാണ് പ്രധാനമായും അതിനുവരെ പ്രേരിപ്പിച്ചത്. രാഷ്ട്രീയസമാധാനത്തിനു മതപരമായ ഐക്യരൂപം അവശ്യവശ്യമെന്ന് അവർ ധരിച്ചുവശായി. ഈജിപ്തിലും മറ്റിടങ്ങളിലുമുള്ള ജനങ്ങളുടെ പ്രാദേശികവികാരങ്ങൾ വേണ്ടവണ്ണം അവർ കണക്കിലെടുത്തില്ല. അതിന്റെ ഫലമായി അവരുടെ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ പലയിടത്തും പാളിച്ചകൾ സംഭവിച്ചു. അവർ ഉദ്ദേശിച്ച ഫലങ്ങൾ പുറപ്പെടുവിക്കാൻ സിനഡുകൾ അപര്യാപ്തങ്ങളായിരുന്നു. കൽക്കദോനിയയും ഒരു അപവാദമായിരുന്നില്ല എന്ന് അഭിപ്രായപ്പെടുന്നവരുണ്ട്.

അതുപോലെ പൗരസ്ത്യരിൽ പലരും സിറിലിന്റെ ലേഖനങ്ങൾക്കു കൊടുത്തിരുന്ന വിലയെന്താണെന്നു റോമിലെ മെത്രാൻ കൃത്യമായി അറിവുണ്ടായിരുന്നില്ല എന്നും പറയപ്പെടുന്നു.

സിനഡിൽ സംബന്ധിച്ച മെത്രാന്മാരിൽ ചിലർ കടുപ്പിടുത്തക്കാരായിരുന്നു. സിറിലിൽ കാണിച്ച വിട്ടുവീഴ്ചാമനോഭാവം (433) പലർക്കുമില്ലായിരുന്നു. ലെയോയുടെ ലേഖനം ഭേദഗതികളൊന്നും കൂടാതെ സ്വീകരിക്കണം എന്ന റോമൻ വാദവും പിൽക്കാല സംഘർഷത്തിനാക്കം കൂട്ടി.

3. ഐക്യസംരംഭങ്ങൾ

മാർസിയൻ ചക്രവർത്തി നിർബന്ധിച്ചതുകൊണ്ടു മാത്രമാണ് കൽക്കദോനിയയിൽ സംബന്ധിച്ച പിതാക്കന്മാർ ഒരു പുതിയ 'നിർവചന'ത്തിനു ഒരുമ്പെട്ടത്. പുതിയ ഒന്നു രൂപീകരിച്ചു

28. Latrocinium (Robber Council). In 448 at the "Synodos endemousa" at Constantinople Eutyches was condemned. The Synod of Ephesus- at 449 was summoned by Theodosius II to deal with the difficulties arising out of the condemnation of Eufyches. The name Latrocinium was derived from Leo's letter (Ep. 95) to the empress Pulcheria, where he described the synod as "non iudicium sed latrocinium".

പറയുന്നു എന്ന് കെംടോബർ 13 ലെ ചർച്ചാസമ്മേളനത്തിൽ തന്നെ രാജകീയ പ്രതിനിധി വ്യക്തമാക്കി. മെത്രാന്മാർ ശക്തിയായി എതിർത്തു. എഫേസോസ് സുന്നഹദോസിന്റെ വിലക്കു അവർ എടുത്തു കാട്ടി. അവസാനം ഗത്യന്തരമില്ലാതെ പുതിയൊരു ഫോർമുല ഉണ്ടാക്കാൻ അവർ നിർബന്ധിതരായി.

തന്റെ മരണം വരെ (457) മാർസിയൻ കൽക്കദോനിയ വിശ്വാസപ്രമാണം നടപ്പാക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. മാർസിയന്റെ പിൻഗാമിയായ ലെത്തോ ചക്രവർത്തിയും നിർബന്ധപൂർവ്വം കൽക്കദോൻ നിർവചനം നടപ്പിലാക്കാൻ നടപടികളെടുത്തു. എന്നാൽ സിറിയ, പലസ്തീൻ, ഈജിപ്ത് എന്നിവിടങ്ങളിലെ ഏകസ്വഭാവവാദികൾ ഇക്കാലമെല്ലാം കൽക്കദോനിയയുടെ 'ഇരുസ്വഭാവക്രിസ്തുശാസ്ത്രത്തെ' എതിർത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. ചിലയിടങ്ങളിൽ എതിർപ്പ് ആഭ്യന്തരകലാപത്തിന്റെ വക്രരൂപം എത്തി. ബസിലിസ്കസിന്റെ നഷ്ണകയറ്റകാലത്തു് (476-7) ഏകസ്വഭാവവാദികളെല്ലാം തിരികെ വിളിക്കപ്പെട്ടു. തിമോത്തി, പീറ്റർ എന്നീ ഏകസ്വഭാവപാത്രീയർക്കീസുമാർ തിരികെ വന്നു. ഒരു പൊതുചർച്ചാവേദി ഒരുക്കാൻ അദ്ദേഹം തത്രപ്പെട്ടു. 'എൻസിക്ളിക്യോൻ' എന്നറിയപ്പെടുന്ന അദ്ദേഹം പുറപ്പെടുവിച്ച രേഖ അതിനു വളരെ ഭാഗികവും താൽക്കാലികവുമായ ഫലമേ ഉണ്ടായുള്ളു. തുടർന്നു സേനോ അധികാരം പിടിച്ചെടുക്കുകയും ബസിലിസ്കസ് നീഷ്കാസിതനാകുകയും ചെയ്തു. ക്രി. വ. 482 ൽ സേനോ 'ഹെനോട്ടിക്കോൻ' എന്ന രേഖ പുറപ്പെടുവിച്ചു. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ അകാചിയസ് പാത്രീയർക്കീസാണു് ഇതു തയ്യാറാക്കിയതു്. കൽക്കദോനിയ നിർവചനത്തെ പരോക്ഷമായി തള്ളിപ്പറയുന്ന ഒരു രേഖയായിരുന്നു. ആഭ്യന്തിനധികളിലെ വിശ്വാസപ്രമാണം മാത്രം സ്വീകരിച്ചാൽ മതി എന്ന നിലപാടാണു് അതിനുണ്ടായിരുന്നതു്. കൽക്കദോൻ വിരുദ്ധരെ തൃപ്തിപ്പെടുത്താൻ ഇതിനു സാധിക്കും എന്നു സേനോ കരുതി. കത്തോലിക്കരും ഏകസ്വഭാവവാദികളുമായ നിരവധി മെത്രാന്മാർ ഹെനോട്ടിക്കോൻ അംഗീകരിച്ചു. 29 എന്നാൽ റോമൻ മെത്രാൻ ഇതിനെ പാടെ നിരാകരിച്ചു. ഇതു് ഏകസ്വഭാവചായ്വുള്ള ഒരു രേഖയായിരുന്നതിനാൽ ഫേലിക്സ് മാർപാപ്പാ അകാചിയസിനെയും ഹെനോട്ടിക്കോൻ അംഗീകരിച്ചവരെയും മുടക്കി, സഭാഭ്രഷ്ടരാക്കി. ഏതാണ്ടു് 35 വർഷത്തോളം 'അകാചിയൻശീശ്മ' നിലനിന്നു. ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ കൽക്കദോൻ വിരുദ്ധശക്തികൾ വളരെ ശക്തി പ്രാപിച്ചു. അനസ്താസ്യസ് ചക്രവർത്തി (491-518) പരസ്യമായി

29. Cf. T. P. Neil, *History of the Catholic Church*, Milwaukee, 1965, p. 89ff.

തന്നെ കൽക്കദോൻ വിരുദ്ധ മനഃസ്ഥിതികാരനായിരുന്നു. ജസ്റ്റിൻ ചക്രവർത്തി (518) അകാചിയൻശീശ്മ അവസാനിപ്പിക്കാൻ മുൻകൈ എടുത്തു. ജസ്റ്റീനിയൻ കൽക്കദോന്യരെയും കൽക്കദോൻ വിരുദ്ധരെയും തമ്മിൽ യോജിപ്പിക്കുന്നതിനു പല ചർച്ചകളും സംഘടിപ്പിച്ചു. എങ്കിലും അവ കാര്യമായ ഫലം പുറപ്പെടുവിച്ചില്ല. ജസ്റ്റീനിയന്റെ ഭാര്യ തെയഡോറാ ഏകസ്വഭാവവാദികളുടെ ഒരു തികഞ്ഞ സംരക്ഷകയായിരുന്നു. കൊട്ടാരത്തിൽ തന്നെ അവരെ പാർപ്പിക്കുന്നതിനുപോലും അവർ മുൻകൈ എടുത്തു. ഹെരാക്ലിയസിന്റെ 'എക്തെസിസ്' (638-9) ക്രിസ്തുവിൽ ഒരു ഇച്ഛാശക്തി മാത്രമേ ഉള്ളൂ എന്നു പറിപ്പിച്ചു. കോൺസ്റ്റന്റ് രണ്ടാമൻ ചക്രവർത്തിയുടെ 'തിപ്പോസ്' (648) എന്ന രേഖയും ഏകമാനസ്വാദം പ്രചരിപ്പിക്കുന്നതായിരുന്നു. അങ്ങനെ നോക്കുമ്പോൾ പല ബൈസന്റൈൻ ചക്രവർത്തിമാരും കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസിനെ വിമർശിക്കുകയും പ്രാധാന്യം കുറച്ചു കാണിക്കുകയും തള്ളിപ്പറയുകയും വിരുദ്ധമനോഭാവം പുലർത്തുകയും ചെയ്തവരാണ്. ചക്രവർത്തിമാരുടെ ഫോർമുലകൾ പലതും പക്ഷപാതപൂർണ്ണവും രാഷ്ട്രീയ പ്രേരിതവുമായിരുന്നു; ഒത്തുതീർപ്പിനുവേണ്ടിയുള്ള ദയയാർത്ഥ പ്രയോഗങ്ങളായിരുന്നു പലതും. വിശ്വാസത്തിലും സഹോദരസ്നേഹത്തിലും ഉറച്ച ബോധ്യത്തിലും അധീഷ്ഠിതമായ ഐക്യത്തിനു പകരമായി ഈ ഒത്തുതീർപ്പുകളൊന്നും സഹായകമായില്ല. ചക്രവർത്തിമാരുടെ പ്രവർത്തനം പലപ്പോഴും കൽക്കദോൻ നിർവചനത്തെ തെറ്റിദ്ധരിക്കാൻ പ്രേരകമായിരുന്നു. അവസാനം, ആറാമത്തെ സാർവത്രിക സുന്നഹദോസ് (680/1) കൽക്കദോനിയ നിർവചനത്തിലേക്കു തിരിച്ചു വന്നു; 'രണ്ടു സ്വഭാവങ്ങൾ, രണ്ടു പ്രവർത്തനശക്തികൾ, രണ്ടു ഇച്ഛാശക്തികൾ എന്നിവയുള്ള ഏക കർത്താവു' എന്ന നിർവചനം സ്വീകരിക്കപ്പെട്ടു.

4. കൽക്കദോൻ വിരോധം

അന്ത്യോക്യയിലെ സെവേരൂസ്, തിമോത്തി എലൂരസ്, ജോൺ ഫിലോപ്പോണസ് ആദിയായവർ അറിയപ്പെട്ട കൽക്കദോൻ വിരോധികളായിരുന്നു. 'രണ്ടു സ്വഭാവങ്ങളിൽ' എന്നതിനു പകരം 'രണ്ടു സ്വഭാവങ്ങളിൽനിന്നു' എന്ന പ്രയോഗമാണു് സെവേരൂസ് ഇഷ്ടപ്പെട്ടതു്. സത്താപരമായ ഗുണങ്ങൾ എന്ന അർത്ഥത്തിൽ സ്വഭാവങ്ങളുടെ ബഹുത്വം അടിസ്ഥാനപരമായി അദ്ദേഹം അംഗീകരിച്ചിരുന്നു. 30

30. J. Coman, "The Doctrinal Definition of the Council of Chalcedon and its Reception in the Orthodox Church of the East", in *ER* 22, 4(1970), p. 373.

വി. സിറിലിനെയും അലക്സാണ്ട്രിയൻ പാരമ്പര്യത്തെയും കൽക്കദോനിയ ഒറിക്കൊടുത്തു എന്നു പൗരസ്ത്യരിൽ നല്ലൊരു പങ്കു കരുതി. സഭയിൽ നിന്നു വേർപെട്ടു പോകുന്നതിനുപോലും അവർ മടി കാട്ടിയില്ല. എന്നാൽ ഈ കൽക്കദോൻ വിരുദ്ധരുടെ ആരോപണങ്ങൾ ശരിയല്ല. കാരണം ക്രിസ്തു ഏകനാണ് എന്ന യഥാർത്ഥ്യത്തിലേക്കു വിരൽ ചൂണ്ടിയതും, വചനമായ ദൈവത്തിന്റെ ആളത്വം തന്നെയാണു ദൈവമനുഷ്യനായ ക്രിസ്തുവിന്റെ ആളത്വം എന്നു പഠിപ്പിച്ചതും വി. സിറിലാണു്. കൂടാതെ വിശ്വാസപ്രമാണത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനമായി സിറിലിന്റെ ലേഖനങ്ങൾ സ്വീകരിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്തു. സിറിലിന്റെ ലേഖനങ്ങളും ലെയോയുടെ ലേഖനങ്ങളും തമ്മിലുള്ള അന്തരം പൊക്കിപ്പിടിക്കുന്നതു തികച്ചും അതിശയോക്തിപരമാണു്. ഏകനായ ക്രിസ്തുവിനെ 'വിഭജിക്കാതെ' തന്നെ ദ്വിസ്വഭാവങ്ങളെപ്പറ്റി സംസാരിക്കാൻ കഴിയും എന്നു സിറിൽ തന്നെ സമ്മതിച്ചിട്ടുള്ളതാണു്.³¹ സിറിൽ 'ഏകസ്വഭാവം' എന്നു പറഞ്ഞതു 'ഇരുസ്വഭാവങ്ങൾക്കു്' എതിരായതിനാലല്ല, പിന്നെയോ, 'ഏകസ്വഭാവം'³² എന്നു വി. അത്തനേഷ്യസു് 'ഉപയോഗിച്ചതിനാലത്രേ'.³³ നെസ്തോറിയനിസത്തിനെതിരെയുള്ള ഒരുത്തമ പ്രയോഗമായി ഇതിനെ സിറിൽ കണ്ടു. സിറിൽ 'ഇരുസ്വഭാവം' വിരോധിയെ അല്ലായിരുന്നു. കൽക്കദോനിയ നെസ്തോറിയനിസത്തെ ശപിച്ചു രള്ളകയാണുണ്ടായതു്; തന്റെ പേരിൽ ചില പൗരസ്ത്യർ മർക്കുട്ടി പിടിക്കുന്നതു സിറിൽ ജീവിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ വേദനാപൂർവ്വമേ വീക്ഷിക്കുമായിരുന്നുള്ളു. അലക്സാണ്ട്രിയൻ പാരമ്പര്യത്തിലെ അടിസ്ഥാന തത്വങ്ങൾ അംഗീകരിച്ചുപിടിച്ചതിനു ശേഷമാണു് അന്ത്യോക്യൻ നിലപാടു് ഉറപ്പിച്ചതു്. അതിൽ പൗരസ്ത്യർ കണ്ണിതപ്പെടേണ്ട കാര്യമേ ഇല്ലായിരുന്നു. എന്നാൽ മറിച്ചാണു സംഭവിച്ചതു്.

താഴെ പറയുന്ന കാരണങ്ങളാലാണു് കരേ പൗരസ്ത്യർ കൽക്കദോൻ നിർവചനത്തെ എതിർത്തതു്: 'നെസ്തോറിയൻ' എന്നു കൽക്കദോൻ വിരോധികൾ കരുതിയ ലെയോയുടെ ലേഖനത്തെ (തോമസു്) കൽക്കദോൻ അംഗീകരിച്ചു. 'യോജിപ്പിനുശേഷം ഇരുസ്വഭാവങ്ങൾ' എന്ന പദപ്രയോഗം കൗൺസിൽ സ്വീകരിച്ചു. 'അവതരിച്ചു വചനമായ ദൈവത്തിന്റെ ഏകസ്വഭാവം' എന്ന പ്രയോഗം ഉൾപ്പെടുത്തിയില്ല; 'സ്വാഭാവികൈക്യം, ഹൃപ്പോസ്റ്റോ

31. St. Cyril, Ep. 40.
 32. "Mia Physis".
 33. ആദ്യമായി ഇതുപയോഗിച്ചതു് ലവഡിഷ്യയിലെ അപ്പൊള്ളിനാരിയസാണു്. ഇതു് വി. അത്തനേഷ്യോസിൽ നിന്നു് വരുന്നു എന്നു് കരുതി വി. സിറിൽ ഇതു് സ്വീകരിച്ചു.

റിക്കൈക്യം' എന്നിവ നിർവചനത്തിൽ വേണ്ടെന്നു വച്ചു. 'ഇരുസ്വഭാവങ്ങളിൽ നിന്നു്', 'രണ്ടിൽ നിന്നു് ഏക ക്രിസ്തു' എന്നീ പ്രയോഗങ്ങൾക്കുപകരം 'രണ്ടു സ്വഭാവങ്ങളിൽ' എന്നു സ്വീകരിച്ചു. സിറിലിന്റെ പത്രങ്ങളു ശാപങ്ങൾ വേണ്ട വിധം ഉപയോഗിച്ചില്ല. മൊപ്സുവെസ്ത്യായിലെ തിയഡോറിയന്റെ ക്രിസ്തുശാസ്ത്രത്തെ ശപിക്കാതിരുന്നു; സിറിലിന്റെ എതിർചേരിയിൽ നിന്നു സൈറസിലെ തിയഡോറിയനെയും എഡ്രസ്സയിലെ ഇബ്നാസിയനെയും സിനഡു് പുനഃപ്രതിഷ്ഠിച്ചു. (നിർവചനത്തിലെ ചില പ്രയോഗങ്ങൾ തിയഡോറിയനോടൊത്താണു്). കൂടാതെ ഈ സിനഡു് അലക്സാണ്ട്രിയൻ പാത്രീയർക്കീസു് ദിയസുകോറോസിനെ തരം താഴ്ത്തി, ശപിച്ചു. ഇവയ്ക്കെല്ലാം പുറമേ പുതിയൊരു വിശ്വാസസംഹിത ഉണ്ടാക്കുക എന്നതുതന്നെ എഫേസുസു് തീരുമാനങ്ങൾക്കു് എതിരായിരുന്നു. കാൽസിയോൺ വിരുദ്ധ സമൂഹങ്ങൾ - സിറിയൻ, കോപ്റ്റിക്, എത്യോപ്യൻ, അർമേനിയൻ - മേൽപ്പറഞ്ഞ കാരണങ്ങളാൽ എതിർ മനഃസ്ഥിതി വളർത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ³⁴

5. മറുപടി

നിഖ്യാ (325), കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ (281), എഫേസുസു് (431) എന്നീ സിനഡുകളോടൊപ്പം കൽക്കദോനിയ (451) ഒരു വശത്തും, രണ്ടാം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ (553), മൂന്നാം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ (680), രണ്ടാം നിഖ്യാ (787) എന്നീ സിനഡുകൾ മറുവശത്തും ആയി ഒരേ പാരമ്പര്യത്തിൽ തന്നെയാണെന്നു നിഷ്പക്ഷമായ ഏതൊരു പഠനവും തെളിയിക്കും. ആദ്യത്തെ ഏഴു സാർവ്വത്രിക സൂനഹദോസുകൾ തമ്മിൽ ആന്തരികമായ ഒരു ഒരുമിപ്പുള്ളതിനാൽ ഒന്നു മറ്റൊന്നിൽനിന്നു വേർതിരിച്ചെടുക്കുക ശരിയല്ല. കൽക്കദോനിയയെ, നിഖ്യാ, കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ എഫേസുസു് സിനഡുകളുടെ വ്യാഖ്യാനമായി കാണണം.³⁵ വെളിപ്പെടുത്തപ്പെട്ട സത്യങ്ങളായി നിഖ്യായിലും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലും സഭ സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നവ പുതിയനിയമത്തിലധിഷ്ഠിതമാണു്. പിന്നെയുണ്ടായ സാർവ്വത്രിക സൂനഹദോസുകളിൽ (3-7) ഈ വിശ്വാസസത്യങ്ങൾക്കു് അണുവീട മാറ്റം വരുത്തി

34. J. S. Romanides, "St. Cyril's 'One Physis or Hypostasis of God the Logos Incarnate' and Chalcedon", In *GOTR*, 10, 2 (1964 -5), p. 82.
 35. G. Konidaris, "The Inner Continuity and coherence of Trinitarian and Christological Dogma in the Seven Ecumenical Councils," in *GOTR* 13,2(1968), p.265-6

യില്ല. കൽക്കദോനിയ വിശ്വാസനിർവചനത്തെ തെറ്റിദ്ധരിക്കാൻ കാരണമായതു പ്രധാനമായും ബൈസന്റൈൻ ചക്രവർത്തിമാരുടെ രാഷ്ട്രീയനയമാണ്.

ഒരു റൂമേനിയൻ ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞനായ ജെ. കോമാൻ ഒരിക്കൽ ഒരൈക്യഫോർമുലയ്ക്കു രൂപം കൊടുക്കുകയുണ്ടായി: 36 'ഒരേ ഒരു പുത്രനെ ഞങ്ങൾ എറ്റുപറയുന്നു: അവൻ ഇരുസ്വഭാവങ്ങളിൽനിന്നും ഇരുസ്വഭാവങ്ങളിലും അറിയപ്പെടുന്ന ഏകജാതനാണ്: അതായത് കലർപ്പില്ലാതെ, മാറ്റമില്ലാതെ, വിഭജനമില്ലാതെ രണ്ടു സത്തുകളിൽനിന്നും രണ്ടു സത്തുകളിലും; ഐക്യമൂലം സ്വഭാവങ്ങളുടെയോ, സത്തുകളുടെയോ വ്യത്യസങ്ങൾക്കു കോട്ടം സംഭവിക്കുന്നില്ല: പിന്നെയോ, സ്വഭാവങ്ങളുടെയും സത്തുകളുടെയും പ്രത്യേകതകൾ പരിപാലിച്ചുകൊണ്ട് ഒരാളായിരിക്കുന്നു; അവതരിച്ച ദൈവവചനത്തിന്റെ ഏകസ്വഭാവം.' ഇതുപോലൊരു ഫോർമുല വഴി കൽക്കദോനിയം കൽക്കദോൻ വിരുദ്ധരും തമ്മിലുള്ള എതിർപ്പ് അവസാനിപ്പിക്കാൻ കഴിയുമെന്നാണ് അദ്ദേഹം കരുതുന്നത്.

രണ്ടാം വത്തിക്കാൻ സൂനഹദോസിനുശേഷമുള്ള ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ ബൈസന്റൈൻ, അർമേനിയൻ, കോപ്റ്റിക്, എത്യോപ്യൻ, സിറിയൻ, റോമൻ സഭകൾ കൽക്കദോനിയ വിശ്വാസപ്രമാണത്തെ തുറന്ന മനസ്സോടെ വിശകലനം ചെയ്യാൻ സന്നദ്ധത കാണിക്കുന്നു എന്നതു സന്തോഷകരമായ കാര്യമാണ്. സുവിശേഷത്തിനു സജീവസാക്ഷ്യം വഹിക്കുക ഗൗരവമായ കടമയായി ഈ സഭകളെല്ലാം കരുതുന്നു. സഭൈക്യചർച്ചകൾ വഴി കൂടുതൽ അറിയുന്നതിനും അടുക്കുന്നതിനും ആശങ്കകൾ നീക്കുന്നതിനും ഫോർമുലകൾക്കപ്പുറത്തുള്ള അഗാധമായ സത്യം കണ്ടെത്തുന്നതിനും ഇന്ന് സഭകൾക്ക് കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്; തങ്ങളെ പരസ്പരം ബന്ധിപ്പിക്കുന്ന കൂടുതൽ കൂടുതൽ ഘടകങ്ങൾ അവർ കണ്ടുപിടിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. ഈ വിവിധ വിഭാഗക്കാരുടെ പൊതു പിതാവായ സിറിലിൽനിന്ന് ആരംഭിക്കാൻ അവരെല്ലാം സന്നദ്ധരാണ്. മറ്റു സഭകളിലെ പിതാക്കന്മാരോടുള്ള അന്ധമായ എതിർപ്പ് അവസാനിപ്പിക്കാനും ഇന്നു സഭകൾ തയ്യാറാണ്. അത്തരത്തിൽപ്പെട്ട പിതാക്കന്മാരാണ് അന്ത്യോക്യയിലെ സെവേരൂസ്, മാബുഗിലെ ഫീലോക്സേനൂസ്, അലക്സാണ്ട്രിയായിലെ ദിയസ്സോറോസ് മാർപാപ്പാ, റോമിലെ വിശുദ്ധ ലെയോ മാർപാപ്പാ എന്നിവർ. ഈ പിതാക്കന്മാർക്കെതിരെ സഭകൾ പുറപ്പെടുവിച്ചിട്ടുള്ള ശാപങ്ങൾ പിൻവലിക്കാൻ അനുഭോഗിക തലത്തിൽ മുകളിൽ പറഞ്ഞ സഭകൾ സന്നദ്ധത പ്രകടിപ്പിച്ചിരിക്കുകയാണ്. കൽക്ക

36. J. Coman, art. cit. p. 377.

ദോനിയ സൂനഹദോസിനെ ശക്തിയായി എതിർത്തു എന്നതൊഴിച്ചാൽ സെവേരൂസ് തികച്ചും ഒത്തുപോകാൻ വിശ്വാസിയായിരുന്നു. ദിയസ്സോറസിനെതിരെയുള്ള ശാപങ്ങൾ പുനഃപരിശോധന ചെയ്യാൻ കൗൺസിൽ നടപടികൾ നമ്മെ നിർബന്ധിക്കുന്നു. റോമിലെ ലെയോമാർപാപ്പായുടെ മേൽ വെച്ചിട്ടിരുന്ന ശാപവചനങ്ങൾ മാറ്റാൻ കൽക്കദോൻവിരുദ്ധർ ഇപ്പോൾ തയ്യാറാണ്. യാക്കോബായക്കാർ ലെയോയെ ഒരു പാഷണ്ഡിയായും ലെയോയുടെ കത്തിനെ നെസ്തോറിയനായും ആണു പരിഗണിച്ചിരുന്നത്. സിറിലിന്റെ വീക്ഷണങ്ങളിൽനിന്ന് ലെയോ പിൻമാറി എന്നായിരുന്നു അവരുടെ ആരോപണം. എന്നാലിന്ന് ആ രീതി മാറി, ലെയോയുടെ കത്തു അതിന്റെ സമ്പൂർണ്ണപശ്ചാത്തലത്തിൽ സ്വീകരിക്കുന്നതിന് അപാകതയില്ല എന്നുവരെ അവർ പറഞ്ഞുവെച്ചു.

ലെയോ പൗരസ്ത്യപ്രശ്നങ്ങൾ മുഴുവൻ പൂർണ്ണമായി ഗ്രഹിച്ചിരുന്നില്ല എന്നതു വാസ്തവമാണ്. കൽക്കദോൻ വിരുദ്ധർക്കു ലെയോയുടെ കത്തു തെറ്റിദ്ധരിച്ചു വ്യാഖ്യാനിക്കാൻ ധാരാളം പഴയകളുണ്ടായിരുന്നു.

6 മൂന്നു സംഗ്രഹനങ്ങൾ

കൽക്കദോൻ വിരുദ്ധചേരിയിൽ സെവേരൂസിന്റെ സംഗ്രഹനമാണ് ഏറ്റവും പ്രധാനം. 37 ഒരു 'സംയുക്തസ്വഭാവം' അഥവാ 'സംയുക്ത ഹ്യൂപ്പോസ്തസിസു'നെപ്പറ്റി സെവേരൂസ് സംസാരിക്കുന്നു. ഹ്യൂസിസും ഹ്യൂപ്പോസ്തസിസും ഒരേ അർത്ഥത്തിലാണ് സെവേരൂസിന്. മാസത്തെ സംബന്ധിച്ച ചിന്തിക്കുമ്പോൾ ക്രിസ്തു സംയുക്തനാണ്. ക്രിസ്തുവിനു സംയുക്തസ്വഭാവമാണ്. സെവേരൂസ് ഒരു 'മോണോ ഫിസൈറ്റ്' പാഷണ്ഡിയല്ല; സിറിലിന്റെ ചിന്താനുസൃതമുള്ള 'മിയാ ഫ്യൂസൈറ്റ്' ആണ് അദ്ദേഹം. 'മിയാ ഹ്യൂസിസു' രൂ തൈവ ലോഗ് സെസർക്കോ മെനെ. 'അവതരിച്ച വചനമായ ദൈവത്തിന്റെ ഏകസ്വഭാവം.' 'ഏകസ്വഭാവം' സംയുക്തമാണ്; അത് 'ഇരുസ്വഭാവങ്ങളിൽനിന്നാണ്.' സെവേരൂസ് ഈ പദപ്രയോഗത്തിനുവേണ്ടി നിലകൊണ്ടു; ഇതു പ്രചരിപ്പിച്ചു; കേരളത്തിലെ പുത്തൻകൂറിലെ ചില വിഭാഗങ്ങളുടെ പലരും സെവേരൂസിന്റെ ഈ ചിന്താധാര സ്വായത്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

37. Cf. V. C. Samuel, op. cit. p. 192-200; Further Studies in the Christology of Severus of Antioch, in Papers, p. 67-98; N. A. Zabolotzky, The Christology of Severus of Antioch, in Papers, p.154-183; R.C. Chesnut, Three Monophysite Christologies, Oxford 1976, p.1-56.

ബൈസന്റൈൻ ലോകത്തു വി. ജോൺ ഡമീഷ്യൻ (+749) ഒരു സംഗ്രഹം നൽകി.³⁸ ബൈസാന്റൈൻലിലെ ലെയോൺ സ്യൂസ്, ഒരു യോഹന്നാൻ തുടങ്ങിയവർ കൽക്കദോനിയായുടെ നിർവചനത്തെ ശക്തിപൂർവ്വം പിൻതാങ്ങിയവരാണ്; അവർ സെവേരൂസിന്റെ പിൻഗാമികളെ നിരന്തരം എതിർത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. മാക്സിമൂസും³⁹ ഡമഷീനും ഈ പാരമ്പര്യം തുടരുകയും അതിനെ പൂർണ്ണമാക്കുകയും ചെയ്തു. കൽക്കദോനിയായ്ക്കുശേഷമുള്ള ബൈസന്റൈൻ ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരുടെ മുദ്രാവാക്യം 'സംയുക്തഹൃദ്യോസ്കൂസിസം' എന്നായിരുന്നു. ഒരു നെയോ - കൽക്കദോനിയൻ ക്രിസ്തുശാസ്ത്രംതന്നെ ഇക്കൂട്ടർ രൂപീകരിച്ചെടുത്തു. ജസ്റ്റീനിയൻ ഈ തലത്തിൽ കുറേയൊക്കെ പ്രവർത്തിച്ചെങ്കിലും അവ രാഷ്ട്രീയപ്രേരിതമായിരുന്നതിനാൽ പരാജയപ്പെട്ടു. മറിച്ച് പേർഷ്യൻ ക്രിസ്തുമതവും ബൈസന്റൈൻ ക്രിസ്തുമതവും തമ്മിലുള്ള അകൽച്ച വർദ്ധിക്കാൻ അവ പര്യാപ്തമായി എന്നുമാത്രം; എന്നാൽ ഡമഷീന്റെ സംഗ്രഹം ഒരു വലിയ വിജയം തന്നെയായിരുന്നു.

പേർഷ്യൻസഭയിൽ ഇപ്രകാരമൊന്നു സാധിച്ചതു മാർ ബാബായ് റമ്പായാണ് (553-628).⁴⁰ പേർഷ്യയിലെ 'നെസ്തോറിയർ' കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസിൽ സംബന്ധിച്ചതേയില്ല. എന്നാൽ ക്രിസ്തുശാസ്ത്രം സംബന്ധിച്ച് അവർ കൽക്കദോന്റെ പാത പിൻതുടരുന്നവരാണെന്നു പറയാം. കൽക്കദോന്റെ വിജയത്തിൽ നെസ്തോറിയസ് തന്നെയും വളരെ സത്തുഷ്ടനായിരുന്നു. ക്രിസ്തുവിലുള്ള ഇരുസ്വഭാവങ്ങളുടെ യാഥാർത്ഥ്യം, ഏക ക്രിസ്തുവിൽ കലർപ്പുകൂടാതെ ഇരുസ്വഭാവങ്ങളും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു എന്ന പ്രബോധനം, വചനമായ ദൈവത്തിന്റെ ആളത്വമാണു ദൈവമനുഷ്യന്റെ ആളത്വം, ക്രിസ്തുവിന് ഒരേ ഒരു വ്യക്തിത്വമേയുള്ളു എന്നിത്യാദി പേർഷ്യക്കാരുടെ പഠിപ്പിക്കൽ തന്നെയാണ്.

സെവേരൂസിന്റെയും പിൻഗാമികളുടെയും 'ഏക സ്വഭാവവും'⁴¹ ബൈസന്റൈൻ നെയോ - കൽക്കദോനിയരുടെ സംയുക്ത

38. J. S. Romanides, *The Christological Teachings of St. John of Damascus*, in *Papers* p. 29 — 66; N. Chitescu, 'The Christology of St. John of Damascus' in *Papers*, p. 99-153; J. Meyendorff, *Christ in Eastern Christian Thought*, N. Y., 1975, p. 153—172.
 39. Maximus the Confessor (+662).
 40. G. Chediath, *The Christology of Mar Babai the Great*, Kottayam 1982.
 41. *Mia physis*

ഹൃദ്യോസ്കൂസിസും⁴² പേർഷ്യക്കാരുടെ 'രണ്ടു ക്യാനാ, രണ്ടു ക്നോമ, ഒരു പർസോപ്പാ' എന്നതും എല്ലാം അടിസ്ഥാനപരമായി സ്വഭാവങ്ങളുടെ ദിത്വവും ആളത്വത്തിന്റെ ഏകത്വവും അംഗീകരിക്കുന്നു. പരസ്പരമാപകമായ ക്രിസ്തുശാസ്ത്രം^{42a} ഇവരാരുംതന്നെ അംഗീകരിക്കുന്നില്ല. കൽക്കദോനിയൻ നിർവചനവും അപ്രകാരമായിരുന്നില്ല. രക്ഷ ദൈവവേലയാണെന്നും അതിനാരംഭംകുറിക്കുന്നതു ദൈവമാണെന്നും കൽക്കദോനിയ സ്പഷ്ടമായി പഠിപ്പിച്ചു; മാനുഷികവശത്തിന് അതിന്റേതായ പ്രാധാന്യം ഉണ്ടെങ്കിലും വചനമായ ദൈവത്തോടു അതിനെ തുല്യം ചെയ്യാൻ പാടില്ല. മേൽപ്പറഞ്ഞ വിഭാഗക്കാരെല്ലാം ഇതു അംഗീകരിച്ചിരുന്നു. ചിലർ ഏകത്വത്തെ ഉന്നിപ്പറഞ്ഞപ്പോൾ മറ്റു ചിലർ സ്വഭാവങ്ങളുടെ ദൈവത്തെ ഉയർത്തിക്കാട്ടി. അലക്സാണ്ട്രിയൻ, അന്ത്യോക്യൻ ചിന്താരിതികളിൽനിന്നും അവർക്കു ലഭിച്ച ദൈവശാസ്ത്രപൈതൃകമാണ് ഈ വ്യത്യാസങ്ങൾക്കു കാരണം. ചില ദൈവശാസ്ത്രപദങ്ങളോടുള്ള എതിർപ്പ് അടിസ്ഥാനതത്വങ്ങൾ മുഴുവനോടുമുള്ള എതിർപ്പായി കരുതാൻ പാടില്ല.

ഈ പദപ്രയോഗങ്ങളാണ് സഭകളെ തമ്മിൽ വേർതിരിക്കുന്ന മതിലുകളെങ്കിൽ, ആധുനിക മനുഷ്യന്റെ തത്ത്വശാസ്ത്രപരവും ദൈവശാസ്ത്രപരവുമായ പശ്ചാത്തലങ്ങൾക്കനുസൃതമായി പുതിയ സാങ്കേതിക സംജ്ഞകൾ തീർച്ചയായും കണ്ടുപിടിക്കണം. പദങ്ങൾക്കു മനുഷ്യരെ തമ്മിൽ യോജിപ്പിക്കാൻ കഴിയില്ല. ഉപവിഷയം ക്ഷമയ്ക്കും ദൈവസ്നേഹത്തിനും മാത്രമേ ക്രൈസ്തവലോകത്തിലെ കലഹിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന വിഭാഗക്കാരെ ഒന്നിച്ചുകൊണ്ടു വരുവാൻ കഴിയൂ.

ഒരു ക്രിസ്തുശാസ്ത്രത്തെ മറൊന്നുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തി ഗുണാഗുണങ്ങൾ നിർണയിക്കുന്നത് ഐക്യത്തിനും, ഏകീകരണത്തിനും പ്രതിവിധിയല്ല. മനസ്സുകൾ തമ്മിലുള്ള ഐക്യവും യോജിപ്പും, ദൈവാനുഗ്രഹത്തോടൊത്തു പ്രവർത്തിക്കുവാനുള്ള സന്മനസ്സുമാണ് അത്യന്താപേക്ഷിതം. ആത്യന്തികാപഗ്രഥനത്തിൽ, നമ്മെ പരസ്പരം അകറ്റുന്നതു കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസല്ല, നമ്മുടെ അക്രൈസ്തവ നിലപാടുകളാണെന്നു നീഷ്പ്രയാസം മനസ്സിലാക്കാം. അവയെ ന്യായീകരിക്കാൻ കൽക്കദോനിയായുടെ മറുപിടിക്കുന്നു എന്നതാണ് വാസ്തവം!

ആരാധനക്രമത്തിലുപയോഗിക്കുന്ന നിഖ്യാ - കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ വിശ്വാസപ്രമാണത്തിന്റെ അതുല്യസ്ഥാനം മിക്കവാറും

42. Hypostasis Synthetos
 42a. Symmetrical Christology

സഭകൾ അംഗീകരിക്കുന്നു. ഈ വിശ്വാസപ്രമാണത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനമായി കൽക്കദോനിയ നീർവചനത്തെ കാണുന്നതിൽ അവർക്ക് ബുദ്ധിമുട്ടില്ല. അതായത് നിഖ്യാവിശ്വാസപ്രമാണവും കൽക്കദോനിയ നീർവചനവും ഒരേ തട്ടിൽ അല്ല സഭകൾ ഇന്ന് കാണുക. അതായത് ഓരോന്നിന്റെയും പ്രഗ്രഹമൂല്യം വേർതിരിച്ചു കാണുന്നു. ഐക്യം പുനഃസ്ഥാപിക്കുന്നതിന് പൂർവാവശ്യക വ്യവസ്ഥയായി ഏതെങ്കിലുമൊരു ഫോർമുല അടിച്ചേൽപ്പിക്കാൻ സഭകൾ മുതിരുന്നില്ല. ⁴³ 1971 ൽ ജനീവയിൽ വെച്ച് താഴെപ്പറയുന്ന കാര്യം യാക്കോബായക്കാരുടെ ശ്രീകേകാരം അംഗീകരിച്ചു: നമ്മുടെ ഈ സഭകളും തമ്മിൽ പതിനഞ്ച് നൂറ്റാണ്ടുകളുടെ അകൽച്ച ഉണ്ടെങ്കിലും, ക്രിസ്തുഭാഷ്യം സംബന്ധിച്ച അടിസ്ഥാന തത്വങ്ങളിൽ സത്താപരമായി ഏക അവിഭാജ്യസഭയുടെ സാർവത്രിക പാരമ്പര്യത്തോടു പൂർണ്ണമായും അഗാധമായും നമ്മൾ യോജിക്കുന്നു. വി. സിറിലിന്റെ പ്രബോധനങ്ങളെ വിശദീകരിക്കാൻ നാം വ്യത്യസ്ത സാങ്കേതിക പദങ്ങൾ ഉപയോഗിക്കുന്നെങ്കിലും, 'ക്രിസ്തുവിന്റെ ഇരുസ്വഭാവങ്ങളുടെ ഹ്യൂപ്പോസ്റ്റാറ്റിക് ഐക്യം' എന്ന സിറിലിന്റെ പ്രബോധനം നാം ഇരുകൂട്ടരും പ്രഖ്യാപിക്കുന്നു. ദൈവത്വത്തിൽ പിതാവിന്റെ സമസത്തയായിരിക്കുന്നവൻ, മനുഷ്യാവതാരത്തിൽ മനുഷ്യത്വം സംബന്ധിച്ചു നമ്മുടെ സമസത്ത ആയിത്തീർന്നു. അങ്ങനെ, ലോകസ്ഥാപനത്തിനു മുൻപേ പിതാവിൽനിന്ന് ജനിച്ചവൻ, അവസാന നാളുകളിൽ നമുക്കും നമ്മുടെ രക്ഷയ്ക്കും വേണ്ടി പരിശുദ്ധ കന്യകമറിയത്തിൽ നിന്ന് മനുഷ്യനായി ജനിച്ചു; കലർപ്പോ, വ്യത്യാസമോ, വിഭജനമോ, വേർതിരിവോ, കൂടാതെ ദൈവവചനത്തിന്റെ ഏക ആളത്വത്തിൽ രണ്ടു സ്വഭാവങ്ങളും അവനിൽ ഐക്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. മാനുഷികവും ദൈവികവുമായ എല്ലാ സ്വഭാവ ഗുണങ്ങളും കഴിവുകളും ഉള്ള പൂർണ്ണ ദൈവവും പൂർണ്ണ മനുഷ്യനുമാണ് യേശുക്രിസ്തു'. ⁴⁴

യാക്കോബായ ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും റോമൻ കത്തോലിക്കാ ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും കൂടി വിയന്നായിൽ സമ്മേളിച്ചപ്പോഴും ഈ കാര്യം വ്യക്തമാക്കി: 'ഇരുവിഭാഗക്കാരുടെയും പദപ്രയോഗങ്ങൾ സ്വീകാര്യമാണ്'; പരസ്പരം അംഗീകരിക്കുക എന്നതാണ് ഏറ്റവും ആവശ്യമായിരിക്കുന്നത്. ഏക കർത്താവായ യേശുക്രിസ്തുവിലുള്ള വിശ്വാസപ്രമാണത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനമായി വ്യത്യസ്ത ചിന്താരീതികൾ മനസ്സിലാക്കണം'. ⁴⁵

43. Cf. WWS 3 (1976), p. 18-19
 44. GOTR 16 (1971), p. 3
 45. WWS, I, p. 160

കത്തോലിക്കർക്ക് കൽക്കദോനിയ സൂനഹദോസിനെ തള്ളിപ്പറയാൻ സാദ്ധ്യമല്ല. എന്നാൽ കൗൺസിലിനെ ഓർത്തഡോക്സ് അർത്ഥത്തിൽ മനസ്സിലാക്കാൻ സാധിക്കും. കൽക്കദോനിയയിൽ അവതരിപ്പിച്ച അതേ വിശ്വാസം തന്നെയാണ് പൗരസ്ത്യ സഭകൾക്കുള്ളത്. എങ്കിലും കൗൺസിലിലെ സാങ്കേതിക പദങ്ങളുടെ ദൗപചാരിക സ്വീകരണം ഒരിക്കലും സഭയ്ക്കെതിരായി അവശ്യവശ്യമല്ല. ⁴⁶

വ്യത്യസ്ത വ്യാഖ്യാന രീതികൾ ഉണ്ടാകുന്നതിന്റെ പ്രധാന കാരണം വചനം അവർണനീയനാണ് എന്നുള്ളതാണ്. അപൂർണ്ണമായ മാനുഷിക വാക്കുകളിലൂടെ അവ്യാപ്യമായ രഹസ്യം അവതരിപ്പിക്കുമ്പോൾ വൈവിധ്യത്തിലെത്താം. ദിവ്യരഹസ്യമായ വചനത്തെ പൂർണ്ണമായി അവതരിപ്പിക്കാൻ ഒരു ഫോർമുലയും പര്യാപ്തമല്ല. ⁴⁷

എല്ലാവർക്കും സ്വീകാര്യമായ ഒരു ഫോർമുല അവതരിപ്പിക്കാൻ കൽക്കദോനിയ സൂനഹദോസിന് സാധിച്ചില്ല. സാങ്കേതിക പദങ്ങൾ കൊണ്ടുള്ള ഒരു മുട്ടശാന്തി മാത്രമേ അത് ആയിരുന്നുള്ളൂ. അക്കാലത്താൽ അത് പ്രശ്നപരിഹാരമായില്ല എന്നും ചിലർ വിയന്നാ ചർച്ചാവേളയിൽ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു. അന്ത്യോക്യൻ ക്രിസ്തുശാസ്ത്രം സ്വീകരിക്കാത്തവർക്ക് കൽക്കദോനിയ ഫോർമുല ഇന്നും പ്രശ്നമായി നിലകൊള്ളുന്നു എന്നും വിമർശനമുണ്ടായി. ⁴⁸

46. WWS II, p. 42
 47. WWS I, p. 161—2; III, p. 25
 48. WWS I, p. 159; II, p. 34—5; I, p. 174; III, p. 23—24

അധ്യായം 10

ഓറിയന്റൽ ഓർത്തഡോക്സു സഭകൾ

കൽക്കദോനിയായിൽവെച്ചു 451-ൽ നടന്ന സിനഡ് അംഗീകരിക്കാതെ അന്നത്തെ സഭയിൽ നിന്നു വിട്ടുമാറിയ സഭാസമൂഹങ്ങൾ ഇന്ന് പൊതുവായി അറിയപ്പെടുന്നത് ഓറിയന്റൽ ഓർത്തഡോക്സ് സഭകൾ എന്നാണ്. അഞ്ച് സഭാസമൂഹങ്ങൾ ഇപ്പോൾ ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. ഈ അഞ്ച് സഭാസമൂഹങ്ങളും പുണ്യമായ സ്വതന്ത്രങ്ങളാണ്. അവ വൈവിധ്യമാർന്ന ലിറർജിക്കൽ കൂടും ബന്ധങ്ങളിൽ പെട്ടവയുമാണ്. അവയ്ക്ക് വൈവിധ്യമാർന്ന സഭാപരിവൃത്തങ്ങളുമാണുള്ളത്. എന്നാൽ ഇവയെല്ലാം ഇന്ന് 'ഓറിയന്റൽ ഓർത്തഡോക്സ് സഭകൾ' എന്ന പേരിൽ കൊണ്ടുവന്നത് കൽക്കദോൻ സൂനഹദോസിനോടു് അവർക്കുണ്ടായിരുന്ന എതിർപ്പു മാത്രമാണ്. കൽക്കദോനിയായുടെ കാലത്ത് സിറിയയിലും ഈജിപ്തിലും ഉള്ള ക്രൈസ്തവരിൽ നല്ലൊരു പങ്ക് ഈ സിനഡിന്റെ പേരിൽ അന്നത്തെ ഏക സഭയിൽ നിന്ന് തൊറിപ്പിരിഞ്ഞുമാറി. എന്നാൽ കൽക്കദോനിയായിൽ സംബന്ധിക്കാതിരുന്ന എത്യോപ്യ, അർമേനിയ, മലങ്കര എന്നീ സഭകളിലെ ഒരു വിഭാഗം ജനങ്ങളും കാലാന്തരത്തിൽ ഈ കാൽസിലാൻ വിരുദ്ധ ചേരിയിൽ ചേരാനിടയായി. ഒരു കാലത്ത് ഈ ചേരിയിൽ പെട്ടവർ വളരെയധികം ഉണ്ടായിരുന്നെങ്കിലും ഇന്ന് അവർ ക്രൈസ്തവസമൂഹത്തിൽ വളരെ ചെറിയൊരു വിഭാഗം മാത്രമാണ്. എവുത്തിക്കസിയൻ 'ഏകസ്വഭാവവാദം' എന്ന പാഷണ്ഡത ഈ സഭകൾ പരിത്യജിക്കുന്നു; എന്നാൽ അലക്സാണ്ട്രിയയിലെ വി. സിറിലിന്റെ 'അവതരിച്ച വചനമായ ദൈവത്തിന്റെ ഏകസ്വഭാവം' (മിയാഫ്യൂസിസ് രൂ തൈവ ലോഗു സെസർക്കോമെനെ) എന്ന പദപ്രയോഗം മുറുകെപ്പിടിക്കുകയും കാൽസിലാൻ തിരസ്കരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

ക്രിസ്തുശാസ്ത്രം സംബന്ധിച്ചാണ് ഇക്കൂട്ടർ കത്തോലിക്കാ സഭയിൽ നിന്നു വിട്ടുമാറിയത്. ഈ അടുത്ത കാലത്തുണ്ടായ

സഭൈക്യ പർച്ചകളുടെ വെളിച്ചത്തിൽ കാൽസിലാൻ അംഗീകരിച്ചവരും പരിത്യജിച്ചവരും തമ്മിൽ ക്രിസ്തുശാസ്ത്രത്തിലുള്ള അന്തരം നാമമാത്രമാണെന്നും വിവിധ ഫോർമുലകൾ ഉപയോഗിക്കുന്ന കിലും ഇരു വിഭാഗക്കാരുടെയും വിശ്വാസം ഒന്നുതന്നെയാണെന്നും ഉള്ള ധാരണയിൽ ഇരുസഭാവിഭാഗങ്ങളും എത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഈ സഭകൾ എല്ലാം സഭകളുടെ ലോകകൗൺസിലിൽ അംഗങ്ങളാണ്. ആധുനിക കാലത്തെ സഭൈക്യപർച്ചകളിൽ ഈ സഭകൾ സജീവമായി പങ്കെടുക്കുന്നു. 1 ഓറിയന്റൽ ഓർത്തഡോക്സു സഭകളിലെല്ലാംകൂടി മൊത്തം ഇപ്പോൾ ഏകദേശം മൂന്നുകോടി ജനങ്ങളുണ്ട്. 2 താഴെപ്പറയുന്നവയാണ് ഓറിയന്റൽ ഓർത്തഡോക്സുസഭകൾ: (1) സിറിയൻ ഓർത്തഡോക്സുസഭ (2) കോപ്റ്റിക് ഓർത്തഡോക്സു സഭ (3) എത്യോപ്യൻ ഓർത്തഡോക്സു സഭ (4) അർമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സു സഭ (5) മലങ്കര ഓർത്തഡോക്സു സഭ. ഇവയിൽ ഓരോന്നിനെപ്പറ്റിയും ചുരുക്കമായി ചർച്ച ചെയ്യാം.

1. സിറിയൻ ഓർത്തഡോക്സു സഭ 3

കാൽസിലാൻ കൗൺസിൽ (451) അംഗീകരിക്കാതെ സഭയിൽ നിന്നു പിളർന്ന മാറിയവരുടെ പിൻതലമുറക്കാരാണ് സിറിയൻ ഓർത്തഡോക്സുകാർ. റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ഓറിയന്റൽ (പൗരസ്ത്യം-കിഴക്കു) എന്ന പ്രീഫെക്ചറിലെ പട്ടണവാസികളും ഗ്രീക്കു സംസാരിക്കുന്നവരിൽ ഭൂരിഭാഗവും കാൽസിലാൻ അംഗീകരിച്ചപ്പോൾ, ഗ്രാമവാസികളും സുറിയാനി സംസാരിക്കുന്നവരും സന്യാസികളും അതിനെ എതിർത്തു. ആദ്യകാല ചക്രവർത്തിമാർ കാൽസിലാൻ വിരുദ്ധരെ പീഡിപ്പിച്ചു അമർച്ച ചെയ്യാൻ ശ്രമിച്ചെങ്കിലും മർദ്ദിച്ച അവരെക്കൊണ്ടു കാൽസിലാൻ അംഗീകരിപ്പിക്കാൻ സാധിച്ചില്ല. മറിച്ചു, കാൽസിലാൻ വേണ്ടി നിന്ന കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ തന്നെ കാൽസിലാൻ വിരുദ്ധരുടെ ശക്തികേന്ദ്രമായിത്തീർന്നു. അവിടെ വെച്ചുയാക്കോബു ബർദ്ദാന (542-78) മെത്രാനായി വാഴിക്കപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹം ചുറ്റി നടന്നു ഇക്കൂട്ടർക്കുവേണ്ടി നിരവധി മെത്രാന്മാരെയും വൈദികരെയും വാഴിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിൽനിന്നു ഇക്കൂട്ടർ യാക്കോബായക്കാർ എന്നു അറിയപ്പെട്ടു തുടങ്ങി.

1. ജി. പേടിയത്തു, അത്യോക്യൻ സഭ, 1986, പേ. 125ff.
 2. 29, 645, 957: R. G. Roberson, *The Eastern Christian Churches - A Brief Survey*, Rome, 1988: ഈ ഗ്രന്ഥം ആധാരമാക്കിയാണ് ഈ കണക്ക്; തുടർന്ന് ഈ ലേഖനത്തിൽ കൊടുക്കുന്ന അംഗസംഖ്യകളും ഇതിനെ ആധാരമാക്കിയാണ്.
 3. അത്യോക്യൻ സഭ, 70-83.

അന്ത്യോക്യൻ പാത്രിയാർക്കേറ്റിൽ കത്തോലിക്കാ (മെൽക്കീത്താ) പാത്രിയാർക്കീസിനു സമാന്തരമായി ക്രി. വ. 557/8 മുതൽ തുടർച്ചയായി യാക്കോബായാ പാത്രിയർക്കീസുമാർ ഉണ്ടായി. എന്നാൽ അന്ത്യോക്യയിൽ, കാൽസിഡൺ അംഗീകരിക്കുന്നവരുടെ പാത്രിയർക്കീസ് ഉണ്ടായിരുന്നതിനാൽ യാക്കോബായാ പാത്രിയർക്കീസുമാരാരും അന്ത്യോക്യാ കേന്ദ്രമാക്കി സഭാഭരണം നടത്തിയിട്ടില്ല. യാക്കോബു ബർദ്ദാന 557/8-ൽ തെല്ലായിലെ സേർജിയൂസിനെ (+561) "അന്ത്യോക്യാ പാത്രിയർക്കീസ്" എന്ന പേരിൽ വാഴിച്ചു. അദ്ദേഹം സിറിയായിലെ ആശ്രമങ്ങളിൽ താമസിച്ചു.

അവർ "അന്ത്യോക്യൻ" അഥവാ "പാശ്ചാത്യ സുറിയാനി" എന്ന പേരിൽ അവരുടെ ലിറ്റർജി വികസിപ്പിച്ചെടുത്തു. അന്ത്യോക്യയിലെ മൂല ലിറ്റർജി ഇപ്രകാരം യാക്കോബായക്കാരുടെ സ്വന്തമായി. കാൽസിഡൺ അംഗീകരിച്ചവരാകട്ടെ കാലാന്തരത്തിൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിനോടു കൂടുതൽ അടുക്കുകയും ബിസന്റയിൻ ലിറ്റർജി സ്വീകരിച്ചു ബിസന്റയിൻകാരായി തീരുകയും ചെയ്തു.

യാക്കോബായ സഭ വളർന്നു 20 മെത്രാപ്പോലീത്തൻ സിംഹാസനങ്ങളും 102 രൂപതകളുമുള്ള ഒരു വലിയ സഭയായി തീർന്നു. മദ്ധ്യകാലഘട്ടത്തിൽ ഈ സഭയ്ക്ക് വളരെ പ്രശസ്തരായ പണ്ഡിതന്മാർ ഉണ്ടായിരുന്നു. പന്ത്രണ്ടാം നൂറ്റാണ്ടിലാണ് ഇതു അത്യച്ച കോടിയായിലെത്തിയത്. എന്നാൽ ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിൽ ടർക്കിയിൽ നടന്ന ക്രിസ്തീയ കൂട്ടക്കൊലയിൽ ലക്ഷക്കണക്കിന് യാക്കോബായക്കാർ നീഷ്കരുണം കൊല്ലപ്പെട്ടു.

പാത്രിയർക്കീസിന്റെ ആസ്ഥാനം നിരവധി തവണ മാറിയിട്ടുണ്ട്. 1959-നു ശേഷം സിറിയായിലെ ഡമാസ്കസിലാണ് പാത്രിയാർക്കാ ആസ്ഥാനം. സിറിയൻ ഓർത്തഡോക്സ സഭയിൽ ഇപ്പോൾ 243, 757 ജനങ്ങൾ ഉണ്ട്. പശ്ചിമേഷ്യയ്ക്കു പുറമേ, യൂറോപ്പ്, അമേരിക്ക എന്നിവിടങ്ങളിലും ഈ സഭയുടെ അംഗങ്ങളുണ്ട്; പതിനേഴാം നൂറ്റാണ്ടു മുതൽ ഈ സഭ ഭാരതത്തിലെ മലങ്കരസഭയുമായി ബന്ധപ്പെടാൻ തുടങ്ങി. 1911 വരെ സ്വാധീനം ചെലുത്തി. എന്നാൽ 1912 മുതൽ 1957 വരെയും 1975 മുതൽ ഇന്നുവരെയും മലങ്കരയിലെ പുത്തൻ കൂറുകാരിൽ ഒരു വിഭാഗം സിറിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് പാത്രിയർക്കീസിനെ സ്വീകരിക്കുകയും മേല്ലോയു അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്യുന്നില്ല. ഇഗോഷ്യസ് സക്കാ ഈവാസ് എന്നാണ് പാത്രിയർക്കീസിന്റെ പേര്. പാത്രിയർക്കീസിനെ കൂടാതെ ഇരുപതു മെത്രാന്മാരും, പതിനഞ്ചു രൂപതകളും ഇവർക്കുണ്ട്. കേരളത്തിലെ പാത്രിയർക്കീസ് കക്ഷിയിൽ (മൂവാ

ററുപുഴ) 12 മെത്രാന്മാരും 6 രൂപതകളും ഏതാണ്ട് എട്ടുലക്ഷം ജനങ്ങളും ഉണ്ട്. 4 കേരളത്തിലെ ഈ വിഭാഗം യാക്കോബായ സുറിയാനി സഭ എന്ന് വിളിക്കപ്പെടാൻ ഇഷ്ടപ്പെടുന്നു. ഡമാസ്കസാണ് പാത്രിയാർക്കീസിന്റെ ആസ്ഥാനം.

2. കോപ്റ്റിക് ഓർത്തഡോക്സ സഭ

ഈജിപ്റ്റിലെ സഭയാണ് കോപ്റ്റിക് സഭ. 'അയ്ഗിപ്തോസ്' എന്ന വാക്കിൽ നിന്നാണ് ഈജിപ്റ്റ്, കോപ്റ്റ് തുടങ്ങിയ പദങ്ങൾ ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതു്. സുവിശേഷകനായ മർക്കോസിനെയാണ് ഈജിപ്റ്റിലെ ഒന്നാമത്തെ മെത്രാനായി കണക്കാക്കുന്നത്. റോമാ കഴിഞ്ഞാൽ ക്രൈസ്തവലോകത്തെ പ്രധാന സഭാധ്യക്ഷനായിരുന്നു ഈജിപ്റ്റിലെ പാത്രിയർക്കീസ്. അലക്സാണ്ട്രിയ ആയിരുന്നു സഭാകേന്ദ്രം. സഭാരംഭകോലത്തു് വളരെ പ്രശസ്തമായൊരു ദൈവശാസ്ത്ര കലാലയം ഈജിപ്റ്റിൽ ഉയർന്നുവന്നു. ആര്യനിസം ഈജിപ്റ്റിലെ സഭയിൽ ഉടലെടുത്തുകിലും അവിടെ കാര്യമായ സ്വാധീനം ചെലുത്തിയില്ല.

എന്നാൽ കാൽസിഡൺ കൗൺസിലോടുകൂടി (451), സിറിയായിലെനപോലെ ഈജിപ്റ്റിലെ സാധാരണ ജനങ്ങൾ കാൽസിഡൺ വിരുദ്ധ ചേരിയിലായി. തങ്ങളുടെ പാത്രിയർക്കീസായ ദിയസ്കോറോസിനെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കിയതിനാലും, റോമാ കഴിഞ്ഞാൽ അടുത്തസ്ഥാനം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിനു നൽകിയതിനാലും (കാനൻ 28) അതുപോലെ മറ്റു പല കാരണങ്ങളാലും കോപ്റ്റിക് ജനത കാൽസിഡനെ എതിർത്തു. എന്നാൽ ഗ്രീക്കു സംസാരിച്ചിരുന്നവരും പട്ടണവാസികളും കാൽസിഡൺ അംഗീകരിച്ചു. അങ്ങനെ ഈജിപ്റ്റിലെ ക്രൈസ്തവസഭ പിളർന്നു. ഭൂരിപക്ഷം വരുന്നവർ കാൽസിഡൺ വിരുദ്ധ ചേരിയിലായി.

ബിസന്റയിൻ ചക്രവർത്തിമാർ മറീടങ്ങളിൽ പാഷണ്ഡികളെ പീഡിപ്പിച്ചതുപോലെ ഈജിപ്റ്റിൽ പീഡനം നടത്തിയില്ല. (കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിനു വേണ്ടത്ര ധാന്യം നൽകിയിരുന്നത് ഈജിപ്റ്റായിരുന്നു). അതുകൊണ്ട് മറീടങ്ങളിൽ പീഡിപ്പിക്കപ്പെട്ടവർ ഈജിപ്റ്റിൽ അഭയം പ്രാപിച്ചു. ക്രി. വ. 543-ൽ യാക്കോബു ബർദ്ദാനയെ മെത്രാനായി വാഴിച്ചതു് അലക്സാണ്ട്രിയൻ പാത്രിയർക്കീസായ തിയഡോഷ്യസാണ്. 451 മുതൽ 567 വരെ കാൽസിഡോൺ അംഗീകരിക്കുന്നവരും അംഗീകരിക്കാത്തവരുമായ

4. Nikolaus Wyrwoll, *Orthodoxia 1988-1989*, p. 136-140. രൂപതകളുടെയും മെത്രാന്മാരുടെയും എണ്ണം ഇതിനെ ആധാരമാക്കിയാണ്.

പാത്രീയർക്കീസുമാർ മാറി മാറി അലക്സാൻഡ്രിയയിൽ അധ്യക്ഷന്മാരായി. ഇരുട്ടുരേയും യോജിപ്പിക്കാനുള്ള പരിശ്രമങ്ങളെല്ലാം പരാജയപ്പെട്ടു. അവസാനം ജസ്റ്റിൻ രണ്ടാമൻ ചക്രവർത്തിയുടെ കാലത്ത് (565-78) ഇരുട്ടുർക്കും പ്രത്യേകം പ്രത്യേകം ഹയരാക്കി ഉണ്ടായി.

കാലക്രമത്തിൽ കോപ്റ്റിക് യാക്കോബായക്കാർ തങ്ങളുടെ സ്വന്തമായ ലിറ്റർജിയും ദൈവശാസ്ത്രവും വികസിപ്പിച്ചെടുത്തു. അറബികളുടെ ആധിപത്യത്തോടുകൂടി ഈജിപ്റ്റിലെ ക്രിസ്ത്യാനികളുടെ സംഖ്യ ഗണ്യമായി കുറഞ്ഞു. ക്രി. വ. 850 - ഓടുകൂടി ഈജിപ്റ്റിലെ ക്രിസ്ത്യാനികൾ ഒരു ന്യൂനപക്ഷമായി മാറി. ബിസന്റീൻ ലിറ്റർജിയുടെ പരിഷ്കരിച്ച പതിപ്പാണ് ഈജിപ്റ്റിലെ ലിറ്റർജി. അതിൽ കോപ്റ്റിക് ക്രൈസ്തവർ വീണ്ടും മാറ്റങ്ങൾ വരുത്തി കോപ്റ്റിക് ലിറ്റർജി രൂപീകരിച്ചു. കാൽസീഡൺ അംഗീകരിച്ചവർ കാലാന്തരത്തിൽ ബിസന്റീൻ സ്വാധീനത്തിൽ വരികയും ബിസന്റീൻ ലിറ്റർജി തന്നെ സ്വന്തമാക്കുകയും ചെയ്തു. അങ്ങനെ കോപ്റ്റിക് ലിറ്റർജി കോപ്റ്റിക് ഭാഷയിലുമായി.

കോപ്റ്റിക് ഓർത്തഡോക്സ് സഭയിൽ 7,918,552 അംഗങ്ങളുണ്ട്. പാപ്പാ ഷെന്റോ മൂന്നാമനാണ് കോപ്റ്റിക് പാത്രീയർക്കീസ്. കെയ്റോയിലാണ് അദ്ദേഹം വസിക്കുന്നത്. പാത്രീയർക്കീസിനു പുറമെ 55 മെത്രാന്മാരും 39 രൂപതകളും കോപ്റ്റിക് സഭയ്ക്കുണ്ട്.

3. എത്യോപ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

എത്യോപ്യയിലെ സെമിറ്റിക് വംശജരുടെ ഇടയിലാണ് പ്രധാനമായും ക്രിസ്തുമതം പ്രചരിച്ചത്. സഭാരംഭകാലത്തുതന്നെ ക്രിസ്തുസന്ദേശം അവിടെയെത്തിയെങ്കിലും നാലാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി വ്യാപകമായി. ആരംഭം മുതൽതന്നെ എത്യോപ്യയിലെ സഭ ഈജിപ്റ്റിലെ സഭയോടു ബന്ധപ്പെട്ടു. ഈജിപ്റ്റിലെ സഭയുടെ സ്വാധീനത്തിലുമാണ് വളർന്നിട്ടുള്ളത്. എത്യോപ്യൻ സഭ കാൽസീഡൺ സിനഡിൽ (451) സംബന്ധിച്ചില്ലെങ്കിലും ആറാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി കോപ്റ്റിക് സഭയോടൊപ്പം കാൽസീഡൺ വിരുദ്ധ മനോഭാവം സ്വീകരിച്ച് കാൽസീഡൺ വിരുദ്ധ ചേരിയിലായി. അങ്ങനെ റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ പിളർപ്പ് പുറത്തുള്ള സഭയേയും ബാധിച്ചു. ഹയരാക്കി, ആരാധനക്രമം, സഭാശിക്ഷണം ആദിയായവ സംബന്ധിച്ച് എത്യോപ്യൻ സഭ കോപ്റ്റിക് സഭയോടാണ് ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. കോപ്റ്റിക് പാത്രീ

യർക്കീസാണ് എത്യോപ്യൻ മെത്രാന്മാരെ വാഴിച്ചിരുന്നത്. സാധാരണയായി മെത്രാന്മാരെല്ലാം കോപ്റ്റിക്കാരായിരുന്നു. 1929-ൽ നാല് എത്യോപ്യക്കാരെ മെത്രാന്മാരാക്കി. 1949-ലെ ഒരടമ്പടി അനുസരിച്ച് അലക്സാൻഡ്രിയൻ പാത്രീയർക്കീസ് ഒരു എത്യോപ്യക്കാരനെ മെത്രാപ്പോലീത്താ ആക്കാമെന്നു സമ്മതിച്ചു. 1959-ൽ എത്യോപ്യൻ സഭ ഒരു പാത്രീയർക്കീസിനെ വാഴിച്ച് കോപ്റ്റിക് സഭയിൽനിന്നു സ്വതന്ത്രമായി. അങ്ങനെ ആബൂനാ ബസേലിയോസ് (1959), ആബൂനാ തെയോഫിലസ് (1974), ആബൂനാ തെക്ലെ ഹൈമാനോത് (1975-1988), ആബൂനാ മെർക്കേറിയോസ് (1988-) എന്നിവർ പാത്രീയർക്കീസുമാരായി.

എത്യോപ്യയിലെ ക്രിസ്തുമതം രാജ്യത്തിന്റെ ഔദ്യോഗിക മതമായിരുന്നു. ചക്രവർത്തിമാരെല്ലാം ക്രിസ്ത്യാനികളായിരുന്നു. 1974-ൽ മാർക്സിസ്റ്റ് ഭരണം അധികാരത്തിൽ വന്നപ്പോൾ സഭയെയും രാഷ്ട്രത്തെയും വേർപെടുത്തി. സഭാസ്വത്തുക്കൾ കണ്ടുകെട്ടപ്പെട്ടു. പാത്രീയർക്കീസ് തെയോഫിലസ് തടവിലാക്കപ്പെട്ടു. മെത്രാന്മാരെയെല്ലാം കമ്മ്യൂണിസ്റ്റുകാർ രാജി വയ്പ്പിച്ചു. പകരം പുതിയ മെത്രാന്മാരെ നിയമിച്ചു. ഇപ്പോൾ ഈ സഭയിൽ 21 രൂപതകളും 44 മെത്രാന്മാരും ഉണ്ട്. എത്യോപ്യയിൽ പുറത്തു നൂബിയ, ജറസലേം, ഹൈററി, അമേരിക്ക എന്നിവിടങ്ങളിലും ധാരാളം എത്യോപ്യക്കാരുണ്ട്. എത്യോപ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയിൽ 17,333,022 ജനങ്ങളുണ്ട്.

ഇപ്പോഴും നിരവധി യഹൂദന്മാരും വെച്ചു പുലർത്തുന്ന സഭയോണിത്. ഘേനോചരം, പഴയനിയമത്തിലെ ഭക്ഷണ സംബന്ധമായ നിയമങ്ങൾ, ശാബതാചരണം, സ്രീകൾക്കുള്ള ശ്രദ്ധീകരണം എന്നിവ അവർ ഇപ്പോഴും തുടരുന്നു. ശാബതോടുകൂടെ ഞായറാഴ്ചയാചരണവും ഉണ്ട്. എത്യോപ്യൻ സഭയുടെ കാനോനികവും ആരാധനക്രമപരവുമായ ഗ്രന്ഥങ്ങളെല്ലാം ഗ്രീക്ക്, കോപ്റ്റിക്, അറബിക് എന്നീ ഭാഷകളിൽ നിന്ന് അന്നത്തെ നാട്ടുഭാഷയായ ഗീസ് എന്ന സെമിറ്റിക് ഭാഷയിലേക്കു പരിഭാഷപ്പെടുത്തിയവയാണ്. കൂടുതലായി കോപ്റ്റിക് സ്വാധീനമാണുള്ളതെങ്കിലും സുറിയാനി സഭയും അവരെ സ്വാധീനിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ സഭയിൽ സന്ന്യാസം വളരെ വളന്നു വികസിച്ചിരുന്നു. ഇപ്പോൾ കമ്മ്യൂണിസ്റ്റാധിപത്യത്തിൽ ഇവർക്ക് നിരവധി കഷ്ടനഷ്ടങ്ങൾ സഹിക്കേണ്ടതായി വന്നിട്ടുണ്ട്.

5. അതിൽ 1974-ൽ മാർക്സിസ്റ്റ് ഭരണകൂടം നിർബന്ധിച്ച് റിട്ടയർ ചെയ്യിച്ചവരും ഉൾപ്പെടുന്നു.

4. അർമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

അർമേനിയയിൽ നിന്നുള്ള മെത്രാന്മാർ കാൽസീഡൺ സിനഡിൽ സംബന്ധിച്ചില്ല. എന്നാൽ ഏകസ്വഭാവ വാദത്തെപ്പറ്റിയും കാൽസീഡൺ സിനഡിനെപ്പറ്റിയും വളരെ വികലമായ അറിവാണ് അർമേനിയർക്കു ലഭിച്ചത്. അർമേനിയരെ തങ്ങളുടെ സ്വാധീനത്തിൽ കൊണ്ടുവരാൻ ബിസന്റയിൻകാരും സുറിയാനി കാരും ശ്രമിച്ചു. അങ്ങനെ മാറിമാറി അവർ കാൽസീഡൺ അംഗീകരിക്കയും തിരസ്സറിക്കയും ചെയ്തു. ബിസന്റയിൻ ബന്ധത്തിൽ നിന്ന് അർമേനിയരെ അകറ്റാനായി കാൽസീഡൺ തിരസ്സറിക്കുന്ന നിലപാടെടുക്കാൻ അറബികൾ അർമേനിയരെ നിർബന്ധിച്ചു. എങ്കിലും തുടർന്നുള്ള നൂറ്റാണ്ടുകളിലും അർമേനിയർ കാൽസീഡൺ സംബന്ധിച്ചു തങ്ങളുടെ നിലപാടു മാറി മാറി കുറിക്കുന്നതായി നാം കാണുന്നു.

പതിനൊന്നാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി പുരാതനമായ അർമേനിയ രാജ്യം തകർന്നുപോയപ്പോൾ നിരവധി അർമേനിയർ തെക്കൻ ഏഷ്യാ മൈനറിലെ സിലിഷ്യയിലേക്ക് പാലായനം ചെയ്തു. അവർ അവിടെ ഒരു അർമേനിയൻ രാജ്യം സ്ഥാപിച്ചു. പതിനാലാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഈ രാജ്യവും അസ്തമിച്ചു. എന്നാൽ ജനങ്ങൾ അവിടെ തുടർന്നു താമസിച്ചു. ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിൽ പത്തു ലക്ഷത്തോളം അർമേനിയർ പൗരസ്ത്യ ടർക്കിയിൽ ഉഗ്രിയമായി കൊല ചെയ്യപ്പെട്ടു. കുറേപ്പേർ ഇസ്രായേലിലേക്കും അയൽ രാജ്യങ്ങളിലേക്കും കുടിയേറി. രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിനു ശേഷം വളരെയധികം അർമേനിയർ അമേരിക്കയിലേക്കും കുടിയേറി.

അർമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയുടെ ഉന്നതസഭാധ്യക്ഷൻ സോവിയററു യൂണിയനിലെ അർമേനിയൻ റിപ്പബ്ലിക്കിലുള്ള എക് മിയസ്ട്രിനിലാണ് കാതോലിക്കോസ് - പാത്രിയർക്കീസ് എന്ന് അദ്ദേഹം അറിയപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ അർമേനിയർക്ക് മറ്റു മൂന്ന് ഉന്നത സഭാധ്യക്ഷന്മാർ കൂടിയുണ്ട്; അവർ ഓരോരുത്തരും ഏതാണ്ട് സ്വതന്ത്രരാണ്. നൂറ്റാണ്ടുകളായി രൂപപ്പെട്ടതാണ് ഈ സഭാനേതൃത്വങ്ങൾ. (1) എക് മിയസ്ട്രിനിലെ കാതോലിക്കോസ് - പാത്രിയർക്കീസിന് റഷ്യ, ഇറാൻ, ഇറാക്ക്, ഭാരതം, ഈജിപ്റ്റ്, എത്യോപ്യ, യൂറോപ്പ്, അമേരിക്ക എന്നിവിടങ്ങളിലെ അർമേനിയരുടെ മേൽ അധികാരമുണ്ട്. (2) ജറുസലേമിലെ അർമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് പാത്രിയർക്കോറിന്റെ കേന്ദ്രം ജറുസലേമിൽ മാർ യാക്കോബിന്റെ ആശ്രമമാണ്. അർമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയ്ക്ക് പലസ്തീനയിലുള്ള വിശുദ്ധ സ്ഥലങ്ങളുടെ സംരക്ഷണം ഈ പാത്രിയർക്കോറിനാണ്. (3)

കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ അർമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് പാത്രിയർക്കീസ് ടർക്കിയിലുള്ള അർമേനിയരുടെ അധ്യക്ഷനാണ്. ഈസ്റ്റാബ്ലിലാണ് ഭൂരിഭാഗം ആളുകളും. അവർ 40, 000 വരും. (4) സിലിഷ്യ - കാതോലിക്കോറിന്റെ ആസ്ഥാനം ലെബനനിലെ ബയ്റൂട്ടിനടുത്തുള്ള അന്തേലിയാസിലാണ്. ലെബനൻ, സിറിയ, സൈപ്രസ്, ഗ്രീസ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ ഈ പാത്രിയർക്കീസിന് അധികാരമുണ്ട്. വടക്കേ അമേരിക്കയിലും ഈ പാത്രിയർക്കോറിൽപ്പെട്ട ജനങ്ങളുണ്ട്.

അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടുവരെ ഗ്രീക്കും സുറിയാനിയുമായിരുന്നു അർമേനിയയിലെ ഭാഷ. ഗ്രീക്ക്, സുറിയാനി സഭകൾ അർമേനിയയെ സ്വാധീനിച്ചിട്ടുണ്ട്. അർമേനിയൻ ലിറ്റർജി ഇവയിൽ നിന്ന് ഉരുത്തിരിഞ്ഞതാണ്. അർമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയിൽ മൊത്തം 3,350,626 ജനങ്ങൾ വരും. പരമാധ്യക്ഷൻ സോവിയററുയൂണിയനിലുള്ള വസൂക്കൻ ഒന്നാമനാണ്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കീഴിൽ 23 രൂപതകളും 30 മെത്രാന്മാരും ഉണ്ട്. ജറുസലേം പാത്രിയർക്കീസ് യെഗിഷെ ദെർദേറിയന്റെ കീഴിൽ 4 രൂപതകളും 4 മെത്രാന്മാരുമുണ്ട്. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രിയർക്കീസ് ഷ്നോർക് കല്യൂസ്സിയന്റെ കീഴിൽ 4 രൂപതകളും 2 മെത്രാന്മാരുമുണ്ട്. സിലിഷ്യ - പാത്രിയർക്കീസ് കരേകിൻ സർക്കീസ്സിയന്റെ കീഴിൽ 9 രൂപതകളും 14 മെത്രാന്മാരുമുണ്ട്. പശ്ചിമേഷ്യ, യൂറോപ്പ്, അമേരിക്ക എന്നിവിടങ്ങളിലാണ് അവരുടെ രൂപതകൾ മിക്കതും.

5. മലങ്കര ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

പാശ്ചാത്യ മിഷനറിമാരുടെ അമിതമായ ലത്തീനീകരണം നിമിത്തം ഭാരതത്തിലെ മാർതോമാ ക്രിസ്ത്യാനികളിൽ ഒരു വിഭാഗം പതിനേഴാം നൂറ്റാണ്ടിൽ പോർട്ടുഗീസ് റോമൻ കത്തോലിക്കാ (ലത്തീൻ) അധികാരികളുമായുള്ള ബന്ധം വിച്ഛേദിച്ചു. ഈ വിഭാഗത്തിന്റെ തലവൻ തന്റെ പട്ടം ക്രമപ്പെടുത്താൻ പലരെയും സമീപിച്ചെങ്കിലും അതു നടന്നില്ല. 1665-ൽ ജറുസലേമിൽ നിന്ന് മാർ ഗ്രിഗോറിയോസ് എന്ന യാക്കോബായ മെത്രാൻ സഹായത്തിനെത്തി. സാവധാനം പാശ്ചാത്യ സുറിയാനി ആരാധന ക്രമം ഇവിടെ നടപ്പായി. ഗ്രിഗോറിയോസിനെ സ്വീകരിച്ചവർ പുത്തൻ കൂറുകാരും യാക്കോബായക്കാരുമായി. 1912 വരെ ഈ സഭ പശ്ചിമേഷ്യയിലെ സിറിയൻ യാക്കോബായ സഭയുടെ ഭാഗമായി തുടർന്നു. 1912-ൽ പിളർപ്പുണ്ടാകുകയും ഒരു വിഭാഗത്തെ പാത്രിയർക്കീസ് മുടക്കുകയും ചെയ്തു. തുടർന്ന് 'മലങ്കര ഓർത്തഡോക്സ് സഭ' എന്ന വിഭാഗം ഉടലെടുത്തു. 'മെത്രാൻ കക്ഷി' എന്ന്

പൊതുവെ കേരളത്തിൽ ഈ വിഭാഗം അറിയപ്പെട്ടു. 1958-ൽ രണ്ടു കക്ഷികളും തമ്മിൽ യോജിച്ചുകീലും. 1975-ൽ വീണ്ടും രണ്ടായി. മലങ്കര ഓർത്തഡോക്സ് സഭയുടെ കാതോലിക്കോസ് കോട്ടയത്താണ്. കാതോലിക്കാബാവാ ബസേലിയോസ് മാർ തോമാ മാത്യുസ് ഒന്നാമന്റെ കീഴിൽ അവർക്ക് എടുലക്ഷം ജനങ്ങളും 18 മെത്രാന്മാരും 16 രൂപതകളും ഉണ്ട്. 6

മലങ്കര സഭ 1665 വരെ കാൽസീഡൺ സംബന്ധിച്ച ഒരു സിനഡൽ തീരുമാനവും എടുത്തിരുന്നില്ല. യാക്കോബായാ സഭയുടെ സ്വാധീനത്തിൽ വന്നശേഷവും ഒരു സിനഡിലും തൽസംബന്ധമായ ഒരു ചർച്ചയും തീരുമാനവും എടുത്തതായി അറിവില്ല. മലങ്കര ഓർത്തഡോക്സ് സഭ അന്ത്യോക്യൻ യാക്കോബായാ ലിറ്റർജി എടുത്തിരിക്കുന്നു എന്നതൊഴിച്ചാൽ കാൽസീഡൺ വിരുദ്ധത ഒന്നും ചൂണ്ടിക്കാണിക്കാനില്ല. അന്ത്യോക്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയും മലങ്കര ഓർത്തഡോക്സ് സഭയും ഇപ്പോൾ പരസ്പര സംസർഗം കൂടാതെയാണ് കഴിയുന്നതെങ്കിലും രണ്ടും ഒരേ ലിറ്റർജിക്കൽ കടംബത്തിൽപ്പെട്ടവയാണ്. കോപ്റ്റിക് സഭയും എത്യോപ്യൻ സഭയും അലക്സാണ്ട്രിയൻ ലിറ്റർജിക്കൽ കടംബത്തിൽപ്പെട്ടവയാണ്. അർമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ അർമേനിയൻ ലിറ്റർജി ഉപയോഗിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ മൂന്നു ലിറ്റർജിക്കൽ കടംബങ്ങളിലായിട്ടാണ് ഓറിയന്റൽ ഓർത്തഡോക്സ് സഭകൾ. ഈ അഞ്ചു സഭകളുടെ ഇടയിൽ 1965 മുതൽ പരസ്പര ചർച്ചകൾ നടക്കുന്നു. അതുപോലെ റോമൻ കത്തോലിക്കാ സഭയുമായും ബിസന്റീൻ സഭയുമായും (ഈസ്റ്റേൺ ഓർത്തഡോക്സ്) ഈ സഭകൾ ഐക്യ ചർച്ചകൾ നടത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്.

ഗ്രന്ഥസൂചിക

51. ചേടിയത്തു്, അന്ത്യോക്യൻ സഭ - ഉത്ഭവവും വളർച്ചയും, 1986. സേവ്യർ കൂട്ടപ്പു. (ed) തിരുസഭാചരിത്രം, കോട്ടയം, 1984, പേ.360-383; 430-468.

Nikolaus Wyrwoll, *Orthodoxia 1988-1989*, Regensburg, 1988.

R. G. Roberson, *The Eastern Christian Churches*, Rome, 1988.

A. S. Atiya, *History of Eastern Christianity*, London, 1966.

6. 15,00,000 ജനങ്ങളും 20 രൂപതകളും ഉണ്ടെന്നു് ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണുന്നു (D. Daniel, *The Orthodox Church of India*, N. Delhi, 1986, p 459-460; എന്നാൽ 1988-ലെ *Orthodoxia*-യിൽ 16 രൂപതകളുടെ പേരുകളേ കാണുന്നുള്ളൂ (p 141-143). കേരളത്തിലെ ഓർത്തഡോക്സ്-യാക്കോബായാ വിഭാഗങ്ങൾ രണ്ടുംകൂടി പതിനഞ്ചുലക്ഷത്തിനും ഇരുപതു ലക്ഷത്തിനും ഇടയ്ക്കു് ജനങ്ങളുണ്ടു്. കൃത്യമായ കണക്കു് ലഭിച്ചിട്ടില്ല.

അധ്യായം II

ഈസറേൺ ഓർത്തഡോക്സ് സഭകൾ

ബിസന്റീൻ കടംബത്തിൽപ്പെട്ട സഭകളാണ് ഈ അടുത്ത കാലത്തു് ഈസ്റ്റേൺ ഓർത്തഡോക്സ് സഭകൾ എന്ന് സഭൈക്യ ചർച്ചകളിൽ അറിയപ്പെടുന്നത്. ബിസന്റീൻ കടംബത്തിൽ കത്തോലിക്കാസഭകളും അകത്തോലിക്കാസഭകളും ഉണ്ടു്. ഇവിടെ കത്തോലിക്കർ അല്ലാത്തവരെപ്പറ്റിയാണ് പരാമർശനം. 'ഓർത്തഡോക്സ്' എന്ന പേരിൽ ഈ അകത്തോലിക്കാ സഭകൾ അറിയപ്പെടുന്നു. ഔദ്യോഗികമായി ബിസന്റീൻ സഭകളുടെ പേരു്, 'വിശുദ്ധ ഓർത്തഡോക്സ് കാതോലിക അപ്പസ്തോലിക പൗരസ്ത്യസഭ' എന്നാണ് (ഹേ ഹാഗിയായ ഓർത്തോഡോക്സോസ് കത്തോലിക്കേ അപ്പൊസ്റ്റോലിക്കേ അനാതോളിക്കേ എക്ലേശിയാ). ക്രി. വ. 1054 വരെ റോമൻ കത്തോലിക്കാ സഭയുമായി ഈ സഭ പരിപൂർണ്ണ സംസർഗത്തിലായിരുന്നു. കാലക്രമത്തിൽ പരിപൂർണ്ണ സംസർഗം നഷ്ടമായി.1 അതു വീണ്ടെടുക്കാനുള്ള പല പരിശ്രമങ്ങളും നടന്നെങ്കിലും പൂർണ്ണമായി വിജയിച്ചില്ല. ഈയടുത്ത കാലത്തു് സമ്പൂർണ്ണമായ കൂട്ടായ്മയെ ലക്ഷ്യമാക്കിയുള്ള സഭൈക്യ പ്രവർത്തനത്തിലേർപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണ് റോമൻ കത്തോലിക്കാ നേതൃത്വവും ബിസന്റീൻ ഓർത്തഡോക്സ് നേതൃത്വങ്ങളും.

പൗരസ്ത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിന്റെ തലസ്ഥാനമായ ബിസാന്ത്യം അഥവാ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ കേന്ദ്രമാക്കി വളർന്നു വികസിച്ച സഭകളാണ് ബിസന്റീൻ സഭകൾ. ഇന്ന് കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ, ഈസ്റ്റാംബുൾ എന്നറിയപ്പെടുന്നു. അതു് ടർക്കി

1. എന്നാൽ 1204-ലെ നാലാം കരിശുയുദ്ധത്തോടുകൂടിയാണ് അകൽച്ച പൂർത്തിയായതു്. നാലാം കരിശുയുദ്ധത്തിനെത്തിയ യൂറോപ്യന്മാർ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ കൊള്ളയടിച്ചതു് ബിസന്റീൻകാരെ കപിതരാക്കി.

യിലാണ്. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ എക്യുമെനിക്കൽ പാത്രിയർക്കീസാണ് ബിസന്റയിൻ സഭകളുടെയെല്ലാം പൊതുവായ അദ്ധ്യക്ഷൻ. ഈ സഭകൾക്കെല്ലാം പൊതുവായ ലിറ്റർജിക്കൽ, കാനോനിക്കൽ, ആധ്യാത്മിക പാരമ്പര്യമുണ്ട്. സഭാഭരണം സംബന്ധിച്ച് ഈ സഭകൾ സ്വതന്ത്രങ്ങളാണ്. സഭകളുടെ കൂട്ടായ്മയാണ് ഈ ഓർത്തഡോക്സ് സഭകൾ. മറ്റു സഭകളുടെ ആഭ്യന്തര കാര്യങ്ങളിൽ ഇടപെടാൻ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ അദ്ധ്യക്ഷൻ അധികാരമില്ല. അദ്ദേഹം 'തുല്യനിലയിലുള്ളവരിൽ ഒന്നാമൻ' (പ്രീമൂസ് ഇൻതെർ പാരെസ്) എന്ന നിലയിലാണ് വർത്തിക്കുക. ഭരണസംബന്ധമായി നാലുതരത്തിലുള്ള ഈസ്റ്റേൺ ഓർത്തഡോക്സ് സഭകളുണ്ട്:

1. ഓട്ടോസെഫാലസ് സഭകൾ
2. ഓട്ടോനോമസ് സഭകൾ
3. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ കീഴിലുള്ള കാനോനിക സഭകൾ
4. കാനോനികമായി അംഗീകാരമില്ലാത്ത സഭകൾ ഇവയോരോന്നിനെപ്പറ്റി ചർച്ച ചെയ്യാം.

1. ഓട്ടോസെഫാലസ് സഭകൾ (Autocephalous)

പൂർണ്ണമായും സ്വതന്ത്രമാണ് ഈ സഭകൾ. വിശ്വാസത്തിലും സഭാജീവിതത്തിലും പൂർണ്ണമായി ഈ സഭകൾ പകുത പ്രാപിച്ചിട്ടില്ല. എന്നും ഓർത്തഡോക്സ് സഭകൾ കരുതുന്നു.² ഓട്ടോസെഫാലസ് (auto = സ്വയം; കെഫാലെ = തല) - സഭാദ്ധ്യക്ഷനെ തിരഞ്ഞെടുക്കാൻ പുറത്തുനിന്നുള്ള യാതൊരു സ്വാധീനവുമില്ലാത്ത സഭകൾ; എല്ലാകാര്യങ്ങളിലും ഈ സഭകൾ സ്വതന്ത്രങ്ങളാണെന്നർത്ഥം. 1453-ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ തുർക്കികൾ കൈവശപ്പെടുത്തിയതോടുകൂടി കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ ബലഹീനമായി. കാലാന്തരത്തിൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ (ബിസന്റയിൻ) പാത്രിയർക്കേററ് ചെറിയ ചെറിയ സ്വയംഭരണ സഭകളായി വിഭജിക്കപ്പെട്ടു.

2. 1054-ലെ പിളർപ്പിനുശേഷം ഇപ്രകാരം വ്യക്തിത്വം പ്രാപിച്ച വികസിച്ചവയായി അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിരുന്നവ, റോമ, അലക്സാണ്ട്രിയ, അന്ത്യോക്യാ, കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ, ജറുസലേം എന്നീ സ്ഥലങ്ങളിലെ സഭകളായിരുന്നു.

താഴെപ്പറയുന്നവയാണ് ഓട്ടോസെഫാലസ് സഭകൾ:

1. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ എക്യുമെനിക്കൽ പാത്രിയർക്കേററ്
2. അലക്സാണ്ട്രിയൻ പാത്രിയർക്കേററ്
3. അന്ത്യോക്യൻ പാത്രിയർക്കേററ്
4. ജറുസലേം പാത്രിയർക്കേററ്
5. റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ
6. റുമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ
7. ഗ്രീസിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ
8. സേർബിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ
9. ബൾഗേറിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ
10. ജോർജിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ
11. സൈപ്രസിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ
12. പോളണ്ടിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ
13. അൽബേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ
14. ചെക്കൊസ്ലൊവാക്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ
15. അമേരിക്കയിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

1. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ എക്യുമെനിക്കൽ പാത്രിയർക്കേററ്

സഭാരംഭകാലത്തു് ബിസന്റസ്യം ഒരു ചെറിയ നഗരമായിരുന്നു. കോൺസ്റ്റന്റൈൻ ചക്രവർത്തി (+337) നഗരം വിപുലപ്പെടുത്തി കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ എന്ന പേരിട്ടു. 381-ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ കൂടിയ സിനഡം (ക്രാൻ 3), 451-ൽ കൽക്കദോനിയായിൽ കൂടിയ സിനഡം (ക്രാൻ 28) കൂടി കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ മെത്രാന് പൂരാതന റോമായിലെ മെത്രാൻ കഴിഞ്ഞാൽ അടുത്ത സ്ഥാനം നൽകി. തുടന്നുള്ള ആയിരം വഷത്തോളം പൗരസ്ത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിൽ (ബിസന്റയിൻ ലോകത്തു്) ഈ സഭ നിർണ്ണായക സ്വാധീനം ചെലുത്തി. എല്ലാ ഓർത്തഡോക്സ് സഭകളുടെയും വളർച്ചയിൽ ഈ സഭയ്ക്കു് പങ്കുണ്ടായിരുന്നു. പൗരസ്ത്യ ക്രൈസ്തവലോകത്തിന്റെ മതാത്മകജീവിതത്തിന്റെ കേന്ദ്രമായിരുന്നു കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ കത്തിയൂൽ ദേവാലയമായ ഹാഗിയ ഓസോഫിയ.

‘പുതിയ റോമാ ആയ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ ആർച്ചു ബിഷപ്പും എക്യുമെനിക്കൽ പാത്രിയർക്കീസും’ എന്നാണ് കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ സഭാഭ്യക്ഷന്റെ സ്ഥാനപ്പേര്. ടർക്കിയിലുള്ള നാലായിരമോ അയ്യായിരമോ ആളുകളുടെ മേലും ഗ്രീക്കു ദ്വീപുകളിലെ ചില സഭകളുടെ മേലും ഈ പാത്രിയർക്കേറീനം നേരിട്ട് അധികാരമുണ്ട്. ഉത്തരഗ്രീസിൽ നാമമാത്രാധികാരവും ഉണ്ട്. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ ‘ഫാനർ’ എന്നറിയപ്പെടുന്ന ‘ഗ്രീക്കുഭാഗത്താണ്’ പാത്രിയർക്കീസിന്റെ ആസ്ഥാനം. ഇപ്പോഴത്തെ പാത്രിയർക്കീസ് ദിമിത്രിയോസ് ഒന്നാമൻ ആണ്. അതുപോലെ പശ്ചിമയൂറോപ്പ് (6), അമേരിക്ക (14), ആന്ത്രേലിയാ (1), ന്യൂസിലൻഡ് (1) എന്നിവിടങ്ങളിലുള്ള ഗ്രീക്ക്, റഷ്യൻ, യുക്രേനിയൻ സഭകളിൽപ്പെട്ട 22 രൂപതകളുടെ മേലും പാത്രിയർക്കീസിന് അധികാരം ഉണ്ട്.³ “വടക്കൻ-തെക്കൻ അമേരിക്കയിലെ ഗ്രീക്ക് ഓർത്തഡോക്സ് അതിരൂപത” ഈ പാത്രിയർക്കേറീന്റെ കീഴിലാണ്. ബ്രൂക്ലീനിൽ ഹോളിക്രോസ് സെമിനാരിയും, ‘ഗ്രീക്ക് ഓർത്തഡോക്സ് തിയോളജിക്കൽ റിവ്യൂ’ എന്ന പ്രസിദ്ധീകരണവും ഈ സഭ വകയാണ്. മൊത്തം 35 ലക്ഷം അംഗങ്ങൾ ഈ പാത്രിയർക്കേറീലുണ്ട്.⁴

2. അലക്സാണ്ട്രിയൻ പാത്രിയർക്കേറീ

അഞ്ചും ആറും നൂറ്റാണ്ടുകളിലെ ക്രിസ്തുശാസ്ത്രതർക്കത്തെത്തുടർന്ന് കൽക്കദോൻ അംഗീകരിച്ച ഒരു ന്യൂനപക്ഷം ഈജിപ്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. അവർ ആരാധനയ്ക്ക് ഗ്രീക്കു ഭാഷ ഉപയോഗിച്ചു. ഏഴാം നൂറ്റാണ്ടിലെ അറബി ആക്രമണം ഈ സഭയേയും വളരെ തളർത്തി. 16-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ തുർക്കികളുടെ ആക്രമണത്തെ തുടർന്ന് ഓർത്തഡോക്സ്കാരുടെ അംഗസംഖ്യ വളരെ കുറഞ്ഞു. പാത്രിയർക്കീസുമാർ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ താമസിക്കാൻ തുടങ്ങി. 19-ാം നൂറ്റാണ്ടിലാണ് ഈ നില മാറിയത്. ആഫ്രിക്കയിലുള്ള എല്ലാ ബിസന്റയിൻ ഓർത്തഡോക്സ്കാരുടെമേലും ഈ പാത്രിയർക്കീസിന് അധികാരമുണ്ട്. ആഫ്രിക്കയിൽ പലസ്ഥലത്തും ഈ സഭ മിഷൻ പ്രവർത്തനം നടത്തുന്നുണ്ട്. 1988-ലെ കണക്കു

3. *Orthodoxia 1988-1989*, p. 89-102; എക്യുമെനിക്കൽ പാത്രിയർക്കേറീൽ മൊത്തം 36 രൂപതകളും 97 മെത്രാന്മാരും ഉണ്ട്. തുടർന്നുള്ള സഭകളിലെ മെത്രാന്മാരെക്കുറിച്ചും രൂപതകളെക്കുറിച്ചും ഉള്ള വിവരങ്ങൾ മേൽപ്പറഞ്ഞ ഗ്രന്ഥത്തിൽ നിന്നാണ്.

4. R. G. Roberson, *The Eastern Christian Churches*, p. 9; തുടർന്ന് ഈ ലേഖനത്തിൽ കാണുന്ന ജനസംഖ്യ ഈ കൃതിയിൽ നിന്നാണ്.

നസരിച്ചു ഈ സഭയിൽ 20 മെത്രാന്മാരും 13 രൂപതകളും 3½ ലക്ഷം ജനങ്ങളും ഉണ്ട്. പാപ്പാ പാർതേനിയോസ് മൂന്നാമനാണ് ഇപ്പോഴത്തെ പാത്രിയർക്കീസ്.

3. അന്ത്യോക്യൻ പാത്രിയർക്കേറീ

അലക്സാണ്ട്രിയൻ പാത്രിയർക്കേറീലെപ്പോലെ അന്ത്യോക്യൻ സഭയിലും ഗ്രീക്കു സംസാരിക്കുന്നവരും പട്ടണവാസികളും കാൽസിഡൺ (451) അംഗീകരിച്ചു. കാലക്രമത്തിൽ അവർ ബിസന്റയിൻ സ്വാധീനത്തിൽ വരികയും ബിസന്റയിൻ ലിറ്റർജി സ്വന്തമാക്കുകയും ചെയ്തു. 1322-ൽ മംഗോളിയർ അന്ത്യോക്യൻ നശിപ്പിച്ചപ്പോൾ പാത്രിയർക്കീസിന്റെ ആസ്ഥാനം ഡമാസ്കസിലേക്കു മാറി. 18-ാം നൂറ്റാണ്ടു മുതൽ പാശ്ചാത്യസഭകളിൽനിന്നുള്ള മിഷനറിമാർ ഈ സഭയിൽ ധാരാളമായി മിഷൻ പ്രവർത്തനം നടത്തിയിട്ടുണ്ട്. പാത്രിയർക്കീസ് ഇഗ്നേഷ്യസ് ഹസിമിന്റെ കീഴിൽ 27 മെത്രാന്മാരും 20 രൂപതകളും 7½ ലക്ഷം ജനങ്ങളും ഈ സഭയിലുണ്ട്. പശ്ചിമേഷ്യയിൽ വെളിയിലുള്ള അന്ത്യോക്യൻ ഓർത്തഡോക്സ്കാർക്കു പാത്രിയർക്കീസിന്റെ കീഴിൽ രൂപതകളുണ്ട്. എക്യുമെനിക്കൽ പ്രവർത്തനങ്ങളിൽ ഈ സഭ വളരെ താൽപര്യപൂർവ്വം സഹകരിക്കുന്നു. തികച്ചും ‘അറബി ഓർത്തഡോക്സ്’ എന്നു പറയാവുന്നതാണ് ഈ സഭ.

4. ജറുസലേം പാത്രിയർക്കേറീ

കൽക്കദോനിയായിനഡോടു കൂടിയാണ് (451) ജറുസലേം ഒരു പാത്രിയർക്കേറിയായത്. ഇവിടെ കാൽസിഡൺ വിരുദ്ധർ ശക്തി പ്രാപിച്ചില്ല. മാറിച്ച്, ബിസന്റയിൻ ഭരണത്തിൻ കീഴിൽ ഈ സഭ വളരെ അഭിവൃദ്ധിപ്പെട്ടു. ഏഴാം നൂറ്റാണ്ടിലെ പേർഷ്യൻ അറബി ആക്രമണങ്ങൾ ഈ സഭയേയും സാരമായി ബാധിച്ചു. കുരിശുയുദ്ധക്കാർ ഇവിടെ ഒരു ലത്തീൻ പാത്രിയർക്കേറീ സ്ഥാപിച്ചു. കുരിശുയുദ്ധകാലത്തിനു ശേഷം ഈ സഭ കൂടുതലായി കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ സ്വാധീനത്തിൽ വന്നു. പലസ്തീനയിലെ മിക്ക വിശുദ്ധ സ്ഥലങ്ങളും ഈ സഭയുടെ നിയന്ത്രണത്തിലാണ്. പാത്രിയർക്കീസും മെത്രാന്മാരും വൈദികരിൽ മിക്കവരും ഗ്രീക്കുകാരാണ്. എന്നാൽ ജനങ്ങളിൽ ഭൂരിഭാഗവും അറബികളാണ്. പാത്രിയർക്കീസ് ദിയോറോസ് ഒന്നാമന്റെ കീഴിൽ 19 മെത്രാന്മാരും 80000 ജനങ്ങളുമുണ്ട്.

5. റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

റഷ്യയിലെ ആദ്യകാല മിഷണറിമാർ എല്ലാതന്നെ ബിസന്റീൻ സഭയിൽ പെട്ടവരായിരുന്നു. ക്രി. വ. 988-ൽ കീവിലെ രാജാവായ വ്ളാഡിമിർ ക്രിസ്ത്യാനിയാകുന്നതോടുകൂടി റഷ്യയിലെ ക്രിസ്തുമതത്തിന്റെ ആരംഭമായി. 1240 വരെ ക്രിസ്തുമതം കീവിൽ വളർന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. പ്രസ്തുത വർഷം മാഗ്ഗോളിയർ ആ പട്ടണം നശിപ്പിച്ചു. 14-ാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി മോസ്കോ പ്രാമാണ്യത്തിൽ വരികയും കീവിലെ മെത്രാപ്പോലീത്താ മോസ്കോയിൽ ആസ്ഥാനമുറപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. 1453-ൽ തുർക്കികൾ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പിടിച്ചപ്പോൾ, ഓർത്തഡോക്സിയുടെ സംരക്ഷകയായി റഷ്യൻ സഭ മുന്നോട്ടുവരികയും മോസ്കോയെ മൂന്നാം റോമാ ആയി കരുതുകയും ചെയ്തു. 1589-ൽ റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് പാത്രിയാർക്കേറ്റ് സ്ഥാപിതമായി. എന്നാൽ 1721-ൽ പീറ്റർ ചക്രവർത്തി അതു നിർത്തൽ ചെയ്തു. ഭരണം സിനഡിനെ ഏൽപ്പിച്ചു. തൽഫലമായി സഭ രാഷ്ട്രത്തിന്റെ ഒരു ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റായിത്തീർന്നു. 1917-ലാണ് പേട്രിയർക്കേറ്റ് പുനഃസ്ഥാപിക്കപ്പെടുന്നത്. എന്നാൽ 1925-ൽ പാത്രിയർക്കീസ് തിരക്കോൺ മരിച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ അടുത്തയാളെ 1943-ൽ മാത്രമാണ് വാഴിച്ചത്. റഷ്യയിൽ കമ്മ്യൂണിസ്റ്റാധിപത്യം വന്നശേഷം ക്രൂരമായ മതമർദ്ദനങ്ങളുണ്ടായി. അവസാനം കമ്മ്യൂണിസത്തോടൊത്തു പോകുന്ന ഒരു സഭാജീവിതക്രമം റഷ്യൻ സഭയിലുണ്ടായി. കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് ഭരണകൂടത്തെ എല്ലാകാര്യങ്ങളിലും അവിടുത്തെ സഭ പിൻതുണയ്ക്കുന്നു.

റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയിൽ അഞ്ചുകോടി ജനങ്ങളുണ്ട്. സഭാധ്യക്ഷന്റെ പേരു പീമെൻ ഇസവെസ്കോവ് (1971-) എന്നാണ്. റഷ്യൻസഭയ്ക്ക് മൊത്തം 86 മെത്രാന്മാരും 63 രൂപതകളുമുണ്ട്. അവയിൽ ബർലിൻ, ഡ്യൂസ്സൽഡോർഫ്, വിയന്നാ, ബ്രസ്സൽസ്, പാരീസ്, അർജന്റീന എന്നീ രൂപതകളും ഉൾപ്പെടുന്നു.

6. റുമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

ലത്തീൻ സംസ്കാരത്തിലുള്ള ഏക ഓർത്തഡോക്സ് സഭയാണ് ഇതു. പുരാതനറോമാക്കാരുടെ ഒരു കൂട്ടം പിൻതുടർച്ചക്കാരാണ് തങ്ങൾ എന്ന് റുമേനിയൻ കരുതുന്നു. സാംസ്കാരികമായി അവ

5. പഴയ വിശ്വാസക്കാരായ റഷ്യാക്കാർക്ക് 8 മെത്രാന്മാർ റഷ്യയിലുണ്ട് (Orthodoxia, p. 127-8). റഷ്യൻ ഭരണകൂടം അവരെ അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും ഓർത്തഡോക്സ് സഭകൾ അവരെ അംഗീകരിച്ചിട്ടില്ല. ഇവരെപ്പറ്റി വിശദമായി താഴെ കാണുക.

രുടെ ബന്ധം ഇറാലിയോടാണ്. മൂന്നാംനൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി ക്രിസ്തുമതം ലത്തീൻ രീതിയിൽ റുമേനിയയിൽ പ്രചരിച്ചു. റുമേനിയ ബൾഗേറിയൻ ഭരണത്തിൻ കീഴിൽ വന്നപ്പോൾ (എട്ടാം നൂറ്റാണ്ടു്) റുമേനിയക്കാർ സാധധാനം ബിസന്റീൻ ആരാധനക്രമം എടുത്തു. റുമേനിയ തുർക്കികളുടെ കീഴിലായപ്പോൾ റുമേനിയയിലെ സഭയും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ കീഴിൽ വന്നു. 1878-ൽ റുമേനിയ സ്വതന്ത്രമായി. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ 1885-ൽ അവിടുത്തെ സഭയെ ഓട്ടോസെഫാലസ് ആയി പ്രഖ്യാപിച്ചു. 1925-ലാണ് പാത്രിയാർക്കേറ്റ് സ്ഥാപിച്ചത്. ട്രാൻസിൽവേനിയ, ബുക്കോവിന എന്നിവിടങ്ങളിലുണ്ടായിരുന്ന ഓട്ടോണോമസ് സഭകൾ ഇതോടു ചേർക്കപ്പെട്ടു. 1948-ലെ കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് വിപ്ലവത്തിനു ശേഷം റൊമേനിയൻ സഭ ഭരണകൂടത്തോടു സർവ്വാനന്ത സഹകരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുന്നു. ഓർത്തഡോക്സ് ലോകത്തു് റഷ്യൻ സഭ കഴിഞ്ഞാൽ അടുത്ത വലിയ ഓട്ടോസെഫാലസ് സഭയാണിതു്. ബുക്കാരെസ്റ്റിലെ പാത്രിയർക്കീസ് തെയോക്രിസ്റ്റിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ 24 മെത്രാന്മാരും 15 രൂപതകളും ഒരുകോടി 80 ലക്ഷം ജനങ്ങളും ഈ സഭയിലുണ്ടു്.

7. ഗ്രീസിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

എട്ടാം നൂറ്റാണ്ടുവരെ ഈ സഭ റോമിലെ മെത്രാന്റെ മേൽനോട്ടത്തിലായിരുന്നു. എട്ടാം നൂറ്റാണ്ടു മുതൽ ഇതു് കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ നേതൃത്വം സ്വീകരിച്ചു. 1833-ൽ ഗ്രീസ് സ്വതന്ത്രമായ ഉടൻ അവിടുത്തെ സഭ ഓട്ടോസെഫാലസ് ആണെന്നു് പ്രഖ്യാപിച്ചു. 1850-ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ ഇതു് അംഗീകരിച്ചു. ഇന്നു ഗ്രീസിലെ ഭൂരിഭാഗം ആളുകളും ഈ സഭയിൽ പെട്ടവരാണ്. ലോകത്തിലെ ഏക ഓർത്തഡോക്സ് രാജ്യമാണ് ഗ്രീസ്. സഭയും ഭരണകൂടവും കൈകോർത്തു പോകുന്നു. ആഥൻസിലെ ആർച്ചു ബിഷപ്പായ സെറാഫിം ആണ് സഭാധ്യക്ഷൻ. അദ്ദേഹത്തിന്റെ കീഴിൽ 78 രൂപതകളും 100 മെത്രാന്മാരും 90 ലക്ഷം ജനങ്ങളും ഈ സഭയിലുണ്ടു്. ആഥൻസിലും തെസ്സലോനിക്കിയിലുമായി രണ്ടു ദൈവശാസ്ത്രപാഠശാലകളുണ്ടു്. അൽമായരായ നിരവധി ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ ഗ്രീക്കു സഭയ്ക്കുണ്ടു്. സഭയുടെ ആന്തരിക നവീകരണം ലക്ഷ്യം വച്ചുകൊണ്ടുള്ള സംരംഭങ്ങളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒന്നാണ് സോയെ (Zoe) "ജീവൻ" എന്ന സംഘടന.

6. റുമേനിയയിൽ "Biserica crestina de rit vechi (lipoveana)"-യിൽ നാലു മെത്രാന്മാരുണ്ടു്: Ibid. 112-3.

8. സേർബിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

ഇന്നത്തെ യുഗോസ്ലാവിയായിലെ സഭയാണ് സേർബിയൻ സഭ. പൗരസ്ത്യവും പാശ്ചാത്യവും എന്ന് ക്രിസ്തുമതത്തെ വേർതിരിച്ചിരുന്ന അതിർത്തിയിലായിരുന്നു സേർബിയൻ. ആദ്യമാദ്യം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ സഭ ഇവിടെയെല്ലാം മേല്ലോയ്ക്കു നടത്തി. ബിസന്റിയൻ ആരാധനക്രമം പരക്കെ വ്യാപിച്ചു. 1346-ൽ സേർബിയൻ പാത്രിയാർക്കേറ്റ് സ്ഥാപിതമായി. 1375-ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രിയർക്കീസ് ഇതു അംഗീകരിച്ചു. തുർക്കികളുടെ ആക്രമണത്തെത്തുടർന്ന് പാത്രിയാർക്കേറ്റ് നിർമ്മാൽ ചെയ്യപ്പെട്ടു; സേർബിയൻ സഭയുടെ ഓട്ടോസെഫാലസ് പദവി അവസാനിച്ചു. 1920-ലാണ് പാത്രിയാർക്കേറ്റ് പുനഃസ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടത്. അഞ്ച് സ്വയംഭരണ സേർബിയൻ സഭകൾ ആ പ്രദേശത്തുണ്ടായിരുന്നു. അവയെല്ലാം ഈ ഏക പാത്രിയാർക്കേറ്റിന്റെ കീഴിൽ വന്നു. ബൽഗ്രേഡിൽ താമസിക്കുന്ന സഭാധ്യക്ഷന്റെ കീഴിൽ യുഗോസ്ലാവിയായിലെ എല്ലാ ഓർത്തഡോക്സ്കാരും ഉൾപ്പെട്ടു. 1922-ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രിയർക്കീസ് ഇതു അംഗീകരിച്ചു. രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിനുശേഷം ഈ സഭയ്ക്ക് കമ്യൂണിസ്റ്റുകാരിൽ നിന്ന് പീഡനം സഹിക്കേണ്ടിവന്നു. സഭയിലെ ഒരു ശീശ്മവിഭാഗത്തെ കമ്യൂണിസ്റ്റുകാർ പിന്താങ്ങി സഭയിൽ പിളർപ്പുണ്ടാക്കി. പാത്രിയർക്കീസ് ജർമാന്റെ കീഴിൽ ഈ സഭയിൽ 81 ലക്ഷം ജനങ്ങളും 26 മെത്രാന്മാരും 26 രൂപതകളും ഉണ്ട്.

9. ബൾഗേറിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

ഒൻപതാം നൂറ്റാണ്ടിലാണ് ബൾഗേറിയക്കാർ ക്രിസ്ത്യാനികളായത്. ആദ്യം റോമിൽ നിന്ന് മിഷനറിമാർ ബൾഗേറിയയിൽ പ്രവർത്തിച്ചെങ്കിലും, പിന്നീട് ബിസന്റിയൻ സഭയുടെ സ്വാധീനത്തിൽ വന്നു. ബൾഗേറിയയിലെ ബോഗീസ് രാജാവാണ് ആദ്യം ക്രിസ്ത്യാനിയായതും ക്രിസ്തുമത പ്രചരണം അവിടെ ത്വരിതപ്പെടുത്തിയതും. 18-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ബൾഗേറിയയിൽ ഒരു പാത്രിയാർക്കേറ്റ് സ്ഥാപിതമായെങ്കിലും 1393-ലെ തുർക്കികളുടെ ആക്രമണത്തോടുകൂടെ അതു അവസാനിച്ചു. 1945-ൽ ബൾഗേറിയയെ ഒരു ഓട്ടോസെഫാലസ് സഭയായി കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ അംഗീകരിക്കുകയും 1953-ൽ പാത്രിയാർക്കേറ്റ് പുനഃസ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്തു. കമ്യൂണിസ്റ്റാധിപത്യത്തോടുകൂടി ബൾഗേറിയ

7. 'മാസിഡോണിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ' എന്ന് ഇതറിയപ്പെടുന്നു. ഇതേപ്പറ്റി താഴെ ചർച്ച ചെയ്യുന്നു.

യിലെ ക്രിസ്ത്യാനികൾക്കു പല പീഡനങ്ങളും അനുഭവിക്കേണ്ടിവന്നിട്ടുണ്ട്. സോഫിയായിലെ മാക്സിം പാത്രിയർക്കീസിന്റെ കീഴിൽ 80 ലക്ഷം ജനങ്ങളും 24 മെത്രാന്മാരും 14 രൂപതകളും ഉണ്ട്.

10. ജോർജിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

സോവ്യറ്റ് റഷ്യയിലെ ഒരു സംസ്ഥാനമാണ് ജോർജിയ. അവിടുത്തെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ ജോർജിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ എന്നറിയപ്പെടുന്നു. വി. നീനോ എന്ന സ്ത്രീയുടെ പ്രേഷിത പ്രവർത്തനത്താൽ നാലാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ജോർജിയ ക്രിസ്തീയമായി. ആദ്യകാലത്തു അന്ത്യോക്യൻ പാത്രിയാർക്കേറ്റിനെ ഈ സഭ ആശ്രയിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ ബിസന്റിയൻ, പലസ്തീനിയൻ, സീറിയൻ, പേർഷ്യൻ സഭകളുടെ സ്വാധീനം ഈ സഭയ്ക്കുണ്ടായിട്ടുണ്ട്. അയൽ രാജ്യമായ അർമേനിയായിലെ സഭയോടൊപ്പം ഈ സഭയും ആദ്യം കാൽസീഡൺ സിനഡ് തിരസ്സരിച്ചെങ്കിലും 607-ൽ അംഗീകരിച്ചു. തുടർന്ന് ബിസന്റിയൻ സഭയോടൊപ്പം നിന്നു. ഇടയ്ക്കിടെ റോമാസഭയോടും ബന്ധം പുലർത്തി. 19-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഈ സഭ റഷ്യൻ സഭയുടെ അധീനത്തിൽ വന്നു. 1917-ൽ ഈ സഭ ഓട്ടോസെഫാലസ് ആയി. 1943-ൽ റഷ്യൻ സഭാ നേതൃത്വം ഇതു അംഗീകരിച്ചു. കമ്യൂണിസ്റ്റു രാജ്യങ്ങളിൽ ക്രൈസ്തവ സഭയ്ക്കുള്ള ബുദ്ധിമുട്ടുകളൊക്കെ ജോർജിയൻ സഭയ്ക്കുമുണ്ട്. റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയെപ്പോലെ ഭരണകൂടവുമായി ഒത്തുചേർന്നു പോകുന്ന നയം ആണ് ഈ സഭ സ്വീകരിച്ചിട്ടുള്ളത്. ത്ബിലിസ്സിലെ കാരോലിക്കോസ് - പാത്രിയർക്കീസ് ഈലിയാ രണ്ടാമന്റെ കീഴിൽ 13 രൂപതകളും 12 മെത്രാന്മാരും 9,45,000 ജനങ്ങളും ഉണ്ട്.

11. സൈപ്രസിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

മധ്യധരണ്യാഴിയിലെ ഈ ദ്വീപ് ഏതാണ്ടു് 700 വർഷം ബിസന്റിയൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ഭാഗമായിരുന്നു. 431 ലെ എഫേസ്യൂസ് കൗൺസിൽ ഈ സഭയെ ഒരു ഓട്ടോസെഫാലസ് സഭയായി അംഗീകരിച്ചു. അറബി ആക്രമണത്തിൽ അറബികൾ കരേക്കാലം അതു കൈവശപ്പെടുത്തിയെങ്കിലും തുടർന്ന് ബിസന്റിയൻ ഭരണത്തിലായിരുന്നു. സൈപ്രസിലെ സഭ ബിസന്റിയൻ ആരാധനക്രമം ഉപയോഗിക്കുന്നു. കരിശു യുദ്ധക്കാരുടെ കീഴിലായിരുന്നപ്പോൾ (1191-1571) ജനങ്ങളെ ലത്തീൻ ഹയരാർക്കിയുടെ കീഴിൽ കൊണ്ടുവരാനുള്ള പരിശ്രമം നടന്നു. തുടർന്ന് ടർക്കിയുടെയും ബ്രിട്ടന്റെയും കീഴിൽ വന്നെങ്കിലും ജനങ്ങൾ ഓർത്തഡോക്സ് വിശ്വാസത്തിൽ നിലനിന്നു. 1960 ൽ സൈപ്രസ് സ്വാതന്ത്ര്യമായപ്പോൾ ആർച്ചുബിഷപ്പ് മക്കാരിയോസ് രാഷ്ട്രതലവനായി. ഇപ്പോൾ

സൈപ്രസിൽ 4 1/2 ലക്ഷം ഓർത്തഡോക്സുകാരുണ്ട്. ആർച്ച് ബിഷപ്പ് ക്രിസോസ്റ്റോമിന്റെ കീഴിൽ ആറു രൂപതകളും ആറു മെത്രാന്മാരും ഉണ്ട്.

12. പോളണ്ടിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

പത്താം നൂറ്റാണ്ടിലാണ് പോളണ്ട് ക്രൈസ്തവ രാജ്യമാകുന്നത്. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ നിന്നും ജർമ്മനിയിൽ നിന്നും മിഷൻ പ്രവർത്തനം നടന്നു. അതിന്റെ ഫലമായി പോളണ്ടിൽ ലത്തീൻകാരും ബിസന്റയിൻകാരുമായ ക്രൈസ്തവരുണ്ടായി. ഭൂരിഭാഗം ക്രൈസ്തവരും ലത്തീൻ സഭയിൽപ്പെട്ട കത്തോലിക്കരാണ്. ഓർത്തഡോക്സുകാർ ഏതാണ്ട് 6 ലക്ഷം മാത്രമേയുള്ളൂ. വാസിലി എന്ന മെത്രാപ്പോലീത്തായുടെ കീഴിൽ 5 രൂപതകളും 4 മെത്രാന്മാരും ഈ സഭയ്ക്കുണ്ട്. വാർസോയാണ് കേന്ദ്രം. 1925-ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രിയർക്കീസ് പോളണ്ടിലെ ഓർത്തഡോക്സുസഭയെ ഓട്ടോസെഫാലസ് ആയി അംഗീകരിച്ചു. 1948-ലാണ് റഷ്യൻ പാത്രിയർക്കീസ് ഇതു് അംഗീകരിച്ചതു്.

13. അൽബേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

അൽബേനിയയിൽ നാലാം നൂറ്റാണ്ടിനു മുൻപേ ക്രിസ്തുമതം പ്രചരിച്ചു. വടക്കു ഭാഗത്തു് ലത്തീൻ രീതികളും തെക്കു ഭാഗത്തു് ബിസന്റയിൻ രീതികളുമാണ് പ്രചരിക്കുകയും വളരുകയും ചെയ്തതു്. റോമൻ, ബിസന്റയിൻ, സ്ലാവിക്, ബൾഗേറിയൻ, സേർബിയൻ, ഒട്ടോമൻ ടർക്കീഷ് സാമ്രാജ്യങ്ങളുടെ ഭാഗമായിരുന്നു അൽബേനിയ. പതിനഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടിലെ ടർക്കീഷ് ആക്രമണം അൽബേനിയൻ സഭയെ സാരമായി ബാധിച്ചു. ടർക്കീഷ് ഭരണത്തിൻ കീഴിൽ ഈ സഭ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ നേരിട്ടുള്ള ഭരണത്തിൻ കീഴിലായി. 1937-ൽ അൽബേനിയൻ സഭയെ ഓട്ടോസെഫാലസ് ആയി കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ അംഗീകരിച്ചു. എന്നാൽ 1945-ലെ കമ്മ്യൂണിസ്റ്റു വിപ്ലവത്തോടുകൂടി ക്രൈസ്തവ സഭയ്ക്കുതിരായ നിലപാട് ഭരണകൂടം സ്വീകരിച്ചു. എല്ലാ ആരാധനാലയങ്ങളും തകർത്തു. ലോകത്തിലെ ആദ്യത്തെ നിരീശ്വര രാജ്യമാണ് അൽബേനിയ എന്ന് അവരുടെ റേഡിയോ പ്രഖ്യാപിച്ചു. ഒരു മതത്തിന്റെയും യാതൊരുതര മതകർമ്മങ്ങളും അൽബേനിയയിൽ അനുവദനീയമല്ല. ഏതാണ്ട് 1 1/2 ലക്ഷം ഓർത്തഡോക്സുകാർ അൽബേനിയയിൽ ഉണ്ട്. ബാബേലിലെ അഗ്നിച്ചുളയിലാണ് അൽബേനിയയിലെ ദൈവവിശ്വാസികൾ.

14. ചെക്കൊസ്ലൊവാക്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

പോളണ്ടുപോലെ ചെക്കൊസ്ലൊവാക്യയെയും മുഖ്യമായും ഒരു കത്തോലിക്കരാജ്യമാണ്. 1863 ലാണ് പ്രാഗിൽ ആദ്യത്തെ ഓർത്തഡോക്സ് സമൂഹം സ്ഥാപിതമായതു്. ചെക്കൊസ്ലൊവാക്യയിലെ വിവിധ ഓർത്തഡോക്സ് സഭാവിഭാഗങ്ങളെ ഒന്നിച്ചു ചേർത്തു് അവിടെ ഒരു ഓട്ടോസെഫാലസ് ഓർത്തഡോക്സ് സഭ രൂപീകരിച്ചു. ഗീകരിച്ചതു് റഷ്യൻ പാത്രിയർക്കീസാണ് (1951). എന്നാൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ അവരെ ഓട്ടോണോമസ് ആയിട്ടേ അംഗീകരിക്കുന്നുള്ളൂ. ഈ സഭയിൽ ചേരാൻ നിർബന്ധിക്കപ്പെട്ട പൗരസ്ത്യകത്തോലിക്കർക്ക് 1968 -ൽ പൗരസ്ത്യകത്തോലിക്കരായി തുടരാൻ ഭരണകൂടം അനുവാദം നൽകിയതിനാൽ കത്തോലിക്കരെല്ലാം ഈ സഭയിൽ നിന്നുമാറി. ഓർത്തഡോക്സ് സഭാധ്യക്ഷൻ ആർച്ച്ബിഷപ്പ് ഓറോതെയോസിന്റെ കീഴിൽ ചെക്കൊസ്ലൊവാക്യയിൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയ്ക്ക് 4 രൂപതകളും രണ്ടു മെത്രാന്മാരും 212,000 ജനങ്ങളും ഉണ്ട്.

15. അമേരിക്കയിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ (OCA) 8

ഈ സഭയുടെ ആരംഭം അലാസ്കയിലെ ഓർത്തഡോക്സ് മിഷനോടുകൂടി (1794) ആണ്. 1868 ൽ അലാസ്ക അമേരിക്കൻ ഐക്യനാടുകളുടെ ഭാഗമായി. അവിടെയുള്ള റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ വളരെ വേഗം വളർന്നു. സഭയുടെ ആസ്ഥാനം പിന്നീടു് സാൻഫ്രാൻസിസ്കോയിലേക്കും (1872) ന്യൂയോർക്കിലേക്കും (1905) മാറി. 1926 ൽ ഈ സഭ റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയുമായുള്ള ബന്ധം വിച്ഛേദിച്ചു. 1935 ൽ, "റഷ്യയ്ക്കു പുറത്തുള്ള റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ"യോടു ചേർന്നു. 1946 ൽ ഇതിൽ ഭൂരിഭാഗവും നാമമാത്രമായിട്ടാണെങ്കിലും റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭാധ്യക്ഷന്റെ നേതൃത്വം അംഗീകരിച്ചു; ചെറിയൊരു വിഭാഗം മാറി നിന്നു. 1970 ൽ റഷ്യൻ പാത്രിയർക്കീസ് ഈ സഭയെ ഓട്ടോസെഫാലസ് സഭയായി പ്രഖ്യാപിച്ചു: "അമേരിക്കയിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ" എന്ന് പേരും നൽകി. എന്നാൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ പാത്രിയർക്കീസ് ഇതു് അംഗീകരിച്ചില്ല. മറ്റൊറ്റൊരു ഓർത്തഡോക്സ് സഭകളുമായി ഈ സഭ കൂട്ടായ്മയിലാണ്. വിവിധ ഓർത്തഡോക്സ് സഭാ വിഭാഗങ്ങൾ ഈ സഭയിൽ ചേർന്നിട്ടുണ്ട്. ഈ സഭയുടെ തനി റഷ്യൻ ക്ലായ തന്നെ ഇല്ലാതെ മാറി, ഇതു് ഒരു അമേരിക്കൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയായി തീർന്നിട്ടുണ്ട്. ഈ സഭയിൽ 40 % യുക്രേനിയൻ-കർപാതോ റഷ്യൻ; 20 % റുമേനിയൻ; 15 % റഷ്യൻ; 8 % അൽബേനിയൻ; 7% അലൈവുത് - എസ്കീമോകൾ;

10% അമേരിക്കൻ വെള്ളക്കാർ. ന്യൂയോർക്കിലെ സെൻറ് വ്യാഡി മീർസ് സെമിനാരിയും പ്രസിദ്ധീകരണങ്ങളും ഈ സഭ വകയാണ്. മെത്രാപ്പോലീത്താ തിയഡോഷ്യസിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഈ സഭയിൽ ഇപ്പോൾ 10 1/2 ലക്ഷം ജനങ്ങളും 10 രൂപതകളും 15 മെത്രാന്മാരും ഉണ്ട്.

2 ഓട്ടോണോമസ് സഭകൾ

മിക്കവാറും എല്ലാ കാര്യങ്ങളിലും ഈ സഭകൾക്ക് സ്വയം ഭരണമാണ്; എന്നാൽ ഓട്ടോസെഫാലസ് എന്ന നില ഇതുവരെ കൈവരിച്ചിട്ടില്ല. ഓട്ടോണോമസ് സഭകളുടെ തലവന്മാരെ ഏതെങ്കിലും ഒരു ഓട്ടോസെഫാലസ് സഭയുടെ അദ്ധ്യക്ഷൻ അംഗീകരിച്ചിരിക്കണം. അതായത്, ചില കാര്യങ്ങളിലെങ്കിലും ഈ സഭകൾ മാറ്റം ഓർത്തഡോക്സ് സഭകളെ ആശ്രയിക്കുന്നവയാണ്.

താഴെപ്പറയുന്നവയാണ് ഓട്ടോണോമസ് ഓർത്തഡോക്സ് സഭകൾ:

- 1. സീനായ് മലയിലെ ആശ്രമസഭ
- 2. ഫിൻലൻഡിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ
- 3. ജപ്പാനിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ
- 4. ചൈനയിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

1. സീനായ് മലയിലെ ആശ്രമസഭ

സീനായ് മലയിൽ മോശയ്ക്കു കല്പന ലഭിച്ച സ്ഥലത്തു് ജസ്സീനിയൻ പട്ടണത്തിൽ ആറാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ഒരാശ്രമം പണിതു. 1575 മുതൽ ഈ ആശ്രമത്തെ ഒരു ഓട്ടോണോമസ് സഭയായി ബിസന്റീൻ സഭകൾ കണക്കാക്കുന്നു. ആശ്രമത്തിലെ സന്യാസികൾ ആശ്രമാധ്യക്ഷനെ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നു. ജറുസലേം ഓർത്തഡോക്സ് പാത്രിയർക്കീസാണ് പട്ടം നൽകുന്നത്. ആശ്രമത്തിലും, അതിനു ചുറ്റുമുള്ള അലഞ്ഞു നടക്കുന്ന അറബികളുടെ മേലും (Bedouins) മാത്രമേ അദ്ദേഹത്തിനു് അധികാരമുള്ളൂ. ചിലപ്പോഴൊക്കെ ആശ്രമാധ്യക്ഷനായ മെത്രാൻ കെയ്റോയിലുള്ള ഒരാശ്രമത്തിലാണ് താമസിക്കുന്നത്. നിരവധി അമൂല്യ കയ്യെഴുത്തു രേഖകളും ഐക്കണുകളും ഈ ആശ്രമത്തിലുണ്ട്. ഇപ്പോഴത്തെ മെത്രാൻ ദമിയാനോസ് ആണ്. 28 സന്യാസികളുടെ മൊത്തം 900 ആളുകൾ മാത്രമാണ് ഈ ആശ്രമസഭയിലുള്ളതു്.

2. ഫിൻലൻഡിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

ഘടനാപരമായിട്ടാണു് മാനസാന്തരപ്പെട്ട കരേലിയൻ ഗോത്രവർഗ്ഗക്കാരുടെ പിൻതലമുറക്കാരാണ് ഈ സഭാംഗങ്ങൾ. ഫിൻലൻഡ് റഷ്യയുടെ ഭാഗമായിരുന്നപ്പോൾ റഷ്യൻ സഭ ഈ സഭയ്ക്കു നേതൃത്വം നൽകി. ഫിൻലൻഡ് സ്വതന്ത്രമായിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ (1917) അവിടുത്തെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലേക്കു തിരിച്ചു. ഈ സഭയുടെ ഓട്ടോണമി 1923 ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളും 1957-ൽ മോസ്കോയും അംഗീകരിച്ചു. ഫിൻലൻഡിൽ ലൂഥറൻ സഭ കഴിഞ്ഞാൽ അംഗസംഖ്യയിൽ രണ്ടാമത്തെ സഭയാണ് ഓർത്തഡോക്സ് സഭ (58,540). ആർച്ചുബിഷപ്പ് ജോണിന്റെ കീഴിൽ നാലു രൂപതകളും നാലു മെത്രാന്മാരും ഈ സഭയിലുണ്ട്.

3. ജപ്പാനിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയുടെ ജപ്പാനിലെ മിഷൻ പ്രവർത്തനത്തോടുകൂടി (1861) ആരംഭിച്ചതാണ് ഈ സഭ. പെട്ടെന്നു് ഈ സഭ ജപ്പാൻകാരുടേതു മാത്രമായി. അമേരിക്കയിലെ റഷ്യൻ മെത്രാപ്പോലീത്തായുടെ കീഴിൽ കുറേനാൾ വന്നു (1945 - 70). 1970-ൽ മോസ്കോ ഈ സഭയെ ഓട്ടോണമസ് ആയി പ്രഖ്യാപിച്ചു. അതുകൊണ്ടു് ഇതു സ്വതന്ത്രസഭയാണ്; എന്നാൽ സഭാധ്യക്ഷനെ മോസ്കോ പാത്രിയർക്കേറ്റു് അംഗീകരിക്കേണ്ടതുണ്ട്. തിയഡോഷ്യസ് മെത്രാപ്പോലീത്തായുടെ കീഴിൽ 25,000 ജനങ്ങളും രണ്ടു രൂപതകളും ഒരു മെത്രാനും ഉണ്ടു്.

4. ചൈനയിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

ഈ സഭയുടെ ആരംഭം 17-ാം നൂറ്റാണ്ടിലാണ്. ചില റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് മിഷനറിമാർ ചൈനയിൽ പ്രവർത്തിച്ചു. 19-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ റഷ്യൻ സഭ തുടർന്നും പ്രവർത്തിച്ചു. എന്നാൽ 1914 വരെ വളരെ കുറച്ചു വിശ്വാസികൾ ഉണ്ടായിരുന്നള്ള (5000). റഷ്യൻ വിപ്ലവ കാലത്തു് കുടിയേറ്റം വഴി അതു് രണ്ടു ലക്ഷത്തോളമായി. എന്നാൽ ചൈനീസ് വിപ്ലവത്തോടുകൂടി ഇതിൽ മിക്കവരും ചൈനയ്ക്കു പുറത്തായി. 1957-ൽ മോസ്കോ പാത്രിയർക്കീസ് ഈ സഭയെ ഓട്ടോണമസ് ആയി പ്രഖ്യാപിച്ചു. ഇന്നു് ഈ സഭയുടെ അവസ്ഥയെപ്പറ്റി വിവരം ഒന്നും ഇല്ല.

3 കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ കീഴിലുള്ള കാനോനിക സഭകൾ

മാതൃരാജ്യങ്ങളിൽ ഉള്ള മതമർദ്ദനം മൂലം മറ്റു രാജ്യങ്ങളിൽ കുടിയേറിയവരുടെ സഭകളാണിവ. അവ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ ഏക്യുമെനിക്കൽ പാത്രിയർക്കീസിന്റെ ആദ്ധ്യാത്മിക നേതൃത്വത്തിൽ കീഴിൽ വന്നു. ഇതിന്റെ കീഴിൽ വരുന്ന നാലു സഭകളാണുള്ളത്.

1. അമേരിക്കൻ കർപാതോ - റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് ഗ്രീക്ക് കത്തോലിക്കാ സഭ

ഈ സഭ അമേരിക്കയിൽ മാത്രമേയുള്ളൂ. സോവ്യറ്റ് റഷ്യയുടെയും ചെക്കൊസ്ലൊവാക്വിയയുടെയും അതിർത്തിയിലുള്ള കർപാതോ - റഷ്യയിൽനിന്നും അമേരിക്കയിൽ 19-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ കുടിയേറിയവരാണ്. കുടിയേറിയ അവസരം അവരെല്ലാം തന്നെ ദുരന്തനിയൻ റീത്തിൽപ്പെട്ട കത്തോലിക്കരായിരുന്നു. അന്ന് അവരുടെ വൈദികർ വിവാഹിതരായിരുന്നു. എന്നാൽ വടക്കേ അമേരിക്കയിൽ ജോലി ചെയ്യുന്ന പൗരസ്ത്യ സഭാംഗങ്ങളായ കത്തോലിക്കാ വൈദികരെല്ലാം അവിവാഹിതരായിരിക്കണമെന്ന് 1929 ൽ റോം തീരുമാനിച്ചു. ഇത് റോമും ദുരന്തനിയൻ സഭയും തമ്മിൽ ഉണ്ടാക്കിയ ഉടമ്പടിയുടെ ലംഘനമായിരുന്നു എന്ന് വാദിച്ചുകൊണ്ട് ഈ കത്തോലിക്കാ സഭയിൽപ്പെട്ട നിരവധിയാളുകൾ ഓർത്തഡോക്സുകാരായി. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ കീഴിൽ 1936-ൽ അവർ ഒരു പ്രത്യേക ഓർത്തഡോക്സുസഭയായിത്തീർന്നു. എന്നാൽ തെക്കൻ-വടക്കൻ അമേരിക്കയിലെ ഗ്രീക്ക് ഓർത്തഡോക്സ് അതിരൂപതയുടെ ആദ്ധ്യാത്മിക നേതൃത്വത്തിൽ കീഴിലാണവർ. ബിഷപ്പ് നിക്കൊളാസിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ 71 ഇടവകകളിലായി 106, 900 ആളുകൾ ഈ സഭയിലുണ്ട്.

2. അമേരിക്കയിലെ യുക്രേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

ദുരന്തനിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭയിൽ സംഭവിച്ചതുപോലെയുക്രേനിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭയിലും സംഭവിച്ചു. വൈദികരുടെ വിവാഹമായിരുന്നു ഇവിടെയും പ്രധാന പ്രശ്നം. യുക്രേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയിൽ ചേരാതെ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ കീഴിൽ ഒരു ഓർത്തഡോക്സ് രൂപതയായി ഈ കത്തോലിക്കർ മാറി. ഇവരുടെ മുകളിൽ പറഞ്ഞ അതിരൂപതയുടെ ആദ്ധ്യാത്മിക നേതൃത്വത്തിൽ കീഴിലാണ്. ബിഷപ്പ് Vsevolod ന്റെ കീഴിൽ 32 ഇടവകകളും 47000 ആളുകളും ഈ സഭയിലുണ്ട്.

3. പശ്ചിമ യൂറോപ്പിലെ റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് അതിരൂപത

റഷ്യൻ വിപ്ലവത്തോടുകൂടി (1917) പശ്ചിമ യൂറോപ്പിൽ വന്ന റഷ്യൻ കുടിയേറിക്കാർ രൂപം കൊടുത്തതാണിത്. റഷ്യയ്ക്കു പുറത്തുള്ള റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയുടെ ഭാഗമാകാൻ അവർ ആഗ്രഹിച്ചില്ല. 1931-ൽ അവർ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ പാത്രിയർക്കീസിന്റെ നേതൃത്വം അംഗീകരിച്ചു. പാരീസിലുള്ള "വി. സേർജിയൂസിന്റെ ഓർത്തഡോക്സ് ട്രൈവൾസ്കൂൾ സ്ഥാപനം" (Orthodox Theological Institute of St. Sergius) ഈ സഭ വകയാണ്. ആർച്ചുബിഷപ്പ് ജോർജ്ജ് വാഗ്നറുടെ കീഴിൽ ഒരു ലക്ഷം ജനങ്ങൾ ഈ സഭയിലുണ്ട്.

4. അമേരിക്കയിലെ അൽബേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് രൂപത

അൽബേനിയ കമ്മ്യൂണിസ്റ്റാധിപത്യത്തിൽ വന്നപ്പോൾ അമേരിക്കയിൽ കുടിയേറിയ അൽബേനിയക്കാരിൽ ഭൂരിഭാഗവും ഒരതിരൂപതയുണ്ടാക്കി അമേരിക്കയിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയിൽ ചേർന്നു. എന്നാൽ ഒരു ന്യൂനപക്ഷം മാറിനിന്നു കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ കീഴിൽ ഒരു രൂപത ഉണ്ടാക്കി. തലവൻ ഒരു 'വികാരി'യാണ്. വടക്കൻ-തെക്കൻ അമേരിക്കയിലെ ഗ്രീക്ക് ഓർത്തഡോക്സ് അതിരൂപതാധ്യക്ഷനായ യക്കോവോസിന്റെ കീഴിലാണ് ഈ വികാരി. രണ്ടിടവകകളിലായി 5100 ആളുകളെ ഈ സഭയിലുള്ളു. റവ. ഇലിയാ കാതറ' ആണ് 'വികാരി ജനറൽ'.

4 കാനോനികമായി അംഗീകാരമില്ലാത്ത സഭകൾ

ഈ വിഭാഗത്തിൽ ആറ് ഓർത്തഡോക്സ് സഭകളുണ്ട്. ഓർത്തഡോക്സ് സഭ മൊത്തത്തിൽ ഈ സഭകളുടെ കാനോനിക സ്ഥിരപം ചോദ്യം ചെയ്യുന്നു. എല്ലാം ഒരേ തലത്തിലല്ലെന്നു മാത്രം. ചിലത് പൂർണ്ണമായും ശീശ്മ സഭകളാണ്; മറ്റു ചിലത് അകാനോനികമാണ് ഓർത്തഡോക്സ് ട്രഷ്ടിയിൽ.

1. പഴയ വിശ്വാസക്കാർ (Old Believers)

പതിനേഴാം നൂറ്റാണ്ടിൽ റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയിലുണ്ടായ ശീശ്മയുടെ ഫലമാണ് ഈ സഭ. റഷ്യൻ പാത്രിയർക്കീസ് നിക്കോൺ റഷ്യൻ സഭയിലെ ആചാരങ്ങളെ ഗ്രീക്ക് സഭയുടേതുമായി അനുരൂപപ്പെടുത്താൻ ശ്രമിച്ചു. അതിൽ പ്രതിഷേധിച്ച

ഒരു കൂട്ടം റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സുകാരാണ് ഈ സഭ സ്ഥാപിച്ചത്. അവാകം (Avvakum) എന്ന വൈദികന്റെ നേതൃത്വത്തിലാണ് ഇതു നടന്നത്. അദ്ദേഹം ജീവനോടെ ദഹിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ അനുയായികൾ 'പഴയ വിശ്വാസികൾ' എന്ന് അറിയപ്പെട്ടു. മാറ്റം കൂടാത്ത പുരാതന റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് ആചാരങ്ങളാണ് ഇക്കൂട്ടരുടേത്. കാലാന്തരത്തിൽ ഈ സഭ മൂന്നായി പിളർന്നു. റഷ്യയിലും റഷ്യയ്ക്കു പുറത്തും ഇപ്പോഴും അവർ മൂന്നു വിഭാഗമായി തുടരുന്നു. മറ്റു ഓർത്തഡോക്സ് സഭകളുമായി ഇവർക്കു സംസർഗ്ഗമില്ല. സോവ്യറ്റ് വിപ്ലവത്തിനുശേഷം അവരുടെ സംഖ്യ ഗണ്യമായി കുറഞ്ഞു; 2,681,833 പേരുണ്ട് ഈ സഭയിൽ. റഷ്യ ഈ സഭയെ അംഗീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇവർക്ക് എട്ടു മെത്രാന്മാരുണ്ട്. (പേ. 138 കാണുക)

2. റഷ്യയ്ക്കു പുറത്തുള്ള റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

റഷ്യൻ വിപ്ലവത്തോടുകൂടി പത്തു ലക്ഷത്തോളം റഷ്യക്കാർ ലോകത്തിന്റെ പല ഭാഗങ്ങളിൽ കുടിയേറി. 1921-ൽ റഷ്യയ്ക്കു പുറത്തുള്ള റഷ്യൻ മെത്രാന്മാർ ഒരു സിനഡ് സ്ഥാപിച്ചു അധികാരം സിനഡിൽ നിക്ഷേപിച്ചു. 1922-ൽ റഷ്യൻ പാത്രിയർക്കീസ് തിരക്കോൻ ഇതു ഔദ്യോഗികമായി നിർത്തിച്ചെഴുതു. എങ്കിലും ഇതു തുടർന്നും പ്രവർത്തിച്ചു. അതു നിയമാനുസൃതമല്ലെന്നും അകാനോനികമാണെന്നും റഷ്യൻ പാത്രിയർക്കീസ് ഔദ്യോഗികമായി കരുതുന്നു. അതുപോലെ ഈ സഭയും മോസ്കോ പാത്രിയർക്കീസിനെ അംഗീകരിക്കുന്നില്ല. 1949- മുതൽ ഈ സഭാഭത്തിന്റെ ആസ്ഥാനം ന്യൂയോർക്കാണ്. എക്യുമെനിക്കൽ പ്രസ്ഥാനങ്ങളോടു് തണുപ്പൻ സമീപനമാണിവർക്കുള്ളതു്. വിതാലി മെത്രാപ്പോലീത്തായുടെ നേതൃത്വത്തിൽ 1½ ലക്ഷം ജനങ്ങൾ ഈ സഭയിലുണ്ട്. (പേ. 138 കാണുക)

3. യുക്രേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

യുക്രേൻ റഷ്യയിലെ ഒരു സംസ്ഥാനമാണ്. കീവ് (Kiev) ആണ് തലസ്ഥാനം. റഷ്യയിൽ ആദ്യം ക്രൈസ്തവ മാനസാന്തരം നടന്നതു് കീവിലാണ്. 1240-ൽ മംഗോളിയർ കീവ് നശിപ്പിച്ചെങ്കിലും സഭ നശിച്ചുപോയില്ല. 1488-നു ശേഷം കീവിലെ സഭ കൂടുതൽ സ്വതന്ത്രമായി. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ കീഴിലുള്ള ഒരു സഭയായി രൂപം പ്രാപിച്ചു. എന്നാൽ മോസ്കോ പ്രമാണ്യത്തിലെത്തിയതോടുകൂടി കീവിയൻ സ്വാതന്ത്ര്യം കുറയാൻ തുടങ്ങി. 1686-ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ കീഴിൽ നിന്നു

മാറ്റി കീവിലെ സഭയെ മോസ്കോയുടെ കീഴിൽ കൊണ്ടുവന്നു. റഷ്യൻ വിപ്ലവം വരെ ഇതായിരുന്നു സ്ഥിതി. ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധാനന്തരമുള്ള കലണ്ടിമറിഞ്ഞ അന്തരീക്ഷത്തിൽ യുക്രേൻ സ്വാതന്ത്ര്യം പ്രഖ്യാപിക്കയും പുതിയ ഭരണകൂടം യുക്രേനിയൻ സഭയെ 1919-ൽ ഒരു ഓട്ടോസെഫാലസ് സഭയായി അംഗീകരിക്കയും ചെയ്തു. 1920-ൽ യുക്രേനിൽകൂടിയ സഭാ സിനഡ് ഇതംഗീകരിച്ചു. എന്നാൽ ഓർത്തഡോക്സ് ലോകത്തുള്ള ഒരു മെത്രാനും ഇതംഗീകരിച്ചു് ഈ വിഭാഗത്തിന് മെത്രാൻ പട്ടം കൊടുക്കാൻ തയ്യാറായില്ല. ഉടനെ വൈദികരും അൽമായരും കൂടി കൈവെച്ചു് ഒരാളെ മെത്രാനായി വാഴിച്ചു. ഇതു് ഓർത്തഡോക്സ് പാരമ്പര്യത്തിന് കടക വിരുദ്ധമായിരുന്നതിനാൽ ഒരു ഓർത്തഡോക്സ് സഭയും ഇവരെ അംഗീകരിച്ചില്ല. അവരെല്ലാം ഇതിനെ കൺസീലിയർ സഭ (സൊബോർനോപ്രവ്നാ) എന്ന് വിളിച്ചു. കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് പ്രേരണയാൽ 1930-ൽ ഈ സഭാ നേതൃത്വം റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയിൽ ചേർന്നു. രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധ കാലത്തു് കുറേനോളത്തേയ്ക്കു് ഈ സഭ പുനരുദ്ധരിക്കപ്പെട്ടെങ്കിലും തുടർന്നു് റഷ്യൻ സഭയുടെ കീഴിലായി. 1918-20 കാലഘട്ടങ്ങളിൽ യുറോപ്പിലും അമേരിക്കയിലുമുള്ള പല യുക്രേനിയൻ സഭക്കാർ ഓട്ടോസെഫാലസ് യുക്രേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭകളായി സ്വയം പ്രഖ്യാപിച്ചു. യുക്രേനിലെ സൊബോർനോപ്രവ്നാ സഭയിൽ നിന്നുള്ളവരായിരുന്നു അവരുടെ മെത്രാന്മാർ; എന്നാൽ പിന്നീടു് അവരിൽ പലരെയും മറ്റു ഓർത്തഡോക്സ് സഭാഭ്യക്ഷന്മാർ പട്ടം കൊടുത്തു് മെത്രാന്മാരാക്കിയവരായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ശരിയായ കൈവയ്പ് തങ്ങൾക്കു് ഇപ്പോൾ ഉണ്ടെന്നു് ഇക്കൂട്ടർ അവകാശപ്പെടുന്നെങ്കിലും എല്ലാ ഓർത്തഡോക്സ് സഭകളും ഇതംഗീകരിച്ചിട്ടില്ല. യു. എസ്. എ. കാനഡ, പശ്ചിമയൂറോപ്പ് എന്നിവിടങ്ങളിലായി മൂന്നു് സഭകൾ ഇവർക്കുണ്ട്. അവർ പരസ്പരം കൂട്ടായ്മയിലാണ്. മസ്കിസ്യാവ് മെത്രാപ്പോലീത്തായെ യുക്രേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയിലെ ഒന്നാമത്തെ അഭ്യക്ഷനായി ഇവരെല്ലാം കണക്കാക്കുന്നു. 2½ ലക്ഷം മാളകൾ ഈ സഭയിലുണ്ട്. ഇവർക്കു് ഏഴു മെത്രാന്മാരും ഏഴു രൂപതകളും ഉണ്ടു്.

4. ബൈലോറഷ്യൻ ഓട്ടോസെഫാലസ് ഓർത്തഡോക്സ് സഭ

സോവ്യറ്റ് റഷ്യയിലെ ഒരു പ്രദേശമാണ് ബൈലോ റഷ്യ (White Russia). തങ്ങളുടെ രാഷ്ട്രീയസ്വാതന്ത്ര്യം വീണ്ടെടുക്കാൻ ഈ പ്രദേശത്തുള്ള ജനങ്ങൾ പലപ്പോഴും പരിശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്; ഒപ്പം സഭാപരമായ സ്വാതന്ത്ര്യവും. ഇവിടുത്തെ സഭ മോസ്കോപാത്രിയാർക്കേറിയൻ കീഴിലായിരുന്നു. 1917-നുശേഷം കുറേക്കാലം

ത്തേക്കു് അവർ ഒരു ഓട്ടോസെഫാലസ് ബെലോറഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സു സഭയായി പ്രഖ്യാപിച്ചെങ്കിലും അതു് ദീർഘനാൾ നീണ്ടുനിന്നില്ല. രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധകാലത്തും പരിശ്രമങ്ങൾ നടന്നു. അതും പരാജയപ്പെട്ടു. ഈ പ്രദേശത്തുനിന്നു് മറ്റിടങ്ങളിലേക്കു കടിയേറിയവർ റഷ്യയ്ക്കു പുറത്തുള്ള റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സു സഭയിൽ 1946-ൽ ചേർന്നു. എന്നാൽ 1949-ൽ ഒരു വിഭാഗം ബെലോറഷ്യൻ മെത്രാന്മാർ സ്വയം ഓട്ടോസെഫാലസ് ആയി പ്രഖ്യാപിച്ചു് പ്രസ്തുത സഭയിൽ നിന്നു വിട്ടുമാറി. ഈ സഭയെ ഓർത്തഡോക്സു സഭകളൊന്നും അംഗീകരിച്ചിട്ടില്ല. ആർച്ചബിഷപ്പു് അൻഡ്രിയു് ക്രിറ്റിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ അമേരിക്കയിൽ ഒരു ലക്ഷം ജനങ്ങളുണ്ടു്.

5. മാസിഡോണിയൻ ഓർത്തഡോക്സു സഭ

യുഗോസ്ലാവിയായിലെ ഒരു സംസ്ഥാനമാണു് മാസിഡോണിയ. ബാൽക്കൻ യുദ്ധം വരെ (1912-3) ഈ പ്രദേശം സർക്കിയുടെ ഭാഗമായിരുന്നു. മാസിഡോണിയൻ ഭാഷ സംസാരിക്കുന്ന ഓർത്തഡോക്സുകാരായിരുന്നു ഇവിടുത്തെ ജനങ്ങൾ. 1913-ൽ സേർബിയ ഈ പ്രദേശം പിടിച്ചെടുത്തപ്പോൾ ഈ സഭ സേർബിയൻ ഓർത്തഡോക്സു സഭയുടെ ഭാഗമായി. 1958-ൽ പ്രസ്തുത പാത്രിയർക്കീസു് ഇവർക്കു് ഓട്ടോണമി നൽകിയെങ്കിലും 1967-ൽ സ്വയം ഓട്ടോസെഫാലസ് ആയി പ്രഖ്യാപിക്കയും സേർബിയൻ പാത്രിയാർക്കിനോടുള്ള കൂട്ടായ്മ വിച്ഛേദിക്കയും ചെയ്തു. ഇതിനെ ഒരു ശീശൂ സഭയായും അവരുടെ നടപടിയെ അകാനോനികമായും സേർബിയൻ സഭയും മറ്റു് ഓർത്തഡോക്സു സഭകളും കരുതുന്നു. ഒരു ഓർത്തഡോക്സു സഭയും ഇവരെ അംഗീകരിച്ചിട്ടില്ല. ആർച്ചബിഷപ്പു് ഗബ്രീലിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ 12 ലക്ഷം ജനങ്ങൾ ഈ സഭയിലുണ്ടു്. (മുകളിൽ പേജു് 140 കാണുക)

6. പഴയ കലണ്ടർ ഗ്രീക്കു് ഓർത്തഡോക്സു സഭ

1924 ഓട്ടുകൂടി ഓർത്തഡോക്സു സഭകളും ജൂലിയൻ കലണ്ടർ മാറി ഗ്രിഗോറിയൻ കലണ്ടർ⁹ എടുക്കാൻ തുടങ്ങി. കോൺ

9. ക്രി.മു. 46-ൽ ജൂലിയസു് സീസർ ഒരു കലണ്ടർ നടപ്പാക്കി. 16-ാം നൂറ്റാണ്ടായപ്പോഴേക്കും ഈ കലണ്ടറിൽ 10 ദിവസത്തെ തെറ്റുണ്ടായി. ഗ്രിഗറി 13-ാമൻ മാർപ്പാപ്പാ (1572-85) ഈ തെറ്റു തിരുത്താനായി ഒരു ഡിക്രി 1582 ഫെബ്രുവരി 24നു് പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. അതനുസരിച്ചു് ആ വർഷം ഒക്ടോബർ 4-നു ശേഷം അടുത്ത ദിവസം ഒക്ടോബർ 15 ആയി എല്ലായിടത്തും കണക്കാക്കണം. എന്തു് തീരുമാനിക്കപ്പെട്ടു. അകത്തേറ ലിക്കാസഭകൾ സാധാരണയിലാണ് ഇതു് സ്വീകരിച്ചതു്.

സ്റ്റാൻറിനോപ്പിൾ പാത്രിയർക്കീസാണ് അതിനു നേതൃത്വം നൽകിയതു്. ജൂലിയൻ കലണ്ടർ ഗ്രിഗോറിയൻ കലണ്ടറിനേക്കാൾ 12 ദിവസം പുറകിലായിരുന്നു. ജറുസലേം, റഷ്യൻ, സേർബിയൻ പാത്രിയാർക്കേറുകളും ആമോസുലയിലെ സന്യാസികളും ഒഴിച്ചു് മറ്റെല്ലാ ഓർത്തഡോക്സുകാരും മാറ്റമില്ലാത്ത പെരുന്നാളുകൾക്കു് ഇതു സ്വീകരിച്ചു. ഉയർപ്പിനും മാറ്റമുള്ള തിരുനാളുകൾക്കും അവർ ജൂലിയൻ കലണ്ടർ തന്നെ ഉപയോഗിച്ചു. ഗ്രീസിലുള്ള ചില വിഭാഗങ്ങൾ ഇതിൽ പ്രതിഷേധിച്ചു. അവരെ അടിച്ചമർത്താൻ നോക്കിയിട്ടും നടന്നില്ല. ഓദ്യോഗിക സഭ അവരെ സഭാഭ്രഷ്ടരാക്കിയെങ്കിലും അവർ ഗ്രീസിൽ പലയിടങ്ങളിലും തങ്ങളുടെ രീതിയിൽ മുന്നോട്ടുപോകുന്നു. അവരിൽ തന്നെ ഇപ്പോൾ പല വിഭാഗങ്ങളുണ്ടു്. ഏതാണ്ടു് 2½ ലക്ഷം ജനങ്ങൾ ഈ സഭയിലുണ്ടു്. ഇവരെ ഓർത്തഡോക്സു സഭകൾ അംഗീകരിച്ചിട്ടില്ല.¹⁰

10. മുകളിൽ പേജു് 132-ലെ ഗ്രന്ഥസൂചിക കാണുക.

അധ്യായം 12

പൗരസ്ത്യ കത്തോലിക്കാ സഭകൾ

പൗരസ്ത്യ കത്തോലിക്കാ സഭകളിൽ ചിലതു എന്നും കാരോലിക സംസ്കരണത്തിൽ നിലനിന്നവയാണ്. എന്നാൽ മറ്റു ചിലതു ഓർത്തഡോക്സ് സഭകളിൽ നിന്നും റോമൻ കത്തോലിക്കാ സഭയുമായുള്ള ഐക്യത്തിലെത്തിച്ചേർന്നവയാണ്. റോമാ സഭയുമായി സംസ്കരണത്തിൽ കഴിയുന്ന സഭകളുടെമേൽ മാർ പാപ്പാസ്റ്റർ നേരിട്ടുള്ള ഭരണാധികാരം ശക്തിയായി ഉന്നയിച്ചയാൻ തുടങ്ങിയ കാലഘട്ടത്തിനുശേഷം ഐക്യപ്പെട്ടവയാണ് ഈ സഭകളിൽ മിക്കവയും. 'റീതു' എന്ന പദം ഈ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് പാശ്ചാത്യസഭയിൽ ഉണ്ടായത്. ഐക്യപ്പെട്ട സഭകൾ ആരാധനക്രമങ്ങൾ പാലിച്ചുകൊണ്ടു കത്തോലിക്കാ സഭയിൽ 'റീതു'കളായി മാറി. ഈ ചിന്താഗതിയുടെ വെളിച്ചത്തിൽ, ലത്തീൻ സഭയുമായി താദാത്മ്യപ്പെടുത്തക്കവിധം ഈ പൗരസ്ത്യറീതു കളിൽ മിക്കവയിലും വെട്ടിത്തീർത്തലുകൾ നടന്നു. വൈദിക പരിശീലനത്തിലൂടെ ലത്തീനീകരണം എളുപ്പമായി. സ്വന്തം സഭയുടെ വ്യക്തിത്വത്തെപ്പറ്റിയുള്ള അവബോധം ചിലയിടങ്ങളിലെങ്കിലും വിസ്മരിക്കപ്പെട്ടു. റോമൻ കൂരിയായുടെ ഒരു ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റായ പൗരസ്ത്യസംഘം വഴി ഈ പൗരസ്ത്യ സഭകൾ ഭരിക്കപ്പെടാൻ തുടങ്ങി.

ഇക്കഴിഞ്ഞ കൗൺസിലിനുശേഷം പല പൗരസ്ത്യസഭകളിലും കൗൺസിൽ അനുസരിച്ച് മാറ്റങ്ങൾ വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. പൗരസ്ത്യർക്കു തന്നെയും തങ്ങളുടെ വിളിയെപ്പറ്റിയുള്ള ആഴമായ ബോധ്യം വർദ്ധിച്ചു വരികയാണ്. തങ്ങളുടെ അസ്തിത്വത്തിന്റെ അർത്ഥം ഗ്രഹിച്ച്, ലത്തീനീകരണങ്ങളും കൂട്ടിച്ചേർക്കലുകളും നീക്കി റോമൻ കത്തോലിക്കാസഭയ്ക്കും ഓർത്തഡോക്സ് സഭകൾക്കും ഇടയിൽ പാലമായി വർത്തിക്കേണ്ടവരാണ് തങ്ങളെന്ന അവബോധം പല സഭകൾക്കും ഇന്ന് കൂടുതലായി ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. തങ്ങൾ ലത്തീൻ സഭയുടെ ഭാഗമല്ലെന്നും കത്തോലിക്കാസഭയിൽ തങ്ങൾ

സഭകളാണെന്നും ചില സഭകളെങ്കിലും പറഞ്ഞു തുടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്. ആമുഖമായി ഇത്രയും. ഇനി ഓരോ പൗരസ്ത്യ കത്തോലിക്കാസഭയെയും പറ്റി ചുരുക്കമായി പച്ചച്ചെയ്യും.

1. സീറോ-മലബാർ സഭ

മാർത്തോമാശ്രീഹായിൽ നിന്നു സുവിശേഷം സ്വീകരിച്ചവരുടെ പിൻതലമുറ. ഈ സഭ ഒരിക്കലും കാരോലികത്വം നഷ്ടപ്പെടുത്തിയിട്ടില്ല. പേർഷ്യയിലെ ക്രൈസ്തവ സഭയുമായിട്ടായിരുന്നു ഈ സഭയുടെ അടുപ്പം. ആരാധനക്രമത്തിൽ പൗരസ്ത്യസുറിയാനിയുപയോഗിച്ചു. റോമൻ രീതികളിൽ നിന്നു വ്യത്യസ്തമായതൊക്കെ ശീശ്മയും പാഷണ്ഡതകളുമാണ് എന്നു ധരിച്ചവരായ പോർട്ടുഗീസ് മിഷനറിമാർ ഈ സഭയെ 'കാരോലികമാക്കാൻ' 16-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ശ്രമങ്ങളാരംഭിച്ചു. ലത്തീൻ രീതികൾ അടിച്ചേൽപ്പിച്ചു റോമൻ കത്തോലിക്കാ (ലത്തീൻ) സഭയുടെ ഭാഗമാക്കാൻ ഉള്ള പരിശ്രമങ്ങളാണ് പോർട്ടുഗീസുകാർ നടത്തിയത്. തദ്ഫലമായി 1653-ൽ ഭാരതത്തിലെ അപ്പസ്തോലിക സഭ 'കൂനൻ കുരിശു സത്യം' എന്നറിയപ്പെടുന്ന ചരിത്ര സംഭവത്തിലൂടെ ഇതിൽ ശക്തിയായി പ്രതിഷേധിച്ചു. എങ്കിലും ഭൂരിപക്ഷം ആളുകളും തുടർന്നു പാശ്ചാത്യ മിഷനറി നേതൃത്വം അംഗീകരിച്ചു. 1896-വരെ ഇവർക്കു ലത്തീൻ സഭയിൽപ്പെട്ട പാശ്ചാത്യ ലോകത്തുനിന്നുള്ള മെത്രാന്മാരെയാണ് ലഭിച്ചത്. ഇതു സഭാതലത്തിലുള്ള കൊളോണിയലിസമായിരുന്നു എന്നു കരുതുന്നവരുണ്ട്. ഈ സഭയെ ലത്തീൻ സഭയുടെ ഭാഗമാക്കാൻ 300 വർഷം നടത്തിയ ശ്രമങ്ങളെ ഈ സഭ എതിർത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അവസാനം 1923-ൽ ഈ സഭയുടെ ഹയരാർക്കി പുനഃസ്ഥാപിച്ചു. എന്നാൽ അപ്പോഴേക്കും 'യൂണിയേററ' സഭയുടെ മിക്ക ഭാഗങ്ങളും ഈ സഭ സ്വന്തമാക്കിക്കഴിഞ്ഞു. സഭയുടെ വ്യക്തിത്വത്തെപ്പറ്റിയുള്ള അവബോധം കുറെയൊക്കെ നശിച്ചുകഴിഞ്ഞു; പൗരസ്ത്യമായവയെ വെറുക്കുകയും പാശ്ചാത്യമായവയോടു അമിത മമത പുലർത്തുകയും ചെയ്യുന്ന പലരും ഈ കാലഘട്ടം കൊണ്ടുണ്ടായി. അൽമായർ സഭാകാര്യങ്ങളിൽ മുന്പു കാണിച്ച താല്പര്യം കുറയുകയും സഭാധ്യക്ഷന്റെ ഛായ പാടേ മാറുകയും ചെയ്തു. മധ്യകാലഘട്ടത്തിലെ കേന്ദ്രീകൃത സിസ്റ്റത്തിന്റെ തുടച്ചുയായ ഭരണ സംവിധാനം ലത്തീൻ സഭയിൽനിന്നു ഇവിടെ പ്രചരിച്ചിരുന്നതിനാൽ അതു തുടന്നു. പൗരസ്ത്യമെന്നതിനേക്കാൾ പാശ്ചാത്യ ഘടകങ്ങൾക്കാണ് ഈ സഭയിൽ മുൻതൂക്കം എന്നു പലരും അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. പാശ്ചാത്യ ലോകത്തുനിന്നുള്ള ലത്തീൻ മിഷനറിമാരിലൂടെയാണ് ഇതു സാധിച്ചത്. അവർ നൽകിയ വൈദിക പരിശീലനം ഇവിടുത്തെ അപ്പസ്തോലിക സഭയ്ക്കു ഒട്ടും ചേരുന്നതായിരുന്നില്ല. തങ്ങളുടെ അസ്തിത്വത്തിന്റെ അർത്ഥം

തന്നെ പലരും മറന്നു. 'മാർത്തോമാശ്ചീഹായുടെ ഇൻഡ്യൻ സഭ' എന്ന പേരുതന്നെ ഇല്ലാതായി; പകരം ഈ സഭയുടെ വ്യക്തിത്വം പ്രസ്സഷ്ടമാക്കാൻ ഒരു തരത്തിലും സഹായകമല്ലാത്ത 'സീറോ-മലബാർ റീത്തൂ' എന്ന പേരും നൽകി. എന്നും കാതോലിക സംസർഗത്തിൽനിന്ന ഈ അപ്പസ്തോലിക സഭയ്ക്ക് ഇന്നും ഒരു തലവനില്ല; സിനഡുമില്ല. ഇത് ഒരു അസെഫാലസ് സഭയാണ്. ഏതാണ്ട് 30 ലക്ഷത്തോളം ജനങ്ങൾ ഈ സഭയിലുണ്ട്. സ്വതന്ത്ര ലോകത്തുള്ള ഏറ്റവും വലിയ പൗരസ്ത്യ കത്തോലിക്കാസഭയാണിത്. കേരളത്തിലും പുറത്തുമായി 21 രൂപതകളും 22 മെത്രാന്മാരും ഈസഭയ്ക്കുണ്ട്.

2. മലങ്കര കത്തോലിക്കാ സഭ

കേരളത്തിലെ ഓർത്തഡോക്സുകാരിൽനിന്നും യാക്കോബായക്കാരിൽ നിന്നും 1930-ൽ കാതോലികസംസർഗത്തിലെത്തിച്ചേർന്ന സഭയാണിത്. 1653-ൽ കൂനൻ കുരിശുസത്യം ഉണ്ടായപ്പോൾ മുതൽ തുടങ്ങിയതാണ് പുനരൈക്യ പരിശ്രമങ്ങൾ. എന്നാൽ ഭാഗികമായിട്ടാണെങ്കിലും അതു പൂർണ്ണമായത് 1930-ൽ ആണ്. ഭാഗ്യസ്മരണാർഹനായ മാർ ഇവാന്യോസ് എന്ന ബഥനി മെത്രാപ്പോലീത്താ ആണ് അതിനു നേതൃത്വം നൽകിയത്. വെറും അഞ്ചു പേരോടുകൂടി തുടങ്ങിയ ഈ സഭയ്ക്കു പ്രസ്ഥാനത്തിൽ ഇപ്പോൾ മൂന്നുലക്ഷം പേരുണ്ട്. മൂന്നു രൂപതകളും അഞ്ചു മെത്രാന്മാരും ഈ സഭയിലുണ്ട്. റോമൻ കത്തോലിക്കാ സഭയുടെയും മലങ്കരയിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭകളുടെയും ഇടയിൽ പാലമായി വർത്തിക്കുകയാണ് ഈ സഭയുടെ ഭൗത്യം. ഓർത്തഡോക്സിയുടെ ഘടകങ്ങൾ ഒന്നും നഷ്ടപ്പെടുത്താതെ കാതോലികത്വത്തിൽ ജീവിക്കുകയാണ് ലക്ഷ്യം. വ്യക്തിത്വം നഷ്ടപ്പെടുത്താതെ റോമിലെ അപ്പസ്തോലിക സഭയുമായുള്ള സമ്പൂർണ്ണമായ ഐക്യത്തിലേക്ക് ഓർത്തഡോക്സിയെ ക്ഷണിക്കുക എന്ന ജോലി അത്ര എളുപ്പമല്ല. 'വിശ്വവ്യാപകമായ' റോമൻ സഭയുമായി ഐക്യരൂപ്യപ്പെട്ടു പോകാനുള്ള ബദ്ധപ്പാട് പലയിടങ്ങളിലും കുറച്ചൊന്നുമല്ല കാണുക. എന്നാൽ സീറോ-മലബാർ സഭ ലത്തീനീകരിക്കപ്പെട്ടതുപോലെ ഈ സഭയ്ക്കു സംഭവിച്ചിട്ടില്ല. എന്നാൽ ഇനിയും ബഹുദൂരം ഓടിയെങ്കിലേ ഭൗത്യം നിർവഹിക്കാൻ മലങ്കരക്കാർക്കും സാധിക്കൂ. തത്വത്തിൽ, കാതോലിക സംസർഗത്തിൽ വ്യക്തിത്വമുള്ള സഭയാണെങ്കിലും, പ്രായോഗികമായി വ്യക്തിത്വം ഇനിയും വളർത്തിയെടുക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. പൗരസ്ത്യ സഭാഘടന അനുസരിച്ചുള്ള തലവനോ, സിനഡോ ഈ സഭയ്ക്കുമില്ല. ഇപ്പോൾ (1988) ഭാരതത്തിലെ കത്തോലിക്കാ സഭാധ്യക്ഷന്മാരുടെ സമ്മേളനത്തിന്റെ തലവൻ തിരുവനന്തപുരം ആർച്ചുബിഷപ്പ് അഭിവാദ്യ ബന്ധിച്ച് മാർ ഗ്രിഗോറിയോസ് മെത്രാപ്പോലീത്തായാണ്.

3. സിറിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

അന്ത്യോക്യൻ യാക്കോബായാ സുറിയാനി സഭയിൽ നിന്നും റോമാസഭയുമായുള്ള സമ്പൂർണ്ണമായ ഐക്യത്തിൽ എത്തിയവരുടെ സഭയാണിത്. ഏതാണ്ട് എട്ടാം നൂറ്റാണ്ടു മുതൽ ഐക്യസംരംഭങ്ങൾ നടത്തിയവർ അന്ത്യോക്യൻ യാക്കോബായാ സഭയിലുണ്ടായിരുന്നു. എന്നാൽ മധ്യകാലഘട്ടത്തിലെ കുരിശുയുദ്ധം മൂലം ലത്തീൻ കത്തോലിക്കരുമായി കൂടുതൽ അടുക്കുവാൻ ഈ സഭക്കാർ സാധിച്ചു. കുരിശു യോദ്ധാക്കളോടുകൂടി വന്ന മിഷനറിമാരുടെ പ്രവർത്തനഫലമായി ഐക്യവാഞ്ചെ ഗർഭിപ്പെട്ടു. 13-ാം നൂറ്റാണ്ടിലും ഫ്ലോറൻസ് കൗൺസിലിന്റെ കാലത്തും (1438-9) ഐക്യം ഒരു യാഥാർത്ഥ്യമായിത്തീരും എന്നു കരുതിയവരുണ്ട്. ഫ്ലോറൻസ് കൗൺസിലിൽ യാക്കോബായാ പാത്രീയർക്കീസും നിരവധി യാക്കോബായാ മെത്രാന്മാരും സംബന്ധിച്ചു. എന്നാൽ ഐക്യം നടന്നില്ല. തുടർന്നുള്ള മിഷൻപ്രവർത്തനഫലമായി ധാരാളം യാക്കോബായക്കാർ കത്തോലിക്കരായി. 1662-ൽ അവർക്കായി ഒരു പാത്രീയർക്കീസിനെ വാഴിച്ചു. അത് യാക്കോബായക്കാരുടെ കത്തോലിക്കരും തമ്മിൽ വളരെയധികം ഉരസലുകൾക്ക് ഇടം നൽകി. തുർക്കികൾ 1829-ൽ സ്വതന്ത്രമായ സഭാ പ്രവർത്തനം അനുവദിക്കയും സുറിയാനി കത്തോലിക്കരെ ഒരു സഭയായി അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തപ്പോൾ ഈ സഭ വളരെ വേഗം വളരാൻ തുടങ്ങി. എന്നാൽ ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധകാലത്ത് മറ്റു പല പൗരസ്ത്യ സഭകൾക്കും സംഭവിച്ചതുപോലെ ഈ സഭയുടെ അംഗങ്ങളും ക്രൂരമായ കൂട്ടക്കൊലയ്ക്കു വിധേയരായി. പശ്ചിമേഷ്യ, യൂറോപ്പ്, അമേരിക്ക എന്നിവിടങ്ങളിൽ ഈ സഭയുടെ അംഗങ്ങളുണ്ട്. ഏതാണ്ട് ഒരു ലക്ഷം ജനങ്ങൾ ഈ സഭയിലുണ്ട്. (മുകളിൽ പേ. 125-7 കാണുക)

4. കോപ്തിക് കത്തോലിക്കാ സഭ

ഫ്ലോറൻസ് കൗൺസിലിന്റെ കാലത്താണ് കത്തോലിക്കാ സഭയും കോപ്തിക് സഭയും തമ്മിൽ കാര്യമായ ഐക്യ ചർച്ച നടന്നത്. കോപ്തിക് പാത്രീയർക്കീസിന്റെ രണ്ട് പ്രതിനിധികൾ ഐക്യഫോർമുലയിൽ ഒപ്പുവച്ചു. എന്നാൽ അത് യാഥാർത്ഥ്യവൽക്കരിക്കപ്പെട്ടില്ല. തുടർന്ന് കപ്പച്ചിൻ (1630) ജസ്പിട്ട് (1675) മിഷനറിമാർ ഈജിപ്റ്റിൽ പ്രവർത്തിച്ചു തുടങ്ങി. അവരുടെ പ്രവർത്തനഫലമായി കറേപേർ കത്തോലിക്കരായി. അവർക്കായി 1824-ൽ കോപ്തിക് കത്തോലിക്കാ പാത്രീയർക്കേറ്റ സ്ഥാപിതമായി. എന്നാൽ 1895 മുതലേ അത് പ്രവർത്തനം തുടങ്ങിയുള്ളൂ. എന്നാൽ പിന്നെയും നിന്നുപോയി. പിന്നീട് പുനരാരംഭിച്ചത് ഈയടുത്ത കാലത്തുമാത്രമാണ്. ഈ സഭയിൽ ഒന്നരലക്ഷം ജന

ങ്ങളും പാത്രീയർക്കീസ് സ്റ്റാഫാനൂസ് രണ്ടാമൻ ഖട്ടാസിന്റെ കീഴിൽ 6 രൂപതകളും 8 മെത്രാന്മാരും ഉണ്ട്. (പേ. 127-8 കാണുക)

5. എത്യോപ്യൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

ഈശോ സഭക്കാരുടെ പ്രവർത്തന ഫലമായി പതിനാറാം നൂറ്റാണ്ടിൽ എത്യോപ്യൻ സഭയെ കത്തോലിക്കാ സഭയുമായുള്ള സംസർഗത്തിൽ കൊണ്ടുവരാൻ സാധിച്ചു. 1622-ൽ എത്യോപ്യൻ രാജാവ് കത്തോലിക്കനായി. ഗ്രിഗറി പതിനഞ്ചാമൻ പാപ്പാ അൽഫോൻസ് മെൻഡെസ് എന്ന പോർട്ടുഗീസ് ജസ്പിട്ട് വൈദികനെ 1623-ൽ എത്യോപ്യൻ പാത്രീയർക്കീസാക്കി. 1626-ൽ റോമാസഭയും എത്യോപ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയും തമ്മിലുള്ള ഐക്യം വിളംബരം ചെയ്തു. അതിനെ എതിർത്തവരെ കഠിനമായി പീഡിപ്പിച്ചു. തുടർന്ന് എത്യോപ്യൻ ലിറ്റർജി ലത്തീനീകരിക്കാനുള്ള നീക്കങ്ങളാരംഭിച്ചു. 1632-ൽ സുസേന്യോസ് രാജാവ് മരിച്ചപ്പോൾ പിൻഗാമിയായി വന്ന രാജാവ് ജസ്പിട്ടരെ തുരത്തി. ലത്തീൻ സഭയുമായുള്ള എല്ലാ ബന്ധങ്ങളും വിച്ഛേദിച്ചു; അനേകം കത്തോലിക്കാ മിഷനറീമാരെ കൊന്നു. പിന്നെ കത്തോലിക്കാ മിഷൻ പ്രവർത്തനം തുടങ്ങുന്നത് 1839-ൽ ലാസറിസ്റ്റൂ മിഷനറീമാരുടെ വരവോടുകൂടിയാണ്. തുടർന്ന് കപ്പൂച്ചിൻ സന്ന്യാസികളും എത്തി. അപ്പോഴും ജനരോഷം കുറഞ്ഞിരുന്നില്ല. 1889-നു ശേഷം മാത്രമാണ് സമാധാനപൂർണ്ണമായി പ്രവർത്തിക്കാൻ അവർക്ക് സാധിച്ചത്. ഇറ്റാലി എത്യോപ്യയെ കീഴടക്കിയ കാലം (1937-45) കത്തോലിക്കാ മിഷൻ പ്രവർത്തനം വലിച്ചു. 1961-ൽ എത്യോപ്യൻ കത്തോലിക്കർക്ക് വേണ്ടി ഒരു മെത്രാപ്പോലീത്തൻ ആസ്ഥാനം സ്ഥാപിതമായി. മൂന്നു രൂപതകളിലായി 113,384 ജനങ്ങൾ എത്യോപ്യൻ കത്തോലിക്കാ സഭയിലുണ്ട്. (പേ. 128-9 കാണുക)

6. അർമേനിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

കരിശുയുദ്ധക്കാരുടെ കാലത്തു് സിലീഷ്യയിലെ അർമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭ റോമുമായി സമ്പൂർണ്ണ ഐക്യത്തിലെത്തിച്ചേർന്നു. ഇക്കാലത്തു് അർമേനിയൻ ആരാധനക്രമത്തിൽ നിരവധി ലത്തീൻ രീതികൾ സ്വീകരിക്കപ്പെട്ടു. കരിശുയുദ്ധക്കാരുടെ പരാജയത്തോടുകൂടി റോമൻ - അർമേനിയൻ ബന്ധം ശീഥിലമായി. ഫ്ലോറൻസ് കൗൺസിലിൽ അർമേനിയൻ കാതോലിക്കോസ് കോൺസ്റ്റൻടൈൻ ആറാമൻ സംബന്ധിച്ചു. ഐക്യത്തിനുള്ള ഒരു ഡിക്രി അവിടെ വെച്ചു് ഒപ്പുവെച്ചു. എന്നാൽ ഒന്നു പ്രായോഗികമായില്ല. തുടർന്നുള്ള നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ അർമേനിയരുടെ ഇടയിൽ വളരെയധികം മിഷൻ പ്രവർത്തനം നടന്നു.

1742-ൽ ലെബനോൻ കേന്ദ്രമാക്കി അർമേനിയൻ കത്തോലിക്കാ പാത്രീയാർക്കേററ് സ്ഥാപിതമായി. 1915-ൽ തുർക്കികൾ നടത്തിയ അർമേനിയൻ കൂട്ടക്കൊലയിൽ 30,000 അർമേനിയൻ കത്തോലിക്കർ കൊല്ലപ്പെട്ടു. പല രൂപതകളും തുടച്ചുനീക്കപ്പെട്ടു. 1928-ൽ രൂപതകൾ പുനഃസ്ഥാപിതമായി. ഇന്ന് ബയ്റൂട്ടിലും അലെക്സോയിലുമാണ് അർമേനിയൻ കത്തോലിക്കർ അധികവും. അർമേനിയൻ കത്തോലിക്കാ പാത്രീയർക്കീസ് ബയ്റൂട്ടിൽ താമസിക്കുന്നു. ഒരു ലക്ഷത്തി അറുപതിനായിരം വിശ്വാസികളും 13 രൂപതകളും 16 മെത്രാന്മാരും ഈ സഭയിലുണ്ട്. (പേ. 130-1 കാണുക)

7. കൽദായ കത്തോലിക്കാ സഭ

പേർഷ്യൻ ക്രൈസ്തവരുടെ ഇടയിൽ 13-ാം നൂറ്റാണ്ടു മുതൽക്കേ ഫ്രാൻസിസ്കൻ, ഡൊമിനിക്കൻ സന്ന്യാസികൾ പ്രവർത്തിച്ചു തുടങ്ങി. 1552-ൽ ഒരു കൂട്ടം പേർഷ്യൻ ക്രിസ്ത്യാനികൾ ജോൺ സുലാക്കാ എന്നു പേരുള്ള സന്ന്യാസിയെ പാത്രീയർക്കീസായി തിരഞ്ഞെടുത്തു് റോമിലേക്കയച്ചു. പാത്രീയർക്കീസ് സ്ഥാനം അക്കാലത്തു് കടംബവഴിക്കായിരുന്നു. അതിൽ പ്രതിഷേധിച്ചവരാണ് ഇപ്രകാരം ചെയ്തതു്. 1553-ൽ ജൂലിയസ് മൂന്നാമൻ പപ്പാ സുലാക്കായെ പാത്രീയർക്കീസായി നിയമിച്ചു. ഇതിന്റെ ഫലമായി പേർഷ്യൻ സഭയിൽ ഒന്നിലേറെ പാത്രീയർക്കീസുമാരുണ്ടായി. 1558-ൽ കേരളത്തിൽ വന്ന മാർ യൗസേപ്പ് മെത്രാൻ ഈ സുലാക്കായുടെ സഹോദരനായിരുന്നു. 1700 വരെ ഈ റോമൻ ബന്ധം നിലനിന്നു. പല പല വിഭാഗങ്ങൾ കാതോലിക സംസർഗത്തിലേക്കു വന്നു. കാലാന്തരത്തിൽ സുലാക്കായുടെ പിൻഗാമികൾ റോമൻ ബന്ധം നഷ്ടപ്പെടുത്തി. സുലാക്കായുടെ എതിരാളികൾ കത്തോലിക്കാ സഭാസംസർഗത്തിൽ വന്നുചേർന്നു. പേർഷ്യൻ സഭയിൽ ഭൂരിഭാഗവും കത്തോലിക്കരാണ്. ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധത്തിൽ 70,000 കൽദായ കത്തോലിക്കർ കൊല്ലപ്പെട്ടു. ഈ അടുത്തകാലത്തുണ്ടായ ഇറാൻ - ഇറാക്കു യുദ്ധവും അവരുടെ അംഗ സംഖ്യ ഗണ്യമായി കുറച്ചു. കൽദായ കത്തോലിക്കരിൽ ഭൂരിഭാഗവും ഇറാക്കിലാണ്. ഈയടുത്തകാലത്തു് വളരെയധികം കൽദായ കത്തോലിക്കർ അമേരിക്കയിലേക്കു് കുടിയേറിയിട്ടുണ്ടു്. പൗരസ്ത്യ സുറിയാനി ആരാധനക്രമമാണ് കൽദായ കത്തോലിക്കരുടേതു്. ഇവരും വളരെയധികം ലത്തീനീകരണത്തിനു വിധേയരായവരാണ്. മൊത്തം 428,667 ജനങ്ങൾ ഈ സഭയിലുണ്ടു്.

8. മാറോനീത്താ സഭ

പ്രധാനമായും ലബനോൻ കേന്ദ്രമാക്കിയുള്ള ഒരു അന്ത്യോക്യൻ സഭയാണ് മാറോനീത്താ സഭ. ഇതിന്റെ ഉത്ഭവം ഇപ്പോഴും നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല. അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആരംഭം മുതൽ ലബനോനിൽ സുറിയാനി ക്രിസ്ത്യാനികളുടെ സമൂഹങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. പിന്നീട് വടക്കുപടിഞ്ഞാറൻ സിറിയയിൽ നിന്നും കൂടുതൽ സുറിയാനി ക്രിസ്ത്യാനികൾ, മലങ്കര നിറഞ്ഞ ലബനനിൽ കുടിയേറി. അതുപോലെ 'സിറിയ സെക്ടൻടാ'യിലെ അപ്പമേയ പട്ടണത്തിനടുത്തു് ഒരു പ്രധാനപ്പെട്ട സന്നദ്ധസഭവനം ഉണ്ടായിരുന്നു. അന്ത്യോക്യൻ പാത്രിയാർക്കേറ്റിലെ സ്വാധീനമുള്ള സന്നദ്ധസഭവനങ്ങളിൽ ഒന്നായിരുന്നു. 423 - നു മുമ്പു മരിച്ച ഒരു മാർ മാറോയുടെ നാമത്തിലായിരുന്നു. ഈ മാറോയുടെ നാമത്തോടു ചേർത്താണ് മാറോനീത്താ സഭ അറിയപ്പെടുന്നത്. മാർ മാറോ ആശ്രമസ്ഥർ നിരവധിയുണ്ടായിരുന്നു. സുറിയാനീഭാഷ സംസാരിച്ചിരുന്ന ഈ സന്നദ്ധസഭകൾ ചുറ്റുപാടുമുള്ള സുറിയാനിക്കാരിൽ ഗണ്യമായ സ്വാധീനം ചെലുത്തി. കാൽസിഡൺ പ്രശ്നം ഉടലെടുത്തപ്പോൾ ഇവർ കാൽസിഡൺവേണ്ടി നിലകൊണ്ടു. അവിഭക്ത അന്ത്യോക്യാപാത്രിയാർക്കീസിന്റെ നേരിട്ടുള്ള ഭരണത്തിലായിരുന്നു ഈ ആശ്രമം. ആരംഭം മുതൽ ഈ ആശ്രമത്തിന് സ്വന്തമായി മെത്രാന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. ക്രി. വ. 702-742 വരെ അന്ത്യോക്യൻ കാൽസിഡൺ ലൈനിൽ പാത്രിയാർക്കീസുമാരില്ലായിരുന്നു. ഈയവസരം മാർ മാറോ ആശ്രമസ്ഥരും സമീപസ്ഥരായ മെത്രാന്മാരും കൂടി ഒരാളെ 'അന്ത്യോക്യാപാത്രിയാർക്കീസായി' തിരഞ്ഞെടുത്തു. അങ്ങനെ പുതിയൊരു പാത്രിയാർക്കൽ ലൈൻ ഉടലെടുത്തു. കാലാന്തരത്തിൽ അവർ എല്ലാം ലബനനിലേക്കു കുടിയേറി. യാക്കോബായക്കാരിയും മുഹമ്മദീയരെയും ഭയന്നാണ് അവർ ഇപ്രകാരം ചെയ്തത്. 10-ാം നൂറ്റാണ്ടിനു മുൻപുതന്നെ ലബനൻ മലകളിൽ അവർ ഗണ്യമായി വർദ്ധിച്ചിരുന്നു. കുറേ നൂറ്റാണ്ടുകൾ അവർ മറ്റു സഭകളുമായി ഒരു ബന്ധവും കൂടാതെ കഴിഞ്ഞു. മറ്റു പൗരസ്ത്യ പാത്രിയാർക്കേറ്റുകൾ റോമാസഭയുമായുള്ള ബന്ധം വിടർത്തിയപ്പോൾ മാറോനീത്തർ അപ്രകാരം ചെയ്തില്ല. എന്നാൽ സമ്പർക്കതലത്തിലുള്ള ബന്ധം കുറിച്ചുയുദ്ധക്കാരോടുകൂടെയാണ് (12th c.) ആരംഭിക്കുന്നത്. അക്കാലം മുതൽ ഈ ലൈനിൽ ഇടമുറിയാതെ പാത്രിയാർക്കീസുമാരുണ്ട്. അന്ത്യോക്യൻ സിറിയൻ ആരാധനക്രമമാണ് അവരുടേതു്. മാറോനീത്താ സഭയിൽ കത്തോലിക്കർ അല്ലാത്തവർ ആരുമില്ല. നാലാം ലാതറൻ സിനഡിനോടുകൂടി (1215) മാറോനീത്തരും ലത്തീൻ സഭയിൽ നിന്നുള്ള സ്വാധീനങ്ങൾക്കു വിധേയമായി. ട്രെന്റ് സൂനഹദോസിനു ശേഷം ലത്തീനീകരണം ഇവരുടെ ഇടയിൽ വളരെ ശക്തിപ്പെട്ടു. 17-18 നൂറ്റാ

ണ്ടുകളിൽ മാറോനീത്തരുടെ ഇടയിൽ വളരെ പ്രഗത്ഭരായ പണ്ഡിതന്മാർ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. 1860 - ൽ ടർക്കികൾ നിരവധി മാറോനീത്തരെ കൂട്ടക്കൊല നടത്തി. തുടർന്ന് ഫ്രാൻസ് ഇടപെടുകയും 1944-ൽ സ്വതന്ത്ര ലബനോൻ സ്ഥാപിക്കുകയും ചെയ്തു. ലബനോൻ പ്രസിഡൻ്റ് ഒരു മാറോനീത്തക്കാരനായിരിക്കണം എന്ന വിധം ഭരണഘടനയിൽ വ്യവസ്ഥ ചെയ്തു. അടുത്ത കാലത്തെ അറബി-ഇസ്രായേൽ യുദ്ധവും പലസ്തീനക്കാരുടെ ലബനനിലേക്കുള്ള കുടിയേറ്റവും ലബനോനെ സാമ്പത്തികമായും മറ്റൊല്ലാ രീതികളിലും പാടെ തളർത്തിക്കളഞ്ഞു. ബയ്റൂട്ട് തകർന്നു തരിപ്പണമായി ഒപ്പം മാറോനീത്തരും. തദ്ദേശമായി കൂട്ടത്തോടെയുള്ള കുടിയേറ്റം നടന്നുകൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്. അമേരിക്ക, ആസ്ട്രേലിയ, യൂറോപ്പ് എന്നിവിടങ്ങളിലേക്കു് അവർ ഇപ്പോഴും കുടിയേറുന്നു. ബയ്റൂട്ടിലുള്ള പാത്രിയാർക്കീസ് നസ്രള്ളാഹ് സ്ഫെയിറിന്റെ കീഴിൽ 1,730,980 ജനങ്ങൾ ഈ സഭയിലുണ്ട്.

9. മെൽക്കീത്താ കത്തോലിക്കാ സഭ

ബിസന്റീൻ ഓർത്തഡോക്സസ് സഭയിൽപ്പെട്ട അന്ത്യോക്യ, ജറുസലേം, അലക്സാണ്ട്രിയ എന്നീ പാത്രിയാർക്കേറ്റുകളിൽ നിന്നും കത്തോലിക്കാ സഭയുമായുള്ള പരിപൂർണ്ണ സംസർഗത്തിൽ വന്നവരാണ് മെൽക്കീത്തർ. പതിനെട്ടാം നൂറ്റാണ്ടിലാണ് ഇപ്പോഴത്തെ കത്തോലിക്കാ പാത്രിയാർക്കേറ്റിന്റെ ആരംഭം. ഇപ്പോഴത്തെ പാത്രിയാർക്കീസ് മാക്സിമോസ് അഞ്ചാമൻ ഹക്കിം ആണ്. അന്ത്യോക്യയുടെയും അലക്സാണ്ട്രിയയുടെയും ജറുസലേമിന്റെയും പാത്രിയാർക്കീസ് എന്നാണ് ഔദ്യോഗികനാമം. ബയ്റൂട്ടാണ് ആസ്ഥാനം. പൂർണ്ണമായും അറബികളുടെ സഭയാണിതു്. റോമുമായി പൂർണ്ണ സംസർഗത്തിലായിരിക്കുമ്പോഴും ഓർത്തഡോക്സിയുടെ വക്താക്കളായി വർത്തിക്കാൻ സാധിക്കും എന്നു മെൽക്കീത്തർ തെളിയിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഗ്രിഗറി രണ്ടാമൻ യൂസിഫ് എന്ന പാത്രിയാർക്കീസ് (1864-97) ഒന്നാം വത്തിക്കാൻ കൗൺസിലിൽ 'പേപ്പൽ പ്രൈമസി'ക്കെതിരെ ശക്തിയായി വാദിച്ചു. ഇതു സഭൈക്യത്തിനു വലിയ തടസ്സമായിരിക്കുമെന്ന് അദ്ദേഹം കരുതി. രണ്ടാം വത്തിക്കാൻ സൂനഹദോസിൽ പൗരസ്ത്യരുടെ വക്താവായി വർത്തിച്ചതു് അന്നത്തെ മെൽക്കയിറ്റ് സഭാധ്യക്ഷനായ മാക്സിമോസ് നാലാമൻ സെയ്ഗ് ആയിരുന്നു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ സിംഹസമാന ശബ്ദം കൗൺസിൽ ഹാളിലും പുറത്തും അലയടിച്ചു. പല സുപ്രധാന സംഗതികളിലും പൗരസ്ത്യ വീക്ഷണങ്ങൾ കൗൺസിലിൽ അംഗീകരിപ്പിക്കാൻ അദ്ദേഹത്തിനു സാധിച്ചു. അദ്ദേഹം പൗരസ്ത്യരായ കത്തോലിക്കരെയും ഓർത്തഡോക്സുകാരെയും പ്രതിനിധീകരിച്ചു. പൗരസ്ത്യപാരമ്പര്യങ്ങൾ സംരക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു് കാതോലിക സംസർഗ

ത്തിൽ ജീവിക്കുന്ന സഭകളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഒന്നും സ്ഥാനമാണ് അവ ക്കുള്ളത്. മെൽക്കീത്താ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയോടു ഇവർ നല്ല ബന്ധം പുലർത്തുന്നു. മെൽക്കീത്താ കത്തോലിക്കരുടെ സ്വരം റോമിലും പുറത്തും ശ്രവിക്കപ്പെടുന്നു; അവർ ശ്രദ്ധിക്കപ്പെടുന്നു. വ്യക്തിത്വവും സംസർഗവും ഒന്നിച്ചുകൊണ്ടുപോകാൻ അവർക്കു സാധിക്കുന്നു. മറ്റു പല പൗരസ്ത്യ കത്തോലിക്കാ സഭകളും ലത്തീനീകരണത്തിൽ സംതുപ്പമായി കഴിഞ്ഞുകൂടാൻ തത്രപ്പെടുമ്പോഴും ഓർത്തഡോക്സിയുടെ മുമ്പിൽ കാതോലിക സംസർഗമെന്തെന്ന്, ഓർത്തഡോക്സുകാർക്കു സ്വീകരിക്കാവുന്ന സംസർഗമെന്തെന്ന് അവർ കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്നു. എല്ലാ പൗരസ്ത്യർക്കും അഭിമാനകരമാണ് അവരുടെ പ്രവർത്തനങ്ങൾ; അനുകരണാർഹമാണ് അവരുടെ മാതൃക. 'നിങ്ങൾ കൗൺസിലിൽ ഞങ്ങളെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നു' എന്ന് കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ മഹാനായ അത്തനാഗോറസ് പാത്രിയർക്കീസ് മാക്സിമൂസിനോടു പറയത്തക്കവിധം അത്ര ദൃഢമായി ഓർത്തഡോക്സ് പാരമ്പര്യങ്ങൾ അവർ മുറുകെപ്പിടിക്കുന്നു. മെൽക്കീത്താ സഭയിൽ വിവാഹിതരും അവിവാഹിതരായ വൈദികർ ഉണ്ട്. റോമൻ കൂരിയായിലെ പാശ്ചാത്യ സഭയുടെ മാത്രം പശ്ചാത്തലമുള്ള-ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരല്ല പൗരസ്ത്യ സഭാജീവിതം നന്നായറിയാവുന്ന പൗരസ്ത്യരാണ് പൗരസ്ത്യസഭകളുടെ ഭാഗധേയം നിർണയിക്കേണ്ടത് എന്ന് മെൽക്കീത്തർ ഉറച്ചു വിശ്വസിക്കുന്നതിനാൽ പലപ്പോഴും റോമൻ കൂരിയായുമായി ഉരസലുകൾ നടക്കുന്നുണ്ട്. എങ്കിലും മാർപാപ്പാമാർക്കും റോമൻ സഭയിലെ വലിയ കർദ്ദിനാളന്മാർക്കും മെൽക്കീത്താ പാത്രിയർക്കീസിനെയും അവരുടെ മെത്രാന്മാരെയും വലിയ ബഹുമാനമാണ്.

ബിസന്റയിൻ ആരാധനക്രമം തന്നെയാണ് മെൽക്കീത്തരുടേത്. മൊത്തം 10 ലക്ഷം ജനങ്ങളും 22 രൂപതകളും 30 അധ്യക്ഷന്മാരും ഈ സഭയിൽ ഉണ്ട്. അമേരിക്ക, ആസ്ട്രേലിയ, പശ്ചിമ യൂറോപ്പ് എന്നിവിടങ്ങളിലും മെൽക്കീത്തർ കുടിയേറിയിട്ടുണ്ട്.

10. യുക്രേനിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

യുക്രേൻ പല രാജ്യങ്ങളുടെ ഭാഗമായിരുന്നിട്ടുണ്ട്. ഇന്ന് സോവ്യറ്റ് റഷ്യയുടെ ഭാഗമാണ്. യുക്രേനിയൻകാർ പരമ്പരാഗതമായി ബിസന്റയിൻ സഭക്കാരാണ്. എന്നാൽ 14-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ആ പ്രദേശം കത്തോലിക്കർ ഭൂരിപക്ഷമുള്ള പേളിഷ് ലിത്വാനിയൻ രാജ്യത്തിന്റെ ഭാഗമായി. ഫ്ളോറൻസ് കൗൺസിലിൽ വച്ച് യുക്രേനിയൻ തലസ്ഥാനമായ കീവിലെ മെത്രാപ്പോലീത്താ ഇസീദോർ, കത്തോലിക്കാ-ഓർത്തഡോക്സ് ഐക്യ ഫോർമുല അംഗീകരിച്ചു. എന്നാൽ അതു യാഥാർഥ്യമായില്ല.

തുടർന്ന് 1595-6 ൽ ബ്രെസ്റ്റിൽ വച്ച് (Brest) കീവ് മെത്രാപ്പോലീത്തൻ സഭയും റോമും തമ്മിലുള്ള ഐക്യം നടന്നു. 18-ാം നൂറ്റാണ്ടോടുകൂടി പശ്ചിമ യുക്രേനിയയിലെ മൂന്നിൽ രണ്ടാളുകൾ ബിസന്റയിൻ കത്തോലിക്കരായി. 19-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ റഷ്യൻ ചക്രവർത്തി യുക്രേനിയൻ റഷ്യയുടെ ഭാഗമാക്കിയപ്പോൾ റോമുമായുള്ള ഐക്യകരാർ റദ്ദുചെയ്തു, ജനങ്ങളെ വീണ്ടും ഓർത്തഡോക്സുകാരാക്കി. എന്നാൽ ആസ്ട്രോ-ഹംഗേറിയൻ രാജ്യത്തിലും പിന്നീടു പോളണ്ടിലും നിരവധി യുക്രേനിയൻകാരുണ്ടായിരുന്നു. രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധം വരെ അവർ അവിടെ തുടർന്നു. ഈ പ്രദേശം 1946-ൽ റഷ്യയുടെ ഭാഗമായി. പ്രസ്തുത വർഷം കറേ യുക്രേനിയൻ കത്തോലിക്കാ വൈദികർ ഒരു യോഗം കൂടി റോമുമായുള്ള ഐക്യം ഔദ്യോഗികമായി വിച്ഛേദിക്കുകയും റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയുടെ ഭാഗമായിത്തീരുകയും ചെയ്തു. എല്ലാ യുക്രേനിയൻ കത്തോലിക്കാ മെത്രാന്മാരെയും ജയിലിലടയ്ക്കുകയോ സൈബീരിയയിലേക്കു നാടുകടത്തുകയോ ചെയ്തു. മിക്കവരും അവിടെ കിടന്നു മരിച്ചു. ഔദ്യോഗികമായി റഷ്യയിൽ യുക്രേനിയൻ സഭയില്ല. എന്നാൽ രഹസ്യമായി കത്തോലിക്കാവിശ്വാസം പുലർത്തുന്ന ധാരാളമാളുകളുണ്ട്. റഷ്യയിൽ നിന്ന് അമേരിക്ക, കാനഡ, ആസ്ട്രേലിയ, പശ്ചിമയൂറോപ്പ് എന്നിവിടങ്ങളിലേക്കു ധാരാളം യുക്രേനിയൻകാർ കുടിയേറി. ഈ സഭയുടെ അധ്യക്ഷൻ മേജർ ആർച്ചുബിഷപ്പ് കർദ്ദിനാൾ മിറോസ്സാവ് ഇവാൻ ലുബാച്ചിവിസ്കി റോമിലാണ് താമസം. ഈ സഭയിൽ 719,900 ജനങ്ങളും 15 രൂപതകളും 19 മെത്രാന്മാരും ഉണ്ട്.

11. റുതേനിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

റഷ്യയുടെയും ചെക്കോസ്ലോവാക്കിയയുടെയും അതിർത്തിയിൽ ഇരുവശങ്ങളിലുമായി കിടക്കുന്ന സ്ഥലമാണ് റുതേനിയ അഥവാ കർപാതോ യുക്രേനിയൻ. യുക്രേനിയൻ ഭാഷതന്നെയാണ് ഇവരും സംസാരിക്കുന്നതു്. ഇവരും യുക്രേനിയരും തമ്മിൽ വലിയ വ്യത്യാസമില്ല. ഈഭൂവിഭാഗം പല നൂറ്റാണ്ടുകൾ, കത്തോലിക്കാ രാജ്യമായ പോളണ്ടിന്റെയും ആസ്ട്രോ-ഹംഗേറിയൻ രാജ്യത്തിന്റെയും ഭാഗമായിരുന്നു. കത്തോലിക്കാസ്വാധീനത്തിൽ ധാരാളം ഓർത്തഡോക്സുകാർ കത്തോലിക്കരായി. 1646-ൽ ഉസ്ഗോറോഡ് (Uzhgorod) വച്ച് ഈ സ്ഥലത്തുള്ള ഓർത്തഡോക്സ് രൂപതകളും റോമും തമ്മിൽ ഒരു ഐക്യം നടന്നു. ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധാനന്തരം ഇതു് ചെക്കോസ്ലോവാക്കിയയുടെ ഭാഗമായി. രണ്ടാം ലോകമഹായുദ്ധാനന്തരം ഇതിൽ ഭൂരിഭാഗവും റഷ്യ കൈവശപ്പെടുത്തി. 1949-ൽ ആ സ്ഥലത്തെ കത്തോലിക്കാ വൈദികരുടെ യോഗം റോമുമായുള്ള ബന്ധത്തെ അസ്ഥിരപ്പെടുത്തിയിട്ടു് റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയുടെ

ഭാഗമായി. അന്നു മുതൽ ഈ സഭ ചെക്കോസ്ലോവാക്കിയായിലും മറ്റുനാടുകളിലുമെ ഉള്ള. അമേരിക്കയിൽ കടിയേറിയവരിൽ നിരവധി പേർ റോമുമായുള്ള ഒരു തർക്കത്തിൽ തിരികെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയിൽ ചേർന്നു. വിവാഹിതരായ വൈദികർ അമേരിക്കയിൽ ശുശ്രൂഷ ചെയ്യുകയാണെന്നും റോം കല്പിച്ചു. വൈദികരോടൊപ്പം ജനങ്ങളും തിരികെ പോയി. അമേരിക്കയിലെ പിററംസ്ബർഗ് റുതേനിയൻ മെത്രാപ്പോലീത്തായുടെ കീഴിൽ 4 രൂപതകളും 289,026 ജനങ്ങളും ഈ സഭയിലുണ്ട്.

12. മററം ബിസൻറയിൻ കത്തോലിക്കാ സഭകൾ

1. റഷ്യൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

ബിസൻറയിൻ സഭയിൽപ്പെട്ട ആർക്കും റഷ്യയിൽ 1905 വരെ കത്തോലിക്കനായി തീരുവാൻ അനുവാദമില്ലായിരുന്നു. പ്രസ്തുത വർഷം റഷ്യൻ ചക്രവർത്തി മതസ്വാതന്ത്ര്യം അനുവദിച്ചപ്പോൾ അവിടുവിയുടെയായി റഷ്യൻ സഭയിൽപ്പെട്ട ബിസൻറയിൻ കത്തോലിക്കാ സമൂഹങ്ങൾ ഉടലെടുത്തു. എന്നാൽ കമ്മ്യൂണിസ്റ്റുവിപ്ലവത്തോടുകൂടി അത് നാമാവശേഷമായി. ഇന്ന് ഏതാണ്ട് 3500 പേർ റഷ്യൻ കത്തോലിക്കാ സഭയിലുണ്ട്. അവർ റഷ്യയ്ക്കു പുറത്താണ് താമസിക്കുന്നത്.

2. ബൈബലോ റഷ്യൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

യുക്രേനിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭയുടെ ചരിത്രവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടതാണ് ഇവരുടെ ചരിത്രം. 1595-ലെ ബ്രെസ്റ്റ് ഉടമ്പടി അനുസരിച്ച് നിരവധി ബൈബലോ റഷ്യൻകാർ കത്തോലിക്കരായി. 19-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ യുക്രേനിയൻ സഭയോടൊപ്പം ഈ സഭയെയും റഷ്യൻ ഭരണകൂടം നിർത്തലാക്കി. ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധാനന്തരം ഈ പ്രദേശം പോളണ്ടിന്റെ ഭാഗമായപ്പോൾ 30,000 പേർ വീണ്ടും കത്തോലിക്കരായി. രണ്ടാംലോകമഹായുദ്ധം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഈ പ്രദേശം റഷ്യയുടെ കീഴിലായി. റഷ്യ ഈ സഭയെ റഷ്യൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയിൽ ചേർത്തു. വിപ്രവാസത്തിൽ 5000 ബൈബലോ റഷ്യൻ കത്തോലിക്കരുണ്ട്. വെളുത്ത റുതേനിയൻ (ശ്വേത റുതേനിയൻ) എന്നും ഇവർ അറിയപ്പെടുന്നു.

3. ജോർജിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

കപ്പച്ചിൻ മിഷനറിമാർ 17-ാം നൂറ്റാണ്ടു മുതൽ ജോർജിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയിൽ മിഷൻ പ്രവർത്തനം തുടങ്ങി. 19-ാം

നൂറ്റാണ്ടായപ്പോഴേയ്ക്കും ജോർജിയൻ കത്തോലിക്കരുടെ സംഖ്യ 50,000 ആയി. കത്തോലിക്കരായിത്തീർന്ന ഈ ബിസൻറയിൻകാർ, അന്നു നിലവിലിരുന്ന നിയമം നിമിത്തം, ലത്തീൻ റീത്തു സ്വീകരിച്ചു (ബിസൻറയിൻ കത്തോലിക്കാ സഭ റഷ്യയിൽ നിയമ വിരുദ്ധമായിരുന്നു). 1905-ലെ മതസ്വാതന്ത്ര്യ പ്രഖ്യാപനാനന്തരം ഇവരിൽ 5000 പേർ കത്തോലിക്കരായി തുടർന്നുകൊണ്ട് ജോർജിയൻ ലിറർജി സ്വീകരിച്ചു. കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് വിപ്ലവത്തോടുകൂടി ഈ സഭ ഇല്ലാതായി.

4. റുമേനിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

റുമേനിയയിലെ വാലാഹിയ, മോൾദാവിയ, ട്രാൻസിൽവാനിയ എന്നീ മൂന്നു പ്രദേശങ്ങൾ നൂറ്റാണ്ടുകളായി തുർക്കിയുടെ കീഴിലായിരുന്നു. 1687-ൽ ആസ്ട്രിയൻ ചക്രവർത്തി ട്രാൻസിൽവാനിയയിൽനിന്നു തുർക്കികളെ തുരത്തി ആ ഭാഗം തന്റെ സാമ്രാജ്യത്തിൽ ചേർത്തു, തുടന്ന് അവിടെ ജസ്പിട്ട് മിഷനറിമാർ പ്രവർത്തിച്ചു. 1701-ൽ റോമം ട്രാൻസിൽവാനിയയിലെ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയും തമ്മിൽ ഐക്യം ഉണ്ടാക്കി. 1500 വൈദികരും 2 ലക്ഷം ജനങ്ങളും കത്തോലിക്കരായി. ഓർത്തഡോക്സുകാർക്കു പുറത്തും നിഷേധിച്ചുകൊണ്ട് ആസ്ട്രിയൻ രാജാവ് ഇതിനുത്തേജനം നൽകി. ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധാനന്തരം ട്രാൻസിൽവാനിയ റുമേനിയയോടു ചേർക്കപ്പെട്ടു. 1940-ൽ ഈ സഭയിൽ 5 രൂപതകളും 15 ലക്ഷം ജനങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. 1948-ൽ വൈദികരുടെ ഒരു യോഗം റുമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭയോടുചേരാൻ തീരുമാനിച്ചു. അതിനെ എതിർത്ത മെത്രാന്മാരും വൈദികരും ജയിലിൽ അടയ്ക്കപ്പെട്ടു. മിക്കവരും ജയിലിൽ കിടന്നു മരിച്ചു. റുമേനിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭ നിയമ വിരുദ്ധമാക്കി. വിപ്രവാസികളായി 13000 റുമേനിയൻ കത്തോലിക്കരുണ്ട്.

5. യുഗോസ്ലാവിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

പല ഗോത്രങ്ങളിൽപ്പെട്ട മനുഷ്യർ ചേർന്നതാണ് ഇന്നത്തെ യുഗോസ്ലാവിയ. അവരെല്ലാം ഓർത്തഡോക്സുകാരോ കത്തോലിക്കരോ ആണ്. യുഗോസ്ലാവിയയുടെ ചില ഭാഗങ്ങൾ ആസ്ട്രിയയുടെ കീഴിൽ വന്നതുവഴി പല യുഗോസ്ലാവിയൻ വിഭാഗക്കാരും കത്തോലിക്കരായി. 1777-ൽ അവർക്കായി ഒരു രൂപത സ്ഥാപിതമായി. ബിഷപ്പ് സുവോമീർ മിക്ക്ളോവ്സിന്റെ കീഴിൽ ക്രിസെവ്സി എപ്പാർക്കിയിൽ 48,715 പേർ ഈ സഭയിലുണ്ട്. യുഗോസ്ലാവിയയിലെ റുതേനിയൻ, യുക്രേനിയൻ, ക്രൊവാത്യൻ, മാസിഡോണിയൻ എന്നീ വിഭാഗങ്ങൾ ഈ സഭയിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു. അറുപതോളം വൈദികർ ഇവർക്കുണ്ട്.

6. ബൾഗേറിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽനിന്നു സഭാപരമായ സ്വാതന്ത്ര്യം ലഭിക്കാതെ വന്നപ്പോൾ കേരള ഓർത്തഡോക്സുകാർ റോമുമായുള്ള ഐക്യത്തെപ്പറ്റി ആലോചന നടത്തി. അതിന്റെ ഫലമായി ഒരു കൂട്ടം ബൾഗേറിയൻ ഓർത്തഡോക്സുകാർ കത്തോലിക്കരായി. അവരുടെ നേതാവിനെ റോം മെത്രാനാക്കി. എന്നാൽ ആ മെത്രാനെ റഷ്യ തട്ടിയെടുത്തു കൊണ്ടുപോയി ഒരു ഓർത്തഡോക്സു ആശ്രമത്തിലാക്കി. ആ അവസരം ഏതാണ്ട് 60,000 ബൾഗേറിയൻ കത്തോലിക്കരുണ്ടായിരുന്നു. 1872-ഓട്ടുകൂടി ഇവരിൽ മൂന്നിൽ രണ്ടുഭാഗം ഓർത്തഡോക്സുസഭയിലേക്കു തിരികെ പോയി. ബൾഗേറിയായിലും കമ്യൂണിസ്റ്റാധിപത്യം ഉണ്ടായെങ്കിലും അവർ ഈ സഭയെ തുടരാൻ അനുവദിച്ചു. ബിഷപ്പ് മെതോഡിയസ് സൂരിയെവിന്റെ കീഴിൽ 10,000 പേർ ഈ സഭയിലുണ്ട്.

7. ഹംഗേറിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

പൂർണ്ണമായി ഹംഗേറിയൻ സംസ്കാരത്തിൽ അലിഞ്ഞു ചേർന്ന കത്തോലിക്കാ റുതേനിയർ, യുക്രേനിയർ, റുമേനിയർ എന്നിവർ ചേർന്നതാണ് ഈ സഭ. 1912-വരെ അവർ സമീപ സ്ഥലങ്ങളിലെ കത്തോലിക്കാമെത്രാന്മാരുടെ കീഴിലായിരുന്നു. 1912-ൽ പത്താംപീയൂസ് പാപ്പാ ഇവർക്കായി ഒരു രൂപത സ്ഥാപിച്ചു. 1923-ൽ 11-ാം പീയൂസ് മറ്റൊന്നും സ്ഥാപിച്ചു. ബിസൻറയിൻ ലിറ്റർജി, ഹംഗേറിയൻ ഭാഷയിൽ ഇവർ നടത്തുന്നു. 272,800 ജനങ്ങൾ ഈ സഭയിലുണ്ട്.

8. സുജോവാക് കത്തോലിക്കാ സഭ

ചെക്കൊസ്ലൊവാക്കിയായുടെ പൗരസ്ത്യഭാഗമാണ് സ്ലൊവാക്കിയാ. റുതേനിയരുടെ മതപരമായ ചരിത്രം തന്നെയായിരുന്നു ഇവരുടേതും. ഒന്നാംലോകമഹായുദ്ധാനന്തരം ചെക്കൊസ്ലൊവാക്കിയ രൂപീകൃതമായപ്പോൾ, ഈ സ്ഥലത്തുള്ള ബിസൻറയിൻ കത്തോലിക്കർ ഒരു പ്രത്യേക വിഭാഗമായി പരിഗണിക്കപ്പെടാൻ തുടങ്ങി. ചില ഗ്രൂപ്പുകൾ ഓർത്തഡോക്സു സഭയിലേയ്ക്കു തിരികെ പോയെങ്കിലും ഭൂരിഭാഗവും കത്തോലിക്കരായി തുടർന്നു. 1950-ൽ നാല് വൈദികർ നേതൃത്വംകൊടുത്തു പ്രെസോവിൽ (Presov) കൂടിയ യോഗം റോമുമായുള്ള ബന്ധം വിച്ഛേദിച്ചു ചെക്കൊസ്ലൊവാക്കിയൻ ഓർത്തഡോക്സു സഭയിൽ ചേരാൻ തീരുമാനം എടുത്തു. ഇതിനെ എതിർത്തവരെ അറസ്റ്റുചെയ്തു ജയിലിലാക്കി. എന്നാൽ

1968-ൽ ഇതിൽ മാറ്റം ഉണ്ടായി. മുമ്പ് കത്തോലിക്കരായിരുന്നവർക്ക് ഇഷ്ടമുണ്ടെങ്കിൽ ഓർത്തഡോക്സുസഭയിൽ നിന്നു മാറി വീണ്ടും കത്തോലിക്കാസഭയിൽ ചേരാം എന്നു ഭരണകൂടം അനുവാദം നൽകി. 292 ഇടവകകളിൽ 205-ഉം തിരികെ വരാൻ തീരുമാനിച്ചു. 388,860 അംഗങ്ങൾ ഈ സഭയിലുണ്ട്. കാണഡായിലും ഒരു രൂപതയുണ്ട്.

9. ഇറ്റാലോ - അൽബേനിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

തെക്കേ ഇറ്റാലിയക്ക് ഗ്രീസുമായി സംസ്കാരികമായി വളരെയടുത്ത ബന്ധം ഉണ്ടായിരുന്നു. അനേക നൂറ്റാണ്ടുകൾ, അവിടെ ഗ്രീക്കു സംസാരിക്കുന്ന ജനങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. ചില കാലഘട്ടത്തിൽ, റോമിലെ മെത്രാന്റെ കീഴിൽ ബിസൻറയിൻ ലിറ്റർജി ഉപയോഗിക്കുന്നവരായിരുന്നു ഈ പ്രദേശത്തുള്ളവർ എല്ലാം. 8-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ലെയോ മൂന്നാമൻ ചക്രവർത്തി ഈ പ്രദേശത്തെ റോമിന്റെ കീഴിൽ നിന്നു മാറ്റി കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ കീഴിലാക്കി. 11-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ നോർമൻകാരുടെ ആക്രമണത്തോടുകൂടി ഈ പ്രദേശം വീണ്ടും റോമിന്റെ കീഴിൽ വന്നു. അക്കാലത്തു വളരെയധികം ബിസൻറയിൻ ആശ്രമങ്ങളും സഭാ സമൂഹങ്ങളും അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്നു. തുടർന്നുള്ള കാലഘട്ടത്തിൽ നടന്ന ലത്തീനീകരണം ഈ സഭയെ പൂർണ്ണമായി ലത്തീൻ സഭയിൽ ലയിപ്പിച്ചു. 15-ാം നൂറ്റാണ്ടിൽ അൽബേനിയായിൽ നിന്നു ഈ പ്രദേശത്തേക്ക് ബിസൻറയിൻകാരുടെ കുടിയേറ്റമുണ്ടായി. അവരുടെ പിൻതലമുറക്കാർക്ക് സിസിലിയിലും കലാബ്രിയായിലുമായി രണ്ടു രൂപതകളുണ്ട്; റോമിനടുത്തു ഗ്രോതാ ഫെറാതായിൽ ഒരു ആശ്രമവും ഉണ്ട്. 62,703 ജനങ്ങൾ ഈ സഭയിലുണ്ട്.

10. അൽബേനിയൻ കത്തോലിക്കാ സഭ

അൽബേനിയായിൽ 1628 മുതൽ ബിസൻറയിൻ സഭയിൽപ്പെട്ട കത്തോലിക്കരുണ്ടായിരുന്നു. 1765 ഓട്ടുകൂടി അവ ഇല്ലാതായി. 1920ൽ ഒരു വൈദികന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ കേന്ദ്രേപ്പർ കത്തോലിക്കരായി. 1960 ഓട്ടുകൂടി ഈ സമൂഹം അസ്തമിച്ചു. അൽബേനിയ നിരീശ്വരരാജ്യമാകുകയും എല്ലാ മതങ്ങളെയും നിരോധിക്കുകയും ചെയ്തപ്പോൾ ഈ വിഭാഗവും ഇല്ലാതായി.

11. ഗ്രീക്കു കത്തോലിക്കാ സഭ

കരിശൂയുദ്ധക്കാർ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ ഒരു ലത്തീൻ പാത്രിയർക്കീസിനെ വാഴിച്ചു പ്രവർത്തനം നടത്തിയെങ്കിലും വിജയിച്ചില്ല. 1895-ൽ അവിടെ രണ്ടു കത്തോലിക്കാ ഇടവകകളുണ്ടായി. 1911-ൽ അവർക്കായി ഒരു മെത്രാനെ റോം നിയമിച്ചു. ഒന്നാം ലോകമഹായുദ്ധത്തോടുകൂടി ഈ സമൂഹം ആഥൻസിലേക്കു കടിയേറി. റോം 1975-ൽ അവിടെ ഒരു മെത്രാനെ നിയമിച്ചപ്പോൾ സ്ഥലത്തെ ഗ്രീക്ക് ഓർത്തഡോക്സ് മെത്രാപ്പോലീത്താ ഇതിൽ ശക്തിയായി പ്രതിഷേധിച്ചു. 2355-പേരെ ഈ സഭയിലുള്ളു.

ഗ്രന്ഥസൂചിക

സേവ്യർ കൂപ്പഴ, പൗരസ്ത്യസഭകൾ, കോട്ടയം, 1987.
E. R. Hambye, *Dimensions of Eastern Christianity*, Kottayam, 1983.
J. Madey, *Orientalium Ecclesiarum. More than Twenty Years after*, Kottayam, 1987.
J. Madey - S. T. Erackal, *The Future of the Oriental Catholic Churches*, Tiruvalla, 1979.

അദ്ധ്യായം 13

റോമൻ കത്തോലിക്കാസഭയും പൗരസ്ത്യ സഭകളും

കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും ഉള്ള സഭകൾ തമ്മിലുള്ള അകൽച്ചയ്ക്കു നാലാം കരിശൂയുദ്ധം (1204) ആക്കം കൂട്ടി. നാലാം കരിശൂയുദ്ധക്കാർ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ വീരൂപമാക്കി. പൗരസ്ത്യദേശങ്ങളിലൊക്കെ ലത്തീൻ പാത്രിയർക്കേറ്റുകൾ സ്ഥാപിച്ചു. അങ്ങനെ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ പോലും ഒരു ലത്തീൻ പാത്രിയർക്കീസ് നിയമിതനായി. 1215-ലെ നാലാം ലാറ്ററൻ സിനഡിന്റെ അഞ്ചാം കാനൻ പാത്രിയർക്കാരമാരുടെ പരമ്പരാഗതമായ സ്ഥാനക്രമം അംഗീകരിച്ചു: റോമാ, കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ, അലക്സാണ്ട്രിയ, അന്ത്യോക്യാ, ജറുസലേം. എന്നാൽ പൗരസ്ത്യദേശങ്ങളിലെ ലത്തീൻ പാത്രിയർക്കീസുമാരെയത്രേ സിനഡ് അംഗീകരിച്ചതു്. പ്രസ്തുത സിനഡിന്റെ ഒൻപതാം കാനൻ 'ഏക ഭരണാധികാരം' നിയമമാക്കി. അതായതു്, ഒരു നിശ്ചിത സ്ഥലത്തു് പല ആരാധനകളും പാരമ്പര്യങ്ങളും ഉള്ള സഭകൾ ഉണ്ടെങ്കിലും ഒരു മെത്രാൻ മാത്രമേ പാടുള്ളു എന്നു നിശ്ചയിച്ചു. പുരാതനസഭ പാത്രിയർക്കേറ്റുകളായി വിഭജിക്കപ്പെട്ടിരുന്നു. ഒരു പേട്രിയർക്കേറ്റിന്റെ അധികാര പരിധിയിൽ മറ്റു് പാത്രിയർക്കീസുമാർ അധികാരം പ്രയോഗിച്ചിരുന്നില്ല. എന്നാൽ കരിശൂയുദ്ധക്കാർ പൗരസ്ത്യദേശത്തു് വന്നു തുടങ്ങിയപ്പോൾ അവർ പിടിച്ചടക്കിയ സ്ഥലങ്ങളിലൊക്കെ ലത്തീൻ രൂപതകൾ സ്ഥാപിക്കാൻ തുടങ്ങി. അതുപോലെ, കരിശൂയുദ്ധക്കാരോടുള്ള ബന്ധം മൂലം പല പൗരസ്ത്യ സഭകളിൽനിന്നും ചെറിയ ചെറിയ സമൂഹങ്ങൾ റോമൻ കത്തോലിക്കാ സഭയോടു ചേരാൻ തുടങ്ങി. അപ്പോൾ ഒന്നിലേറെ സഭകൾ ഒരേ സ്ഥലത്തു വരാനിടയായി. ഇതിന്റെ വെളിച്ചത്തിലാണ് 1215-ലെ ലാറ്ററൻ സിനഡിന്റെ ഒൻപതാം കാനൻ 'ഏക ഭരണാധികാരനിയമം' കൊണ്ടുവന്നതു്. പ്രായോഗികതലത്തിൽ, പരമ്പരാഗതമായി പൗരസ്ത്യ സഭകളുടെ ഹയരാർക്കി ഉള്ളിടങ്ങളിലും ലത്തീൻ ഹയരാർക്കി സ്ഥാപിച്ചു കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ

അവിടെയുള്ള പൗരസ്ത്യർ അവിടെയുള്ള ലത്തീൻ ഹയരാർക്കിക് കീഴ്പ്പെട്ടുകൊള്ളണം. സ്ഥലത്തെ ലത്തീൻ മെത്രാനാണ് അവിടുത്തെ മെത്രാൻ. മറ്റു സഭക്കാർക്ക് വേറെ മെത്രാൻ ഉണ്ടാകാൻ പാടില്ല. അവരെല്ലാം ലത്തീൻ മെത്രാന്റെ കീഴിലുള്ള പൗരസ്ത്യ വികാരി ജനറാളന്മാരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ കഴിയണം. പൗരസ്ത്യ സഭകളെ റീത്തുകളായി കാണുന്ന പ്രവണത ഇവിടെ ദൃശ്യമാണ്. പാശ്ചാത്യം പൗരസ്ത്യത്തേക്കാൾ മികച്ചതാണെന്നും, പാശ്ചാത്യ സഭയും സഭയുടെ ആചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങളും രീതികളും പൗരസ്ത്യ സഭകളുടേതിനേക്കാൾ മെച്ചപ്പെട്ടതാണെന്നും ഉള്ള ചിന്ത പാശ്ചാത്യരുടെയും ഐക്യപ്പെട്ട ചില പൗരസ്ത്യരുടെയും ഇടയിൽ ഇക്കാലത്തു പ്രബലപ്പെട്ടുവന്നു. കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും തമ്മിൽ ഉള്ള അകൽച്ച ഈ സിനഡ് വർദ്ധിപ്പിച്ചു. ഈ മനുസ്ഥിതി മാറ്റാൻ ഉള്ള ശ്രമം ചില പാപ്പാമാർ നടത്തിയെങ്കിലും വിജയിച്ചില്ല. 'വി. റോമാസഭ എല്ലാ സഭകളുടെയും മാതാവു പ്രബോധകയുമാണെന്നും ലത്തീൻ സഭ മറ്റു സഭകളേക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠയാണെന്നും' ഉള്ള അഭിപ്രായം ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ പരക്കെ വ്യാപിച്ചു.

അതേസമയം നാലാം ലാറ്ററൻ സിനഡിനു ശേഷമുള്ള കാലഘട്ടത്തിൽ പോലും റോമാ മാർപാപ്പാമാർ കാണൽ ഒൻപതു കൃത്യമായി പാലിച്ചില്ല. സൗകര്യം പോലെ ഒന്നിലേറെ മെത്രാന്മാരെ ഒരേ സ്ഥലത്തു് ആ കാലഘട്ടത്തിൽ പോലും നിയമിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ഉദാ: പോപ്പ് ഗ്രിഗറി ഒൻപതാമൻ (1227-41) 1239-ൽ അന്ത്യോക്യാ പാത്രീയാർക്കീസിൽ നിന്നു മാറ്റി, അർമേനിയൻ കത്തോലിക്കാ പാത്രീയാർക്കീസിനു പരിവർണ്ണ സന്യാതന്ത്ര്യം നല്കി. ഇന്നസെന്റ് നാലാമൻ (1243-54) അന്ത്യോക്യയിലെ ലത്തീൻ ഹയരാർക്കിയോടൊപ്പം നേരിട്ട് റോമിന്റെ കീഴിലുള്ള ഒരു ഗ്രീക്ക് മെൽക്കീത്താ പാത്രീയാർക്കീസിനെ അന്ത്യോക്യയിലും (1247), സൈപ്രസിൽ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ട ലത്തീൻ ഹയരാർക്കിയോടൊപ്പം ഒരു പൗരസ്ത്യ ഹയരാർക്കിയെ (1250) സൈപ്രസിലും അനുപദിച്ചു.

എന്നാൽ നാലാം ലാറ്ററൻ (1215) കാലത്തു ജീവിച്ചിരുന്ന ചില ദൈവ ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാർ ഐക്യരൂപ്യവാദികളായിരുന്നു (Uniformists). ഡൊമിനിക്കൻ സന്ന്യാസസമൂഹത്തിന്റെ അഞ്ചാമത്തെ മാസ്റ്റർ ജനറൽ ഹുംബർട്ട് (1194-1277) 'എല്ലാ കലഹത്തിന്റെയും മാതാവു ആരംഭ്യമായി' വൈവിധ്യത്തെ കണ്ടു. അക്കാലത്തുള്ളവർക്ക് ഐക്യം ഐക്യരൂപ്യമായിരുന്നു; വൈവിധ്യത്തെ അവർ വൈരുധ്യമായി കണ്ടു. കത്തോലിക്കർ എന്നാൽ ലത്തീൻകാർ എന്ന് അവർ ധരിച്ചുവശായി. അതുകൊണ്ട് ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ റോമൻ കത്തോലിക്കാ സഭയുമായി ഐക്യപ്പെട്ട പൗരസ്ത്യരെ കഴിയുന്നതും ലത്തീൻ സഭയിൽ ലയിപ്പിക്കുന്നതിനും

ലത്തീൻകാരാകുന്നതിനുള്ള സംരംഭങ്ങൾ നടന്നു. ബാഹ്യമാത്രമായി പൗരസ്ത്യം നിലനിൽക്കെണ്ടും എന്നാൽ എല്ലാ സംഗതികളിലും പാശ്ചാത്യ സഭയുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടുമായിരുന്നു ഐക്യപ്പെട്ട പൗരസ്ത്യർ ലത്തീൻ ബന്ധത്തിൽ ജീവിച്ചതു്.

രണ്ടാം ലയൺസ് കൗൺസിലിൽ വച്ച് (1274) പാശ്ചാത്യ സഭയും പൗരസ്ത്യസഭയും തമ്മിലുള്ള ഐക്യത്തെപ്പറ്റി ചർച്ച നടന്നു. കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും തമ്മിൽ അകന്നശേഷം ഏകപക്ഷീയമായി പാശ്ചാത്യസഭ രൂപപ്പെടുത്തിയ സഭാശാസ്ത്രത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിലാണ് ഐക്യഫോർമുല തയ്യാറാക്കിയതു്. പൗരസ്ത്യസഭാശാസ്ത്രം ഒട്ടും തന്നെ പരിഗണിക്കപ്പെട്ടില്ല. ചർച്ചകൾ പോലും കൂടാതെ അവ പൗരസ്ത്യരുടെ മുൻപാകെ അവതരിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. പൗരസ്ത്യസഭകളിലെ ഉന്നതാധികാരികൾ അതു സ്വീകരിച്ചെങ്കിലും സഭകൾ ഐക്യത്തിലെത്തിയില്ല. ആദ്യത്തെ എതിർപ്പിൽ തന്നെ ഈ ഐക്യം തട്ടിത്തകർന്നു പോയി എന്ന് കാർഡിനൽ വില്ലിബ്രാൻറിനുള്ള ഒരു കത്തിൽ ആറാം പൗലോസ് മാർപാപ്പാ പ്രസ്താവിക്കുകയുണ്ടായി. ¹ ഹുംബർട്ടിനെപ്പോലെയുള്ളവരായിരുന്നു അവിടെ നടന്ന യകത്വം വഹിച്ചതു്. അവർക്ക് ഏകപക്ഷീയമായ സഭാശാസ്ത്രവും റോമൻ കേന്ദ്രീകൃതമായ സഭാഭരണരീതിയും കാണുന്നില്ലാത്തതിന്റെ ആധിപത്യവുമേ അറിവുണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. നൂറ്റാണ്ടുകളായി പൗരസ്ത്യ ക്രൈസ്തവർ ചിന്തിച്ച രീതികളും ഭരണസംവിധാനവും സഭാഭടനവും അവർ കണക്കിലെടുത്തില്ല. തുടന്നുള്ള നൂറ്റാണ്ടുകളിലും ഈ നിലയ്ക്കു മാറ്റം വന്നില്ല. ചൈനയിൽ പോയ ജോൺ മരിഞ്ഞോളിയും (14thc.)² ഭാരതത്തിലെത്തിയ പോർട്ടുഗീസുകാരും മേല്പറഞ്ഞ മനുസ്ഥിതിക്കാരായിരുന്നു. ചൈനയിൽ ശക്തമായ എതിർപ്പിനെ അവർക്കു നേരിടേണ്ടിവന്നു. ഭാരതത്തിലാകട്ടെ ബലപ്രയോഗത്താലും ഉരുക്കമുഷ്ടിയാലും പൗരസ്ത്യപാരങ്ങളെ മാറ്റി മറിക്കയും ലത്തീനീകരണം നടത്തുകയും ചെയ്തു.

ഫ്ളോറൻസ് കൗൺസിലിൽ പല പൗരസ്ത്യ സഭകളും പങ്കെടുത്തു. ലത്തീൻകാരെയും പൗരസ്ത്യരെയും തുല്യനിലയിൽ കാണണമെന്ന അടിസ്ഥാനം തത്വത്തിൽ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടെങ്കിലും പ്രായോഗികതലത്തിൽ ലയൺസിൽ സംഭവിച്ചതുപോലെ ഏകപക്ഷീയമായ പാശ്ചാത്യ സഭാശാസ്ത്രത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ തന്നെയാണ് ഐക്യഫോർമുലകൾ രൂപീകൃതമായതു്. പേപ്പൽ പ്രൈമസി, ശുദ്ധീകരണസ്ഥലം, പരിശുദ്ധാത്മാവിന്റെ പുറപ്പാടു്, പുളിപ്പുള്ളിതു പുളിപ്പില്ലാത്തതുമായ അപ്പം ഒരുപോലെ കർബാനയ്ക്കുപ

1. Information Service, 27, 2 (1975) 6.
2. H. Jedin (ed.), History of the Church, vol. 4. p. 396-8.

യോഗിക്കാം എന്ന തത്വം - എന്നീ നാല് സംഗതികളെക്കുറിച്ച് പാശ്ചാത്യസഭ ചിന്തിച്ചിരുന്നവയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് ഐക്യഫോർമലകൾ എഴുതിയുണ്ടാക്കിയത്. ഫ്ലോറൻസ് കൗൺസിലിനുശേഷം ഉണ്ടായ സഭൈക്യങ്ങളെല്ലാം ഇതിന്റെ വെളിച്ചത്തിലാണ് നടന്നിട്ടുള്ളത്.

ടെൻറകൗൺസിലിനുശേഷം (1545-1563) പൗരസ്ത്യസഭകളുടെ കാര്യത്തിൽ പുതിയൊരു താല്പര്യം പാശ്ചാത്യലോകത്തുണ്ടായി. എന്നാൽ ഐക്യപ്പെടുന്ന പൗരസ്ത്യരെ 'ലത്തീനീകരിക്കുക' എന്ന ധാരണയ്ക്ക് വലിയ മാറ്റം വന്നില്ല. അതിന്റെ ഉത്തമദൃഷ്ടാന്തമാണ് ഭാരതത്തിലെ മാർത്തോമ്മാ ക്രിസ്ത്യാനികളുടെ സഭയോടു പോർട്ടുഗീസ് മിഷനറിമാർ പ്രവർത്തിച്ചത്.

ഗ്രിഗറി 13-ാമൻ പാപ്പായുടെ കാലം മുതൽ (1572-85) റോമിൽ പൗരസ്ത്യ കോളേജുകൾ സ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടുതുടങ്ങി. തുടന്നുള്ള നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ റോമൻ കത്തോലിക്കാ സഭയുമായുള്ള ഐക്യത്തിലേക്കു വന്ന പൗരസ്ത്യ സഭകളിലെല്ലാം ഒരുതരത്തിലല്ലെങ്കിൽ മറ്റൊരു തലത്തിൽ ലത്തീനീകരണം നടന്നിട്ടുണ്ട്. ഒളിഞ്ഞും മറഞ്ഞും അതിനുള്ള പ്രോത്സാഹനവും ഉണ്ടായിട്ടുണ്ട്. 'ആരാധനക്രമത്തിൽ ഉള്ള കൂട്ടിക്കഴുത്തുകളെ' മാർപാപ്പാമാർ പലപ്പോഴും നിരസാഹ്വേതകരവും അപലപിക്കയും ചെയ്തിട്ടുണ്ടെന്നുള്ളത് ശരിതന്നെ. എന്നാൽ കാര്യമായിട്ടൊന്നും ചെയ്യാൻ അവർക്കു സാധിച്ചില്ല. 1622-ൽ പൗരസ്ത്യ റീത്തുകളിൽപ്പെട്ട എല്ലാ കത്തോലിക്കരെയും റോമൻ കൂരിയായുടെ ഒരു വകുപ്പായ പ്രൊപ്പഗാന്താ സംഘത്തിന്റെ കീഴിലാക്കി.

ബനഡിക്ട് 14-ാമൻ മാർപാപ്പാ (1740-58) പൗരസ്ത്യവും പാശ്ചാത്യവും ആയ സഭകളുടെ തുല്യതയെ ഉയർത്തിപ്പിടിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. ആരാധനക്രമങ്ങളിലുള്ള ലത്തീനീകരണങ്ങൾ തത്വത്തിൽ നിരോധിച്ചു. പൗരസ്ത്യ സഭകളോടുള്ള സമീപനത്തിൽ പുതിയ രീതികൾ അവലംബിക്കാൻ ശ്രമിച്ചെങ്കിലും, അദ്ദേഹം ദൈവശാസ്ത്രജ്ഞനെന്നതിനേക്കാൾ കാനൻവിദഗ്ദ്ധനായിരുന്നതിനാൽ അത്ര കണ്ട് പിജയിച്ചില്ല. ചില റോമൻ കേന്ദ്രങ്ങളിൽ അല്പം ചലനം സൃഷ്ടിക്കാൻ കഴിഞ്ഞെങ്കിലും പൗരസ്ത്യ ക്രിസ്തീയത്വത്തോടുള്ള സമീപനം അത് അർഹിക്കുന്ന തരത്തിലുള്ളതായിരുന്നില്ല; വളരെ താഴെയായിരുന്നു. ഭാരതത്തിലെ മാർത്തോമ്മാ ക്രിസ്ത്യാനികളുടെ സഭ 18-ാം നൂറ്റാണ്ടിലും അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്ന സഭാതലത്തിലുള്ള കൊളോണിയലിസം നീക്കാൻ അദ്ദേഹവും ഒന്നും ചെയ്തില്ല.

തുടന്ന് പേരെടുത്തു പറയാവുന്നതു് ഒൻപതാംപീയൂസ് പാപ്പായാണു് (1846-78). 1862-ൽ റോമിലെ പ്രൊപ്പഗാന്താ സംഘത്തിന്റെ ഒരുഭാഗം പൗരസ്ത്യകത്തോലിക്കർക്കുവേണ്ടി സ്ഥാപിച്ചു. പൗരസ്ത്യസഭകൾക്കൊട്ടും സ്വീകാര്യമല്ലാത്ത മനോഭാവവും നിലപാടുകളുമാണു് ഈ പാപ്പായിൽ നിന്നുണ്ടായതു്. പേപ്പൽ അധികാരങ്ങളെപ്പറ്റി അതിരുകടന്ന ചിന്ത അദ്ദേഹം പുലർത്തിയിരുന്നു. ഒന്നാം വത്തിക്കാൻ കൗൺസിലിൽ സംബന്ധിക്കാനായി 1869-ൽ പീയൂസ് പാപ്പാ എല്ലാ പൗരസ്ത്യസഭകളെയും ക്ഷണിച്ചെങ്കിലും ക്ഷണം നിരസിക്കപ്പെട്ടുകയാണുണ്ടായതു്. പൗരസ്ത്യകത്തോലിക്കാസഭാഭ്യക്ഷന്മാരിൽ ചിലർക്കുപോലും പീയൂസ് പാപ്പായുടെ രീതികൾ ഇഷ്ടപ്പെട്ടില്ല. മെൽക്കയിറാ പാത്രിയർക്കീസ് ഗ്രിഗറി പേപ്പൽ പ്രൈമസിസെത്തിരെ കൗൺസിലിൽ വാദിച്ചു. സഭൈക്യത്തിനു് ഇതു് തടസ്സമായിരിക്കുമെന്നു് അദ്ദേഹം പറഞ്ഞെങ്കിലും പാപ്പാ തന്റെ പദ്ധതിയനുസരിച്ചു് മുന്നോട്ടുപോയി. പാപ്പായെ കാണാൻ ചെന്ന ഗ്രിഗറിയെപ്പറ്റി 'ഗ്രിഗറി, തെസ്റ്റാ ടുറാ' എന്നു പീയൂസ് പാപ്പാ പറഞ്ഞതായി ഒരു കഥയുണ്ടു്. ഏതായാലും 1870-നു ശേഷം 1893 ലാണ് ഗ്രിഗറി വീണ്ടും റോമിൽ പോയതു്. അതു പീയൂസ് പാപ്പാ മരിച്ചശേഷം മാത്രം. തന്റെ മുമ്പിൽ മുട്ടുകുത്തി പാദം ചുംബിക്കാത്ത കൽദായ കത്തോലിക്കാ പാത്രിയർക്കീസിനോടു് 'അല്ല കൂടി എളിമ വേണം.' എന്നു് പീയൂസ് പാപ്പാ പറഞ്ഞതായും ഒരു കഥയുണ്ടു്. റോം പൗരസ്ത്യസഭകളെപ്പറ്റി ഒരുദ്യോഗികമായി പറഞ്ഞിരുന്നതിൽനിന്നു വളരെ വ്യത്യസ്തമായിരുന്നു പീയൂസ് പാപ്പായുടെ സമീപനം.

പിന്നീടു് പാപ്പായായ ലെയോ 13-ാമൻ (1878-1903) 1893-ൽ പൗരസ്ത്യ കത്തോലിക്കാ പാത്രിയർക്കാരെ റോമിൽ വിളിച്ചു് ഒരു ചർച്ച നടത്തി. 'ഓറിയന്താലിയം ദീഞ്ഞിത്താസ' എന്ന രേഖ 1894 നവം. 30നു് പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. പൗരസ്ത്യഓർത്തഡോക്സു സഭകളും റോമൻ കത്തോലിക്കാസഭയും തമ്മിലുള്ള ഐക്യത്തിന്റെ ഫലമായി വർത്തിക്കേണ്ടവരാണ് പൗരസ്ത്യകത്തോലിക്കർ എന്ന ബോധ്യത്തിന്റെ വെളിച്ചത്തിലാണ് ഈ രേഖ രൂപീകൃതമായതു്. അങ്ങനെയാണെങ്കിൽ പൗരസ്ത്യപാരമ്പര്യങ്ങൾ അംഗീകരണം പാലിക്കപ്പെടണം; വളർത്തിയെടുക്കണം. വികസിപ്പിക്കണം. എന്നാൽ ഈ രേഖ എല്ലായിടത്തും എല്ലാവരും നന്നായി ഗ്രഹിച്ചില്ല. റോമിൽ പോലും ഉള്ള പലരും അതു നടപ്പാക്കിയില്ല എന്നു മാത്രമല്ല ഇതിന്റെ അർത്ഥം പൂർണ്ണമായും മനസ്സിലാക്കിയില്ല; ജറുസലേമിലെ ലത്തീൻ പാത്രിയർക്കോറിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ലത്തീൻ റീത്തിലേക്കുള്ള പരിവർത്തന ശ്രമങ്ങളും ലത്തീനീകരണങ്ങളും പശ്ചിമേഷ്യയിൽ മുറയ്ക്കു നടന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. ഇപ്രകാരം ചെയ്യുന്നതു് ചാക്രികലേ

വന്നു കർക്കശമായി നിരോധിച്ചുകിലും പ്രായോഗികമായി പലയിടങ്ങളിലും ഒന്നും നടന്നില്ല.

ലെയോ പതിമൂന്നാമൻ പാപ്പാ 1886-ൽ ഇൻഡ്യയെ മുഴുവൻ ലത്തീൻ രൂപതകളായി തിരിച്ച് ഇൻഡ്യയിൽ ലത്തീൻ കത്തോലിക്കാ ഹയരാർക്കി സ്ഥാപിച്ചപ്പോൾ, ഭാരതത്തിലെ പുരാതന സഭയെ ഒരു ലത്തീൻ അതിരൂപതയുടെ കീഴിലാക്കുക മാത്രമാണ് ചെയ്തത്. ഭാരതത്തിലെ മാർത്തോമാക്രിസ്ത്യാനികളുടെ ഹയരാർക്കി പുനഃസ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടത് 1923-ൽ മാത്രമാണ്. അതും നിരന്തരമായ നിലവേദനങ്ങളുടെ ഫലമായി മാത്രം. "വരാപ്പഴവീകാരിയേറ്റ" മാർത്തോമാ ക്രിസ്ത്യാനികൾക്കുവേണ്ടി പ്രൊപ്പഗാന്താ തുടങ്ങിയതായിരുന്നെങ്കിലും 1886-ൽ അത് ലത്തീൻ സഭയുടെ ഒരു അതിരൂപതയാക്കി, സുറിയാനിക്കാരെ അതിന്റെ കീഴിലാക്കി. നൂററണ്ടുകളായി റോമാ മാർപാപ്പായോടുള്ള വിധേയത്വത്തിലും സാർവത്രിക സംസർഗത്തിലും കഴിഞ്ഞ മാർത്തോമാ ക്രിസ്ത്യാനികളെ 1886-ൽ പോലും ഒരു സഭയായി അംഗീകരിച്ച് സ്വന്തം ഹയരാർക്കി സ്ഥാപിക്കാതെ റോമൻ കത്തോലിക്കാ സഭയുടെ റീത്താക്കി വരാപ്പഴയുടെ കീഴിലാക്കുകയാണു ചെയ്തത്. മാർപാപ്പാമാർ ആത്മാർത്ഥമായി പൗരസ്ത്യരെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കുകയും പറയുകയും ചെയ്തിരുന്നവെങ്കിലും റോമൻകൂരിയായിലെ പ്രധാനപ്പെട്ട പല ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റുകളെയും, പാശ്ചാത്യലോകത്തു പോളിസിക്രം നിശ്ചയിക്കുന്ന രാഷ്ട്രങ്ങളെയും അതു ലവലേശം ബാധിച്ചിരുന്നില്ല എന്നതു ഇത്തരം നിരവധി സംഭവങ്ങൾ വ്യക്തമാക്കുന്നു. മാർപാപ്പാമാരുടെ ചിന്തയ്ക്കനുസരിച്ചല്ല, ഡിപ്പാർട്ടുമെന്റുകളിലെ മേധാവികളാണ് പ്രായോഗികതലത്തിൽ പല പോളിസിക്രം നിശ്ചയിച്ചിരുന്നത് എന്ന് വ്യക്തം. അതുപോലെ തന്നെ അക്കാലത്തു കൂരിയായിൽ കൊളോണിയൽ ശക്തികളുടെ സ്വാധീനവും ചിലിയൊന്നുമല്ലായിരുന്നു.

വി. പത്താം പീയൂസ് പാപ്പായുടെ ഭരണകാലത്തു (1903-14) പൗരസ്ത്യസഭകളുമായുള്ള ബന്ധം സംബന്ധിച്ചു കൂടുതലായി ഒന്നും തന്നെ നടന്നില്ല. എന്നു മാത്രമല്ല, അവിടവിടെയായി ലത്തീനീകരണം അക്കാലത്തു ള്കൃതമായിരുന്നു.

തുടർന്നു സഭാശുശ്രൂഷയ്ക്കു നേതൃത്വം കൊടുത്ത ബനഡിക്ട് പതിനഞ്ചാമൻ പാപ്പാ (1914-22) വളരെ പ്രയാസങ്ങളുള്ള ഒരു കാലഘട്ടത്തിലാണ് ജീവിച്ചിരുന്നതെങ്കിലും പൗരസ്ത്യരെപ്പറ്റി കുറെയൊക്കെ ചിന്തിച്ചു. പാപ്പാതന്നെ പ്രീഫെക്ടായി പൗരസ്ത്യ സഭകൾക്കു വേണ്ടി ഒരു കോൺഗ്രിഗേഷനെ 1917-ൽ റോമിൽ സ്ഥാപിച്ചു. അന്നുവരെ അതു പ്രൊപ്പഗാന്താ സംഘത്തിന്റെ ഒരു

ഭാഗം ആയിരുന്നു. പൗരസ്ത്യ സഭകളെപ്പറ്റിയുള്ള പഠന കേന്ദ്രമായി റോമിൽ ഒരു "പൊന്തിഫിക്കൽ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് ഓറിയന്റൽ സ്റ്റഡീസ്" സ്ഥാപിച്ചു.

അതിനുശേഷം ഭരണം നടത്തിയ പതിനൊന്നാം പീയൂസ് പാപ്പായാണ് (1922-39). ലെയോ 13-ാമന്റെ ആശയങ്ങൾ കേന്ദ്രീകരിച്ചു സ്വാംശീകരിച്ചതും നടപ്പിലാക്കാൻ ശ്രമിച്ചതും. 1923-ൽ അദ്ദേഹം സീറോ - മലബാർ ഹയരാർക്കി പുനഃസ്ഥാപിച്ചു. 1932-ൽ സീറോ - മലങ്കര ഹയരാർക്കി സ്ഥാപിച്ചു. പാശ്ചാത്യ ലോകത്തു പൗരസ്ത്യ സഭകളെപ്പറ്റിയുള്ള അറിവു പകരാൻ പ്രേരിപ്പിച്ചുകൊണ്ടു "റേം ഓറിയന്റലിയം" എന്ന രേഖ 1928-ൽ എഴുതി. പൗരസ്ത്യ സംഘത്തിന്റെ തലപ്പത്തു ഭാഗ്യസ്ഥരണാർഹനായ കർദ്ദിനാൾ എവജീൻ തിസ്സറാങ്ങിനെ 1935-ൽ നിയമിച്ചു, അതിനെ ശക്തിപ്പെടുത്തി. യൂറോപ്പിൽ പലയിടങ്ങളിലും എക്യുമെനിക്കൽ കേന്ദ്രങ്ങളാരംഭിച്ചു. (ഫ്രാൻസിൽ ഇസ്മീനാ; ബൽജിയത്തു അമേയിൽ (ഇപ്പോൾ ഷെവ് തോങ്ങിൽ) - പല സന്യാസ സമൂഹങ്ങളുടെയും പൗരസ്ത്യവിഭാഗം തന്നെ തുടങ്ങാൻ പ്രേരിപ്പിച്ചു. ബിസന്റയിൻ പാരമ്പര്യത്തിൽ ഇപ്രകാരം പല സന്യാസ സമൂഹങ്ങളും ബ്രാഞ്ചുകൾ തുടങ്ങി. ആരാധന ക്രമത്തിലെ ലത്തീനീകരണത്തെ പീയൂസ് പതിനൊന്നാമൻ ശക്തിയായും നിശ്ചിതമായും വിമർശിച്ചു. കേരളത്തിലെ പൗരസ്ത്യ കത്തോലിക്കാസഭകൾക്കു പതിനൊന്നാം പീയൂസ് പാപ്പായെ ഒരിക്കലും മറക്കാനാവില്ല. ഇന്ന് ഈ സഭകൾ എന്തെങ്കിലും ആണെങ്കിൽ അതിനു ഹേതുഭൂതൻ അദ്ദേഹമാണ്. അദ്ദേഹം ചെയ്ത ഏറ്റവും വലിയ സംഗതി മഹാനായ തിസ്സറാങ്ങിനെ പൗരസ്ത്യ സംഘത്തിന്റെ നേതൃസ്ഥാനത്തു (സെക്രട്ടറിയായി) നിയമിച്ചതാണ്. ഭാരതത്തിലെ പൗരസ്ത്യ സഭകളെ ഏറ്റവും നന്നായി അറിയാവുന്നയാളായിരുന്നദ്ദേഹം. "നിങ്ങളുടെ സഭകളെപ്പറ്റി എനിക്കറിയാം; അതുകൊണ്ടു ഞാൻ നിങ്ങളുടെ സഭയെ സ്നേഹിക്കുന്നു" - അദ്ദേഹം ഒരിക്കൽ പറഞ്ഞു. ആത്മാർത്ഥത നിറഞ്ഞവയായിരുന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ വാക്കുകൾ. പോർട്ടുഗീസ് ആധിപത്യകാലം മുതൽ ഹയരാർക്കിസ്ഥാപനം വരെ കടുത്ത ലത്തീനീകരണത്തിനു വിധേയമായ ഈ സഭയിലെ ലത്തീൻ ഘടകങ്ങൾ നീക്കി ഭാരതമണ്ണിനു യോജിച്ച ഏഷ്യൻ സഭയാക്കണം എന്ന് തീരുമാനിച്ചതദ്ദേഹമാണ്. അടിമത്തത്തിനു ശേഷം വന്ന ഇവിടുത്തെ ഭരണ നേതൃത്വത്തിനു പോലും മനസ്സിലാക്കാത്ത ഭാഷയായിരുന്നത്. അനവസരോചിതവും അനാവശ്യവുമായ നിലവേദനങ്ങൾക്കൊന്നും അദ്ദേഹം ചെവികൊള്ളാതെ സാർവത്രിക സഭാതത്വങ്ങൾ മാത്രം അനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിച്ചു. പതിനൊന്നാം പീയൂസിനു തിസ്സറാങ്ങിൽ ഉറച്ചു വിശ്വാസമുണ്ടായിരുന്നു. യോഹന്നാൻ 23-ാമൻ

പാപ്പായുടെ കാലംവരെ തിസ്സറാങ് എന്ന ധീരനായ നേതാവ് പൗരസ്ത്യ സഭകളുടെ ചുക്കാൻ പിടിച്ചു. അതിനുശേഷം ഇന്നു വരെ ആസ്ഥാനത്തു് ഇത്രയും പൗരസ്ത്യ ജ്ഞാനവും പൗരസ്ത്യ സഭാസ്നേഹവും കഴിവും ആത്മാർത്ഥതയും കർമ്മശേഷിയും ഉള്ള ഒരു പാശ്ചാത്യൻ വന്നിട്ടില്ല; ഉടനെയെങ്ങും ഉണ്ടാകുമെന്നതിന്റെ ലക്ഷണവും കാണുന്നില്ല.

പീയൂസ് 11-ാമനു ശേഷം വന്ന പീയൂസ് 12-മൻ (1939-58) പൗരസ്ത്യ കാര്യങ്ങൾക്കു് അത്രമാത്രം സ്വയം അർപ്പിച്ചില്ല. എന്നാൽ തന്റെ മുൻഗാമിയുടെ പോളിസി തുടർന്നു. തിസ്സറാങ് തന്നെ പൗരസ്ത്യ സംഘത്തിന്റെ സെക്രട്ടറിയായി തുടർന്നു. പൗരസ്ത്യ കാനൻ നിയമത്തിന്റെ പല ഭാഗങ്ങളും ഇക്കാലത്താണ് പ്രസാധനം ചെയ്തതു്. പല പൗരസ്ത്യ സഭകളുടെയും ആരാധനക്രമഗ്രന്ഥങ്ങൾ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. റോമിൽ പഠിക്കുന്ന പൗരസ്ത്യർക്കു് താമസിക്കാൻ "ഡമഷീൻ കോളേജു്" സ്ഥാപിച്ചു.

അതേത്തുടർന്നു് നേതൃസ്ഥാനത്തുവന്ന ജോൺ 23-ാമൻ പാപ്പായാണു് "ആധുനിക എക്യുമെനിസം" ലോകത്തിനു കാഴ്ചവച്ചതു്. പൗരസ്ത്യസഭകളുമായി അടുത്തിടപെടാൻ അവസരം ലഭിച്ചു പാപ്പാ വ്യവധി ക്രിസ്തീയ പാരമ്പര്യങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള അടുപ്പവും സഭൈക്യത്തിനുള്ള വിലങ്ങുതടികളും വ്യക്തമായി കണ്ടു. സഭൈക്യത്തിനായി ഒരു "സഭൈക്യകാര്യാലയം" സ്ഥാപിച്ചു. അതിൽ ഒരു വിഭാഗം പൗരസ്ത്യസഭകളുമായും മറ്റേ വിഭാഗം പാശ്ചാത്യസഭകളുമായും ബന്ധം പുലർത്തുന്നു. രണ്ടാം വത്തിക്കാൻ സുന്നഹദോസിലേക്കു് ഈ കാര്യാലയം വഴി മിക്കവാറും എല്ലാ അകത്തോലിക്കാ സഭകളുടെയും പ്രതിനിധികളെ ക്ഷണിച്ചു; അവരുടെ അഭിപ്രായങ്ങൾ പലപ്പോഴും ഡിക്രീകളിൽ പ്രതിഫലിപ്പിക്കാൻ ഈ കാര്യാലയത്തിനു കഴിഞ്ഞു. തുറന്ന സമീപനവും ആത്മാർത്ഥത നിറഞ്ഞ പെരുമാറ്റവും പരസ്പര സന്ദർശനങ്ങളും വഴി നിരവധി മുൻവിധികൾ മാറ്റുവാൻ ഈ കാര്യാലയത്തിന്റെ പ്രവർത്തനം സഹായിച്ചു. ചുരുങ്ങിയ കാലം കൊണ്ടു് ക്രൈസ്തവസഭകളെ റോമൻ കത്തോലിക്കാസഭയുമായി ധാരണയിലേക്കു കൊണ്ടുവരുവാൻ സാധിച്ചതു് മഹത്തായ സംഗതി തന്നെയാണു്. 11-ാം പീയൂസിന്റെ പോളിസിയാണ് പൗരസ്ത്യരെ സംബന്ധിച്ചു് ജോൺ മാർപാപ്പാ പിൻതുടർന്നതു്. എന്നാൽ തിസ്സറാങ്ങിനെ പൗരസ്ത്യസംഘത്തിന്റെ നേതൃസ്ഥാനത്തു നിന്നു മാറ്റിയതു് മനസ്സിലാക്കാൻ പ്രയാസമുള്ള കാര്യമാണു്. പൗലോസ് ആറാമൻ പാപ്പായുടെ കാലത്തു് പൗരസ്ത്യ കത്തോലിക്കാസഭകളെ

പ്പറ്റിയുള്ള രേഖയും 'എക്യുമെനിസം' സംബന്ധിച്ച രേഖയും കൗൺസിൽ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചു. പലരും ഈ രണ്ടു ഡിക്രീകളിലും പല കുറവുകളും പോരായ്മകളും ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും റോമൻ കേന്ദ്രങ്ങളിൽ നിന്നു് ഈ വിഷയങ്ങൾ സംബന്ധിച്ചുള്ള ഉത്തമവും ഏറ്റവും പരിപക്വവുമായ രേഖകളാണിവ രണ്ടും. വിശാലമായ ക്രൈസ്തവൈക്യം സംജാതമാകുമ്പോൾ ഈ രണ്ടു രേഖകളും കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെട്ട മറുപ്തി രേഖകൾക്കു് വഴി മാറിക്കൊടുക്കേണ്ടിവരും.

'സഭൈക്യകാര്യാലയ'ത്തിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ നിരവധി ഓർത്തഡോക്സ് പാത്രീയർക്കമാർ റോമിലെത്തുകയും പാപ്പായെ സന്ദർശിക്കുകയും ചെയ്തു. അതുപോലെ പാപ്പാ തന്നെ പല ഓർത്തഡോക്സ് സഭാധ്യക്ഷന്മാരെയും അവരുടെ നാടുകളിൽ പോയി സന്ദർശിക്കുകയുണ്ടായി. റോമും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളും പരസ്പരമുള്ള മഹാരോൻ 1965 ഡിസംബർ 7 നു് ഔദ്യോഗികമായി പിൻവലിച്ചു. റോമൻ സഭയുടെ പക്കൽ ഉണ്ടായിരുന്ന ചില പൗരസ്ത്യ സഭാപിതാക്കന്മാരുടെ തിരുശേഷിപ്പുകൾ സൗഹൃദത്തിന്റെ അടയാളമായി പ്രസ്തുത സഭകൾക്കു തിരികെ നൽകി. വിവിധ സഭകൾ തമ്മിൽ ഇതിനോടകം നിരവധി ഐക്യചർച്ചകൾ നടത്തുകയും യോജിപ്പിന്റെ നിരവധി മേഖലകൾ കണ്ടെത്തുകയും ചെയ്തു. അതുപോലെ നിരവധി മുൻവിധികളും പലയിടത്തും മാറിയിട്ടുണ്ടു്. എന്നാൽ 'കർബ്ബാനയിലെ പരസ്പരസംസർഗത്തിനു്' ഇനിയും ബഹുദൂരം ഓടേണ്ടതായിട്ടാണിരിക്കുന്നതു്. കൗൺസിലിനുശേഷം അമേരിക്കയിലും ആസ്ട്രേലിയയിലും കൂടുതൽ പൗരസ്ത്യ കത്തോലിക്കാ രൂപതകൾ റോം തുടങ്ങി. അതുപോലെ പാത്രീയർക്കീസുമാരെ തിരഞ്ഞെടുത്തശേഷം "സംസർഗകത്തുകൾ" അയച്ചാൽ മതി, തിരഞ്ഞെടുപ്പു് റോം അംഗീകരിക്കേണ്ടതില്ല എന്ന നിലപാടു് റോം സ്വീകരിച്ചു.

എന്നാൽ സഭാശാസ്ത്രം സംബന്ധിച്ചും പ്രായോഗിക സഹകരണം സംബന്ധിച്ചും ഇനിയും ചെയ്യാവുന്ന പല സംഗതികളും, ഓർത്തഡോക്സ് സഭകളുമായി സഹകരിക്കാവുന്ന നിരവധി മേഖലകളും ഇപ്പോഴുമുണ്ടു്. പാശ്ചാത്യ സഭയുടെ സഭാശാസ്ത്രമൊന്നും; പൗരസ്ത്യ സഭകളുടേതു് മറ്റൊന്നും. സഭകൾ തമ്മിൽ പിളർന്നുകൊണ്ടു പോകാതെ പാശ്ചാത്യലോകത്തു് ഒരു സഭാശാസ്ത്രം വികസിച്ചു. ഈ ഏകപക്ഷീയമായ സഭാശാസ്ത്രം മാത്രമേ ക്രൈസ്തവ സഭാശാസ്ത്രമായി അനേകം പാശ്ചാത്യ ക്രൈസ്തവർ കണ്ടിരുന്നുള്ളൂ. സെമിനാരി പ്രൊഫസർമാർ ഇതു മാത്രമേ വിദ്യാർത്ഥികൾക്കു നൽകിയിരുന്നുള്ളൂ. പൊതുവെ, സാമാന്യ വൈദികരുടെയും അവരിൽനിന്നു സഭാധ്യക്ഷന്മാരായവരുടെയും സഭാശാസ്ത്രം ഇതു മാത്രമാണു്. മറ്റൊന്നിനെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കാനേ അവർക്കു സാധിക്കുന്നില്ല. ഭാരത

ത്തിലെ ലത്തീൻ സഭയിൽ പരക്കെ കാണുന്ന ഒന്നാണിത്. ലത്തീൻകാർ പൗരസ്ത്യരുടെ വൈദിക പരിശീലനം ഏറ്റെടുത്തു നടത്തുന്ന സെമിനാരികളിലും അതുതന്നെയാണ് അവസ്ഥ. പല പൗരസ്ത്യ കത്തോലിക്കാ വൈദികരെയും രൂപീകരിച്ചിരുന്നതും ഇപ്പോഴും രൂപീകരണം നൽകുന്നതും പാശ്ചാത്യ സഭാശാസ്ത്രം മാത്രം അറിയാവുന്ന പാശ്ചാത്യ വൈദികരോ, പൗരസ്ത്യ വൈദികരോ ആണ്. പൗരസ്ത്യ-പാശ്ചാത്യ സഭകൾ തമ്മിലുള്ള ഐക്യസംഭാഷണങ്ങൾ ത്വരിതപ്പെടുത്താനോ മെച്ചപ്പെടുത്താനോ മുൻവിധികൾ നീക്കാനോ ഇക്കൂട്ടരിൽ പലർക്കും സാധിക്കയില്ല.

ഭാരതത്തിൽ സഭൈക്യത്തിനും ഓർത്തഡോക്സ് സഭകളുമായുള്ള ഐക്യ സംഭാഷണത്തിനും വലിയൊരു വിലങ്ങുതടിയായി നീൽക്കുന്ന ഒന്നാണ് ഭാരതത്തിലെ ലത്തീൻ സഭയുടെ ചിന്താഗതിയും പ്രവർത്തനങ്ങളും. "കൗൺസിൽ എന്തു പറഞ്ഞാലും, പാപ്പാ മാർ എന്തു തന്നെ എഴുതിയാലും ഭാരതത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ ഇതൊന്നും നടപ്പില്ല" എന്നാണ് ഈയടുത്ത കാലം വരെ ഭാരതത്തിലെ ലത്തീൻ ലോകത്തിൽ നിന്നു കേട്ടിരുന്നത്. കത്തോലിക്കാ സഭയെന്നാൽ ലത്തീൻ സഭയാണെന്നും, പൗരസ്ത്യ സഭകൾ 'റീത്തുകളാണെന്നും' അവ വളരാനും വികസിക്കാനും പാടില്ലെന്നും മറ്റുമുള്ള വികല ചിന്താധാരകൾ വെച്ചു പുലർത്തുന്ന നിരവധി ലത്തീൻകാർ ഇന്നും ഇൻഡ്യയിലുണ്ട്. ഭാരതത്തിലെ പൗരസ്ത്യ സഭകൾ മിഷൻവേല ചെയ്യണമെങ്കിൽ സ്വന്തനാട്ടിൽ പോലും ലത്തീൻ റീത്തെടുക്കണമെന്നും, ഭാരതത്തിന്റെ വിവിധ ഭാഗങ്ങളിലുള്ള പൗരസ്ത്യരുടെ ആത്മീയ കാര്യങ്ങൾ നടത്താൻ പൗരസ്ത്യർക്കവകാശമില്ലെന്നും മറ്റും ലത്തീൻകാർ ഓരോരോ മുടന്തൻ ന്യായം പറഞ്ഞ് വാദിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. തുടർന്ന് പൗരസ്ത്യ സഭയിൽപ്പെട്ട ചിലർ വളരെ ശക്തിയായി കാര്യകാരണസഹിതം ഈ പ്രശ്നം ലേഖനങ്ങളിലൂടെ ഏതാണ്ട് നീണ്ട പത്തു വർഷത്തോളം അവതരിപ്പിച്ചു. 1986-ലെ റോമൻ സിനഡിൽ പങ്കെടുത്ത പൗരസ്ത്യ സഭാലയക്ഷന്മാർ മാർപാപ്പായുടെ സന്നിധിയിൽ വെച്ചുതന്നെ സിനഡിൽ ഈ പ്രശ്നം സഗൗരവം അവതരിപ്പിച്ചു. ഇപ്രകാരം ഒരനീതി ഭാരതത്തിലെ കത്തോലിക്കാസഭയിൽ നിലനില്ക്കുന്നു എന്ന് അപ്പോൾ മാത്രമാണ് പല പാശ്ചാത്യ പിതാക്കന്മാരും അറിയാൻ ഇടയായത്. തുടർന്ന് മാർപാപ്പാ

1987 മെയ് 25-ന് ഭാരതത്തിലെ എല്ലാ കത്തോലിക്കാ മെത്രാന്മാർക്കും കത്തയച്ചു. പൗരസ്ത്യർ പറയുന്നത് ന്യായയുക്തമാണെന്നും പൗരസ്ത്യർക്ക് അവരുടേതായ രീതിയിൽ ആരാധനാ സൗകര്യങ്ങൾ ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്നും സുവിശേഷപ്രസംഗം എല്ലാ സഭകളുടെയും കടമയാണെന്നും മറ്റും പാപ്പാ എഴുതി. ഒരു സാധാരണക്കാരനായ ഒന്നിലേറെ മെത്രാനാകാം എന്നും കല്യാൺരൂപത ഉടൻ സ്ഥാപിക്കണമെന്നും നിർദ്ദേശിച്ചു. പഴയ ലത്തീൻ സഭാശാസ്ത്രം മാത്രം അറിയാവുന്ന പല ലത്തീൻ മെത്രാന്മാരും ഇപ്പോഴും പ്രായോഗികമായി ഇതു നടപ്പാക്കുന്നത് തടസ്സപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്.

ഈ സ്ഥിതിവിശേഷം മാറാതെ ഭാരതത്തിൽ എക്യുമെനിക്കൽ ചർച്ചകൾ വിജയിക്കയില്ല. ഭാരത കത്തോലിക്കരിൽ പലരും ഇപ്പോഴും എക്യുമെനിസവും സഭാശാസ്ത്രവും സംബന്ധിച്ചു "ന്ററാണ്ടുകൾ പുറകിലാണ്". നാമിനി വളരെയധികം മുന്നോട്ടു പോയെങ്കിലേ 'സഭൈക്യകാര്യലയത്തിന്റെ തുറന്ന മനഃസ്ഥിതിയും വിശാലമായ കാഴ്ചപ്പാടും കൈവരികയുള്ളൂ. അതു സാധിക്കുമോ?

ഗ്രന്ഥസൂചിക

G. Chediath - T. Vellilamthadam, *Ecumenism in Danger*, Kottayam 1986.
 E.R. Hambye, *Dimensions of Eastern Christianity*, Kottayam, 1983, പേ. 133-143.
 മുക്ളിൽ പേ. 132ലെയും 166ലെയും ഗ്രന്ഥസൂചിക കാണുക.

അധ്യായം 14

ലത്തീൻസഭയും ഗ്രീക്കുസഭയും

ക്രിസ്തുവിന്റെ ഏകസഭയുടെ രണ്ടു ശാഖകളെപ്പോലെ ലത്തീൻ സഭയും ഗ്രീക്കു സഭയും ആദ്യത്തെ പതിമൂന്നു നൂറ്റാണ്ടുകൾ ഒന്നായി മുന്നോട്ടുപോയി. തുടർന്നുള്ള കാലഘട്ടങ്ങളിൽ അകൽച്ച വലിക്കയും പരിപൂർണ്ണമായ സംസർഗവും കൂട്ടായ്മയും കൂടാതെ ഇരു സഭകളും രണ്ടുവഴിക്കു വളരുകയും ചെയ്തു. രാഷ്ട്രീയവും മതപരവുമായ കാരണങ്ങൾ ഈ അകൽച്ചയ്ക്കു പിന്നിലുണ്ട്. ഇതേപ്പറ്റി ചുരുക്കി വിവരിക്കുകയാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ. പൊതുവെ, 1054 ആണ് കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും തമ്മിലുള്ള പിളർപ്പിന്റെ വർഷമായി ചൂണ്ടിക്കാണിക്കാറുള്ളത്. എന്നാൽ അതു് അത്ര കൃത്യമായി ശരിയല്ല. നാലാം കുരിശുയുദ്ധമാണ് (1204) കിഴക്കിനെയും പടിഞ്ഞാറിനെയും തമ്മിൽ മതപരമായും വൈകാരികമായും അകറ്റിയത്. 1204-നു ശേഷവും സംസർഗവും കൂട്ടായ്മയും നിശ്ശേഷം ഇല്ലാതായില്ല. സഭൈക്യ സംരംഭങ്ങൾ രണ്ടു ഭാഗത്തുനിന്നും ഉണ്ടായി എങ്കിലും അവ വിജയിച്ചില്ല. പിന്നീട് ഐക്യോഭിവാഞ്ച ശക്തിപ്പെട്ടത് ഇക്കഴിഞ്ഞ രണ്ടാം വത്തിക്കാൻ സൂനഹദോസോടുകൂടെയാണ്.

പിളർപ്പിനു പശ്ചാത്തലമൊരുക്കിയ രാഷ്ട്രീയകാരണങ്ങൾ ആദ്യമായി അപഗ്രഥിക്കാം. സഭയും രാഷ്ട്രവും വളരെയധികം കെട്ടുപിണഞ്ഞുകിടന്ന അക്കാലത്തു് തികച്ചും രാഷ്ട്രീയകാരണം എന്നു പറയാൻ പ്രയാസമാണ്. നാലു രാഷ്ട്രീയ കാരണങ്ങളാണ് ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുവാനുള്ളത്.

- 1 പാശ്ചാത്യരോമാസാമ്രാജ്യത്തിന്റെ തകർച്ച
- 2 തെസ്സലോനിക്കയിലെ വികാരിയേറു്
- 3 ബൾഗേറിയൻ പ്രശ്നം
- 4 തെക്കേ ഇറ്റലിയിലെ നോർമൻ ആക്രമണം.

1 പാശ്ചാത്യ രോമാസാമ്രാജ്യത്തിന്റെ തകർച്ച

ബാർബേറിയൻ ആക്രമണത്തിൽ (476) റോം വീണു. തുടർന്നുള്ള കാലഘട്ടങ്ങളിൽ റോമിനെയും ഇറ്റലിയെയും രക്ഷിക്കാൻ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിനു കഴിഞ്ഞില്ല. എങ്കിലും വളരെക്കാലത്തേക്കു് ഇറ്റലിയിലുടനീളം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ വസ്തുവകകളും സ്വാധീനമുള്ള പ്രദേശങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. റോമിലെ പാപ്പായും ഇറ്റലിയുമെല്ലാം തുടർന്നും തങ്ങളുടെ സാമ്രാജ്യത്തിലെ പ്രജകളായിത്തന്നെ കിഴക്കുള്ള ചക്രവർത്തിമാർ കണ്ടു. വടക്കേ ഇറ്റലിയിൽ ആധിപത്യം ഉറപ്പിച്ച ലൊംബാർഡുകളിൽ നിന്നുള്ള ആക്രമണത്തെ നേരിടാൻ റോമിലെ പാപ്പാമാർ ഗാളിലെ (ഫ്രാൻസിയിലെ) ഫ്രാങ്കുകളുടെ സഹായം തേടി. അവരുടെ നേതാക്കന്മാരായ പെപ്പിനും (751-68) ചാർളിമെയിനും, (768-814) റോമിന്റെ സഹായത്തിനെത്തി. അവരുടെ സഹായത്തോടുകൂടി പാപ്പാത്തു് പേപ്പൽ സംസ്ഥാനങ്ങളുണ്ടായി. 800-മാണ്ടിൽ ക്രിസ്തുസഭീവസംലെയോ III പാപ്പാ (795-816) ചാർളിമെയിനെ പാശ്ചാത്യലോകത്തെ വിശുദ്ധ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ചക്രവർത്തിയായി റോമിൽ വെച്ച് കിരീടം ധരിപ്പിച്ചു. പാപ്പാ തങ്ങളോടുള്ള ബന്ധത്തിൽ നിന്നകന്നു് യൂറോപ്പിലെ "അപരിഷ്കൃതരുടെ" സാമ്രാജ്യത്തോടു് അടുത്തതു് ഞെട്ടലോടുകൂടിയേ പൗരസ്ത്യർക്കു കാണാൻ സാദ്ധ്യിച്ചുള്ള. അതുപോലെ പാപ്പാ ഒരു ഭൗതികാധികാരി എന്ന നിലയിൽ അധികാര വിസ്മൃതി വരുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നതും സഭാപരമായ അകൽച്ചയ്ക്കുള്ള രാഷ്ട്രീയ പശ്ചാത്തലമായി കണക്കാക്കാം. ഫ്രാങ്കുകളുടെ സാമ്രാജ്യത്തിനുശേഷം (742-887) ജർമ്മൻകാരുടെ സാമ്രാജ്യം ഉണ്ടായി (914-1075). അതേപ്പറ്റി താഴെ ചൂട്ടു ചെയ്യുന്നതാണ്.

2. തെസലോനിക്കയിലെ വികാരിയേറു്

ഇല്ലിരിക്കും പ്രീഫെക്ചറിലെ ഡേഷ്യ, മാസിഡോണിയ എന്നീ പ്രദേശങ്ങളുടെയും പാശ്ചാത്യ ഇല്ലിറിയ (ഡൽമേഷ്യ) എന്ന പ്രദേശത്തിന്റെയും പേരിൽ കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും തമ്മിൽ അഭിപ്രായ വ്യത്യാസമുണ്ടായി. ഇന്നത്തെ ഗ്രീസ്, യുഗോസ്ലാവിയ, അൽബാനിയ എന്നിവയായിരുന്നു തർക്കപ്രദേശങ്ങൾ.¹ ഇവയിൽ ചില പ്രദേശങ്ങൾ പൗരസ്ത്യ റോമാസാമ്രാജ്യത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ടിരുന്നെങ്കിലും സഭാപരമായി അവിടെ മേൽനോട്ടം വഹിച്ചിരുന്നതു് റോമിലെ പാപ്പായായിരുന്നു. സിറീചിയസ് പാപ്പാ (384-99) ഗ്രീസിലെ തെസ്സലോനിക്കാ രൂപതാദ്ധ്യക്ഷൻ അനീസിയസിനു ഏഴുതീയകത്തിൽനിന്നു് ഇതു വ്യക്തമാണ്. ഇന്നസെൻറു് പാപ്പാ (402-17)

1. മുകളിൽ പേ. 93-100 കാണുക.

415-ൽ തെസ്സലോനിക്കായിൽ ഒരു വികാരിയേററും സ്ഥാപിച്ചു. ഇല്ലിറിക്കും പ്രദേശങ്ങളിൽ തന്റെ നാമത്തിൽ മേലന്വേഷണം നടത്താൻ അനീസിയൂസിനെ അധികാരപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടുള്ളതായിരുന്നു ഈ നിയമനം. ലെയോ മാർപാപ്പയും (440-61) തന്റെ വികാരിയുടെ മേൽ അധികാരം നടത്തുന്നതായി കാണാം. തെസ്സലോനിക്കയിലെ വികാരി ഒരിക്കൽ തന്റെ പരിധിവിട്ടു പ്രവർത്തിച്ചതിനു് ലെയോ കുറപ്പെടുത്തുന്നു. പൗരസ്ത്യരാജ്യം പാപ്പായുടെ ചെയ്തുകൊടുത്ത ചോദ്യം ചെയ്യാനോ അവിടെ അധികാരപ്രയോഗം നടത്താനോ മുതിർന്നില്ല. എന്നാൽ ജസ്റ്റീനിയൻ ചക്രവർത്തി (527-65) പാപ്പായോടാലോചിക്കാതെ ഒരു രാജകീയ വിളംബരം വഴി തന്റെ ജന്മനഗരമായ ജസ്റ്റീനിയാനാ പ്രീമാസ്റ്റ് 535-ൽ സഭാപരമായി സൂപ്പർ മെത്രാപ്പോലീത്തൻ സ്ഥാനം നൽകി. 'ഡേഷ്യാമെഡിത്തറാണയാ' സിവിൽ രൂപതയുടെ മെത്രാപ്പോലീത്തായിരുന്ന ഈ പട്ടണവും തെസ്സലോനിക്കാ വികാരിയുടെ അധികാരത്തിൻ കീഴിലായിരുന്നു. ഈ വികാരിയേററിന്റെ കീഴിലുണ്ടായിരുന്ന രൂപതകളെല്ലാം ചക്രവർത്തി താൻ ഉയർത്തിയ രൂപതയ്ക്കു ഏകപക്ഷീയമായി നൽകി. തെസ്സലോനിക്കയെപ്പറ്റി പരാമർശിക്കുകയോ പാപ്പായോടനുരമതി തേടുകയോ ചെയ്തില്ല. ചക്രവർത്തി ശക്തനും പാപ്പാ ബലഹീനനുമായിരുന്നു എങ്കിലും ഇതു് റോമിന്റെ അധികാരത്തിലുള്ള കടന്നുകൂട്ടലായിരുന്നു. തുടർന്നു് 545-ലെ 131-ാം നിയമത്തിലൂടെ പോപ്പു് വിജിലിയൂസുമായി ഉണ്ടാക്കിയ 'ധാരണ' അനുസരിച്ചു് ജസ്റ്റീനിയാനാ പ്രീമായ്ക്കു് റോമിന്റെ വികാരിയുടെ സ്ഥാനം നൽകി. എന്നാൽ ജസ്റ്റീനിയന്റെ കാലത്തു് അവിടെ രേച്ചവരാരും റോമിനെ സമീപിക്കാൻ ജസ്റ്റീനിയൻ അനുവദിച്ചില്ല. തുടന്നുള്ള നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ ഈ വികാരിയേററിന്റെ മേൽ റോമിനുള്ള അധികാരം നാമമാത്രമായിരുന്നു. പ്രതിമാണ്ടേകുന്ന ലെയോ മൂന്നാമൻ ചക്രവർത്തി (675-741) 732-ൽ ഇല്ലീറിയൻ പ്രദേശങ്ങളിലുള്ള രൂപതകളെല്ലാം പാപ്പായുടെ ഭരണത്തിൽ നിന്നു മാറ്റി കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ കീഴിലാക്കി. എങ്കിലും പാപ്പാമാർ തുടർന്നും ഈ പ്രദേശങ്ങളുടെ മേൽ അവകാശവാദം പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതായി കാണാവുന്നതാണ്. 2

3. ബൾഗേറിയൻ പ്രശ്നം

ടർക്കിഷ് വംശജരായിരുന്നു ബൾഗേറിയക്കാർ. 679 - ഓട്ടകൂടി അവർ കരിങ്കടലിന്റെ പടിഞ്ഞാറുഭാഗത്തുള്ള ബാൽക്കൻ പ്രദേശങ്ങളിൽ കടന്നുവന്നു. അവർക്കു മുമ്പേ അവിടെയെത്തിയ

2. Hubert Jedin, History of the Church, II. 255. 257. 266. 641-4.

സ്ലാവിക് വംശജരായി അവർ വേഗം അലിഞ്ഞു ചേർന്നു. 802- മുതൽ അവർ അവരുടെ ഒരു സ്വതന്ത്ര രാജ്യം സ്ഥാപിക്കാൻ പരിശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവർ മാറിമാറി ബിസന്റയിൻകാരോടും ചാർളിമെയ്നോടും യുദ്ധം ചെയ്തു് ജയാപജയങ്ങൾ ഏറ്റു വാങ്ങി. അപൂർവ്വം ചിലർ ക്രിസ്ത്യാനികളായി എന്നതൊഴിച്ചാൽ കാര്യമായ മതപരിവർത്തനം അവരുടെ ഇടയിൽ ഉണ്ടായില്ല. 864-ൽ ബിസന്റയിൻ ചക്രവർത്തി മിഖായേൽ മൂന്നാമൻ (856-67) ബൾഗേറിയൻ നേതാവു് ബോറിസിനെ (852-88) പരാജയപ്പെടുത്തി ക്രിസ്തുമതത്തിൽ ചേർത്തു. തുടർന്നു് ഇവരെ ക്രിസ്തുമതത്തിൽ കൊണ്ടുവരാൻ റോമിൽ നിന്നു് നിക്കൊളാസു് പാപ്പായുടെ നേതൃത്വത്തിൻ (858-67) ഫ്രാങ്കിഷ് രാജാക്കന്മാരും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രിയർക്കീസു് ഫോസിയസിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ (858-67) ബിസന്റയിൻ ചക്രവർത്തിമാരും പരിശ്രമിച്ചു. ഇല്ലിറിക്കും പ്രദേശങ്ങളുടെ മേൽ റോമിനുള്ള അവകാശവാദം നിക്കൊളാസു് പാപ്പാ ഈ അവസരം മുന്നോട്ടു വച്ചു. അതുകൊണ്ടു് ബൾഗേറിയയിൽ ക്രിസ്തുമത പ്രചരണത്തിനു് റോമിൽ നിന്നാണു നേതൃത്വം കൊടുക്കേണ്ടതെന്നു് അദ്ദേഹം വാദിക്കുകയും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിനു് എഴുതുകയും ചെയ്തു. ബൾഗേറിയൻ തന്നെയും മാറി മാറി റോമിനെയും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിനെയും സമീപിക്കുകയും ആശ്രയിക്കുകയും ചെയ്തുപോന്നു. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ പാത്രിയർക്കീസിനെ പോലൊരാൾ തങ്ങൾക്കും വേണം എന്നു കരുതി അവർ ആദ്യം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിനെ ആശ്രയിച്ചു. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ നിന്നു് മിഷനറിമാർ പോയി. എന്നാൽ ബോറിസിന്റെ ആവശ്യം ബിസന്റയിൻകാർ നിരാകരിച്ചു. ഉടനെ അദ്ദേഹം ഫ്രാങ്കിഷ് രാജാവായ ലൂയിസു് രണ്ടാമനെ സമീപിച്ചു് (866) ഒരു മെത്രാനേയും മിഷനറിമാരേയും ആവശ്യപ്പെട്ടു. അതേ അവസരം അദ്ദേഹം റോമിനെയും സമീപിച്ചു.

പോപ്പു് ഊനിയായിലെ പോൾ, പോർത്തോയിലെ ഫെർമോസുസു് എന്നിങ്ങനെ രണ്ടു മെത്രാന്മാരെ നിക്കൊളാസു് മാർപാപ്പാ അയച്ചുകൊടുത്തു ബോറിസു് ചോദിച്ച 106 ചോദ്യങ്ങൾക്കുള്ള മറുപടിയും പാപ്പാ നൽകി. തുടർന്നു് ബോറിസു് ബൾഗേറിയയിൽ ഉണ്ടായിരുന്ന ഗ്രീക്കു മിഷനറിമാരെ തിരിച്ചയച്ചു. ലത്തീൻകാർ പല വിചിത്രാചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങൾ അവിടെ നടപ്പാക്കുന്നു എന്നു് ബിസന്റയിൻ മിഷനറിമാർ കുറപ്പെടുത്തി. ഗ്രീക്കുകാർ ലത്തീൻകാരെ കുറപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു് സാധാരണ പറയുന്ന സംഗതികളൊക്കെയാണ് അവർ ഉന്നയിച്ചതു്. എന്നാൽ തങ്ങൾക്കു് ഒരു മെത്രാപ്പോലീത്തായെ അനുവദിച്ചു തരണം എന്ന ആവശ്യം റോമും നിരാകരിച്ചു. അതേത്തുടർന്നു് ബൾഗേറിയക്കാർ (870) കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ നിന്നുള്ള മിഷനറിമാരെ സ്വീകരിക്കുകയും റോമൻ മിഷ

നറീമാരെ തിരസ്സരിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ പ്രശ്നത്തിന്റെ പേരിൽ ഫോസിയൂസ് പാത്രിയർക്കീസും മറ്റും ലത്തീൻകാരെയും ലത്തീൻ ആചാരങ്ങളെയും കഠപ്പെടുത്താൻ തുടങ്ങി. അത് അകൽച്ചയ്ക്കു ആക്കം കൂട്ടി.³

4. തെക്കേ ഇറ്റാലിയിലെ നോർമൻ ആക്രമണം

തെക്കേ ഇറ്റാലിയിൽ ബിസന്റയിൻ ചക്രവർത്തിമാരുടെ ധാരാളം വസ്തുവകകളും ജനങ്ങളും ഉണ്ടായിരുന്നു. പാശ്ചാത്യ ലോകത്തുയർന്നുവന്ന ചക്രവർത്തിമാർ അവയെ കടന്നാക്രമിച്ചത് ബിസന്റയിൻകാർക്കിഷ്ടപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ജർമ്മൻ ചക്രവർത്തിമാർ അവർ ആക്രമിച്ചപ്പോഴൊക്കെ, പാപ്പാ തങ്ങളിൽ നിന്നും അവ പിടിച്ചെടുത്തു തന്റെ കീഴിലാക്കാൻ ഉദ്യമിക്കുന്നതായി അവർ ധരിച്ചു. ചരിത്രപരമായി തെക്കേ ഇറ്റാലി പാശ്ചാത്യ പാത്രിയാർക്കേറ്റിലായിരുന്നെങ്കിലും എട്ടാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ബിസന്റയിൻ സ്വാധീനം കൊണ്ടു് അവിടെ ബിസന്റയിൻ രൂപതകളുണ്ടായി. നോർവേയിൽ നിന്നുവന്ന ആക്രമണകാരികളായ നോർമൻകാർ 1040-നും 1071-നും ഇടയ്ക്കു് തെക്കേ ഇറ്റാലിയിൽ ഒരു ചെറിയ രാജ്യം സ്ഥാപിച്ചു. പ്രായോഗികമായി അവർ അവിടുത്തെ ബിസന്റയിൻ ഭരണം അവസാനിപ്പിച്ചു. വടക്കുള്ള ജർമ്മൻ സാമ്രാജ്യത്തെയും അവർ കീടിലം കൊള്ളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവരുമായി പാപ്പാമാർ നടത്തിയ ബന്ധങ്ങളും പൗരസ്ത്യ-പാശ്ചാത്യ ബന്ധത്തെ ഉലച്ചു. ഇത്രയുമാണ് രാഷ്ട്രീയപശ്ചാത്തലങ്ങൾ.

ഇനിയും കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും തമ്മിലുള്ള സഭാപരമായ ബന്ധങ്ങൾ (5-13 നൂറ്റാണ്ടു്) അപഗ്രഥനാവിഷയമാക്കാം. പത്തു് തലക്കെട്ടിൽ പരസ്പര ബന്ധം ചർച്ച ചെയ്യാം:

- 1 അകാചിയൻ ശീശ്ഠ (484-518)
- 2 മൂന്നു ധ്യാനങ്ങളുടെ മേലുള്ള ശാപം (553)
- 3 "എക്യുമെനിക്കൽ പാത്രിയർക്കീസു്" സംജ്ഞ (6thc.)
- 4 ഏകചിത്തവാദം (7thc.)
- 5 പ്രതിമാഭജനം (730-843)
- 6 ഇശേഷ്യസും ഫോസിയൂസും (847-95)
- 7 ലെയോ ആറാമൻ ചക്രവർത്തിയുടെ നാലാം വിവാഹം (901-12)
- 8 ജർമ്മൻകാരുടെ തെക്കേ ഇറ്റാലിയും (10thc.)
- 9 മിഖായേൽ ചെറുളാരിയൂസു് (1043-58)
- 10 കരിശുയുദ്ധങ്ങൾ (11th -13thc.)

3. ഈ ഭാഗം വിശദമായി താഴെ ചർച്ച ചെയ്യുന്നതാണ്.

1 അകാചിയൻ ശീശ്ഠ (484-518)

അകാചിയൻ ശീശ്ഠയുടെ കാലത്തു് റോം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളുമായി സംസർഗത്തിനു കൂട്ടാക്കിയില്ല.⁴ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ പാത്രിയർക്കീസായ അകാചിയൂസിനെ മുടക്കി. തുടന്നു ഭരണം നടത്തിയ പാത്രിയർക്കീസുമാർ കൂട്ടായ്മ വീണ്ടെടുക്കാൻ ശ്രമിച്ചെങ്കിലും സേനോ ചക്രവർത്തിയുടെ 'ഹെനോട്ടിക്കോൻ' എന്ന കാൽസീഡൺ വിരുദ്ധ രേഖയെ തള്ളിപ്പറഞ്ഞശേഷം മാത്രമേ റോമൻ മെത്രാൻ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളുമായി സംസർഗം പുനഃസ്ഥാപിച്ചുള്ളൂ.⁵

2 മൂന്നു ധ്യാനങ്ങളുടെ മേലുള്ള ശാപം

ജസ്റ്റീനിയൻ ചക്രവർത്തിയുടെ കാലത്തു്, ഏകസ്വഭാവ വാദികളെ തൃപ്തിപ്പെടുത്താനായി 'മൂന്നു ധ്യാനങ്ങളെ' ശപിക്കാൻ ജസ്റ്റീനിയൻ ചക്രവർത്തി മുന്നോട്ടുവന്നു. വിജിലിയൂസു് പാപ്പാ വിസമ്മതിച്ചപ്പോൾ ജസ്റ്റീനിയൻ അദ്ദേഹത്തെ വലിച്ചിഴച്ചു് കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലേക്കു കൊണ്ടുപോയി. നിർബന്ധിച്ചു് അംഗീകരിപ്പിച്ചു. എന്നാൽ സ്വതന്ത്രനായപ്പോൾ പാപ്പാ അതു് തിരസ്സരിക്കുകയും അവസാനം അംഗീകരിക്കുകയും ചെയ്തു. ഈ നടപടികൾ സഭാചരിത്രത്തിലെ ഇരുണ്ട അധ്യായങ്ങളാണ്. കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും തമ്മിലുള്ള അകലത്തിനു് ഈ സംഭവം ആക്കം കൂട്ടി. സഭയുടെ സംസർഗത്തിലും വിശുദ്ധിയിലും നിദ്ര പ്രാപിച്ചു മൺമാഞ്ഞുപോയ പിതാക്കന്മാരെ അധികാരത്തിന്റെ ഉരുക്കുമുഷ്ടി ഉപയോഗിച്ചു് സഭാഭ്രഷ്ടരാക്കിയതു് അംഗീകരിക്കാനാവാത്ത ഒരു വലിയ സമൂഹം പാശ്ചാത്യ ലോകത്തുണ്ടായിരുന്നു. ഭീഷണിക്കു വഴങ്ങിയാണ് വിജിലിയൂസു് ഇപ്രകാരം ചെയ്തെന്നും അവർ ഉറപ്പായി കരുതി.⁶

3. എക്യുമെനിക്കൽ പാത്രിയർക്കീസു് - സംജ്ഞ

കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ പാത്രിയർക്കീസുമാർ 579 - നു ശേഷമുള്ള കാലഘട്ടങ്ങളിൽ 'എക്യുമെനിക്കൽ പാത്രിയർക്കീസു്' എന്ന സ്ഥാനപ്പേർ ഉപയോഗിക്കാൻ തുടങ്ങി. ബിസന്റയിൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ ഏറ്റവും ഉന്നതനായ സഭാധികാരി എന്ന അർത്ഥത്തിലാണ് പൗരസ്ത്യർ അതുപയോഗിച്ചതു്. എന്നാൽ ക്രിസ്തീയ എളിയുടെ അഭാവത്തിലാണ് ഇപ്രകാരമൊക്കെ ഉപയോഗിക്കു

- 4. മുകളിൽ പേ. 114 കാണുക.
- 5. H. Jedin, *op. cit.* II. 421-32.
- 6. *Ibid.* 433-450.

നന്തെന്ന് പറഞ്ഞു ഗ്രിഗറി മാർപാപ്പാ (590-604) കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രിയർക്കീസ് ജോൺ നാലാമനെ (582-95) കുറപ്പെടുത്തി. ബിസന്റയിൻ ചക്രവർത്തി കോൺസ്റ്റന്റയിൻ നാലാമൻ 678-ൽ പാപ്പായെ 'എക്യുമെനിക്കൽ പാപ്പാ' എന്നും വിളിച്ചു കാണുന്നുണ്ട്. ഏതായാലും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ ഈ സംഘത്തെ എടുത്തത് പാശ്ചാത്യർക്കു പിടിച്ചില്ല. മിശിഹാ മാത്രമാണ് 'എക്യുമെനിക്കൽ', അതായത് 'സാർവത്രിക ഗുരു' എന്നായിരുന്നു അന്നത്തെ വാദം.

4. ഏകചിത്തവാദം (Monothelism)

ഈ പാഷണ്ഡത പൗരസ്ത്യദേശത്തു വ്യാപിച്ചപ്പോൾ അതിനെ എതിർത്ത ഹൊണോറിയസ് പാപ്പായ്ക്കു (625-38) പൗരസ്ത്യ ചക്രവർത്തിമാരിൽ നിന്നു നിന്ദ്യമായ പെരുമാറ്റം ഏൽക്കേണ്ടി വന്നു. 'ഏകചിത്തവാദം' ഭാഗികമായി അംഗീകരിക്കുന്നു എന്ന തോന്നൽ പരത്തുന്ന പ്രസ്താവന പാപ്പാ നടത്തി. തുടന്നു രേണം നടത്തിയ മാർട്ടിൻ ഒന്നാമൻ പാപ്പാ (649-55) ഏകചിത്തവാദത്തെ ശക്തിയായി എതിർത്തു. ലാറററനിൽ വെച്ചുകൂടിയ ഒരു സിനഡ് (649) ക്രിസ്തുവിൽ രണ്ടു ചിത്തമുണ്ടെന്നു പ്രഖ്യാപിച്ചു. ഏകചിത്തവാദം പഠിപ്പിച്ച സേർജിയസ്, പീറ്റർസ് എന്നീ പാത്രിയർക്കീസുമാരെയും ഫാസിസിലെ സൈറസിയനെയും സഭാഭ്രഷ്ടരാക്കി. ഹൊണോറിയസ് പാപ്പായെ സിനഡ് ശപിച്ചില്ല. പ്രതിമാഭജകനായ കോൺസ്റ്റന്റസ് രണ്ടാമൻ ചക്രവർത്തി (641-68) ഉടനെ പാപ്പായെ അറസ്റ്റു ചെയ്തു കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലേക്കു കൊണ്ടുപോയി. അവിടെവെച്ച് രാജദ്രോഹക്കേരം ചുമത്തി സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കി കൊലയ്ക്കു വിധിച്ചു; പിന്നീടു നാടുകടത്തലാക്കി മാറ്റി. ക്രിമിയായിലേക്കു നാടുകടത്തി. അവിടെ വെച്ച് 655-ൽ അദ്ദേഹം മരിച്ചു. പാപ്പായോടു ഇത്ര ക്രൂരമായും നിന്ദ്യമായും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പ്രവർത്തിച്ചതിൽ റോമു പശ്ചാത്യലോകവും നടങ്ങിപ്പോയി. കാലക്രമത്തിൽ, സത്യവിശ്വാസത്തിനു വേണ്ടി ജീവൻ ഹോമിച്ച ധീരരക്തസാക്ഷിയായി കിഴക്കു പടിഞ്ഞാറുമുള്ള സഭകൾ പാപ്പായെ പ്രകീർത്തിച്ചു.⁷

ക്രൂരനായ കോൺസ്റ്റന്റസ് രണ്ടാമനുശേഷം ചക്രവർത്തിയായ കോൺസ്റ്റന്റൈൻ നാലാമൻ (668-85) റോമുമായി ഉരസലിന് ഒട്ടും താല്പര്യമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ബിസന്റയിൻ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ പൗരസ്ത്യ പ്രവിശ്യകൾ ഒന്നൊന്നായി ഇസ്ലാമിന് കീഴ്പ്പെട്ടു കൊണ്ടിരുന്ന കാലമായിരുന്നതു്. ഏകസ്വഭാവവാദികളുടെ കേന്ദ്ര

7. Ibid. 457-63.

ങ്ങളായിരുന്ന ഈജിപ്തും സിറിയയും സാമ്രാജ്യത്തിനു നഷ്ടപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞു. ഏകസ്വഭാവവാദികളെ പ്രീണിപ്പിക്കുന്ന നയം തുടരേണ്ടതില്ലെന്ന് ചക്രവർത്തിക്കു ബോധ്യമായി. എങ്കിൽ പിന്നെ പാശ്ചാത്യലോകത്തുള്ള ക്രൈസ്തവ സഹോദരങ്ങളുമായി ധാരണയുണ്ടാക്കി മുൻപോട്ടു പോകുന്നതുതന്നെ നല്ലതു് എന്ന ചിന്തയത്രേ അദ്ദേഹത്തെ ഈ തീരുമാനത്തിലേക്കു നയിച്ചതു്. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ വെച്ച് ആറാം എക്യുമെനിക്കൽ സിനഡ് (680-1) നടന്നു. റോമൻ പാപ്പാ അഗാതോ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ച പാതയിലൂടെ സിനഡ് നീങ്ങി. ഏകചിത്തവാദം പാഷണ്ഡതയായി കണക്കാക്കപ്പെട്ടു. അന്ത്യോക്യാ പാത്രിയർക്കീസ് ഉൾപ്പെടെ ആറു മെത്രാന്മാർ എതിർത്തു. അവരെ സിനഡ് മുടക്കി. കൂടാതെ ഫാറാനിലെ തിയഡോർ, ഫാസിസിലെ സൈറസ്, സേർജിയസ്, പീറ്റർസ് എന്നീ പാത്രിയർക്കീസുമാർ, ഹൊണോറിയസ് പാപ്പാ എന്നിവരെയും മുടക്കപ്പെട്ടവരുടെ പട്ടികയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി. അന്ത്യോക്യാ പാത്രിയർക്കീസിനെയും മറ്റും മുടക്കിയെങ്കിലും തുടന്നു നടപടി ഒന്നും ഉണ്ടായില്ല. കാരണം അവരാരും അപ്പോൾ ബിസന്റയിൻ സാമ്രാജ്യത്തിലെ പ്രജകളായിരുന്നില്ല; പിന്നെയോ അറബിഭരണത്തിൻ കീഴിലായിരുന്നു. മരിച്ച മൺ മരണതുപോലെയവരെ ശപിക്കുന്നതിലും അർത്ഥമില്ല എന്ന് അവർ കണ്ടു.⁸

പിന്നീടുണ്ടായ ട്രൂളൻ സിനഡിൽ പല ശിക്ഷണനിയമങ്ങളും പാസ്സാക്കി. ചക്രവർത്തിയുടെ കൊട്ടാരത്തിലെ ഒരു ഹാളിൽ (domed hall) വെച്ചായിരുന്നു ചർച്ചകൾ. അഞ്ചും ആറും സിനഡുകളുടെ പൂർത്തീകരണമായിട്ട് ഇതിനെ കരുതുന്നതിനാൽ ക്വിനിസെക്സ് (quinisext) എന്നും വിളിക്കുന്നു. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ സന്നിഹിതരായിരുന്ന രണ്ടു പേപ്പൽ പ്രതിപുരുഷന്മാർ മാത്രമേ പാശ്ചാത്യ ലോകത്തുനിന്നു ഇതിൽ സംബന്ധിച്ചുള്ളു. എന്നാൽ പോപ്പിന്റെ ഒപ്പിനായി നടപടികളിൽ സ്ഥലമൊഴിച്ചിട്ടിരുന്നു. പോപ്പ് സേർജിയസ് (687-701) ഒപ്പിടാൻ വിസമ്മതിച്ചപ്പോൾ ബലപ്രയോഗം നടത്തി അദ്ദേഹത്തെ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ കൊണ്ടുവരാനുള്ള ശ്രമം നടന്നു. എന്നാൽ അതു നടന്നില്ല. ഈ സിനഡും ഏകചിത്തവാദ ചിന്താഗതിയെ പ്രതി ഹൊണോറിയോസ് പാപ്പായെ കുറപ്പെടുത്തി. കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറുമുള്ള സഭകൾക്കുവേണ്ടിയായിരുന്നു സിനഡിന്റെ കാനോനുകൾ (102). എങ്കിലും പങ്കെടുത്തവർ മിക്കവരും പൗരസ്ത്യരായിരുന്നു; സിനഡ് പൗരസ്ത്യമനുസ്ഥിതിയാണ് കൂടുതലായും പ്രതിഫലിപ്പിച്ചതു്. ചില ലത്തീൻ രീതികളെയും ആചാരങ്ങളെയും അപലപിക്കുകയും ചെയ്തിരുന്നു. റോം കഴിഞ്ഞാൽ അടുത്ത സ്ഥാനം കോൺ

8. Ibid. 462-3.

സ്റ്റാൻറിനോപ്പിളിനാണെന്നും ഈ സിനഡും ആവർത്തിച്ചപരയുകയുണ്ടായി. ഈ കാരണങ്ങളാലാകാം സേർജിയൂസ് പാപ്പാ അംഗീകാരം നൽകാതിരുന്നത്. എന്നാൽ ഹഡ്രിയാൻ പാപ്പായും (772-95) ജോൺ എട്ടാമൻ പാപ്പായും (872-82) ഒരു പരിധിവരെ ഈ സിനഡിന്റെ കാനോനകൾ അംഗീകരിച്ചു.

മുകളിൽ പറഞ്ഞ ചില അപൂർവസന്ദർഭങ്ങളോഴിച്ചു പാശ്ചാത്യ പൗരസ്ത്യ ബന്ധം പൊതുവെ വളരെക്കാലത്തേക്കു തൃപ്തികരമായിരുന്നു. ജസ്റ്റിൻ ഒന്നാമനെ 524-ൽ കോൺസ്റ്റാൻറിനോപ്പിളിൽ ചക്രവർത്തിയായി കീരീടം ധരിപ്പിച്ചതു് ജോൺ ഒന്നാമൻ പാപ്പായാണു് (523-6). കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രീയർക്കീസ് അന്തീമൂസ് (535-6) ഏകസ്വഭാവവാദത്തെ പിൻതാങ്ങിയതിന്റെ പേരിൽ അഗാപീറാസ് പാപ്പാ 536-ൽ അദ്ദേഹത്തെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കി. കോൺസ്റ്റൻടൈൻ ഒന്നാമൻ പാപ്പായെ (708-15) 710-ൽ ബിസന്റയിൻ ചക്രവർത്തിയും പാത്രീയർക്കീസും വളരെ ആഡംബരപൂർവ്വം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ സ്വീകരിച്ചു. അദ്ദേഹം ഹാഗിയായ സോഫിയാ കത്തീഡ്രലിൽ വി. കർബ്ബാന അർപ്പിക്കുകയും ചെയ്തു. കൂടാതെ, 606 നും 752 നും ഇടയ്ക്കു് 11 പാപ്പാമാർ ഗ്രീക്കുകാരോ സുറിയാനിക്കാരോ ആയി പൗരസ്ത്യദേശക്കാരായിരുന്നു. അതു് പൗരസ്ത്യരുമായുള്ള ബന്ധം എളുപ്പമാക്കിത്തീർത്തു. പൗരസ്ത്യം അറബി ഭരണത്തിൻ കീഴിൽ വന്നപ്പോഴും പൗരസ്ത്യ പാശ്ചാത്യ ബന്ധമുറപ്പായില്ല; നന്നായി തന്നെ തുടന്നു. അന്ത്യോക്യയിലെ "ഏകചിത്ത ചിന്താഗതിക്കാർ"ക്കെതിരായി വി. മാർട്ടിൻ പാപ്പാ (649-55) അന്ത്യോക്യയിൽ തന്റെ ഡലഗേറായി ഭരിക്കാൻ ആ പാത്രീയാർക്കേറിലെ ഒരു പ്രമുഖ മെത്രാനെത്തന്നെ നിയമിച്ചതായി നാം കാണുന്നു.

5. പ്രതിമാഭഞ്ജനം (മെത്രാക്കൊണൊക്ളാസം)

ഈ പാഷണ്ഡതയുടെ കാലത്തു് (730-75;815-43) പാശ്ചാത്യ പൗരസ്ത്യ സഭകൾ തമ്മിൽ ഉരസൽ ഉണ്ടായി. ലെയോ III (717-40) കോൺസ്റ്റൻടൈൻ V (740-75) ലെയോ V (814-820), മിഖായേൽ II (820-9), തെയോഫിലസ് (829-42) എന്നീ ചക്രവർത്തിമാരായിരുന്നു പ്രധാനപ്പെട്ട പ്രതിമാഭഞ്ജകർ. ക്രിസ്തുവിന്റെയും വിശുദ്ധന്മാരുടെയും ചിത്രങ്ങളെ ബഹുമാനിക്കുന്ന പതിവു് സഭയിലുണ്ടായിരുന്നു. അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടു മുതൽ അതു ശക്തി പ്രാപിച്ചിരുന്നു. വണക്കത്തിൽ മുൻപന്തിയിൽ നിന്നതും അതിനു വ്യാപകമായ പ്രചരണം കൊടുത്തതും സന്നയാസികളായിരുന്നു. എന്നാൽ 730 മുതൽ ലെയോ ചക്രവർത്തി ഛായാപടങ്ങളോടുള്ള

ബഹുമാനത്തിനെതിരായ നിലപാടു സ്വീകരിച്ചു. എതിർത്തവരെ അമർച്ച ചെയ്തും കൊലപ്പെടുത്തിയും ചക്രവർത്തിമാർ മുമ്പോട്ടു നീങ്ങി. അനുകൂലമല്ലാത്ത നിലപാടുകൾ സ്വീകരിച്ച ബിസന്റയിൻ പാത്രീയർക്കീസുമാരെ മാറി തങ്ങളുടെ താൽപര്യമനുസരിച്ചു പ്രവർത്തിക്കുന്നവരെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. റോമൻ പാപ്പാമാർ ഛായാപടങ്ങളെയും പ്രതിമകളെയും ബഹുമാനിക്കുന്ന സന്നയാസികളെയും പിതാക്കന്മാരെയും പിൻതുണച്ചു. പ്രതിമാഭഞ്ജനം പാഷണ്ഡതയായി പ്രഖ്യാപിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. അവസാനം രണ്ടാം നീഖ്യാസിനഡ് (787) പ്രതിമാഭഞ്ജനം നിരാകരിച്ചു. ഛായാ പടങ്ങളെ ബഹുമാനിക്കുന്നതിൽ തെറ്റില്ലെന്നു പറിപ്പിച്ചു. അന്നു കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ ഭരണം നടത്തിയ ഇരുന്നേ രാജ്ഞിയാണു് രണ്ടാം നീഖ്യാസിനഡിനു കളമൊരുക്കിയതു്. 9 നീഖ്യാസ്സുശേഷം പിന്നെയും കിഴക്കു് ഈ പ്രശ്നം പൊന്തിവന്നു: (814-43). അതു കാലക്രമത്തിൽ കെട്ടടങ്ങി. വലിയ നോമ്പിലെ ഒന്നാം ഞായറാഴ്ച ഓർത്തഡോക്സിയുടെ പെരുന്നായ എന്നൊരാഘോഷം (843) നടപ്പിലാക്കി. പ്രതിമാഭഞ്ജനത്തിന്റെ ഈ രണ്ടാം ഘട്ടം അവസാനിപ്പിക്കാൻ മുൻകൈ എടുത്തതു് തിയഡോറാ രാജ്ഞിയാണു് (842-56).

തിയഡോർ സ്റ്റാറൂഡെറാ എന്ന സന്നയാസി (759-826) പ്രതിമാ വന്ദനത്തിന്റെ വലിയ വക്താവായിരുന്നു. അദ്ദേഹവും നൂറുകണക്കിനു മറ്റു് സന്നയാസികളും പൗരസ്ത്യദേശത്തു പീഡിപ്പിക്കപ്പെട്ടപ്പോൾ പാശ്ചാത്യ ലോകത്തു് അഭയം തേടി. അവരെയെല്ലാം പാപ്പാമാർ സന്തോഷപൂർവ്വം സ്വീകരിച്ചു. കൂടാതെ, മെൽക്കീത്താ പാത്രീയർക്കീസുമാർ പ്രതിമാവന്ദനത്തിനു വേണ്ടി നിലകൊണ്ടവരായിരുന്നു. അക്കാലത്താൽ റോമുമായി കൂടുതൽ മെച്ചപ്പെട്ട ബന്ധം ഈ കാലത്തു് നിലനിന്നു. റോമനാശയം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിനേക്കൊണ്ടു് അംഗീകരിപ്പിക്കുന്നതിനും റോമിനു സാധിച്ചു. 'പ്രതിമകളെ വിഗ്രഹാരാധനയായി കരുതി നശിപ്പിക്കുക' എന്ന ചിന്ത സഭയിൽ പുതിയൊരു ചിന്താധാരയായി വളർന്നുവന്നതാണെന്നും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിനെ ബോധ്യപ്പെടുത്താൻ റോമിനു കഴിഞ്ഞു. 10

6. ഇത്ഭേഷ്യസും മോസിയസും

'പ്രതിമാഭഞ്ജനം' ഒട്ടൊക്കെ അവസാനിച്ചപ്പോൾ ബിസന്റയിൻ സഭ പൂർണ്ണമായും ശാന്തത കൈവരിച്ചു എന്നു പറയാൻ സാധ്യം

9. ചാർളിമെയിന്റെ നേതൃത്വത്തിൽ ഫ്രാങ്ക്ഫർട്ടിൽ കൂടിയ സിനഡ് (794) നീഖ്യായുടെ ഡിക്രികളെ ശപിച്ചുതള്ളി. പാപ്പാ നൽകിയ വിശദീകരണമനുസരിച്ചു് പ്രവർത്തിക്കാനും അയാൾ കൂട്ടാക്കിയില്ല.

10. H. Jedin, op. cit. III, p. 26-48.

മല്ല. ചക്രവർത്തിമാർ പ്രസ്തുത സഭയെ നിയന്ത്രിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതിനാൽ പലപ്പോഴും അവരുടെ ഇഷ്ടാനിഷ്ടങ്ങൾക്കനുസരണം സഭയെ അവർ പന്താടിക്കൊണ്ടിരുന്നു. പൂർണ്ണമായും ആ സഭ ഒരു ഇമ്പീരിയൽ സഭയായിരുന്നു. കർക്കശ മാന്സ്യരും തീക്ഷ്മതികളുമായ സന്യാസികളായിരുന്നു പലപ്പോഴും കലഹങ്ങൾ ഇളക്കി വിട്ടുകൊണ്ടിരുന്നത്. തങ്ങളുടെ പക്ഷത്തുള്ളയാളെ പാത്രീയർക്കീസായി കിട്ടാൻ സന്യാസികൾ നിരന്തരം കരുക്കൾ നീക്കിയിരുന്നു. ഈ പശ്ചാത്തലത്തിലാണ് ഫോസിയസിന്റെ പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്ന കലഹം നാം മനസ്സിലാക്കേണ്ടതു്.

ബിസന്റയിൻ പാത്രീയർക്കീസായിരുന്ന മെത്തോഡിയസ് (+847) സന്യാസികളിൽ ചിലരെ (845-6) സഭാഭ്രഷ്ടരാക്കി. അതുപോലെ പ്രതിമാണം ജകരായിരുന്ന ചില മെത്രാന്മാരെയും നീക്കം ചെയ്തു. പാത്രീയർക്കീസിനെയും നിയന്ത്രിക്കേണ്ടതു് തങ്ങളാണ് എന്നതായിരുന്നു സന്യാസികളുടെ ചിന്താഗതി. അദ്ദേഹം വഴങ്ങാത്തതിനാൽ തങ്ങളുടെ പാത്രീയർക്കീസായി അദ്ദേഹത്തെ അംഗീകരിക്കാൻ അവർ വിസമ്മതിച്ചു. നീക്കിയ രൂപതകളിൽ സന്യാസികളിൽ നിന്നുള്ളവരെ മെത്രാന്മാരായി വാഴിക്കാനും മെത്തോഡിയസ് ഒരുമ്പെട്ടില്ല. കാനോനികയോഗ്യതകൾ എല്ലാം ഇല്ലാത്തവരെ അദ്ദേഹം മെത്രാന്മാരാക്കി നിയമിക്കാൻ തുടങ്ങി. സന്യാസികൾ അതിനെ എതിർത്തു് ഗ്രന്ഥങ്ങളെഴുതി. അവരെ പാത്രീയർക്കീസ് മുടക്കി. തദ്ഫലമായി ഒരു ശീശ്യ ഉടലെടുത്തു; കലഹം ശമിക്കുന്നതിനു മുൻപ് മെത്തോഡിയസ് മരിച്ചു.

അടുത്ത പാത്രീയർക്കീസ് തങ്ങളുടെ ആശയക്കാരനായിരിക്കണമെന്നു് കരുതി സന്യാസികൾ അതിനായി കരുക്കൾ നീക്കി. തിയഡോറാ ചക്രവർത്തിനി (842-856) സന്യാസിയായ ഇഗ്നേഷ്യസിനെ (847) തെരഞ്ഞെടുത്തു. മിഖായേൽ ഒന്നാമൻ ചക്രവർത്തിയുടെ മകനായിരുന്നു ഈ സന്യാസി. ഇതിനെ മെത്തോഡിയസിന്റെ കക്ഷിക്കാർ എതിർത്തു. അവരുടെ നേതാവ് ഒരു ഗ്രിഗറി അസ്ബെസ്റാസ് എന്ന മെത്രാൻ ആയിരുന്നു. മെത്തോഡിയസിന്റെ കീഴിൽ അദ്ദേഹം ഒരു സഭാനേതാവായിരുന്നു. രാജ്ഞിയുടെ ഹിതം പോലെ സംഗതികൾ നടന്നു; അവസാനം മറ്റുള്ളവരും അതു് അംഗീകരിക്കേണ്ടിവന്നു. എന്നാൽ ഗ്രിഗറിയെ ഇഗ്നേഷ്യസ് തന്റെ സ്ഥാനാരോഹണാവസരം തന്നെ അവഹേളിച്ചു; തുടർന്നു് സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കി മഹറോൻ ചൊല്ലി. ഗ്രിഗറി-റോമിൽ അപ്പീൽ കൊടുത്തു. തുടർന്നുണ്ടായ കൊട്ടാര വിപ്ലവത്തിലൂടെ തിയഡോറായും അവളുടെ ഉപദേശകരും പുറത്തായി. 856-ൽ മിഖായേൽ മൂന്നാമൻ (856-67) ചക്രവർത്തിയായി. തെയഡോറായുടെ സഹോദരൻ ബാർദാസ് രാജാവിന്റെ പ്രധാനോപദേശ്യ

വായി. ഇഗ്നേഷ്യസിനു് കൊട്ടാരത്തിലുണ്ടായിരുന്ന സ്വാധീനം കാഞ്ഞു. സന്യാസിമാരുടെ സ്വാധീനത്തിൽ നിന്നുള്ള ഒരാളെ പിൻഗാമിയായി വാഴിച്ചാൽ താൻ രാജിവെച്ചാഴിയാൻ സമ്മതമാണെന്നു് ഇഗ്നേഷ്യസ് അറിയിച്ചിരുന്നു.

പിൻഗാമിക്കായുള്ള അന്വേഷണം ആരംഭിച്ചു. കുറി ഫോസിയസിലാണ് വീണതു്. ഇഗ്നേഷ്യസ് വച്ചു നിബന്ധനകൾ ഒക്കെ പാലിക്കാൻ ഫോസിയസ് തയ്യാറായിരുന്നു. 858-ൽ ഇഗ്നേഷ്യസ് ആശ്രമത്തിലേക്കയയ്ക്കപ്പെട്ടു. ഒരു സർക്കാരുദ്യോഗസ്ഥനും രാജകുടുംബവുമായി ബന്ധമുണ്ടായിരുന്നയാളും പണ്ഡിതനുമായിരുന്നു ഫോസിയസ്. അൽമായനായിരുന്ന അദ്ദേഹത്തിനു് ഒരാളയ്ക്കുള്ളിൽ എല്ലാ പട്ടങ്ങളും നൽകി. 858-ൽ ഫോസിയസ് പാത്രീയർക്കീസായി ഗ്രിഗറിയായിരുന്നു പ്രധാന കാർമ്മികനായിരുന്നതു്.

കുറേ മാസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ഇഗ്നേഷ്യസിന്റെ പക്ഷക്കാർ എതിർപ്പു പ്രകടിപ്പിച്ചു തുടങ്ങി. തങ്ങളുടെ ഇപ്ഫരയ്ക്കൊത്തു് ഫോസിയസ് നീങ്ങിയില്ല എന്നതായിരുന്നു കാരണം. 859 ഫെബ്രുവരിയിൽ ഹാഗിയ റ്റോഫിയായിൽ കൂടിയ അവരുടെ യോഗം ഫോസിയസിനെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കി ഇഗ്നേഷ്യസിനെ പുനഃപ്രതിഷ്ഠിച്ചു. ഫോസിയസാകട്ടെ മാർച്ചിൽ 170 മെത്രാന്മാരുടെ ഒരു സിനഡ് വി. ശ്ലീഹന്മാരുടെ പള്ളിയിൽ കൂടി ഇഗ്നേഷ്യസിനെ ഔദ്യോഗികമായി സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കി; അദ്ദേഹത്തിന്റെ തെരഞ്ഞെടുപ്പു് അസാധുവായി പ്രഖ്യാപിച്ചു. തുടർന്നു് ബാർദാസ് ഇഗ്നേഷ്യൻ പക്ഷക്കാരെ അടിച്ചമർത്തി. ഫോസിയസ് തന്റെ സ്ഥാനാരോഹണം സംബന്ധിച്ചു് റോമിനെയും മറ്റ് പാത്രീയർക്കീസുമാരെയും അറിയിച്ചു് സംസർഗ്ഗക്കത്തുകളയച്ചു. ഇഗ്നേഷ്യസ് റിട്ടയർ ചെയ്തതാണെന്നു് കത്തുകളിൽ സൂചിപ്പിച്ചു. പ്രതിമാണ്ടു നത്തിന്റെ അവസാനംശങ്ങളും തുടച്ചു നീക്കാനായി തലസ്ഥാന നഗരിയിൽ ഒരു സിനഡു കൂടാനുദ്ദേശമുണ്ടെന്നും അതിലേക്കു് പ്രതിനിധികളെ അയയ്ക്കണമെന്നും കാണിച്ചു് മിഖായേൽ ചക്രവർത്തിയും പാപ്പാ നിക്കൊളാസ് ഒന്നാമനു് (858-67) എഴുതിയിരുന്നു. പാപ്പായ്ക്കു് ഫോസിയസിന്റെ സത്യവിശ്വാസത്തെപ്പറ്റി സംശയമില്ലായിരുന്നു; എന്നാൽ ഇഗ്നേഷ്യസിന്റെ കാര്യം കുറേക്കൂടി അന്വേഷിക്കണം എന്നു് പ്രതിപുരുഷന്മാരെ അറിയിച്ചിരുന്നു. പോർത്തോയിലെ റൊഡൊവാൾഡ്, അന്നാത്തിയിലെ സക്കറിയോസ് എന്നിവരായിരുന്നു പേപ്പൽ പ്രതിനിധികൾ. ഇഗ്നേഷ്യസിനെ സംബന്ധിച്ചുള്ള അന്തിമതീരുമാനം താൻ എടുത്തുകൊള്ളാം എന്നു് പാപ്പാ പ്രതിനിധികളെ അറിയിച്ചിരുന്നു.

വി. ശ്രീഹന്മാരുടെ പള്ളിയിൽ 861-ൽ സിനഡ് നടന്നു. കാനൻ നിയമത്തിനു വിരുദ്ധമായാണ് ഇഗ്നേഷ്യസ് തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ടതെന്നും അതിനാൽ അദ്ദേഹത്തെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കണമെന്നും സിനഡ് പാസ്സാക്കി. അധികാരം ഇല്ലാതിരുന്നിട്ടും പാപ്പായുടെ പ്രതിപക്ഷസംഘം ഇതംഗീകരിച്ചു. 'ഇല്ലിരിക്കം' എന്ന പ്രദേശം പോപ്പിന്റെ ഭരണത്തിന് തിരികെ നൽകണമെന്ന ഡിമാൻഡ് ഇവിടെ ആവർത്തിക്കപ്പെട്ടെങ്കിലും പ്രതിപക്ഷന്മാർ വിജയിച്ചില്ല.

ഫോസിയസ് 861-ൽ റോമിലേക്കെഴുതി. താൻ ഒരാഴ്ചയ്ക്കുള്ളിൽ പാത്രീയർക്കീസായതിനെ ചരിത്രത്തിൽ നിന്നുള്ള തെളിവുകൾ ചൂണ്ടിക്കാട്ടിക്കൊണ്ടു് അദ്ദേഹം ന്യായീകരിച്ചു. ഇല്ലിരിക്കം തിരികെ തരാത്തതു് താനല്ല, ചക്രവർത്തി മിഖായേൽ മൂന്നാമനാണ് എന്ന് അദ്ദേഹം വ്യക്തമാക്കി. ശുപാർശകളെത്തുകൾ കൂടാതെ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽനിന്നു വരുന്നവരെ സ്വീകരിക്കരുതെന്നും അദ്ദേഹം ആവശ്യപ്പെട്ടു. പാപ്പാ നേരിട്ടു മറുപടി കൊടുക്കാതെ ഒഴിഞ്ഞുമാറി. ഇഗ്നേഷ്യസിന്റെ കേസ് പുനഃപരിശോധിക്കണമെന്നു മാത്രം പാപ്പാ ആവശ്യപ്പെട്ടു. ഫോസിയസ് അതിനു മറുപടി അയച്ചില്ല. ഇഗ്നേഷ്യസിന്റെ പ്രതിപക്ഷന്മാർ മെത്രാന്മാരുടെ ശുപാർശകളെത്തുകൾ കൂടാതെ റോമിലെത്തുകയും പാപ്പാ അവരെ സ്വീകരിക്കയും ചെയ്തു. തുടർന്നു നടന്ന ലാററൻ സിനഡിൽ (863) വെച്ച് ഫോസിയസും ഗ്രിഗറി അസ്ബെസ്റ്റാസും സ്ഥാനഭ്രഷ്ടരാക്കപ്പെട്ടു. ഇഗ്നേഷ്യസിനെ പാപ്പാ പുനഃപ്രതിഷ്ഠിച്ചു. 861 ലെ സിനഡിംഗീകരിച്ച പേപ്പൽ പ്രതിപക്ഷന്മാരെ ശിക്ഷിക്കയും ചെയ്തു. ഉടനെ മിഖായേൽ ചക്രവർത്തി വളരെ ധിക്കാരപരമായ ഒരു കത്തു് പാപ്പായ്ക്കു് എഴുതി; അതേ ഭാഷയിൽ തന്നെ പാപ്പാ മറുപടി കൊടുത്തു. എങ്കിലും രണ്ടു കക്ഷികളുടെയും ചക്രവർത്തിയുടെയും പ്രതിനിധികൾ റോമിലെത്തി ഒരു ചർച്ച നടത്തി പ്രശ്നം പുനഃപരിശോധിക്കാൻ താൻ സന്നദ്ധനാണെന്നു് അറിയിച്ചു. 'ബൾഗേറിയൻ പ്രശ്നം' തനിക്കനുക്രമമാക്കിയെടുക്കുന്നതിനുവേണ്ടിയാണ് ഇതിനു പാപ്പാ സമ്മതിച്ചതു്. 865 ൽ പാപ്പാ വീണ്ടും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലേക്കു് എഴുതി. 863-ലെ ലാററൻ സിനഡിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ചർച്ച നടത്താം എന്ന ഡിമാൻഡ് ആവർത്തിച്ചു. അതായതു്, ഫോസിയസ് നിയമാനുസൃതമല്ല പാത്രീയർക്കീസായതു്; ഇഗ്നേഷ്യസ് മാത്രമാണു നിയമാനുസൃത പാത്രീയർക്കീസ്. ഇതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ ചർച്ച ചെയ്യാൻ മിഖായേൽ ചക്രവർത്തിയോ ഫോസിയസോ തയ്യാറായില്ല. തിരിച്ചടിക്കാൻ തന്നെ ഫോസിയസ് തീരുമാനിച്ചു. ബൾഗേറിയയിൽ ഉള്ള ലത്തീൻ മിഷനറി പ്രവർത്തനം അവസാനിപ്പിക്കുക എന്ന ലക്ഷ്യത്തോടെ ലത്തീൻ ആചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങളെ യൊക്കെ താറടിച്ചു കാണിക്കാൻ ഉള്ള സംരംഭത്തിനു് അദ്ദേഹം

മുതിർന്നു. അനുഷ്ഠാനങ്ങളെ മാത്രമല്ല, ലത്തീൻ വിശ്വാസത്തിൽ തന്നെ പാഷണ്ഡത ഉണ്ടെന്നു് പ്രചരിപ്പിക്കാൻ തുടങ്ങി. 'ഫിലിയോക്വേ' (filioque) പാഷണ്ഡതയാണെന്നു് പഠിപ്പിച്ചു. വിശ്വാസപ്രമാണത്തിൽ കൂട്ടിച്ചേർത്തതു തെറ്റായിപ്പോയി എന്നു പറയുക മാത്രമല്ല; അതിന്റെ ഉള്ളടക്കംതന്നെ തെറ്റാണെന്നു് അദ്ദേഹം ചിത്രീകരിച്ചു. 867-ൽ ഒരു ചക്രീകലേഖനം വഴി ഫോസിയസ് ഈ സംഗതികൾ പൗരസ്ത്യ പാത്രീയർക്കീസുമാരെ അറിയിച്ചു. പ്രസ്തുത വർഷംകൂടിയ ഒരു സിനഡ് പാപ്പായെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കി മഹറോൻ ചൊല്ലി. എന്നാൽ പാശ്ചാത്യലോകത്തുള്ള സഭാശാസ്ത്രമോ, കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ സംഭവവികാസങ്ങളോ മനസ്സിലാക്കാൻ കഴിവില്ലാത്തയാളായിരുന്നു ഫോസിയസ്. ആ വർഷംതന്നെ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ ഭരണമാറ്റം ഉണ്ടായി. പുതുതായി ചക്രവർത്തിയായ മാസിയോ റിയാക്കാൻ ബേസിൽ ഫോസിയസിനെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കി ഇഗ്നേഷ്യസിനെ 867 നവംബറിൽ പുനഃപ്രതിഷ്ഠിച്ചു. അങ്ങനെ ഇഗ്നേഷ്യസിന്റെ പക്ഷക്കാരുടെയും റോമിന്റെയും പിൻതുണ സമ്പാദിച്ചു. എന്നാൽ ഫോസിയസിന്റെ ആളുകളുടെയും പിൻതുണ ചക്രവർത്തിക്കാവശ്യമായിരുന്നു. 'ഇഗ്നേഷ്യസിന്റെ കാലശേഷം ഫോസിയസിനെ ഭരിക്കാനനുവദിക്കുക. ഈ തീരുമാനം ഒരു പൊതു സിനഡിൽ വെച്ച് അംഗീകരിപ്പിക്കുക. അങ്ങനെ എല്ലാവരുടെയും പിൻതുണയോടുകൂടെ ഭരിക്കുക' എന്നതായിരുന്നു ചക്രവർത്തിയുടെ ലക്ഷ്യം.

ചക്രവർത്തി സംഭവവികാസങ്ങൾ പാപ്പായെ അറിയിച്ചു. നിക്കൊളാസ് പാപ്പാ കാലം ചെയ്തുതിരുന്നു. പുതിയ പാപ്പാ ഹഡ്രിയാൻ രണ്ടാമൻ (867-72) ഉടൻതന്നെ ചക്രവർത്തിക്കും പാത്രീയർക്കീസിനും കത്തുകളെഴുതി. രണ്ടു കക്ഷികളുടെയും പ്രതിനിധികൾ റോമിലെത്തി ചർച്ച ചെയ്യുന്നതിനു് ബന്ധപ്പെട്ടവരെല്ലാം സമ്മതിച്ചു. റോമിലൊരു പ്രാഥമികാനേപക്ഷണം നടത്തി കഴിഞ്ഞിട്ടു് കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ വെച്ചുകൂടുന്ന പൊതു സിനഡ് അന്തിമ തീരുമാനം എടുക്കട്ടെ എന്ന നിലപാടായിരുന്നു ചക്രവർത്തിക്കുണ്ടായിരുന്നതു്. 869-ൽ സെൻറ് പീറ്റേഴ്സിൽവെച്ചു നടന്ന സിനഡിൽ സമാധാനം ഉണ്ടാക്കുന്ന നിർദ്ദേശങ്ങളൊന്നും ഉണ്ടായില്ല. രണ്ടു കക്ഷികളേയും ശ്രവിക്കാനും കൂട്ടാക്കിയില്ല. 867-ലെ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിം സിനഡിനു ചുട്ട മറുപടി കൊടുക്കുക എന്നതായിരുന്നു ലക്ഷ്യം. ഫോസിയസിന്റെ പ്രതിനിധിയായ സാർഭിസിനെ പത്രോസ് വഴമദ്ധ്യേ കടലിൽ മുങ്ങി മരിച്ചു. കൂടെ വന്ന മെതോഡിയസ് എന്ന സന്യാസി ഫോസിയസിനെ ന്യായീകരിച്ചു സംസാരിച്ചില്ല. സിനഡ് ഫോസിയസിനെ സഭയ്ക്കു പുറത്താക്കി. അന്തപിച്ചാൽ അൽമായ

നായി സഭയിൽ സ്വീകരിക്കാം എന്നു തീരുമാനിച്ചു. 867-ലെ സിനഡിൽ ഒപ്പുവച്ചവർക്ക് പാപ്പായിൽനിന്നു നേരട്ട് മാപ്പ് ലഭിക്കണമായിരുന്നു. ഫോസിയസിൽനിന്നു പട്ടം കിട്ടിയവരെല്ലാം മുടക്കപ്പെട്ടവരായി പരിഗണിക്കപ്പെട്ടു. ഇഗ്നേഷ്യസിൽനിന്നു പട്ടം സ്വീകരിച്ചെങ്കിലും ഫോസിയസിനെ അംഗീകരിച്ചവരെ റോമിൽ നിന്നുള്ള ഒരു പരിഹാരരേഖയിൽ ഒപ്പുവച്ചിട്ടേ സ്ഥാനങ്ങളിൽ ഉറപ്പിക്കാവൂ എന്നും തീരുമാനിച്ചു. 867-ലെ സിനഡിന്റെ നടപടികളെല്ലാം ഈ സിനഡിന്റെ അവസാനം കത്തിച്ചുകളഞ്ഞു. റോമൻ തീരുമാനങ്ങൾ അപ്പാടെ നടപ്പാക്കണം എന്ന നിർദ്ദേശംകൊടുത്തു് ഡൊണാത്തൂസ്, സ്റ്റീഫൻ എന്നീ മെത്രാന്മാരും മരിന്റസ് എന്ന ഡീക്കനെയും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽവെച്ചു കൂട്ടുന്ന സിനഡിൽ അധ്യക്ഷം വഹിക്കാനായി പാപ്പാ അയച്ചു. എന്നാൽ ബേസിൽ ചക്രവർത്തി ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നതു് ഇതൊന്നുമായിരുന്നില്ല.

869 ഒക്ടോബർ 5-നു് സിനഡാരംഭിച്ചു. ചക്രവർത്തിയുടെ പ്രതിനിധി അധ്യക്ഷ്യം വഹിച്ചു. പന്ത്രണ്ടു് ഇഗ്നേഷ്യൻ മെത്രാന്മാർ മാത്രമേ പ്രാരംഭ സെഷനിൽ ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. ഒൻപതാം സെഷനിൽ അതു് 66 ആയി ഉയർന്നു; അവസാനത്തിൽ 103ആയി. റോമൻ സിനഡിന്റെ തീരുമാനം അപ്പാടെ അംഗീകരിക്കണം എന്നു് റോമൻ പ്രതിനിധികൾ നിർബന്ധം പിടിച്ചു. അല്പം പോലും അയവില്ലാത്ത നയം അവർ സ്വീകരിച്ചു. ഫോസിയസിനു് വിശദീകരണത്തിനവസരം നൽകണം എന്നു് ചക്രവർത്തി നിർബന്ധിച്ചിട്ടും മെത്രാന്മാർ വഴങ്ങില്ല. അവസാനം, പാപ്പായെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കിയ ഫോസിയൻ നടപടികളെ ശപിച്ചു. 870 ഫെബ്രുവരി 28-നു് സിനഡു് സമാപിച്ചു. അവസാന സെഷന്റെ അവസരം ബംഗോറിയായിൽ നിന്നു് ഒരു ഡലഗേഷൻ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ എത്തി. തങ്ങൾ റോമൻ പാത്രീയാർക്കേറിലാണോ ബിസന്റയിൻ പാത്രീയാർക്കേറിലാണോ ഉൾപ്പെടെണ്ടതു് എന്നു് സിനഡു് തീരുമാനിക്കണം എന്നതായിരുന്നു അവരുടെ നിവേദനം. സിനഡിൽ ചർച്ച ചെയ്യേണ്ട വിഷയമല്ലിതു് എന്നു പറഞ്ഞു് ഇഗ്നേഷ്യസ് ചർച്ച തടഞ്ഞു. പേപ്പൽ പ്രതിനിധികൾ ശക്തിയായി എതിർത്തെങ്കിലും ഫലമുണ്ടായില്ല. ബംഗോറിയ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രീയാർക്കേറിയൻ ഭാഗമാണെന്നു് സിനഡിനു പുറത്തു് തീരുമാനിക്കപ്പെട്ടു. ബംഗോറിയൻ കാര്യങ്ങളിൽ ഇടപെടരുതെന്നു് കാണിച്ചുകൊണ്ടുള്ള ഹഡ്രിയൻ കത്തു് പേപ്പൽ പ്രതിനിധികൾ ഈയവസരം പാത്രീയാർക്കീസിനെ കാണിച്ചു. സിനഡു കഴിഞ്ഞതിനാൽ അദ്ദേഹം ഈ കത്തു പരിഗണിച്ചില്ല. ഹഡ്രിയാൻ പാപ്പാ പാത്രീയാർക്കീസിനും ചക്രവർത്തിക്കും പ്രതിഷേധക്കുറിച്ചയച്ചു. എന്നാൽ ഫലമൊന്നും ഉണ്ടായില്ല.

ഫോസിയസിനെ പിൻതുണച്ച അനേകം മെത്രാന്മാർ റോമിന്റെ കടുംപിടുത്തം നിമിത്തം പ്രതിഷേധിച്ചു. 869-70 ലെ യോഗത്തെ ബിസന്റയിൻ സഭയിലെ വലിയൊരു സംഖ്യ വൈദികസ്ഥാനികൾ എക്യുമെനിക്കൽ സിനഡായിട്ടല്ല ഒരു അവഹേളനമായിട്ടാണ് കണ്ടതു്.

ഇഗ്നേഷ്യസ് 877-ൽ മരിച്ചു. തുടർന്നു് ഫോസിയസ് പാത്രീയാർക്കീസായി സ്ഥാനമേറ്റു. അന്നു പാപ്പായായിരുന്ന ജോൺ എട്ടാമൻ ഫോസിയസിനെക്കുറിച്ചുള്ള മുൻതീരുമാനങ്ങൾ പുനരവലോകനം ചെയ്യുന്നതിനു തയ്യാറായിരുന്നു, മുസ്ലീങ്ങളെ തെക്കേ ഇറ്റലിയിൽ നിന്നു് ഓടിക്കാൻ പാപ്പായ്ക്കു് ബിസന്റയിൽ സഹായം ആവശ്യമായിരുന്നു. സമാധാനസംസ്ഥാപനാർത്ഥം പാപ്പാ തന്റെ പ്രതിനിധികളായി പോൾ, എമുജീൻ എന്നീ മെത്രാന്മാരെ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലേക്കയച്ചു. അവർ അവിടെ എത്തിയപ്പോഴാണ് ഇഗ്നേഷ്യസ് മരിച്ചെന്നും ഫോസിയസ് വീണ്ടും പാത്രീയാർക്കീസിംഹാസനത്തിൽ പ്രതിഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടെന്നും അറിയാൻ കഴിഞ്ഞതു്. ചക്രവർത്തി പാപ്പായെ വിവരം ധരിപ്പിച്ചു. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ വൈദികഗണം ഒന്നടങ്കം ഫോസിയസിനെ സ്വീകരിക്കുന്നു എന്നു കാണിച്ചു് ഒരു കത്തും പാപ്പായ്ക്കയച്ചുകൊടുത്തു. 'തന്റെ മുൻകാല ചെയ്തികളെക്കുറിച്ചു് ഒരു സിനഡിന്റെ മുൻപാകെ ഫോസിയസ് മാപ്പു പറയണം, ബംഗോറിയായിൽ ഫോസിയസ് അജപാലനാധികാരം നടത്താൻ പാടില്ല' എന്നീ നിബന്ധനകൾ പാലിച്ചാൽ തന്റെ ശ്ലോഹികാധികാരം ഉപയോഗിച്ചു് ഫോസിയസിനു മാപ്പു നൽകാം എന്നു് പാപ്പാ ഉറപ്പു നൽകി. 879-ൽ ഫോസിയസിന്റെ അധ്യക്ഷതയിൽ സിനഡു നടന്നു. 400 മെത്രാനുമാർ പങ്കെടുത്തു. ഏഴു സെഷനുകൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. പാപ്പാ വെച്ച നിബന്ധനകളിൽ പേപ്പൽ പ്രതിനിധികൾ നിർബന്ധം പിടിച്ചില്ല. ഫോസിയസിനെ കൊണ്ടു് മാപ്പു പറയിച്ചതായി കാണുന്നില്ല; ബംഗോറിയൻ പ്രശ്നവും അപ്രകാരം തന്നെ. പാപ്പായുടെ രേഖയുടെ കൃത്യം വിവർത്തനം വായിക്കാതെ ചുരുക്കം മാത്രമേ സിനഡിൽ വായിച്ചുള്ളൂ. സമാധാനം പുനഃസ്ഥാപിക്കാനായി, പാപ്പായുടെ ഹിതം അറിഞ്ഞ പ്രതിനിധികൾ വീട്ടുവീടുകൾക്കു തയ്യാറായി.

'ഫോസിയസിനെ പാത്രീയാർക്കീസായി പുനഃപ്രതിഷ്ഠിച്ചതു് ജോൺ എട്ടാമൻ പാപ്പായാണെന്നും തന്റെ ഉന്നതമായ ശ്ലോഹികാധികാരം ഉപയോഗിച്ചാണ് ഇപ്രകാരം ചെയ്തതെന്നും' പേപ്പൽ പ്രതിനിധികൾ പ്രസ്താവിച്ചു. പാപ്പായുടെ തീരുമാനത്തിനു മുൻപു് ഫോസിയസ് അധികാരത്തിലേറിയതു് തെറ്റായെന്നും അവർ ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. ബംഗോറിയായിൽ താൻ ഒരു അജപാലന കമ്മ്യൂം

നടത്തിയിട്ടില്ലെന്നും ഫോസിയസ് വ്യക്തമാക്കി. അതിന്റെ വെളിച്ചത്തിൽ 869-70-ലെ സിനഡിന്റെ നടപടികളെ സിനഡ് റദ്ദു ചെയ്തു; 787-ലെ സിനഡ് എക്യുമെനിക്കലാണെന്നും പ്രഖ്യാപിച്ചു. ബസിലിയൻ രോമൻ ഭരണത്തിലായിരിക്കണമെന്ന് സിനഡിനു പുറത്തുവെച്ച് ധാരണയിലെത്തി; എന്നാൽ അവിടെയുള്ള ഗ്രീക്കു മിഷനറിമാരെ തടയാൻ പാടില്ല എന്നും കൂടി കൂട്ടിച്ചേർത്തു. ഇതേത്തുടർന്ന് ജോൺ പാപ്പാ ഈ സിനഡിന്റെ ഡിക്രികൾ അംഗീകരിച്ചു. ഫോസിയസ് മാപ്പുപറയണമെന്ന് പാപ്പാ പിന്നെ നിർബന്ധം പിടിച്ചില്ല. മുസ്ലീങ്ങളിൽ നിന്നും ബിസന്റയിൻ സൈന്യം പേപ്പൽ സംസ്ഥാനങ്ങളെ ഒട്ടൊക്കെ സ്വതന്ത്രമാക്കിയിരുന്നു. ബിസന്റയിൻ സഭയിൽ സമാധാനം പുനഃസ്ഥാപിക്കപ്പെട്ടത് നശിപ്പിക്കാൻ പാപ്പാ കൂട്ടാക്കിയില്ല എന്നതാണ് സത്യം. റോമിന്റെ അധികാരം അംഗീകരിക്കാൻ ഫോസിയസ് സമ്മതിച്ച സ്ഥിതിക്ക് ഇനിയും വിവേകരഹിതമായി ബന്ധം വഷളാക്കുന്നതിൽ പാപ്പായ്ക്കിഷ്ടമില്ലായിരുന്നു. എന്നാൽ പാപ്പായുടെ ആലോചനക്കാർക്ക് ഇതൊട്ടും പിടിച്ചില്ല. അതിനൊരുദാഹരണമാണ് മരീന്തസിന്റെ നിലപാട്. ജോണിന്റെ പിൻഗാമിയായി പാപ്പായായ മരീന്തസ് ഫോസിയസിനെ ശരിയായ പാത്രിയർക്കീസായി അംഗീകരിച്ചില്ല. എന്നാൽ അദ്ദേഹം വീണ്ടും കലഹം കുത്തിപ്പൊക്കിയില്ലെന്നു മാത്രം. തുടർന്നും പാപ്പായുമായി ഫോസിയസ് സംസർഗത്തിൽ തന്നെ കഴിഞ്ഞു. പോപ്പ് സ്റ്റീഫൻ അഞ്ചാമനും (885-91) ഫോസിയസുമായി ബന്ധം വിച്ഛേദിച്ചില്ല.

ചക്രവർത്തി ലെയോ ആറാമൻ 886-ൽ ഫോസിയസിനെ വീണ്ടും സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കി; എങ്കിലും അത് സഭാപരമായ കാരണങ്ങൾ കൊണ്ടല്ല. 891-ൽ അർമേനിയായിലെ വിപ്രവാസത്തിൽ വെച്ച് ഫോസിയസ് മരിച്ചു. റോമുചെല്ലപ്പെടാത്ത സാർവത്രിക സഭയുമായുള്ള സംസർഗത്തിലാണ് ഫോസിയസ് മരിച്ചത്; ശീശ്ശക്കാരനായിട്ടല്ല. ഫോസിയസും ഇഗ്നേഷ്യസും ഒരുപോലെ ബിസന്റയിൻ ലോകത്തു ജീവിച്ചവരായിരുന്നു. ഇരുവരും ഒരുപോലെ ബസിലിയൻ പ്രശ്നത്തെ വീക്ഷിച്ചിരുന്നു. എന്നാൽ ഫോസിയസ് തന്റെ ആദ്യഭരണകാലത്തു റോമിനോടുള്ള നിലപാടിൽ അൽപം സാഹസപൂർവ്വം പെരുമാറി എന്നു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. പരസ്പരബന്ധം മെച്ചപ്പെടുത്താനല്ല, വഷളാക്കാനാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആദ്യകാല പ്രവർത്തനങ്ങൾ സഹായിച്ചത്. അതുപോലെ നിക്കോളാസ് പാപ്പായും തന്റെ അധികാരങ്ങളെപ്പറ്റി അതിരുകടന്നു

ചിന്തിച്ചിരുന്ന ആളായിരുന്നു. അത്തരം ചിന്താരീതി പൗരസ്ത്യർക്ക് പൂർണ്ണമായും സ്വീകാര്യമല്ലായിരുന്നു. പിന്നീട് രേിച്ച ജോൺ പാപ്പായാകട്ടെ, കുറേക്കൂടി കരുതലുള്ളവനായിരുന്നു. 11

ഫോസിയസിനെ രാജിവയ്ക്കുവാൻ പാപ്പായ്ക്ക് അധികാരത്തിലേറിയ സ്റ്റീഫൻ പാത്രിയർക്കീസിന് (886-93) ലെയോ ആറാമൻ ചക്രവർത്തിയുടെ സഹോദരനായിരുന്നിട്ടുകൂടി ഇഗ്നേഷ്യൻ പക്ഷക്കാരനെ പിൻതുണ സമ്പാദിക്കാനായില്ല. ഫോസിയസിൽ നിന്നാണ് അദ്ദേഹം ഡീക്കൻ പട്ടം സ്വീകരിച്ചത് എന്നായിരുന്നു ഇക്കൂട്ടരുടെ വാദം. അവർ റോമിനെ സ്വാധീനിക്കാൻ ശ്രമിച്ചുനോക്കിയെങ്കിലും ഫലിച്ചില്ല. ഇരുകൂട്ടരെയും രമ്യപ്പെടുത്താനുള്ള ഫോർമോസുസ് പാപ്പായുടെ ശ്രമം പരാജയപ്പെട്ടു. തുടർന്ന് ജോൺ ഒമ്പതാമൻ പാപ്പാ ഇരുകൂട്ടരെയും ഐക്യപ്പെടുത്തുന്നതിൽ ഒട്ടൊക്കെ വിജയിച്ചു. അങ്ങനെ അന്തോണി പാത്രിയർക്കീസിന്റെ കാലത്തു (893-901) റോമും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളും, 'ഇഗ്നേഷ്യസ്', ഫോസിയസ്, സ്റ്റീഫൻ, അന്തോണി' എന്നിവരെ നയ്യാമീക പാത്രിയർക്കീസുമാരായി (899) അംഗീകരിച്ചു.

7. ലെയോ ആറാമൻ ചക്രവർത്തിയുടെ നാലാം വിവാഹം

തുടർന്ന് നിക്കോളാസ് ഒന്നാമൻ (901-7; 912-25) കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ പാത്രിയർക്കീസായി. വളരെ സമർത്ഥനായ നേതാവായിരുന്നു അദ്ദേഹം. ഇല്ലിറിക്കും, തെക്കേ ഇറ്റാലി എന്നിവിടങ്ങളിലും അദ്ദേഹം തന്റെ അധികാരം വിസ്മൃതമാക്കി. എന്നാൽ നിക്കോളാസ് പാത്രിയർക്കീസ് ലെയോ ചക്രവർത്തിയുമായി ഇടഞ്ഞു. ലെയോയുടെ (886-912) നാലാം വിവാഹം നിയമാനുസൃതമല്ലെന്നും പാത്രിയർക്കീസ് കല്പിച്ചു. നിയമാനുസൃതമാണെന്നും റോമിലെ പാപ്പായും മറ്റും പൗരസ്ത്യ പാത്രിയർക്കീസുമാരും വാദിച്ചു. തുടർന്ന് നിക്കോളാസ് സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കപ്പെട്ടു. പിന്നീട് ലെയോയുടെ കമ്പസാരക്കാരൻ എവുതീമിയസ് പാത്രിയർക്കീസായി. ബിസന്റയിൻ സഭ എവുതീമിയസിന്റെ പക്ഷക്കാരനും. നിക്കോളാസിന്റെ പക്ഷക്കാരനും രണ്ടായി പിളർന്നു. 912-ൽ ലെയോ ചക്രവർത്തി മരിച്ചപ്പോൾ പിൻഗാമിയായി വന്ന അലക്സാണ്ടർ ചക്രവർത്തി എവുതീമിയസിനെ രാജിവയ്ക്കുവാൻ പാപ്പായ്ക്ക് വീണ്ടും നിക്കോളാസിനെ പാത്രിയർക്കീസാക്കി. ഉടനെ അദ്ദേഹം തന്റെ എതിരാളികളെയെല്ലാം മഹറോൻ ചൊല്ലി; വൈദികസ്ഥാ

11. Ibid. 174-188; D.S. White - J.R. Berrigan, *The Patriarch and the Prince*, BrooklineM (ass.), 1982; D.S. White, *Patriarch Photius of Constantinople*, Brookline (Mass.), 1981.

നികളെ തരം താഴ്ത്തി. നാലാം വിവാഹം അനുവദിച്ചതുവഴി ലത്തീൻസഭ അശുദ്ധി പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയാണ് എന്ന് കുറപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു് അനസ്താസ്യസ് മൂന്നാമൻ പാപ്പായ്ക്കു് നികൊളാസ് എഴുതുകയുണ്ടായി. പാപ്പാ മൗനം അവലംബിച്ചതിനാൽ പാപ്പായുടെ പേരു് അനുസ്മരണ പട്ടികയിൽ നിന്നു് നികൊളാസ് നീക്കം ചെയ്തു. 12 913-ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ ഭരണമാറ്റം ഉണ്ടായി. തുടർന്നുണ്ടായ സാഹചര്യങ്ങൾ നേരിടാൻ സഭാതലത്തിൽ ഐക്യം അവശ്യവശ്യമായി പാത്രീയർക്കീസ് കണ്ടു. അതിനായി അദ്ദേഹം പരിശ്രമിച്ചു. തന്റെ തീരുമാനത്തിൽ അദ്ദേഹം മാറ്റം വരുത്തി. 920-ൽ കൂടിയ സിനഡനുസരിച്ചു് 920 സെപ്റ്റംബർ 1 മുതൽ നാലാം വിവാഹം നിയമവിരുദ്ധമാക്കി. അതിനു മുൻപു നടന്നവയെപ്പറ്റി പരാമർശിച്ചതേയില്ല. റോമുമായി ഉരസാരുള്ള കാരണമതായിരുന്നല്ലോ. ഈ സിനഡിൽ റോമിൽ നിന്നാരുപങ്കെടുത്തില്ല. എന്നാൽ നികൊളാസ് തന്നെ മുൻകൈ എടുത്തു് റോമിലേക്കെഴുതി. റോമിൽ നിന്നു മറുപടി വന്നില്ല. തുടരുന്നതുടരെയുള്ള കത്തുകളുടെ ഫലമായി 923-ൽ പേപ്പൽ പ്രതിനിധികൾ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെത്തി പാത്രീയർക്കീസുമായി സമാധാനം പുനഃസ്ഥാപിച്ചു. അങ്ങനെ ആ അഭിപ്രായ വ്യത്യാസവും പരിഹൃദമായി. റോമിനെ കൂടാതെ ബിസന്റയിൻ സഭയിൽ ശാശ്വത സമാധാനം അസാദൃശ്യമാണെന്നു് ബിസന്റയിൻ സഭാനേതൃത്വത്തിനു വ്യക്തമായിരുന്നു.

തുടർന്നു് രാഷ്ട്രീയാധികാരം പിടിച്ചെടുത്ത റൊമാനുസ് ചക്രവർത്തി (919-44) തന്റെ മകനെത്തന്നെ പാത്രീയർക്കീസാക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. മകൻ ശിശുവായിരുന്നതിനാൽ വളർന്നു വരുന്നതുവരെ ഒന്നു രണ്ടു പേരെ താല്പാലികമായി നിയമിച്ചു. - സ്റ്റീഫൻ (925-8); ടീഫോൺ (928-31). - മകനായ തെയോഫിലാക്തിനു് വെറും പതിനാറു വയസ്സുള്ളപ്പോൾ ചക്രവർത്തി അവനെ പാത്രീയർക്കീസായി നിയമിച്ചു (933-56). ജോൺ പതിനൊന്നാമൻ പാപ്പായും (931-5) ഇതംഗീകരിച്ചു. ഈ പാത്രീയർക്കീസിന്റെ ജീവിതം ജോൺ പത്രണ്ടാമൻ പാപ്പായുടെ (955-64) ജീവിതവുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്താവുന്നതാണ്. 13

8. ജർമ്മൻകാരുടേ തെക്കേ ഇറ്റാലിയും.

പാശ്ചാത്യലോകത്തു് 945-ൽ പുതിയൊരു സാമ്രാജ്യം ഉദിച്ചു. ജർമ്മൻകാരുടേതായിരുന്നതു്. മഹാനായ ഓട്ടോ ഒന്നാമനെ 962-ൽ

12. H. Jedin, p. 406-9.
13. *Ibid.* 409-10; ജെ.പി. തോട്ടിൽ, 264 മാർപാപ്പാമാർ, കോട്ടയം, 1979, പേ. 225-6.

പാപ്പാ തന്നെ കിരീടം ധരിപ്പിച്ചു. ഈ ജർമ്മൻ രാജവംശവുമായി ബിസന്റയിൻ ചക്രവർത്തിമാർ മെച്ചപ്പെട്ട ബന്ധം പുലർത്തി. അതുപോലെ ചില പേപ്പൽ തെരഞ്ഞെടുപ്പുകളിലും ബിസന്റയിൻ ചക്രവർത്തിമാർ തുടർന്നും സ്വാധീനം ചെലുത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഫെർമോസ്യസ് പാപ്പാ മുതൽ (891-6) ഒന്നു രണ്ടു നൂറ്റാണ്ടുകാലം പേപ്പസിക്കുണ്ടായ അധഃപതനവും, തെയോഫിലാക്തി കടുബക്കാരുടെ തേർവാഴ്ചയും, പ്രളകടുംബങ്ങൾ തമ്മിൽ പാപ്പാ സ്ഥാനത്തിനു വേണ്ടി റോമിൽ നടത്തിയ കിടമത്സരങ്ങളും എതിർ മാർപാപ്പാമാരുടെ ഇടപെടലും മറ്റും റോമിൽ അസ്വസ്ഥതകൾ വാരി വിതച്ചു. നോർമൻ ആക്രമണവും മുസ്ലീം ആക്രമണങ്ങളും റോമിനെ നടുക്കി. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ ചക്രവർത്തിക്കാകട്ടെ, ജർമ്മനിയിലെ ചക്രവർത്തിമാർക്കൊക്കട്ടെ പൂർണ്ണമായി റോമിനെ സഹായിക്കാൻ സാധിച്ചില്ല. തികച്ചും കലങ്ങിമറിഞ്ഞ അന്തരീക്ഷമായിരുന്നു അതു്.

പത്താം നൂറ്റാണ്ടിൽ ജർമ്മൻ രാജാവു് തെക്കേ ഇറ്റാലിയിലെത്തി അവിടെയുള്ള ബിസന്റയിൻ സമ്പാദ്യങ്ങളെല്ലാം കൈക്കലാക്കി. ആ പ്രദേശങ്ങളിന്മേൽ റോമിനുണ്ടായിരുന്ന പേടിയോർക്കൽ അവകാശവാദങ്ങളുമായി പാപ്പാ മുന്നോട്ടുവന്നു. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ ഉടൻ തന്നെ അവിടെ ഒരു മെത്രാപ്പോലീത്തൻ ആസ്ഥാനം ഉണ്ടാക്കി ആ പ്രദേശങ്ങളിലെ മെത്രാന്മാരെ വാഴിക്കാനുള്ള അധികാരം ആ ആളിനു നൽകി. തുടർന്നു് ജർമ്മൻ രാജാവു് ഓട്ടോ രണ്ടാമനും ബിസന്റയിൻ രാജകുമാരി തെയോഫാനോയുമായി വിവാഹം നടന്നു. അങ്ങനെ ആ സഭാപിരിമുറക്കും അൽപമൊന്നയഞ്ഞു. എന്നാൽ പരസ്പര വിശ്വാസമില്ലായ്മ ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ പൊതുവെ കണ്ടുവന്ന പ്രവണതയായിരുന്നു.

ബോനിഫസ് VII (974-85) എന്ന എതിർ പാപ്പാ റോമിൽ നിന്നു് കൊള്ളയടിച്ചവയുമായി കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെത്തി അവിടം കേന്ദ്രമാക്കി ഭരണം നടത്തിയപ്പോൾ ഈ വിശ്വാസ രാഹിത്യം വർദ്ധിച്ചതേയുള്ളു. 984-ൽ ബോനിഫസ് തിരിച്ചു റോമിലെത്തി. തുടർന്നും റോമിൽ പാപ്പാമാരുടേ എതിർ പാപ്പാമാരുടേ ഭരണം കയ്യടക്കാൻ ശ്രമം നടത്തിവരികയായിരുന്നു. ഈ പശ്ചാത്തലത്തിൽ സിസിനിയസ് II പാത്രീയർക്കീസ് (996-8), റോമൻസഭയുടെ വിശ്വാസത്തിനും ആചാരങ്ങൾക്കുമെതിരെ ഫോസിയസ് എഴുതിയ ചാക്രികലേഖനത്തിന്റെ പുതിയ പതിപ്പു് പൗരസ്ത്യപാത്രീയർക്കീസുമാർക്കു് അയച്ചു കൊടുത്തു എന്നു പറയപ്പെടുന്നു. എന്നാലതൊന്നും പൗരസ്ത്യപാശ്ചാത്യബന്ധത്തെ ഉലയ്ക്കുത്തക്ക ചലനമുണ്ടാക്കിയില്ല. ജോൺ 16-ാമൻ (997-8) എന്ന 'ബിസന്റയിൻ' പാപ്പായെ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കിയതിനുള്ള ഒരു

എതിർ നടപടിയായി ഇതിനെ കണക്കാക്കിയാൽ മാത്രം മതി. ജോൺ 18-ാമൻ (1003-09) പാപ്പായുടെ കാലത്തു് റോമു കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളും തമ്മിൽ സ്നേഹത്തിലും ഐക്യത്തിലുമായിരുന്നു. എവുസ്റ്റാത്യോസ് പാത്രിയർക്കീസ് (1019-25) തന്നെ എക്യുമെനിക്കൽ പാത്രിയർക്കീസ് എന്നും അഭിസംബോധന ചെയ്യണമെന്നു് 1024-ൽ ജോൺ പത്തൊൻപതാമൻ പാപ്പായോടു് (1024-32) ആവശ്യപ്പെട്ടു. പോപ്പു് അതിനു തടസ്സമൊന്നും പറഞ്ഞില്ല. മുൻ പാപ്പാമാർ അപ്രകാരം ചെയ്തിട്ടുണ്ടല്ലോ എന്നായിരുന്നു പാപ്പാ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചതു്. എന്നാൽ റോമിൽ പലരും അതിൽ നെററി ചളിച്ചു. അവരുടെ അഭിപ്രായം സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടു് ഇതു സാധ്യമല്ലെന്നു് അവസാനം പാപ്പാക്കു് പറയേണ്ടിവന്നു. സേർജിയുസ് പാത്രിയർക്കീസിന്റെ കാലത്തു് 1014 മുതൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ അനുസ്മരണപ്പട്ടികയിൽ റോമൻ പാപ്പാമാരുടെ പേരു് അനുസ്മരിക്കുന്ന പതിവു് നിർത്തൽ ചെയ്തു. പോപ്പിന്റെ വിശ്വാസപ്രഖ്യാപനത്തിൽ 'ഫീലിയോകേ' കണ്ടതിനാലാകാം; അല്ലെങ്കിൽ, 1014 ൽ ബനഡിക്ട് VIII-ൻ പാപ്പാ (1012-24) ഹെൻറി II എന്ന ജർമ്മൻ ചക്രവർത്തിയെ കിരീടം ധരിപ്പിച്ചതിനാലാകാം. 14.

9. മിഖായേൽ ചെറുളാരിയറുസ്.

തുടർന്നു് അലെക്സിയുസും (1025-43) പിന്നീടു് മിഖായേൽ ചെറുളാരിയറുസും (1043-58) പാത്രിയർക്കീസുമാരായി. ചെറുളാരിയറുസ് പാത്രിയർക്കീസായപ്പോൾ കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും ശീശൂയിലായിരുന്നു എന്നു പറയുന്നതു് ശരിയല്ല; രണ്ടും സ്വതന്ത്രമായി രണ്ടു വഴിക്കു വളരുകയായിരുന്നു. രാഷ്ട്രീയമായി കുറയൊക്കെ അകന്നു; മതപരമായും. കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ മാത്രമേ മതജീവിതം കലർപ്പില്ലാതെ പാലിക്കാനാവൂ എന്നു് അന്നു് കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ ഉള്ള പലരും കരുതി. റോമിന്റെ പ്രഥമ സ്ഥാനത്തെപ്പറ്റിയുള്ള ആശയങ്ങൾക്കു് ബിസന്റയിൻ സർക്കിളുകളിൽ മങ്ങലേറിയന്നു കാലഘട്ടമായിരുന്നതു്. കൂടാതെ, ഈ കാലത്തു് പേപ്പസി, ബിസന്റയിന്റെ ശത്രുക്കളായ നോർമൻകാരോടു് കൂടുതൽ കൂടുതൽ അടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. എന്നാൽ ബിസാൻസിയവും ജർമ്മൻകാരും പേപ്പസിയുംകൂടി യോജിച്ചു് റോമൻ ആക്രമണത്തെ തുരത്തണമെന്ന ഒരാലോചന വന്നെങ്കിലും നടന്നില്ല. മിഖായേൽ ചെറുളാരിയറുസ് ഈ ആശയത്തിനു് കടകവിരുദ്ധമായിരുന്നു. ബിസന്റയിൻ സഭയുടെമേൽ റോമാസഭയ്ക്കു് സ്വാധീനം ഉണ്ടായേക്കാം എന്ന ഭീതിയാകാം ചെറുളാരിയറുസിനെ ഇതിനു പ്രേരി

14. H. Jedin, III, p. 410-3.

പ്പിച്ചതു്. റോമിനെതിരായി ഒരു ജനമുന്നേറ്റം സംഘടിപ്പിക്കാനാണു് ചെറുളാരിയറുസ് പരിശ്രമിച്ചതു്. റോമാസഭയിലെ ആചാരങ്ങൾക്കെതിരായിട്ടായിരുന്നു പ്രചരണം. ലത്തീൻസഭ കർബാനയിൽ പുളിക്കാത്ത അപ്പു് ഉപയോഗിക്കുന്നതും ശനിയാഴ്ച ഉപവാസിക്കുന്നതും മറ്റും വിമർശനത്തിനു വിധേയമായി. അയാൾ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലുള്ള ലത്തീൻ ദേവാലയങ്ങൾ അടച്ചുപൂട്ടാൻ ഉത്തരവിട്ടു. കൂടാതെ ചെയ്തു ഓസ്കിപോലും അവഹേളന വിധേയമായി. ത്രാനിയിലെ ലത്തീൻ ബിഷപ്പിനു് ഒക്രിഡായിലെ ആർച്ചുബിഷപ്പു് ലെയോ, ലത്തീൻ രീതികളെ അവഹേളിച്ചുകൊണ്ടു് ഒരു കത്തയച്ചു. അതു് റോമിനെതിരെയുള്ള പ്രചരണ പരിപാടിയുടെ ഭാഗമായിരുന്നു. ബിസന്റയിൻകാർക്കു് ഇഷ്ടമില്ലാത്ത ലത്തീൻ ആചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങളെല്ലാം നീക്കം ചെയ്യണമെന്നതായിരുന്നു ചുരുക്കം. ത്രാനിയിലെ മെത്രാൻ അതു റോമൻ കൂരിയാക്കു് അയച്ചുകൊടുത്തു. കൂരിയാ ഉടനെ സിസിലാ കാൻഡിഡായിലെ കാർഡിനൽ ഇംബെർട്ടിനെ മറുപടിയെഴുതാൻ ചുമതലപ്പെടുത്തി. ഈ കർദ്ദിനാളും ചെറുളാരിയറുസിന്റെ അതേ രീതിക്കാരനായിരുന്നു. പാപ്പാക്കു് തെക്കേ ഇറ്റാലിയയിലുള്ള അധികാരം തന്റെ മറുപടിയിൽ കർദ്ദിനാൾ ഉന്നയിപ്പാഞ്ഞു. ഗ്രീക്കുകാർ 'തൊണ്ണൂറിലേറെ തെറ്റുകൾ' പഠിപ്പിക്കണമെന്നും ആരോപിച്ചു. ഇതിലൂടെ ഗ്രീക്കുകാരെ കടന്നാക്രമിക്കുയാണു് അദ്ദേഹം ചെയ്തതു്.

ഇതിനിടെ പോപ്പു് ലെയോ ഒരു സൈന്യവുമായി നോർമൻ കാർക്കെതിരെ തെക്കേ ഇറ്റാലിയയിലേക്കു ചെന്നു. പരാജിതനായ പാപ്പായെ അവർ 1053 ജൂണിൽ തടവുകാരനാക്കി. തടവറയിൽ നിന്നു സഭയെ നയിക്കാൻ അദ്ദേഹം ശ്രമിച്ചു. പാപ്പാ പരാജയപ്പെട്ടതു് പ്രസ്തുത പ്രദേശങ്ങളിൽ ബിസന്റയിൻ താല്പര്യങ്ങളുടെ പരാജയമായിരുന്നു. ആ അവസരം പോപ്പുമായി ഒത്തു തീർപ്പുണ്ടാക്കാൻ ചക്രവർത്തിയും ചെറുളാരിയറുസും സന്നദ്ധത പ്രകടിപ്പിച്ചു. അവർ പോപ്പിനു് എഴുതുകയും ചെയ്തു. സമാധാനം സംസ്ഥാപിക്കാനായി കൂരിയാ ഒരു പ്രതിനിധി സംഘത്തെ അയച്ചു. ഇംബെർട്ടു്, റോമൻ ചാൻസലർ ഫ്രെഡെറികു്, അമാൽഫിയയിലെ ആർച്ചുബിഷപ്പു് പീറ്റർ എന്നിവരായിരുന്നു സംഘത്തിലുണ്ടായിരുന്നതു്. സംഘത്തെ ചക്രവർത്തി ഹാർട്ടവുമായി സ്വീകരിച്ചുകൊണ്ടു പാത്രിയർക്കീസ് അത്രയും സ്നേഹഭാവം കാട്ടിയില്ല. തങ്ങളെ വേണ്ടവണ്ണം ബഹുമാനിച്ചില്ലെന്നു റോമൻ സംഘത്തിനു തോന്നി; പ്രോട്ടോകോൾ അനുസരിച്ചു് തന്നെ ആശംസിച്ചില്ലെന്നു പാത്രിയർക്കീസ് കുററുപ്പെടുത്തി. തുടർന്നു ചർച്ച ഒന്നും നടന്നില്ല. ഇംബെർട്ടു് ഗ്രീക്കുകാർക്കെതിരായ പ്രചരണം നടത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. താൻ എഴുതിയ മറുപടി ഗ്രീക്കിലേക്കു ഭാഷാന്തരം ചെയ്തു പ്രചരിപ്പിച്ചു. പുളിക്കാത്ത അപ്പത്തിനെതിരെ എഴുതിയ സന്നയാസി നിസെറാസു്

സ്നേഹത്തോടൊന്നിനെതിരെയും ഇംബെട്ട് തന്റെ ആക്രമണം തിരിച്ചു വീട്ടി. 1054 ജൂൺ 24 ന് നിസേറോസിന്റെ ആക്രമത്തിൽ വെച്ച് ചർച്ച നടന്നു. അവസാനം നിസേറോസ് തന്റെ അഭിപ്രായം പിൻവലിക്കുകയും കൃതി കത്തിച്ചു കളയുകയും ചെയ്തു. പാത്രിയർക്കീസാകട്ടെ ശക്തിയായ എതിർപ്രചരണം നടത്തിത്തുടങ്ങി. ഇതിൽ കപിതരായ ഡലഗേഷൻ അംഗങ്ങൾ 1054 ജൂലൈ 16 ന് പാത്രിയർക്കീസിനെയും കൂടെയുള്ളവരെയും മഹറോൻ ചൊല്ലിക്കൊണ്ടുള്ള ഒരു രേഖ ഹാഗിയായ സോഫിയായ ദേവാലയത്തിലെ ബലി പീഠത്തിൽ വെച്ചിട്ട് സ്ഥലം വീട്ടി. ഈ ഡീക്രി 'സെവുഡോ പാത്രിയർക്കീസ്' മിഖായേൽ ചെറുളാരിയൂസിനെയും ഒക്രിഡായിലെ ലെയോ ആർച്ചുബിഷപ്പിനെയും മറ്റും മഹറോൻ ചൊല്ലി. പരിശുദ്ധാത്മാവിന്റെ പുറപ്പാട് സംബന്ധിച്ചുള്ള ഗ്രീക്കു പ്രബോധനം, ഗ്രീക്കു വൈദികരുടെ വിവാഹം എന്നിങ്ങനെയുള്ള സംഗതികളെയും തെറ്റുകളിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി.

ഈ സംഭവത്തിനു മുന്നോടം മുൻപ് ലെയോ പാപ്പാ മരിച്ചു പോയിരുന്നു. ഇരുവർക്കിടയിലായിരുന്നോ ഇല്ലയോ എന്നതു വ്യക്തമല്ല. ഏതായാലും അവരുടെ പരിധിവിട്ടുള്ള പ്രവർത്തനത്തിലാണ് അവർ ഏർപ്പെട്ടത്. ഇതിനുശേഷം രാജാവിനെക്കണ്ടു് സ്നേഹഭാവത്തിൽ വിടപറഞ്ഞശേഷം അവർ മടക്കയാത്ര ആരംഭിച്ചു. അപ്പോഴാണ് ചക്രവർത്തിക്കു സംഗതികളുടെ ഗൗരവം മനസ്സിലായത്. അവരെ തിരികെ വിളിച്ചു് ഒന്നിച്ചൊരു യോഗത്തിൽ കാര്യങ്ങൾ ചർച്ചചെയ്തു് ഒതുക്കാം എന്നു ചക്രവർത്തി കോൺസ്റ്റന്റൈൻ 9-ാമൻ കരുതി.

പാത്രിയർക്കീസ് ജനങ്ങളെ ഇളക്കിവിട്ടു. നിയന്ത്രണാതീതമാകുമെന്നു കണ്ടു് പ്രതിനിധികൾ ഉടൻ തന്നെ സ്ഥലം വീട്ടുകൊള്ളാൻ ചക്രവർത്തിയാവശ്യപ്പെട്ടു. ജനം കൊട്ടാരം വളഞ്ഞു. ജൂലൈ 24 (1054) ഞായറാഴ്ച ചക്രവർത്തി ഒരു സിനഡ് വിളിച്ചു കൂട്ടി. ഓർത്തഡോക്സു സഭയെ മുഴുവൻ മഹറോൻ ചൊല്ലിയതായി സിനഡ് കണക്കാക്കി. അതിനു പകരം സിനഡ് ഈ പ്രതിനിധികളെയും അവരെ പിൻതുണയ്ക്കുന്നവരെയും മഹറോൻ ചൊല്ലി.

യഥാർത്ഥത്തിൽ ഈ മഹറോൻ ഓർത്തഡോക്സു സഭയ്ക്കെതിരായിട്ടായിരുന്നില്ല. ചക്രവർത്തിക്കും എതിരായിട്ടല്ലായിരുന്നു. ചെറുളാരിയൂസിനും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കൂടെ നിന്നവർക്കുമെതിരായിരുന്നു. പാത്രിയർക്കീസാകട്ടെ പാപ്പായേയോ റോമാസഭയേയോ മഹറോൻ ചൊല്ലിയില്ല, പിന്നെയോ പ്രതിനിധികളെയും അവരെ പിൻതുണച്ച ചിലരെയും മാത്രം.

ഒരു ശീശു ഉണ്ടാകത്തക്ക നടപടി ഇരു ഭാഗത്തുനിന്നും ഉണ്ടായില്ല. എന്നാൽ കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും തമ്മിൽ പിളർന്നതു് 1054 ലാണ് എന്നാണ് പൊതുവെയാളുള്ള ധാരണ. 15

തുടന്നുള്ള നൂറ്റാണ്ടുകളിലും ചക്രവർത്തിമാരും മറ്റും അത്തായരും ഐക്യം പുനഃസ്ഥാപിക്കാൻ തല്പരരായിരുന്നു. എന്നാൽ സന്യാസികളും വൈദികരും ഐക്യത്തിനെതിരായ നിലപാടെടുത്തു. അന്ത്യോക്യയിലെ മെൽക്കീത്താ പാത്രിയർക്കീസ് പത്രോസ് III (1052-6) മധ്യവർത്തിയായി വർത്തിക്കാൻ ശ്രമിച്ചു. ബിസന്റയിൻ രീതികളും ആചാരാനുഷ്ഠാനങ്ങളുമാണ് യഥാർത്ഥ ക്രൈസ്തവരീതികൾ എന്ന് ചിന്ത ബിസന്റയിൻ ലോകത്തു പരന്നു. പാശ്ചാത്യലോകത്താകട്ടെ ഗ്രീക്കു വിരുദ്ധ ചിന്താഗതി ശക്തിപ്പെട്ടു. എന്നാൽ കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും പിളർന്നതായി സാധാരണജനം കരുതിയില്ല. തുടന്നു് സംഘടിതമായി നടത്തിയ പ്രചരണം വഴിയാണ് ഗ്രീക്കുജനങ്ങൾ അകന്നുമാറിയതു്. 13-ാം നൂറ്റാണ്ടിലും ഗ്രീക്കും ലത്തീനും ഒരു സഭയുടെ രണ്ടു ഭാഗങ്ങളായിരുന്നു എന്ന പൊതു ധാരണ നിലനിന്നു. നിരന്തര കലഹത്തിലായിരുന്നെങ്കിലും അടിസ്ഥാന സംഗതികളിൽ സഭ ഒന്നാണെന്നുള്ള ധാരണയ്ക്കു കോട്ടം തട്ടിയില്ല. മറ്റു പൗരസ്ത്യ പാത്രിയർക്കേറ്റുകളോടു് (മെൽക്കീത്താ) റോമിന്റെ ബന്ധം തുടന്നും മോശമായിരുന്നില്ല. ജോർജിയ കത്തോലിക്കേറ്റ (11thc), ബൾഗേറിയ (12-ാം നൂറ്റാണ്ടു മുതൽ), സേർബിയ (12thc.) എന്നിവയും റോമൻ ബന്ധത്തിലും കൂട്ടായ്മയിലും നിന്നു.

10. കുരിശു യുദ്ധങ്ങൾ

കിഴക്കിനേയും പടിഞ്ഞാറിനേയും തമ്മിൽ അകറിയതു് വാസ്തവത്തിൽ കുരിശുയുദ്ധക്കാരാണ്. മറ്റുള്ളവയൊക്കെ പശ്ചാത്തലം ഒരുക്കിയെന്നു മാത്രം. കുരിശുയുദ്ധക്കാർ പൗരസ്ത്യദേശത്തു വളരെ ക്രൂരമായി പെരുമാറി. കുരിശുയുദ്ധക്കാർ പിടിച്ചെടുത്തിടങ്ങളിലെല്ലാം ലത്തീൻ ഹയരാക്കി സ്ഥാപിച്ചു. അവിടെ ഉണ്ടായിരുന്ന പൗരസ്ത്യ മെത്രാന്മാരെയും ജനങ്ങളെയും എല്ലാം ഈ ലത്തീൻ ഹയരാർക്കിക്കു കീഴിലാക്കുകയും ചെയ്തു. ഇതു് മെൽക്കീത്താ പാത്രിയർക്കീസുമാരെയും റോമിൽ നിന്നകരാൻ വഴി തെളിച്ചു. 1204-ലെ നാലാം കുരിശുയുദ്ധമാണ് പിളർപ്പിനു യഥാർത്ഥ കാരണം. സ്വർണ്ണവും പണവും സമ്പാദിക്കാനായി വെനീസിലെ കൊള്ളക്കാരായ കുരിശുയുദ്ധക്കാർ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പട്ടണത്തിൽ കയറി കാട്ടിക്കൂട്ടി

15. Ibid. 413-7.

യവ ഗ്രീക്കുകാരുടെ ഹൃദയത്തിൽ ആഴമായ മുറിവുണ്ടാക്കി. കരിശു യുദ്ധക്കാർ നഗരം വളഞ്ഞു കീഴടക്കി കൊള്ളയടിച്ചു. കിരാതന്മാർ പോലും ചെയ്യാൻ അറയ്ക്കുന്ന കൊടും ഭീകരതകൾ പാശ്ചാത്യ ലോകത്തു നിന്നുള്ള ലത്തീൻ സഹോദരന്മാർ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ ക്രിസ്തീയ സഹോദരന്മാരോടു ചെയ്തു. തിരുശേഷിപ്പുകൾ, തിരുപ്പാത്രങ്ങൾ, തിരുവസ്ത്രങ്ങൾ എന്നു വേണ്ട, ഈ ക്രൂര രാക്ഷസന്മാർ കൊള്ള ചെയ്യാത്ത ഒന്നും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ ഇല്ലായിരുന്നു. കൊള്ള മാത്രമല്ല, യുദ്ധത്തിൽ ക്രൂരപടയാളികൾ ചെയ്യുന്ന ക്രൂരമായ ഏല്പലുകളും വൈശാചിക കർമ്മങ്ങളും അവർ ചെയ്തുകൂട്ടി. ഇനി ഒരിക്കലും വീണ്ടെടുക്കാനാവാത്ത വിധം കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിന്റെ മുഖം അവർ വിരൂപമാക്കി. ഇതറിഞ്ഞ ഇന്നസെന്റ് മൂന്നാമൻ പാപ്പാ (1198-1216) ഈ കരിശുയുദ്ധക്കാരെ മഹറോൻ ചൊല്ലി. എന്നാൽ അവർ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ സ്ഥാപിച്ച 'ലത്തീൻ സാമ്രാജ്യം' അദ്ദേഹം പിന്നീട് അംഗീകരിച്ചു; അവിടെ ഒരു ലത്തീൻ പാത്രിയർക്കീസിനെ നിയമിച്ചു. പാശ്ചാത്യക്രിസ്ത്യാനികൾ പിടിച്ചെടുത്ത പൗരസ്ത്യ സമൂഹങ്ങളിലെല്ലാം ലത്തീൻ ഹയരാർക്കി സ്ഥാപിച്ചു. കിഴക്കും പടിഞ്ഞാറും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം അറ്റുപോയതു 1204-ലെ ഈ ക്രൂരവും നികൃഷ്ടവും നിന്ദ്യവും വൈശാചികവുമായ കിരാതാക്രമണമാണ്.

ഐക്യശ്രമങ്ങൾ

എങ്കിലും ഐക്യശ്രമങ്ങൾ തുടർന്നു നടന്നു. ലയൺസു കൗൺസിലിലും (1274) ഫ്ലോറൻസു കൗൺസിലിലും (1438-39) ഐക്യചർച്ച നടന്നു. ചക്രവർത്തിമാരാണ് മുൻകൈ എടുത്തത്. മുസ്ലീം മലവെള്ളത്തെ തടഞ്ഞുനിർത്താനായിട്ടത്രേ അവർ ഇതിനു മുതിർന്നത്. എന്നാൽ സന്നയാസികളും വൈദികരും ഐക്യത്തിനു സന്നദ്ധരായിരുന്നില്ല. ഐക്യഫോർമുലകൾ എല്ലാം ഏകപക്ഷീയമായി പാശ്ചാത്യ ദൈവശാസ്ത്രം മാത്രം കണക്കിലെടുത്തുകൊണ്ടുള്ളതായിരുന്നു. ഗ്രീക്ക്-ലത്തീൻ ഐക്യം യാഥാർഥ്യമായില്ല.

ഇക്കാലമായപ്പോഴേക്കും ബിസന്റയിൻ സഭയുടെ ഭൂരിഭാഗവും തുർക്കികൾ കീഴടക്കിയിരുന്നു. അവിടുത്തെ ജനങ്ങൾ ഐക്യത്തിനു സന്നദ്ധരല്ലായിരുന്നു. റഷ്യയും അതിനു വഴങ്ങിയില്ല. 1204 മുതൽ വളർന്നുവന്ന വൈരാഗ്യവും പിളർപ്പും പെട്ടെന്ന് ഒരു സിനഡിലെ

ചർച്ച കൊണ്ടുവസാനിക്കും എന്ന് കരുതിയതു സാഹസമായി പ്പോയി. തുടർന്നു, പാശ്ചാത്യർ മുസ്ലീങ്ങൾക്കെതിരെ പൗരസ്ത്യരെ സഹായിച്ചില്ല. 1453-ൽ തുടക്കികൾ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പിടിച്ചു. അങ്ങനെ പൗരസ്ത്യരോമാസാമ്രാജ്യം അവസാനിച്ചു. പാശ്ചാത്യ-പൗരസ്ത്യഐക്യം ഒരു സ്വപ്നമായി അവശേഷിക്കയും ചെയ്തു. പിന്നീട് ഗൗരവമേറിയ സഭൈക്യ ചർച്ചകൾ നടന്നതു രണ്ടാം വത്തിക്കാൻ സിനഡോടുകൂടിയാണ് (1962-5). 1965 ഡിസംബർ 7 നു റോമിലും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലും നടന്ന ചടങ്ങുകളിൽ വച്ച് ഇരുസഭകളും പരസ്പരമുള്ള ശാപം പിൻ വലിച്ചു. അന്നുമുതൽ ഐക്യചർച്ചകൾ അതിവേഗം പുരോഗമിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്.

പട്ടുതവവും വിവാഹവും

പഴയനിയമത്തിലെ ആചാര്യന്മാർ വിവാഹിതരായിരുന്നു എങ്കിലും യഹൂദരുടെ ഇടയിലെ എസ്സീൻ (കുറാൻ) സമൂഹത്തിൽ ബ്രഹ്മചാരികളായ ആളുകൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. ക്രിസ്തുവും ചില ശുദ്ധീകരണവും ബ്രഹ്മചാരികളായിരുന്നു. ദൈവരാജ്യത്തെ പ്രതി യുള്ള ഷണ്ഡതപത്തെപ്പറ്റി കർത്താവുതന്നെ പ്രസ്താവിക്കുന്നു: ‘സ്വർഗരാജ്യത്തെ പ്രതി തങ്ങളെത്തന്നെ ഷണ്ഡന്മാരാക്കുന്നവരുമുണ്ട്’ (മത്താ 19: 12). എഫേസോസിലെ പോളിക്രാട്ടെസ് മെത്രാൻ, റോമിലെ വിക്റ്റിനുള്ള കത്തിൽ ഫിലിപ്പോസിന്റെ പുത്രിമാരെപ്പറ്റി പറയുന്നു.¹ മറ്റു പല ശുദ്ധീകരണവും സ്രീകളെ കൂടെ കൊണ്ടു നടന്നിരുന്നു എന്ന് വി. പൗലോസിന്റെ ഒരു ലേഖനത്തിൽ സൂചിപ്പിക്കുന്നു: ‘മറ്റു ശുദ്ധീകരണവും നമ്മുടെ കർത്താവിന്റെ സഹോദരന്മാരും കേപ്പായും ചെയ്യുന്നതുപോലെ; സഹോദരിയായ ഒരു സ്രീയെ കൊണ്ടുനടക്കാൻ ഞങ്ങൾക്കവകാശമില്ലേ?’ (1 കൊറി 9:5). വി. പൗലോസ് അവിവാഹിത ജീവിതം നയിച്ചിരുന്നു; എന്നാൽ പൗലോസിന്റെ പ്രേഷിതവേലയിൽ തെക്ലാ എന്നു പേരുള്ള ഒരു യുവതി സഹായിച്ചിരുന്നു എന്ന് പൗലോസിന്റെ നടപടി എന്ന അപ്പോക്രിഫൽ രേഖ സൂചിപ്പിക്കുന്നു.² ‘എല്ലാവരും ശുദ്ധതയിൽ എന്തെപ്പോലെ ആയിരുന്നെങ്കിൽ എന്നാണു ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നത്’ എന്ന് പൗലോസ് കൊറിന്തോസുകാർക്കെഴുതുന്നു (7: 7); എന്നാൽ ദൈവത്തിൽ നിന്നും ഓരോരുത്തനും ലഭിച്ച ഭാഗത്തിനനുസൃതമായി വ്യാപരിക്കുവാൻ അദ്ദേഹം ഉപദേശിക്കുന്നു (7: 7). ‘അവിവാഹിതരോടും വിധവകളോടും ഞാൻ പറയുന്നു, എന്തെപ്പോലെ ആയിരിക്കുന്നതാണ് അവർക്കു നല്ലതു’ (7: 8). ഓരോരുത്തനും കർത്താവിൽ നിന്നു സ്വീകരിച്ചതനുസരിച്ചും ദൈവം വിളിച്ചതനുസരിച്ചും ജീവിതം നയിക്കട്ടെ’ (7: 17). ‘ഓരോരുത്തനും ഏതവസ്ഥയിൽ വിളിക്കപ്പെടുമ്പോ, അതിൽ തന്നെ ദൈവ

1. ജി.പേടിയത്തു്, ആദിമസയ്യേുടെ സന്ദേശം, 1988, പേ. 162.
 2. Ibid, p. 78-79.

സന്നിധിയിൽ നിലനിൽക്കട്ടെ’ (7: 24). എന്നാൽ കന്യാത്വത്തെപ്പറ്റി ദൈവത്തിൽനിന്നും ഒരു കല്പനയും എനിക്കു ലഭിച്ചിട്ടില്ല’ (7: 25) എന്നു പറഞ്ഞിട്ടും ‘വിശ്വസ്തനായിരിക്കാൻ ദൈവം അനുഗ്രഹിച്ച ഒരു മനുഷ്യനെന്ന നിലയിൽ’ (7: 25) പൗലോസ് തന്റെ ഉപദേശം നൽകുന്നു: ‘അവിവാഹിതൻ തന്റെ കർത്താവിനെ ഏങ്ങനെ സംപ്രീതനാക്കാമെന്നു വിചാരിച്ചു’, കർത്താവിന്റെ കാര്യത്തിൽ തല്പരനാകുന്നു; അവിവാഹിതയായ സ്രീ തന്റെ ശരീരത്തിലും ആത്മാവിലും പരിശുദ്ധ്യയായിരിക്കേണ്ടതിന് തന്റെ കർത്താവിനെപ്പറ്റി ചിന്തിക്കുന്നു’ (7: 32-34).

ഇതു സാധാരണ വിശ്വാസികൾക്കു പൗലോസ് നൽകുന്ന തന്റെ വ്യക്തിപരമായ പ്രബോധനമാണ്; കർത്താവിൽ നിന്നു ലഭിച്ച കല്പനയായിട്ടല്ല. എന്നാൽ ‘ദൈവാത്മാവു’ എനിക്കുണ്ടു’ എന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു’ എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടാണ് ഈ ഭാഗം അദ്ദേഹം അവസാനിപ്പിക്കുന്നത് (7: 40). സഭകളുടെ അധ്യക്ഷനായി ശുദ്ധീകരണ നിയമിച്ച മൂപ്പൻ ‘കുറമുറവനും ഏകഭാര്യയുടെ ഭർത്താവുമായിരിക്കണം.’ (തിത്തോ 1: 6). അവൻ ‘നിഷ്കളങ്കനും ഏകഭാര്യയുടെ ഭർത്താവും വിവേകിയും സംയമനം പാലിക്കുന്നവനും’ ആയിരിക്കണം (1 തിമോ 3: 2) എന്ന് പൗലോസ് പ്രബോധിപ്പിക്കുന്നു.

ആദിമസയ്യേിൽ ബ്രഹ്മചാരികളായ മെത്രാന്മാർ ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നതിന് തെളിവുണ്ട്. നിരവധി മെത്രാന്മാർ അവിവാഹിതരായി ജീവിച്ചു. പോളിക്രാട്ടെസ് എന്ന മെത്രാൻ സാർദീസിലെ മെലിറ്റോയെപ്പറ്റി സ്പഷ്ടമായി പറയുന്നു: ‘ഷണ്ഡനായ മെലിറ്റോ പൂർണ്ണമായി പരിശുദ്ധാത്മാവിൽ ജീവിച്ചു.’³ എന്നാൽ വൈദികസ്ഥാനികൾ അവിവാഹിതരായിരിക്കണമെന്നു സ്പഷ്ടമായി പുതിയ നിയമത്തിൽ പറയുന്നില്ല.

ആദിമസയ്യേിൽ വൈവാഹിക ജീവിതത്തെ എതിർത്തിരുന്ന അബദ്ധോപദേശകരുണ്ടായിരുന്നു. വിവാഹം പാപമാണെന്നുവരെ പറിപ്പിച്ച പാഷണ്ഡികളും ഉണ്ടായിരുന്നു. ‘എൻക്രത്തിത്തർ’ ‘മോണ്ടനിസ്സുകൾ’, ‘മനിക്കേയർ’ തുടങ്ങിയവർ ഇക്കൂട്ടത്തിൽ പെടുന്നു. ഇവർക്കെതിരെ വിവാഹത്തിന്റെ ഭരണത്യം സഭ ഉയർത്തിക്കാട്ടി: ‘ദൈവം സ്വന്തം പ്രതിച്ഛായയിൽ മനുഷ്യനെ സൃഷ്ടിച്ചു. ദൈവം തന്റെ പ്രതിച്ഛായയിൽ അവനെ സൃഷ്ടിച്ചു. ആണം പെണ്ണുമായി അവരെ സൃഷ്ടിച്ചു. ‘നിങ്ങൾ സന്താനപുഷ്ടിയോടെ പെരുകി ഭൂമിയിൽ നിറഞ്ഞു’ ഭൂമിയെ കീഴടക്കുക’ എന്നു പറഞ്ഞു’

3. Ibid, 162,

അവിടുന്ന് അവരെ അനുഗ്രഹിച്ചു'' (ഉല്പ 1: 27-28). 'മനുഷ്യൻ ഏകനായിരിക്കുന്നതു നന്നല്ല; അവൻ പററിയ ഒരു സഹായിയെ ഞാൻ ഉണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കും' എന്നു പറഞ്ഞു (2:18) ദൈവം തന്നെയാണ് സ്രീയെ സൃഷ്ടിച്ചത്. ദൈവം സൃഷ്ടിച്ച ഭൂമിയിലെ സർവ്വ ജീവജാലങ്ങളുടെയും മദ്ധ്യത്തിൽ മനുഷ്യൻ ഏകനായിരുന്നു. തനിക്കുപററിയ സഹായിയെ അക്കൂട്ടത്തിലെങ്ങും മനുഷ്യൻ കണ്ടില്ല (2: 20). അപ്പോൾ ദൈവം സ്രീയെ സൃഷ്ടിച്ചു. അവൾ അവന്റെ "അസ്ഥിയിൽ നിന്നുള്ള അസ്ഥിയും മാംസത്തിൽ നിന്നുള്ള മാംസവുമായിരുന്നു'' (2: 23). അതുകൊണ്ട് 'ദൈവം യോജിപ്പിച്ചതു മനുഷ്യൻ വേർപിരിക്കരുത്' എന്നും 'വരം ലഭിച്ചവനല്ലാതെ ആരും ഇതു സ്വീകരിക്കുന്നില്ല' എന്നും നമ്മുടെ കർത്താവ് അരുൾചെയ്തു (മത്താ 19: 6-11). ഈ കർത്തൃ പ്രബോധനത്തിനെതിരായി പഠിപ്പിക്കുന്നതെല്ലാം പാഷണ്ഡതയായി സഭ വിധിച്ചു.

സഭാരംഭകാലത്തുടനീളം വിവാഹിതരും അവിവാഹിതരുമായ വൈദികസ്ഥാനികൾ ഉണ്ടായിരുന്നു. വിവാഹത്തെ വൈദികസ്ഥാനവുമായി അഭേദ്യം ബന്ധിച്ചിരുന്നില്ല. നാലാം നൂറ്റാണ്ടിലും വൈദികസ്ഥാനത്തു പ്രവേശിക്കുന്നതിനു മുമ്പ് തങ്ങൾ പ്രവേശിച്ചിരുന്ന വിവാഹജീവിതം ഒരു തടസ്സവും കൂടാതെ വൈദികജീവിതത്തിലും തുടർന്നുവരുന്നുണ്ടായിരുന്നു. അതേസമയം സ്വന്തതീരുമാനപ്രകാരം വൈവാഹിക ജീവിതം വേണ്ടെന്നു വച്ചവരും, വൈവാഹിക ജീവിതത്തിൽ പ്രവേശിച്ചിട്ടും വിരക്തി പാലിച്ചവരും ആ നൂറ്റാണ്ടിൽ വിരളമല്ലായിരുന്നു. ഒരുപക്ഷേ അക്കാലത്തു വിവാഹിതരായ വൈദികസ്ഥാനികളായിരിക്കാം അവിവാഹിതരെക്കാൾ കൂടുതലായി ഉണ്ടായിരുന്നതു്.

ക്രൈസ്തവ സഭയിൽ മതപീഡനത്തിന്റെ കാഠിന്യം കുറഞ്ഞപ്പോൾ (313) രക്തസാക്ഷിത്വത്തിനു പകരമായി കന്യാത്വജീവിതവും ബ്രഹ്മചര്യ ജീവിതവും ചിലർ ചിത്രീകരിച്ചു. വനവാസികളും കന്യകകളുമാണ് മെച്ചപ്പെട്ട ക്രിസ്ത്യാനികൾ എന്ന ധാരണ ഉദയം ചെയ്തു. കന്യാത്വത്തെ വിവാഹജീവിതത്തെക്കാൾ മെച്ചപ്പെട്ടതായി ചിത്രീകരിക്കുന്ന ചിന്താധാര കോൺസ്റ്റന്റൈൻ കാലഘട്ടത്തിനു മുൻപേ ആരംഭിച്ചതാണ്. താസ്യൻ, ഒരിജനം (+ 258), തെർത്തുല്യനും (+ 220) ഈ വഴിക്കു ചിന്തിച്ചിരുന്നു. വൈദികസ്ഥാനീയരുടെ വിരക്തജീവിതത്തെ കൂടുതൽ സ്തുതിക്കുന്ന പ്രവണത ഉടലെടുത്തു. കൂടുതൽ നന്നായി പ്രാർത്ഥിക്കാനും ക്രിസ്തീയ രഹസ്യങ്ങളുമായി അടുത്തിടപെടാനും ആചാരശുദ്ധത ആവശ്യമാണെന്നുള്ള ചിന്താധാര ഉയർന്നുവന്നു. ജനങ്ങൾക്കുവേണ്ടി കൂടുതൽ സമയം പ്രവർത്തിക്കാൻ ഇതു സഹായിക്കും. എന്നും ചിലർ വാദിച്ചു. ഒക്ടമെൻറ് വിവാഹജീവിതത്തെ ശ്രേഷ്ഠമായി കണ്ടെങ്കിലും

കർത്താവിനോടുള്ള സ്നേഹം നിമിത്തം അവിവാഹിതനായി ജീവിച്ചു. ഒരിജനാകട്ടെ, കർത്തൃസ്നേഹത്താൽ പ്രേരിതനായി മത്താ 19: 12 വാചസ്പാർഥത്തിൽ വ്യാഖ്യാനിക്കയും പ്രാവർത്തികമാക്കുകയും ചെയ്തു.

വിവാഹിതരായ വൈദികസ്ഥാനികളുടെ വിവാഹം എല്ലാത്തരത്തിലും കുറഞ്ഞതായിരിക്കണം എന്നൊരു നിബന്ധന മാത്രമേ ആരംഭകാലത്തു് ഉണ്ടായിരുന്നുള്ളൂ. അതായതു് വധുവരന്മാർ കന്യാത്വത്തിൽതന്നെ വിവാഹത്തിൽ പ്രവേശിക്കണം. പരസ്പരവിശ്വസ്തത പുലർത്തണം. എന്നാൽ രണ്ടാം വിവാഹം നടത്തിയ ആളെയും വിധവയെ വിവാഹം കഴിച്ച ആളിനെയും വൈദികസ്ഥാനത്തു പ്രവേശിപ്പിച്ചിരുന്നില്ല. അവിവാഹിതനായി വൈദികസ്ഥാനത്തു പ്രവേശിച്ച വ്യക്തി പട്ടത്തിനുശേഷം വിവാഹം കഴിക്കാൻ അനുവദിക്കപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. അൻസീറാ സിനഡിൽ (314) ഇതിനെ പരാമർശം കാണുന്നു: "അവിവാഹിതജീവിതം കഴിക്കാൻ പ്രയാസമുള്ളതിനാൽ, വിവാഹിതനാകണമെന്നു പട്ടത്തിന്റെ അവസരം മെത്രാനെ അറിയിച്ചവർ ഡീക്കൻമാരായ ശേഷം വിവാഹിതരായി സേവനത്തിൽ തുടരട്ടെ. കാരണം, അതു മെത്രാൻ അനുവദിച്ചതാണ്. എന്നാൽ പട്ടത്തിന്റെ അവസരം വിവാഹത്തെപ്പറ്റി ഒന്നും സംസാരിക്കാതിരിക്കയും പിന്നീട് വിവാഹം കഴിക്കുകയും ചെയ്തവർ ഡീക്കൻ സ്ഥാനത്തു തുടരാൻ പാടില്ല." (കാനൻ, 10).⁴ ഈ കാനൻ പിന്നീട് കൂടുതൽ പ്രാബല്യത്തിൽ വന്നില്ല.

നിഖ്യാസ്യനഹദോസിൽ (325) വൈദിക ബ്രഹ്മചര്യം ചർച്ചാവിഷയമായി. വൈദിക സ്ഥാനത്തുള്ളവർ ബ്രഹ്മചര്യവ്രതം പാലിക്കണം; അവർക്കു വൈവാഹിക ജീവിതം പാടില്ല എന്ന തരത്തിൽ ഒരു നിയമം പാസാക്കാൻ കൊർദോവായിലെ ഹോസിയൂസ് മുതിന്നു. ഉത്തരഭാഗമായിസിലെ മെത്രാനായ പഫ്നുസിയൂസ് ഇതിനെ എതിർത്തു. ജീവിതകാലം മുഴുവൻ താപസജീവിതം നയിക്കയും ബ്രഹ്മചാരിയായി വർത്തിക്കയും പീഡനങ്ങൾ സഹിക്കയും ചെയ്ത പഫ്നുസിയൂസിനെ എതിർത്തു നിയമം പാസാക്കാൻ ആരും മുതിർന്നില്ല. വൈദിക പട്ടം സ്വീകരിച്ച ശേഷം ആരും വിവാഹം കഴിക്കാൻ പാടില്ല എന്ന നിയമം എല്ലാവരും പൊതുവെ സ്വീകരിച്ചു. വിവാഹം കഴിച്ചശേഷം പട്ടം സ്വീകരിക്കുന്നവർ ഭാര്യയെ ഉപേക്ഷിക്കാൻ പാടില്ല എന്ന തത്വവും നിലനിന്നു.⁵ വിവാഹിതരായ വൈദികർ അർപ്പിച്ചു വീ. കർബ്ബാനയിൽ സംബന്ധിച്ചു കർബ്ബാന സ്വീകരിക്കാതിരുന്ന 'കഠിനതാപസരായ'

4. ജി. ചേടിയത്തു്, ആദിമസഭാപിതാജനന്മാർ, പേ. 364-5.
5. സൊസോമെൻ, സഭാചരിത്രം, 1:11; ജി. ചേടിയത്തു്, സഭാപിതാജനന്മാർ - I, 1987, പേ. 55-56.

ക്രിസ്ത്യാനികളെ ഗാംഗ്ര സിനഡ് (340-1) കുറപ്പെടുത്തി: "വിവാഹിതനായ പട്ടക്കാരൻ അർപ്പിക്കുന്ന കർബ്ബാനയിൽ നിന്നും സ്വീകരിക്കാൻ പാടില്ല എന്നു പഠിപ്പിക്കുന്നവർ ശപിക്കപ്പെട്ടെ" (കാനൻ, 4).⁶ വൈദികന്മാർ ഒരു കൂട്ടി ഉണ്ടായാൽ അയാളെ തരം താഴ്ത്തണം എന്ന ആവശ്യം ഹിപ്പോളിറ്റസിന്റെ കാനോനാകൽ തിരസ്കരിച്ചു (കാനൻ, 8); ഭക്തിയുടെ പേരിൽ ഒരു വൈദിക സ്ഥാനിയും തന്റെ ഭാര്യയെ പിരിച്ചുവിടാൻ പാടില്ല എന്നും അപ്പസ്തോലിക കാനോനാകൽ അനുശാസിക്കുന്നു: "ഭക്തിയുടെ പേരിൽ മെത്രാനോ, വൈദികനോ, ഡീക്കനോ തന്റെ ഭാര്യയെ ഉപേക്ഷിക്കരുത്". അവളെ ഉപേക്ഷിച്ചാൽ അവനെ മുടക്കണം. അവൻ ഉറച്ചുനിന്നാൽ സ്ഥാനത്തു നിന്നു നീക്കണം." (കാനൻ 5).⁷

വിവാഹിതരായ വൈദികസ്ഥാനികൾക്കു ജസൂറീനിയൻ ചക്രവർത്തിയുടെ കാലത്തു വിലക്കു കൽപ്പിക്കപ്പെട്ടു. പുത്രരോ പൗത്രരോ ഉള്ള വൈദികനെ മെത്രാനാക്കാൻ പാടില്ല എന്നു ചക്രവർത്തി നിയമമുണ്ടാക്കി. മക്കളെപ്പറ്റിയുള്ള ചിന്ത ദൈവത്തിൽ നിന്നും സഭാകാര്യങ്ങളിൽ നിന്നും അകറ്റുമെന്നും സഭാസ്വത്തുക്കൾ മക്കൾക്കു കൊടുക്കാനുള്ള പ്രവണത ഉണ്ടാകുമെന്നുമായിരുന്നു ജസൂറീനിയന്റെ വാദം.⁸ ജസൂറീനിയന്റെ ഈ നിയമം പൗരസ്ത്യ സഭകളിൽ പുതുമയായിരുന്നു. 692-ലെ ട്രൂള്ളൻ സിനഡ് വൈവാഹിതർ മെത്രാൻ സ്ഥാനം സ്വീകരിക്കുന്നതിനു മുൻപ് ഭാര്യയിൽ നിന്നും വേർപെട്ടിരിക്കണമെന്നും അവളെ മാത്തലയയ്ക്കണമെന്നും അനുശാസിച്ചു. വൈദികർക്കും ഡീക്കൻമാർക്കും വൈവാഹിക ജീവിതത്തിൽ തുടരാം. വി. രഫാസ്യങ്ങൾ പരികർമ്മം ചെയ്യുന്ന ദിവസങ്ങളിൽ അവർ വിരക്തി പാലിക്കണമെന്നു മാത്രം നിഷ്കർഷിച്ചു.

പാശ്ചാത്യസഭയിൽ പൗരസ്ത്യസഭയിൽ നിന്നു വ്യത്യസ്തമായ രീതിയിലാണ് വൈദികരുടെ വിവാഹത്തെ കണ്ടതു്. വൈദികരെ സംബന്ധിച്ചുള്ള നിയമങ്ങളിൽ കൂടുതലും വൈദിക ബ്രഹ്മചര്യം സംബന്ധിച്ചുള്ളതായിരുന്നു. വിസിഗോതിക് സ്പെയിനിലെ എൽവീരാ സിനഡാണ് (300) ഉയർന്ന വൈദിക സ്ഥാനത്തുള്ളവരെല്ലാം അവിവാഹിതരായിരിക്കണമെന്നു നിയമമുണ്ടാക്കിയതു് (കാനൻ 33). കാലക്രമത്തിൽ റോമൻ നേതൃത്വം ഈ വിഷയം കൈകാര്യം ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. അതനുസരിച്ചു് ഉയർന്ന വൈദിക സ്ഥാനത്തു പ്രവേശിക്കുന്ന വ്യക്തികൾ വിവാഹിതരാണെങ്കിൽ പോലും വിരക്തി പാലിക്കണം എന്നു കൽപ്പിച്ചു. പോപ്പ്

6. ആദിമസഭാപിതാക്കന്മാർ, 372.
7. സഭാപിതാക്കന്മാർ - I, പേ. 179.
8. വി. ഗ്രിഗറി നസാൻസന്റെ പിതാവ് മെത്രാനായിരുന്നു. എഡേസ്സോ മെത്രാനായ റാബുളെ മെത്രാനാകുന്നതിനു മുൻപ് വിവാഹിതനായിരുന്നു.

ഡമാസ്കസ് ഒന്നാമൻ (366-84) ഗാളളിക്കൻ മെത്രാന്മാർക്കു് അയച്ച കത്തിലാണ് റോമിൽ നിന്നുള്ള ആദ്യത്തെ രേഖ നാം കാണുക. മറ്റുള്ളവരോടു് വിരക്തി പ്രസംഗിക്കുന്ന വൈദികനും മെത്രാനും അതിനു മാതൃക നൽകണം; ആത്മീയ പിതൃത്വത്തെക്കാൾ കൂടിയതാണ് ശാരീരിക പിതൃത്വമെന്നു് അവർ ചിന്തിക്കാനും പാടില്ല എന്നും മറ്റും അദ്ദേഹം പ്രസ്തുത കത്തിൽ ഉപദേശിക്കുന്നു. പൗലോസിന്റെ മാതൃക അദ്ദേഹം ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. അതുപോലെ പഴയനിയമ പുരോഹിതരുടെ ആചാരശുദ്ധതയെയും! പഴയനിയമ പുരോഹിതർ ബലിയർപ്പിക്കുമ്പോൾ വിരക്തി പാലിച്ചിരുന്നെങ്കിൽ, കൂടാതെ പരികർമ്മം ചെയ്യാൻ പുതിയനിയമ പുരോഹിതർ എപ്പോഴും "ശുദ്ധരായിരിക്കണം". ഈ ആചാരശുദ്ധത⁹ ഇല്ലാത്തയാൾ തന്റെ സ്ഥാനത്തിനു യോഗ്യനല്ല.¹⁰

സിറീചിയസ് മാർപാപ്പായും (384-99) രണ്ടു രേഖകളിൽ ഈ പ്രശ്നം ചർച്ചാവിഷയമാക്കി. പുനർവിവാഹം ചെയ്തവരെ തടസ്സം കൂടാതെ വൈദികസ്ഥാനത്തുയർത്തുന്ന പാരമ്പര്യം സ്വെയിനിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. വൈദികാന്തസിൽ പ്രവേശിച്ചശേഷവും പുരോഹിതർ വൈവാഹിക ജീവിതം തുടർന്നു. ഇതിനെതിരെയോ സിറീചിയസ് പാപ്പാ കത്തുകളെഴുതിയതു്. ഭാവിയിൽ ഇപ്രകാരം ചെയ്യുന്നവർ യോരഹിതമായി ശിക്ഷിക്കപ്പെടുമെന്നു് അദ്ദേഹം താക്കീതു ചെയ്യുന്നു.¹¹ വിവാഹം കഴിച്ച വൈദികസ്ഥാനികൾ വിരക്തി പാലിക്കണമെന്നതു് നാലാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനത്തോടുകൂടി റോമാ മാർപാപ്പാമാരുടെ പ്രബോധനത്തിന്റെ ഭാഗമായിത്തീർന്നു. ഗ്രിഗോറിയസ് ഒന്നാമൻ (401-417) തന്റെ മുൻഗാമികളുടെ പ്രബോധനത്തോടു് ഇതു കൂടി കൂട്ടിച്ചേർത്തു. വൈദികസ്ഥാനത്തേയ്ക്കു വിളിക്കപ്പെട്ട സന്യാസി, താൻ നേരത്തെ എടുത്ത ബ്രഹ്മചര്യവ്രതത്തിൽ നിന്നു വിമുക്തനായെന്നു കരുതാൻ പാടില്ല. സോസിമസ് (417-8), സെലെസ്റ്റിൻ (425-33) എന്നിവരുടെ ഉപദേശത്തിൽ വിർക്തിയെ ഉന്നിപറയുകയും അതിനു സാധിക്കാത്തവരെ താക്കീതു ചെയ്യുകയും ചെയ്യുന്നതു് ദൃശ്യമാണ്. ലെയോ ഒന്നാമൻ പാപ്പാ (440-61) വിരക്തിയുടെ ഈ നിയമം സബ് ഡീക്കൻമാർക്കും ബാധകമാക്കി.¹² വിവാഹിതരെ വൈദികാന്തസിൽ അതിനുശേഷം പ്രവേശിപ്പിച്ചിരുന്നില്ല എന്നല്ല അതിൻമുമ്പും; പിന്നെയോ, മേലിൽ ഭാര്യയുമായി ദാമ്പത്യബന്ധം പുലർത്തുകയില്ല എന്നു് പട്ടത്തിനു മുൻപ് അവർ വാഗ്ദാനം ചെയ്യണമായിരുന്നു എന്നത്രേ മക്കളുള്ള വിവാഹിതരെ വൈദികാന്തസിൽ പ്രവേശിപ്പിക്കുന്നതിൽ എപ്പോഴും റോമൻ മെത്രാന്മാർ അറച്ചുനിന്നിരുന്നു.

9. Cultic purity
10. Ep. ad Gallos episc. 2:5-6.
11. ലേഖനം, 1, 15, 20; 5. 3-5.
12. ലേഖനം, 14.4.

അക്കാലത്തെ പല പ്രാദേശിക സിനഡുകളും വൈദികരുടെ വിവാഹം സംബന്ധിച്ചു നിയമങ്ങളുണ്ടാക്കി. കാർത്തേജിൽ വച്ചു നടന്ന ഒരു സിനഡ് (390) അൽത്താർ ശുശ്രൂഷകരായ വൈദികർക്കും മെത്രാന്മാർക്കും ഡീക്കന്മാർക്കും പരിപൂർണ്ണമായ വിരക്തി നിർബന്ധമാക്കി. ഒരു മുൻ സിനഡിനെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ടാണ് ഈ നിയമം പാസാക്കിയത്. 401-ലെ ഒരു സിനഡാ കട്ടെ, ഈ മുൻനിയമം ലംഘിക്കുന്നവരെ സ്ഥാനത്തുനിന്നും നീക്കിക്കൊണ്ടു ശിക്ഷിക്കണമെന്നു തീരുമാനിച്ചു. എന്നാൽ ആഫ്രിക്കൻ വൈദികസമൂഹം വളരെ മാതൃകാപരമായിട്ടാണ് ജീവിച്ചിരുന്നതെന്നും അഗസ്റ്റിൻ ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു.¹³ ട്രിനിയിലെ സിനഡ് (398) ഉത്തര ഇറ്റലിക്കു വേണ്ടി അത്തരം നിയമം നിർമ്മിച്ചു. (കാനൻ 8). 400-മാണ്ടിലെ തൊളേദോ സിനഡ് (കാനൻ 13-7, 18, 19) സിറീചിയസ് മാർപാപ്പാ വൈദിക വിവാഹം സംബന്ധിച്ചു സ്പാനിഷ് പ്രോവിൻസുകൾക്കു നൽകിയ നിർദ്ദേശങ്ങൾ സ്വീകരിച്ചു. ഫ്രാൻസിൽ 441-ലെ ഓറഞ്ച് സിനഡിൽ വച്ചാണ് വൈദികരുടെ വിവാഹം സംബന്ധിച്ചുള്ള നിയമം അംഗീകരിച്ചത്. വിരക്തി പാലിക്കാമെന്നൊപ്പു നൽകുന്ന വിവാഹിതരെ മാത്രമേ ഭാവിയിൽ വൈദികാനന്തസിൽ പ്രവേശിപ്പിക്കാവൂ എന്ന് അവിടെ തീരുമാനമുണ്ടായി (കാനൻ, 21).

കൂദാശകളുടെ പരികർമ്മത്തിന് ആചാരശുദ്ധത അവശ്യമാണെന്ന ധാരണയാണ് വൈവാഹിക വിരക്തിക്കു വേണ്ടിയുള്ള നിയമങ്ങൾ നിർമ്മിക്കാൻ സിനഡുകളെയും മാർപാപ്പാമാരെയും പ്രേരിപ്പിച്ചത്. പഴയനിയമ പുരോഹിതരുടെ ദൃഷ്ടാന്തം എടുത്തുകാണിക്കുകയായിരുന്നു പതിവ്. പഴയനിയമ ബലിയേക്കാൾ എത്രയോ ശ്രേഷ്ഠമായ വി. കർബാനയർപ്പണം നടത്തുന്ന വൈദികർ ആചാരശുദ്ധിയുള്ളവരായിരിക്കണം എന്ന ധാരണയാണ് ഈ സിനഡുകൾ നൽകുന്നതു്. സുവിശേഷവേലയ്ക്കായി പൂർണ്ണമായി സമർപ്പിക്കാനായി അവിവാഹിതജീവിതം നയിക്കുക, വിരക്തിയും കന്യാത്വവും പ്രസംഗിക്കുന്ന വൈദികൻ മാതൃകാപരമായ ജീവിതം കാഴ്ചവയ്ക്കുക. വൈദികൻ നൽകുന്ന ആദ്ധ്യാത്മിക പിതൃത്വവും സ്നാനവും പാപമോചനവും വഴി ഉന്നതമായ ആദ്ധ്യാത്മിക ജീവൻ പ്രദാനം ചെയ്യൽ. ക്രിസ്തുവിനെ അനുകരിക്കൽ എന്നിവ വിരക്തജീവിതത്തിനു പ്രേരണ നൽകുന്നവയാണ്. വൈദികർ പൂർണ്ണമായി വിരക്തജീവിതം നയിക്കണം എന്നയാശയം സന്നദ്ധസികൾ വൈദിക സ്ഥാനങ്ങൾ സ്വീകരിച്ചു തുടങ്ങിയപ്പോൾ മുതൽ ഉണ്ടായതാകാം. അത്തനാസ്യോസിന്റെ കാലത്തു് ഈജിപ്റ്റിൽ ഇതായിരുന്നു രീതി. ഇതുതന്നെയാവാം ഖെർചെള്ളിയിലെ വൈദിക

13. De Coniug. adult. 2. 20. 22.

രുടെ സമൂഹജീവിതത്തിനാധാരവും.¹⁴ വി. എവസേബിയസ് മെത്രാൻ അതു് അവിടെ തുടങ്ങി വച്ചു. അഗസ്റ്റിൻ അതു് ഹിപ്പോയിലും തുടങ്ങി.¹⁵ വെറാനസ് എന്ന ഗാളളിക് മെത്രാൻ (5thc.) സന്നദ്ധസികൾക്കു വൈദികപട്ടം നൽകണമെന്നു് നിർദ്ദേശിക്കുന്നു.¹⁶

പെലാജിയസ് മാർപാപ്പാ (556-61) സിറാക്കൂസ് രൂപതാ ഭ്യക്ഷനായി ഒരു വിവാഹിതനെ അനുവദിച്ചതു് വളരെ വൈഷമ്യത്തോടുകൂടെയാണ്. അത്മീയുടെ സ്ഥാവരജംഗമ സ്വത്തുക്കളെ കുറിച്ചുള്ള വളരെ കൃത്യമായ വിവരം അദ്ദേഹം ആവശ്യപ്പെട്ടിരുന്നു. സഭാസ്വത്തുക്കൾ അന്യാധീനപ്പെട്ടപ്പോകാതിരിക്കാനുള്ള വ്യഗ്രത ഇതിൽ ദൃശ്യമാണ്. വൈദികരുടെ അവിവാഹിതജീവിതം സഭാസ്വത്തുക്കൾ അന്യാധീനപ്പെടാതിരിക്കാനുള്ള ഉറപ്പു് പ്രദാനം ചെയ്തിരുന്നു. സബ് ഡീക്കന്മാർ അവിവാഹിതരായിരിക്കണം എന്ന ലെയോയുടെ നിർദ്ദേശം സിസിലിയിൽ പാലിച്ചിരുന്നില്ല എന്ന് പെലാജിയസ് രണ്ടാമൻ പാപ്പായുടെ (578-90) രേഖകൾ വ്യക്തമാക്കുന്നു. പെലാജിയസിന്റെ നിർദ്ദേശം അവിടെയുള്ളവർക്കു പുതു മയായി അനുഭവപ്പെട്ടു. ഗ്രിഗറി ഒന്നാമൻ പാപ്പായാകട്ടെ (+604) വിവാഹിതർ വൈദികാനന്തസിൽ പ്രവേശിക്കുമ്പോൾ ഭാര്യമാരെ ഉപേക്ഷിക്കരുതെന്നു് നിർദ്ദേശിച്ചു. എന്നാൽ അവർ പരിപൂർണ്ണ വിരക്തി പാലിക്കണമെന്നു് അദ്ദേഹം നിശ്ചയിച്ചു. അപ്രകാരം ജീവിക്കുന്ന ഒരു വൈദികന്റെയും ഭാര്യയുടെയും ദൃഷ്ടാന്തം അദ്ദേഹം എടുത്തു കാട്ടുകയുണ്ടായി.¹⁷

ഗാളളിക്കൻ സഭയും കാലാന്തരത്തിൽ (441 മുതൽ) വൈദിക ബ്രഹ്മചര്യനിയമം കർശനമാക്കി. വിവാഹിതനായ വൈദികന്റെ ഭാര്യ, ഭർത്താവു മരിച്ചാൽ, വീണ്ടും വിവാഹം കഴിക്കാൻ അനുവദിക്കപ്പെട്ടിരുന്നില്ല. രണ്ടാം കെട്ടുകാരെയും വിധവകളെ കെട്ടിയവരെയും വൈദികാനന്തസിൽ പ്രവേശിപ്പിച്ചിരുന്നില്ല (അഗ്സ്റ്റിൻ സിനഡ്, (506) കാനൻ 16; ഓർജിയൻസ് (511) കാനൻ 13; മാസോൺ (585) കാനൻ 16). സ്വെയിനാകട്ടെ രണ്ടു നൂറ്റാണ്ടു കഴിഞ്ഞാണ് ഈ നിയമങ്ങൾ കർശനമാക്കിയതു് (നാലാം തൊളേദോ സിനഡ് (633). പ്രാർത്ഥനയ്ക്കായി ഒന്നിച്ചുകൂട്ടുമ്പോൾ വിരക്തി പാലിക്കണം എന്ന പൗലോസിന്റെ നിർദ്ദേശം (1 കൊറി 7: 5) വൈദികർക്കു് എത്രയോ ഉചിതമാണ് എന്ന് ഇക്കാലത്തു് ഗാളളിക്കൻ-സ്സാനിഷ് സഭകളിൽ വ്യാഖ്യാനിക്കാൻ തുടങ്ങി. ഉന്നത

14. Vita communis.
 15. Monasterium clericorum.
 16. PL 72, 701ff.
 17. ഡയലോഗ്, 4:11

വൈദികസ്ഥാനീയരെല്ലാം വിരക്തി പാലിക്കണം എന്ന് അഞ്ചും, ആറും നൂറ്റാണ്ടുകളിലെ സിനഡൽ നിയമങ്ങളെല്ലാം കല്പിച്ചു.

മെത്രാൻറെ ഭാര്യയെ ഇക്കാലത്തു് എപ്പിസ്കോപ്പാ 18 എന്നു വിളിച്ചിരുന്നു. രൂപതാരണത്തിൽ, ചില സാഹചര്യങ്ങളിലെങ്കിലും, അവർ സ്വാധീനം ചെലുത്തിയിരുന്നു. സഭയുടെ പരോപകാര പ്രവർത്തനങ്ങൾക്കു് അവർ നേതൃത്വം കൊടുത്തു കാണുന്നു. ട്രൂസിയിലെ (567) സിനഡിൻറെ 14-ാം കാനൻ അൻസരിച്ചു് എപ്പിസ്കോപ്പാ ഇല്ലാത്ത മെത്രാന്മാർ അക്കാലത്തു് വളരെ വിരളമായിരുന്നു. വൈദികൻറെ ഭാര്യയെ പ്രെസ്ബിറ്റെറാ എന്നും ഡീക്കൻറെ ഭാര്യയെ ദിയാക്കോണിസ്സാ എന്നും സബ് ഡീക്കൻറെ ഭാര്യയെ സബ്ദിയാക്കോണിസ്സാ എന്നും ഈ സിനഡിൻറെ 20-ാം കാനൻ വിളിക്കുന്നു. അവർക്കു് സഭയിലും സമൂഹത്തിലും മാന്യമായ സ്ഥാനമാണുണ്ടായിരുന്നതു്; എന്നാൽ ഭർത്താവുമൊത്തു് ജീവിച്ചു് ലൈംഗികബന്ധം പുലർത്താൻ അവർക്കനുവാദമില്ലായിരുന്നു. ഈ നിയമം ലംഘിക്കുന്നവർക്കെതിരെയുള്ള നിയമങ്ങൾ പലപ്പോഴും കാണുന്നുണ്ടു്; അതുപോലെ വിവാഹിതരല്ലാത്ത വൈദികസ്ഥാനികളുടെ സ്ത്രീസഹവാസത്തെ സിനഡുകൾ കഠിനപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടു്. അമ്മ, സഹോദരി, മകൾ, സംശയാതീതരായ മറ്റു് വ്യക്തികൾ ആദിയായവർ മാത്രമേ വൈദികസ്ഥാനികളുടെ ഭവനങ്ങളിൽ പാർക്കാൻ സിനഡുകൾ അനുവദിച്ചിരുന്നുള്ളൂ. (ജെറോണോ സിനഡ് (517), കാനൻ 7; ക്ലേർമോ (535), കാ. 16; ട്രൂസി (567), കാ. 10). പട്ടം കിട്ടിക്കഴിഞ്ഞാൽ വിവാഹിതരായ വൈദികരും മെത്രാന്മാരും ഭാര്യമാരോടുകൂടി പാർക്കാൻ പാടില്ല, അവരെ സഹോദരിമാരായി കണക്കാക്കണം എന്ന് 517ലെ ജെറോണോസിനഡ് (സ്പെയിൻ) താല്പര്യം പ്രകടിപ്പിച്ചു (കാനൻ 6). എന്നാൽ ഇതു് ഒരു നിയമമായിട്ടല്ല സിനഡാവശ്യപ്പെട്ടതു്.

ആര്യൻ മതക്കാരായ വിസിഗോതുകൾ 586-ൽ കത്തോലിക്കരായി കഴിഞ്ഞപ്പോൾ സ്പെയിനിൽ ഒരു പ്രത്യേക പ്രശ്നമുണ്ടായി. അവരുടെ ഇടയിൽ വൈവാഹിക ജീവിതം നയിച്ചിരുന്ന വൈദികരുണ്ടായിരുന്നു. വിവാഹജീവിതം തുടരാൻ അവർ ആഗ്രഹിച്ചു. തൊളേദോയിൽ വച്ചുനടന്ന മൂന്നാംസിനഡിൽ (589) തത്സംബന്ധമായി നിയമമുണ്ടാക്കി. വിവാഹജീവിതത്തിൽ തുടരാൻ ആഗ്രഹിച്ച അത്തരം വൈദികരെ വായനക്കാരായി തരംതാഴ്ത്തണം. (കാനൻ 5). വിവാഹം കഴിക്കാതെ തന്നെ സ്ത്രീസഹവാസം നടത്തുന്ന വൈദികർക്കെതിരായും ആ സിനഡ് നിയമം ഉണ്ടാക്കി; വൈദികസ്ഥാനിയെ തരംതാഴ്ത്തി ആശ്രമത്തിലേക്കയയ്ക്കണം;

18. Episcopa

സ്ത്രീയെ അടിമയായി വില്പിക്കണം. വിവേകമില്ലാത്ത കാഴ്ച പാവങ്ങളുടെ ഇടയിൽ വിതരണം ചെയ്യണം (കാ. 5). ഗ്രാമപ്രദേശങ്ങളിലെ വൈദികരും ഡീക്കൻമാരും മെത്രാൻറെ മുമ്പാകെ ആഘോഷമായി ബ്രഹ്മചര്യവ്രതം എടുക്കണമെന്ന് 633 ലെ നാലാം തൊളേദോ സിനഡ് തീരുമാനിച്ചു. സെവിലിലെ വി. ഇസിദോറിൻറെ സ്വാധീനത്തിലാണ് ഈ തീരുമാനം. മെരിദാ സിനഡിൽ (666) ഇതു വീണ്ടും ആവർത്തിക്കപ്പെട്ടു (കാ. 4). വിവാഹജീവിതത്തിൽ തുടർന്ന സബ് ഡീക്കന്മാരുടെ പ്രശ്നം തൊളേദോയിലെ എട്ടാം സിനഡിൽ (653) ചർച്ചാ വിഷയമായി (കാ. 8). ഭാര്യ മരിച്ച സബ് ഡീക്കന്മാർ അക്കാലത്തു് പുനർവിവാഹവും നടത്തിയിരുന്നു. ഇതു് നിയന്ത്രിക്കാൻ നിയമനിർമാണം നടന്നെങ്കിലും കാര്യമായ ഫലമുണ്ടായില്ല എന്ന് തുടർന്നുവന്ന സിനഡുകളിലെ കാനോനുകൾ വ്യക്തമാക്കുന്നു. ഒൻപതാം തൊളേദോ സിനഡ് (655) കാനൻ 10 ഇക്കാര്യം ചൂണ്ടിക്കാട്ടുന്നു: പട്ടം കിട്ടിയ ശേഷം സബ് ഡീക്കൻ മുതൽ മെത്രാൻവരെയുള്ള വൈദികസ്ഥാനികൾക്കുണ്ടാകുന്ന മക്കൾക്കു് പിതൃസ്വത്തിൻറെ അവകാശം ഉണ്ടായിരിക്കുന്നതല്ല; തങ്ങളുടെ പിതാക്കന്മാർ സേവനം അനുഷ്ഠിച്ച സഭയുടെ അടിമകളായിരിക്കണം ആ കുട്ടികൾ എന്ന് സിനഡ് തീരുമാനിച്ചു. ഏഴാം നൂറ്റാണ്ടിൻറെ അവസാനകാലത്തു് സ്പെയിനിലെയും ഫ്രാൻസിലെയും മെത്രാന്മാരുടെ ധാർമ്മികവും ബൗദ്ധികവുമായ നിലവാരം വളരെ താണതായിരുന്നു. സഭയും രാഷ്ട്രവും തമ്മിൽ അഭേദ്യമായി കെട്ടുപിണഞ്ഞു കിടന്നു. രാജാവിനെ തിരഞ്ഞെടുക്കുന്നതിൽ മെത്രാന്മാർക്കു പങ്കുണ്ടായി; രാജാവു മെത്രാന്മാരെ നാമനിർദ്ദേശം ചെയ്യാൻ തുടങ്ങി. വിവാഹിതരായ അൽമായർ മെത്രാന്മാരായി; സൈമണി പറക്കെ വ്യാപിച്ചിരുന്നു.

മദ്ധ്യകാലഘട്ടത്തിൽ നിരവധി വഴിപിഴയ്ക്കലുകൾ അവിടവിടെ ഉണ്ടായിട്ടുണ്ടെങ്കിലും കാരോലിൻജൻ നവീകരണവും ഗ്രിഗോറിയൻ നവീകരണവും സന്യാസാധ്യക്ഷന്മാരുടെ നവീകരണ പരിശ്രമങ്ങളും വൈദികസ്ഥാനികളുടെ സന്മാർഗ്ഗജീവിതം ഉയർത്തുവാൻ വളരെ സഹായിച്ചിട്ടുണ്ടു്. പാശ്ചാത്യസഭ പൗരോഹിത്യത്തെ വിവാഹത്തിൽനിന്നു് വേർപെടുത്തിത്തന്നെ കണ്ടിരുന്നു; നിയമം നടപ്പിലാക്കാൻ സഭാനേതൃത്വം ശ്രദ്ധിച്ചു. ട്രെൻറ് കൗൺസിലോടുകൂടി മാത്രമേ ഈ കാര്യത്തിൽ പാശ്ചാത്യസഭ ലക്ഷ്യത്തിൽ എത്തിച്ചേർന്നു എന്നു പറയാനാവി. 19

19. Hubert Jedin, (ed.), *History of the Church, II.* 277-81; 653-6; A.M. Charue, et alii, *Priesthood and Celibacy*, Milan - Roma, S.d.

അധ്യായം 16

സുറിയാനി വേദപുസ്തകം

ആദ്യത്തെ ആറു നൂറ്റാണ്ടിനിടയ്ക്ക് സുറിയാനി സംസാരിക്കുന്ന ജനങ്ങളുടെ ഇടയിൽ പുതിയനിയമത്തിന്റെ അഞ്ചോ ആറോ സുറിയാനി വിവർത്തനങ്ങളുണ്ടായി. സുറിയാനിസഭ അത്രമാത്രം സജീവമായിരുന്നു; പണ്ഡിതന്മാരാൽ അലംകൃതവുമായിരുന്നു. മറ്റൊരു പുരാതന സഭയും തങ്ങളുടെ മാതൃഭാഷയിലേക്ക് ഇത്രയധികം വിവർത്തനങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കിയിട്ടില്ല.

പലസ്തീനാ, സിറിയ, മെസപ്പൊട്ടേമിയൻ പ്രദേശങ്ങൾ, ഭാരതം എന്നിവിടങ്ങളിലെല്ലാം സുറിയാനി സംസാരിക്കുന്ന ജനപദങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു. സിറിയയിൽ പട്ടണങ്ങളിലെ ജനങ്ങൾ ഗ്രീക്ക് സംസാരിച്ചിരുന്നെങ്കിലും ഗ്രാമപ്രദേശങ്ങളിൽ സുറിയാനിയായിരുന്നു സംസാരഭാഷ. അതുകൊണ്ട് വി. ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ സുറിയാനി വിവർത്തനം ഉണ്ടാകേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യം ഉടലെടുത്തു.

അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടുവരെയുള്ള സുറിയാനി ഗ്രന്ഥകാരന്മാർ മിക്കവാറും എല്ലാവരും തന്നെ ഗ്രീക്ക് സ്വാധീനം ഇല്ലാത്തവരായിരുന്നു. ഗ്രീക്കുതത്വശാസ്ത്രവും ഗ്രീക്കിലുള്ള ദൈവശാസ്ത്രപദപ്രയോഗങ്ങളും അവർക്ക് സുപരിചിതമായിരുന്നില്ല. ക്രിസ്തുമതം പിറന്നുവീണ സെമിറ്റിക് ലോകത്താണ് അവർ വ്യാപരിച്ചത്; ആ പശ്ചാത്തലത്തിൽ തന്നെയാണ് അവർ സാഹിത്യസൃഷ്ടി നടത്തിയത്. സോളമന്റെ ഗീതകങ്ങൾ, തോമായുടെ നടപടി, അഹ്രാതിന്റെ കൃതികൾ, അപ്രേമിന്റെ സാഹിത്യം എന്നിവ ഈ ഗണത്തിൽ പെടുന്നു.

അഞ്ചും ആറും നൂറ്റാണ്ടുകളിലെ സുറിയാനി ഗ്രന്ഥകാരന്മാരിൽ ഗ്രീക്കിനോടുള്ള ആഭിമുഖ്യം തെളിഞ്ഞു കാണാം. മാബുഗിലെ ഫീലൊക്സിനോസ്, ഗ്രീക്കും സുറിയാനിയും കോർത്തിണക്കാൻ ശ്രമിച്ചപ്പോൾ നർസായ്, സ്രോഗിലെ മാർ യാക്കോബ് എന്നിവരിൽ

സെമിറ്റിക് ഘടകം മുതിന്നിരുന്നു. ആറാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ രണ്ടാം ഭാഗത്തും ഏഴാം നൂറ്റാണ്ടിലും ജീവിച്ച സുറിയാനി എഴുത്തുകാരിൽ ഗ്രീക്ക് ഘടകം നന്നായി മുഴച്ചു നിന്നു. നിരവധി ഗ്രീക്ക് താത്വിക കൃതികൾ ഇക്കാലത്താണ് സുറിയാനിയിലേക്ക് വിവർത്തനം ചെയ്യപ്പെട്ടത്. സുറിയാനിയിൽ നിന്ന് എട്ടും ഒൻപതും നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ അറബി വിവർത്തനങ്ങളും ഉണ്ടായി. പന്ത്രണ്ടും പതിമൂന്നും നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ ഈ അറബി കൃതികൾ സ്പെയിനിൽ വെച്ച് ലത്തീനിലേക്ക് വിവർത്തനം ചെയ്യപ്പെടുകയും അരിസ്റ്റോട്ടലിന്റെ കൃതികൾ മധ്യകാല പാശ്ചാത്യലോകത്തു വീണ്ടും പ്രത്യക്ഷപ്പെടാൻ ഇടയാക്കുകയും ചെയ്തു. ഇനിയും വിശുദ്ധ ലിഖിതത്തിന്റെ സുറിയാനി വിവർത്തന ചരിത്രത്തിലേക്ക് കടക്കാം.

1. താസ്യന്റെ ദിയാതെസ്സറോൺ

ക്രി. വ. 150 നും 160 നും ഇടയ്ക്ക് നാലു സുവിശേഷങ്ങളിൽ നിന്നും തെരഞ്ഞെടുത്ത വാചകങ്ങൾ കൊണ്ട് തുടച്ചുയായി താസ്യൻ വിരചിച്ച ഒറ്റ സുവിശേഷമാണിത്. താസ്യൻ ഏതു ഭാഷയിലാണ് തന്റെ മൂലകൃതി രചിച്ചത് എന്നതു തർക്കാദി സംഗതിയല്ല. എന്നാൽ സുറിയാനി സഭകളിൽ ഇതിന്റെ സുറിയാനി പതിപ്പ് അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടുവരെ ഉപയോഗത്തിലിരുന്നു. താസ്യൻ തന്നെയാകാം സുറിയാനി പതിപ്പുണ്ടാക്കിയത്. മാർ അപ്രേ ഈ സംയുക്ത സുവിശേഷത്തിന് ഒരു ഭാഷ്യം എഴുതിയിട്ടുണ്ട് (ദിയാതെസ്സറോൺ = through four; നാലിൽ നിന്ന്).

2. പുരാതന സുറിയാനി സുവിശേഷങ്ങൾ

സുറിയാനിയിൽ ഇന്നു ലഭിച്ചിട്ടുള്ള ഏറ്റവും പ്രാചീന വേദപുസ്തക വിവർത്തനം ഇതാണ്. ഗ്രീക്കിൽ നിന്നുള്ള വിവർത്തനമായിരുന്നെങ്കിലും ഗ്രീക്കിൽ നിന്നു വിമുക്തമായ സാഹിത്യ ശൈലിയാണ് രണ്ടാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ മധ്യഭാഗത്തുള്ള ഈ വിവർത്തകൻ സ്വീകരിച്ചത്. കരേറോണിയൻ (1842) സിനെററിക്കസ് (19 thc) എന്നിങ്ങനെ ഇതിന്റെ രണ്ടു കയ്യെഴുത്തു പ്രതികൾ കണ്ടെടുക്കപ്പെട്ടിട്ടുണ്ട്. ഇപ്രകാരം വിവർത്തനം ഉണ്ടാക്കിയതാരാണ്; ഈ വിവർത്തനവും താസ്യന്റെ ദിയാതെസ്സറോണുമായുള്ള ബന്ധമെന്താണ് എന്നു തുടങ്ങിയ സംഗതികളെക്കുറിച്ചുള്ള ചർച്ചകൾ ഇപ്പോഴും നടക്കുന്നതേയുള്ളൂ. മറ്റു പുതിയനിയമ ഗ്രന്ഥങ്ങൾക്കും വിവർത്തനം ഉണ്ടായിരുന്നോ എന്നു തെളിയിക്കപ്പെട്ടിട്ടില്ല.

3. പ്ശീത്താ വിവർത്തനം

ഗ്രീക്കു ബൈബിളുമായി ഒത്തുപേർന്നു പോകുന്നതിനുള്ള സംരംഭമാണ് ഈ വിവർത്തനത്തിൽ കാണുക. ഗ്രീക്കിനോടുള്ള ആഭിമുഖ്യം ഇതിൽ വ്യക്തമാണ്. പുരാതന സുറിയാനി ടെക്സ്റ്റിൽ പരിഷ്കാരങ്ങൾ വരുത്തിയാണ് പ്ശീത്താ എന്നറിയപ്പെടുന്ന ഈ വിവർത്തനം ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നത്. അഞ്ചാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആരംഭം മുതൽ ഇതു സുറിയാനി സഭയുടെ ഔദ്യോഗിക ബൈബിളായി. സാധാരണ വിവർത്തനം അഥവാ വ്യക്തമായ വിവർത്തനം എന്നാണ് പ്ശീത്തായുടെ അർത്ഥം. ആദ്യമായി ഈ പദം ഉപയോഗിച്ചത് മോശബർകേഫായാണ് (+ 903). ഹീബ്രുഭാഷയിൽ നിന്നുള്ള പഴയനിയമ വിവർത്തനത്തിനാണ് അദ്ദേഹം ഈ പേരുപയോഗിച്ചത്. പ്ശീത്താ വിവർത്തനത്തിന് സുറിയാനി സഭയിലുടനീളം പ്രചാരപ്രചാരം ലഭിച്ചു. സുറിയാനിസഭ പൗരസ്ത്യമെന്നും പാശ്ചാത്യമെന്നും തിരിയുന്നതിനു മുൻപുള്ളതാണ് പ്ശീത്താ വിവർത്തനം. അക്കാലത്താണ് സുറിയാനി സഭകളെല്ലാം തന്നെ പ്ശീത്താ ഉപയോഗിക്കുന്നു. ഔദ്യോഗിക പതിപ്പിൽ 22 പുസ്തകങ്ങളേ ഉള്ളൂ. നാല്പതു കാരോലിക ലേഖനങ്ങളും (2 പത്രോസ്, 2, 3 യോഹ, യൂദാ) വെളിപാട് പുസ്തകവും ഇതിലില്ല. നാലാം നൂറ്റാണ്ടിൽ അന്ത്യോക്യൻ സഭയിൽ നിലവിലിരുന്ന കാന്തൻ ആണ് പ്ശീത്താ ബൈബിളിനുള്ളത്. ലൂ. 22:17-18; യോഹ. 7:53-8:11 എന്നീ ഭാഗങ്ങളും പ്ശീത്തായിൽ ഇല്ല. പ്ശീത്താ പുതിയനിയമത്തിന്റെ ഏറ്റവും പുരാതനമായ കൈയെഴുത്തു രേഖ 463/4-ലേതാണ് (ലൂ. 6:49-21:37). തുടർന്നുള്ള കാലഘട്ടങ്ങളിലേ നീരവധി പുരാതന കൈയെഴുത്തു പ്രതികൾ കണ്ടുകിട്ടിയിട്ടുണ്ട്. പ്ശീത്താ പുതിയനിയമത്തിന്റെ ആദ്യത്തെ അച്ചടിച്ച പതിപ്പ് തയ്യാറാക്കിയത് യോഹാൻ ആൽബ്രെക്റ്റ് വിഡ്മാൻസ്റ്റഡ്റ്റ് (1506-59) ആണ്. 1555-ൽ വെനീസിലാണ് അതിന്റെ മുദ്രണം നടന്നത്.

എഡേസായിലെ റാബുളായും മററനേകരും പ്ശീത്താ വിവർത്തനത്തിൽ പങ്കുചേർന്നിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ആരാണ് മുഖ്യമായും പ്രവർത്തിച്ചത് എന്നു പറയാൻ പ്രയാസമാണ്. പലയാളുകൾ ഇതിൽ സഹകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇൻഡ്യാക്കാരനായ ഒരു ദാനിയേൽ ഗ്രീക്കു ബൈബിൾ സുറിയാനിയിലേക്കു ഭാഷാന്തരം ചെയ്യാൻ സഹായിച്ചു. മേർവിലെ ഈശോദാദിന്റെ (9thc.) കൃതിയിലാണ് ഇതേക്കുറിച്ചുള്ള പരാമർശം. റോമാക്കാർക്കുള്ള ലേഖനത്തിന്റെ ഭാഷ്യത്തിൽ: "ഇൻഡ്യാക്കാരൻ ദാനിയേൽ എന്ന പ്രെസ്ബിറ്റർ റോമാലേഖനം ഗ്രീക്കിൽ നിന്നു സുറിയാനിയിൽ

ലേക്കു വിവർത്തനം ചെയ്യാൻ മാർ കൂമിയെ (5thc.) സഹായിച്ചു. അന്നുണ്ടായിരുന്ന പുരാതന സുറിയാനി വേദപുസ്തകം തിരുത്തി പ്ശീത്തായ്ക്കു രൂപം നൽകി. പുരാതന ടെക്സ്റ്റിന്റെ കറവുകൾ ഒരു ഗ്രീക്കു ടെക്സ്റ്റ് വച്ചു തിരുത്തി. അതു പിൻകാല ഗ്രീക്കു ടെക്സ്റ്റിൽനിന്നു വ്യത്യസ്തവുമായിരുന്നു. ഈയടുത്ത കാലത്തു പ്ശീത്തായുടെ ഒരു ക്രിട്ടിക്കൽ പതിപ്പുണ്ടാക്കാനുള്ള ഉദ്യമം ലൈഡലിൽ നിന്നു ആരംഭിച്ചിട്ടുണ്ട്.

4. ഫീലൊക്സീനിയൻ പതിപ്പ്

മാബുഗിലെ മെത്രാനായ ഫീലൊക്സീനോസ് തന്റെ കോറെപ്പിസ്കോപ്പാ പോളിക്കാർപ്പിന്റെ സഹായത്തോടുകൂടി 507/8-ൽ പുതിയനിയമ സുറിയാനി വിവർത്തനം നടത്തി. അന്നു നിലവിലിരുന്ന 'പുരാതന സുറിയാനി' ടെക്സ്റ്റിൽ പരിഷ്കാരങ്ങൾ വരുത്തിയതാണ് ഈ പതിപ്പ്. ചില പ്രധാന വേദപുസ്തകഭാഗങ്ങളുടെ കൃത്യമായ പദാന്തരം വിവർത്തനം ഗ്രീക്കിൽ നിന്നു സുറിയാനിയിലുണ്ടാക്കി. ക്രിസ്തുശാസ്ത്രർക്കങ്ങളിൽ പ്രയോജനപ്പെടാൻ വേണ്ടിയാണ്, കാൽസിലാൻ വിരുദ്ധ ചേരിയിൽ നിന്ന ഫീലൊക്സീനോസ് ഇപ്രകാരം ചെയ്തത്. പ്ശീത്താ ടെക്സ്റ്റിലേതിനേക്കാൾ ദൈവശാസ്ത്രപരമായി കറേജ്കൂടി കൃത്യമായ പദപ്രയോഗങ്ങളാണ് ഈ വിവർത്തനത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നത്. 2 പത്രോ 2, 3 യോ. യൂദാ, വെളിപാട് എന്നിവയും ഈ പതിപ്പിലുണ്ട്.

5. ഹാർക്ളെയൻ വിവർത്തനം

മാബുഗിലെ മെത്രാനായിരുന്ന (ഹാക്കിലിലെ) തോമസിന്റെ പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്നതാണിത്. ഏഴാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ രണ്ടാം ഭാഗത്താണ് ഈ വിവർത്തനം ഉണ്ടായത്. വിശദാംശങ്ങളിൽകൂടി ഗ്രീക്കു പതിപ്പുകളുമായി ഒത്തുപോകുന്ന ഒരു സുറിയാനി പതിപ്പിനുള്ള ഉദ്യമമാണ് ഇതിൽ കാണുക. ഈജിപ്റ്റിൽ അലക്സാണ്ട്രിയയിൽ ഉള്ള എനാനോൺ എന്ന സ്ഥലത്തെ ആശ്രമത്തിൽ വച്ചാണ് ഇതു നടത്തിയത്. 602-ൽ തോമസ് മാബുഗിൽ നിന്നു ബഹിഷ്കൃതനായപ്പോൾ പ്രസ്തുത ആശ്രമത്തിലെത്തി. പഴയനിയമം ഹെക്സാഗ്വായിൽ നിന്നു വിവർത്തനം ചെയ്തു. പുതിയ നിയമത്തിന് ഫീലൊക്സീനോസിന്റെ പതിപ്പുപയോഗിച്ചു, അതിൽ തിരുത്തലുകൾ വരുത്തുകയുമത്രേ ചെയ്തത്. വ്യത്യസ്ത പാഠഭേദങ്ങൾ മാർജിനിൽ കൊടുത്തുകൊണ്ടു വളരെ കൃത്യമായ ഒരു ടെക്സ്റ്റ് തയ്യാ

1. Horae Semiticae: The Commentaries of Ishodad of Merv, V. 2. (ed. M. D. Gibson), p. 22/34.

റാക്കി. പീഡാനുഭവത്തെപ്പറ്റി വിവരിക്കുന്ന ഭാഗത്തിന് തോമസ് ഒരു 'സംയുക്തസുവിശേഷം' രചിച്ചിട്ടുണ്ട്. നാലു സുവിശേഷങ്ങളിൽ നിന്നുമെടുത്ത് ചേരുംപടി ചേർത്ത് താസ്യൻ രചിച്ചതു പോലെ ഒരു ടെക്സ്റ്റ് രണ്ടു വ്യത്യസ്ത പതിപ്പുകളിൽ കൈവന്നിട്ടുണ്ട്.

6. പലസ്തീനിയൻ സുറിയാനി പതിപ്പ്

പലസ്തീനയിലെ അറമായ ക്രിസ്ത്യാനികളുടെ ഇടയിലുണ്ടായ വിവർത്തനമാണിത്. ആദ്യകാലത്ത് പലസ്തീനയിൽ ഉപയോഗിച്ച അറമായ ഭാഷയും എസ്രാൻഗല അക്ഷരവുമായി സാമ്യമുള്ള അക്ഷരവുമാണതിൽ ഉപയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. എഡ്യെസ്സായിലെ ക്ലാസ്സിക്കൽ സുറിയാനിയോടുള്ളതിനേക്കാൾ ഇതിനു സാമ്യം പലസ്തീനയിലെ യൂദന്മാരുടെ അറമായ ഭാഷയോടാണ്. ആറും ഏഴും നൂറ്റാണ്ടുകളിൽ പലസ്തീനയിൽ നിന്നുള്ള ക്രിസ്ത്യാനികൾ ഇജിപ്തിൽ താമസമാക്കുകയും അവിടെ കറേക്കാലം കൂടി ഈ ഭാഷ തുടരുകയും ചെയ്തു. ജറുസലേം സുറിയാനി വിവർത്തനം എന്നും ഇതിനെ വിളിക്കുന്നു.²

2. Bruce M. Metzger, *The Early Versions of the New Testament*, Oxford, 1977, p. 3-98.
S. Brock, 'The Two Poles of Syriac Tradition' in *Homage to Mar Cariattil*, Rome 1987, p. 58-61.

അനുബന്ധം

അനുബന്ധം 1

പൗരസ്ത്യ കത്തോലിക്കാ ഹയരാർക്കി

- 1 സീറോ മലബാർ സഭ (രൂപതകൾ - 21; മെത്രാന്മാർ - 22; വിശ്വാസികൾ - 2,758,750)
1. 1. ചങ്ങനാശ്ശേരി അതിരൂപത - ആർച്ചുബിഷപ്പ് മാർ ജോസഫ് പൗവ്വത്തിൽ (1985—): 340,000 ജനം.
2. 2. കാഞ്ഞിരപ്പള്ളി എപ്പാർക്കി - മാർ മാത്യു വട്ടക്കുഴി (1987—): 145,238 ജനം.
3. 3. കോട്ടയം എപ്പാർക്കി - മാർ കുറിയക്കോസം കുന്നശ്ശേരി (1974—): 118,565 ജനം.
4. 4. പാലാ എപ്പാർക്കി - മാർ ജോസഫ് പള്ളിക്കാപ്പറമ്പിൽ (1981—): 277,400.
5. 5. എറണാകുളം അതിരൂപത - ആർച്ചുബിഷപ്പ് മാർ ആൻറണി പടിയറ (1985—): റോമാസഭയുടെ കർദ്ദിനാൾ വൈദികൻ (1988), ജനം - 363,503.
6. 6. ഇരിഞ്ഞാലക്കുട എപ്പാർക്കി - മാർ ജയിംസ് പഴയാറിൽ (1978—): 209,860 ജനം.
7. 7. കോതമംഗലം എപ്പാർക്കി - മാർ ജോർജ്ജ് പുനക്കോട്ടിൽ (1977—): 314,200 ജനം.
8. 8. മാനന്തവാടി എപ്പാർക്കി - മാർ ജേക്കബ് തുങ്കഴി (1973—): 128,070 ജനം.
9. 9. പാലക്കാട് എപ്പാർക്കി - മാർ ജോസഫ് ഇരിമ്പൻ (1974—): 43,360 ജനം.
10. 10. തലശ്ശേരി എപ്പാർക്കി - മാർ സെബാസ്ത്യൻ വള്ളോപ്പിള്ളി (1956—): 329,760 ജനം.
11. 11. താമരശ്ശേരി എപ്പാർക്കി - മാർ സെബാസ്ത്യൻ മങ്കുഴിക്കരി (1986—).
12. 12. തൃശൂർ എപ്പാർക്കി - മാർ ജോസഫ് കണ്ടുകുളം (1970—): 356,307 ജനം.

- 13. 13. ബിജ്നോർ എപ്പാർക്കി - മാർ ഗ്രേഷ്യൻ മുണ്ടോടൻ, സി. എം. ഐ. (1977—): 683 ജനം.
- 14. 14. ചന്ദ്ര എപ്പാർക്കി - മാർ ജാനവാരിയുസ് പോല പള്ളത്തുരുത്തി സി. എം. ഐ. (1977—): 19.470 ജനം.
- 15. 15. ഗോരക്പൂർ എപ്പാർക്കി - മാർ ഡൊമിനിക കോക്കാട്ട്, സി. എസ്. റി. (1984—): 987 ജനം.
- 16. 16. ജഗൽപൂർ എപ്പാർക്കി - മാർ പൗളിനസ് ജിരകത്തു, സി. എം. ഐ. (1977—): 2148 ജനം.
- 17. 17. രാജ്കോട്ട് എപ്പാർക്കി - മാർ ഗ്രിഗറി കരോട്ടെന്റേൽ, സി. എം. ഐ. (1983—): 9.000 ജനം.
- 18. 18. സാഗർ എപ്പാർക്കി - മാർ ജോസഫ് പാസ്റ്റർ നീലകാവിൽ, സി. എം. ഐ. (1987—) 2800 ജനം.
- 19. 19. സത്നാ എപ്പാർക്കി - മാർ അബ്രഹാം മററം, വി.സി, (1977—): 1378 ജനം.
- 20. 20. ഉജ്ജയിൻ എപ്പാർക്കി - മാർ ജോൺ പെരുമററം, എസ്. എസ്. റി. (1977—): 1.021 ജനം.
- 21. 21. കല്യാൺ എപ്പാർക്കി - മാർ പോല ചിറിലപ്പള്ളി (1988—): 100.000 ജനം.
- 22. മാർ ക്ലൈമെൻസ് തോട്ടുകൽ, സി. എം. ഐ. (1977-1987) വിശ്രമ ജീവിതം.

2 മലങ്കര കത്തോലിക്കാ സഭ (3 രൂപതകൾ; 5 മെത്രാന്മാർ; 273.732 വിശ്വാസികൾ)

- 1. 1. തിരുവനന്തപുരം അതിരൂപത - ആബുൻ ബനഡിക്ട് മാർ ഗ്രിഗോറിയോസ് മെത്രാപ്പോലീത്താ (1955—): ജനം: 218.585
- 2. ആബുൻ പൗലോസ് മാർ ഫീലോക്സിനോസ് (1977—)
- 3. ആബുൻ ലോറൻസ് മാർ അപ്രോ (1980—)
- 2. 4. തിരുവല്ല എപ്പാർക്കി - ആബുൻ ഗീവർഗീസ് മാർ തിമോത്തിയോസ് (1988—) ജനം: 36561
- 3. 5. ബത്തേരി എപ്പാർക്കി - ആബുൻ സിറീൽ മാർ ബസേലിയോസ് (1978—): ജനം: 18586

3 സുറിയാനി കത്തോലിക്കാസഭ (രൂപതകൾ 10; അദ്ധ്യക്ഷന്മാർ - 15; ജനം - 96.715)

- 1. അന്ത്യോക്യാ പാത്രിയാർക്കേറ്റ് - പാത്രിയാർക്കീസ് മാർ ഇഗ്നാത്യോസ് അന്തോണിയോസ് രണ്ടാമൻ ഹയെക് (1968—) ആസ്ഥാനം : ബയ്റൂട്ട് / ലബനോൻ

- 1. 2. ബയ്റൂട്ട് : മാർ റാബുള അന്തോണിയോസ് പേട്രിയർക്കൽ വികാരി (1983—) 22.500 ജനം
- 3. മാർ ഗ്രിഗോറിയോസ് അപ്രോ ജർജർ പേട്രിയർക്കൽ സഹായമെത്രാൻ (1965—)
- 4. മാർ ജൂലിയോസ് മിലായേൽ അൽ - ജമീൽ പേട്രിയർക്കൽ സഹായമെത്രാൻ
- 2. 5. ജറുസലേം : ബ്യത്രോസ് അബുൽ ആഹാദ് കോറെപ്പിസ്റ്റോപ്പാ - പേട്രിയർക്കൽ വികാരി : 1000 ജനം
- 3. 6. ഇസ്താംബുൾ: യൂസഫ് സാഗ് കോറെപ്പിസ്റ്റോപ്പാ പേട്രിയർക്കൽ വികാരി - ജനം : 2000
- 4. 7. ഡമാസ്കസ് അതിരൂപത - മാർ ഒസ്തോത്യോസ് യൂസ്സഫ് മുനീയർ മെത്രാപ്പോലീത്താ - 5000 ജനം
- 5. 8. ഹോംസ്, ഹാമാ - നെബെക് അതിരൂപത - മാർ തെയോഫിലസ് യുഹാനോൻ ഓഫി (1984—) : 9043 ജനം.
- 6. 9. ബാഗ്ദാദ് എപ്പാർക്കി - മാർ തെയോഫിലോസ് മത്തി ഷാബാ മാതോക്കാ (1983—) ജനം : 22.200
- 7. 10. മോസൂൾ എപ്പാർക്കി - മാർ കൂറിലോസ് എമ്മാനുവേൽ ബന്നി (1959—): ജനം : 20.400
- 8. 11. കെയ്റോ എപ്പാർക്കി - മാർ ബസീലിയോസ് മുസാ ദാവൂദ് (1977—) ജനം : 2060
- 9. 12. അലക്സാണ്ട്രിയ എപ്പാർക്കി - മാർ ഡയനീഷ്യസ് ഫിലിപ്പ് ബെല്ലുനെ (1969—): 8500 ജനം.
- 10. 13. ഹസ്സാക് - നിസിബിസ് എപ്പാർക്കി - മാർ ഗീവർഗീസ് ഹഫ്ദൂറി (1982—): 4012 ജനം.
- 14. മാർ ഫാളാവിയാനോസ് സക്കറിയ മെൽക്കി (1963-83) വിശ്രമജീവിതം.
- 15. മാർ ക്ലൈമെൻസ് ഗിർഗീഷ് ഷെൽഹോത് (1972-8) വിശ്രമജീവിതം.
- 4 കോപ്റ്റിക് സഭ (6 രൂപതകൾ; 7 മെത്രാന്മാർ; 150.850 ജനം; ഈജിപ്റ്റിൽ മാത്രമേ ഭരണാധികാരമുള്ളൂ)
- 1. 1. അലക്സാണ്ട്രിയ പാത്രിയാർക്കേറ്റ് - പാത്രിയാർക്കീസ് അബ്ബാ സ്റ്റേഫാനോസ് രണ്ടാമൻ ഘട്ടാസ് (1986—) വിശ്വാസികൾ 57.000 താമസം: കെയ്റോ/ഈജിപ്റ്റ്
- 2. പാത്രിയാർക്കൽ സഹായമെത്രാൻ - ഹന്നാ ഖൊൽതാ
- 3. പാത്രിയാർക്കൽ സഹായമെത്രാൻ - ഖൊമ്മോസ് അൻഡ്രാവോസ് സലാമാ (1988—)

- 2. 4. അസൂയ് എപ്പാർക്കി - അംബാ യുഹന്നാ നന്ദി (1965—)
ജനം: 35600
- 3. 5. ഹെരൂപൊളീസ് - ഇസ്മായ്ലിയ എപ്പാർക്കി -
അംബാ അത്തനാസ്യോസ് അബാദീർ (1982—)
- 4. 6. ലക്സോർ എപ്പാർക്കി - അംബാ അഗ്നാത്തിയോസ് യാക്കൂബ്
(1986—) : 20000 ജനം.
- 5. 7. മിൻയാ എപ്പാർക്കി - അംബാ അന്തോണിയോസ് നഗ്ഗിബ്
(1977—) : 22250 ജനം.
- 6. 8. സോഹാഗ് എപ്പാർക്കി - അംബാ മക്ക്കോസ് ഹാക്കി. (1982—)
11.000 ജനം.

5. എത്യോപ്യൻ സഭ (3 രൂപതകൾ; 6 മെത്രാന്മാർ; 113,384 ജനം; എത്യോപ്യയിൽ മാത്രമേ ഭരണാധികാരമുള്ളൂ).

- 1. 1. ആഡിസ് അബാബാ അതിരൂപത - ആബൂനാ പൗലോസ് ത്സഡുവാ മെത്രാപ്പോലീത്താ (1977 —): റോമാസഭയുടെ കട്ടിനാൽ വൈദികൻ (1985): 38870 വിശ്വാസികൾ.
- 2. ആബൂനാ അസറാത് മറ്റിയം യെമ്മെറ്റ - മുൻമെത്രാപ്പോലീത്താ (1961-77): വിശ്രമജീവിതം.
- 2. 3. അഡിഗ്രാത് (തിഗ്രൈ) എപ്പാർക്കി - ആബൂനാ കിദാനെ മറിയം തെക്ളെഹൈമാനോത് (1984 —): 13652 ജനം.
- 4. ആബൂനാ സെബ്ഹത് ലെയാബ് വോർക്ക (1971-84). മുൻ എപ്പാർക്കി; വിശ്രമജീവിതം.
- 3. 5. അസ്മാറ്റ (എരിത്രിയാ) എപ്പാർക്കി - ആബൂനാ സഖറിയാസ് യൊഹാന്നെസ് (1985 —): ജനം: 60862.
- 6. ആബൂനാ ഫ്രാൻസാ അബ്രഹാം (1961-82): മുൻ എപ്പാർക്കി; വിശ്രമജീവിതം.

6. അർമേനിയൻ സഭ (രൂപതകൾ - 13; അധ്യക്ഷന്മാർ - 16; ജനം: 160,840)

- 1. സിലിഷ്യാപാത്രിയാർക്കേറാ - യൊഹാന്നെസ് പീറ്റർ പതിനെട്ടാമൻ കസ്പാറിയൻ പാത്രിയർക്കീസ് (1982 —)
- 2. ഹെമ്മെഗ് പീറ്റർ പതിനേഴാമൻ ഗെഡിഗ്ഗിയൻ (1976-82): മുൻപാത്രിയർക്കീസ്; വിശ്രമം.
- 3. ലെയോൻസ്യൂസ് ചൻചായൻ - പേട്രിയർക്കൽ സഹായ മെത്രാൻ (1972 —)
- 4. വർതാൻ അഷ്കാറിയൻ - പേട്രിയർക്കൽ സഹായമെത്രാൻ (1988 —)

- 1. - ബയ്റൂട്ട് അതിരൂപത-പാത്രിയർക്കീസ്: ജനം: 29.400
- 2. 4. ഇസ്മഹാൻ എപ്പാർക്കി(ഇറാൻ) - വർതൻ തെക്കേയാൻ (1973 —) താമസം: ഹെഹാൻ. ജനം- 3000
- 3. 5. ബാഗ്ദാദ് അതിരൂപത - പൗളസ് കൂസ്സാ ആർച്ചുബിഷപ്പ്: (1982 —) 2000 ജനം.
- 4. 6. ഇസ്കൻദരിയാ എപ്പാർക്കി- റഫായേൽ ബായാൻ: (1960 —) താമസം: കെയ്റോ ജനം. 1640
- 5. 7. അലെപ്പോ അതിരൂപത- ജോസഫ് ബസ്മാദിയൻ (1984 —) 13000 ജനം.
- 6. 8. കമിക്രി എപ്പാർക്കി(സിറിയ) - അന്ത്രേ ബെഡോഗ്ളയാൻ (1988 —): 4580 ജനം.
- 7. 9. ഡമാസ്കസ് - മോൺ. കെവോർക്കു തയ്റോയാൻ - പേട്രിയർക്കൽ എക്സാർക്കു: 3500 ജനം.
- 8. 10. ജറുസലേം - റവ. ജോസഫ് ടെബ്സ് - പേട്രിയർക്കൽ വികാരി.
- 9. 11. ഇസ്താംബുൾ അതിരൂപത - ഹൊവാന്നെസ് ചൊളാകിയൻ (1967 —) ജനം: 3820
- 10. 12. പാരീസ് എപ്പാർക്കി - ക്രിങ്കോർ ഗബ്രിയോൻ (1988 —) 30.000 ജനം.
- 11. 13. ആഥൻസ്: മോൺ. ഹൊവാന്നെസ് കയൂണിയൻ: 650 ജനം.
- 12. 14. ബ്യൂനോസ് അയേഴ്സ് (തെക്കേഅമേരിക്ക, മെക്സിക്കോ) അപ്പസ്തോലിക് എക്സാർക് - വർതൻ വാലഡീർ ബൊഗോസ്സിയൻ (1981 —): 30.000 ജനം.
- 13. 15. ന്യൂയോർക് (യു.എസ്.എ. - കാനഡ): അപ്പസ്തോലിക് എക്സാർക്-മികായേൽ നെർസെസ് സെതിയാൻ(1981—) 33.400 ജനം.
- 16. ക്രിങ്കോർ അയ്വേസിയൻ (1988 —) വിശ്രമം.

7. കൽദായസഭ (രൂപതകൾ - 18; അധ്യക്ഷന്മാർ-19; വിശ്വാസികൾ - 428,667 - കൂടുതൽ പേരും ഇറാക്കിലാണ്)

- ബാബിലോണിയ പാത്രിയാർക്കേറാ - മാർ പൗലോസ് രണ്ടാമൻ ഷെയ്ക്കോ (1959—): ബാഗ്ദാദിൽ താമസം.
- 1. 1. ബാഗ്ദാദ് - പാത്രിയർക്കീസ് - ജനം: 290,000
- 2. മാർ അമ്മാനവേൽ കപി. ദെല്ലി - പേട്രിയർക്കൽ സഹായ മെത്രാൻ (1967—)
- 2. 3. കെർക്കൂക്ക് - മാർ അൻഡ്രോവോസ് സാനാ മെത്രാപ്പോലീത്താ (1977—) 5108 ജനം.

1. അർമേനിയൻ ഹയരാർക്കി ഇല്ലാത്ത രാജ്യങ്ങളിലുള്ള അർമേനിയൻ അപ്പസ്തോലിക വിസിറോറർ.

- 3. 4. അർബിൾ - മാർ സ്റ്റേഫാനോസ് ബാബേക്കോ ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1969—): 11.821 ജനം.
- 4. 5. ബസ്രാ അതിരൂപത - മാർ യൂസിഫ് തോമസ് ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1983—): 6500 ജനം.
- 5. 6. മോസൂല അതിരൂപത - മാർ ഗീവർഗീസ് ഗർമോ ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1980—): 18.000 ജനം.
- 6. 7. അൽക്കോഷ് എപ്പാർക്കി - മാർ അബ്ദുൾ ആഹാദ് സാനാ (1961-) 15.000 ജനം.
- 7. 8. അമാദിയാ എപ്പാർക്കി - മാർ ഹന്നാ കെല്ലോ (1973—): 3.050
- 8. 9. അക്രാ - സുലൈമാനിയ എപ്പാർക്കി - മാർ അബ്ദുൾ ആഹാദ് റബ്ബാൻ (1980—); ജനം 515.
- 9. സാബോ എപ്പാർക്കി - 3500 ജനം.
- 10. 10. ടെഹറാൻ - മാർ യോഹന്നാൻ സെമാൻ ഈശായ് മെത്രാപ്പോലീത്താ 7000 ജനം.
- 11. 11. ഉർമിയ - സൽമാസ് - (ഇറാൻ) എപ്പാർക്കി - മാർ തോമസ് മെറാ. മെത്രാപ്പോലീത്താ (1983—): 2250 ജനം.
- 12. 12. അഹ്‌വാസ് (ഇറാൻ) എപ്പാർക്കി - മാർ ഹന്നാ സോറാ ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1974—): 1700 ജനം.
- 13. 13. ജറുസലേം - പേട്രിയർക്കൽ വികാരി: ഹെൻറി ഗുയോൺ കോറെപ്പിസ്കോപ്പാ
- 14. 14. ബയ്‌റൂട്ട് എപ്പാർക്കി - മാർ റഫായേൽ ബിദാവിദ് (1966 -) 8476 ജനം.
- 15. 15. അലേപ്പോ (സിറിയ) എപ്പാർക്കി - മാർ സ്തേഫാനോസ് ബെല്ലോ (1960—): 10.000
- 16. 16. കെയ്‌റോ എപ്പാർക്കി (ഇജിപ്) - മാർ യൂസിഫ് ഇബ്രാഹിം സറാഫ് (1984—): 500 ജനം.
- 17. 17. ദിയാർബക്കീർ (തുർക്കി) - മാർ പൗലോസ് കരാടാസ് (1977—) 4000 ജനം.
- 18. മാർ ഗബ്രിയേൽ കോഡാ (വിശ്രമം)
- 18. 19. ഡിക്വെയിററ് (യു. എസ്. എ.) മാർ ഇബ്രാഹിം (1982—) 45.000 ജനം.

8 മാറോനീത്താ സഭ (രൂപത - 17; അധ്യക്ഷന്മാർ - 27; ജനങ്ങൾ - 1.730.980)

- 1. അന്ത്യോക്യാപാത്രിയാക്കേററ് - മാർ നസ്രള്ളാ പീറ്റർ സ്ഫെയിർ പാത്രിയർക്കീസ് (1986—): താമസം - ബ്കെർകേ: ലബ്നോൻ.
- 2. മാർ അന്തോണിയോസ് പീറ്റർ ഖൊറൈഷ് - മുൻപാത്രിയർക്കീസ് (1975 - 86); കർട്ടിനാൽ (1983): വിശ്രമ ജീവിതം.

- 3. മാർ അബുജൂള ബാരെദ് പേട്രിയർക്കൽ സഹായമെത്രാൻ (1986—)
- 4. മാർ ബുജോസ് എമിൽ സാദേ (1986—)
- 5. മാർ ഗീവർഗീസ് അബി സാബെർ - പേടി. സഹായമെത്രാൻ. (1986—)
- 6. മാർ റോളൻഡ് അബിയാളെ (1975—) പേടി. വികാരി.
- 7. മാർ ബീശാരാ റാഹി
- 1. 8. ബയ്‌റൂട്ട് അതിരൂപത - മാർ ഖലീൽ അബിനാദെർ (1987—) 120.000 ജനം.
- 9. മാർ ഇഗ്നാത്യോസ് സൈദെ (1952 - 87): വിശ്രമജീവിതം.
- 2. 10. സൈപ്രസ് അതിരൂപത - മാർ ബുത്രോസ് ഗമായെൽ (1987—) നിക്കോഷ്യയിൽ താമസം. 198.370 ജനം.
- 11. മാർ ഏലിയാസ് ഫാരാഫ് - (1977 - 87); വിശ്രമജീവിതം.
- 3. 12. ടിബ്ലോളി അതിരൂപത - മാർ ആൻടൂൺ യൂബെയ്ർ (1977—) 74.511 ജനം.
- 4. 13. ടയർ അതിരൂപത - മാർ ജോസഫ് ഖുറി (1959—) 22.000 ജനം.
- 5. 14. ബാൽബെക് - സാഫ്ലെ എപ്പാർക്കി - മാർ ജോർജ് സ്റ്റന്ദർ (1977—) 48.000 ജനം.
- 6. 15. സൈദാ എപ്പാർക്കി - മാർ ഇബ്രാഹിം ഹെല ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1975—) : 65.000 ജനം.
- 7. 16. സർബാ എപ്പാർക്കി - മാർ മിഖായേൽ ഓമിത് (1959—) 110.000 ജനം.
- 8. 17. അലേപ്പോ അതിരൂപത - മാർ ജോസഫ് സലാ. (1967—) 3225 ജനം.
- 9. 18. ലറാക്കിയാ എപ്പാർക്കി - മാർ ആൻറൂൺ ടൊർബി (1986—) താമസം: തർക്കൂസ്/സിറിയ 23.000 ജനം.
- 10. 19. യൂനിയെ എപ്പാർക്കി - മാർ ശുക്രള്ള ഹർബ് (1977—) 190.421 ജനം.
- 11. ജിബെൽ-ബത്രൂൻ എപ്പാർക്കി-പാത്രിയർക്കീസ്: 230.560 ജനം.
- 12. ഡമാസ്കസ് - പേട്രിയർക്കൽ വികാരി - 5000 ജനം.
- 13. 20. സാദാ പൗളോ എപ്പാർക്കി (ബ്രസീൽ) - മാർ യൊവാവോ ഖെഡീഡ് ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1971—) 400.000 ജനം.
- 14. 21. ബ്രൂക്ലിൻ എപ്പാർക്കി (യു. എസ്. എ.): മാർ ഫ്രാൻസിസ് മൻസൂർ സായെക് ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1971—) 50.893 ജനം.
- 22. മാർ ജോൺ ജോർജ്ജ് ഖെഡീഡ് സഹായമെത്രാൻ (1987—)
- 15. 23. മൊൺട്രിയൽ എപ്പാർക്കി. (കാനഡ): മാർ ഏലിയാസ് ഷഹീൻ ആർച്ചുബിഷപ്പ്: (1982—) 70.000 ജനം.

- 16. 24. സിഡ്നി എപ്പാർക്കി (ആന്ത്രേലിയാ) - മാർ ഇഗ്നേഷ്യസ് അബ്ദോ ഖാലിഫെ ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1973—): 120.000 ജനം.
- 17. 25. അന്തേലിയാസ് അതിരൂപത: (ലബനോൻ): മാർ ജോസഫ് മോഹ്സെൻ ബെക്കാറാ (1987—): അന്തേലിയാസ്, കോർണെ എന്നിവിടങ്ങളിൽ താമസം.
- 26. മാർ എമിൽ എയ്‌ട്, പേട്രിയാർക്കൽ പ്രൊക്കറ്റോർ, റോം.
- 27. മാർ പൗലോസ് ഫുവാദ് തബെ (1980—) (പ്രോനൺഷ്യോ നൈജീരിയാ).

9. മെൽക്കീത്താ കത്തോലിക്കാ സഭ (രൂപതകൾ - 24; അദ്ധ്യക്ഷന്മാർ - 30; ജനം - 971.345)

- 1. അന്ത്യോക്യാ പാത്രിയാർക്കേറ്റ് - മാക്സിമോസ് അഞ്ചാമൻ ഹാക്കിം പാത്രിയർക്കീസ് (1967—); ആസ്ഥാനം: ബയറൂട്ട്
- 2. ഫ്രാൻസുവാ അബു - മോഷ്, പേട്രിയാർക്കൽ സഹായമെത്രാൻ (1978—)
- 3. ഹന്നാ മൺസൂർ, പേട്രിയാർക്കൽ സഹായമെത്രാൻ (1980—)
- 1. 4. അലപ്പോ അതിരൂപത - നെയോഫിറോസ് എഡിൽബി മെത്രാപ്പോലീത്താ (1968—) 11.000 ജനം.
- 2. 5. ബൊസ്രാ - ഹശാൻ അതിരൂപത - ബുളോസ് നസ്സീഫ് ബൊർക്കോഷ് മെത്രാപ്പോലീത്താ (1983—): 27.000 ജനം.
- 3. ഡമാസ്കസ് - പാത്രിയർക്കീസ്: 90.000 ജനം.
- 4. 6. ഹോംസ് - അപ്പമേയാ - യബ്രൂദ് അതിരൂപത - ഇബ്രാഹിം നെഹ്‌മെ മെത്രാപ്പോലീത്താ (1986—): 22.875 ജനം.
- 5. 7. ലറാക്കിയാ അതിരൂപത - മിഖായേൽ യററി. ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1981—): 13.000 ജനം.
- 6. 8. ബയറൂട്ട് - ജിബയ്ൽ അതിരൂപത - ഹബീബ് ബാഷാ മെത്രാപ്പോലീത്താ (1975—) 150.000 ജനം.
- 7. 9. ടയർ - യൂഹന്നാ അസ്സാദ് ഹദ്ദദ് ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1988—) 8000 ജനം.
- 8. 10. പാനെയാസ്-കൈസറിയ ഫിലിപ്പി-പേട്രിയാർക്കൽ അഡ്മിനിസ്ട്രേറ്റർ: ആർക്കിമെൻറ്റൈറ്റ് ഗബ്രിയേൽ റാഹെദ്: 1860 ജനം.
- 9. 11. ബാൽബെഷ് - സലി. ബുസത്രോസ് ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1988—): 16.000 ജനം.
- 12. ഏലിയാസ് സോഗ്ബി (വിശ്രമം) (1988—)

- 10. 13. സൈദാ - ജോർജ്ജ് കയ്‌ടെർ (1987—): 9000 ജനം.
- 14. ആർച്ചുബിഷപ്പ് ഇഗ്നാത്യോസ് റായ് (1981-7) (വിശ്രമ ജീവിതം)
- 11. 15. ട്രിപ്പൊളി - ഏലിയാസ് നിജ്‌മെ ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1978—): 6.000 ജനം.
- 12. 16. സാഹ്‌ലെ - ഫുർസോൾ-ബേക്കാ (ലബനോൻ) - അന്ത്രോയാ ഹദ്ദദ് (1983—) 125.000 ജനം.
- 13. 17. പെത്രാ-ഫിലാഡെൽഫിയാ (യോർദ്ദാൻ) - സാബാ യൊവാക്കി. (1970—): 19.942 ജനം.
- 14. 18. ആക്കാ - ഹയ്‌ഫാ - നസ്രത് - ഗലീലി (ഇസ്രായേൽ)- മാക്സിമോസ് ശല്യം (1975—): 41.500 ജനം.
- 15. 19. ജറുസലേം - ഫിലാരിയോൻ കപ്പൂച്ചി (പേട്രിയാർക്കൽ വികാരി) (1981—): 3200 ജനം.
- 20. ലുഫ്തി ലഹം, പേട്രിയാർക്കൽ വികാരി (1981—)
- 16. 21. സാബോ പൗളോ എപ്പാർക്കി (ബ്രസീൽ)- സ്വീരീദോൺ മത്താർ (1978—): 360.000 ജനം.
- 17. 22. നൂട്ടൺ എപ്പാർക്കി (യു.എസ്.എ.)- ജോസഫ് തവീൽ (1976—): 24218 ജനം.
- 18. 23. മോൺട്രിയൽ (കാനഡ)-മിഷേൽ ഹക്കിം. (1984—): 30.000 ജനം.
- 19. 24. ഇജിപ്ത്- സുഡാൻ -പേട്രിയാർക്കൽ വികാരി പോൾ അൻറാക്കി: താമസം - കെയ്‌റോ (1968—): 8000 ജനം.
- 20. 25. ഇറാക്-പേട്രിയാർക്കൽ വികാരി: ആർക്കിമെൻറ്റൈറ്റ് നിക്കോളാസ് ഡൗഹർ-താമസം-ബാഗ്ദാദ്: 250 ജനം.
- 21. 26. കവെയ്‌ററ്റ് - പേട്രിയാർക്കൽ വികാരി: ആർക്കിമെൻറ്റൈറ്റ് ബേസിൽ കാനാക്രി: 4500 ജനം.
- 22. 27. സിഡ്നി എപ്പാർക്കി (ആന്ത്രേലിയാ-ന്യൂസിലൻഡ്) ജോർജ്ജ് റിയാഷി-ജനം: 30.000
- 23. 28. മെക്സിക്കോ സിററി എപ്പാർക്കി (മെക്സിക്കോ): ആർച്ചുബിഷപ്പ് ബുത്രോസ് റായ് (1988—)
- 24. — അർജന്റീനാ - വെനെസ്വേലാ അപ്പസ്തോലിക് എക്സാർക്കേറ്റ്-ബുത്രോസ് റായ് (1988—)
- 29. ഗ്രിഗോറിയോസ് ഹദ്ദദ് (വിശ്രമം)
- 30. ജോസഫ് റായ് (വിശ്രമം)

10. യുക്രേനിയൻ സഭ (രൂപതകൾ - 15; മെത്രാന്മാർ - 21; ജനം 719, 900)

1. മേജർ ആർച്ചുബിഷപ്പ് മിരോസ്ലാവ് ഇവാൻ ലുബാചിവ്സ്കി (1984—): റോമാസഭയുടെ കർദ്ദിനാൾ വെവദികൻ; റോമിൽ താമസം²

- 1. 2. ഫിലാഡെൽഫിയാ (യു. എസ്. എ)- സ്റ്റീഫൻ സുലിക് മെത്രാപ്പോലീത്താ (1981—): 80.588 ജനം.
- 3. മിഖായേൽ ക്ഷമിയാക് സഹായമെത്രാൻ (1988—)
- 2. 4. പാർമാ എപ്പാർക്കി (യു. എസ്. എ) - റോബർട്ട് മിഖായേൽ മോസ്കാൽ (1983—) 11.987 ജനം.
- 3. 5. ചിക്കാഗോ എപ്പാർക്കി (യു. എസ്. എ) - ഇന്നസെന്റ് ഫിലാരിയോൻ ലോട്ടോസ്കി (1981—) 30.000 ജനം.
- 4. 6. സ്യാംഫോർഡ് എപ്പാർക്കി (യു. എസ്. എ)-ബേസിൽ ഹെൻറി ലോസ്റ്റൻ (1977—) 44.500 ജനം.
- 5. 7. വിന്നിപെഗ് (കാനഡ) - മാക്സിം ഹെർമാനിയക്
- 8. മെറോൺ സത്സിയക് (1982—) സഹായമെത്രാൻ: 49.355 ജനം.
- 6. 9. എഡ്മണ്ട്സ് (കാനഡ) - ദെമെത്രിയസ് മാർട്ടിൻ ഗ്രേഷുക (1986—) 40.321 ജനം.
- 7. 10. ന്യൂവെസ്റ്റ്മിനിസ്റ്റർ (കാനഡ) - ജറോണി. ഇസിദോർ ഷിമി (1974—) 7.700 ജനം.
- 8. 11. സസ്ക്കാറ്റൗൺ (കാനഡ) - ബേസിൽ ഫിലെവിച്ച് (1983—) 25.000 ജനം.
- 9. 12. ടൊറോന്റോ (കാനഡ) - ഇസിദോർ ബോറെക്കി 83.000 ജനം.
- 10. 13. മെൽബോൺ (ആസ്ത്രേലിയ)-ഇവാൻ പ്രിസ്കോ (1982—) 25.000 ജനം.

- 1. കാനഡയിലുള്ള റുതേനിയൻ, ഹംഗേറിയൻ, യുഗോസ്ലാവിയൻ സഭാഗങ്ങളും യുക്രേനിയൻ രൂപതകളിലാണ്.
- 2. സോവ്യറ്റ് റഷ്യയിലെ യുക്രേനിയൻ കത്തോലിക്കാസഭയെ റഷ്യൻ ഭരണകൂടം നിർത്തിയെടുത്തു. എന്നാൽ ലുവീവ് മെത്രാപ്പോലീത്തൻ അതിരൂപത (യുക്രെയിൻ) പെരെമ്യൂസൽ-സാനിക്-സാംബിർഎപ്പാർക്കി (പോളണ്ട്), സ്കനിയവീവ് എപ്പാർക്കി (യുക്രെയിൻ), Emkowszczyzna (പോളണ്ട്) എപ്പാർക്കി എന്നിവ ഇപ്പോഴും യുക്രേനിയൻ കത്തോലിക്കരുടെ പട്ടികയിലുണ്ട്. ഈ രൂപതകളിലായി ഏതാണ്ട് 3.586.960 പേരുണ്ട് എന്നാണ് കണക്ക്.

- 11. 14. ബ്യൂനോസ് അയേഴ്സ് (അർജന്റീന) - ആൻഡ്രേ സപെലാക് (1978—) 120.000 ജനം.
- 12. 15. കരിതിബാ (ബ്രസീൽ)-എഫ്രേം ബസീലിയോ ക്രേവി (1978—) 130.000 ജനം.
- 16. ജോസ് മാർട്ടിനെസ് (1971-8): വിശ്രമം.
- 13. 17. ഫ്രാൻസ് - അപ്പസ്തോലിക് എക്സാർക്കേറ്റ്: മിഖായേൽ ഹ്റൻ ചിഷിൻ (പാരിസ്) 16.000 ജനം.
- 14. 18. ജർമ്മനി - പ്യാറോൺ കൊർണിലിയാക് അപ്പസ്തോലിക് എക്സാർക്കേറ്റ് : മ്യൂണിച്ച്ിൽ താമസം: 29.449 ജനം.
- 15. ഗ്രേറ്റ് ബ്രിട്ടൺ - മിഖായേൽ ഹ്റൻ ചിഷിൻ (1988—) അപ്പസ്തോലിക് എക്സാർക്കേറ്റ് 27.000 ജനം.
- 19. മിരോസ്ലാവ് സ്റ്റെഫാൻ മറുസിൻ (1974—) ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1982): പൗരസ്ത്യസംഘം സെക്രട്ടറി.
- 20. വ്ളാഡിയിർ മലാൻകുസ്ക (1961): വിശ്രമം.
- 21. അഗസ്റ്റിൻ എവുജിൻ ഹൊർണിയാക് (..)

11. റുതേനിയൻ സഭ 1 (രൂപത-4; മെത്രാന്മാർ-7; ജനം-289,026)

- 1. 1. പിററ്സ്ബർഗ് അതിരൂപത - (യു. എസ്. എ.) - സ്റ്റീഫൻ കൊച്ചിസ്കോ മെത്രാപ്പോലീത്താ (1967—): 152.237 ജനം.
- 2. ജോൺ മിഖായേൽ ബിലോക് സഹായമെത്രാൻ (1973—)
- 2. 3. പാർമാ (യു.എസ്.എ.) എപ്പാർക്കി- ആൻഡ്രൂ പതാക്കി (1984—): 27.548 ജനം.
- 3. 4. പാസായിക് (യു.എസ്.എ.) എപ്പാർക്കി-മിഖായേൽ ജോസഫ് ഡുഡിക് (1968—): 93.140 ജനം.
- 5. ജോഴ്ജ് എം. കസ്മാ സഹായമെത്രാൻ
- 4. 6. റാൻ നയിസ് (യു.എസ്.എ.) എപ്പാർക്കി - തോമസ് വി. ഡോളിനെയ് (1982—) 16.101 ജനം.
- 7. നിക്കോളാസ് എൽകോ: ചിൻചിനാത്തി - സഹായമെത്രാൻ (1967—).

1. യു.എസ്.എ.യിലെ സ്ലൊവാക്കിയൻ, ഹംഗേറിയൻ, യുഗോസ്ലാവിയൻ സഭാഗങ്ങളും റുതേനിയൻ രൂപതകളിലാണ്; യുക്രെയിനിലെ മുക്കാസിവ് റുതേനിയൻ രൂപത റഷ്യ നിർത്തിയെടുത്തു. അതിൽ 461.555 ജനങ്ങളുണ്ടായിരുന്നു.

12. മറു ബിസന്റയിൻ കത്തോലിക്കാ സഭാസമൂഹങ്ങൾ

- I 1. റുജേനിയൻ സഭ - കാൻറൺ രൂപത (യു.എസ്.എ.): വാസിൽ ലുയിസ് പുസ്കാസ് (1982—): ജനം: 4000.
- 2. ട്രാജൻ ക്രിസാൻ (വിശ്രമം)
- 3. വാസിൽ ക്രിസ്തീയാ-അപ്പസ്തോലിക് വിസിറ്റർ, റോം.
- II 1. യുഗോസ്ലാവിയൻ സഭ - ക്രിസെവ്സി എപ്പാർക്കി (യുഗോസ്ലാവിയ) - സുവോമിർ മിക്ളോവ്സ് (1988—): താമസം സാഗ്രേബ്. ജനം: 48.822.
- 2. യൊവാക്കിം ഹോർബുത് - മാസിഡോണിയയിലെ അപ്പസ്തോലിക വിസിറ്റർ (1969—)
- 3. യൊവാക്കിം സെഗെഡി (വിശ്രമം)
- III 1. ബൾഗേറിയൻ സഭ - സോഫിയാ അപ്പ. എക്സാർക്കേറ്റ് - ഷെതോഡിയസ് ദിമിത്രോവ് സ്രുതിയെവ് (1971—): 15.000 ജനം.
- IV 1. ഹംഗേറിയൻ സഭ - ഫജുദോറോസ് എപ്പാർക്കി- മിസ്കോൾസ് അപ്പ. എക്സാർക്കേറ്റ് (ഹംഗറി): സിലാർഡ് കെറെസ്തെസ് മെത്രാൻ (1988—) 272.800 ജനം.
- V 1. സുജോവാക് സഭ - പ്രെസോവ് എപ്പാർക്കി (ചെക്കോസ്ലോവാക്വിയ)— മോൺ. ജോൺ ഹിർകാ-357. 694 ജനം.
- 2. ടൊറോന്റോ എപ്പാർക്കി - (കാനഡ)- മൈക്കിൾ റൂസ്സാക്സ് (1980—): 30.000 ജനം.
- VI 1. ഇറ്റാലോ - അൽബേനിയൻ സഭ- ലൻഗ്രോ എപ്പാർക്കി (ഇറ്റലി): എർക്കോളെ ലൂപ്പിനാചി എപ്പാർക്കു (1987—): 34.000 ജനം.
- 2. പിയറനാ ടെലി അൽബനേസി എപ്പാർക്കി (ഇറ്റലി): സൊതീർ ഫെറാറാ (1988—) 34.000 ജനം.
- 3. സാന്താ മരിയാ ടി ഗ്രോതാ ഫെറാതാ (റോം): ആർക്കിമെൻറററ്റ് പൗളോ ജിയന്നിനി (1972): 103 ജനം.
- VII 1. ഗ്രീക്കു കത്തോലിക്കാസഭ: ആതൻസ് അപ്പസ്തോലിക എക്സാർക്കേറ്റ്-അനാർക്കിറോസ് പ്രിൻതെസിസ്: 2300 ജനം.
- 2. ഇസ്താംബുൾ അപ്പ. എക്സാർക്കേറ്റ് - ആർക്കിമെൻറററ്റ് തോമസ് വർസാമിസ് - (55 പേർ).
- VIII റഷ്യൻ സഭ - അൻട്രെയ് കത്കോവ് (വിശ്രമം)

അനുബന്ധം 2

പ്രാചീന പാത്രീയാർക്കേറുകളിലെ പാത്രീയർക്കീസുമാർ.

- 1. റോം: ജോൺ പോൾ II പാപ്പാ
- 2. കോൺസ്റ്റാൻറിനോപ്പിൾ
  - 1. ദിമിട്രിയോസ് I (ഇസ്തേൺ ഓർത്തഡോക്സ്)
  - 2. ഷ്നോർക് കലസ്തിയൻ (അർമേനിയൻ ..)
- 3. അലക്സാണ്ട്രിയ
  - 1. ബ്ലൂഫാനോസ് II ഖട്ടാസ് (കോപ്റ്റിക് കത്തോലിക്ക)
  - 2. ഷെന്തോ III പാപ്പാ (.. ഓർത്തഡോക്സ്)
  - 3. പർത്തേനിയോസ് III (ഇസ്തേൺ ..)
- 4. അന്ത്യോക്യാ
  - 1. ഇഗ്നാത്യോസ് അന്തോണിയോസ് II ഹയെക് (സുറിയാനി കത്തോലിക്ക)
  - 2. നസ്രജ്ജാ പീറ്റർ സ്ഫെയിർ (മാറോനീത്താ ..)
  - 3. മാക്സിമോസ് V ഹക്കിം. (മെൽക്കീത്താ ..)
  - 4. ഇഗ്നാത്യോസ് IV ഹസി. (ഇസ്തേൺ ഓർത്തഡോക്സ്)
  - 5. ഇഗ്നാത്യോസ് സക്കാ I ഇബ്രാഹിം (സീറിയൻ ..)
- 5. ജറുസലേം
  - 1. ദിയോദോറോസ് I (ഇസ്തേൺ ഓർത്തഡോക്സ്)
  - 2. എഗ്ലിഷെ ദെർദേറിയൻ (അർമേനിയൻ ..)

അനുബന്ധം 3

പേർഷ്യൻ സഭയിലെ പാത്രീയർക്കീസുമാർ

- 1. പൗലോസ് II ഷെയ്ക്കോ (1959—) 'ബാബിലോണിയയിലെ കൽദായസഭയുടെ' പാത്രീയർക്കീസ് (കത്തോലിക്ക): ബാഗ്ദാദ്
- 2. ദെൻഹാ IV (1969—) ടെഹറാൻ (ഇറാൻ): മാർ ശീമൂന്റെ പിൻഗാമിയായ നെസ്തോറിയൻ പാത്രീയർക്കീസ്
- 3. അട്ടായ് II (1968—) ബാഗ്ദാദ് (ഇറാക്ക്): മാർ തോമാ ധർമോയുടെ പിൻഗാമിയായ നെസ്തോറിയൻ പാത്രീയർക്കീസ്

അനുബന്ധം 4

ഓറിയന്റൽ ഓർത്തഡോക്സ് സഭാധ്യക്ഷനമാർ

1. അർമേനിയൻ

- 1. വസ്കൻ I : അർമേനിയരുടെ അത്യുന്നത കത്തോലിക്കോസ് (എക്മിയട്സിൻ : സോവ്യറ്റ് അർമേനിയ) (1955—)
- 2. എഗ്ഗിഷെ ദെർദേറിയൻ : ജറുസലേം പാത്രിയർക്കീസ് (1960—)
- 3. ഷ്നോർക് കലുസ്സിയൻ : കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രിയർക്കീസ് (ഇസ്താംബുൾ : ടർക്കി) (1961—)
- 4. കരേകിൻ സർക്കിസിയൻ : സിലിഷ്യൻ കത്തോലിക്കോസ് (1983—) (അന്തേലിയോസ്/ബയ്റൂട്ട്)

2. എത്യോപ്യൻ

മെർക്കേറിയോസ് പാത്രിയർക്കീസ് (അഡീസ് അബാബാ: എത്യോപ്യ) (1988—)

3. അന്ത്യോക്യൻ

- 1. ഇഗ്നാത്യോസ് സക്കാ I ഇവാസ് (ഡമാസ്കസ് : സിറിയ) (1980—)
- 2. ബസേലിയോസ് പൗലോസ് II: പൗരസ്ത്യ കത്തോലിക്കോസ് (മുവാററപ്പ) (1975—)

4. കോപ്പ്റ്റിക് : ഷെന്റോ III : അലക്സാണ്ട്രിയൻ പാപ്പാ (കെയ്റോ : ഇജിപ്റ്റ്) (1971—)

- 5. മലങ്കര : 1. ബസേലിയോസ് മാർത്തോമാ മാത്യൂസ് പ്രഥമൻ കത്തോലിക്കോസ് : (ദേവലോകം : കോട്ടയം) (1975—)
- 2. മാത്യൂസ് മാർ കുറിലോസ് (നിയുക്ത കത്തോലിക്കോസ്)

അനുബന്ധം 5

ഇസ്രായേൽ ഓർത്തഡോക്സ് സഭാധ്യക്ഷനമാർ

a ഓട്ടോസെഫാലസ്

- 1. ദിമിത്രിയോസ് I: എക്യുമെനിക്കൽ പാത്രിയർക്കീസ്; പുതിയ റോമാ ആയ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിലെ ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1972-)
- 2. പർത്തേനിയോസ് മൂന്നാമൻ: അലക്സാണ്ട്രിയായുടെയും ആഫ്രിക്കയുടെയും പാത്രിയർക്കീസ് (1987—)

- 3. ഇഗ്നാത്യോസ് IV ഹസിം: അന്ത്യോക്യായുടെയും കിഴക്കൈയുടെയും പാത്രിയർക്കീസ് (1978—)
- 4. ദിയോദോറോസ് I: യറുശലേം പാത്രിയർക്കീസ് (1981—)
- 5. പീമെൻ ഇസ്വെകോവ്: മോസ്കോയുടെയും റഷ്യയുടെയും പാത്രിയർക്കീസ് (1971—)
- 6. ജർമ്മാൻ: പെറോഷിലെ ആർച്ചുബിഷപ്പ്; ബൽഗ്രേഡ് - കാർളോവ്സി മെത്രാപ്പോലീത്താ, സേർബിയൻ പാത്രിയർക്കീസ്
- 7. ജസ്റ്റിൻ: ഉൻഗ്രോ - വലാഹിയായ്കളുടെ മെത്രാപ്പോലീത്താ; ബുക്കാരെസ്റ്റിലെ ആർച്ചുബിഷപ്പ്; റൊമാനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് പാത്രിയർക്കീസ് (1977—)
- 8. മാക്സിം: സോഫിയ മെത്രാപ്പോലീത്താ; ബെഗ്രേഡിലെ പാത്രിയർക്കീസ് (1971—)
- 9. ക്രിസോസ്തോമോസ് കിക്കോട്ടിസ് - ന്യൂ യൂക്ലീനിയനായിലെയും സൈപ്രസ് കൈയ്യിലെയും ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1977—)
- 10. സെറാഫിം: ആതൻസിൻറെയും ഗ്രീസ് കൈയ്യിലെയും ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1974—)
- 11. ഏലിയോസ് II ഷിയോലഷ്വിലി: മ്കേറിയുടെ ആർച്ചുബിഷപ്പ്; ത്ബിലിസിയുടെ മെത്രാപ്പോലീത്താ; ജോർജിയയുടെ കത്തോലിക്കോസ് പാത്രിയർക്കീസ് (1978—)
- 12. ബേസിൽ: വാർസോയുടെയും പോളണ്ട് മുഴുവൻറെയും മെത്രാപ്പോലീത്താ (1970—)
- 13. ദൊറോത്തി ഫിലിപ്പ്: പ്രാഗിൻറെയും ചെക്കോസ്ലോവാക്കിയ മുഴുവൻറെയും മെത്രാപ്പോലീത്ത (1964—)
- 14. തെയഡോഷ്യസ് ലാസോർ: ന്യൂയോർക്കിലെ ആർച്ച് ബിഷപ്പ്; അമേരിക്കയുടെയും കാനഡയുടെയും മെത്രാപ്പോലീത്താ (1978—)

b. ഓട്ടോണമസ്

- 1. ദെിയാനോസ്; സീനായ്, ഫാറാൻ, റൈതോ എന്നിവയുടെ ആർച്ചുബിഷപ്പ്; കാതനെൻ ആശ്രമാധ്യക്ഷൻ (1973—)
- 2. ജോൺ: കരേളിയയുടെയും ഫിൽലൻഡ് കൈയ്യിലെയും ആർച്ചുബിഷപ്പ് (1987—)
- 3. തെയഡോഷ്യസ്: ടോക്കിയോയുടെ ആർച്ചുബിഷപ്പ്; ജപ്പാൻ മുഴുവൻറെയും മെത്രാപ്പോലീത്താ (1972—)

അനുബന്ധം 6

അർമേനിയൻ മെത്രാന്മാർ

വി. തദേവസ് ശ്രീഹാ	25- 43	മുഷെഗ്	96-126
വി. ബത്തലോമിയാ ശ്രീഹാ	44- 61	ഷാഹെൻ	127- 54
വി. സഖറിയ	60- 76	ഷാവർഷ്	155- 7
വി. സെമിൻദാസ്	77- 81	ലെയോൻസ്യൂസ്	176- 93
അദെർനെഷ്	82- 95	മെഹ്ഗുഷ്യൂൻ	230- 60

കാതോലിക്കാമാർ: വാസസ്ഥലം - വഗ(ല)ർഷപ്പാന്തു

വി. ഗ്രിഗറി ലുസാവോറിറഷ്	301- 25	എതിർ കാതോലിക്കാമാർ ²	
വി. അരിസ്റ്റാക്കെസ്	325- 33	സർമാക്	428- 9
വി. വാർഡെൻ	333- 41	പ്രെകീഷോ	429- 32
വി. ഇസിക	341- 7	സർക്വേൽ	432- 7
പാറെൻ അഷ്ലിഷതെസ്സി	348- 52	സർമർത്	437- 44
നെർസെസ്	353- 73	വി. മെസ്റോപ്	439- 40
ഷഹാക്	373- 7	ജോസഫ്	440- 54
സാവെൻ	377- 81	മെലീട്	454- 6
അസ്പുരാകെസ്	381- 6	മോസസ്	456- 61
വി. സഹാക് ¹	387-439	വി. കദ്അരാഹെഗത്സി	461- 78

ദുബിനിൽ താമസം

യോഹന്നാൻ	478- 90	ഗോമിദാസ്	615- 28
പഴപ്കെൻ	490-515	ക്രിസ്റ്റോഫൊറസ് II	628- 30
സാക്വേൽ	516- 26	എസ്രാ	630- 41
മുഷെ	526- 34	നെർസെസ് III	641- 61
സഹാക് II	534- 9	അനസ്റ്റാസിയോസ്	661- 7
ക്രിസ്റ്റോഫർ	539- 45	ഇസ്രായേൽ	667- 77
ലെയോ	545- 8	ഇസഹാക് III	677-703
നെർസെസ് II	548- 57	എലിയാസ്	703- 17
യോഹന്നാൻ II	557- 74	യോഹന്നാൻ III	717- 28
മുഷെ II	574-604	ദാവീദ്	728- 41
യോഹന്നാൻ ²	590-615	തിരിദാത്തസ്	741- 67
പർദൻ	604- 7	തിരിദാത്തസ് II	767- 70
അബ്രഹാം	607- 15	സിയോൻ	767- 78

അനുബന്ധം-6

ഏശായ	778- 91	ദാവീദ് II	807- 33
സ്റ്റീഫൻ	791- 3	യോഹന്നാൻ IV	834- 55
ഹോവപ്പ	793	സഖറിയസ്	855- 77
ശലോമോൻ	793- 4	ബേയോർക് II	877- 98
ബെന്വാർക്	794- 6	വി. മഷ്തോറസ്	899
ജോസഫ് II ²	796-807	യോഹന്നാൻ V	899-931

അംലൂർമാറിൽ താമസം

സ്റ്റീഫൻ II	931- 2	യെഗ്രിഷെ	938- 43
തിയഡാർ	932- 8	അനനിയസ്	943- 67

അർകീനയിൽ താമസം

വാഹൻ	968- 9	ഷത്ഷിക	972- 92
സ്റ്റീഫൻ III	970- 2		

അനിയൽ താമസം

സേർജിയസ്	992-1019	തെയോസ്കോർ ²	1036- 8
പീറ്റർ	1019- 54	ഷത്ഷിക II ²	1049- 54

തൗഫൂറിൽ താമസം

ഷത്ഷിക II	1054- 60	ഔവ്	1060- 5

ദുസംൻതാവേയിൽ താമസം

ഗ്രിഗോർ II	1069-1105	സേർജിയസ് ²	1076- 7
ഗ്രിഗോർ III ⁴	1069- 72	തീയഡോർ ²	1077- 85
പർസേഗ് ⁴	1081-1105	പോൾ ²	1085-0007

ഖറാദഗിൽ താമസം

പർസേഗ്	1105- 13	ഗ്രിഗോർ III	1113- 66
		ദാവീദ് (1114) ²	

ഹ്റൊക്ലായിൽ താമസം

വി. ന്സെസ് IV	1166- 73	അനനിയസ് ²	1204- 8
ഗ്രിഗോർ IV	73- 93	ദാവീദ് III ²	04- 7
.. V	93- 4	കോൺസ്റ്റന്റിൻ	21- 67
.. VI	94-1203	യ്ക്കോബ്	67- 86
പർസേഗ് II ²	95- 06	കോൺസ്റ്റന്റിൻ II	86- 9
യോഹന്നാൻ VI	1203- 12	സ്റ്റീഫൻ IV	90- 3

സിസിലി താമസം

ഗ്രിഗോർ VII	1293-1307	പോൾ	1374- 7
കോൺസ്റ്റന്റീൻ III	1307- 22	തിയഡോർ II	77- 92
കോൺസ്റ്റന്റീൻ IV	22- 6	കാരപ്പെട്ട്	93-1404
യാക്കോബ് II	27- 41	യാക്കോബ് III	1408- 11
മെക്കിത്തർ	41- 55	ഗ്രിഗോർ VIII	11- 6
യാക്കോബ് II (വീണ്ടും)	55- 9	പോൾ II	16- 29
മെസുറോപ്	59- 72	കോൺസ്റ്റന്റീൻ VI	29- 39
കോൺസ്റ്റന്റീൻ V	72- 4	ഗ്രിഗോർ IX ⁵	1439- 41

വഗർഷപ്പാത്തിൽ താമസം

സിറിയക്	1441- 3	തദ്ദേവ്യസ് II ⁴	71- 9
ഗ്രിഗോർ X	43- 66	ഹെരാക്ലൈസ് ⁴	75- 86
കാരപ്പെട്ട് ²	46	ദാവീദ് IV ⁴	82- 7
സഖറിയാസ് ²	61- 2	ദാവീദ് IV	87-1629
അരിസ്റ്റാക്കൈസ് II ⁴	48- 66	മൽക്കീസൈക് ⁴	93-1624
സേർജിയസ് II ⁴	62- 9	ഗ്രിഗോർ XII ⁴	1603- 6
അരിസ്റ്റാക്കൈസ് II	66- 9	ഇസാക്ക ⁴ IV ⁴	24- 8
സേർജിയസ് II	69- 74	മോശ III	29- 32
യോഹന്നാൻ VII ⁴	70- 4	ഫിലിപ്പ്	33- 55
യോഹന്നാൻ VII	74- 84	യാക്കോബ് IV	55- 80
സേർജിയസ് III ⁴	74- 84	യെരിയാസർ ²	63- 82
സേർജിയസ് III	84-1515	യെരിയാസർ	82- 91
അരിസ്റ്റാക്കൈസ് III ⁴	86- 99	നഹപ്പാത്ത്	91-1705
തദ്ദേവ്യസ് ⁴	99-1504	അലക്സാണ്ടർ I	1706- 14
സഖറിയാസ് II ⁴	1507- 15	അസ്സവാത്സൂർ	15- 25
സഖറിയാസ് II	15- 20	കാരപ്പെട്ട് II	26- 9
സേർജിയസ്	20- 36	അബ്രഹാം II	30- 4
ഗ്രിഗോർ IX	36- 41	.. III	34- 7
സ്റ്റീഫൻ V	41- 64	ലാസർ	38- 51
മിഖായേൽ ⁴	42- 64	പീറ്റർ II ⁴	48- 9
പർസേയ്ത് III ⁴	50- 67	മേനാസ്	51- 3
അരിസ്റ്റാക്കൈസ് III ⁴	55- 63	അലക്സാണ്ടർ II	54- 6
മിഖായേൽ	64- 70	ഇസഹാക്ക ⁴ V	55- 9
ഗ്രിഗോർ XI ⁴	65- 70	യാക്കോബ് V	59- 63
സ്റ്റീഫൻ VI ⁴	67- 75	ഗീമോൻ	63- 80
ഗ്രിഗോർ XII	70- 87	ലൂക്കാസ്	1780-1801

ദാവീദ് V	1801- 4	മക്കെർറീറസ് ⁴	1892-1907
ദാനിയേൽ	02- 8	മത്തായി II	1907- 10
എഫ്രേം	09- 31	ജോർജ്ജ് V	11- 30
യോഹന്നാൻ VII	31- 42	ഖൊറെൻ	32- 08
നർസെസ് V	43- 57	ഔവ്	38- 45
മത്തായി I	58- 65	ജോർജ്ജ് VI	45- 54
ജോർജ്ജ് IV	66- 82	വസുകെൻ I ⁶	1955-
മക്കാരിയോസ്	85- 91		

മറാഠ് അർമേനിയൻ ഓർത്തഡോക്സ് സഭാധ്യക്ഷന്മാർ

1. എഗ്ഗിഷെ II ദെർദേറിയൻ ജറുസലേം പാത്രീയർ 1960-1983-
സ്റ്റാൻറിനോപ്പിയ പാത്രീ. 1961-
3. കരേകിൻ സർകീസിയൻ-സിലിഷ്യയിലെ കാതോലിക്കോസ്

അർമേനിയൻ കത്തോലിക്കാ പാത്രീയർക്കീസുമാർ

അബ്രഹാം പീറ്റർ I	1740/2- 9	പോൾ പീറ്റർ	11	1899-1904
യാക്കോബ് ..	2 1749/50- 3	പോൾ ..	12	1904- 10
മിഖായേൽ ..	3 1753/4- 80	പോൾ ..	13	1910- 31
ബേസിൽ ..	4 1780- 8	അവേസിയസ് ..	14	1931- 7
ഗ്രിഗോർ ..	5 1788-1812	ഗ്രിഗോർ ..	15	
ഗ്രിഗോർ ..	6 1815- 41	അഗജിയാനിയൻ		1937- 62
യാക്കോബ് ..	7 1842- 3	ഇഗ്നേഷ്യസ് ..	16	
ഗ്രിഗോർ ..	8 1844- 66	ബറാനിയൻ		1962- 76
ആന്റോൺ ..	9 1866/7- 79	ഹെമയ്യസ് ..	17	
യാക്കോബ് ²	1870-	ഗെഡിയഗിയൻ ⁶		1976- 82
യോഹന്നാൻ ²		യൊഹാന്നെസ് ..	18	
സ്റ്റീഫൻ ..	10 1881/4- 99	കസ്പാറിയാൻ		1982-

1. 390-438 എന്നും കാണുന്നു.
2. നിരയിൽ നിന്ന് ഉള്ളിലേക്കു മാറ്റിക്കൊടുത്തിരിക്കുന്നതു് എതിർ കാതോലിക്കാമാരുടെ പേരുകളാണ്.
3. W. Hage, *Die Syrisch*, p. 93 (Anhang) ; DTC. 1. 1923
4. Assistant Catholicos
5. സിസിലിലെ ഈ ലെൻ ഇപ്പോഴും തുടരുന്നു.
6. B. Spuler, *op. cit.* p. 219-222
7. 1919-29 (റോമിൽ താമസം); 1931 (ബെയ്റൂട്ടിൽ); 1931-ൽ റോമിൽ വച്ചു മരിച്ചു. 1928-9 ൽ ഒരു അത്മായൻ എതിർ കാതോലിക്കോസായി.
8. B. Spuler, *op. cit.* 223.

അനുബന്ധം 7

അലക്സാണ്ട്രിയൻ പാത്രീയർക്കീസുമാർ

വി. മക്കോസ്	55- 62	പഹ്നൂസ്യോസ്	282
അനിയൻ (ഹനാനിയ)	62- 83	തോമസ്	282- 300
അവിലിയസ്	84- 95	പീറ്റർ	301- 10
കെർദോൻ	96- 106	അക്കിലിയസ്	311
പ്രീമസ്	09- 18	അലക്സാണ്ട്രാ	311/2- 26
യൂസ്തസ്	21-9/131	അത്തനാസ്യോസ്	326/8- 73
എവുമേനിയോസ്	31-141/4	പീറ്റർ II	373- 80
മാർക്കിയോൻ	44- 52/5	തിമോത്തി	80- 4
കെലാദിയോൻ	54- 66/7	തെയോഫിലസ്	84- 412
അഗ്രിപ്പിൻ	67- 78	സിറിൽ	412- 44
യൂലിയൻ	78- 88/9	പിന്യൂസ്(ആര്യൻ)	336/8
ദിമെത്രിയോസ്	188/9- 230	ഗ്രിഗറി (..)	339- 41
ഹെരാക്ലസ്	231- 46/8		44- 5
ദിവനാസ്യോസ്	247/8- 64	ജോർജ്ജ് (..)	57- 61
മാക്സിമസ്	264- 82	ലൂചിയസ് (..)	365/375- 8

I കോപ്റ്റിക് പാത്രീയർക്കീസുമാർ

ദിയൊസ്കോറോസ് ¹	444- 54	ശിമെഓൻ	693- 700
തിമോത്തി ഐക്യരോസ്	57- 77	അലക്സാണ്ട്രാ II	704- 26/9
പീറ്റർ III മോൻഗോസ്	77- 89	കോസ്മാസ്	726/9-27/30
അത്തനാസ്യോസ് II	90- 6	തിയഡോർ	727/30- 9/40
ജോൺ I	96- 505	മിഖായേൽ	743- 67
ജോൺ II	505- 16	മേനോസ്	767- 75/6
ദിയൊസ്കോറോസ് II	16- 8	ജോൺ IV	776- 99
തിമോത്തി III	518/9- 35/6	മർക്കോസ് II	799- 819
തിയഡോഷ്യസ്	536- 66	യാക്കോബ്	819-29/30
പീറ്റർ IV	66- 78	ശിമെയോൻ	830- 1
ഡാമിയൻ	78-605/7	ജോസഫ്	831- 49
അനസ്താസ്യോസ്	607- 19	മിഖായേൽ II	849- 51
അൻഡ്രോണിക്കോസ്	19- 23/6	കോസ്മാസ് II	851- 8/9
ബന്യാമിൻ	623/6- 62/5	ഷെന്റോ	859- 80
അഗാതോൻ	665- 80/1	മിഖായേൽ III	880- 95
ജോൺ III	81- 9	ഗബ്രിയേൽ	910- 20/1
ഇസാക്ക	89- 92	കോസ്മാസ് III	921- 33

മക്കാരിയോസ്	933- 53	ഗബ്രിയേൽ V	1409- 28
തെയോഫാനെസ്	53- 6	ജോൺ XI	28- 53
മെനാസ് II	56- 74	മത്തായി II	53- 65
അബ്രഹാം	75- 8/9	ഗബ്രിയേൽ VI	66- 74
ഫിലോതെയോസ്	79-1003	മിഖായേൽ VI	77- 8
സഖറിയോസ്	1004- 32	ജോൺ XII	80- 3
ഷെന്റോ II	32-46/7	.. XIII	84-1524
ക്രിസ്റ്റോളോസ് ²	47- 77	ഗബ്രിയേൽ VII	1525- 68
സിറീം II	78- 92	ജോൺ XIV	74- 89
മിഖായേൽ IV	92-1102	ഗബ്രിയേൽ VIII	90-1601
മക്കാരിയോസ് II	1102- 27	മക്കോസ് V	1602- 13
ഗബ്രിയേൽ II	31- 45	ജോൺ XV	13- 23
മിഖായേൽ V	45- 6	മത്തായി III	23- 42
ജോൺ V	46- 66	മക്കോസ് VI	46- 57
മർക്കോസ് III	66- 89	മത്തായി IV	60- 75
ജോൺ VI	89-1216	ജോൺ XVI	76-1718
സിറീം III	1235- 43	പീറ്റർ VI	1718- 26
അത്തനാസ്യോസ് III	1250- 61	ജോൺ XVII	27- 45
ജോൺ VII	62- 6	മക്കോസ് VII	45- 69
ഗബ്രിയേൽ III	68- 71	ജോൺ XVIII	69- 96
ജോൺ VII (വീണ്ടും)	71- 93	മക്കോസ് VIII	96-1809
തിയഡോഷ്യസ് II	94-1300	പീറ്റർ VII	1809- 52
ജോൺ VIII	1300- 20	സിറീം IV	54- 61
.. IX	20- 7	ദിമെത്രിയോസ്	62- 70
ബന്യാമിൻ II	27- 39	സിറീം V	74-1927
പീറ്റർ V	40- 8	ജോൺ XIX	1928- 42
മർക്കോസ് IV	48- 63	മക്കാരിയോസ് III	44- 5
ജോൺ X	63- 9	യൂസഫ് II	46- 56
ഗബ്രിയേൽ IV	70- 8	സിറീം VI	59- 71
മത്തായി I	78-1408	ഷെന്റോ III	71-

II കോപ്റ്റിക് മെൽക്കീത്താ പാത്രീയർക്കീസുമാർ

പ്രൊത്തേരിയോസ്	451- 7	അപ്പൊളിനാരിസ്	51- 70
തിമോത്തി II	460- 82	ജോൺ II	70- 80
ജോൺ I	482	എവുളോഗിയോസ്	80-607
ഔവ്	482-538	തിയഡോർ സ്രീബോൻ	607- 9
ത്ബെനിസിലെ		ജോൺ III	9- 19
പൗലോസ്	538- 42	ജോർജ്ജ് I	20- 30
സെറയിലോസ്	42- 51	ഫാസിസിലെ സൈറസ്	30- 43

പീറ്റർ II ^o	643-652	ഫിലോതെയോസ് I	1437- 50
ഔവ്വ്	52-727	അത്തനാസ്യോസ് VI	
കോസ്താസ് I	727- 67	ഫിലോതെയോസ് II	1523
പൊളിതിയാൻ	67-801	ഗ്രിഗോർ V	
എവുസ്താത്യോസ്	801- 5	യൊവാക്കീം I	1564
ക്രിസ്റ്റോഫർ I	05- 36	സിൽവെസ്റ്റർ	1574
സൊഫ്രോണിയസ് I	36- 59	മെലേസ്യോസ് I	1592-1602
മിഖായേൽ I	59- 71	സിറില III ലൂക്കാരീസ് ¹	1602- 21
.. II	71-903	ഗെരാനിമോസ് I	21- 36
ക്രിസ്റ്റോദുക്സ്	906/7- 32	മെത്രോഫാനസ്	36- 9
എവുതീക്കിയസ്	933- 40	നിസെഫോറസ്	39- 43
സോഫ്രാണിയസ് II		യൊവാന്നിക്കിയോസ്	43- 65
ഇസാക്ക		യൊവാക്കീം II	65- 70
ഇയോബ് I		പെസിയോസ്	75- 85
എലിയോസ് I	969	പർത്തേനിയോസ്	85- 89
അർസേനിയോസ്		ഗെരാനിമോസ് II	89-1710
ജോർജ്ജ് II (തെയോഫിലസ്)	1019	സാമുവേൽ	1710- 24
അലക്സാണ്ടർ II		കോസ്താസ് II	24- 37
(ലെയോൺസ്കൂസ്)	1059	.. III	37- 46
ജോൺ IV	1084	മത്തായി	46- 66
സാബാസ്		സിപ്രിയാൻ	66- 82
തെയോഡോസിയോസ്		ഗെരാനിമോസ് III	83- 8
സിറില III		പർത്തേനിയോസ് II	88-1805
സൊഫ്രോണിയോസ് III	1166	തെയോഫിൽ II	1805- 25
എലിയോസ് II		ഹിയരേതെയോസ് I	25- 45
(അൽഫ്തെരോസ്)	1180	അർത്തേമിയോസ്	45- 7
മർക്കോസ് II	1195	ഹിയരേതെയോസ് II	47- 58
നിക്കോളാസ് I	1210	കല്പിനിക്കോസ്	58- 61
ഗ്രിഗറി I		യാക്കോബ്	61- 6
നിക്കോളാസ് II	1260	നിക്കാനോർ	66- 70
അത്തനാസ്യോസ് III	1276-1308	സൊഫ്രോണിയോസ് IV	70- 99
ഗ്രിഗോർ II	1320	ഫോസിയസ്	1900- 25
.. III		മെലേസ്യോസ് II ⁵	26- 35
നേഫോൻ	1367	നിക്കോളാസ് V	36- 39
മർക്കോസ് III		ക്രിസ്റ്റഫർ II	39- 63
നിക്കോളാസ് III		നിക്കോളാവോസ് VI ⁶	68- 87
ഗ്രിഗോർ IV		പർത്തേനിയോസ് III	87-

III കോപ്റ്റിക് കത്തോലിക്കാ പാത്രീയർക്കീസുമാർ

സിറില II ⁷	1898-1908
മർക്കോസ് II	1947- 58
സ്മെഥാനോസ് I സിദറസ്	1958- 86
സ്മെഥാനോസ് II ഖട്ടാസ്	1986-

1. 451 ൽ ഗാംഗ്ര (പംഫ്ലഗോണിയ) യിലേക്കു നാട്ടുകടത്തപ്പെട്ടു; കാൽ സിഡൺ വിരുദ്ധ ലൈനിന്റെ ആരംഭം.
2. അബ്ദു അൽ മുശ്ഹിഫ് (അറബിയിൽ)
3. ഈജിപ്തിനു പുറത്തു താമസം.
4. 1638 ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രീയർക്കീസായി.
5. മെലേസ്യോസ് IV എന്ന പേരിൽ നേരത്തെ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ പാത്രീയർക്കീസായിരുന്നു.
6. cfr. B. Spuler, *op. cit.* p.223 - 227; Hans Grotz, *Die Haupt-kirche*, p. 250
7. തിരികെ കോപ്റ്റിക് സഭയിൽ പോയി.

അനുബന്ധം 8

ജറുസലേം മെത്രാന്മാർ

മാർ യാക്കോബ് ¹ (+62/6)	കസ്സിയോസ്
ശിമയോൻ (+106/7)	പുല്ലിയൂസ്
യൂസ്തുസ് (യൂദാസ്) (107-113)	മാക്സിമൂസ്
സഖായി (സഖറിയാസ്)	യൂലിയാനസ്
തോബിയാസ്	ഗായൂസ്
ബന്യാമീൻ	സിമ്മാക്കൂസ്
യോഹന്നാൻ	ഗായൂസ്
മത്തീയാസ് (+120)	യൂലിയാനസ് II (168)
ഫിലിപ്പോസ്	കാപ്പിത്തോൻ (+185)
സെനെക്കാ	മാക്സിമീയാനസ് ⁴
യൂസ്തുസ്	അന്തോണീനസ്
ലേവി	വാലെൻസ്
അപ്രേം	ദോളിക്കിയാനസ് (+195)
യൗസേപ്പ്	നർചീസൂസ്
യൂദാ (കറിയാക്കോസ്) ² (+134/48)	ദിദാസ് ⁵
മർക്കോസ് ³ (+156)	

ജർമ്മാനിയോൻ	ഹെർമോൻ ⁹	300-	14
ഗോർദിയോസ് ⁶	മക്കാരിയസ് ¹⁰	313/4-	33/4
നർചീസ്യസ് (+212)	മാക്സിമിയോസ് ¹¹	333-	50/1
അലക്സാണ്ടർ ⁷ (+250)	ഹെരാക്ലിയസ്		350/1
മെസബാനസ്	ക്രിലോസ് ¹²	350/1-	86
ഹിമനെയസ്	യോഹന്നാൻ II	386-	417
അബാദോസ് ⁸	പ്രേലൂസ് ¹³	417-	22

പാത്രീയർക്കീസുമാർ

യൂവെനാൽ ¹⁴	422-	58	തിയഡോഷ്യസ്	a867-	78
അനസ്ത്യോസ്യസ് I	458-	78	ഏലിയാവ് III	878-	907
മർതീരിയസ്	478-	86	സെർജിയസ് II, ജോജ്ജ്	907-	11
സലസ്ത്യിയസ്	486-	94	ലെയോൺസിയസ്	912-	29
ഏലിയാവ് I	494-	516	അത്തനാസ്യസ്	929-	37
യോഹന്നാൻ III	516-	24	ക്രിസ്റ്റഫർ	a 937-	951
പീറ്റർ	524-	44	ക്രിസ്റ്റോട്ടോസ് I	a 937-	51
മക്കാരിയസ് II		552	ക്രിസ്റ്റോട്ടോസ്		
എവുസ് ¹⁵ തോക്കിയസ്	552-	63	അഗാതോ	951-	64
മക്കാരിയസ് II (വീണ്ടും)	63/4-	74	യോഹന്നാൻ VII	964-	6
സെവേരൂസ് ¹⁶		595	ക്രിസ്റ്റോഫൊറൂസ് II	966-	9
യോഹന്നാൻ IV	574-	93/4	തോമസ് II	969-	79
ആമോസ്	594-	601	ജോസഫ് II	980-	3/4
ഇസഹാക്	601-	9	അലക്സാണ്ടർ	?	?
സഖറിയോസ്	609-	28	അഗാപിയോസ്	983/4-	5
മൊദെസ്ത്യസ്	630-	3/4	ദൈസ്ത്യസ്, ജാമിയോസ്	986-	1006
സൊഫ്രോണിയസ്	3/4-	38	തെയോഫിലസ്	1012-	20
ഔവ്			അർസേനിയസ്	?	1024
അനസ്ത്യോസ്യസ് II ¹⁶	692-	705	നീസെഫോറസ്	a20-	p48
യോഹന്നാൻ V	705-	35	സൊഫ്രോണിയസ് II	a59-	p64
തിയഡോർ I	52/4-	p67	എവുതീമിയസ്	?	83
യോഹന്നാൻ		760	ശിമയോൻ II ¹⁸	a92-	99
എവുസേബിയസ്		767	യോഹന്നാൻ VIII	1098-	1106/7-?
ഏലിയാവ് III ¹⁷	a787-	797	സാബാസ്	?	1117/8-?
തോമസ്	807-	21	നിക്കോളാസ്	a1122-	p56
ബസേലിയോസ്	821-	39	യോഹന്നാൻ IX	?	1157-?
ജോജ്ജ്, സെർജിയസ്	?	842	നീസെഫൊറൂസ് II	1166-	1171-?
സെർജിയസ്	843-	59	ലെയോൺസ്യസ് II	74/5-	1184/5
ശലോമോൻ	860-	5	ദൊസിയെവസ്	a1187-	89

മക്കോസ് II	1189/90-	95-?	സൊഫ്രോണിയസ്	1579-	?
എവുതീമിയസ്		1222	തെയോഫാനെസ്	1606-	44
അത്തനാസ്യസ് II	?	1235-?	പൈസിയസ്	45-	60
സൊഫ്രോണിയസ് III	?	?	നെക്താരിയസ്	61-	9
ഗ്രിഗോറിയോസ്	?	1273-85-?	ദൊസിയെവസ്	69-	1707
അത്തനാസ്യസ് III ¹⁹		1303-a8	ക്രിസോസ്തോസ്	1707-	31
ഗബ്രിയേൽ വ്രൂളാസ്	?	a1309	മെലേസ്യസ്	31-	7
ഗ്രിഗോറിയോസ് II	?	1322-?	പാർതേനിയസ്	37-	66
ലാസർ	?	?	എഫ്രേം	66-	71
ഗെറീസിയോസ്	?	1341	സൊഫ്രോണിയസ്	71-	5
ലാസർ (വീണ്ടും)	a1341-	67-?	അബ്രഹാം	75-	87
ദൊറോതെയസ്	?	1377/8-1402	പ്രൊക്കോപ്പിയസ്	87-	8
		-1412(?)	അൻതീമ്യസ്	1788-	1808
തെയോഫിലസ്	1419-	24-?	പോളിക്കാർപ്പ്	1808-	27
തെയോഫാനെസ്	?	1430-?	അത്തനാസ്യസ്	27-	45
യൊവാക്കീം	?	1437-64-?	സിറീം	45-	72
തെയോഫാനെസ്	a1450-	?	പ്രൊക്കോപ്പിയസ്	72-	5
അത്തനാസ്യോസ്	a1452-	?	എരോത്തെയസ്	75-	82
അബ്രഹാം	?	1468	നിക്കോളേസ്	83-	90
യാക്കോബ്	?	1482	ജോസഫ്		91
ഗ്രിഗോറിയോസ്	?	?	ദമിയോസ്	1897-	1931
മക്കോസ്	a1505-	?	തിമോത്തെയസ്	1935-	55
ദൊറോതെയസ്	p1505-	43	ബനഡിക്റ്റസ്	1957-	80
ജർമ്മാനസ്	1543-	79	ദിയോടോസ് ²⁰	1981-	

1. 'നമ്മുടെ കത്തോലിക്കൻ സഹോദരൻ' എന്നറിയപ്പെടുന്ന മാർ യാക്കോബ്
2. യൂദാവാസിയെക്കുറിച്ചുള്ള യൂദായർക്കിയിൽ നിന്നുള്ള മെത്രാന്മാർ യിരുന്ന: എവു. സഭാ. 4. 5. Michael Rabo, *Chronicle*, 3. 492ff Bar Hebraeus, *HE*, I, Louvain 1872, 39 - 40.
3. യൂദായർക്കിയിൽ ആദ്യത്തെ യൂദായർക്കി മെത്രാൻ.
4. 'മാക്സിമ്യസ്' എന്നും ചില രേഖകളിൽ കാണുന്നു.
5. 'ദിയോസ്' എന്നും 'പീയോസ്' എന്നും കാണുന്നു.
6. 'ഗോർദിയോസ്' എന്നും കാണുന്നു.
7. നർചീസ്യസിന്റെ സഹായമെത്രാൻ.
8. 'സബ്ദോസ്' എന്നും കാണുന്നു.
9. 'ഹെർമോസ്' എന്നും കാണുന്നു.
10. നീഖ്യോസ്യനഹദോസിൽ പങ്കെടുത്തു.
11. 'മാക്സിമ്യസ്' എന്നും കാണുന്നു. മതപീഡനത്തിൽ കണ്ണുകൾ നഷ്ടപ്പെട്ടു.

12. 'ആര്യർ' ആദ്ദേഹത്തെ ഓടിച്ചു. രണ്ടാം സാർവത്രിക സുന്നഹദോസിൽ (381) സംബന്ധിച്ചു.
13. Praylus
14. കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസിൽ (451) സംബന്ധിച്ചു. മിഖായേൽ റാബോ, *op. cit.* 3. 2. p. 492 ff; J. B. Bury, *History of the Later Roman Empire*, I. N. Y. 1958, p. 25
15. അത്തനാസ്യോസ് I ഗമ്മാല (595 — 631) എന്നയാളെ 'അന്ത്യോക്യാ പാത്രിയർക്കീസായി' വാഴിച്ച യാക്കോബായ പാത്രിയർക്കീസ്.
16. ഇദ്ദേഹം ചരിത്രപുസ്തകം എന്ന് തർക്കവിഷയമാണ്.
17. സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കപ്പെട്ടു. തിയഡോർ എന്ന എതിർ മെത്രാൻകൂടി ഉണ്ടായിരുന്നെന്ന് ചിലർ.
18. 1097 ൽ യറുശലേം വിട്ടു.
19. രണ്ടു പ്രാവശ്യം ഭരിച്ചു.
20. G. Fedalto, "Liste vescovile del Patriarchato di Gerusalemme" in *OCP* 49, I (1983)13-19; V. Grumel, *La Chronologie*, p. 451 - 2.

a = ante-മുമ്പ്; p = post-ശേഷം

അനുബന്ധം 9

അന്ത്യോക്യൻ മെത്രാൻമാർ¹

പത്രോസ്	36/38-41/43	ദോമ്നസ്	268
ഏവോദിയോസ്		തിമാതെയോസ്	270/1
ഇഗ്നാത്യോസ്	110	കൂരില്ലോസ് ²	279/80-303
ഹേറോൻ		തിരാനിയൂസ്	304- 14
കൊർണേലിയോസ്	130/1	വിത്താലിയൂസ്	314- 20
ഹേറോസ് ²	168	ഫിലഗോണിയൂസ്	320- 4
തെയോഫിലസ്	190	എവസ്താത്യോസ്	324/5- 30
മാക്സിമസ്	190/1	പൗളീനസ് ³	330
സൊറാപ്പിയോൻ	190-211	എവലാലിയോസ് ⁴	331- 2
അസ്ക്ലെപിയാദേസ്	211/ 2	എവഫ്രോണിയോസ്	332- 3
ഫിലേത്തോസ് ³	217/ 8	ഫ്ലാവില്ലോസ്	338- 42
സെബീലൂസ് ⁴	230/ 1	സ്റ്റേഫാനോസ്	342- 4
ബാബിലാസ്	250	ലെയോൺസ്യൂസ്	344- 58
ഫാബിയോസ്	250- 1	എവഡോക്സിയൂസ് ¹⁰	358- 9
ദെമെത്രിയൂസ് ⁵	252-7/60	അന്നാനിയോസ്	359
പൗലോസ് സാമസോട്ട ⁶	260- 8	മെലേഷ്യസ് ¹¹	360- 81

എവസോയ് ¹²	360- 76	അകാചിയൂസ്	458- 9
പൗളീനസ് II ¹³	362- 88	മർതീരിയൂസ്	459- 70
വിത്താലീസ് ¹⁴	375?	പത്രോസ് II ഫുളുർ ¹⁶	70
ഡൊറോത്തേയൂസ് ¹²	376-81?	മർതീരിയോസ്	71
ഫ്ലാവിയൻ ¹⁵	381- 404	യൂലിയൻ	71?- 5
എവാഗ്രിയൂസ് ¹⁵	388- 92/3	പത്രോസ് II ഫുളുർ ¹⁶	476- 7
പെർഫീരിയൂസ് ¹⁵	404- 13/4	യോഹന്നാൻ II	476- 7
അലക്സാണ്ടർ	13/4- 24	സ്റ്റേപ്പാനോസ്	477- 9
തെയോഡോട്ടസ്	424- 8	കലെൻദിയോൻ	479- 84
യോഹന്നാൻ I	428- 41/2	പത്രോസ് II ഫുളുർ ¹⁶	485- 9
ദോമ്നസ് II	41/2-49/50	പല്ലാഡിയൂസ് ¹⁷	490- 8
മാക്സിമസ് ¹⁵	451- 5	ഫ്ലാവിയൻ II ¹⁷	498- 512
ബസീലിയൂസ്	457- 8	സെവേരൂസ് ¹⁸	512- 8

I അന്ത്യോക്യാകത്തോലിക്കാ പാത്രിയർക്കീസുമാർ

(മെൽക്കീത്തർ)¹⁹

പൗലോസ് II	519- 21	ഇയ്യോബ്	813/4-844/5
എവഫ്രാസിയോസ്	521- 6	നിക്കൊളാസ്	845- 67
അമീദിലെ എഫ്രേം	527- 45	എവസ്താത്യോസ്	845- 61/9
ദോമ്നസ് III	545- 59	സ്റ്റേഫാനോസ് IV	870
വി. അനസ്താസ്യൂസ് I ²⁰	559- 70	തിയഡോഷ്യൂസ്	870- 90
ഗ്രിഗോറിയോസ്	570- 93	ഗിമെയോൻ	892- 907
വി. അനസ്താസ്യൂസ് I ²⁰	593- 8	ഏലിയാവ്	907- 34
വി. അനസ്താസ്യൂസ് II	598/9-609	തിയഡോഷ്യൂസ് II	936- 43
ദ്രീവ് 30 വർഷം		തെയോക്കരിസ്തോസ്	944- 8
മാസിഡോണിയൂസ്	639- 49	ക്രിസ്റ്റോഫൊറസ്	960- 9
ഗീവർഗീസ്	?	എവസ്രാത്തിയോസ്	969
മക്കാരിയൂസ്	?- 681	തിയഡോർ II	970- 76
തെയോഫാനസ്	681- ?	അഗാപിയൂസ്	978- 96
തോമസ്	?-685(?)	യോഹന്നാൻ III	996- 1021
ഗീവർഗീസ് II	685(?) - 702(?)	നിക്കൊളാസ് II	1025- 30
ദ്രീവ് 702-742		ഏലിയാവ് II	1032- 3
സ്റ്റേഫാനോസ് III	742/3- 44/5	തിയഡോർ III	1034- 42
തെയോഫിലാക്	744- 50	ബസ്സേലിയോസ് II	?-?
തിയഡോർ	750/1- 73/4	പത്രോസ് III	1052- 6
തിയഡൊറോസ്	787- ?	ദിവന്നാസ്യോസ് ²¹	1056- 7

തിയോഡോഷ്യസ് III	1057-9
എമിലിയൻ ?-1074-79/80	
നിസെഫോറസ്	1079/80-?
യോഹന്നാൻ IV/V	1088/9?
	1091-1106
യോഹന്നാൻ V/VI	1106-34-?
ലൂക്കോസ്	1137/8-56
സൊത്തേരിക്കോസ്	1156-7
അത്തനാസ്യോസ് III	1157-71
കൂറിലോസ് II	?-1173-9
തിയഡോർ IV	1189-95
ശിമയോൻ II	1206-35
ദാവീദ്	?-?
എവുതീമിയസ്	1258-74
തിയഡോഷ്യസ് V	1275-1283/4
അർസേനിയോസ്	1283/4-6
കൂറിലോസ് III	1287-1308
ദിവന്നാസ്യോസ് I/II ²²	1309-16
കൂറിലോസ് IV	?-?

II അന്ത്യോക്യാ മെൽക്കയിററു ഓർത്തഡോക്സ് പാത്രീയർക്കീസുമാർ

മിഖായേൽ V	1523- 9
ദൊറൊത്തെയോസ് III	1530/1
യൊവാക്കിം III	1530/1- 4
മിഖായേൽ VI	1541-42/3
യൊവാക്കിം IV	1542/3- 75
മക്കാരിയോസ് ²¹	1543- 50
മിഖായേൽ VII	76- 93
യൊവാക്കിം V ²¹	81- 92
യൊവാക്കിം VI	93-1604
ദൊറൊത്തെയോസ് IV	1604- 12
അത്തനാസ്യോസ് II	12- 20
ഇഗ്നാത്യോസ് III	20- 34
സിറിയ IV ²¹	20- 7
എവുതീമിയോസ് II	34
	III 34- 47
മക്കാരിയോസ് III	47- 72
സിറിയ V	72
നെയോഫിററു	72- 82?

ദിവന്നാസ്യോസ് II/III	?-?
സൊഫ്രോണിയസ്	?-?
ഇഗ്നാത്യോസ് II	a1344-a1359
പക്കോമിയസ്	1359- 68
മിഖായേൽ	68- 75
പക്കോമിയസ്	75- 7
മർക്കോസ്	77- 8
പക്കോമിയസ്	78- 86
നീലൂസ്	a1388- ?
നിക്കോൺ	?- 1395
മിഖായേൽ II	1395- 1412
പക്കോമിയസ് II	1412
യൊവാക്കിം I	1424- 5
മർക്കോസ് II	1426/7-?
ഡൊറോത്തേവുസ് I	1434/5- 51
മിഖായേൽ III	1456 (?) - 7/8
യൊവാക്കിം II	a1458-p1459
മിഖായേൽ IV	1470/4- 84
ഡൊറോത്തേവുസ് II ²³	a84-p1500

സിറിയ V ²²	1682?-1720
അത്തനാസ്യോസ് III ²¹	1685- 94
അത്തനാസ്യോസ് III	1720- 24
സിൽവെസ്റ്റർ	24- 66
ഫിലെമോൻ	66- 7
ദാനിയേൽ	67- 91
അൻതീമിയോസ്	91-1813
സെറാഫിം	1813- 23
മെത്തോഡിയോസ്	23- 50
ഫിയരൊത്തെയോസ്	50- 85
ജൊറാനിമോസ്	85- 91
സ്വീരിദിയോൻ	91- 8
മെലസ്യോസ് II	99-1906
ഗ്രിഗോറിയോസ് IV	1906- 28
അലക്സാണ്ടർ III	31- 58
അർസേനിയോസ് ²¹	31- 5
തെയഡോഷ്യസ് VI	58- 78
ഇഗ്നാത്യോസ് IV ഹസി ²³	78-

III അന്ത്യോക്യാ യാക്കോബായാ പാത്രീയർക്കീസുമാർ

സേർജിയൂസ്	557/8- 61
പൗലോസ് ²⁴	564- 77
പത്രോസ്	581- 91
യൂലിയൻ	591- 94
അത്തനാസ്യൂസ്	595- 631
യോഹന്നാൻ ²⁵	630/1- 48
തിയഡോർ	649- 67
സെവേരൂസ്	668-80/4
അത്തനാസ്യൂസ് II	684- 7
യൂലിയൻ II	687- 708
ഏലിയാർപ്	709- 22
അത്തനാസ്യൂസ് III	724- 40
യോഹന്നാൻ II	740- 54
ഇസഹാക്കു	755
അത്തനാസ്യോസ് IV 55/6-58/9	
ഗീവർഗീസു ²⁶	758- 90
കല്ലിനിക്കിലെ ജോൺ	758/9- 63/4
ദൊറായിലെ ദാവീദ്	763/4-a77
യൗസേപ്പ്	790- 2
കറിയാക്കോസ്	798- 817
അബ്രഹാം	808- 37
ദിവന്നാസ്യോസു ^{26a}	818- 45
ശിമയോൻ	837- ?
യോഹന്നാൻ III	846- 73
ഇഗ്നാത്യോസ് I	878- 83
തെയഡോഷ്യൂസ്	887- 96
ദിവന്നാസ്യോസ്	897- 909
യോഹന്നാൻ IV	910- 22
ബസേലിയോസ് I	923- 35
യോഹന്നാൻ V	936- 53
VI	954- 7
ദിവന്നാസ്യോസ് III	957- 61
അബ്രഹാം	962- 3

യോഹന്നാൻ VII	965- 85
അത്തനാസ്യോസ് V	986-1003
യോഹന്നാൻ VIII ²⁷	1004- 33
ദിവന്നാസ്യോസ് IV	34- 44
യോഹന്നാൻ IX	49- 58
അത്തനാസ്യോസ് VI	58- 63
യോഹന്നാൻ X	64- 73
ബസേലിയോസ് II	74- 5
യോഹന്നാൻ XI	75- 95
ദിവന്നാസ്യോസ് V	77
യോഹന്നാൻ XII	80- 2
	84- 6
ദിവന്നാസ്യോസ് VI	88- 90
അത്തനാസ്യോസ് VII	90-1129
യോഹന്നാൻ XIII	1130- 7
അത്തനാസ്യോസ് VIII	38- 66
മിഖായേൽ റാബോ	66- 99
മിഖായേൽ II	1199
അത്തനാസ്യോസ് IX	99-1207
യോഹന്നാൻ XIV	1208- 20
ഇഗ്നാത്യോസ് II ^{27a}	22- 53
ദിവന്നാസ്യോസ് VII	53- 62
യോഹന്നാൻ XV ^{27b}	53- 63
ഇഗ്നാത്യോസ് III	64- 82
ഇഗ്നാത്യോസ് IV	83- 92
കോൺസ്റ്റന്റയിൻ ²⁸	92- 3
ഇഗ്നാത്യോസ് മിഖായേൽ ബർസുമ ^{28a}	92-1312
മിഖായേൽ യോഷ്യാ	1312- 49
ബസേലിയോസ്	
ഗബ്രിയേൽ	1349- 87
ഫീലൊക്ലേനസ്	1387-1421
ബസേലിയോസ്	
ശിമയോൻ മനാമായ ²⁹	1421- 45

* * * *	* * * *		
ഇഗ്നാത്യോസ ^{28b} V(1)	1293-1332	ഇഗ്നാത്യോസ ^{28d} I	1364- 90
VI (II)	1332- 65	II	1390-1412
VII(III)	68- 81	III	1412- 20
VIII(IV)	81-1412	IV	21- 46
IX (V)	1412- 55	V	46- 55
X (VI)	55- 84	VI	55- 66
XI (VII)	84- 93	VII	66- 89
ഇഗ്നേഷ്യോ ^{28c}	1484-?	യോഹന്നാൻ ബർ കൂഫർ	1489- 93
		ഷാബാ അർബായാ ^{28e}	1489- ?
		മസൂദ് ²⁹	-1495

* * * *	* * * *		
ഇഗ്നാത്യോസ ³⁰	1493-1509	28 ഗീവർഗീസ് ³⁰ IV	68- 81
13 ജോഷ്യാ I	1509- 12	29 മത്തായി	82-1817
14 യാക്കൂബ് I	12- 7	30 യോനാ	1817- 9
15 ദാവീദ്	17- 9	31 ഗീവർഗീസ് ³¹ V	19- 36
16 അബ്ദുള്ള I	20- 56	32 ഏലിയാസ് ³² II	38- 47
17 നിമത്തുള്ള	57- 67	33 യാക്കൂബ് ³³ III	47- 71
18 പത്രോസ് II	76-89/91	34 പത്രോസ് III	
19 പീലാത്തോസ്	91- 7	അൽമസൂലീ ³⁴	72- 94
20 ഹിദായത്തുള്ള	97-1639	35 അബ്ദു	
21 ശിമയോൻ	1639- 60	അൽ മുശീഹാ ³⁵ II	95-1905
22 ജോഷ്യാ II	60- 1/2	36 അബ്ദുള്ളാ II	
23 അബ്ദൽ		അസൂസദ്ദി ³⁶	1906- 15
മശീഹ് I	62- 86	37 ഏലിയാസ് ³⁷ III	
ശുക്രുള്ള ³¹	1671	ഷക്കർ	17- 32
24 ഗീവർഗീസ് ³¹ II	87-1708	38 എഫ്രേം ³⁸	33- 57
25 ഇസാക്ക	1709- 23	39 യാക്കൂബ് ³⁹ III	57- 80
26 ശുക്രുള്ള	23- 45	40 സക്കാ I	
27 ഗീവർഗീസ് ³¹ III	45- 68	ഇഗ്വാസ ⁴⁰	80-

IV. മാറോനീത്താ പാത്രീയർക്കീസുമാർ (കത്തോലിക്കർ-ലെബനോൻ)

യൗസേഫ് I അൽ ഗർഗാശി	1100	പീറ്റർ II	1154
പീറ്റർ I	21	ലെഹ്ഫെദിലെ യോഹന്നാൻ VI	
ഹാലത്തിലെ ഗ്രിഗറി		പീറ്റർ III	79
റാമാത്തിലെ യാക്കോബ് I	41	യാക്കോബ് II	83-1230

ദാനിയേൽ I	1230-p1236	ജോർജ്ജ് II ഹബക്കൂക്കു	
യോഹന്നാൻ VII		അൽ-ബഷലാനി	1657-70
ശീമോൻ I	1230-p1277	സ്റ്റീഫൻ അദ്-ദവൈഹി	70- 4
യാക്കോബ് III	78	ഗബ്രിയേൽ II	1704- 5
ദാനിയേൽ II	79-83	യാക്കോബ് IV അച്ചാദ്	05-33
ല്യൂക്കാസ്	83	ജോസഫ് IV	33-42
ശീമോൻ II		ശീമോൻ IV അച്ചാദ്	43-56
യോഹന്നാൻ VIII		തോബിയാസ്	56-66
ഹിയൂളായിലെ ഗബ്രിയേൽ	1367	ജോസഫ് V ഇസ്കഹാൻ ⁴¹	66-93
യോഹന്നാൻ IX	1404	മിഖായേൽ II ഫാദിൽ	93- 5
X	45	ഫിലിപ്പ്	75- 6
ഹദാത്തിലെ യാക്കോബ് IV	45-68	പീറ്റർ V	1796- 1809
പീറ്റർ IV	68-92	യോഹന്നാൻ XIII	1809-23
ശീമോൻ III	92-1524	ജോസഫ് VI	23-45
മോസസ് സയ്യാദാ അൽ		VII	46-54
ഹക്കാരീ	1524-67	പോൾ പീറ്റർ മസാദ്	54-90
മിഖായേൽ I അർ-റൂസീ	67-81	യോഹന്നാൻ XIV	90- 8
സേർജിയൂസ്	82-96	ഏലിയാസ് പീറ്റർ	1899-1931
ജോസഫ് II	99-1608	ആൻറോൺ പീറ്റർ	1932- 55
യോഹന്നാൻ XI മക്ല്യൂഫ്	1608-33	പോൾ പീറ്റർ മെവ്വച്ചി ⁴²	55- 75
ജോർജ്ജ് I അമീറ	33-44	ആൻറോൺ പീറ്റർ	
ജോസഫ് III		ഖൊറൈഷ്	76- 86
ഹലീബ് അൽ ഹക്കരി	44- 7	നസ്രള്ളാഹ് പീറ്റർ	
യോഹന്നാൻ XII	48-56	സഫ്മെയിർ	-1986

V. സുറിയാനി കത്തോലിക്കാ പാത്രീയർക്കീസുമാർ

അന്ത്രോയാസ് ⁴³	1662- 77	ഇഗ്നേഷ്യസ് ആർകുസ്	1866- 74
പീറ്റർ ഗ്രിഗോറിയോസ്		ഡയനീഷ്യസ് ജോർജ്ജ്	
	1677/8-1701/2	ഷൽഹത്	1874- 91
മിഖായേൽ ഷാർവേ ⁴⁴	1783-1800	സിറിയ ബഹാം ബന്നി	93- 7
ഇഗ്നേഷ്യസ്		ഇഗ്നേഷ്യസ് എഫ്രേം II	
മിഖായേൽ IV ദാഹെർ	1802- 16	റഫമാനി ⁴⁷	98-1929
ശിമയോൻ ഹിദി	16- 8	ഗബ്രിയേൽ	
ഇഗ്നേഷ്യസ്		തദ്വണി ⁴⁸	1929- 68
പീറ്റർ VII ഷാർവേ ⁴⁵	20- 51	അന്തോണിയോസ് II	
ആൻറോൺ സഹിറി ⁴⁶	53- 64	ഹയെക്	1968-

VI മെൽക്കീത്താ കത്തോലിക്കാ പാത്രീയർക്കീസമാർ

സിറീയ VI താനാസ് 1724- 59	അത്തനാസ്യോസ് V മതാർ 1813
അത്തനാസ്യോസ് IV	മക്കാരിയോസ് IV 1813- 5
ഷൗഹാർ 59- 60	ഇഗ്നേഷ്യസ് V 16- 33
മാക്സിമസ് II ഹക്കിം 60- 1	മാക്സിമസ് III 33- 55
തിയഡോഷ്യസ് V ഹോൻ 61- 88	ക്ലൈസ് ബാഹുത് 56- 64
അത്തനാസ്യോസ് IV	ഗ്രിഗോർ II യൂസഫ് 64- 97
ഷൗഹാർ 65- 8	പീറ്റർ IV ഷിറൈഷീറി 98-1902
അത്തനാസ്യോസ് IV	സിറീയ VIII ഷഹാ 1902- 16
ഷൗഹാർ 88- 94	ദൈമത്രിയോസ് ഖാദി 19- 25
സിറീയ VII ഡിയാഷ് 94- 6	സിറീയ IX 25- 47
അഗാപിയസ് II താർ 96-1812	മാക്സിമസ് IV ⁴⁹ 47- 67
ഇഗ്നേഷ്യസ് IV സറൂഫ് 1812	മാക്സിമസ് V ഹക്കിം 67-

1. V. Grumel, *La Chronologie*, p. 445-7; J. B. Bury, *History of the Later Roman Empire*, I., N. Y. 1958, p. xxiv.
2. 'എവുദസ്' എന്നും കാണുന്നു.
3. 'ഫിലിപ്പ്' എന്നും കാണുന്നു.
4. 'സെബീനസ്' എന്നും കാണുന്നു.
5. ദൈമത്രിയാനസ് എന്നും കാണുന്നു; ഗൊൻഡീഷപ്പറിലേക്ക് നാടുകടത്തപ്പെട്ടു.
6. സഭാദ്രഷ്ടനാക്കപ്പെട്ടു.
7. നാടുകടത്തപ്പെട്ടു.
8. ടയിൽനിന്നും സ്ഥലം മാറിവന്നു.
9. തുടർന്ന് അന്നാനിയോസ് വരെ ഏഴുപേരും ആര്യൻ ചിന്താഗതിക്കാരായിരുന്നു.
10. സ്ഥാനദ്രഷ്ടനാക്കപ്പെട്ടു; എന്നാൽ 360-ൽ കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ മെത്രാനായി 370 വരെ അവിടെ ഭരിച്ചു.
11. മെലേഷ്യസിന്റെ കാലത്ത് മററു നാല് പേർ കൂടി അന്ത്യോക്യൻ മെത്രാനായി കത്തോലിക്കർതന്നെ രണ്ടു ചേരികളിലായിരുന്നു. മെലേഷ്യസിന്റെ പിൻഗാമിയായി വന്നത് ഫ്ലാവിയനാണ്.
12. ആര്യൻ.
13. കത്തോലിക്കൻ
14. അപ്പൊളിനാരിയൻ
15. 449/50-55 എന്നും കാണുന്നു.

16. കാൽസിലൺ വിരുദ്ധനായ പീറ്റർ (പെത്രോസ് ഗ്നാഫെയസ്) മൂന്നു പ്രാവശ്യം അന്ത്യോക്യയിൽ ഭരിച്ചു.
17. കാൽസിലൺ വിരുദ്ധൻ.
18. കാൽസിലൺ വിരുദ്ധൻ 518-ൽ സ്ഥാനഭ്രഷ്ടനാക്കപ്പെട്ടു. 538-ൽ മരിച്ചു.
19. കൽക്കദോനിയ സുന്നഹദോസ് അംഗീകരിച്ചവർ 'മെൽക്കീത്തർ' എന്നും അംഗീകരിക്കാത്തവർ 'യാക്കോബ്യ ബുർദായയ്ക്ക ശേഷം 'യാക്കോബായക്കാർ' എന്നും അറിയപ്പെടാൻ തുടങ്ങി. ബിസന്റയിൻ ചക്രവർത്തിയുടെ കൂടെ നിൽക്കുന്നവർ എന്ന അർത്ഥത്തിലാണ് 'മെൽക്കീത്തർ' (മെൽക്കയിറാ) എന്ന പേരുണ്ടായത്.
20. രണ്ടു പ്രാവശ്യം ഭരിച്ചു. സീനായ്താ എന്നും അറിയപ്പെടുന്നു.
21. 'യോഹന്നാൻ IV' എന്നും ഒരു ജോർജിയൻ രേഖയിൽ കാണുന്നു. V. Grumel, *op. cit.* p. 447.
22. സ്ഥാനിക മെത്രാനായി കഴിഞ്ഞതേയുള്ളൂ.
23. Cf. V. Grumel, *op. cit.* p. 447-8.
24. 577-ൽ വിരമിക്കയും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ പോയി താമസിക്കയും ചെയ്തു. 584-ൽ (581-ൽ) മരിച്ചു. 'പൗലോസ് ഒ' ബേത് ഉറക്കാനെ എന്ന് സുറിയാനിയിൽ.
25. യോഹന്നാൻ എവസെബോന ആശ്രമാംഗമായിരുന്നു. മുസ്ലിം മുന്നേറ്റത്തിന്റെ കാലത്ത് ജീവിച്ചു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഭരണകാലത്ത് മുസ്ലിങ്ങൾ ബസ്രാ (634), ഡമാസ്കസ് (635), സാറൂസ്, സെലൂഷ്യ-സ്റ്റേസിയം, യറൂശലേം (637), അന്ത്യോക്യ (638), മെസൊപ്പൊട്ടേമിയ (639) എന്നീ സ്ഥലങ്ങൾ പിടിച്ചടക്കി. മുസ്ലീങ്ങളുമായി ആദ്യമായി സംവാദത്തിലേർപ്പെട്ട യാക്കോബായാ പാത്രീയർക്കീസാണിദ്ദേഹം. (Cfr. W. Strothmann, "Patriarch Johannes", in *Symposium Syriacum 1972*, Rome 1974, p. 247-263.)
26. 768-777 വരെ ജയിൽവാസം അനുഭവിച്ചു.
- 26a. ഒ'തെൽമാറെ
27. ഗാനോസ മലയിലേക്ക് 1029 ൽ നാടുകടത്തപ്പെട്ടു.
- 27a. 1215-22 വരെ മന്ദിയാൻ; 1237-ൽ രാജിവെച്ചു കത്തോലിക്കനായി.
- 27b. 1232-53 വരെ മന്ദിയാൻ പിന്നെ എതിർപാത്രീയർക്കീസും.
28. ഈ കാലത്ത് ഒന്നിലധികം പേർ ഒരേ സമയം പല സ്ഥലങ്ങളിലായി പാത്രീയർക്കീസുമാരായി. സിറീയാ, അർമേനിയ എന്നിവിടങ്ങളിലുള്ളവർ പാശ്ചാത്യ യാക്കോബായക്കാർക്കുവേണ്ടി മെസൊപ്പൊട്ടേമിയയിലുള്ളവർ പൗരസ്ത്യ യാക്കോബായക്കാർക്കുവേണ്ടി അറിയപ്പെട്ടു. ഇരുകൂട്ടർക്കും വ്യത്യസ്ത പാത്രീയർക്കീസുമാർ ഈ കാലഘട്ടത്തിൽ ഉണ്ടായിരുന്നു. ഓരോ കൂട്ടരുടെയും ഇടയിൽതന്നെ പല വിഭാഗങ്ങൾ ഉണ്ടായിരുന്നു; ഒന്നിലധികം പാത്രീയർക്കീസുമാരും. കോൺസ്റ്റന്റയിൻ മെലിറ്റീൻ കേന്ദ്രമാക്കി ഭരിച്ചു.

- 28a. അതേസമയം സിലീഷ്യകേന്ദ്രമാക്കി രേിച്ചു. തുടർന്നുള്ളത് സിലീഷ്യ ലൈനാണ്.
- 28b. പൗരസ്ത്യ യാക്കോബായക്കാരുടെ മർദ്ദനിലെ ലൈൻ ഇവിടെ ആരംഭിക്കുന്നു. 1493 വരെ ഇത് തുടർന്നു.
- 28c. അതേകാലത്തുള്ള മറ്റൊരു പാത്രീയർക്കീസ്
- 28d. പൗരസ്ത്യ യാക്കോബായക്കാരുടെ തുർത്തബ്ദീൻ ലൈൻ ഇവിടെ ആരംഭിക്കുന്നു. 1493 വരെ ഇത് തുടർന്നു.
- 28e. അതേ കാലത്തുള്ള മറ്റൊരു ലൈൻ. അതു. 1493 വരെ തുടർന്നു.
- 29. ഈ നിരയിലെ അവസാനത്തെ പാത്രീയർക്കീസ്.
- 30. വിവിധ വിഭാഗക്കാർ യോജിച്ച് ഒന്നായി ഒരദ്ധ്യക്ഷന്റെ കീഴിൽ വരുന്നു (1493). മർദ്ദീൻ, ഹോംസ്, യമാസ്സസ് എന്നിവിടങ്ങളിൽ അവർ മാറിമാറി ഭരണം നടത്തുന്നു.
- 31. എതിർ പാത്രീയർക്കീസ്
- 32. മാത്യൂസ് മാർ അത്തനാസ്യോസിനു പട്ടം കൊടുത്തു.
- 33. Cfr, B. Spuler, *op. cit.* p. 215 - 7; H. Grotz, *op. cit.* p. 250
- 34. കേരളത്തിൽ എത്തി (1875-77); മുളത്തുരുത്തി സുനഹദോസ് വിളിച്ചു കൂട്ടി; മാത്യൂസ് മാർ അത്തനാസ്യോസിനെ മുടക്കി, സഭാഭ്രഷ്ടനാക്കി.
- 35. കേരളത്തിൽ താമസിച്ചു (1912-13); കാതോലിക്കോസ് സ്ഥാപിച്ചു. 1915-ൽ മരിച്ചു.
- 36. കേരളത്തിൽ താമസിച്ചു (1855-7; 1876; 1909-1911). 1896-1906 വരെ ഹോംസിലെ കത്തോലിക്കാ രൂപതാധ്യക്ഷനായിരുന്നു.
- 37. കേരളത്തിൽ താമസിച്ചു (1931-3) മഞ്ഞിനിക്കര വച്ച് 1933 ഫെബ്രുവരിയിൽ മരിച്ചു.
- 38. ആസ്ഥാനം ഹോംസിലേക്കു മാറ്റി. Cfr, B. Spuler, *op. cit.* p. 214-5.
- 39. 1933-46 വരെ ആറാട് റമ്പാൻ എന്ന പേരിൽ കേരളത്തിൽ താമസിച്ചു; 1964-ൽ പുത്തൻകൂറിലെ യാക്കോബായ - ഓർത്തഡോക്സ് കക്ഷികളെ യോജിപ്പിക്കാൻ സുപ്രീംകോടതി വിധിക്കശേഷം കേരളത്തിലെത്തി; ഐക്യം പുനഃസ്ഥാപിച്ചു.
- 40. 1982 ഫെബ്രുവരിയിൽ കേരളത്തിലെത്തി.
- 41. Suspended
- 42. Cfr. B. Spuler, *op. cit.* p. 217-8.
- 43. അലൈപ്പോയിൽ താമസം.
- 44. ഷർഫെയിൽ താമസം.
- 45. അലൈപ്പോയിലേക്ക് താമസം മാറ്റി.
- 46. മർദ്ദീനിലേക്ക് താമസം മാറ്റി.
- 47. ബെയ്റൂട്ടിലേക്ക് താമസം മാറ്റി.
- 48. 1935-ൽ കർദ്ദിനാളായി; Cfr, B. Spuler, *op. cit.* p. 215.
- 49. *Ibid.* p. 217.

എഡേസ്സയിലെ മെത്രാൻമാർ

മാർ തോമാശ്ലീഹാ	റാബുള	411-435
ആദായ്	ഇബ്ബാസ്	435- 57
ആഗായ്	നോണസ് (നൂനാ)	457- 71
പാല്യൂ ¹	സൈറസ് (ഖൂറാ)	471-489
അബ്ശെലാമ്മ	പേത്രസ്	
ബർസമിയ	പൗളസ്	
തിരിദാത്തു	അസ്ളീപ്പ്	
ബർനയ്	അന്ത്രോയാസ്	
ശല്ലുലാ	ആദായ്	? 542
അബ്ബാ I	യാക്കോബ് ബർദ്ദായ	542-578
ഗുറിയ	സെവേത്രസ്	
അബ്ബാ II	ശിമയോൻ	
യസ്സി	കറിയാക്കോസ്	
ഹിസ്സാസ് ^പ	യാക്കോബ്	
ആഖാ (റാ)യ്	ഹബീബ്	
കോന	കോൺസ്റ്റൻറൈൻ	
ശായത്തു	തിമോതെയോസ്	
അഹത്തള്ള (325)	ശിമോൻ	
അബ്രഹാം	സക്കറിയാസ്	
എവുളോഗിയസ്	ഏലിയാസ്	
റാബുള	പൗലോസ്	602-7
അഹത്തള്ള	യോന	609-10
ഹബ്ശായ്	ഏശായ	610-28
ബർനയ്	സഹ്ദോണാ (മർതീരിയസ്)	
അബ്രഹാം	കോൺസ്റ്റൻറൈൻ	635
ബർശ	ശിമോൻ	648/9-49/50
എവുളോഗിയസ്	കറിയാക്കോസ്	650/1
ഖൂറ	ഗബ്രിയേൽ	660
ശിൽവാന്റസ്	ദാനിയേൽ	670
പെഖീദ 398-409	യാക്കോബ്	684/5-87/8
ദിയോജെനെസ് 409-411	ഹബീബ് II ²	687/8-708

1. അന്ത്യോക്യയിലെ സെറാപിയോനിൽനിന്നും (190-211) കൈവെപ്പ് കിട്ടി.
 2. Cfr, W. Hage, *Die syrisch-jakobitische Kirche in Fruehislamischer Zeit*, Wiesbaden, 1966, p. 98. Cf. Michael Rabo, *Chronicle*. t. 3: 493; BO. I p. 424ff

അനുബന്ധം 11

സേനോയുടെ ഹെനോട്ടിക്കോൻ

(ഈജിപ്തിലെ മെത്രാന്മാർക്കും സന്യാസികൾക്കും ജനങ്ങൾക്കുമായി സേനോ ചക്രവർത്തി 482 ൽ അയച്ച കത്തും; കാൽസിലാൻ വിശ്വാസ പ്രഖ്യാപനം സ്വീകരിക്കുന്നതിന് എതിരായ നിലപാടാണ് ഇതിൽ ചക്രവർത്തി എടുത്തത്).

ഭക്തനും വിജയശ്രീലാളിതനും ജയശാലിയും ഉന്നതനും ആരാധ്യനായ അഗസ്റ്റസ്. ആയ സീസർ സേനോ ചക്രവർത്തി: അലക്സാണ്ട്രിയ, ഈജിപ്ത്, ലിബിയ, പെൻറാപ്റ്റാളിസ് എന്നിവിടങ്ങളിലെ ഏറ്റവും വന്ദ്യരായ മെത്രാന്മാർക്കും വൈദികർക്കും സന്യാസികൾക്കും ജനങ്ങൾക്കും എഴുതുന്നതു്.

നിഖ്യായിൽകൂടിയ 318 വിശുദ്ധ പിതാക്കന്മാർ ദൈവിക പ്രേരണയാൽ രൂപീകരിച്ചതും കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിളിൽ കൂടിയ 150 വിശുദ്ധ പിതാക്കന്മാർ അംഗീകരിച്ചുറപ്പിച്ചതുമായ സത്യവിശ്വാസം മാത്രമാണ് നമ്മുടെ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ ഉത്ഭവവും ഭരണഘടനയും, ശക്തിയും അപ്രതിരോധ്യമായ പ്രതിരോധവും എന്നു ബോധ്യമാകയാൽ, നമ്മുടെ ചെങ്കോലിന്റെ അഴിവില്ലാത്തതും അമർത്യവും മാതാവുമായ കാതോലിക്കവും ട്രൈഹിക്വിയുമായ വിശുദ്ധ സഭ എല്ലായിടത്തും വർദ്ധിച്ചു വരുന്നതിനും ഭക്തരായ ജനങ്ങൾ ദൈവത്തെ സംബന്ധിച്ച് സമാധാനത്തിലും ഐക്യത്തിലും ജീവിച്ചുകൊണ്ടു് ദൈവത്തിനേറ്റം പ്രിയംകരമായ മെത്രാന്മാരോടും, ഏറ്റവും ഭക്തരായ വൈദികരോടും ആശ്രമശ്രേഷ്ഠരോടും സന്യാസികളോടുംകൂടെ നമ്മുടെ സാമ്രാജ്യത്തിനുവേണ്ടി തങ്ങളുടെ അപേക്ഷകൾ സ്വീകാര്യമായ രീതിയിൽ ദൈവത്തിനുർപ്പിക്കുന്നതിനും, പ്രാർത്ഥനയുടെയും പരിത്യാഗത്തിന്റെയും നിയമത്തിന്റെയും എല്ലാ മാർഗ്ഗങ്ങളും നാം രാപകൽ ഉപയോഗിക്കണം.

വിശുദ്ധ കന്യകയും ദൈവമാതാവുമായ മറിയത്തിൽ നിന്നു ശരീരമെടുത്തു ജനിച്ച നമ്മുടെ മഹാദൈവവും രക്ഷകനുമായ ഈശോമിശിഹാ നമ്മുടെ യോജിച്ചുള്ള ശുശ്രൂഷകളും സ്തുതിപ്പുകളും സ്വീകരിച്ചു. ഗീകരിക്കുന്നിടത്തോളം കാലം നമ്മുടെ ശത്രുക്കളുടെ ശക്തി തകർത്തു് തുടങ്ങിയപ്പോഴും, സമാധാനവും അതിന്റെ ഫലമായ നല്ല കാലാവസ്ഥയും സമൃദ്ധമായ വിളവും മനുഷ്യനാവശ്യമായ മറ്റൊല്ലാം സംഗതികളും ധാരാളമായി ചൊരിയപ്പെട്ടു.

നമ്മുടെയും റോമാസാമ്രാജ്യത്തിന്റെയും സംരക്ഷകൻ കർമ്മാർത്ഥ വിശ്വാസമാകയാൽ ഭക്തരായ ആശ്രമശ്രേഷ്ഠരും സന്യാസികളും മറ്റു് ശ്രേഷ്ഠവ്യക്തികളും, സഭയ്ക്കു തമ്മിൽ ഐക്യം സംസ്ഥാപിക്കണമെന്നും അവയവങ്ങൾ ഒന്നിച്ചു ചേർക്കപ്പെടണമെന്നും കണ്ണൂനീരോടെ യാചിച്ചുകൊണ്ടു്

നമ്മുടെ പക്കൽ അപേക്ഷ സമർപ്പിക്കുകയുണ്ടായി. ശരീരം ഒന്നിച്ചുചേർന്നിരിക്കുമ്പോൾ, എതിർത്താൽ തനിക്കു പരാജയമാണു ഗതി എന്നു ഗ്രഹിച്ചു, എല്ലാ നന്മയുടെയും ശത്രു പണ്ടുമുതലേ ഈ ഐക്യം ഇല്ലാതാക്കാൻ തന്ത്രപൂർവ്വം പരിശ്രമിക്കുന്നു.

കഴിഞ്ഞകാലങ്ങളിൽ നിരവധി തലമുറകളിൽ വളരെയധികം ജനങ്ങൾ കടന്നുപോയിട്ടുണ്ടു്. അവരിൽ ചിലർ പുനർജന്മസ്നാനം കൂടാതെ കടന്നുപോയി; വി.കർബ്ബാനയിൽ ഭാഗഭാഗിത്വം കൂടാതെ മരിച്ചുപോയി; നിരവധി കൊലപാതകങ്ങൾ ലോകത്തിൽ നടന്നു; ഭൂമി മാത്രമല്ല, വായുവും രക്തപകിലുമായി. ഈ അവസ്ഥ മാറ്റി നന്മയുണ്ടാകുവാനായി പ്രാർത്ഥിക്കാത്തതാരാണു്!

ഇക്കാരണത്താൽ, നാമും എല്ലാ സ്ഥലത്തുമുള്ള സഭയും മുകളിൽ പറഞ്ഞ 318 പിതാക്കന്മാർ രൂപീകരിച്ചതും 150 പിതാക്കന്മാർ ഉറപ്പിച്ചതുമായ വിശ്വാസപ്രമാണമല്ലാതെ മറ്റൊന്നും അംഗീകരിച്ചിട്ടില്ല. അംഗീകരിക്കണമില്ല; ഇനി അംഗീകരിക്കുകയുമില്ല; ഇതല്ലാതെ മറ്റൊരു വിശ്വാസപ്രമാണമോ, പ്രബോധനമോ, വിശ്വാസസത്യമോ, ആരെങ്കിലും വിശ്വസിക്കുന്നതായി നമുക്കറിവുമില്ല എന്ന കാര്യം നീങ്ങു അറിയണമെന്നു് നമുക്കു് താല്പര്യമുണ്ടു്. മരിച്ചാരെങ്കിലും വിശ്വസിച്ചാൽ അവനെ നാം അന്യനായി കരുതുന്നു. കാരണം, നാം സൂചിപ്പിച്ചതുപോലെ നമ്മുടെ സാമ്രാജ്യത്തിന്റെ സംരക്ഷകൻ ഈ വിശ്വാസപ്രമാണം മാത്രമാണു്; ഇതു സ്വീകരിക്കുന്നവരെ മാത്രമാണു്, രക്ഷാകരമായ പ്രകാശിപ്പിക്കലിനു് ആഗ്രഹിക്കുമ്പോൾ സ്നാനപ്പെടുത്തുക; ഇതു് എഫേസോസിൽ ഒന്നിച്ചുകൂടിയ വിശുദ്ധ പിതാക്കന്മാരെല്ലാം സ്വീകരിച്ചതാണു്; അവർ അഭക്തനായ നെസ്തോറിയൂസിനെയും, പിന്നീട് യാളുടെ അഭിപ്രായങ്ങളെ പിൻതാങ്ങിയവരെയും സ്ഥാനഭ്രഷ്ടരാക്കി; നെസ്തോറിയൂസിനെയും എവുത്തീക്ലൂസിനെയും മുകളിൽ പറഞ്ഞതിനെതിരെയുള്ള അഭിപ്രായങ്ങൾ പുലർത്തുന്നവരെയും നാമും ശപിക്കുന്നു; അതേസമയം അലക്സാണ്ട്രിയയിലെ വിശുദ്ധ കത്തോലിക്കാസഭയുടെ മുൻ ആർച്ചുബിഷപ്പും ഭാഗ്യസ്തുരണാർഹനുമായ സിറിലിന്റെ പന്ത്രണ്ടു് ശാപങ്ങൾ നാം അംഗീകരിക്കുന്നു. കൂടാതെ ദൈവത്തിന്റെ ഏകജാതനായ പുത്രൻ, ദൈവംതന്നെയായവൻ, സത്യമായും മനുഷ്യത്വം എടുത്തു എന്നു നാം ഏറ്റവും പറയുന്നു; അതായതു് ദൈവത്വം സംബന്ധിച്ച് പിതാവുചെയ്ത സമസത്തയും മനുഷ്യത്വം സംബന്ധിച്ച് നാമുമായി സമസത്തയുമായ നമ്മുടെ കത്താവീശോമിശിഹാ, താഴേക്കിറങ്ങി പരിശുദ്ധാത്മാവിനാൽ കന്യകയും ദൈവമാതാവുമായ മറിയാമിൽനിന്നു ശരീരിയായി തീർന്നവൻ, രണ്ടല്ല ഒന്നാകുന്നു; കാരണം തന്റെ അതുഭൂതങ്ങളും തന്റെ ജഡത്തിൽ സ്വമേധയാ സഹിച്ച സഹനങ്ങളും ഒരേ ഒരാളുടേതാകുന്നു എന്നു് നാം ഏറ്റവും പറയുന്നു. വിഭജനമോ, കൂട്ടിക്കഴിയലോ ഉണ്ടാക്കുന്നവരെയോ, മാതൃയാണെന്നു പറയുന്നവരെയോ ഒരു കാരണവശാലും ഒരിക്കലും നാം സ്വീകരിക്കുന്നില്ല; ദൈവമാതാവിൽ നിന്നുള്ള യഥാർത്ഥവും പാപരഹിതവുമായ മനുഷ്യാവതാരം പുത്രനിൽ ഒന്നും കൂട്ടിച്ചേർ

ത്തില്ല. കാരണം, ത്രിത്വത്തിലൊരാളായ വചനമായ ദൈവം മനുഷ്യാവതാരം ചെയ്തപ്പോഴും ത്രിത്വം ത്രിത്വമായിത്തന്നെ നിലനിന്നു. എല്ലായിടത്തുമുള്ള, ദൈവത്തിന്റെ വിശുദ്ധ ഓർത്തഡോക്സസുകേളും അവയുടെ നേതൃസ്ഥാനത്തിരിക്കുന്നവരും ദൈവത്തിനേറും പ്രിയംകരമായ വൈദികരും നാം തന്നെയും മുകളിൽ പ്രസ്താവിച്ച വിശ്വാസപ്രമാണമൊഴിച്ചു മറ്റൊരു വിശ്വാസസത്യമോ, പ്രമാണമോ അനുഭവിച്ചിട്ടില്ല, അനുഭവിക്കുന്നമില്ല എന്നറിഞ്ഞുകൊണ്ടു് സംശയം കൂടാതെ അതു നാം സ്വീകരിക്കുന്നു.

ഒരു പുതിയ തരം വിശ്വാസമായിട്ടല്ല ഈ സംഗതികൾ നാം അവതരിപ്പിക്കുന്നത്. പിന്നെയോ, നിങ്ങളുടെ ഉറപ്പിനുവേണ്ടിയത്രേ. ഇപ്പോഴോ മറ്റൊരവസരമോ, കാൽസിയറിലാകട്ടെ, റോമിലാകട്ടെ, സിനഡിലാകട്ടെ, മറ്റൊരുകിലും അഭിപ്രായം മുറുകെപ്പിടിക്കുകയോ, മുറുകെപ്പിടിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും; അങ്ങനെയുള്ളവരെ നാം ശപിക്കുന്നു; പ്രത്യേകിച്ചു, മുകളിൽ പറഞ്ഞ നെസ്തോറിയസിനെയും എബ്രത്തിജസിനെയും അവരുടെ പ്രബോധനങ്ങൾ സ്വീകരിക്കുന്നവരെയും നാം ശപിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു് ആത്മീയ മാതാവായ സഭയുമായി നിങ്ങളെ ബന്ധപ്പെടുത്തുവിൻ. 318 വിശുദ്ധ പിതാക്കന്മാരുടെ ഒരേ ഒരു വിശ്വാസപ്രമാണമനുസരിച്ചു്, സഭയിൽ നമ്മോടുകൂടിയുള്ള സംസ്കൃതം അനുഭവിപ്പിൻ. കാരണം, നിങ്ങളുടെ അതിപരിശുദ്ധ മാതാവായ സഭയ്ക്കുമാത്രം അനുഭവിക്കുന്ന നിലയിൽ നിങ്ങളെ ആലിംഗനം ചെയ്യാൻ കാത്തിരിക്കുന്നു; നിങ്ങളുടെ സ്നേഹവചസ്സുകൾ കേൾക്കാൻ കൊതിക്കുന്നു; വളരെ നാളായി അതു് കേൾക്കാതിരുന്നതാണല്ലോ. വേഗത്തിലാകട്ടെ, അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നതു വഴി നിങ്ങൾ നമ്മുടെ നാമനും രക്ഷകനും ദൈവവുമായ ഈശോമിശിഹായെ നിങ്ങളുടെ പക്കലേക്കടുപ്പിക്കും. നമുക്കു് ഏറ്റവും പ്രിയകരമായിരിക്കും. (എഡ്വാഗ്രിയസ്, സഭാചരിത്രം, III. 14; W. H. C. Frend, *op. cit.* p. 360-362).

അനുബന്ധം 12

യൂദയായിലെ റോമൻ ഗവർണ്ണർമാർ

അഗസ്റ്റസ് സീസർ ക്രി. മു. 27 ൽ സാമ്രാജ്യത്തെ സൈനഹോറിയൽ പ്രോവിൻസുകൾ, ഇമ്പീരിയൽ പ്രോവിൻസുകൾ എന്ന് രണ്ടായി തിരിച്ചു. താരതമ്യേന ശാന്തവും ആക്രമണവിധേയമല്ലാത്തതുമായ പ്രദേശങ്ങളായിരുന്നു സൈനഹോറിയൻ രേണത്തിലുള്ള സൈനഹോറിയൻ പ്രോവിൻസുകൾ; പ്രശ്നസങ്കീർണ്ണമായവയും അതിർത്തികളിലുള്ളവയും നേരിട്ടു് സീസർ തന്നെ ഭരിച്ചിരുന്നു. സൈനഹോറിയൽ പ്രോവിൻസുകൾ ഭരിച്ചിരുന്നതു് വർഷം തോറും തിരഞ്ഞെടുക്കപ്പെടുന്ന പ്രോകോൺസുൾ (legati proconsule) മാരായിരുന്നു. ഇമ്പീരിയൽ പ്രോവിൻസുകളിൽ സീസർ തന്നെയായിരുന്നു പ്രോകോൺസുൾ; സീസർ തനിക്കു പകരം ഒരാളെ നിയമിച്ചിരുന്നു (legati

Augusti propraetore). ഈ ലഗാത്തികൾക്കു് (legati) സൈനഹോറിയൽ സ്ഥാനമാണുണ്ടായിരുന്നതു്. ഈജിപ്തു് ഇമ്പീരിയൽ പ്രോവിൻസായിരുന്നെങ്കിലും ലെഗാത്തുസിനെ അയയ്ക്കാതെ പ്രീഫെക്ട് (praefectus) എന്ന സ്ഥാനമുള്ള ഒരാളെ അയച്ചിരുന്നു. പിടിച്ച്കൊടുക്കപ്പെട്ട മറ്റു് സ്ഥലങ്ങളിൽ പ്രോകോൺസുൾ എന്ന ഒരു ഉദ്യോഗസ്ഥനെ അയയ്ക്കുക എന്നതായിരുന്നു റോമൻ നയം. സൈനഹോറിയൽ പ്രോവിൻസുകളിലെ ധനകാര്യങ്ങൾ കൈകാര്യം ചെയ്തിരുന്നയാളിനു പ്രോകോൺസുൾ (epitropos) എന്ന സ്ഥാനമുണ്ടായിരുന്നു. അഗസ്റ്റസിനു ശേഷം ഈജിപ്തിലൊഴിച്ചു് പുതുതായി ചേർക്കപ്പെട്ടിടങ്ങളിലും പ്രീഫെക്ട് എന്ന സ്ഥാനത്തിനു പകരം പ്രോകോൺസുൾ നിയമിതനായി. അർക്കലാബോസിൽ നിന്നു് (ക്രി. വ. 4 ൽ) പിടിച്ച്കൊടുക്കപ്പെട്ട പലസ്തീനിയൻ പ്രദേശങ്ങളിലും ഇമ്പീരിയൽ പ്രോവിൻസായ സിറിയായോടു് ചേർക്കപ്പെട്ട സിറിയായിലെ 'ലെഗാത്തുസിനു്' വിധേയനായി യൂദായിലേക്കു് റോം ഒരു പ്രോകോൺസുൾ അയച്ചു. കൈസറിയായിലാണു് ഈ റോമൻ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ പാർത്തിരുന്നതു്. ഇദ്ദേഹം പെരുന്നാൾ ദിനങ്ങളിൽ മാത്രം യറൂശലേമിൽ വന്നു് ക്രമസമാധാനം പാലിച്ചിരുന്നു. 'പ്രെട്ടോറിയം' എന്നറിയപ്പെടുന്ന കൊട്ടാരത്തിൽ പ്രോകോൺസുൾ വസിച്ചു. റോമൻ സാമ്രാജ്യത്തിൽ ഒൻപതിടത്തു് പ്രോകോൺസുൾമാരുണ്ടായിരുന്നു; മൗറിതാനിയ, ഗ്രേസ്, സൈപ്രസ്, കപ്പദോച്ചിയ എന്നിവിടങ്ങളിലും പിന്നീടു് ഈ രീതി നടപ്പിലായി.

കരം പിരിക്കുക പ്രോകോൺസുളുടെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു ജോലിയായിരുന്നു. സൈനഹോറിയൽ പ്രോവിൻസിലെ കരം സൈനഹോറിയൻ ഖജനാവിൽ (aerarium) നിക്ഷേപിച്ചിരുന്നു. ഇമ്പീരിയൽ പ്രോവിൻസിലേതു് ഇമ്പീരിയൽ ഖജനാവിലും (fiscus). കരം പിരിക്കാൻ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരുണ്ടായിരുന്നു. അവർ നാട്ടുകാരായ ആളുകളെ നിയമിച്ചിരുന്നു. ചുങ്കക്കാർ (publicans) എന്ന വിഭാഗക്കാരാണു് പലയിടങ്ങളിലും ജനങ്ങളുമായി നേരിട്ടിടപെട്ടു് കരം പിരിച്ചിരുന്നതു്.

നീതി നടത്താൻവേണ്ടി മരണശിക്ഷവരെ കൊടുക്കാൻ പ്രോകോൺസുൾമാർക്കു് അധികാരം ഉണ്ടായിരുന്നു. എങ്കിലും റോമൻ പൗരന്മാർക്കു് സിസറിയൻ പക്കൽ അപ്പീൽ സമർപ്പിക്കാൻ സൗകര്യമുണ്ടാക്കിരുന്നു.

ക്രി. വ. 6 മുതൽ 66 വരെ യൂദയായിലെ ഗവർണ്ണർമാർ (പ്രോകോൺസുൾമാർ) താഴെ പറയുന്നവരാണു്:

കൊപ്പോണിയസ്	ക്രി. വ. 6-9
മാർക്കസ് അബീവിയസ്	9-12
അനിയസ് റൂമൂസ്	12-15
വലേറിയസ് ഗ്രാത്തൂസ്	15-26
പൊന്തിയോസ് പീലാത്തോസ്	26-36

മർച്ചപ്പെട്ടവർ	36-37
മരണശിക്ഷ	37-41
കുടുംബീയനും ഫാദറും	44-46
തിബേരിയനും അലക്സാണ്ടർ	46-48
വെൻതിഡ്യനും കമാനസും	48-52
അന്തോണിയനും ഹെലികും	52-60
പാർചിയനും ഫെസതുസും	61-62
അൽബീനസും	62-64
ജെസ്സിയനും ഫ്ലോറസും	64-66

1. 41 നും 44 നും ഇടയ്ക്ക് പ്രൊക്കറ്റോററില്ലായിരുന്നു.
2. ശ്രീഹ. 11:27-30
3. ശ്രീഹ. 24:24
4. ശ്രീഹ. 26:31-32

അനുബന്ധം 13

സംഗ്രഹനാമങ്ങൾ പഴയതും പുതിയതും

പ്രാചീനനാമം:

ആധുനികനാമം:

അൻസീറ	-	അങ്കാറ
അന്ത്യോക്യ	-	അൻറാക്കിയ
അപ്പമേയ	-	ഖാലാത് എൽമുദ്രിഖ്
അർമസ്രിസ്	-	അമാസ്
അമീദ്, അമീദ്	-	ദിയാർബക്ക്കീർ
അനത്തൂസാ	-	റെസ്സാൻ
അലക്സാണ്ട്രിയ	-	എൽ ഇസ്തൻഡെറിയ
അലക്സാ, ബേറോയ	-	ഹലാബ്
അർതക്സാ	-	അർതാഷത്
ആക്കോ	-	ആക്, ഫ്ലോളെമായിസ്
ഇക്കോണിയ	-	കോണിയ
ഉറഹാ, എഡേസ്സ	-	ഉർഫാ
ഉററിയോ, ഏലിയ	-	
	-	കാപ്പിത്തോളീന
എമേസ	-	യറൂശലെയിം
എമ്മാവുസ്	-	ഹിംസ്
എർബേൽ, അർബേല	-	അംവാസ്, എൽ ഖുബെയ്ബെ
	-	ഇർബീൽ

ഏഷ്യാമൈനർ	-	ടർക്കി, തുർക്കി,
കനാനാട്ട്, വാഗത്തഭൂമി	-	
പലസ്തീന	-	ഇസ്രായേൽ
കൽക്കദോണിയ	-	കാടിക്കോയ്
കാപ്പിത്തോളീയാസ്	-	ബത്-എർ-റാസ്
കോൺസ്റ്റാന്ത്യ,	-	
തെല്ലാ ദ്വന്ദ്വസേലാത്	-	വിരാൻസെഹീർ
കോൺസ്റ്റാന്റിനോപ്പിൾ,	-	
ബിസാന്ത്യ	-	ഇസ്താൻബുൾ
കിയോസ്	-	കോസ്
ഗെദാറ	-	ഉംഖൈസ്
ഗെരാന	-	യാറാഷ്
ഗോൾ	-	ഹ്രാൻസ്
ചെസാറിയ	-	കൈസെറീ
ചിർചേസിയ	-	ബുസൈറാഹ്
ടയർ, ടീറസ്	-	സൂർ
ഡമാസ്കസ്	-	ദിമാസ്ഖ്
ഡൂറ-എവറോപ്പോസ്	-	അസ് സാലിഹിയ
ഡോറിലോവ	-	എസ്തീസെഹീർ
തദ്മോർ	-	പൽമീറ
തിബേരിയാടെ	-	തിബേരിയാസ്
തെയോഡോഷ്യോപ്പോളീസ്	-	റാസ്-എൽ-ഐൻ
തെയോഡോഷ്യോപ്പോളീസ്	-	എർ സൂരും
നിഖ്യാ	-	ഇസ്നിക്
നിസിബിസ്	-	അസൈബിൻ
നിസെഫോറിയ	-	റാഖാഹ്
നെയോചെസാറിയ	-	നിക്സാർ
പാനെയാസ്, ചെസാറിയ	-	
	-	ഫിലിപ്പി
ഫിലാഡെൽഫിയ	-	ബാനിയാസ്
പെത്ര	-	അമ്മാൻ
പെല്ല	-	വാഡിമൂസാ
പ്തൊളെമായിസ്	-	തബക്കാത് ഫാഹിൽ
ഫിലോമേലിയ	-	സോഫാഗ് (ഇജിപ്ത്)
ഫ്ലാവിയാ നെയോപ്പോളീസ്	-	അക്സെഹീർ
ബസ്ര	-	നാബ്ളൂസ്
ബിബ്ളോസ്	-	അൽബസറാ
ബെറീത്തസ്	-	യബായ്ൽ
ബേറോയ	-	ബെയ്റൂട്ട്
	-	ഹാലേപ്

ബോസ്ട്രാ	-	ബുസ്ട്രാ
മഗ്നേഷ്യ	-	മാനീസാ
മാബുഗ്, ഹിയെരാപ്പൊളീസ്	-	മെംബീജ്
മിസ്രയീം	-	ഇജിപ്ത്
മെലിറ്റീൻ	-	മലാത്യ
മോസൂ	-	മുസിലിയ
യറൂശലേം	-	യൂശലയിം
യാമ്നിയ	-	യവ്നെ
ലഖോഡീഷ്യ	-	അൽലൂക്വിയ
ലെബനോൻ	-	ലുബ്നാനിയ
ലിക്കോപ്പൊളീസ്	-	അസ്സിയത്
വലർഷപ്പത്ത്	-	എക്മീയാഡ്സിൻ
സാമസോട്ട	-	സാംസാട്ട്
സിക്കെം	-	നാബ്ലൂസ്
സീദോൻ	-	സൈദാ
സെബാസ്തെ (സമറിയ)	-	ബാസ്സിയെ
സെബാസ്തെ (അർമേനിയ)	-	ശിവാസ്
സെലൂഷ്യ-പിയേറിയ	-	സമൻഡാഗ്
സേർത്	-	സീർത്
സൂർണാ	-	ഇസൂർ
ഹമാത്, എപ്പിഫാനിയ	-	ഹമാഹ്
ഹെർമോപ്പൊളീസ് മാഗ്ന	-	മിൻയാ
ഹേലിയോപ്പൊളീസ്,	-	
ബാൽബെക്ക	-	ബാലബാക്ക
ഹോംസ്,	-	ഹിംസ്
റേശൈന	-	സെയ്ലാൻപസീനാർ